

**УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ШЕВЧЕНКО-ХУДОЖНИК

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

(1839 – 2012)

До 200-ліття Тараса Шевченка

**Київ
2013**

УДК 016:75(477)ШевченкоТ.
ББК 91.9:85.143(4Укр)1Шевченко+85.143(4Укр)1Шевченко.я1
ШЗ7

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського інституту національної пам'яті (протокол № 3 від 19 березня 2013 р.) та науково-методичною радою Національного музею Тараса Шевченка (протокол № 1 від 14 березня 2013 р.)

Упорядники:

Н. І. Орлова, Л. І. Буряк, Б. А. Короленко.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Стус Д. В. (голова), Короленко Б. А. (відповідальний секретар), Буряк Л. І.,
Ведмідь Л. А., Відоняк Н. О., Карпенко О. В., Мрозек Г. Д., Орлова Н. І., Петрик Т. О.,
Предко Т. І., Сьомка О. Г.

Шевченко-художник. Бібліографічний покажчик (1839 – 2012): У 2 т. / упоряд.:
ШЗ7 Н. І. Орлова, Л. І. Буряк, Б. А. Короленко. – Т. 1. – К.: ДП НВЦ «Пріоритети»,
2013. – 434 с.
ISBN 978-966-8809-57-6

Пропоноване науково-довідкове видання підготовлене колективами Українського інституту національної пам'яті та Національним музеєм Тараса Шевченка до відзначення 200-літнього ювілею Тараса Шевченка.

Вперше подається систематизована бібліографія праць за період 1839–2012 років про творчу спадщину Шевченка-художника.

Видання адресується культурологам, мистецтвознавцям, історикам та усім, хто цікавиться художнім надбанням українського мистецтва, невід'ємною складовою якого є малярство однієї з ключових постатей і символів української культури – Тараса Григоровича Шевченка.

УДК 016:75(477)ШевченкоТ.
ББК 91.9:85.143(4Укр)1Шевченко+85.143(4Укр)1Шевченко.я1

Усі права застережені. Передруки і переклади матеріалів збірника дозволяються лише за згодою авторів і редакції.

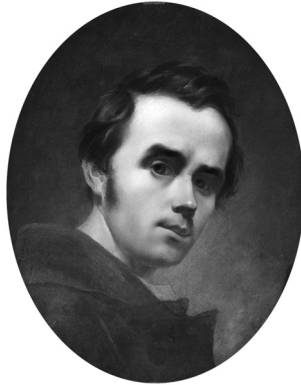
ISBN 978-966-8809-57-6

©Український інститут національної пам'яті, 2013
Національний музей Тараса Шевченка, 2013
Орлова Н. І., 2013
Буряк Л. І., 2013
Короленко Б. А., 2013

Вступ

Шевченко-художник

У світовій культурі не так багато постатей, творча реалізація яких була б настільки органічно національній культурі, що стала не лише невід'ємною складовою, а й визначила напрями її розвитку на цілі століття. Коли мова заходить про Тараса Шевченка та його вплив на українську культуру, то жодне порівняння не здається перебільшенням: «батько нації», «національний геній», «творець нової модерної нації»... Власне, саме Шевченко сформував український національний світ, органічно трансформував народну творчість у високу культуру, що силою його генія стала рівноправним учасником загальноєвропейського культурного діалогу. Тарас Шевченко настільки височів над своєю добою, що саме його постать стала чи не визначальним формотворчим елементом модерної української нації, яка почала об'єднуватися в новітній історії довкола його імені та його ідей.

Починаючи з Шевченка в українській культурній традиції виникає півторастолітня традиція служіння поета народові, що й досі є майже універсальним правилом, за яким непомилково перевіряється на справжність кожен творець. Леся Українка, Іван Франко, Олександр Довженко, Василь Стус та інші національні митці за прикладом Шевченка вважали за честь принести свою творчість, а часом і своє життя, на вівтар служіння народу.

Тараса Шевченка часто називають людиною ренесансного типу, порівнюючи його за виявом таланту з Леонардо да Вінчі. Але для українського національного світопочування Шевченко важливіший, адже, гостро відчуючи національну потребу, Шевченко-поет значною мірою свідомо приносить в жертву себе як видатного художника, щоб давня традиція кобзарів, як носіїв національного духу, через його постать і його творчість була глибоко вкорінена в національну культуру. Шевченко-поет формує новітній національний міф Поета-поводиря народу, який, немов Орфей, виводить народ із мороку історичного неусвідомлення.

Поет від Бога, творчість якого увібрала в себе дух, характер і прагнення народу, Шевченко залишив у спадок безсмертного «Кобзаря». Проте, цього для мистецького самовираження йому було замало. Як художник світового рівня він прагнув реалізувати себе й у високому мистецтві художньої гармонії, яка б не лише формувала національний код, але й відкривала його світові.

Для Шевченка-художника характерний широкий діапазон творчого вираження: портрети, жанрові композиції, краєвиди, малюнки на біблійні, історичні, літературні сюжети, книжкові ілюстрації та чимало іншого, що залишилось у вигляді чисельних начерків, ескізів та замальовок. Значну частину творчого доробку майстра складають офорти.

І хоча слава і чин Шевченка-поета надовго затьмарили його славу як художника, для того, щоби краще збагнути феномен його постаті, слід розглядати поетичну й малярську спадщину митця в поєднанні й зіставленні, враховуючи своєрідність творення й сприймання словесних і візуальних образів.

Без будь-якого сумніву Тарас Шевченко увібрав у себе уся красу українського слова та природи. На формування його творчої особистості значною мірою вплинули національний фольклор, історична минувшина та реалії кріпосницької дійсності: «Ходив та плакав, та людей питав, щоб добру навчили». Коли ж говорити про «кшталтування» творчої особистості митця, слід пам'ятати про еволюційний розвиток «від Біблії до Фейербаха, величний шлях, пророблений колись людською думкою і повторений геніальним поетом у короткий час свого буття» (П. Білецький).

Часом здається, що Тарас Шевченко був справді обраним, бо як інакше пояснити, що, всупереч самій долі, яка заклала для нього життя безголосого кріпака, він став знаковою постаттю національної культури й митцем світового рівня.

Жагуча пристрасть до малювання визначила майбутній життєвий шлях Шевченка. Втікши від кирилівського дяка, він

намагається втілити своє бажання стати малярем у дяків-богомазів навколишніх сіл. У далекому від України Вільні юного художника-самоука сікли різками за те, що, захоплений малюванням, він посмів «виявити непослух» до свого пана. У цей період життя Тарас копіює лубочні картинки, можливо навчається у професора Віленського університету Яна Рустема. Вже ранній рисунок “Жіноча голівка” (1830) засвідчує неабиякий хист Шевченка-рисувальника, демонструє майстерність його штриха, обізнаність з основами академічного рисунка.

У зв’язку з подіями польського визвольного повстання 1830 – 1831 років, Павло Енгельгард залишає Вільно й оселяється в Петербурзі, північній столиці Російської імперії. Столиця відкриває Шевченкові нові можливості для духовного розвитку та здійснення заповітної мрії.

З дозволу поміщика Тарас набуває майстерності кімнатного живописця в артілі художника-декоратора В. Ширяєва. За порадою свого земляка, учня Академії мистецтв І. Сошенка – копіює Рафаеля, французьких митців Вольпато, Одрана, Пуссена, знайомиться з лінійною перспективою.

Маючи дозвіл відвідувати рисувальні класи «Товариства заохочування художників», де вивчає ази академічного мистецтва, вдосконалює техніку олівцевого рисунка, працює в техніці тушперо, створює композиції на історичну й міфологічну тематику: «Смерть Лукреції», «Смерть Віргінії», «Смерть Сократа», «Олександр Македонський виявляє довір’я лікарю Філіпу», «Смерть Богдана Хмельницького».

Вже перші кроки у рисувальних класах «Товариства заохочування художників» відкривають йому шлях до волі. 25 квітня 1838 року «великое человеколюбное трио» у складі А. Жуковського, К. Брюллова та В. Григоровича вручає Тарасу довгоочікувану відпустку. Разом із волею для Тараса відкривається і шлях до Академії мистецтв, до здійснення заповітної мрії його життя.

«Самому тепер не верится, а действительно так было. Я из грязного чердака, я, ничтожный замарашка, на крыльях перелетел в волшебные залы Академии художеств» (Щоденник, 1 липня 1857 року). За клопотанням Карла Брюллова у травні 1838 року Тараса Шевченка зараховують стороннім учнем Академії мистецтв. Це був вищий художній заклад Російської імперії, учні якого здобували досконале знання техніки рисунка, вміння правильно будувати композицію картини, ґрунтовні знання з анатомії, перспективи та теорії прекрасного. Саме у цей час Петербурзька Академія переживає пік свого розквіту.

«Живу, учусь, нікому не кланяюсь і нікого не боюсь, окрім Бога... Велике щастя бути вольним чоловіком: робиш, що хочеш, ніхто тебе не спинить...», – така містка формула настроїв Тараса Шевченка петербурзького десятиліття. (Т. Шевченко. ПЗТ: У 12 т. – Т. 6. – С. 11). Вже в перші роки навчання він досягає помітних успіхів. Його малярські твори виставляються на академічних виставках. Впродовж 1839 – 1841 років Рада Академії відзначає досягнення Тараса Шевченка срібними медалями.

Мистецькі смаки Шевченка цього періоду формуються в активному спілкуванні з К. Брюлловим, А. Мокрицьким, В. Штернбергом, Р. Жуковським та іншими художниками-сучасниками. Напружене мистецьке життя столиці дозволяє познайомитися з найвищими досягненнями світового художнього набутку: «Образи декоративних скульптур Торвальдсена, ідеали людської краси, втілені в образах Аполлона Бельведерського, Венери Мілоської, Геркулеса Фарнезького, багатство життєвої сили Рубенса, гостре відчуття життя і побуту голландських жанристів, ідеальних людей художників італійського Ренесансу, тонку психологію портретів Ван Дейка» (П. Білецький).

Час перебування Шевченка в Академії (1838 – 1845) і його вільного петербурзького життя – це період, коли він виявляє себе як поет і художник. Митець живе і спілкується в середовищі корифеїв тогочасного артистичного петербурзького світу й артистичної петербурзької богеми. Рідкісна творча енергія Шевченка, блискучий розум і непогамовна жадоба знань дають змогу вже в перші роки навчання в Академії мистецтв досягти значних успіхів.

Шевченко навчається в класі Карла Брюллова, творчість якого була еталоном «божественного мистецтва» для цілого покоління художників. Брюллов був одним із засновників нової художньої методики, що ґрунтувалася не тільки на виконавській майстерності, а й свідомому розумінню учнями завдань мистецтва. Він вимагав реалістичного підходу до природи, прагнув розвинути творчі нахили і потенційні можливості учнів, вміння самостійного бачення. Найповніше естетика К. Брюллова знаходить вияв саме у портретах.

Малярська творчість Шевченка починається з «Портрета батька», виконаного з пам'яті й орієнтовно датованого 1829 – 1830 роками. Останній, передсмертний твір Шевченка – також портретного жанру, що був одним із найважливіших у малярстві митця, – «Автопортрет 1861 року». У цьому проміжку було створено понад 150 портретів людей, з якими Шевченко спілкувався, і які давали

явлення про його середовище. У цих образах ніби втілений дух самого автора, що понад усе цінував волю і розкутість людського духу, яка є ключовою позицією Шевченкового світогляду. «Много, неисчислимо много прекрасного в божественной, бессмертной природе, но торжество и венец бессмертной красоты – это оживленное счастьем лицо человека. Возвышеннее, прекраснее в природе я ничего не знаю» (Т. 4. – С. 147). Або: «Недостаточно видеть, любоваться прекрасным, умным, добрым челом человека, необходимо нарисовать его на бумаге и любоваться им, как созданием живого Бога. Вот что нужно для полноты нашей радости» (Т. 6. – С. 121).

Шевченко – дитя бурхливої романтичної епохи, ідеал якої – всебічно обдарована людина з глибоким і багатим внутрішнім світом. Творить художник образи своєї епохи олією, олівцем, пером, аквареллю і офортною голкою – залежно від життєвих умов і можливостей.

Олівцеві і акварельні портрети Шевченка – це нове явище у розвитку портретного жанру в Україні. Якщо в Росії звернення до камерного портрета художників О. Кіпренського, О. Орловського, О. Варнека, В. Тропініна приводять до виділення портрета в самостійний художній напрям, то у творчості Тараса Шевченка графічний портрет стає окремим видом портретного мистецтва. У першій половині XIX сторіччя камерний акварельний портрет набуває великої популярності як у Європі, так і в Росії.

Зазначимо, що з перших спроб і до останніх днів творчості Шевченко віддаватиме перевагу камерному портретові. Акварельні мініатюри таких російських майстрів як П. Соколов, О. Брюллов стали для Тараса Шевченка композиційними зразками. «Я начал рисовать акварельные портреты... Я больше придерживаюсь Соколова, – Гау мне не нравится – приторно сладкий», – пише Шевченко в повісті «Художник».

Шевченкові акварельні портрети Катерини Абази, невідомого, Луніна вражають технічною досконалістю, гармонійністю кольорових сполучень, вдалим композиційним рішенням.

Особливу увагу Шевченко приділяє автопортретам. Нині відомо понад півсотні його самозображень. Мабуть, ніхто із художників, окрім Рембрандта, Ван Гога, Кете Кольвіца не залишив стільки автопортретів. З багатого портретного художнього добробку Шевченкові автопортрети вирізняються не лише кількістю, а й ускладненим психологізмом. Зібрані разом, зведені до єдиного хронологічного ряду, вони утворюють своєрідний образотворчий життєпис митця. У них поет відкриває свій внутрішній світ, своє сповнене випробувань життя, ставлення до дійсності.

Романтично-піднесений образ молодого поета і художника створив митець в автопортреті 1840 року. Портрет вирізняє глибокий самоаналіз, вишукані засоби виразності, високий професійний рівень. Витончений малюнок, тонке, пластичне моделювання будується на контрастах світла і тіні: висвітлена частина обличчя, а очі – у глибокій тіні. Тіні у Шевченка – прозорі, що засвідчує знання творчості таких майстрів минулого як Рубенс, Ван Дейк та венеційські майстри колориту. Колорит «Автопортрета» побудований на синьо-зелених та зеленувато-коричневих тонах із крапленням невеликих червоних плям на обличчі й одязі, що свідчить про вплив колористичної манери К. Брюллова. Уже цим твором Шевченко засвідчує себе як художника романтичного спрямування.

Швидке зростання майстерності Шевченка-портретиста демонструє «Портрет Миколи Соколовського». На акварелі відчутна велика увага митця до емоційного стану портретованого – через його настрій та існування у певному середовищі. Взагалі портрети цього періоду складають своєрідну серію здебільшого поясних, зрідка поколінних зображень, колорит яких будується на поєднанні двох-трьох кольорів, холоднувато-блакитно-зеленкувата гама оживляється невеличкими акцентами вохристо-червонястих барв. Зоровим і змістовим центром усіх творів є обличчя.

Вирізняється серед них «Портрет Олександра Коцебу» (1843), в якому новаторським було введення сюжетно вирішеного тла. На чистому, з ледь наміченим красвидом полотні, на тлі мольберта вимальовується постать баталіста. Поруч – широкий луг та постать гусара, який тримає коня. Вперше в українському портретному живописі зображено людину на пленері, хоча ще даються взнаки прийоми виконання в майстерні. Це був крок уперед у пошуках нових композиційних і змістових розв'язань портретних полотен.

Перебування Тараса Шевченка в Україні у 1843 – 1847 роках ознаменоване періодом розквіту та найактивнішої праці в галузі живописного портрета. Його олійні портрети Т. Масвської, Й. Рудзинського, Закревських, І. Лизогуба і княгині Кейкуатові характеризуються проникненням у внутрішній світ людини, виходом із колористичної замкнутості ефектами освітлення. Їм притаманна невимушеність і простота, вміння відчутти індивідуальність портретованого поряд із романтизацією образу. Разом із тим – твори характеризуються різними композиційними прийомами.

Вражає лаконізмом композиційного та живописного вирішення портрет Корсун (Горленко). На портреті зображено вродливу жінку з розумним і владним поглядом. Відсутні зовсім аксесуари та інші деталі, кольори приглушені, але з великим смаком згармонізовані.

У цей час Шевченко звертається до традиційного не тільки в Європі, а й у Російській імперії парного портрета. У Березовій Рудці написав парні портрети Ганни і Платона Закревських. У них зберігається зовнішній зв'язок постатей, підкреслюється схожість симетричним повтором нахилів голів, хоча у колористичних і психологічних пошуках він відступив від класичних вимог до виконання парного портрета, вніс дисонанс.

У груповому (подвійному) портреті онуків князя М. Репніна – Варвари і Василя (1843 – 1844) – правдиво і виразно передав настрої обох дітей, відобразив безпосередність і, разом з тим, певну манірність дітей, знайшовши для кожного індивідуальну позу й характеристику. Легка манера письма й тепла кольорова гама посилюють емоційність хлопчика й дівчинки: вражає не по-дитячому серйозний погляд миловидного Василька і замріяний погляд чарівної Варі.

Надзвичайно майстерний і складний композиційно (овал в овалі) портрет княгині Катерини Кейкуатової. Портрет приваблює віртуозним рисунком і живописом, винятковою гармонією кольорів, майстерною передачею фактури й глибоким психологізмом.

Розквіт таланту Шевченка-портретиста засвідчують портрети Й. Рудзинського, О. Лук'яновича, І. Лизогуба. Художник тяжіє до реального відтворення образу, до поглибленої психологічної характеристики. Виконані у строгій кольоровій гамі, вирізняються високою майстерністю моделювання форми засобами світлотіньової розробки, вираження через різні композиційні прийоми.

Особливість композиції портрету Й. Рудзинського полягає в тому, що портретований розташований діагонально на невеликому полотні.

Акварельні портрети 1843 – 1847 років вирізняються високими художніми якостями. Кожний із них має свою характерну особливість. У портреті «Невідомої у коричневому вбранні» – це виняткова безпосередність образу, у портреті М.Ф. Катеринич – надзвичайно тонке й ніжне поєднання напівпрозорих білого, рожевого й блакитного тонів.

Особливо цікаві графічні портрети А. Лизогуба, Ю. Сребдольської, автопортрети 1843 і 1847 років. У самозображеннях художник показав не романтичну окриленість, як у ранньому портреті, а ясність і зрілість, мудрість митця, свідомого свого покликання.

Під час заслання домінуючою технікою стає графіка: сепія, акварель, олівець. У порівнянні з творами попереднього періоду з'являються елементи драматизації портретованих. У багатьох із них митець пробує передати не лише правдивий образ, а й ха-

рактер, психологічний стан у момент зображення: глибоку задуму, смуток, відчай, натхнення. Характерно, що з метою глибшого розкриття образу художник вводить у зображення інтер'єр, деталі антуражу, іноді вдається до групових композицій.

Акварельні портрети, виконані в Оренбурзі 1849 – 1850 років, О. Бларамберг, М. Ісаєва, Розанової (Кузнецової), Ф. Племянникова тяжіють до живописності. Портрети М. Савичева, І. Ускова вирізняє простота засобів вираження.

Тричі в Новопетровському укріпленні Шевченко портретував дружину коменданта Агату Ускову. Привертає увагу «Портрет А. Ускової з донькою Наталею», в якому художник втілює ідею материнства і свого ставлення до дітей.

Відзначимо зближення в Оренбурзі Т. Шевченка з поляками, зокрема з засновником католицької общини та організатором будівництва костелу Михайлом Зельонкою. Для католицького костелу Шевченко планував намалювати надвівтарний образ розп'яття. Зберігся ескіз роботи: на тлі темного неба три розп'яття: яскраво освітлена постать Христа, обабіч нього два розбітники. Жіноча постать на колінах біля підніжжя розп'яття лише посилює трагедійність звучання і залишає постать Спасителя на одинці зі світом і вічністю.

Композиція ескізу справді оригінальна. Художник відступив від традицій трактовки образу, прийнятого в європейському і російському мистецтві, де наголошувалися страждання і муки. Шевченко наголошує на перемозі духа над смертю. Тому цілком зрозуміло, що ксьонз не наважився дати дозвіл на втілення ескізу.

Попри все, художник-невільник виконав низку самозображень, ввівши до окремих із них сюжети з побутових сцен життя казахів, документально зафіксував умови життя та оточення, в якому перебував: «Хлопчик із кішкою», «Байгуші», «Серед товаришів», «За малюванням товариша».

Перший автопортрет на засланні художник виконав олівцем у 1847 році, де зобразив себе у солдатській уніформі. Душевні переживання наклали відбиток на обличчя поета: вражають страдницькі очі, в яких – гнів, біль і непокора. Автопортрети, виконані під час Аральської експедиції та в Оренбурзі фіксують зміни у зовнішньому вигляді. Тарас Шевченко уже має неофіційний дозвіл виконувати обов'язки художника експедиції. Це дає йому певну свободу, тому в автопортретах бринить надія.

Автопортрет 1851 року, нарисований під час Каратауської експедиції. Художник зобразив себе у білій сорочці, без головного

убору, з розкішною бородою. Правдиво зображено вже постаріле обличчя художника, в якому акцентоване світлом високе чоло мислителя, а сповнені смутку очі, сховані у напівтіні.

На автопортреті 1857 року, виконаному після заслання у Нижньому Новгороді, перед нами постає виснажений чоловік, в очах якого натомість – усвідомлений досвід: «Но горький опыт прошел мимо меня невидимкою. Мне кажется, что я точно тот же, что был и десять лет тому назад. Ни одна черта в моем внутреннем образе не изменилась. Хорошо ли это? Хорошо. По крайней мере, мне так кажется. И я от глубины души благодарю моего всемогущего создателя, что он не допустил ужасному опыту коснуться своими железными когтями моих убеждений, моих младенческих светлых верований».

Після десятирічного заслання Тарас Шевченко продовжує активно працювати над портретами. Це швидкі одно- або двосеансні рисунки на тонованому папері, виконані м'яким італійським олівцем із вкрапленням крейди чи білого олівця. Композиція проста і лаконічна. Головну увагу митець концентрує на обличчі, моделюючи його особливою пластикою ліній, світла і напівтіней. Корпус трактує узагальнено. Це портрети, виконані на пароплаві «Князь Пожарський» у Нижньому Новгороді, Москві, Петербурзі та в Україні: К. Козаченко, Є. Панченка, Подружжя Якобі, К. Шрейдерса, А. Кадницького, М. Фреліха, Максимовичів, М. Лазаревського та інших. Зображені – друзі і знайомі художника.

Портрет актора Михайла Щепкіна вирізняється глибоким психологізмом, теплотою і щирістю у передачі образу. Митець показав нам скромну, мудру людину з почуттям власної гідності.

Не менш майстерний – портрет англійського трагіка Айра Олдріджа, виконаний у Петербурзі 1858 року. За допомогою густо тонованого тла білим олівцем і накладених тіней на обличчі з густої сітки коротких перехресних ліній італійським олівцем, художнику вдалося передати темперамент актора.

У техніці олійного живопису в останні роки життя він написав портрет генерального писаря війська запорізького В. Кочубея. В характері живописного вирішення помітний вплив традицій українського «парсунного» портрета.

У техніці олійного живопису створено ще три автопортрети. Надзвичайно сильне враження справляє останній, передсмертний автопортрет (1861), в якому художник правдиво та з глибоким драматизмом передав образ поета-мислителя, людини, яка пройшла нелегкі випробування і сформувала глибоко індивідуальне розуміння сенсу буття.

Перші багатофігурні сюжетні композиції Тарас Шевченко здійснив ще в доакадемічний період, під час відвідування Товариства заохочування художників. Це теми античної та вітчизняної історії: «Смерть Лукреції» (1835), «Смерть Віргінії» (1836), «Олександр Македонський виявляє довір'я своєму лікарю Філіппу» (1836), «Смерть Сократа» (1837), «Смерть Олега, князя древлянського» (1836). За манерою, тематикою і прийомами виконання вони не виходять за межі тогочасних академічних студій. Шевченко робить спробу відійти від академічних умовностей у малюнку «Смерть Богдана Хмельницького» (1836 – 1837). Це перший малярський твір на тему з української історії, який засвідчив не лише усвідомлення Шевченком своєї українськості, а й культурний та життєвий вибір: «Украинская строгая муза долго чуждалась моего вкуса, извращенного жизнью в школе, в помещицкой передней, на постоянных дворах и в городских квартирах; но когда дыхание свободы возвратило моим чувствам чистоту первых лет детства, проведенных под убогою батьковскою стрехою, она, спасибо ей, обняла и приласкала меня на чужой стороне» (5, 198). Учасники одягнені в козацькі строї, з бритих голів звисають «оселедці». Правдиво відтворено зображення інтер'єру та побутових деталей козацької світлиці.

Використанням повної палітри кольорів, умінням засобами світлотіньового моделювання своєрідно «ліпити» форму тіла вирізняються акварелі «Жінка в ліжку» (1839 – 1840) і «Одаліска» (1840). Акварель «Циганка-ворожка» привертає увагу розробкою національної тематики і, вірогідно, є авторською копією або варіацією картини «Циганка», відомої також за описовою назвою «Циганка ворожить малоросіянци», за яку Рада Академії мистецтв нагородила свого учня третьою срібною медаллю.

Тему жіночої недолі Шевченко розробляє не лише в поезії, а й у малярстві. У 1842 році він пише картину «Катерина», що перегукується з його однойменною поемою. Її створено в традиціях академічної школи, проте вперше в українському образотворчому мистецтві її головна героїня – жінка-покритка – постає в образі Богородиці і отожднюється з образом України. Її доля набирає історичної визначеності. Це – етапний твір не лише для Тараса Шевченка, адже вперше у вітчизняній традиції митець фактично канонізує, підносить на рівень Богоматері жінку-покритку, яка в реальній традиційній культурі знаходиться на самому дні суспільної ієрархії.

Високомайстерна щодо виконання, зріла щодо ідеї та змісту, створена із любові до простої людини і проникливого співчуття

до її страждання, вона стала одним із найдовершеніших творів в українському мистецтві. Місце і значення картини у світовому мистецтві найкраще з'ясовується, коли ввести її у контекст тогочасного живопису. Як зауважив П. Білецький: «При такому порівнянні твір Шевченка на тлі нечисленних картин суспільно-викривального змісту – є видатним».

Нового змісту набуває малярська творчість художника у час перебування в Україні у 1843 році, під час його першої подорожі. Увагу художника привертають картини народного життя і побуту. Він написав два живописні твори «Селянська родина» (1843) і «На пасіці» (1843).

Композиція картини «Селянська родина» – проста: на тлі хати художник зобразив ідилічну сцену з життя молодого подружжя, що тішиться першими кроками маленької дитини. Світло, що є виразником змісту, осяває стіну біленької хати, обличчя персонажів, увиразнює білий одяг чоловіка, сорочку жінки, сфокусоване на голові дитини та постаті діда, що гріється на призьбі. Всі інші деталі затінені. Цей прийом акцентує увагу на головних персонажах, наповнює полотно повітрям і сонцем. Автор ідеалізує згармонізовані стосунки української родини.

У своїх перших і, як виявилось, останніх олійних полотнах, створених в Україні, митцеві вдалося значно відійти від схеми уявних композицій, колористично наблизитися до правдивого відтворення природного освітлення, кольору, повітряного середовища й упритул підійти до імпресіоністичного вирішення проблем сонячного світла.

У роки неволі Тарас Шевченко виконав чимало сюжетно-фігураативних композицій. Це сепії, персонажами яких були місцеві жителі. Він часто гостював у сусідніх киргизьких стоянках, цікавився життям і побутом кочівників, побачене фіксував олівцем і фарбами. «Киргизы так живописны, так оригинальны, сами просятся под карандаш... А смотреть и не рисовать – это такая мука, которую поймет один только истинный художник», – пише митець у листі до Варвари Репніної. (Т. 6. – С. 36).

Вражає незвичайною композицією, мотивом і образом акварель «Казах на коні» (1848 – 1849). Молодий чоловік у світлому одязі, верхи на коні оглядає, мов господар степу, широку безмежну монотонну пустелю. Небо – чисте, лише тінь від коня на жовтому піску вказує на сонячний день. Художник не показує джерела світла, але спостерігаємо надзвичайно спекотний день у випаленій сонцем пустелі. Вершник ніби возвеличується над горизонтом, його постаць оточена гарячим повітрям.

Закрите джерело світла характерне також для сепії «В юрті» (1848 – 1849). На малюнку зображено двох людей, які, сидячи на долівці посеред юрти, працюють. Молодий чоловік щось розтирає макогоном у дерев'яній мисці, за ним, у віддаленому від глядача кутку, напівосвітлена сонячним промінням, сидить молода жінка, на підібганих під себе ногах, і дерев'яною ложкою помішує їжу у великому казані. Невидиме світло розливається на обох постатях і, контрастуючи з тінями, моделює форми людського тіла. Особливою пластикою ліній, світла і напівіней вирізняється зображення молодого чоловіка з оголеним торсом і тимканом на голові. Гра прихованого світла – на думку мистецтвознавців – нагадує аналогічні прийоми Рембрандта.

Близька за змістом до малюнка «В юрті» й сепія, названа художником «Трію» (1851), де зображено сцену мирного співіснування молодої казахської сім'ї. У центрі композиції – яскраво осяяна світлом із прочинених дверей постать вродливої напівоголеної жінки в тюрбані, що, сидячи на долівці, крутить жорна та із замилюванням дивиться на чоловіка, захоплено слухаючи його гру на домбирі (домбрі). Казах-адаївець (так називають себе вихідці з Мангишлаку) напівлежить на килимі з оголеним торсом, а біля самого порога стоїть корова й мукає, побачивши теля посеред юрти. На стінах юрти і долівці розвішані та розкладені неодмінні супутники кочового життя: сагайдак для стріл та рушниця, вкрите орнаментованою кошмою багате адаївське сідло, торба на стіні юрти, а поруч крива шабля, кумган.

Художник майстерно застосував світлотінь, акцентувавши увагу яскравим світлом на незвичайному трію: жінці, яка милується чоловіком; на самому чоловіку, що грає; на корові.

Цікава за світлотіньовим моделюванням сепія «Пісня молодого казах» (1851 – 1857), в якій зображено молоде подружжя за домашньою роботою.

Діти завжди притягували до себе увагу митця. На багатьох малюнках вони були головними героями. Місцеві діти вабили його своєю красою, чистою, непорочною душею і нещасливою долею. Зворушливо і проникливо зображено дітей на малюнках «Хлопчик розпалює грубку» (1848 – 1849) і «Хлопчик гріється біля грубки» (1848 – 1849). На першій – хлопчик розпалює саксаулом чи очеретом грубку. Двері грубки відкриті і полум'я від вогню освітлює його ледве прикрите тіло, на голові старий тимак, що кидає тінь на обличчя, осяяне щирою усмішкою. Художник концентрує увагу на відкритому обличчі дитини: надзвичайно майстерно переданий вираз щасливого і безтурботного дитинства з притаманною

йому чарівністю, властивою для всіх дітей цього віку. Контрастом до цього образу є зображення хлопчика на другому малюнку: він спокійний, менш активний. Невибагливий інтер'єр підкреслює його соціальне положення. Вогонь із напіввідчинених дверцят грубки вихоплює із напівтемряви постать хлопчика, що підібгавши під себе ноги, схиливши голову у старому тимаку, розігрітій теплом, заснув дитячим міцним щасливим сном. Захоплений ширістю дитини, художник опоетизовує образ і змальовує сцену з особливою теплою.

Страдницьке життя байгушів, дітей-жебраків, знайшло відображення у диптиху «Байгуші» (1853) – «Байгуші під вікном» («Державний кулак», 1855 – 1856). У сепії «Байгуші» двоє хлопчиків стоять босоніж на порозі казарми й просять милостиню. Проникливо та з розумінням митець передає міміку, жести, пози малих прохачів: уміло й завчено прохає старший, а менший, тримаючи казанок, – ще не усвідомлює трагедії дійства. Уведений на другому плані образ самого Шевченка, в погляді якого біль і докір, ще більше підсилює ідею співчуття і милосердя. У малюнку «Байгуші під вікном» символічного значення набувають фортечна стіна, двоголовий орел над брамою, кулак у вікні і оголеність дитячих фігур як ознаки бідності, злиденності. Та хлопчики, видно, звикли до таких погроз, тому обличчя їхні незворушні.

Окреме місце серед фігуративних композицій займає сепія «Казашка Катя» («Молитва за померлими») (1856 – 1857). Зображено молодшу сестру няньки Ускових у національному одязі. Назва й сюжет малюнка відповідає опису Шевченка у листі до Бр. Залеського від 20 травня 1857 року: «Это религиозное поверье киргизов. Они по ночам жгут бараний жир над покойниками, а днем наливают воду в ту самую плошку, где ночью жир горел, для того, чтобы птичка напилася и помолилась богу за душу любимого покойника. Не правда ли, поэтическое поверье?». Художник застосував розсіяне світло, що летить від закритого рукою Каті каганця і падає на одяг, вродливе обличчя дівчини. Рембрандтівська манера освітлення надає зображенню певної загадковості і романтичності.

Наприкінці десятирічного заслання Тарас Шевченко звернувся до одвічних мистецьких тем: літературних, античних і міфологічних сюжетів. Це десять сепій серії «Телемак» – «Диоген», не об'єднаних автором назвою. В літературі часто згадуються як «Сюїта самотності» – за визначенням дослідника Я. Галайчука, який зауважив, що у малюнках із образами самотніх і приречених міфологічних героїв асоціативно відтворено подібні стани стражденної поетової душі. Всі малюнки мають авторську

назву та нумерацію, характеризуються блискучою технікою, широким творчим діапазоном та світлотіньовим моделюванням форми.

На серії «Благословіння дітей» (1856) вдалині зображено по-стать Спасителя, який благословляє дітей, на передньому плані – матір із немовлям, які чекають на благословення. Молитовно зосереджена, жінка стоїть навколішки біля колиски, обережно торкаючись рукою до чола дитини, мовби випрошуючи для неї всі блага на землі. Цю сцену поет пізніше відтворить у поемі «Марія» (1859). «О святії! / Пренепорочніє! – сказав, / Як узрів діток. Привітав / І цілував, благословляя».

Найвищим досягненням Шевченка-художника періоду заслання дослідники вважають серію малюнків «Притча про блудного сина» (1856–1857). Митець звернувся до євангельської притчі про блудного сина, прочитавши її в контексті тогочасної дійсності: «...я думаю випустить в свет в гравюре акватинта собственное чудо – «Притчу о блудном сыне», приуровленную к современным нравам купеческого сословия. Я разделил эту притчу на двенадцать рисунков...< ...>...Мне кажется, что для нашего времени и для нашего среднего полуграмотного сословия необходима сатира, только сатира умная, благородная, как «Жених» Федотова или «Свои люди сочтемся» Островского и «Ревизор» Гоголя», – повідомляв у листі Бр. Залеського.

Шевченко не залишив вказівок щодо послідовності розміщення малюнків у серії. Розв'язати це питання допомагає сюжет притчі. Він повністю серію не завершив: із дванадцяти задуманих, намалював вісім – «Програвся в карти», «У шинку», «У хліві», «На кладовищі», «У в'язниці», «Покарання колодкою», «Покарання шпіцрутенами», «Серед розбійників» («Повернення до Отця»).

Малюнки вирізняються майстерністю композиційних прийомів, вирішенням проблеми простору, скульптурністю натури, продуманим розміщенням світлотіньових акцентів, перевагою живописної манери над суто графічною.

Серію розпочинає робота «Програвся в карти». «Блудний син» – молода і вродлива людина з атлетичною статуєю. Оголений до пояса, бо вже програвся до нитки, гаманець його також порожній. Біля молодика – незмінні атрибути гультяйського життя: недопитий штоф, гітара, біля лави чухається свиня – натяк на подальші низькі вчинки.

Герой серії – «блудний син» – при спогляданні малюнків не викликає осуду чи презирства, а, навпаки, явне співчуття. На малюнках «блудний син» наділений привабливою зовнішністю, міцною статуєю. В жодному з сюжетів він не показаний ініціатором зло-

чину, а, швидше, як його співучасник. А ще ймовірініше – як жертва. Таким чином, об'єктом сагири автор визначає обставини, дійсність, що привели до морального падіння нашого героя.

П. Білецький спостеріг, що Шевченкову «Притчу» порівнювали з «Життям гульця», відомого англійського художника Хогарта, але той засуджує героя, зображує відворотні сцени його гульні. Місце шедевра Шевченка у світовому мистецтві – поруч із творами Франциско Гойї та Оноре Дом'є. У російському мистецтві йому рівних немає.

До цікавих спостережень мистецтвознавців спонукає і сепія «Натюрморт» (1860). На малюнку художник змалював неживу, але оживлену авторською уявою скульптуру. На першому плані – зображений на підвищенні гіпсовий торс (жіночий) зі спини, обабіч якого праворуч – розкішний плющ, ліворуч – маленька скульптура дитини з піднятими вгору руками; на стіні – аркуш білого паперу і майже в повітрі висить круглий годинник без стрілок. Вправне моделювання світлотінню робить непомітним перехід від інтер'єру кімнати до відкритого простору, темна важка тінь від торса і годинника різко контрастує з аркушем білого ватману. Художник дрібним мереживом тоненьких мазків майстерно вимальовує освітлену спину, досягаючи ілюзії “живого тіла”, наповнивши її життєвим трепетом, тобто “олюдноє” гіпс. В. Овсійчук наголошує, що майстерне досягнення ілюзії “оживлення скульптури” було нав'язане впливом античних джерел – легенди про казкового Пігмаліона, про “забутий характер магічної життєвості скульптур”. Д. Горбачов розглядає цей малюнок “як приклад сюрреалізму в середині XIX ст.”, зазначаючи: “За рік до смерті Шевченко створює натюрморт, який без застереження можна було б експонувати на виставці сюрреалістів. Він ніби створений за принципом психологічного романтизму, що вивільняє рух нерезалізованого лібідо”.

Приблизно половину графічного доробку Тараса Шевченка складають краєвиди. Звернення до пейзажу не було випадковим. Тонке відчуття краси і розуміння природи спостерігається в поетичних творах Шевченка. Елементи пейзажу є складовою фігуративно-сюжетних композицій художника.

У 40-х роках XIX ст. в російському і українському мистецтві панував класицизм. Краєвиди писалися не з натури, а в майстернях і характеризувалися ідилічністю й прикрашенням у трактовці природи. Характерною особливістю таких краєвидів була також «барельєфність», умовність освітлення, статичність, а в композиції – обов'язкова наявність і розмежування трьох планів.

Пейзаж із правдивим, реальним відтворенням природи тільки зароджувався у російському мистецтві. Першими зуміли перебороти обмеженість академічного «видового» пейзажу і створити об'єктивну картину існуючої природи у своїх творах художники С. Щедрін, О. Венеціанов, В. Штернберг. Особливо велика заслуга С. Щедрина, ім'я якого можна поставити поряд із англійським живописцем Дж. Констеблом і художниками-барбізонцями. «Я часто любовался пейзажами Щедрина...», – пише у повісті «Художник» Т. Шевченко. Вчителями митця в жанрі пейзажу були швейцарський живописець О. Калам і голландський Я. Рейсдал. Спираючись на здобутки таких художників-пейзажистів, Т. Шевченко разом із В. Штернбергом та І. Сошенком заклали основи жанру в українському мистецтві.

Перший краєвид Шевченко виконав в Академії мистецтв – «Куточок Смоленського кладовища» (1840).

Зустріч із природою України під час першої подорожі збудила бажання зарисувати олівцем і фарбами її красу. Він на пленері робить зарисовки київських краєвидів, що знайшли місце в серії офортів «Живописная Украина», рисує батьківську хату в Кирилівці, «Вдовину хату на Україні».

Пейзаж домінує в творчості Шевченка й після закінчення Академії мистецтв. За дорученням Археографічної комісії він подорожує по Чернігівській, Київській, Полтавській губерніях, відвідує Поділля та Волинь. За завданням комісії, замальовує архітектурні, історичні пам'ятки України, а також краєвиди, що торкали найтонші струни його чутливого до краси серця.

Переважно, це – невеликі за розміром акварелі, сепії, рисунки олівцем, виконані на окремих аркушах та в альбомах.

Дуже часто у його краєвидах бачимо село: «Селянське подвір'я», «Хата біля річки». Для малюнків такого плану характерний контраст між убогими домітками і чарівною красою природи. Такий контраст зустрічається і в поетичних творах.

Змальовуючи чарівні куточки села, урочища, берегів річок, ставків у творах «В Решетилівці», «Хутір на Україні», «У Василівці» – простих за своїми сюжетами, але дуже живописних, художник користується в основному двома кольорами – коричневою аквареллю або сепією та індиго. Він застосовує різні відтінки цих тонів.

Шевченко рідко малював «чисті» пейзажі. Здебільшого він їх олюднює постатями людей. У повісті «Музикант» Шевченко писав, що йому неприємний краєвид «не оживленный человеческой фигурой».

Малюнок «Хата над водою» (1845) привертає увагу вмінням художника засобами лінійної побудови досягти дивовижних ефектів у передачі простору. Акварель «У Решетилівці» (1845) – чудовий літній день українського села з його мальовничою природою. На першому плані – традиційний жанровий мотив: зайняті щоденними проблемами селяни контрастують із зображеними на другому плані селянською хатою та клунею, панським будинком, Успенською церквою та дзеркальним відблиском спокійної поверхні ставка. Художнього ефекту митець досягає, нюансуючи два кольори: коричневий і голубий.

Часто в краєвидах палітра дуже стримана, монохромна, але художникові вдається досягнути виняткового ефекту. Таким краєвидом є «Будинок І. Котляревського у Полтаві» (1846).

Вмінням передати епічний характер та специфічні особливості українського ландшафту вирізняються малюнки «Воздвиженський монастир у Полтаві» (1845), «Чигирин з Суботівського шляху» (1845). В останньому – пейзаж побудований на контрастному співставленні високих, пануючих над місцевістю горбів, які нависли над Тясмином і неосяжним степовим простором, що вдалині зливається з небокраєм. На першому плані – типові українські хатки з вітряками – ознаки типового українського краєвиду.

У період праці Тараса Шевченка в Археографічній комісії та його подорожей Україною в його доробку переважає архітектурний краєвид. Це, зокрема, – малюнок «Києво-Межигірський монастир», а також краєвиди із альбому 1845 року. Митець довершено передає архітектурні форми, всі елементи композиції змальовані чітко, краєвиди наповнені повітрям, вирізняються вмінням художника, за допомогою засобів лінійної перспективи, досягти дивовижних ефектів у передачі простору.

Окрему групу становлять архітектурні краєвиди Києва та Почаївської Лаври. Довершеністю виконання і багатством колориту привертає увагу «Почаївська лавра з півдня» (1846). Архітектурний комплекс лаври з Успенським собором у центрі осяяний осіннім сонцем. Напрочуд вдало передано гру осінніх кольорів і світлотіньових контрастів блакитно-сірого неба, прозорого осіннього повітря, золотавого листя на деревах, біло-жовтої споруди лаври. Все це характеризує Шевченка як зрілого колориста і майстра національного архітектурного краєвиду.

Включення Тараса Шевченка під час заслання до складу Аральської експедиції як художника позначилося на його подальшій творчості. Маршрут експедиції був відтворений Шевченком у малюнках з науковою метою. Приаральські краєвиди сухопутного

переходу – «Пожежа в степу», «Форт Карабутак», «Дустанова могила», «Джангисагач» та інші – утвердили митця як довершеного майстра пейзажу.

Характерною собливістю малюнків цього періоду є поєднання топографічної точності в зображенні краєвидів з виразним емоційним забарвленням. На другий день сухопутного переходу учасники експедиції спостерігали грандіозне видовище степової пожежі, описаної митцем у повісті «Близнець» та відтворене фарбами. Нестримну стихію вогню, що владарює над безкраєм, порослим ковилою степом, художник відтворив у краєвиді «Пожежа в степу» (1848). Велика червона заграва домінує в композиції і колориті цього малюнка. Червоні відблиски пожежі відбиваються на плесі затоки, на юртах і постатях казахів.

Інший настрої бринить у малюнку «Дустанова могила» (1848), на якому відтворений романтичний пейзаж з усіма його ознаками: висока могила на високому пагорбі з надмогильним пам'ятником батиря Дустана, навколо безмежний пустельний степ і неосяжне сутінкове небо.

Романтичний і ліричний нічний краєвид «Місячна ніч на Кос-Аралі» (1848 – 1849) освітлено м'яким, ніжним місячним світлом, що розлилося на гладенькій поверхні води, вихоплюючи з темряви кущі очерету і шхуни, що застигли на воді. Досягаючи бажаної білизни, Шевченко дряпає голкою папір до основи, в такий спосіб відтворюючи місячну доріжку на воді.

Значна частина краєвидів відтворює скелясті береги та острови Аральського моря – «Острів Кугарал», «Мис Байгубек», «Гористий берег Аральського моря», що ілюструє сувору природу Казахстану.

Періодом нового творчого злету Шевченка стає і геологічна експедиція в гори Каратау. Тонкий і спостережливий, художник знайшов справжню красу у суворому гірському пейзажі Мангишлаку, зумів передати сліпучу гру сонця і прозорість повітря у творах: «Акиштау», «Туркменські аби в Каратау». Романтизовані нічні краєвиди «Місячна ніч серед гір», «Скеля «Монах», «Мис Тюк-Карагай на півострові Мангишлак». Тривожним настроєм і глибоким драматизмом віє від акварелі «Ханга-Баба».

Неповторні краєвиди Мангишлаку ваблять Тараса Шевченка дикою незайманою красою. Там він виконав серію пейзажів «Дерева Мангишлаку» із зображенням дерев, що борються за існування, прокладаючи шлях крізь царство скель і каміння до життєдайного ґрунту.

Серед краєвидів Мангишлаку і його «незамкнена тюрма» – «Новопетровське укріплення з моря» (1856 – 1857), «Новопе-

тровське укріплення з Хівінського шляху» (1856 – 1857).

Новий етап творчого шляху Шевченка розпочався архітектурним красвидом «В Астрахані» (1857) та низкою волзьких пейзажів, виконаних олівцем.

Наслідком подорожі в Україну стала поява 1859 року краєвидів, що ввійшли до Корсунського (за місцем виконання), або Сулійського (за ім'ям власника) альбому. Головними «персонажами» стали дерева – покалічені, поламані, побиті блискавкою. Малюнки характеризуються лаконізмом композиції і віртуозністю виконання. Енергійним олівцевим штрихом художник відтворює не лише форму, але й душу покаліченого дерева, майстерно передає гру світла і тіней на ньому.

Легкими і тонкими лініями передано безмежний простір лівого берега Дніпра біля Канева на рисунку «Коло Канева» (1859).

Виділяється незвичайним композиційним рішенням краєвид «У Черкасах» (1959): декілька хаток та незакінчені ряди парканів, що зникають у просторі, справляють враження оазису серед пустелі. Високу оцінку пейзажу дав В. Касіян: «Рисунок Тараса Шевченка, виконані на Україні 1859 року, як, наприклад, «У Черкасах», за своєю лаконічною передачею світла, несяжної далі, за силою майстерності й реалістичної виразності можна сміливо поставити поруч з рисунками видатних російських пейзажистів кінця XIX ст.»

Проте, найбільшого визнання за життя митець досяг у гравюрі. В Україні гравюра почала активно розвиватися з XVI ст., її розквіт пов'язаний з іменами таких відомих майстрів як Памва Беринда, Тарасій Земка, Олександр і Леонтій Тарасевичі, Данило Галятовський, Никодим Зубрицький, Іван Щирський та Григорій Левицький. З розвитком книгодрукування в Україні утворилися центри у Києві, Львові, Чернігові та Почаєві, майстри-гравери яких і утворили національну школу.

В Академії мистецтв виконання копій було основою навчання майбутніх художників. Натомість, гравірувальних технік у програмі не було, крім старого способу різцевої гравюри, який опановували під керівництвом професора Уткіна.

Під час навчання в Академії Тарас Шевченко як хороший рисувальник брав участь в ілюструванні книжок: виконував малюнки, з яких виготовлялися гравюри: «Католицький чернець» до твору Надєждіна «Сила волі»; «Знахар» до однойменної повісті Квітки-Основ'яненка; 12 портретів до видання М. Полевого «Русские полководцы» (гравюри виготовлялися у Лондоні); 33 ілюстрації до книжки М. Полевого «История Суворова» (дереворити виготовляли французькі майстри). Таким чином,

Тарас Шевченко знайомився з різновидами гравюри: дереворитом, сталеритом, мідьоритом, ксилографією, цікавився гальванопластикою.

Саме в новій техніці гальванокаустики Шевченко виконав ілюстрацію до книжки професора Мюнхенського університету Франца Кобеля в перекладі російською мовою «Гальванография, или способ производит гальванически медные доски для печатанья кистью работанных рисунков» (Спб., 1843). Як зразок штрихового рисунка на мідній дошці він ілюстрував сцену з трагедії В. Шекспіра «Король Лір». У книжці зазначено, що ілюстрація прикладена як спроба і виготовлена Шевченком за допомогою гальванізму за півгодини.

У центрі твору зображено Короля Ліра з блазнем на тлі буряного краєвиду. Грозове небо, розрізане сліпучою блискавкою, пориви сильного вітру розвівають вільний одяг і плащ Короля, збувають морські хвилі. Експресивні косі штрихи додають настрою і динамізму зображенню.

Твір приваблює не лише вірністю шекспірівському духу та майстерністю виконання, він – незаперечний приклад сміливого експериментаторства з різновидами гравюри. Це була перша в Російській імперії спроба нового електрохімічного способу травлення мідного кліше.

Добре знаючи процес гальванізування, Тарас Шевченко мав намір тиражувати в цей спосіб свої твори, виконані на засланні.

Був він обізнаний і з технікою літографії. У 1843 році збирався виготовити українському письменникові, наказному отаманові Чорноморського козацького війська Я.Г. Кухаренкові 200 відбитків літографованого портрета кошового отамана Головатого. У заяві до куратора Київського учбового округу Траскіна з проханням призначити його вчителем малювання Київського університету Св. Володимира Шевченко вказав, що, окрім малювання, зобов'язується виконувати «все поручення начальства по часті літографирования в состоящем при университетѣ литографическом заведеніи». На засланні у листі до Бр. Залеського художник висловив бажання видрукувати способом літографії альбом «Притча про блудного сина».

Особливо приваблював Тараса Шевченка офорт своїми ілюстративними властивостями і демократичним змістом. Ця нова техніка гравюри була винайдена на початку XVI століття в Західній Європі, особливої популярності набула в роки творчості відомих художників А. Дюрера, Ж. Калло, Ф. Рембрандта, Ф. Гойї та багатьох інших. Під час навчання Тараса Шевченка

в Академії мистецтв техніку офорта офіційно не вивчали, тому він мав оволодівати нею самотужки, що блискуче й зробив. У своїх студіях, ймовірно, послуговувався порадами професорів Ф. Бруні, О. Єгорова, братів Олександра та Карла Брюллових, а ознайомитися з процесом виготовлення офортів йому допомагали друзі-художники.

Першими відомими офортами митця була серія «Живописная Украина». Гадаємо, що задум видати художню енциклопедію України у вигляді періодичного видання виник у нього ще у Петербурзі. Саме у цей час набирали популярності альбоми «Живописная Швейцария», «Живописная Италия», «Сцены из русского народного быта» І. Щедровського, «Наши, списанные с натуры русскими» та інші.

Цей задум Шевченко втілював під час подорожі в Україну 1843 року. Альбом офортів, задуманий як періодичне художнє видання про історичне минуле, побут, звичаї народу та природу України, поєднувався з бажанням художника на виручені кошти викупити з кріпацтва своїх братів і сестер. Подорожуючи Україною, збирав матеріали, рисував начерки, які стали основою майбутнього видання.

Повернувшись до Петербурга, Шевченко активно взявся за роботу. Листовно повідомляв свого приятеля Йосипа Бодяньського: «...хочу рисувати нашу Україну, коли не розказував, то слухайте. Я нарисую її в трьох книгах, а в першій будуть види, чи то по красі своїй, чи по історії прикметні, а в другій теперішній людський бит, а в третій історію».

«Живописная Украина» мала виходити чотири рази на рік по три офорти з пояснювальними текстами. У листі до чернігівського цивільного губернатора П.І. Гессе від 1 жовтня 1844 року він писав: «...мне кажется, будь родина моя самая бедная, ничтожная на земле – и тогда бы она мне казалась краше Швейцарии и всей Италии. Те, которые видели однажды нашу Украину, говорят, что желали бы жить и умереть на ее прекраснейших полях. Что же нам сказать, ее детям, должно любить, гордиться своєю прекраснейшею матерью. Я как член ее великого семейства служу ей ежели не на существенную пользу, то, по крайней мере, на славу имени Украины». У Петербурзі 1844 року через брак коштів вийшло лише два випуски (6 офортів) у спільній паперовій папці-обкладинці з пояснювальними текстами українською і французькою мовами: «У Києві», «Видубицький монастир», «Старости», «Судня рада», «Казка», «Дари в Чигирині 1649 року». Серія розпочинається офортом «У Києві», який приваблює глядача не

тільки майстерністю, а й надзвичайним сприйняттям природи. Чудовий краєвид із старими вербами над Дніпром, печерська криниця із жолобком, з якого тече чиста вода, постать старця, що сидить при дорозі – все автор опоетизував і вдихнув особливе життя у картинку звичайного українського літнього дня.

На офорті «Видубицький монастир» зображено найдавнішу будівлю Видубицького монастиря – Михайлівську церкву, збудовану сином Ярослава Мудрого Всеволодом Ярославичем, відновлену в XVII столітті коштом митрополита Петра Могили.

Точка огляду вибрана художником так, що перед глядачем відкривається простір вкритого купчастими хмарами неба, увінчаного хрестом Михайлівської церкви, навколишній пейзаж.

До офорта «Дари в Чигрині 1649 року» подано пояснювальний текст українською та французькою мовами: «Із Царєграда, із Варшави і Москви прибули послы з великими дарами єднать Богдана і народ український уже вольний і сильний. Султан, окрім великого скарбу, прислав Богданові червоний оксамитовий жупан на горностаєвім хутрі, шталт княжої порфири булави і шаблю. Одначе рада (окриче славного лицаря Богуна) присудила єднать царя московського». Послы приїздили до Богдана Хмельницького в різний час, але художник показує їх на прийомі у гетьмана усіх разом. Глибокою психологічною характеристикою послів, які чекають прийому, художник дає змогу передбачити події. Значна роль автором відведена грі світла і тіні, майстерний розподіл яких акцентує увагу глядача на головному.

У технічному плані при виконанні цієї серії офортів художник не відступив від прийомів репродукційної гравюри. Він ще трактує офорт як засіб правильного перекладання оригінального малюнку на мову заздалегідь виважених штрихів і тональних площин. Але уже в цьому альбомі офортів Шевченко виявляє своє реалістичне розуміння світлотіні, виділяючи і моделюючи головне в композиції саме за її допомогою.

Після закінчення Академії мистецтв 1845 року Тарас Шевченко приїхав до Києва, працював співробітником Археографічної комісії, не полишав надії продовжити видання альбому офортів. У нього були надії на літографську майстерню Університету Св. Володимира.

Арешт Шевченка в квітні 1847 року як учасника таємного Кирило-Мефодіївського товариства перервав його плани щодо подальшої роботи над серією офортів «Живописная Украина».

Проте, навіть у «незамкнутій тюрмі» Тарас Шевченко не полишав намірів і далі займатися гравюрою. У Щоденнику від

26 червня 1857 року записав: «Я думаю посвятить себя безраздельно гравюре акватинта. Для этого я полагаю ограничить свое материальное существование до крайней возможности и упорно заняться этим искусством...»

Из всех изящных искусств мне теперь более всего нравится гравюра. И не без основания. Быть хорошим гравером, значит быть распространителем прекрасного и поучительного в обществе. Значит быть распространителем света истины. Значит быть полезным людям и угодным Богу. Прекраснейшее, благороднейшее призвание гравера».

Акватинта давала художнику можливість творити в офорті різноманітні тональні переходи, дуже подібні до ефекту акварельного живопису. Особливістю акватинти є застосування зернистого ґрунту, яким покривалася поверхня мідної пластини; травлення проходило в слабкому розчині азотної кислоти, або іншого розчинника. Зернистим ґрунтом в акватинті слугували порошок каніфолі або асфальту.

У неволі художник-засланець прийняв рішення: «Живописцем-творцом я тепер не могу быть, об этом несчастии я страшусь и думать... я намерен с помощью Божию и с помощью добрых и просвещенных людей приступить к гравированию акватинта...».

Повернувшись із заслання, Тарас Шевченко активно втілює в життя свою мрію. Першою вправою в новій техніці були його власні сюжети на тему життя українських селян: «Дві дівчини» та «Українські дівчата». Митець уперше в Російській імперії поєднав дві техніки гравюри – офорт і акватинту.

Здобувши певні навички в цій царині, Шевченко виконує офорт-акватинту з твору іспанського художника Б.-Е. Мурільйо «Свята родина», що сподобалась йому не лише майстерністю виконання, але й змістом. Надсилаючи в дарунок один із естампів «Святої родини» С. Аксакову, він писав: «Этим не новым способом гравирования у нас никто не занимается, и мне пришлось делать опыты без посторонней помощи. Это мучительно трудно...». Як засвідчує його приятель, художник Григорій Честахівський, Тарас Шевченко сам майстрував необхідні інструменти для офорта – долотця з різноманітними коліщатками, нарізами тощо.

Навесні 1859 року Тарас Шевченко в Петербурзі у техніці офорта і акватинти створює власну композицію – «Старець на кладовищі». Гравюра виконана травленням штрихом, що складається з різноманітних косих, кривих і хвилястих ліній, котрі ніби безладно перетинаючись, відтворюють форму, справляють повну

зорову ілюзію світлотіні. Художник доповнив травлені штрихи легким тоном акватинти. Зображення стало привабливішим, а образ старця більш виразним. Постаті другого старця, що сидить неподалік, Шевченко надав власної портретної схожості.

Митець звертається до творів голландського художника Рембрандта. Щоб вивчити його манеру виконання офортів, копіює роботи «Читець», «Лазар Клап», «Автопортрет із шаблею», виконує сепію й гравюру з олійної роботи голландця «Притча про виноградаря». Ця картина привабила художника своїм змістом. Виконує також естамп із роботи художника І. Соколова «Приятелі».

Вже за представлені на академічній виставці 1859 року офорти «Притча про виноградаря» та «Приятелі» Рада Академії винесла ухвалу, щоб Шевченка «по представленим гравюрам «признати назначеним в академики».

У поєднанні офорта з акватинтою він за короткий час виконав цілу низку творів на власні композиції, ряд автопортретів з фотографій. Цікавим є автопортрет із свічкою 1860 року, виконаний із графічного самозображення митця 1845 року.

Борис Суханов-Подколзін, учень Тараса Шевченка, який тоді брав уроки малювання, згадував: «Пам'ятаю, якось один з гостей приніс із собою досить великий портфель, що, очевидно, десь з давніх пір зберігався. Коли гість пішов, Тарас Григорович заходився з моєю допомогою розбирати папери й малюнки, які були в портфелі... Між безліччю найрізноманітніших етюдів, красвидів і ескізів знайшовся портрет юнака з свічкою в руці: в портреті цьому тіні на обличчі були дуже різкі...». З цього рисунка, який до нашого часу не зберігся, Шевченко виготовив автопортрет технікою офорта і акватинти.

Перед нами – молодий Шевченко. У правій руці – в нього олівець, а лівою він підняв високо над головою запалену свічку, яскраве полум'я якої вириває з темряви обличчя художника, «апостола правди і науки», освітлюючи його високе чоло, надаючи твору символічного звучання.

В цій роботі майстерно передано складний ефект освітлення, градацію світла від яскраво освітлених місць до густо затінених.

Автопортрет у кожусі і шапці (1860) вражає глибиною і цілісністю характеру. Сучасники поета засвідчували, що тут він найбільше подібний на себе. Привертає увагу вираз очей: «ласкавий, майже ніжний», що відзначав ще І. Тургенєв.

На звороті одного з відбитків Т. Шевченко записав свій останній поетичний твір «Чи не покинуть нам, небого». В технічному плані робота виконана бездоганно, художник зумів передати на офорті

навіть блиск очей, немовби перейнятих сльозою. На офорті, крім авторського підпису і дати, стоїть монограма.

На академічній виставці 1860 року було представлено п'ять офортів Тараса Шевченка: «Дерева Мангишлаку», «Автопортрет із свічкою», «Дуб» (з картини Мещерського), «Ліс» («Вечір в Альбано поблизу Рима») з картини Лебедева, «Вірсавія» з картини К. Брюллова. У ресстрі Академії мистецтв про офорт «Вірсавія» зазначалося, що він поданий Шевченком «на академіка».

Біблійна легенда про красуню Вірсавію була використана поетом у поемах «Кавказ», «Царі». На естампі зображена Вірсавія зі служницею у саду: Філігранна техніка виконання, лаконізм і виразність ліній, застосування імпровізаційного штриха, близького до рембрандтівського, були високо оцінені Академією. 2 вересня 1860 року Рада Петербурзької академії мистецтв присвоїла йому звання академіка гравюри. В дипломі зазначалося: «Санкт-Петербургская императорская Академия художеств за искусство в гравировальном искусстве признает и почитает художника Тараса Шевченко своим академиком...».

До останніх днів свого життя Шевченко займається офортами. Із фотографій виконує портрети видатних діячів культури: скульпторів Ф. Толстого і П. Клодта, художника Ф. Бруні та архітектора й мистецтвознавця І. Горностаєва. Віртуозним штрихуванням, тонким моделюванням світла й тіні митець досягає глибокої і цілісної психологічної характеристики портретованих. Новаторство Тараса Шевченка торкнулося не лише техніки гравіювання: він увів у мистецтво офорта соціальні теми, які до нього ніхто не розробляв: «Сама собі в своїй господі», «Одаліска».

Тарас Шевченко значно випередив своїх сучасників-граверів, проклав шлях для розвитку цього виду мистецтва наступним поколінням. Він поглибив і розвинув засоби офорту техніки, домігшись тональних переходів і багатства світлотіні, вперше в Російській імперії поєднав техніку офорта і акватинту. За ці досягнення сучасники називали його «російським Рембрандтом». З ім'ям Тараса Шевченка пов'язаний ренесанс української гравюри, він був першим академіком гравірування в Російській імперії, видатним офортисом XIX століття, основоположником новітнього гравірувального мистецтва в Східній Європі.

Окремо слід сказати про роботи, Шевченкове авторство щодо яких остаточно не доведено. Вони складають доволі значну кількість його творчого спадку. До цього часу суперечки щодо них часто мали суб'єктивний характер. За останні роки працівниками Національного науково-дослідного реставраційного центру України

та колективом Національного музею Тараса Шевченка було проведено значну роботу з дослідження цих творів. З'ясувалося, що олійний автопортрет 1859 року до нас дійшов лише у копії К. Флавицького, і не є оригіналом Шевченка, як традиційно вважалося донині. Впевнено можна говорити про те, що не належать Шевченку «Середньовічна сцена: лицар у монастирі» та «Середньовічна сцена: біля монастирської брами».

Попри це, до даного покажчика включено бібліографію цих творів та інших робіт, які ще чекають на остаточну атрибуцію.

*Директор Національного музею Тараса Шевченка,
кандидат філологічних наук Д. В. Стус,
завідувач Літературно-меморіального будинку-музею
Тараса Шевченка у Києві Н. І. Орлова.*

Від упорядників

Вивчення художньо-мистецької творчості Т. Шевченка є нескінченним, як нескінченною є спроба досягнення його таланту. Природний геній, аналітичний розум, глибока інтуїція, тонке відчуття оточуючого світу дали можливість Т. Шевченкові відчутти дух романтичної епохи і створити образи, де слово трансформується у живописний образ і навпаки – візуальний образ продовжує і доповнює слово. Т. Шевченко – творець українського графічного портрета, національного краєвиду, митець, який увів нові соціальні теми в українське образотворче мистецтво, перший в Україні академік гравірування. Його художня творчість справедливо розглядається і вивчається як новаторство в українському мистецтві.

Феномен Шевченкового малярства викликає науковий інтерес упродовж тривалого часу. Починаючи з 1839 року, коли з'явилась перша згадка про демонстрацію картин Т. Шевченка на Академічній виставці у Петербурзі по сьогодні, в українському просторі видана велика кількість літератури, включаючи монографії, колективні праці, журнальні та газетні публікації. Проте мусимо констатувати, що малярська творчість Т. Шевченка все ще залишається недостатньо вивченою та маловідомою широкому загалу. На це є свої причини. Перш за все, за життя Т. Шевченка у нього не було

персональних виставок. Окрім того, слава як поета закріпилася за ним із виходом першої збірки поетичних творів «Кобзар» у 1840 році, залишаючи у тіні досягнення Шевченка-художника.

Основні аспекти творчості, зокрема історії створення, атрибуції, семантики окремих творів, єдність образів поезії й малярства Т. Шевченка далекі від дослідницької вичерпності. Недостатньо висвітлені новаторські досягнення митця, їх роль і місце в українському, російському, європейському мистецтві.

Складний процес вивчення, пізнання та осмислення малярства Т. Шевченка на тлі сучасних гуманітарних викликів триває. Актуальним видається здійснення міждисциплінарних досліджень у галузі шевченкознавства, які би ґрунтувалися на здобутках історії, культурології, мистецтвознавства, біографістики, філософії тощо. Образ Т. Шевченка, який формується у науковому дискурсі, має бути багатограним, різноплановим, звільненим від стереотипів та «нудної канонізації». За влучним висловом І. Дзюби, він має бути альтернативою як «бездумному возвеличуванню, безтямному забалакуванню, так і самовдоволеній алергії на нього». Не менш складною і відповідальною є перспектива щодо ретрансляції цього образу у колективну свідомість, де він мусив би зайняти по-справжньому неформальне місце, на рівні глибинного особистісного переконання – «Шевченко – наше все».

Відсутність бібліографічного покажчика малярської спадщини митця значно ускладнює роботу шевченкознавців і мистецтвознавців, оскільки багато цінної інформації залишається поза увагою науковців. Необхідність створення спеціального покажчика, який би максимально репрезентував напрацювання у цій царині, усвідомлювалась достатньо давно. Його актуальність у свій час обґрунтовував та відстоював відомий бібліограф Ф. Сарана. Сучасна наукова бібліографія шевченкіани частково вміщує напрацювання, присвячені малярству Тараса Шевченка, про що свідчать зокрема праці М. Комарова «Т. Шевченко в літературі і искусстве» (1903); М. Яшека «Т. Г. Шевченко. Матеріали до бібліографії (1903 – 1921)» (1921); М. Багрича «Т. Г. Шевченко. Бібліографічний покажчик (1917 – 1963)» (1964); Ф. Сарани «Т. Г. Шевченко. Бібліографія ювілейної літератури (1960 – 1964)» (1968); видання «Т. Г. Шевченко. Бібліографія бібліографії (1840 – 1960)» (1961); «Т. Г. Шевченко. Бібліографія літератури про життя і творчість (1839 – 1959): Т. 1 – 2» (1963); «Т. Г. Шевченко: бібліографічний покажчик (1965 – 1988)» (1989); «Тарас Шевченко. Бібліографічний покажчик 1989 – 2003» (2004); «Тарас Шевченко (1989 – 2004): Матеріали до бібліографії» (2005) тощо.

Укладачі покажчика – Український інститут національної пам'яті, Національний музей Тараса Шевченка, розпочинаючи роботу над бібліографічним виданням «Шевченко-художник. Бібліографічний покажчик (1839–2012)», прагнули, передусім, продовжити справу своїх попередників. У процесі підготовки враховувались та використовувались напрацювання наукової бібліографічної шевченкіани. Основою видання став бібліографічний доробок, над яким працювали, починаючи з 1980-х років, співробітники Державного музею Тараса Шевченка (нині – Національний музей Тараса Шевченка), серед яких Т. І. Андрущенко, Н. О. Відоняк, Н. О. Грязнова, В. П. Криворучко, Н. І. Орлова, Н. Є. Полонська.

Прагнення належним чином відзначити 200-літній ювілей Т. Шевченка надихнуло об'єднати зусилля тих, хто працював раніше і працює зараз у царині шевченкознавства, результатом чого став проект підготовки двотомного видання. У першому томі подається список малярських творів Т. Шевченка та хронологічно-алфавітний перелік літератури про Шевченка-художника. Другий том передбачено побудувати за предметно-тематичним принципом, включаючи рубрики «Товариство заохочування художників», «Академія мистецтв», «Альбоми і серії малярських творів Т. Шевченка», «Малярські твори за жанрами: портрети, краєвиди, офорти, ілюстрації, копії», «Виставки малярських творів Т. Шевченка», «Т. Шевченко і художники-сучасники».

Перший том, який виходить друком у 2013 році, складається з двох розділів, вступної статті «Шевченко-художник», покажчиків (алфавітного покажчика малярських творів Т. Шевченка, іменного покажчика, покажчика періодичних видань), списку абревіатур музеїв. Перший розділ першого тому вміщує доповнений та уточнений перелік малярських творів Тараса Шевченка. При складанні списку малярської спадщини Шевченка були використані напрацювання шевченкознавців та мистецтвознавців останнього двадцятиріччя. Перелік поданий у хронологічному порядку. Кожний твір художника має повні вихідні дані (назва, дата і місце створення, матеріал і техніка, розмір і місце зберігання). У переліку подаються також нерозшукані або втрачені малюнки, картини, офорти, ескізи та начерки. Малярські твори подаються упорядниками як у хронологічній послідовності, так і у форматі 5 альбомів художніх творів Тараса Шевченка, що збереглися до нашого часу.

За періодами творчості художника подаються викінчені твори, а також ескізи та начерки: 1) 1830 – 1843 – твори до першої

подорожі в Україну; 2) 1843 – 1847 – перша і друга подорож до України, перебування у Петербурзі (1844 – 1845); 3) 1847 – 1850 – заслання Шевченка (Орськ, Аральська експедиція, Оренбург); 4) 1850 – 1857 – заслання Шевченка (Новопетровське укріплення); 5) 1857 – 1861 – повернення із заслання (Петербург, Україна).

У першому розділі першої книги виокремлюються підрозділи серед яких: «Незнайдені або втрачені твори», «Сумнівні (DUBIA)», «Рисунки із збірки Ф.І. Ткаченка» тощо.

Другий розділ бібліографічного покажчика («Література про Шевченка-художника. 1839 – 2012») упорядкований за хронологічним принципом з розміщенням позицій за алфавітом у межах року. За основу складання бібліографічного опису літератури про Шевченка-художника був взятий ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Вимоги цього документу були доповнені деякими позиціями, важливими з точки зору укладачів: зазначенням місця виходу у світ періодичного видання (особливо це стосується маловідомих періодичних видань, що виходили за межами України); зазначенням сторінок публікації щодо художньої творчості Т. Шевченка, якщо вона не відображена у назві; стислими анотаціями змісту кожної публікації, що розширює інформативне поле бібліографічного покажчика і водночас полегшує пошук необхідної літератури. Анотації подаються у покажчику курсивом, що відокремлює їх від основного бібліографічного тексту, прізвище Т. Шевченка у анотаціях прописується без ініціалів. Якщо публікації про Шевченка-художника викликали коментарі, рецензії, відгуки, вони так само подаються у покажчику як доповнення до основної бібліографічної позиції.

Другий розділ покажчика вміщує напрацювання дослідників Шевченкової художньо-мистецької спадщини з 1839 по 2012 роки, представлені монографіями, збірниками, альманахами, статтями у періодичних виданнях. Попри те, що укладання бібліографічного покажчика, присвяченого малярству Т. Шевченка справа проста, його автори прагнули максимально виявити, систематизувати та розмістити у хронологічному порядку публікації, у яких аналізується, згадується або просто фіксується згадка про його мистецько-художню спадщину.

Хронологічно-алфавітний принцип систематизації літератури про Шевченка-художника переконливо свідчить, що його малярські твори були відзначені критиками ще під час навчання у Петербурзькій Імператорській академії мистецтв. «Художественная газета», «Литературная газета», «Северная пчела» розміщували

схвальні відгуки на ілюстрації Т. Шевченка до художніх творів М. Надєждіна, Г. Квітки-Основ'яненка, В. Шекспіра. Широко інформувалось про вихід у світ альбому офортів «Живописна Україна». Оглядач польського тижневика «Tygodnik Peterburski» Ромуальд Подберезький дав високу оцінку виданню й висловив надію, що розпочата серія стане історичною, поетичною і образотворчою пам'яткою українського народу.

Одними з перших огляд і опис колекцій малярських творів Т. Шевченка дали В. Горленко та О. Русов. Останній, зокрема представив колекцію А. Козачковського – В. Коховського, що налічувала 281 позицію малюнків, начерків та ескізів. У 1891 році В. Тарновський видав альбом «Офорты Шевченко в коллекции В. Тарновского» накладом 100 примірників (як подарункове видання для друзів), що тоді набув широкого розголосу.

Велику роль у дослідженні малярства Т. Шевченка відіграв журнал «Киевская старина», де було започатковано публікацію не тільки дослідницьких матеріалів, а й репродукування художніх творів митця із коментарями до них.

Значним кроком до ознайомлення глядача з творчістю Т. Шевченка й дослідження його доробку були ювілейні дати – 50-річчя з дня смерті та 100-ліття від дня народження. У 1911 році у Москві, Петербурзі, Києві були організовані персональні виставки малярських творів Т. Шевченка. Того ж року у Петербурзі вийшов перший випуск альбому «Малюнки Т. Г. Шевченка», підготовлений О. Сластьоном і В. Мате, де Т. Шевченко називається «першим російським офортисом».

Серед досліджень малярства художника на початку ХХ ст. однією з ключових стала праця О. Новицького «Тарас Шевченко як маляр», у якій містився не лише мистецький аналіз і науковий огляд (розміри, техніка, час і місце виконання, наявність авторських чи інших написів на малюнку), а й бібліографія, науковий реєстр відомих на той час творів Шевченка (понад 650 найменувань) за жанрово-тематичним принципом (13 реєстрів). Подальшим кроком вченого-мистецтвознавця, який присвятив своє життя вивченню творчості Т. Шевченка, була робота над підготовкою Повного зібрання його творів під редакцією С. Єфремова, започаткованого Всеукраїнською Академією Наук у 1925 році. Варто пригадати, що саме О. Новицькому належала підготовка 8 тому – Коментарі до малюнків Т. Г. Шевченка, – тираж якого був видрукований, але майже весь знищений. Вцілілі примірники стали фундаментом для подальшого вивчення і впорядкування малярської спадщини Т. Шевченка.

Сплеском цінних досліджень художньо-мистецької спадщини Т. Шевченка позначені 20 – 30-ті роки ХХ століття, що стали справжнім проривом у шевченкознавстві. У цей час з'явилися праці таких корифеїв, як М. Біляшівський, Ф. Ернст, П. Зайцев, В. Щавинський, Д. Щербаківський, С. Таранущенко, М. Макаренко.

Вивчення малярської творчості Т. Шевченка в українській діаспорі асоціюється передусім з науковими розвідками Д. Антоновича, В. Січинського, П. Зайцева, які увійшли до 12-го тому («Пластична творчість Тараса Шевченка») Повного видання творів Т. Шевченка, розпочатого Українським Науковим Інститутом у Варшаві у 1932 році. Попри те, що у цих розвідках зустрічаються окремі неточності, вони вирізняються високопрофесійним мистецьким аналізом малюнків, картин, офортів, здійсненим у відповідності до історичного й художнього контексту, оригінальними особистими спостереженнями щодо змісту, важливими історіями побутування твору, ув'язкою з біографічними даними, місцем та роллю Т. Шевченка у розвитку українського, російського, європейського мистецтва.

Новою активізацією досліджень образотворчої спадщини художника були відмічені Шевченківські ювілеї. До 125-річчя від дня народження митця з'явилися монографії С. Раєвського «Життя і творчість художника Тараса Шевченка» (1939), М. Бурачека «Великий народний художник» (1939).

Подальшому дослідженню й популяризації малярської спадщини Тараса Шевченка сприяли наукові збірники і конференції. Важлива інформація щодо малярства Т. Шевченка зосереджена у збірниках праць щорічних шевченківських конференцій, започаткованих у 1952 році, наукових статтях збірників Державного музею Тараса Шевченка.

У ювілейний рік розпочалося видання Повного зібрання творів у 10-ти томах. Томи, що охоплюють образотворчу спадщину Тараса Шевченка (VII – X), побачили світ у 1961–1963 роках. На сьогоднішній день це є найбільш повне видання художньо-мистецької спадщини художника. У ньому описано, досліджено і представлено 835 малярських творів, 278 незнайдених і 257 припущених.

Серед напрацювань 1980-х років, присвячених розгляду малярської спадщини Т. Шевченка, звертають на себе увагу монографії А. Жаборюка, В. Афанасьєва, В. Яцюка, у яких здійснено аналіз художньої творчості митця на тлі історичного розвитку мистецтва живопису і графіки в Україні.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. позначився фундаментальними працями В. Овсійчука, котрий найбільш повно представив малярські досягнення Т. Шевченка, його національну ідеологію, втілену в художнє осмислення історичної пам'яті народу, внутрішню спрямованість до національної свободи на тлі світової художньої культури. У працях львівського вченого втілена спроба проаналізувати постать Т. Шевченка в усіх його проявах – громадянській, поетичній, малярській, що відкриває перспективи цілісного відтворення образу митця.

Значна кількість шевченкознавчої літератури присвячена вивченню й популяризації малярського доробку Т. Шевченка за жанровим принципом. Сьогодні його визнають як основоположника новітнього гравірувального мистецтва у Східній Європі, художника, який стояв біля витоків українського жанру і який наблизився до імпресійного живопису.

Багато уваги приділено дослідниками творчості Т. Шевченка як портретиста. Шевченкознавець В. Яцюк завершив дослідження й огляд самозображень митця у монографії «Віч-на-віч із Тарасом Шевченком» (2004), повернувши пензлю художника олійний «Автопортрет 1859 року» та увівши до наукового обігу нові автопортрети митця, кількість яких доведена до 150 (збереглося понад 50). Ця та інші праці В. Яцюка дозволили наблизитися до особливостей творчого процесу художника, пізнати історію творення ним картин і малюнків, по-новому прочитати загадкові сторінки творчого життєпису.

Вивченню малярсько-графічного доробку Т. Шевченка у жанрі портрета присвячені дослідження В. Афанасьєва, П. Говді, Г. Паламарчук, К. Широцького, та ін. Ґрунтовно проаналізовані малярські і графічні напрацювання Т. Шевченка у жанрі портрета у монографії В. Рубан.

Російська вчена-мистецтвознавець О. Зінгер встановлює послідовність розвитку сюжетів у «Притчі про блудного сина» і проводить паралель між сепією «Серед розбійників» («Повернення до отця») і загибеллю героя повісті «Близнець» Зосима Сокири, якого називає «блудним сином». Ця гіпотеза знайшла підтвердження й була глибше розроблена у дослідженнях П. Білецького, А. Жаборюка, Г. Паламарчук, Д. Степовика, В. Яцюка.

У дослідженні Я. Затенацького «Тарас Шевченко і російське мистецтво» (1964) розкривається глибина творчих взаємозв'язків Т. Шевченка із російською культурою, роль Товариства заохочування художників, а також таких митців, як К. Брюллов і О. Венеціанов у формуванні таланту Т. Шевченка.

Майже половину художнього доробку Шевченка складають пейзажі, в яких художник не тільки розвинув жанр національного краєвиду, але й зробив значні кроки для розвитку пленерного живопису. Творчість Шевченка-пейзажиста досліджували Д. Антонович, Л. Владич, В. Касіян, М. Макаров, В. Овсійчук, Г. Паламарчук, Д. Степовик, висвітлюючи малярство Т. Шевченка як неповторне явище в процесі історичного та культурного розвитку українського і російського живопису.

Живопис Т. Шевченка періоду заслання ґрунтовно проаналізовано у працях Л. Большакова, Г. Паламарчук. Першими пройшли слідами геологічної експедиції в гори Каратау вчений А. Костенко та красзнавець Е. Умірбасев, результатом чого стали книги «Оживуть степи...» (1977), «За морями, за горами...» (1984).

Київські краєвиди Шевченка і дослідження їх представлені у праці П. Білецького «Шевченко у Києві» (1962), альбомах «Київ крізь віки» (1982), «Святий Київ наш великий» (2004). В останньому найповніше репрезентовано київський доробок Т. Шевченка 1843 – 1846 років, зроблено спробу реконструювати і віліти задум двох митців – Т. Шевченка і М. Сажина – укласти альбом видів Києва.

Завершальним і могутнім акордом була творчість Шевченка-гравера, що принесла йому звання академіка і дала підстави порівнювати його творчість з Рембрандтівською. Інформативно у цьому плані є скомпонована за жанровим принципом праця Л. Владича «Живописная Украина» (1963). Автор вводить у творчу лабораторію Шевченка-гравера. На основі етюдів, ескізів розкривається історія створення «Живописной Украины» і акцентується місце і значення альбому офортів в історії українського і російського образотворчого мистецтва.

Цьому напрямку художньої творчості Т. Шевченка присвячена фундаментальна праця академіка В. Касіяна «Офорти Тараса Шевченка» (1964). Дослідник-митець описує всі створені Т. Шевченком гравюри, його новаторські пошуки та відкриття у процесі творення естампів.

У полі наукових досліджень – окремі художні твори Т. Шевченка – малюнки, картини, гравюри, зокрема «Катерина», «Портрет Каті» («Молитва за померлих»), «На пасіці», «Селянська родина», «Далісман Мула-Аульє» тощо.

Проблеми образного мислення, взаємозв'язку малярської і поетичної творчості Т. Шевченка розглядалися О. Сластьоном, І. Франком, В. Бородінім, З. Тарахан-Березою. Спробою комплексного вивчення творчості Шевченка-поета і Шевченка-художника

у нерозривній єдності його творчої природи, художнього мислення й реалізації таланту є монографія Л. Генералюк «Універсалізм Шевченка: Взаємодія літератури і мистецтва» (2008). Постать українського поета-митця презентовано як знакову у контексті історії світової культури, еволюційний розвиток якої тяжіє до синкретизму, до створення полісинтетичних видів мистецтва.

Готуючи бібліографічний покажчик, автори видання намагалися охопити найширший спектр доступних друкованих видань. Перелік праць про Шевченка-художника представлений розмаїттям форм, жанрів, авторів. Він переконливо демонструє тяглість наукового інтересу, його наростання у часі, засвідчує широкий спектр проблем, включених до науково-дослідницького простору. Водночас зібрана, систематизована, опрацьована література покажчика відкриває можливість віднайти все ще існуючі лакуни у мистецтвознавчому сегменті шевченкіани, дає «підказки» науковцям щодо віднайдення проблем, які лишаються за межами досліджень.

Видання спрямоване, перш за все, на те, аби інтенсифікувати та поглибити роботу шевченкознавців, розширюючи спектр дослідницьких проблем, а головне, модернізуючи наукові дослідження, що охоплюють художньо-мистецьку спадщину Т. Шевченка. Разом з тим, як будь-яке бібліографічне видання, воно покликане спростити та полегшити пошук необхідної інформації у процесі дослідження творчої діяльності Шевченка-художника, комплексно і системно аналізувати її у контексті складних соціокультурних трансформацій європейського простору.

Перелік малярських творів Т. Шевченка (доповнений, уточнений та найбільш повний на сьогодні), поданий у покажчику, поперше, за хронологією, по-друге, за абеткою, сприятиме подальшим науковим здобуткам на ниві шевченкознавства.

Сподіваємося, що книга «Шевченко-художник. Бібліографічний покажчик (1839–2012)» стане у пригоді усім, хто цікавиться художнім надбанням українського мистецтва, невід'ємною складовою якого є малярська спадщина однієї з ключових постатей і символа української культури – Тараса Григоровича Шевченка.

*Завідувач відділу Українського інституту національної пам'яті, доктор історичних наук Л. І. Буряк,
завідувач Літературно-меморіального будинку-музею
Тараса Шевченка у Києві Н. І. Орлова.*

Список скорочень

НМТШ – Національний музей Тараса Шевченка (Київ).

БМШ – Літературно-меморіальний будинок-музей Тараса Шевченка (Київ).

ДТГ – Державна Третяковська галерея (Москва).

РМ – Державний російський музей (Санкт-Петербург).

ВМП – Всеросійський музей О. С. Пушкіна (Санкт-Петербург).

ДЕ – Державний Ермітаж.

ДМОМШ – Державний музей образотворчих мистецтв імені О. С. Пушкіна (Москва).

НЗСК – Національний заповідник «Софія Київська».

НХМУ – Національний художній музей України (Київ).

ХХМ – Харківський художній музей.

ВР ІЛ НАНУ – Відділ рукописів Інституту літератури ім. Тараса Шевченка Національної Академії наук України.

ЛДМУМ – Львівський державний музей українського мистецтва.

ГХМ – Горьковський художній музей (Нижній Новгород).

ІРЛ – Інститут російської літератури (ПД – Пушкінський Дім, Санкт-Петербург).

ДІМ – Державний історичний музей (Москва).

ДЛМ – Державний літературний музей (Москва).

ХДМУОМ – Харківський державний музей українського образотворчого мистецтва.

ЦДАЛМ – Центральний державний архів літератури і мистецтва (Москва).

Розділ I

МАЛЯРСЬКІ ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ТВОРИ 1830–1843 рр.

Жіноча голівка. 1830. [Вільно]. Папір, італійський олівець. 47,7 × 38. НМТШ, № г-275.

Портрет П. В. Енгельгардта. 1833. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 10,3 × 8,4. НМТШ, № г-857.

Звільнення апостола Петра з темниці. [1833 (?). С.-Петербург]. Папір, італійський олівець, сепія, вугіль. 25,9 × 21,4. НМТШ, № г-616.

Портрет невідомої. 1834. [С.-Петербург]. Папір, акварель. 12,6 × 10,1. НМТШ, № г-755.

Смерть Лукреції. 1835. [С.-Петербург]. Папір, чорнило, туш, перо. 34,3 × 50,3. НМТШ, № г-820.

Смерть Олега, князя древлянського. 1836. [С.-Петербург]. Папір, туш, перо, пензель. 27,6 × 38,9. НМТШ, № г-317.

Александр Македонський виявляє довір'я своєму лікареві Філіппу. 1836. [С.-Петербург]. Папір, акварель, туш, перо. 25,9 × 35,7. НМТШ, № г-890.

Смерть Віргінії. 1836. [С.-Петербург]. Папір, акварель, туш, перо. 25,2 × 35,7. НМТШ, № г-315.

Смерть Богдана Хмельницького. [1836–1837. С.-Петербург]. Папір, туш, перо, пензель. 30,8 × 45,2. НМТШ, № г-903.

Смерть Сократа. 1837. [С.-Петербург]. Папір, акварель, туш, пензель, перо. 24,5 × 32,3. НМТШ, № г-316.

Портрет Катерини Абази (?) 1837. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 22,5 × 18,1. НМТШ, № г-856.

Портрет невідомого. 1837. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 21,4 × 18,7. НМТШ, № г-823.

Портрет невідомого. [1837–1838]. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 23,7 × 17,6. НМТШ, № г-278.

Портрет дівчини із собакою. 1838. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 24,6 × 19,4. НМТШ, № г-885.

Портрет М. О. Луїна. 1838. [Н. п. 3 квітня. С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 24,6 × 19,5. НМТШ, № г-295.

Козацький бенкет. 25 грудня 1838. [С.-Петербург]. Папір, олівець. 23,3 × 34. НМТШ, № г-902.

Портрет А. І. Лагоди. 1839. [С.-Петербург]. Папір, акварель. 25 × 19,5. НМТШ, № г-787.

Тополя. [1839–1840. С.-Петербург]. Кольоровий папір, італійський олівець. 25,7 × 20. НМТШ, № г-277.

Сон бабусі та онуки. Копія з малюнка К. П. Брюллова. [1839–1840. Н. п. жовтня. С.-Петербург]. Папір, акварель. 21,9 × 27,6. НМТШ, № г-800.

Жінка в ліжку. [1839–1840. С.-Петербург]. Папір, акварель. 23,1 × 19,1. НМТШ, № г-757.

Одаліска. 1840. [С.-Петербург]. Папір, акварель, бронза. 18,3 × 20,5. НМТШ, № г-297.

Марія. Малюнок за поемою О. С. Пушкіна «Полтава». 1840. [С.-Петербург]. Папір, акварель, бронза. 24,7 × 20,1. НМТШ, № г-221.

Портрет невідомої в намисті. 1840. [С.-Петербург]. Папір, акварель. 32,0 × 18,5. НМТШ, № г-767.

Портрет юнкера. 1840. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 16,7 × 13,9. НМТШ, № г-1943.

Хлопчик з собакою в лісі. [Н. п. вересня 1840. С.-Петербург]. Папір, сепія. 23,1 × 18,3. ДТГ, № г-11771.

Куток Смоленського кладовища. [Н. п. вересня 1840. С.-Петербург]. Папір, олівець, сепія. 17,8 × 26,5. НМТШ, № г-705.

Автопортрет. [Січень – лютий 1840. С.-Петербург]. Полотно, олія. 43 × 35 (овал). НМТШ, № ж-104.

Натурник у позі Марсія. [Н. п. 3 квітня 1840. С.-Петербург]. Полотно, олія. 72 × 54,2. РМ, № ж-3378.

Два натурники. [Н. п. 24 грудня 1840. С.-Петербург]. Тонований папір, вугіль, крейда. 76 × 57. НМТШ, № г-223.

Натурник на червоній тканині. [Н. п. 28 листопада 1841. С.-Петербург]. Картон, олія. 57 × 70,5. НМТШ, № ж-59.

Портрет В. А. Жуковського. Копія з твору К. П. Брюллова. [Квітень 1838–1841. С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 27,2 × 21. НМТШ, № г-1882.

Портрет І. К. Крилова. Копія з твору К. П. Брюллова. [1839 – н. п. початку травня 1841. С.-Петербург]. Папір, акварель. 24,6 × 19,5. ВМП, № п-3552.

Перерване побачення. Копія з малюнка К. П. Брюллова. [1840–1841, н. п. травня. С.-Петербург]. Папір, акварель. 23 × 18,5. РМ, № Р-6962.

Знахар. Ілюстрація до однойменного твору Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. [Квітень – жовтень 1841. С.-Петербург]. Папір, олівець, туш, перо, пензель. 21,4 × 15,9. НМТШ, № г-392.

Циганка-ворожка. 1941. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 26,5 × 20,7. НМТШ, № г-824.

Зустріч Тараса Бульби із синами. За повістю М. В. Гоголя «Тарас Бульба». 1842. [С.-Петербург]. Папір, сепія. 28,1 × 30,2. ДЕ, № 997/р.-р.

Портрет М. П. Соколовського. 1842. [С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 25 × 21,9. НМТШ, № г-720.

Портрет невідомої за фортепіано. 1842. [С.-Петербург. Папір, акварель]. Оригінал не знайдено.

Катерина. 1842. [С.-Петербург]. Полотно, олія. 93 × 72,3. НМТШ, № ж-100.

Сліпа з дочкою. За мотивом поеми Т. Шевченка «Слепая». [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець, сепія. 21,4 × 17,8. НМТШ, № г-905.

Король Лір. За трагедією В. Шекспіра. [Н. п. 10 лютого 1843. С.-Петербург]. Папір, гальванокаустика. 12,4 × 9,2; 15,8 × 11,7; 20,7 × 14,6. НМТШ, № г-799.

Портрет О. Є. Коцебу. 1843. [Н. п. травня. С.-Петербург]. Папір, акварель. 27,9 × 22,5. НМТШ, № г-897.

В гаремі. 1843. [Н. п. травня. С.-Петербург]. Брістольський папір, акварель. 24,7 × 20. НМТШ, г-393.

ТВОРИ, ВІДОМІ ЗА ГРАВЮРАМИ ТА КОПІЯМИ 1839–1844 рр.

Католицький чернець. Ілюстрація до повісті М. І. Надеждіна «Сила волі. Спогад мандрівника». [Н. п. 12 лютого 1839. С.-Петербург]. Подається за гравюрою на сталі 11,8 × 8,8 (22,7 × 15,7), уміщеною у другому томі збірника «Сто русских литераторов». – СПб, 1841. – Т. 2. – Між с. 398–399.

Знахар. Ілюстрація до однойменного твору Г. Ф. Квітки-Основ'яненка [Н. п. 10 жовтня 1841. С.-Петербург]. Подається за політипажем 15 × 9,5 (27,6 × 17,2), уміщеним у тринадцятому випуску збірника «Наши, списанные с натуры русскими» (СПб., 1841. С. 13).

Гайдамака Галайда. За поемою «Гайдамаки. [1840–1841. С.-Петербург]. Подається за копією. Папір, олівець. 19,1 × 13,6. НМТШ, № г-907.

Жінка навколішках перед черницею. [1840–1842. С.-Петербург]. Подається за гравюрою на дереві. 13 × 9; 15 × 11. НМТШ, № е-252.

Ілюстрації до книжки «История князя италийского, графа Суворова-Рымникского, генералиссимуса российских войск. Сочинение Н. А. Полевого». – СПб., 1843.

Суворов на варті. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,7 × 7,5.

Після захоплення замку конфедератами. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 11,1 × 9,5.

У наметі татарина. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,4 × 8,9.

Арешт Пугачова. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 9,5 × 11,3.

Суворов відправляє Пугачова до Москви. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,7 × 10,7.

У хана Шагін-Гірея. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,7 × 7,5.

Бенкет із ногайцями. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 9,7 × 11,2.

Суворов у Мусабєя. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,4 × 9,4.

Зустріч Катерини II з королем Станіславом. [Кінець 1841 – початок 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7 × 11.

Суворов у Потьомкіна. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7 × 11.

Принц Кобурзький зустрічає Суворова. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,5 × 6,5.

Звістка про напад Суворова. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7,6 × 9.

Смерть Потьомкіна. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7,2 × 11.

Прийом депутатів короля Станіслава. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7,5 × 8,6.

Суворов у короля Станіслава. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7,4 × 9,5.

Обговорення майбутніх воєнних походів. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 10,5 × 9,1.

Прощання із солдатами. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,3 × 9.

За читанням «Апостола». [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,5 × 6,6.

Гра з дітьми. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,7 × 8,4.

Орден від Павла I. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 9 × 8,2.

Суворов у Людовіка XVIII. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,5 × 9,8.

Зустріч з Йоганном Тугутом. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8 × 7,5.

«Дерева вольності зрубано». [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,2 × 6,3.

Подяка від кардиналів. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,8 × 8.

На відпочинку. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,8 × 11,3.

Розмова з абатом. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,5 × 9.

Біля труни полководця Лаудона. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 9,2 × 8.

Святкові розваги. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 7 × 11.

За виконанням портрета Суворова. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 9,7 × 8,2.

Суворов за дзвонаря. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,5 × 6,9.

Нагороди від Людовіка XVIII. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,5 × 6,5.

Останні дні Суворова. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 6,5 × 9.

Суворов у труні. [Н. п. вересня 1842. С.-Петербург]. Політипаж. 8,7 × 11,2.

Портрети до книжки «Русские полководцы, или жизнь и подвиги российских полководцев, от времен императора Петра Великого до царствования императора Николая I / Жизнеописание составлены Николаем Полевым». – СПб., 1845.

- Портрет Петра І.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 14,2 × 12,3.
- Портрет Б. П. Шереметєва.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,5 × 12,3.
- Портрет О. Д. Меншикова.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,5 × 9,5.
- Портрет Й. Е. Мініха.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,5 × 9,3.
- Портрет П. О. Румянцева.** [1842–1844]. Гравюра на сталі. 11,5 × 9,8.
- Портрет Г. О. Потьомкіна.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 10,7 × 9,5.
- Портрет О. В. Суворова.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,3 × 10,2.
- Портрет М. І. Голенищева-Кутузова.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,5 × 10,8.
- Портрет М. Б. Баркляя-де-Толлі.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 10,5 × 11,5.
- Портрет П. Х. Вітгенштейна.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,1 × 9,8.
- Портрет І. І. Дибича.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 11,1 × 10.
- Портрет І. Ф. Паскевича.** [1842–1843]. Гравюра на сталі. 13,7 × 12,3.

ТВОРИ 1843–1847 рр.

- У Києві.** Етюд до офорта. [Перша половина червня 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5. НМТШ, № г-381.
- Видубицький монастир.** Етюд до офорта. [Перша половина червня 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5. НМТШ, № г-365.
- Портрет М. С. Щепкіна.** [Середина червня 1843. Київ]. Полотно, олія. 40,2 × 32,2. Родина Фільців. Львів.
- Вдовина хата на Україні.** [Літо 1843. Україна]. Папір, олівець. 22,7 × 29,5. НМТШ, № г-850.
- На пасіці.** [Літо 1843. Україна]. Полотно, олія. 53 × 41. НМТШ, № ж-105.
- Селянська родина.** [1843. Україна]. Полотно, олія. 60 × 72,5. НМТШ, № ж-109.
- Козак-бандурист.** [Липень – листопад 1843. Україна]. 23 × 18. Репродуковано і описано за фотокопією. НМТШ, № ф-199.
- Бандурист.** [Червень – листопад 1843. Україна]. Папір. сепія. 14,5 × 10,5. НМТШ, № г-904.

Портрет Т. О. Масвської. [Серпень, жовтень. Березань]. 1843. Полотно, олія. 41,5 × 35,7. НМТШ, № ж-376.

Портрет Р. І. Лукомського. [19–25 листопада. Село Андріївка Гадяцького повіту Полтавської губернії]. 1843. Папір, олівець. 18,6 × 14. НМТШ, № г-747.

Автопортрет. [Яготин. 27–28 листопада]. 1843. Папір. туш, перо. 22,7 × 18,4. ДМОМП (Музей приватних колекцій), гр.-315.

На звороті – «Кобзар з поводирем». Ескіз.

Портрет Г. І. Закревської. [15–23 грудня. Березова Рудка]. 1843. Полотно, олія. 51 × 39,8. НМТШ, № ж-106.

Портрет П. О. Закревського. [15–29 грудня 1843. Березова Рудка]. Полотно, олія. 34,5 × 23,3. НМТШ, № ж-107.

Портрет В. О. Закревського. [15–23 грудня 1843. Березова Рудка]. Папір, олівець. 34,5 × 23,3. НМТШ, № г-763.

Портрет М. Г. Рєпніна. Копія з роботи Й. Горнунга. [16 жовтня 1843 – 9 січня 1844. Яготин]. Полотно, олія. 63 × 50.

Портрет М. Г. Рєпніна. Копія з роботи Й. Горнунга. [16 жовтня 1843 – 9 січня 1844. Яготин]. Полотно, олія. 63,6 × 50,5. НМТШ, № ж-102.

Портрет Пантелеймона Олександровича Куліша. [Перша половина червня 1843 – січень 1844. Полотно, олія. 40,3 × 32,2. НМТШ, № ж-90.

Портрет дітей Варвари та Василя Рєпніних. [1–10 січня. Яготин]. 1844. [Яготин]. 40 × 51,3. НМТШ, № ж-95.

«Живописная Украина». Випуск офортів. С.-Петербург. [Листопад]. 1844.

У Києві. [Березень – початок травня. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 17,6 × 25,7; 22,3 × 30; (36 × 44,3). У музеях збереглося 9 естампів. НМТШ, № г-307.

Судня рада. [Березень – початок травня. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 19 × 26,1; 26,1 × 32,1; (42,5 × 63,5). У музеях збереглося 6 естампів. НМТШ, № г-375, г-304, г-875.

Дари в Чигрині 1649 року. [Березень – початок травня. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 19,6 × 27,1; 27 × 32; 27 × 35. У музеях зберігається 10 естампів. НМТШ, № г-305, г-876.

Старости. [Березень – листопад. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 18 × 25,6; 23,8 × 29,9; (26,8 × 35,2). У музеях зберігається 10 естампів. НМТШ, № г-900, г-376, г-874.

Видубицький монастир у Києві. [Березень – листопад. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 17,1 × 24,2; 20,1 × 26,5; (36,1 × 41). У музеях зберігається 6 естампів. НМТШ, № г-914.

Казка. [Березень – листопад. С.-Петербург]. 1844. Папір, офорт. 21,6 x 17,7; 25,4 x 20,2; (36,2 x 42). У музеях зберігається 5 естампів. НМТШ, № г-653, г-908.

Натурник. [Н. п. 29 жовтня 1844. С.-Петербург]. Тонований папір, олівець, вугіль. 67,9 x 44,5. НМТШ, № г-696.

В Яготині. [17 квітня 1845. Яготин Пирятинського повіту Полтавської губернії]. Папір, сепія. 18,5 x 27. НМТШ, № г-408.

Портрет Й.Ф.Рудзинського. [Січень – березень 1845. С.-Петербург, або квітень 1845. Кролевець]. Полотно, олія. 45 x 35,5. НМТШ, № ж-377.

Портрет невідомої у брунатному вбранні. [Кінець квітня – перша половина червня. Київ]. 1845. Брістольський папір, акварель. 28,3 x 22,3. НМТШ, № г-711.

В Решетилівці. [Початок липня 1845. Решетилівка Полтавського повіту Полтавської губернії]. Папір, туш, сепія, акварель. 19 x 27,4. НМТШ, № г-397.

В Решетилівці. [Початок липня 1845. Решетилівка Полтавського повіту Полтавської губернії]. Папір, туш, сепія, акварель. 17,7 x 29,2. НМТШ, № г-882.

Будинок І. П. Котляревського в Полтаві. [Н. п. 20 липня 1845. Полтава]. Папір, акварель. 16,7 x 24,3. НМТШ, № г-852.

Воздвиженський монастир у Полтаві. [Н. п. 20 липня 1845. Полтава]. Папір, сепія, акварель, туш. 19,1 x 27,1. НМТШ, № г-395.

На Орелі (село). [Середина – н. п. 24 липня 1845. Шедієве Кобеляцького повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 16,7 x 24,3. НМТШ, № г-422.

На Орелі. [Середина – н. п. 24 липня 1845. Шедієве Кобеляцького повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 16,4 x 24,7. НМТШ, № г-854.

Красвид з кам'яними бабами. [Середина – н. п. 24 липня 1845. Шедієве Кобеляцького повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,2 x 25,7. НМТШ, № г-628.

Хутір на Україні. [Середина липня – початок серпня 1845. Полтавщина]. Папір, акварель. 16,7 x 24, 7. НМТШ, № г-409.

В Україні. [Кінець липня – початок серпня 1845. Полтавщина]. Папір, олівець. 16,9 x 24. НМТШ, № г-423.

Портрет Гаврила Родзянка. [Кінець липня – початок серпня 1845. Веселий Поділ Хорольського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 25,1 x 22,1. НМТШ, № г-379.

Білик. [Кінець липня – початок серпня 1845. Село Біляки Хорольського повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 15,6 x 24,2. НМТШ, № г-427.

Стінка. [Кінець липня – початок серпня 1845. Село Біляки Хорольського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17 × 24,2. НМТШ, № г-428.

В Потоках. [Кінець серпня – початок вересня 1845. Містечко Потоки Канівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12,7 × 20,9. НМТШ, № г-431.

Автопортрет. [Кінець серпня – початок вересня 1845. Містечко Потоки Канівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 17 × 13,3. НМТШ, № г-848.

Хата над водою. [Середина – н. п. 24 липня 1845. Полтавська губернія]. Папір, олівець. 15,9 × 24,4. НМТШ, № г-424.

Селянське подвір'я. [Жовтень 1845. Полтавська губернія]. Папір, акварель. НМТШ, № г-855.

Портрет Олександра Андрійовича Лук'яновича. [Жовтень 1845. Село Мар'янське Миргородського повіту Полтавської губернії]. Полотно, олія. 67 × 53,5. НМТШ, № ж-89.

Портрет Марії Федорівни Катеринич. [Кінець січня – середина лютого 1846. Село Марківці Козелецького повіту Чернігівської губернії]. Брістольський папір, акварель. 30,2 × 22. НМТШ, № г-719.

Портрет Олександра Андрійовича Катеринича. [Кінець січня – середина лютого 1846. Село Марківці Козелецького повіту Чернігівської губернії]. Брістольський папір, акварель. 30 × 22,2. НМТШ, № г-717.

Портрет Івана Андрійовича Катеринича. [Кінець січня – середина лютого 1846. Село Марківці Козелецького повіту Чернігівської губернії]. Брістольський папір, акварель. 30,2 × 23,3. НМТШ, № г-718.

Портрет Тетяни Пантелеймонівни Катеринич. [Кінець січня – середина лютого 1846. Село Марківці Козелецького повіту Чернігівської губернії]. Брістольський папір, акварель. 30,4 × 22,2. НМТШ, № г-716.

Портрет Олени Антонівни Афендик. [Кінець січня – середина лютого 1846. Село Марківці Козелецького повіту Чернігівської губернії]. Брістольський папір, акварель. 26,5 × 18,8. Оригінал не знайдено.

Портрет Андрія Івановича Лизогуба. [Березень – квітень 1846. Містечко Седнів Чернігівського повіту Чернігівської губернії]. Папір, олівець. 22,2 × 18. НМТШ, № г-911.

Портрет Іллі Івановича Лизогуба. [Березень – квітень 1846. Містечко Седнів Чернігівського повіту Чернігівської губернії]. Полотно, олія. 65,5 × 53,5. НМТШ, № ж-103.

Коло Седнева. [Квітень 1846. Містечко Седнів Чернігівського повіту Чернігівської губернії]. Папір, туш, сепія, акварель. 21,1 x 29,2. НМТШ, № ж-847.

Чумаки серед могил. [Квітень 1846. Містечко Седнів Чернігівського повіту Чернігівської губернії]. Папір, сепія, олівець. 18,5 x 27. НМТШ, № г-846.

В Седневі. [Квітень 1846. Містечко Седнів Чернігівського повіту Чернігівської губернії]. Папір, сепія, олівець. 18,4 x 26,7. НМТШ, № г-405.

Костьол Св. Олександра в Києві. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, акварель. 25,5 x 34,6. НМТШ, № г-721.

Софія Київська. [Квітень – вересень 1846. Київ]. Папір, сепія, білило, олівець. 22 x 30,3. НЗСК, № гр.-131.

Михайлівський Золотоверхий монастир у Києві. [Квітень – вересень 1846. Київ]. Папір, акварель. Оригінал втрачено.

Аскольдова могила. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, акварель. 26 x 37. НМТШ, № г-1942.

На звороті – «Аскольдова могила». Ескіз.

Церква всіх святих у Києво-Печерській лаврі. [Квітень – вересень 1846. Київ]. Папір, сепія. 27,3 x 36,9. НХМУ, № 16.

Вид на Васильківський форт у Києві. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, сепія, олівець. 21,8 x 29,3. НМТШ, № г-406.

Київська пустинь. Троїцька церква. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, олівець. 19,8 x 28,6. НМТШ, № г-633.

На звороті – «Пейзаж».

Вишгород. [1846. Вишгород] Папір, олівець. 27 x 39. НМТШ, № г-630.

Межигірський спас. [1846. Київ]. Папір, олівець. 28,4 x 40,1. НМТШ, № г-851.

Почаївська лавра з півдня. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, акварель. 28,9 x 37,8. НМТШ, № г-398.

На звороті – «Почаївська лавра зі сходу». Ескіз.

Почаївська лавра зі сходу. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, акварель. 28,2 x 37,8. НМТШ, № г- 399.

Успенський собор Почаївської лаври. Внутрішній вигляд. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, акварель. 37,6 x 28,4. НМТШ, № г-401.

На звороті – «Успенський собор Почаївської лаври». Ескіз.

Вид на околиці з тераси Почаївської лаври. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, акварель. 28,7 × 37,7. НМТШ, № г-400.

Синагога. [5–28 жовтня 1846. Волинська губернія]. Папір, сепія. 21,3 × 29,5. НМТШ, № г-407.

Дуб. Етюд. [Червень 1845 – жовтень 1846. Україна]. Папір, олівець. 30,4 × 23,5. НМТШ, № г-626.

Узлісся понад річкою. [Червень 1845 – жовтень 1846. Україна]. Папір, олівець. 23,7 × 32,1. НМТШ, № г-625.

Портрет літньої жінки з хлопчиком. [1843, 1845–1846. Україна]. Папір, олівець. 25 × 22. Місце знаходження оригіналу не встановлено.

Портрет невідомої в бузковій сукні. [Кінець квітня 1845 – перша половина 1846. Київ]. Брістольський папір, акварель. 28,3 × 21,7. НМТШ, № г-703.

Портрет невідомої в блакитному вбранні. [1845–1846]. Брістольський папір, акварель. Місце знаходження оригіналу не встановлено.

Портрет купця. [1845. Київ]. Папір, олівець. акварель. 28,1 × 23. НМТШ, № г-618.

Портрет Марії Давидівни Корсун (Горленко). [1845–1846. Полтавщина]. Полотно, олія. 44,7 × 36,8. ХХМ, Ж-РУ-46.

Портрет Пантелеймона Олександровича Куліша. [Перша половина червня 1843. Київ. 21–28 січня 1847. Мотронівка, хутір Борзнянського повіту Чернігівської губернії]. Полотно, олія. 40,3 × 32,2. НМТШ, № ж-90.

Портрет Юлії Григорівни Сребдольської. Олівець. 1847. [Січень. Хутір Сороки Борзенського повіту Чернігівської губернії]. Папір, олівець. 25,8 × 19,7. НМТШ, № г-756.

Портрет Катерини Федорівни Кейкуатової. 1847. [Друга половина березня. Село Бігач Борзнянського повіту Чернігівської губернії]. Полотно, олія. 66,7 × 56,5. НМТШ, № ж-93.

АЛЬБОМ 1840–1844 рр. (ВР ІА НАНУ, ф. 1, № 106).

Бур'яни. Етюди. [Літо 1840–1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Вершник». Етюд до картини «Катерина». Ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Начерки.

Натурник. Етюди до екзаменаційної роботи. «Два натурники». [Середина грудня 1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,7 × 26,5.

На звороті – «На лекції І. В. Буяльського з остеології». Зарисовка. Інші начерки.

На лекції І. В. Буяльського з остеології. Зарисовка. Інші начерки. [Перша половина 1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,7 x 26,5.

На звороті – «Натурник». Етюди до екзаменаційної роботи «Два натурники».

Марія. За поемою О. С. Пушкіна «Полтава». Ескіз. **Голова коня.** Етюд. [1840, 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5.

На звороті – «Смерть Потьомкіна». Ілюстрація до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Етюд. «Постать жінки». Інші начерки.

Панна Сотниківна. Ескіз. **Рука з пістолетом.** Етюд ілюстрації «Арешт Пугачова» до М. О. Полевого «Історія Суворова». Інші начерки. **Арешт Пугачова. Суворов відправляє Пугачова до Москви.** Ескізи ілюстрацій до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Інші начерки. [1841, кінець – початок 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець, туш, перо. 17,6 x 24,5.

На звороті – «Панна Сотниківна». Ескіз. Рука з пістолетом. Етюд ілюстрації «Арешт Пугачова» до М. О. Полевого «Історія Суворова». Інші начерки.

Сліпа з дочкою. За мотивами поеми «Слепая». Ескіз. **Дід за царинюю.** До картини «Катерина». Етюд. **Солдат рятує Суворова.** Ілюстрація до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Ескіз. Інші начерки. [1841–1842. С.-Петербург]. Папір, олівець, туш, перо. 17,6 x 26,5.

На звороті – начерк постаті нареченого до офорта «Старости» та інші начерки.

Оксана. За мотивами поеми «Слепая». Ескізи. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5.

На звороті – етюд до офорта «У Києві».

Вершник. Етюд до картини «Катерина». **Ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова».** Начерки. [1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5. На звороті – «Бур'яни». Етюди.

Смерть Потьомкіна. Ілюстрація до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Етюд. **Постать жінки.** Інші начерки. [Н. п. серпня 1842. С.-Петербург. 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5.

На звороті – «Марія». За поемою О. С. Пушкіна «Полтава». Ескіз. «Голова коня». Етюд.

Смерть Івана Мазепи. За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровский». Ескіз. [Перша половина 1843. С.-Петербург – Україна (?)]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5.

На звороті – ескіз до офорта «Судня рада».

Смерть Івана Мазепи. За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескізи та начерки. [Перша половина 1843. С.-Петербург – Україна (?)]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

У Києві. Етюд до офорта. [1843, перша половина червня. Київ]. Папір, олівець. 17,5 × 26,5.

На звороті – ескізи за мотивом поеми «Слепая».

Судня рада. Ескіз до однойменного офорта. [Травень – червень 1843. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Батьківська хата в Кирилівці».

Судня рада. Ескіз до однойменного офорта. [Травень – червень 1843. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Судня рада. Ескіз до однойменного офорта. [Червень 1843. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Смерть Івана Мазепи». Ескіз.

Церкви Києво-Печерської лаври. Зарисовка. [Червень 1843. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Біля столу». Начерк.

Київ з-за Дніпра. Етюд та інші начерки. [Червень 1843. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Дерево. Постать селянина зі спини». Етюди.

Селянська родина. Начерк ескіза. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «У Києві». Етюд.

Селянська родина. Ескізи та інші начерки. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Чоловічі постаті. Профілі». Начерки.

Селянська родина. Ескіз. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Селянська родина. Етюд. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Гілка. Начерк. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Біля столу. Начерк. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Церкви Києво-Печерської лаври». Зарисовка.

Батьківська хата у Кирилівці. Зарисовка. [Друга половина червня 1843. Село Кирилівка Звенигородського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5. – НМТШ, № г-849.

Портрет Івана Андрійовича Шевченка. Парубок. Інші начерки. [Літо 1843. Кирилівка]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Курінь Стрючка. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5. На звороті – «Красвид Києва».

Красвид з церквою. Етюд. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Дерева». Етюд.

Селянин. Селянка. Будівля з планом. Зарисовка. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Старости». Етюди.

Постать чоловіка. На березі. Начерки. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Жіночий портрет». Ескізи та інші начерки.

Миський красвид. Етюд. **Жіночі постаті та чоловічий профіль.** Начерки. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

Жіночий портрет. Ескізи та інші начерки. [1843–1844. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Постать чоловіка. На березі».

Чоловіча постать. Профілі. Начерки. [1843–1844. Україна]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Селянська родина». Ескізи та інші начерки.

Старости. Казка. Етюди та інші начерки. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5.

На звороті – «Старости». Етюд до офорта.

Старости. Етюди. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5.

На звороті – «Старости». Етюди.

Старости. Етюди. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5.

На звороті – «Старости». Етюди.

Старости. Етюди. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5.

На звороті – «Селянин. Селянка. Будівля з планом». Зарисовка.

Старости. Етюд. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5.

На звороті – «Старости. Казка». Етюди та інші начерки.

Старости. Етюди. [1843–1844. Україна, С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5.

На звороті – «Селянська родина». Етюд.

АЛЬБОМ 1845 РОКУ (ВР ІА НАНУ, ф. 1, № 107)

В Густині. Церква Петра і Павла. Акварель. [Друга половина червня 1845. Густинь Прилуцького повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

В Густині. Брама з церквою спасителя Миколи Чудотворця. [Друга половина червня 1845. Густинь Прилуцького повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Селянське подвір'я». Начерк.

В Густині. Трапезна церква. [Друга половина червня 1845. Густинь Прилуцького повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

У Василівці. [Кінець липня – початок серпня 1845. Василівка Хорольського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Кашовари». Начерк.

Вознесенський собор в Переяславі. [10–20 серпня 1845. Переяслав Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель, 17,5 × 26,9.

На звороті – «Косар». Зарисовка.

В Переяславі. Церква Покрови. [10–20 серпня 1845. Переяслав Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

Церква Св. Михаїла в Переяславі. [10–20 серпня 1845. Переяслав Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель, олівець. 17,5 × 26,9.

Кам'яний хрест у пам'ять Св. Бориса. [10–20 серпня 1845. Переяслав Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9. НМТШ, № г-396.

На звороті – «Гості». Начерк.

У В'юниці. [10–20 серпня 1845. В'юнище Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, сепія. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Постать жінки». Начерк.

Андруші. [10–20 серпня 1845. Андруші Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, сепія. 17,5 × 26,9.

Андруші. [10–20 серпня 1845. Андруші Переяславського повіту Полтавської губернії]. Папір, сепія. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Склик». Етюд.

Хата на Переяславщині. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

Хата над річкою. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Чигрин з Суботівського шляху».

Комора в Потоках. [Кінець серпня – початок вересня 1845. Містечко Потоки Канівського повіту Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 × 26,9.

На звороті – «В Суботіві. Кам'яні хрести».

Чигрин з Суботівського шляху. [Середина вересня 1845. Чигирин Чигиринського повіту Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Хата над річкою».

В Суботіві. Кам'яні хрести. [Середина вересня 1845. Село Суботів Чигиринського повіту Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Комора в Потоках».

Сільське кладовище. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Автопортрет». Начерк.

Мотрин монастир. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, акварель, олівець. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Чигиринський дівочий монастир».

Чигиринський дівочий монастир. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Мотрин монастир».

Капличка. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, сепія. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Богданові руїни в Суботіві».

Богданові руїни в Суботіві. [Середина вересня 1845. Суботів Чигиринського повіту Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Капличка».

Богданова церква у Суботіві. [Середина вересня 1845. Суботів Чигиринського повіту Київської губернії]. Папір, акварель. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Три постаті».

Селянське подвір'я. Начерк. [Літо 1845. Полтавська або Київська губернії]. Папір, олівець. 17,5 x 26,9.

Жанрова сцена. Начерк ескізу. [20 – н. п. 28 червня 1845. Прилуки Прилуцького повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 x 26,9.

Жанрова сцена. Ескіз та начерки. [20 – н. п. 28 червня 1845. Прилуки Прилуцького повіту Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Селянин». Начерк.

Косар. Зарисовка. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Вознесенський собор у Переяславі».

Автопортрет. Начерк. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 x 26,9.

На звороті – «Сільське кладовище».

Склик. Етюд. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Андруші».

Селянин. Начерк. [Середина вересня 1845. Черкаський повіт Київської губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Жанрова сцена». Ескіз та інші начерки.

Селянське подвір'я. Начерк. [Друга половина червня – 10 серпня 1845. Полтавська губернія]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Брама в Густині».

Три постаті. Начерки. [Середина вересня 1845. Чигиринський повіт Київської губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «Богданова церква в Суботові».

Постать жінки. Начерк. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «У В'юнищі».

Кашовари. Начерк. [10–20 серпня 1845. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

На звороті – «У Василівці».

Селяни. Начерки. [1845. Київська або Полтавська губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

Кобзар із хлопчиком та інші начерки. [Друга половина червня – середина вересня 1845. Полтавська або Київська губернії]. Папір, олівець. 17,5 × 26,9.

Чоловік із палицею. Ескіз. **Автопортрет.** Інші начерки. На 1 аркуші рукописної збірки «Три літа»). [Кінець грудня 1845 – початок січня 1846. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 32,3 × 21,1.

На звороті – «Автопортрети». Рисунок та начерки.

Автопортрети. Рисунок та начерки. (На 1 аркуші рукописної збірки «Три літа»). [Кінець грудня 1845 – початок січня 1846. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 32,3 × 21,1.

На звороті – «Чоловік із палицею». Ескіз. «Автопортрет». Інші начерки.

Селянин. Начерк. (На 2 титульному аркуші рукописної збірки «Три літа»). [Кінець грудня 1845 – початок січня 1846. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 32,3 × 21,1.

Жанрова сцена. Ескіз. (На 81 аркуші рукописної збірки «Три літа»). [Кінець грудня 1845 – початок січня 1846. Переяславський повіт Полтавської губернії]. Папір, олівець. 32,3 × 21,1.

ЕСКІЗИ, ЕТЮДИ, НАЧЕРКИ 1837–1847 рр.

Ноги. Етюди. [1835–1836]. Папір, олівець. 26 × 35,7. НМТШ, № г-890.

На звороті – «Олександр Македонський виявляє довіру своєму лікареві Філіппу».

Рука. Етюди. [1837. С.-Петербург]. Брістольський папір, олівець. 21,4 × 18,7. НМТШ, № г-823.

На звороті – «Портрет невідомого».

Кінь. Начерк. [Н. п. 25 грудня 1838. С.-Петербург]. Папір, олівець. 23,4 × 34. НМТШ, № г-902.

На звороті – «Козацький бенкет».

Гіпсові зліпки. Натурник Степан. Зарисовки. [Н. р. травня 1838. С.-Петербург]. Папір, олівець. 21,7 × 28,7. НМТШ, № г-410.

На звороті – «У натурному класі Академії мистецтв». Зарисовки.

Католицький чернець. Ілюстрація до повісті М. І. Надеждіна «Сила волі. Спогад мандрівника». Начерки ескізів та інших композицій. [1839. С.-Петербург]. Брістольський папір, олівець. 11,3 × 14. НМТШ, № г-413.

На звороті – «Католицький чернець». Ескіз.

Католицький чернець. Ілюстрація до повісті М. І. Надеждіна «Сила волі. Спогад мандрівника». Ескіз. [Н. п. 12 лютого. 1839. С.-Петербург]. Брістольський папір, олівець. 14 × 11,3. НМТШ, № г-413.

На звороті – «Католицький чернець». Начерки ескізів.

Портрет А. І. Лагоди. Начерк. [1839]. Папір, олівець. 25,9 × 19,5.

На звороті – «Портрет А. І. Лагоди». Акварель. НМТШ, № г-787.

В натурному класі Академії мистецтв. Зарисовки. [1839–1842]. Папір, олівець. 21,7 × 28,7. НМТШ, № г-410.

На звороті – «Гіпсові зліпки». «Натурник Степан». Зарисовки.

Натурник та учень Академії мистецтв. Зарисовки. **Натурник у позі Марсія.** Начерк ескізу. Інші начерки. [Н. п. 3 квітня 1839–1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,8 × 26,3. НМТШ, № г-411.

На звороті – відбиток із зарисовок «Гіпсові зліпки», «Натурник Степан».

Учні Академії мистецтв. Зарисовки. **Натурник у позі Марсія.** [Н. п. 3 квітня 1839–1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 21,7 × 28,7. НМТШ, № г-782.

На звороті – «Учень Академії мистецтв перед мольбертом». Зарисовка. «Дівчина молиться перед сном». Ескіз.

Начерки на листі до брата Микити Шевченка. 2 березня 1840. С.-Петербург. Папір, чорнило, перо. ВР ІЛ НАНУ, ф. I, № 239.

Начерки на листі до брата Микити Шевченка. 2 березня 1840. С.-Петербург. Папір, чорнило, перо. ВР ІЛ НАНУ, ф. I, № 239.

Спляча жінка. Гіпсовий зліпок голови хлопчика. Етюди. Інші начерки. [Н. п. квітня 1839–1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 21,7 x 28,7. НМТШ, № г-412.

На звороті – «Натурник у різних поставах». Етюди. «Учні Академії мистецтв». Начерки.

Натурник у різних поставах. Етюди. Учні Академії мистецтв. Начерки. [Н. п. квітня 1839–1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 21,7 x 28,7. НМТШ, № г-412.

На звороті – «Спляча жінка». «Гіпсовий зліпок голови хлопчика». Етюди. Інші начерки.

Хлопчик із собакою в лісі. Начерк ескізу, виконаний на аркуші з рисунком В. І. Штернберга. [Весна – літо 1840. С.-Петербург]. Папір, олівець. 3,4 x 4. НМТШ, № г-771.

Начерк виконано на аркуші з ескізним рисунком В. І. Штернберга до картини «Український шинок». 1837.

Учень Академії художеств перед мольбертом. Зарисовка. **Дівчина молиться перед сном.** Ескіз. [Зимові місяці 1840–1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,8 x 26,3. НМТШ, № г-782.

На звороті – «Учні Академії мистецтв». Зарисовки. «Натурник у позі Марсія». Начерк ескізу. Інші начерки.

Дерево. Етюд до композиції «Нарцис та німфа Ехо». **Рослини.** Етюди. [Літо, 1840–1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,7 x 26,3. НМТШ, № г-772.

На звороті – «Мати миє дитину». «Жертвоприношення Авраама». «Багатофігурна композиція». Малюнок та начерки.

Мати миє дитину. Жертвоприношення Авраама. Багатофігурна композиція. Малюнок та начерки. [1840–1841. С.-Петербург]. Папір, сепія, олівець. 17,6 x 26,3. НМТШ, № г-772.

На звороті – «Дерево». Етюд до композиції «Нарцис та німфа Ехо». Рослини. Етюди.

Нарцис та німфа Ехо. Утоплена. Хлопчик із собакою в лісі. Ескізи та інші начерки. [1840–1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 26,5. НМТШ, № г-705.

На звороті – «Куток Смоленського кладовища».

Біля хворого. Ескіз. [Квітень – жовтень 1841. С.-Петербург]. Папір, олівець. 15,9 x 21,4. НМТШ, № г-392.

На звороті – «Знахар». Ілюстрація до однойменного твору Г. Ф. Квітки-Основ'яненка.

Натурник. Етюд до екзаменаційної роботи «Натурник на червоній тканині». Інші зарисовки. [Н. п. 28 листопада 1841]. Папір, олівець. 17,8 × 26,3. НМТШ, № г-783.

На звороті – «Натурник». Етюд до екзаменаційної роботи «Натурник на червоній тканині». Зарисовка.

Натурник. Етюд до екзаменаційної роботи «Натурник на червоній тканині». Учень Академії мистецтв. Зарисовка. [Н. п. 28 листопада 1841]. Папір, олівець. 17,8 × 26,3. НМТШ, № г-783.

На звороті – «Натурник». Етюд до екзаменаційної роботи «Натурник на червоній тканині». Інші зарисовки.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Начерки на полях рукопису поеми «Мар'яна-черниця». [22 листопада 1841 – 18 січня 1842. С.-Петербург]. Папір, чорнило, перо. 20,4 × 12,8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 24.

Анатомічний малюнок. [Зимові місяці 1841–1842. С.-Петербург]. Папір, акварель. 26,3 × 36,6. НМТШ, № г-432.

На звороті – начерки ескізів на сюжет «Смерть Богдана Хмельницького».

Портрет жінки з локонами. [1840–1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 13,3 × 9,7. НМТШ, № г-637.

Оксана. За мотивами поеми «Слепая». Ескізи та начерки. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 × 26,5. НМТШ, № г-381.

Оксана. За мотивами поеми «Слепая». Ескізи та начерки. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 14,5 × 23,5. НМТШ, № г-645

Оксана. За мотивами поеми «Слепая». Ескіз та начерки. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець, туш. 23,3 × 14,4. НМТШ, № г-649.

Оксана. За мотивами поеми «Слепая». Ескіз. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, червоний олівець. 18,9 × 15,7. НМТШ, № г-670.

Обжинки. Пожежа. Сліпа з дочкою. За мотивами поеми «Слепая». Ескізи. Ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Ескізи та начерки. [Кінець 1841 – перша половина 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець, сепія. 26,4 × 36,5. НМТШ, № г-414.

На звороті – «Дід». Етюд до картини «Катерина». «Рукав жіночої сорочки». Етюд до картини «Панна Сотниківна». Інші начерки.

Панна Сотниківна. Ескіз та етюди. **Кінь.** Начерк. [1841 – н. п. 18 листопада 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 22,3 × 31,1. НМТШ, № г-415.

На звороті – «Рукав жіночої сорочки». Етюди до картини «Катерина» та «Панна Сотниківна».

Гілля дуба. Етюд до картини «Катерина». [Літо 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 21,5 × 19,7. НМТШ, № г-905.

На звороті – «Сліпа з дочкою».

Дід. Етюд до картини «Катерина». **Рукав жіночої сорочки.** Етюд до картини «Панна Сотниківна». Інші начерки. [Кінець 1841, 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 26 × 36,5. НМТШ, № г-414.

На звороті – «Обжинки». «Пожежа». «Сліпа з дочкою». За мотивами поеми «Слепая». Ескізи. Ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Ескізи та начерки.

Рукави жіночої сорочки. Етюди до картин «Катерина» та «Панна Сотниківна». [Кінець 1841–1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 22,3 × 31,1. НМТШ, № г-415.

На звороті – «Панна Сотниківна». Ескіз та етюди. «Кінь». Начерк.

Жінка в сарафані. Зарисовка. Інші начерки. [1841–1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 27,5 × 19,2. НМТШ, № г-638.

Художник перед мольбертом. Зарисовка. Інші ескізи та начерки. [1841–1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 18,2 × 26,3. № г-639.

На звороті – «Мазепа і Войнаровський». За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескіз та начерки.

Останні дні Суворова. Ескіз ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова». Інші ескізи та начерки. [Сер-

пень – вересень 1842. С.-Петербург]. Папір, олівець. 16 x 18. Кологривський краєзнавчий музей (м. Кологрив Костромської обл. РФ), № 1213.

На звороті – сепія «Старости».

Жіночий портрет. Ескізи. [1839 – початок 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 13,3 x 9,7. НМТШ, № г-648.

Жінка, яка сидить. Ескіз. [1839 – початок 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 15 x 13. НМТШ, № г-644.

Людина на березі. Ескіз. [1839 – початок 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 9 x 8,8. НМТШ, № г-643.

Мазепа і Войнаровський. За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескіз та начерки. [Кінець 1839 – початок 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 18,2 x 26,3. НМТШ, № г-639.

На звороті – «Художник перед мольбертом». Зарисовка. Інші ескізи та начерки.

Катерина. Начерк картини у листі до Г. С. Тарновського від 25 січня 1843. С.-Петербург. Папір, олівець, чорнило, перо. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 212.

Антон Головатий біля Неви. Ескіз. [Січень – початок травня 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 18,9 x 12,7. НМТШ, № г-646.

На звороті – «Смерть Івана Мазепи». За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескіз.

Смерть Івана Мазепи. За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескіз. [Перша половина 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 5,5 x 4,7 (18,9 x 12,7). НМТШ, № г-646

На звороті – «Антон Головатий біля Неви».

Іван Мазепа і Карл XII. За поемою К. Ф. Рилєєва «Войнаровський». Ескіз. [Перша половина 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 33,3 x 23. НМТШ, № г-640.

Жанрова сцена. Ескіз. [Н. п. травня 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 11,1 x 14. НМТШ, № г-647.

Можливо ескіз до акварелі «В гаремі».

В гаремі. Ескіз. [Н. п. травня 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 16,2 x 18. НМТШ, № г-617.

В гаремі. Ескіз. [Н. п. травня 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 23,2.

На звороті – «В гаремі». Ескіз та інші начерки. НМТШ, № г-416.

В гаремі. Ескіз та інші начерки. [Н. п. травня 1843. С.-Петербург]. Папір, олівець. 17,6 x 23,2. НМТШ, № г-416.

На звороті – «В гаремі». Ескіз.

Смерть Богдана Хмельницького. Ескіз та начерки. [1843. Україна]. Папір, олівець. 26,3 x 33,7. НМТШ, № г-433.

- На звороті – «Смерть Богдана Хмельницького». Начерк ескіза.
- Смерть Богдана Хмельницького.** Начерк. [1843. Україна]. Папір, олівець. 25,6 × 33,7. НМТШ, № г-433.
- На звороті – «Смерть Богдана Хмельницького». Ескіз та начерки.
- Смерть Богдана Хмельницького.** Ескіз та начерки. [1843. Україна]. Папір, олівець. 25,6 × 33,7. НМТШ, № г-432.
- На звороті – «Анатомічний малюнок».
- Селянська родина. Сільські будівлі.** Етюди. [Літо 1843. Київ]. Папір, олівець. 23,8 × 31,8. НМТШ, № г-436.
- На звороті – «Гурт селян». Зарисовки.
- Кобзар із поводирем.** Ескіз та начерки. [Н. п. 28 листопада 1843. Україна]. Папір, олівець. 22,3 × 24. Музей приватних колекцій, ДМОМІ, гр.-315.
- На звороті – «Автопортрет». 1843.
- Портрет юнака в гусарському одязі. Руки.** Начерк. Етюди. [1843. Україна]. 19,4 × 26,3. НМТШ, № г-652.
- Рука з чохлам для ківера. Постаць юнака.** Етюд і начерк. [1843. Україна]. Папір, олівець. 14,5 × 24. НМТШ, № г-651.
- Портрет юнака в гусарському одязі. Біля криниці. Біля ліжка.** Ескізи. [1843. Україна]. Папір, олівець. 23 × 16,3. НМТШ, № г-636.
- На пасіці.** Етюди до однойменної картини. Інші ескізи та начерки. [1843. Україна]. Папір, олівець. 14,8 × 11,9. НМТШ, № ф-198.
- На звороті – «Козак-бандурист». Сепія.
- На пасіці. Кобзар з поводирем. Біля криниці.** Ескізи та начерки. [1843. Україна]. Папір, олівець. 26,2 × 37,4. НМТШ, № г-434.
- На звороті – «Постаць. Голова старого». Начерки.
- Постаць. Голова старого.** Начерки. [1843. Україна]. Папір, олівець. 26,2 × 37,7. НМТШ, № г-434.
- На звороті – «На пасіці. Кобзар з поводирем. Біля криниці». Ескізи та начерки.
- Старости.** Підготовчий малюнок до офорта. [Н. п. 24 листопада 1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 7,6 × 26,5. Кологривський краєзнавчий музей (РФ, Костромська обл.), № 1213.
- На звороті – «Останній день Суворова». Ескіз ілюстрації до книжки М. О. Полевого «Історія Суворова».
- У Києві.** Підготовчий рисунок до офорта. [Березень – початок травня 1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 18,2 × 27. НМТШ, № г-629.
- На звороті – «У Києві». Підготовчий рисунок до офорта.

У Києві. Підготовчий рисунок до офорта. [Березень – початок травня 1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 18,2 × 27. НМТШ, № г-629.

На звороті – «У Києві». Підготовчий рисунок до офорта.

Вакханка. Ескіз та інші начерки. [1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 9,8 × 19,4. НМТШ, № г-418.

На звороті – «Дари в Чигрині 1649 року». Ескізи.

Вакханка. Ескіз та інші начерки. [1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 15,7 × 16,2. НМТШ, № г-419.

На звороті – «Судня рада». Етюд.

Дари в Чигрині 1649 року. Ескізи. [Березень – квітень 1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 10 × 19,4. НМТШ, № г-418.

На звороті – «Вакханка». Ескізи.

Судня рада. Етюд. [Березень – квітень 1844. С.-Петербург]. Папір, олівець. 26,2 × 37,4. НМТШ, № г-419.

На звороті – «Вакханка». Ескізи.

Пейзаж. Начерк. [Середина липня – початок серпня 1845. Полтавська губернія]. Папір, олівець. 16,7 × 24,6. НМТШ, № г-409.

На звороті – «Хутір на Україні».

Портрет невідомого. Незакінчений. [1845–1846. Київ]. Брістольський папір, акварель. 27,6 × 22,8. НМТШ, № г-619.

Потир із церкви села Мохнатин. [28 лютого – початок квітня 1846. Чернігів]. Папір, олівець. 20,2 × 19,2. НМТШ, № г-421.

Трапезна чаша Густинського монастиря. [28 лютого – початок квітня 1846. Чернігів]. Папір, олівець. 20 × 18,8. НМТШ, № г-420.

Енколпіон. [28 лютого – початок квітня 1846. Чернігів]. Папір, олівець. 28 × 19,3. НМТШ, № г-683.

Коло каші. Етюдний начерк. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 14,9 × 22,8. НМТШ, № г-425.

На звороті – «Пейзаж». Етюдний начерк.

Пейзаж. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 14,9 × 22,8. НМТШ, № г-425.

На звороті – «Коло каші». Етюдний начерк.

Парубок із люлькою, голова парубка та хлопчика. Етюдний начерк. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець, туш. 20,3 × 28. НМТШ, № г-437.

На звороті – «Селянин у брилі». Етюдний начерк.

Селянин у брилі. Етюдний начерк. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 20,3 × 28. НМТШ, № г-437.

На звороті – «Парубок з люлькою, голова парубка та хлопчик». Етюдний начерк.

Постагі селян. Етюдний начерк. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 20,4 × 30. НМТШ, № г-641.

Гурт селян. Етюдні зарисовки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 23,8 × 31,1. НМТШ, № г-436.

На звороті – «Селянська родина. Сільські будівлі». Етюдні зарисовки.

Пейзаж. Зарисовка. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, олівець. 19,8 × 28,6. НМТШ, № г-633.

На звороті – «Китаївська пустинь. Троїцька церква». Зарисовка.

Київ з боку Дніпра. Зарисовка. [Перша половина червня 1843 або травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, олівець. 27,7 × 38,3. НМТШ, № г-611.

На звороті – «Архітектурний пейзаж».

Київський красвид. Начерк. [Перша половина червня 1843 або травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, олівець. 27,7 × 38,3. НМТШ, № г-611.

На звороті – «Київ з боку Дніпра».

Аскольдова могила. Ескіз. [Травень – кінець вересня 1846. Київ]. Папір, олівець. 26 × 37. НМТШ, № г-1942.

На звороті – «Аскольдова могила».

Почаївська лавра зі сходу. Ескіз. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, олівець. 28,9 × 37,8. НМТШ, № г-398.

На звороті – «Почаївська лавра з півдня».

Успенський собор Почаївської лаври. Внутрішній вигляд. Ескіз. [10–20 жовтня 1846. Почаїв Кременецького повіту Волинської губернії]. Папір, олівець. 37,6 × 28,4. НМТШ, № г-401.

На звороті – «Успенський собор Почаївської лаври. Внутрішній вигляд».

Портрет Михайла, Віри та Варвари Кейкуатових. Начерк. [Кінець березня 1847. Бігач Городнянського повіту Чернігівської губернії]. Папір, олівець. 24 × 24. НМТШ, № г-682.

На звороті – «Портрет Віри та Варвари Кейкуатових». Начерк.

Портрет Віри та Варвари Кейкуатових. Начерк. [Кінець березня 1847. Бігач Городнянського повіту Чернігівської губернії]. Папір, олівець. 24 × 24. НМТШ, № г-682.

На звороті – «Портрет Михайла, Віри та Варвари Кейкуатових». Начерк.

Дві жінки. Дерева. Начерки. [Літо 1845 або 1846. Україна]. Папір, олівець. 24 × 29,7. НМТШ, № г-435.

На звороті – «Дерева». Начерк.

Дерева. Начерк. [Літо 1845 або 1846. Україна]. Папір, олівець. 24 × 29,7.

На звороті – «Дві жінки. Дерева». Начерки. НМТШ, № г-435.

«Відьма (Осика)». Рисунок за мотивами однойменної поеми. [Березень 1847. Седнів]. Папір, олівець. 9,4 × 7. НМТШ, № г-906.

АЛЬБОМ 1846–1850 pp. (ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 108).

Могила Переп'ят та інші зарисовки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Покровська церква у Фастові. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селяни. Чоловік на колоді. Етюдні начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селянський одяг. Етюдні начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селянський одяг. Селянин із ложкою. Етюди. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селяни. Етюдні начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селянин із піднятою рукою. Етюд. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

Селяни. Етюдні начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

У Фастові. Етюд. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

На звороті – «План центральної церкви». Начерк.

Селянин. Етюд. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

На звороті – «Селянин. Портрет невідомого». Начерки.

Селяни. Портрет невідомого. Начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

На звороті – «Селянин». Етюд.

Селяни. Портрет невідомого. Начерки. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

На звороті – «Селянин». Етюд.

Костьол Св. Олександра в Києві. Ескіз. [15 червня – вересень 1846. Київ]. Папір, олівець 12 × 17,5.

Портрет невідомого. Ескіз. [15 червня 1846 – перші числа квітня 1847. Україна]. Папір, олівець 12 × 17,5.

Інтер'єр Софії Київської. Начерк. [16 червня – вересень 1846. Київ]. Папір, олівець 12 × 17,5.

На звороті – «Експедиційний табір». Начерк.

План центральної купольної церкви. Начерк. [15 червня – 25 липня 1846. Поблизу с. Фастівець Фастівського повіту Київської губернії]. Папір, олівець. 12 × 17,5.

На звороті – «У Фастові». Етюд.

Жінка з піднятими руками. Начерк. [15 червня 1846 – перші числа квітня 1847. Україна]. Папір, олівець 12 × 17,5.

На звороті – «Жінка з піднятими руками. Жіночий одяг». Начерки.

Жінка з піднятими руками. Жіночий одяг. Начерки. [15 червня 1846 – перші числа квітня 1847. Україна]. Папір, олівець 12 × 17,5.

На звороті – «Жінка з піднятими руками». Начерк.

Експедиційний табір. Верблюди. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Верблюд. Начерк. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Навантажений верблюд. Начерк. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Навантажені верблюди. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Постать огрядного казаха. Верблюди. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Караван у степу. Начерк. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Експедиційний табір у степу. Начерк. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Намети експедиційного табору та інші начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Казах на верблюді. Верблюд. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Коні. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Верблюди. Кінь. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Казах-вершник та інші начерки. [Травень 1848 – жовтень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Казах-вершник. Постать казаху. Начерки. [Травень 1848 – жовтень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Експедиційний табір. Начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Казахи та інші начерки. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Експедиційний табір. Начерк. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Жіночі обличчя. Голова верблюда. Начерки. [Травень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

План центральнокупольної будівлі. [Травень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Акджулпас. [Червень 1848; липень або вересень 1849. Північне узбережжя Аральського моря]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

На березі Аральського моря. Начерк. [Червень 1848; липень або вересень 1849. Північне узбережжя Аральського моря]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

На березі Аральського моря. Начерк. [Червень 1848; липень або вересень 1849. Північне узбережжя Аральського моря]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Берег Аральського моря. Начерк. [Червень 1848; липень або вересень 1849. Північне узбережжя Аральського моря]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

В юрті. Селянин. Начерки. [Червень 1848 – квітень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

В юрті. Шаржі та інші начерки. [Червень 1848 – квітень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Верблюд та начерк композиції. [Н. р. 27 липня 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Чоловік на палубі шхуни. Начерки. [30 липня – 28 вересня 1848; 6 травня – 22 вересень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,3.

Дві сидячі постаті. Начерк композиції. [Жовтень 1848 – січень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Чоловік у малахаї. Начерк. [Жовтень 1848 – січень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Хлопчик топить грубку. Ескіз композиції та начерк. [5 жовтня 1848 – січень 1849. Косарал]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Ткаля. Начерк. [6 жовтня 1848 – 5 травня 1849. Косарал]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Жінка в кріслі. Начерки собаки. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Юдіф з головою Олоферна. Начерки композиції. [Жовтень 1848 – січень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

АЛЬБОМ 1848–1850 рр. (ВР ІА НАНУ, ф. 1, № 109)

Воли. [11 травня – 19 червня 1848]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Над ступою. Ескіз. [Червень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Штоф з головою чоловіка замість корка. План будівлі. [Червень 1848 – квітень 1849]. Папір, олівець.

Пляшка з корком у вигляді голови в профіль. П'ять профілів чоловіка. [Червень 1848 – квітень 1849]. Папір, олівець.

Човни з вітрилами. Берег Аральського моря. Будівля з планом та інші начерки. [Червень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Шаржована постать з автопортретними рисами. Начерки гористих берегів та човна під вітрилами. [Червень 1848 – жовтень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Гористий берег Аральського моря. Човни. Начерки. [30 липня 1848 – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Гористий берег Аральського моря. Човен з вітрилом. Шхуна. Начерки. [30 липня – 28 вересня 1848; 6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Шхуни та човни. Начерки. [30 липня – 28 вересня 1848; 6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Затока Аральського моря. Начерк. [30 липня 1848 – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Шхуна під вітрилами. Начерк. [30 липня – 28 вересня 1848; 6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Берег Аральського моря. Вітрила. Начерки. [30 липня – 28 вересня 1848; 6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Хмари. Начерки. [30 липня 1848 – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

На березі Аральського моря. Начерки. [30 липня 1848 – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Група казахів та учасників експедиції на березі Аральського моря. Начерк. [22 серпня 1848 – 4 січня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

На звороті – «Шхуни та човни».

Танок на палубі шхуни. Начерк композиції. [13–20 вересня 1848]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

На звороті – «Автопортрет». [1848].

Сайгаки. [13–22 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

На звороті – «Шхуна під вітрилами».

Будівлі Косаральського форту взимку. Начерк. [5 жовтня 1848; січень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Родинний портрет. Начерк композиції. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Родина біля будинку. Ескіз композиції. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Родинний портрет. Сцена невідомого змісту. Начерки ескізів. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Родинний портрет. Начерк композиції. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,3.

Родинний портрет. Автопортрет. Начерки ескізів. [Жовтень 1848 – квітень 1850]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Селянин слухає бандуриста. Селена та Ендіміон. Ескізи. [Червень – вересень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Селена та Ендіміон. Ескіз. [Червень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Селена та Ендіміон. Чоловік в мундирі. Ескізи та начерк. [Червень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 11,9 × 17,7.

Жіночі погруддя. Начерки. [Червень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 11,2 × 17,9.

Латаття. Начерк. [Жовтень 1848 – квітень 1849]. Папір, олівець. 11,2 × 17,9.

На палубі шхуни. Човен з вітрилом. Шхуни біля берега. Начерки. [6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Лот з дочками. Дочка хіоського гончаря. Ескізи. [6 травня – вересень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

На палубі шхуни. Дочка хіоського гончаря. Начерк та ескіз. [6 травня – вересень 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Хмари над берегом Аральського моря. Начерк. [6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Красвиди гористих берегів Аральського моря. Начерки. [6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Гористі береги Аральського моря. Начерки. [6 травня – 22 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Усь-Чека (Уч-Чека, Ушшохи). Начерки. [19–20 липня – 18 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

Береги Аральського моря. Начерки. [19–20 липня – 18 вересня 1849]. Папір, олівець. 11 × 17,7.

ТВОРИ 1847–1850 рр.

Автопортрет. [23 червня – н. п. 11 грудня 1847. Орськ]. Папір, олівець. 12,7 × 9,9. НМТШ, № г-910.

Аккудук. [11 травня – червень 1848]. Папір, олівець. 14,7 × 23,1. НМТШ, № г-465.

Пожежа в степу. [Н. р. 12 травня] 1848 . Папір, акварель. 21,4 × 29,6. НМТШ, № г-2227.

Джангисагач. [20 травня 1848]. Папір, акварель. 13,6 × 22,4. НМТШ, № г-440.

Форт Карабутак. [21 травня 1848 – 15 січня 1850]. Папір, акварель. 20,4 × 29,5. НМТШ, № г-873.

Форт Карабутак. [21 травня 1848 – 15 січня 1850]. Папір, сепія. 13,3 × 22,8. НМТШ, № г-438.

Дустанова могила. [27 травня 1848 – 15 січня 1850]. Папір, акварель. 14,5 × 22,7. НМТШ, № г-439.

Уральське укріплення (Іргизкала). [30 травня 1848 – 15 січня 1850]. Папір, акварель. 20 × 22,5. НМТШ, № г-891.

Експедиційний табір в степу. [Початок червня 1848]. Папір, олівець. 14,7 × 23,2. НМТШ, № г-456.

Днювання експедиційного транспорту в степу. [Червень 1848]. Папір, акварель. 13,8 × 22,8. НМТШ, № г-745.

Пастух на коні. [Червень 1848 – квітень 1850]. Папір, акварель. 20,7 × 28. НМТШ, № г-879.

Укріплення Раїм. Вид з верфі на Сир-Дар'ї. [19 червня – 25 липня] 1848. [Раїм]. Папір, акварель. 20,5 × 29,9. НМТШ, № г-264.

Урочище Раїм із заходу. [19 червня – 25 липня 1848]. Раїм. Папір, акварель. 13,6 × 22,7. НМТШ, № г-441.

Укріплення Раїм. Внутрішній вигляд. [19 червня – 25 липня 1848]. Раїм. Папір, сепія. 15,8 × 31,3. НМТШ, № г-449.

Укріплення Раїм. [19 червня – 25 липня 1848. Раїм]. Тонований (кольоровий) папір, олівець. 16,2 × 29,2. НМТШ, № г-475.

Спорядження шхун. [19 червня – 25 липня 1848, Раїм]. Тонований папір, сепія. 15,9 × 30,5. НМТШ, г-450.

Спорядження шхун. [19 червня – 25 липня 1848, Раїм]. Тонований папір, сепія. 15,6 × 30,2. НМТШ, № г-451.

Пристань на Сир-Дар'ї в 1848 році. [Кінець червня – перша половина липня] 1848. [Раїм]. Папір, акварель. 13 × 22,8. НМТШ, № г-442.

Шхуна «Константин». [Кінець червня – перша половина липня 1848. Раїм]. Папір, сепія, білило. 16,8 × 26,7. НМТШ, № г-738.

Кизил-Джар. [27 липня 1848 – 14 вересня 1849. Урочище Кизил-Джар]. Тонований папір, олівець. 16,1 × 29,5. НМТШ, № г-480.

Кизил-Джар. [27 липня 1848 – 14 вересня 1849. Урочище Кизил-Джар]. Тонований папір, олівець. 16,1 × 29,5. НМТШ, № г-491.

Кизил-Джар. [27 липня 1848 × 14 вересня 1849. Урочище Кизил-Джар]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 29,3. НМТШ, № г-490.

Маяк на Косаралі. [28 липня 1848 – 5 жовтня 1849. Косарал]. Папір, олівець. 15,8 × 28,3. НМТШ, № г-469.

Гористий берег Аральського моря. [Липень 1848 – вересень 1849]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 29,4. НМТШ, № г-493.

Скелястий берег Аральського моря. [Липень-вересень 1848 – травень-вересень 1849]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 29,3. НМТШ, № г-485.

Острів Кугарал. [1 серпня 1848. Кугарал]. Папір, олівець. 15,2 × 23,2. НМТШ, № г-460.

Острів Кугарал. [2 серпня 1848. Кугарал]. Тонований папір, акварель. 13,7 × 22,9. НМТШ, № г-443.

Тюбе-Коран. [3 серпня 1848]. Папір, олівець. 15 × 28,2. НМТШ, № г-466.

Південний берег півострова Куланди. [4 серпня 1848 – 28 липня 1849]. Півострів Куланди. Тонований папір, акварель. 13,2 × 22,6. НМТШ, № г-444.

На півострові Куланди. [4 серпня 1848 – 25 липня 1849]. Півострів Куланди. Тонований папір, олівець. 15,7 × 29,4. НМТШ, № г-495.

Могила Мула-Доса-Мал на півострові Куланди. [4 серпня 1848 – 20 липня 1849]. Півострів Куланди. Тонований папір, акварель. 13,5 × 22,8. НМТШ, № г-445.

Ізеньдиарал. [4 червня 1848 – 25 липня 1849]. Півострів Куланди. Тонований папір, олівець. 15,9 × 29. НМТШ, № г-478.

Скеля на мисі Ізеньдиарал. [4 серпня 1848 – 25 липня 1849]. Півострів Куланди. Папір, олівець. 15,1 × 23,3. НМТШ, № г-463.

Скеля на мисі Ізеньдиарал. [4 серпня 1848 – 25 липня 1849]. Півострів Куланди. Папір, олівець. 16,1 × 9,6. НМТШ, № г-566.

Барсакельмес. [7–13 серпня 1848]. Барсакельмес. Папір, олівець. 15 × 23,3. НМТШ, № г-462.

Шатро експедиції на острові Барсакельмес. [7–13 серпня 1848]. Барсакельмес. Папір, акварель. 13,3 × 22,9. НМТШ, № г-448.

Мис Байгубек. [20 серпня 1848. Байгубек]. Папір, акварель. 13,6 × 22,8. НМТШ, № г-744.

Мис Байгубек. [20 серпня 1848. Байгубек]. Папір, акварель. 13,3 × 22,7. НМТШ, № г-739.

Аджибай. [22 серпня 1848]. Аджибай. Тонований папір, олівець. 16 × 29,2. НМТШ, № г-483.

Ургун-Мурун. [23–25 серпня 1848]. Урочище Ургун-Мурун. Тонований папір, олівець. 15,8 × 28,9. НМТШ, № г-484.

Крутий берег Аральського моря. [Серпень 1848 – вересень 1849]. Папір, олівець. 16 × 28,8. НМТШ, № г-564.

Крутий берег Аральського моря. [Серпень 1848 – вересень 1849]. Папір, акварель. 16 × 28,5. НМТШ, № г-368.

Мис Узункаір на півострові Куланди. [11 вересня 1848]. Куланди. Папір, олівець. 14,8 × 23. НМТШ, № г-464.

Учасники експедиції на березі Аральського моря. [13–19 вересня 1848 – 23–29 серпня 1849]. Папір, акварель, білило. 13,5 × 22,8. НМТШ, № г-447.

Гористий берег острова Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Тонований папір, олівець. 15,7 × 28,9. НМТШ, № г-565.

Гористий берег острова Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, акварель. 15,6 × 29,1. НМТШ, № г-746.

Низький берег острова Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, акварель. 15,3 × 28,7. НМТШ, № г-740.

Берег острова Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, акварель. 13,8 × 22,9. НМТШ, № г-741.

Берег острова Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, акварель. 13,5 × 22,6. НМТШ, № г-894.

Куян-Суюк. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Тонований папір, олівець. 15,1 × 30,3. НМТШ, № г-492.

Берег Аральського моря. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1848. Острів Миколи]. Тонований папір, олівець. 13,3 × 23,4. НМТШ, № г-470.

Острів Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849. Острів Миколи]. Папір, олівець. 14,1 × 22,9. НМТШ, № г-461.

Острів Миколи. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849. Острів Миколи]. Папір, олівець. 14 × 22,8. НМТШ, № г-467.

Пагорби в степу. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849. Острів Миколи]. Папір, олівець. 13,9 × 29,3. НМТШ, № г-578.

Шхуни біля форту Косарал. [26 вересня 1848 – 5 жовтня 1849. Косарал]. Папір, акварель. 20,6 × 30. НМТШ, № г-872.

Казахська стоянка на Косаралі. [26 вересня 1848 – 5 жовтня 1849. Косарал]. Папір, акварель. 13,7 × 22,7. НМТШ, № г-446.

На березі Аральського моря. [26 вересня 1848 – 5 жовтня 1849. Косарал]. Папір, акварель. 15,2 × 28,7. НМТШ, № г-453.

Місячна ніч на Косаралі. [26 вересня 1848 – 5 жовтня 1849. Косарал]. Папір, акварель. 15,1 × 29,2. НМТШ, № г-792.

Укріплення Косарал під час зимівлі. [25 вересня – 5 жовтня 1848 або 5–7 травня 1849]. Папір, сепія, олівець. 15,9 × 30,2. НМТШ, № г-452.

Укріплення Косарал взимку. [5 жовтня 1848 – січень 1849]. Папір, сепія, білило. 30,8 × 15,9. НМТШ, № г-759.

Хлопчик розпалює грубку. [5 жовтня 1848 – січень 1849]. Папір, сепія, бістр. 24,7 × 18,3. НМТШ, № г-743.

Хлопчик дрімає біля грубки. [5 жовтня 1848 – січень 1849]. Папір, сепія. 23,3 × 18,1. НМТШ, № г-366.

Біля вогню. [Жовтень 1848 – листопад 1849. Косарал, Оренбург]. Папір, олівець, сепія. 23 × 17,6. НМТШ, № г-898.

Тигр. [20 листопада 1848. Косарал]. Тонований папір, акварель, олівець. 15,6 × 31. НМТШ, № г-747.

О. І. Бугаков і фельдшер О. О. Істомін під час зимівлі на Косаралі. [Н. р. 20 листопада 1848 – січень 1849. Косарал]. Папір, сепія. 18 × 27,4. НМТШ, № г-758.

Автопортрет. [Червень 1848 – грудень 1849. Косарал – Оренбург]. Папір, сепія. 24,3 × 18,1. НМТШ, № г-837.

Автопортрет. [Червень 1848 – н. п. листопада 1849. Раїм – Оренбург]. Папір, сепія. 16,2 × 13. НМТШ, № г-909.

Автопортрет. [Жовтень 1848 – квітень 1850. Косарал – Оренбург]. Папір, сепія. 15,6 – 12,9. ЛДМУМ, № 35064.

Будівля поблизу Раїма. [Січень – квітень 1849]. Папір, олівець. 16 × 29,4. НМТШ, № г-508.

Шхуна «Константин» на ремонті. [Квітень 1849]. Папір, сепія. 9,4 × 18,1. НМТШ, № г-793.

Острів Чикитаарал. [17 травня 1849. Острів Чикитаарал]. Папір, акварель. Місцезнаходження невідоме.

Острів Чеканарал. [17–19 травня 1849. Острів Чеканарал]. Тонований папір, олівець. 15,7 × 23,3. НМТШ, № г-488.

Острів Чеканарал. [17–19 травня 1849 або листопад – квітень 1850. Острів Чеканарал або Оренбург]. Папір, акварель. 14,9 × 28,6. ХХМ, г-РУ, № 229.

Півострів Бусай. [20–21 травня 1849]. Півострів Бусай. Тонований папір, олівець. 15,7 × 23,3. НМТШ, № г-477.

Усь-Чека. [19–20 липня 1849]. Тонований папір, олівець. 16 × 29,4. НМТШ, № г-482.

Токпак-Атисе-Аульс. [24 липня 1849. Півострів Куланди]. Тонований папір, олівець. 16 × 29,3. НМТШ, № г-512.

Токпак-Атисе-Аульс. [24 липня 1849. Півострів Куланди]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 23,6. НМТШ, № г-513.

Корзунди. [28 липня 1849. Корзунди]. Тонований папір, олівець. 16 × 29,3. НМТШ, № г-479.

Кара-Тамак. [1 серпня 1848]. Тонований папір, олівець. 15,9 × 29,3. НМТШ, № г-486.

Кизил-Булак. [1–2 серпня 1849. Західне узбережжя Аральського моря]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 29,6. НМТШ, № г-489.

Каска-Джул. [2 серпня 1849]. Каска-Джул. Тонований папір, олівець. 15,7 × 29,1. НМТШ, № г-487.

Ак-Тумсук. [3 серпня 1849]. Ак-Тумсук. Тонований папір, олівець. 15,7 × 29,3. НМТШ, № г-481.

Мис Улькун-Тумсук. [13–19 серпня 1849]. Тонований папір, олівець. 16 × 29,8. НМТШ, № г-494.

Биш-Кум. [1–3 вересня 1849]. Биш-Кум. Тонований папір, олівець. 15,9 × 29,3. НМТШ, № г-519.

Шхуни біля укріплення Косарал. [22 вересня – 5 жовтня 1849. Косарал]. Тонований папір, олівець. 15,8 × 29,5. НМТШ, № г-733.

Портрет Томаша Вернера. [Січень – березень 1849, Раїм або листопад – грудень 1849, Оренбург]. Папір, сепія. Місце знаходження оригіналу невідоме.

Портрет О. П. Бларамберг. [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Тонований папір, акварель. 27,9 × 22. НМТШ, № г-768.

Портрет Розанової (Кузнецової). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Тонований папір, акварель. 26,5 × 19,5. ГХМ, інв. № 42-ГА.

Портрет А. В. Племянникова. [Листопад-грудень 1849 – січень-квітень 1850. Оренбург]. Тонований папір, акварель. 29,5 x 22. НМТШ, № г-284.

Портрет братів Ф. М. та М. М. Лазаревських. [6–11 грудня 1849. Оренбург]. Папір, акварель. 29 x 22,21. ІРЛІ, № 59062.

Портрет М. Ісаєва. [Лютий 1850. Оренбург]. Папір, акварель. 25,6 x 20,5. НМТШ, № г-762.

Розп'яття. Ескіз. [Березень 1850. Оренбург]. Папір, олівець, сепія. 19,6 x 11,8. НМТШ, № г-716.

ТВОРИ, ВІДОМІ ЗА КОПІЯМИ ІНШИХ АВТОРІВ

Табір транспорту в степу. [Травень – червень 1848]. Папір, акварель. 13,9 x 22,5. ДІМ, № 63113/и-П 7566.

Автопортрет (у білому кашкеті). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Олія.

ЕСКІЗИ, ЕТЮДИ, НАЧЕРКИ 1848–1850 рр.

Аккудук. [11 травня – червень 1848]. Папір, олівець. 14,7 x 23,1. НМТШ, № г-465.

Пожежа в степу. Начерк. [12 травня 1848]. Папір, олівець. 14,8 x 23,2. НМТШ, № г-437.

Форт Карабутак. [21 травня 1848. Форт Карабутак]. Папір, олівець. 15 x 23,4. НМТШ, № г-454.

Дустанова могила. [27 травня 1848]. Папір, олівець. 15,1 x 23,2. НМТШ, № г-455.

Уральське укріплення (Іргизкала). [30 травня 1848]. Папір, олівець. 14,7 x 23,2. НМТШ, № г-459.

Безводні піски. [Травень-вересень 1848 – травень-вересень 1849]. Тонований папір, олівець. 16 x 29. НМТШ, № г-580.

Селище серед степу. Ескіз. **Кінь.** Етюд. [Травень 1848 – жовтень 1849]. Папір, олівець. 14,8 x 23. НМТШ, № г-458

Укріплення Раїм. Вид з верфі на Сир-Дар'ї. Ескіз. [19 червня – 25 липня 1848. Раїм]. Папір, олівець. 16,2 x 13. НМТШ, № г-909.

На звороті – «Автопортрет».

Шхуни. Топографічні роботи на березі Косаралу. [28 липня 1848 – 5 жовтня 1849]. Папір, олівець. 12 x 20,8. НМТШ, № г-474.

Топограф на березі Аральського моря. Начерк. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849]. Папір, олівець. 14,9 x 23,2. НМТШ, № г-468.

Намети. Начерк. [13–20 вересня 1848; 23–29 серпня 1849. Острів Миколи]. Папір, олівець. 14 × 22,9. НМТШ, № г-467.

Хлопчик топить грубку. Ескіз. [5 жовтня 1848 – січень 1849. Косарал]. Папір, олівець. 18 × 27,3. НМТШ, № г-758.

Укріплення Косарал та начерки голів. [5 жовтня 1848 – січень 1849. Косарал]. Папір, олівець. 15,9 × 30,7. НМТШ, № г-759.

На палубі шхуни. Ескіз композиції. [6 травня – 22 вересня 1849. Казахстан]. Папір, олівець. 14,3 × 22,3. НМТШ, № г-473.

ТВОРИ 1851–1857 рр.

Ханга-Баба. [29 травня 1851]. Ханга-Баба. Тонований папір, олівець. 16 × 29,4. НМТШ, № г-538.

Красвид з долини Анкора. [30–31 травня 1851]. Папір, олівець. 16,2 × 28,3. НМТШ, № г-579.

Кудук-Кштим. [31 травня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,9 × 29,1. НМТШ, № г-476.

Експедиційний табір в долині Апазир. [1–20 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,3 × 29,4. НМТШ, № г-554.

З долини Апазир вигляд на Каратау. [1–20 червня 1851]. Папір, акварель. 15,6 × 28,4. НМТШ, № г-498.

Долина Тарла. [1–20 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,6 × 29,1. НМТШ, № г-509.

Долина Таучик. [1–20 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,9 × 29,3. НМТШ, № г-510.

Долина Таучик. [1–20 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,4 × 29,1. НМТШ, № г-511.

Кам'яний горб. [1–20 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,2 × 23,8. НМТШ, № г-472.

Кладовище Агаспяр. [23–24 червня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,1 × 30,4. НМТШ, № г-504.

Вигляд з Агаспяру на долину Каркин. [23–24 червня 1851]. Долина Агаспяр. Тонований папір, олівець. 17,6 × 30,9. НМТШ, № г-505.

Гори в долині Агаспяр. [23–24 червня 1851]. Долина Агаспяр. Тонований папір, олівець. 17,9 × 31,3. НМТШ, № г-506.

Гора в долині Агаспяр. [23–24 червня 1851]. Кольоровий папір, олівець. 17,9 × 30,5. НМТШ, № г-507.

Сюнкух. [Кінець червня – початок липня 1851]. Тонований папір, олівець. 18 × 31,6. НМТШ, № г-514.

Сюнкух. [Кінець червня – початок липня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,3 × 29,2. НМТШ, № г-515.

Сюнкукх. [Кінець червня – початок липня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,9 × 30,2. НМТШ, № г-516.

Скелі. [Кінець червня – середина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,2 × 23,6. НМТШ, № г-471.

Тріо. [Червень – перша половина липня 1851]. Папір, сепія, гуаш. 17,8 × 24,8. Варшавський національний музей.

Кайрактау. [Кінець червня – середина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,5 × 29,5. НМТШ, № г-517.

Валка біля гір Чиркала та Коксуйру. [Кінець червня – середина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,7 × 28,6. НМТШ, № г-518.

Чиркалатау. [Кінець червня – середина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,6 × 26,6. НМТШ, № г-520.

Чиркалатау. [Кінець червня – середина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,1 × 26,5. НМТШ, № г-521.

Експедиційний табір в долині Кугус. [7–15 липня 1851. Долина Кугус]. Папір, олівець. 17,4 × 27,2. НМТШ, № -522.

Далісмен-Мула-Аульс. [7–15 липня 1851]. Папір, акварель. 17,5 × 22,2. НМТШ, № г-502.

Акмиштау. [7–15 липня 1851]. Папір, акварель. 16,8 × 29,3. НМТШ, № г-500.

Гірське пасмо в Північному Актау. [7–15 липня 1851]. Кольоровий папір, олівець. 17,5 × 28,8. НМТШ, № г-523.

Усиртау. [7–15 липня 1851]. Кольоровий папір, олівець. 19,1 × 29. НМТШ, № г-737.

Долина Кугус. [7–15 липня 1851]. Долина Кугус. Тонований папір, олівець. 17,1 × 31,1. НМТШ, № г-524.

Коксуйру. [7–15 липня 1851. Долина Кугус]. Тонований папір, олівець. 16,9 × 30,6. НМТШ, № г-525.

Чиркалатау і Коксуйру. [7–15 липня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,8 × 29,7. НМТШ, № г-526.

Долина Турш. [Друга половина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,8 × 32. НМТШ, № г-527.

Гора Кулаат. [Друга половина липня 1851]. Тонований папір, олівець. 18 × 31,8. НМТШ, № г-528.

Серед товаришів. [Липень – серпень 1851]. Кольоровий папір, сепія, білило. 26 × 19,3. НМТШ, № г-296.

Автопортрет. [Липень – початок вересня 1851]. Кольоровий папір, сепія, китайське білило, італійський та білий олівець. 22,1 × 17,7. НМТШ, № г-385.

Тарла. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851. Долина Тарла]. Тонований папір, олівець. 15,4 × 32,2. НМТШ, № г-530.

Кам'яні стовпи в долині Долнапа. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851. Долина Тарла]. Тонований папір, олівець. 17,1 × 31,9. НМТШ, № г-529.

Тарла з долини Тартали. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,9 × 31,7. НМТШ, № г-531.

Гори [Саргобе-Арамжал] у долині Тарла. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851. Долина Тарла]. Тонований папір, олівець. 16,2 × 31,6. НМТШ, № г-532.

Кочак. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,3,4 × 31,3. НМТШ, № г-533.

Кочак. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851]. Тонований папір, олівець. 15,7 × 31,6. НМТШ, № г-534.

Тарла. [Н. п. 20-х чисел серпня 1851. Долина Тарла]. Тонований папір, олівець, білило. 15,2 × 31,2. НМТШ, № г-535.

Надгробки на туркменському кладовищі [в Караган-Аульс]. [Кінець серпня 1851]. Кольоровий папір, олівець. 13,8 × 18,8. НМТШ, № г-572.

Туркменське кладовище в Караган-Аульс. [Кінець серпня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,8 × 29,2. НМТШ, № г-536.

Намети експедиції. [Червень – початок вересня 1851]. Тонований папір, олівець. 17,2 × 24,6. НМТШ, № г-555.

Пісня молодого туркмена. [Червень – початок вересня 1851]. Брістольський папір, сепія. 21,9 × 17,5. ДМОМП (Музей приватних колекцій), Москва.

Ханга-Баба. [Кінець серпня – початок вересня 1851]. Тонований папір, олівець. 16,5 × 31,5. НМТШ, № г-537.

Циган. [Липень 1851 – травень 1852. Мангишлак]. Папір, сепія. 24,3 × 17,9. НМТШ, № г-836.

Портрет М. Ф. Савичева. [Травень 1852. Новопетровське укріплення]. Кольоровий папір, італійський олівець, білило. 22,5 × 21. Уральський краєзнавчий обласний музей, Казахстан, № 938.

Затока біля Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – літо 1852. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 16,5 × 29,4. НМТШ, № г-533.

Перша батарея з півночі пристані. Етюд. [Вересень 1851 – літо 1852. Новопетровське укріплення]. Кольоровий тонований папір, олівець. 16 × 29,3. НМТШ, № г-561.

Перша батарея з боку пристані. [Вересень 1851 – літо 1852. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 15,4 × 31,8. НМТШ, № г-562.

Портрет В. П. Воронцова. [Весна – літо 1852. Новопетровське укріплення]. Брістольський картон, сепія. 13,5 × 11,2. НМТШ, № г-2477.

Перша батарея з виглядом на станицю Ніколаєвську. [Літо 1852. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,4 × 31,4. НМТШ, № г-266.

Коло небіжчика. Начерк. [Грудень 1852 – січень 1853. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 17,5 × 22,5. НМТШ, № г-649.

Портрет А. О. Ускової. [Травень 1853. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 26,9 × 19,2. НМТШ, № г-831.

Портрет А. О. Ускової. [Друга половина травня 1853. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 11,3 × 9,7. НМТШ, № г-712.

Молитва матері. [Н. п. 18 червня 1853. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія]. Місце знаходження оригіналу не встановлено.

Місце майбутнього комендантського саду біля Новопетровського укріплення. [Літо 1853. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,1 × 32,5. НМТШ, № г-548.

Скеля «Чернець». [Травень – жовтень 1853. Новопетровське укріплення]. Папір, акварель, білило. 16,5 × 28,5. Варшавський національний музей.

Сад біля Новопетровського укріплення. [Осінь 1853. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, акварель. 12,4 × 29,8. НМТШ, № г-271.

Воскресіння Христове. [Липень 1853 – травень 1854. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія, олівець, туш. 18,6 × 10,8. НМТШ, № г-714.

Надгробок на могилі Дмитра Ускова. [Осінь 1853 – літо 1854. Новопетровське укріплення]. Пісковик. 223 × 57,5 × 17. Літературно-меморіальний комплекс Т. Г. Шевченка у Форті Шевченка.

Біля Новопетровського укріплення. Начерк. [Осінь 1853 – літо 1854. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 11,4 × 28,4. НМТШ, № г-552.

Сад біля Новопетровського укріплення. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 17,1 × 29. НМТШ, № г-545.

Сад біля Новопетровського укріплення. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, акварель. 17 × 28,6. НМТШ, № г-269.

Мангишлацький сад. [Літо 1854. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, акварель, білило. 18,8 × 27,3. НМТШ, № г-283.

Портрет А. О. Ускової з донькою Наталією. [1854. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 27,6 × 21,2. НМТШ, № г-871.

Байгуші під вікном (Державний кулак). [Жовтень 1855 – 21 квітня 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. Місце знаходження оригіналу не встановлено.

Телемак на острові Каліпсо. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 25,5 × 20,5. НМТШ, № г-286.

Робінзон Крузо. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 24,2 × 19,3. НМТШ, № г-821.

Благословіння дітей. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 28,8 × 21,7. НМТШ, № г-287.

Самарянка. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 28,9 × 21,6. НМТШ, № г-288.

Киргизка. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 28,2 × 21,7. НМТШ, № г-289.

Мілон Кротонський. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 27 × 20,7. НМТШ, № г-290.

Нарцис та німфа Ехо. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Брістольський папір, сепія. 25,7 × 21,2. НМТШ, № г-291.

Св. Себастьян. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Брістольський папір, сепія, білило. 25,4 × 21,5. НМТШ, № г-292.

Умираючий гладіатор. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Брістольський папір, сепія. 24,9 × 19,4. НМТШ, № г-293.

Діоген. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 23,1 × 20,3. НМТШ, № г-822.

Апостол Петро. [1852–1856. Новопетровське укріплення]. Кольоровий папір, сепія. 15,1 × 10,3. НМТШ, № г-715.

Автопортрет. [Літо 1856 – 22 квітня 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. Місце знаходження автопортрета невідоме.

Байгуші. [Літо 1856 – квітень 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 28,8 × 22. ХДМУОМ, інв. № 228.

Казахське кочовище. [Літо 1856 – квітень 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 11,3 × 28,3. НМТШ, № г-599.

Програвся в карти. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 27,8 × 21,6. НМТШ, № г-838.

У шинку. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 27,8 × 21,6. НМТШ, № г-844.

У хліві. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 28,2 × 21,6. НМТШ, № г-839.

На кладовищі. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 28,6 × 21,6. НМТШ, № г-841.

Серед розбійників. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 28,3 × 21,7. НМТШ, № г-843.

Кара колодкою. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 28,1 × 21,7. НМТШ, № г-834.

Кара шпіцрутенами. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 28,8 × 21,5. НМТШ, № г-842.

У в'язниці. Із серії «Притча про блудного сина». [Весна – н. п. 10 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, туш, бістр. 27,1 × 21,4. НМТШ, № г-840.

Аульстау. [1–20 червня 1851 – 13 травня 1857]. Папір, акварель. 16,3 × 29,1. Місце знаходження оригіналу не встановлено.

Чиркалатау. [Перша половина липня 1851 – 13 травня 1857]. Папір, акварель. 25,8 × 16,7. Сучасне місце знаходження оригіналу не встановлено.

Аквиштау. [Перша половина липня 1851 – 13 травня 1857]. Папір, акварель. 17,8 × 30,5. Сучасне місце знаходження оригіналу не встановлено.

Туркменське кладовище в долині Долнапа. [Перша половина серпня 1851 – 13 травня 1857]. Папір, акварель. 25,8 × 16,7. Сучасне місце знаходження оригіналу не встановлено.

В юрті. [Літо 1854 – 13 травня 1857, Новопетрівське укріплення. Папір, серія. 18,9 × 24,3]. Місцезнаходження оригіналу не встановлено.

Щасливий ловець. [Літо 1856 – 13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 21,6 × 21,6. НМТШ, № г-220.

Хлопчик із кішкою. [Літо 1856 – квітень 1857. Новопетровське укріплення]. Брістольський папір, сепія. 25,3 × 19,7. НМТШ, № г-833.

Новопетровське укріплення з Хівинського шляху. [Літо 1856 – 13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 12,4 × 32,1. НМТШ, № г-832.

Скелястий берег біля Новопетровського укріплення. [Літо 1856 – 13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 14,5 × 32,4. НМТШ, № г-573.

Мис Тюбкараган на півострові Мангишлак. [Літо 1856 – 13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, акварель, білило. 12,1 × 31,5. НМТШ, № г-497.

Туркменські аби в Каратау. [10–13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, акварель. 16 × 29,1. НМТШ, № г-499.

Чиркалатау. [10–13 травня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, акварель. 12,8 × 32,1. НМТШ, № г-501.

Службова будівля в степу. [11 травня 1848 – липень 1857. Приаралля або Мангишлак]. Кольоровий тонований папір, олівець. 14,2 × 19,3. НМТШ, № г-551.

Усипальниця Аїм Каракоз. [29 травня 1851 – липень 1857. Урочище Ханга-Баба]. Тонований папір, олівець. 12,2 × 27,1. НМТШ, № г-558.

Місячна ніч у долині Торорпа. [1–20 червня 1851 – липень 1857. Долина Торорпа]. Папір, акварель. 13,8 × 31,8. НМТШ, № г-270.

Гора Кулаат. [Кінець липня 1851 – липень 1857]. Папір, акварель. 12,8 × 31,9. НМТШ, № г-878.

Ханга-Баба. [Кінець серпня 1851 – липень 1857. Урочище Ханга-Баба або Новопетровське укріплення]. Кольоровий папір, акварель. 17,8 × 28,7. НМТШ, № г-542.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 14,3 × 23,4. НМТШ, № г-567.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Балка Шиле]. Кольоровий папір, олівець. 14,7 × 22,5. НМТШ, № г-742.

Куш серед скель. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 13,8 × 19,2. НМТШ, № г-735.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 15,4 × 22,4. НМТШ, № г-736.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 15,3 × 22. НМТШ, № г-734.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 11,2 × 17,1. НМТШ, № г-568.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 11,1 × 17,1. НМТШ, № г-569.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 10,9 × 17,1. НМТШ, № г-571.

Скелі. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Кольоровий папір, олівець. 11,1 × 17,1. НМТШ, № г-570.

В околицях Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,5 × 23,6. НМТШ, № г-577.

В околицях Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 11,9 × 28,6. НМТШ, № г-576.

Скеля біля Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 13,9 × 34,3. НМТШ, № г-563.

Військовий пост біля Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Папір, олівець. 12,2 × 30,6. НМТШ, № г-547.

Біля Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,5 × 31,6. НМТШ, № г-546.

Надгробок на військовому кладовищі Новопетровського укріплення. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 13,7 × 33,1. НМТШ, № г-557.

Новопетровське укріплення з півдня. [Вересень 1851 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,3 × 33,5. НМТШ, № г-544.

Новопетровське укріплення. Батерея № 2. [Літо 1852 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 13,2 × 24. НМТШ, № г-267.

Портрет І. О. Ускова. [Травень 1853 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець, гуаш, білило. 32,4 × 21,3. НМТШ, № г-272.

Кладовище Новопетровського укріплення. [Літо 1853 – липень 1857]. Тонований папір, олівець. 11,6 × 28,61. НМТШ, № г-556.

Службова споруда поблизу батереї № 2. [Літо 1853 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,9 × 28,5. НМТШ, № г-761.

Казарма. [Н. п. 1856 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія, олівець. 18,9 × 26,9. ДМОМП, (Музей приватних колекцій), Москва.

За малюванням товариша. [Літо 1853 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія, білило. 18,1 × 27,1. НМТШ, № г-845.

Портрет Л. С. Алексєєва. [Літо 1853 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 17,9 × 14. НМТШ, № г-265.

Новопетровське укріплення. Внутрішній вигляд. [Червень – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12 × 28. НМТШ, № г-597

Молитва по вмерлих (Казашка Катя). [Н. п. липня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. 27,6 × 21,5. НМТШ, № г-268.

Старець на кладовищі. [Новопетровське укріплення]. 1857. Папір, сепія. 28,7 × 21,6. НМТШ, № г-609.

Перша батерея. [29 липня 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,6 × 28,5. НМТШ, № г-549.

ТВОРИ, ВІДОМІ ЗА ІНТЕРПРЕТАЦІЄЮ ІНШИХ АВТОРІВ 1851–1857 рр.

Мангишлацький сад. [Вересень 1851. Новопетровське укріплення]. Папір, сепія. Місце знаходження оригіналу не встановлено. Репродукується за офортом Б. Залеського.

Затока біля Новопетровського укріплення. [Літо 1852 – 20 травня 1857. Новопетровське укріплення. Папір, акварель]. Місцезнаходження оригіналу не встановлено. Репродукується за офортом Б. Залеського.

Знай службу. [Літо 1853 – 20 травня 1857. Новопетровське укріплення. Папір, акварель]. Місце знаходження оригіналу не встановлено. Репродукується за гравюрою, вміщеною в ж. «Пчела» (1876, № 16).

ЕТЮДИ, НАЧЕРКИ 1851–1857 рр.

Казах напуває верблюда та інші начерки. [Червень – перша половина 1851. Каратау]. Кольоровий папір, олівець. 13,2 × 24,4. НМТШ, № г-589.

Голова корови. Теля. Голова верблюда. Начерки. [Червень – перша половина 1851. Каратау]. Кольоровий папір, олівець. 13,2 × 24,4. НМТШ, № г-589.

Далісмен-Мулла-Аульє. Начерк. [7–15 липня 1851. Долина Кунгус]. Кольоровий папір, олівець. 18,5 × 24,2. НМТШ, № г-503.

Склепіння зруйнованої мечеті Ханга-Баба. [7–15 липня 1851. Долина Кунгус]. Кольоровий папір, олівець. 10,5 × 17,2. НМТШ, № г-560.

Надгробок на кладовищі в міжгір'ї Ханга-Баба. [29 травня – поч. вересня 1851. Ханга-Баба]. Папір, олівець. 17 × 10,7. НМТШ, № г-540.

Надгробки на кладовищі в міжгір'ї Ханга-Баба. [29 травня – поч. вересня 1851. Ханга-Баба]. Папір, олівець. 17 × 10,6. НМТШ, № г-541.

Дерева серед каміння. Начерк. [Кінець серпня – поч. вересня 1851. Міжгір'я Ханга-Баба]. Папір, олівець. 16 × 22,4. НМТШ, № г-627.

Казах. Дитина. Етюд та начерк. [Вересень 1851 – червень 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 16,6 × 29,3. НМТШ, № г-698.

Постать жінки, соняшник, гарбузиння та ін. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 12,9 × 34,3. НМТШ, № г-582.

Декоративні рослини. Етюди. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 30,3 × 12. НМТШ, № г-585.

Городні рослини. Етюди. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 33,2 × 13,6. НМТШ, № г-706.

Рослина. Етюд. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 33,2 × 13,6. НМТШ, № г-706.

Портрет А. О. Ускової з донькою Наталею. Начерк ескіза. [Літо 1854. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 30,3 × 12. НМТШ, № г-585.

Байгуш. Етюд. [10 червня – 20 липня 1855. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 17,6 × 22,2. На 23 аркуші рукопису повісті «Близнець». ВР ІЛ НАНУ, ф.1, № 90.

Рослини. Етюди. [Літо 1854–1856. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 14,3 × 24,3. НМТШ, № г-586.

Рослина, жук, водяні квіти. Етюди. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 10,6 × 28,6. НМТШ, № г-583.

Мілон Кротонський. Селена та Ендімїон. Ескізи та начерки. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 10,6 × 28,6. НМТШ, № г-583.

Кажан, собака. Начерки. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 11,2 × 14. НМТШ, № г-584.

Святий Себастьян. Ескіз. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 14 × 11,2. НМТШ, № г-584.

Будяк. Етюд. [Літо 1856. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 14,3 × 24,3. НМТШ, № -587.

Апостол Петро. Начерк. [1856. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 15,3 × 10,3. НМТШ, № г-715.

Самарянка. У хліві. Начерки ескізів. [Друга половина 1856 – весна 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 11,3 x 28,3. НМТШ, № г-599.

На звороті – «Казахське кочовище».

Байгуш. Етюд. Солдати в госпіталі. Начерк. [Друга половина 1855 – 21 квітня 1856; 20 червня 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 11,4 x 28,6; 12,2 x 19. НМТШ, № г-575 (верхня частина), № г-590 (нижня частина).

Надробок на кладовищі в міжгір'ї Ханга-Баба. [29 травня 1851 – липень 1857. Ханга-Баба]. Кольоровий папір, олівець. 11,6 x 28,8. НМТШ, № г-539.

Службова споруда поблизу батареї №2. [Вересень 1851 – липень 1857. Ханга-Баба]. Тонований папір, олівець. 12 x 14,3. НМТШ, № г-559.

Верблюд. Голова верблюда. Начерки. [Вересень 1851 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Папір, олівець. 12 x 14,3. НМТШ, № г-559.

Постать чоловіка. Начерк. [Вересень 1851 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 14,3 x 23,4. НМТШ, № г-567.

Каміння. [Вересень 1851 – липень 1857. Валка Шиле]. Кольоровий папір, олівець. 14,7 x 22,5. НМТШ, № г-742.

В околицях Новопетровського укріплення. [Друга пол. 1855 – липень 1857. Ханга-Баба]. Тонований папір, олівець. 12 x 14,3. НМТШ, № г-559. Тонований папір, олівець. 11,4 x 28,6. НМТШ, № г-575.

Очерет. Етюд. [Літо 1856 – липень 1857. Околиці Новопетровського укріплення]. Тонований папір, олівець. 17,2 x 13,1. НМТШ, № г-588.

Шхуна в гавані Новопетровського укріплення. [Літо 1856 – липень 1857. Новопетровське укріплення]. Тонований папір, олівець. 15 x 17,2. НМТШ, № г-574.

ТВОРИ 1857–1861 рр.

В Астрахані. [5–22 серпня 1857]. Тонований папір, олівець. 10,1 x 28,6. НМТШ, № г-827.

Камишин. [29 серпня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 12,7 x 28,6. НМТШ, № г-913.

Портрет К. Н. Козаченко. [Н. п. 30 серпня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода].

Тонований папір, італійський та білий олівець. 28,6 × 25,1. НМТШ, № г-818.

Поблизу Саратова. [31 серпня – 1 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 12,3 × 28,5. НМТШ, № г-593.

Саратов. [31 серпня – 1 вересня 1857. Саратов. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 10,7 × 28,6. НМТШ, № г-593.

Портрет Т. З. Єпіфанова. [2 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 28,7 × 21,1. НМТШ, № г-816.

Царів Курган. [7 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 12,4 × 28,3. НМТШ, № г-830.

Царів Курган. [7 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 11,7 × 27,3. НМТШ, № г-591.

Казань. [14 вересня 1857. Казань. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 11,7 × 28,6. НМТШ, № г-595.

Проти Казані. [14 вересня 1857. Казань. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 12,4 × 28,7. НМТШ, № г-596.

Портрет М. П. Комаровського (?). [15 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 31,8 × 25,5. НМТШ, № г-865.

Портрет Є. О. Панченка (?). [16 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 28,6 × 25,2. НМТШ, № г-817.

Благовіщенський собор у Нижньому Новгороді. [26 вересня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, сепія, білило. 17 × 31. НМТШ, № г-600.

Портрет Павла Абрамовича Овсянникова. [30 вересня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, сепія, білило. 31,8 × 25,2. РМ, інв. № Р. 6964.

Архангельський собор у Нижньому Новгороді. [11–12 жовтня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, сепія, білило. 16,6 × 31,2. НМТШ, № г-602.

Портрет подружжя Якобі. [8–9 листопада] 1857. [Нижній Новгород]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 35,7 × 27,0. НМТШ, № г-726.

Автопортрет. [28 вересня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 31,4 × 24,6. НМТШ, № г-825.

Автопортрет. [Н. п. 4 січня 1858. Нижній Новгород]. Тонований папір, сепія, білило. 25,5 × 21,2. НМТШ, № г-605.

Портрет К. А. Шрейдерса. [10 січня 1858. Нижній Новгород]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 34,6 × 28,3. НМТШ, № г-300.

Портрет поліцейського (Ляппо-Старженецького). [Нижній Новгород]. Папір, олівець. 25 × 22. НМТШ, № г-635.

Портрет А. К. Кадницького. [12 лютого 1858. Нижній Новгород]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 34,3 × 27. НМТШ, № г-795.

Портрет М. А. Фреліха [?]. [7 березня 1858. Нижній Новгород]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 30 × 23,5. НМТШ, № г-896.

Портрет Надії Каргашевської. [1858. С.-Петербург]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 35,6 × 28,5. НМТШ, № г-726.

Портрет М. С. Щепкіна. [16 березня 1858. Москва]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 35,8 × 28,7. НМТШ, № г-826.

Портрет М. М. Лазаревського. [Н. п. 28 березня 1858. С.-Петербург]. Тонований папір, італійський олівець, крейда. 29,5 × 23. НМТШ, № г-724.

Портрет М. С. Кржисевич. [Н. п. 6 травня 1858. С.-Петербург]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 33,7 × 26,2. НМТШ, № г-387.

Портрет Б. Суханова-Подколзіна. [Н. п. 21 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, картон, італійський олівець, білий олівець. 21,3 × 15,7. НМТШ, № г-3347.

Дві дівчини. [Н. п. травня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт, акватинта. 14,6 × 10,7; 20,8 × 13; 31,6 × 21,6. НМТШ, № г-655.

Свята родина. [5–12 липня] 1858. [С.-Петербург]. Папір, офорт, акватинта. 22,1 × 16,5; 26,9 × 18,8; 42,5 × 32,0. НМТШ, № г-309.

Сама собі в своїй господі. [Н. п. 21 травня. С.-Петербург] 1858. Папір, сепія. 26,5 × 35,8. НМТШ, № г-222.

Притча про робітників на винограднику. [Н. п. 15 липня. С.-Петербург]. 1858. Папір, сепія. 22 × 29,5. ДМОК (Музей приватних колекцій), Москва.

Притча про робітників на винограднику. [Н. п. 15 липня. С.-Петербург]. 1858. Папір, офорт, акватинта. 29 × 40; 36 × 44,5; 41 × 53. НМТШ, № г-310.

Портрет Айри Олдріджа. 25 грудня 1858. [С.-Петербург]. Кольоровий папір, італійський та білий олівець. 35, 6 × 28,3. НМТШ, № г-285.

Портрет М. О. Сєверцова. 27 березня 1859. [С.-Петербург]. Тонований папір, італійський та білий олівець. 29,8 × 28,0. НМТШ, № г-1666.

Портрет В. Л. Кочубея. [Березень – 25 травня. С.-Петербург] 1859. Полотно (овал), олія. 92 × 76,7. НМТШ, № ж-101.

Борис Суханов-Подколзін. Етюд. [Н. р. березня 1859]. Тонований папір, італійський олівець, крейда. 25,4 × 34,5. НМТШ, № г-835.

Русалки. [Н. р. березня 1859. С.-Петербург]. Папір, сепія, білило. 30,3 × 45,4. НМТШ, № г-280.

Приятелі. За твором І. І. Соколова «Приятелі» [Н. п. 15 березня 1859. С.-Петербург]. Папір, офорт, акватинта. 14,2 × 20,2; 18 × 23; 31,2 × 35. НМТШ, № г-314.

Старець на кладовищі. [С.-Петербург. Н. п. 15 березня] 1859. Папір, офорт, акватинта. 28,4 × 20,8; 32,2 × 29,9; 43,6 × 30,9. НМТШ, № г-371.

Вечір в Альбано поблизу Рима (Ліс). За твором М. Лебедєва «Вечір в Альбано поблизу Рима». [Н. п. 25 травня 1859. С.-Петербург]. Папір, туш, перо, сепія. 22,5 × 28,2. ДТГ, інв. № 3251.

Вечір в Альбано поблизу Рима (Ліс). За твором М. Лебедєва «Вечір в Альбано поблизу Рима». [С.-Петербург. Н. п. 25 травня] 1859. Папір, офорт, акватинта. 22,5 × 28,2; 27,3 × 30,7; 29,3 × 37,2. НМТШ, № г-888.

Портрет М. О. Максимовича. 19 червня 1859. [Хутір Михайлова Гора с. Прохорівка Золотоніського повіту Полтавської губернії]. Тонований папір, італійський олівець, крейда. 34 × 26,9. НМТШ, № г-859.

Портрет М. В. Максимович. 22 червня 1859. [Хутір Михайлова Гора у с. Прохорівка Золотоніського повіту Полтавської губернії]. Тонований папір, італійський олівець, крейда. 34 × 26,5. НМТШ, № г-722.

Портрет А. О. Лазаревської. 22 серпня 1859. [Гирявка Конотопського повіту Чернігівської губернії]. Папір, італійський олівець, крейда. 29,5 × 23,1. НМТШ, № г-492.

Дерева Мангишлаку. [С.-Петербург. Н. п. 24 вересня] 1859. Папір, офорт, акватинта. 15,6 × 22,5; 18,4 × 23; 21,3 × 25,5. НМТШ, № г-798.

Сама собі в своїй господі. [С.-Петербург. Н. п. 11 листопада] 1859. Папір, офорт, акватинта. 18,5 × 25,5; 21,8 × 28; 31 × 43,7. НМТШ, № г-369.

Автопортрет. Копія роботи К. Флавицького. [1859. С.-Петербург]. Полотно, олія. 44,4 × 35,5. НМТШ, № ж-182.

Автопортрет. [1860. Н. п. вересня. С.-Петербург]. Полотно, олія. 58 × 49,5. НХМУ, № ж-1453.

Проект хати. Фасад. [Лютий – 25 серпня 1860. С.-Петербург]. Папір, акварель. 25,9 × 34,1. НМТШ, № г-870.

Проект хати. Боковий фасад. [Лютий – 25 серпня 1860. С.-Петербург]. 22 × 29,7. НМТШ, № г-869.

Автопортрет у темному костюмі. [Н. п. 14 березня 1860. С.-Петербург]. Папір, офорт. 16,4 × 12,3; 21,1 × 13,1. НМТШ, № г-675.

Автопортрет у темному костюмі. [С.-Петербург. Н. п. 14 березня] 1860. 13,6 × 10,2; 16,1 × 12,5; 31 × 21,5. НМТШ, № 303.

Автопортрет з бородою. [С.-Петербург. Н. п. 4 квітня] 1860. 16,9 × 12,5; 22 × 16; 42,6 × 31. НМТШ, № г-678.

Вірсавія. [С.-Петербург. Н. п. 30 квітня] 1860. Папір, офорт, акватинта. 36,2 × 27,1. НМТШ, № г-884.

Портрет Ликери Полусмакової. [Літо 1860. С.-Петербург]. Тонований папір, італійський олівець. 34 × 23,3. НМТШ, № г-299.

Дуб. За твором А. Мещерського. [С.-Петербург. Н. п. серпня] 1860. Папір, офорт, акватинта. 21,9 × 28,3; 27,7 × 31,3; 33,7 × 50,5. НМТШ, № г-796.

Натюрморт. [1860. С.-Петербург]. Папір, олівець, сепія. 32,7 × 24,4. НМТШ, № г-701.

Хлопчик-натурник. [1860. С.-Петербург]. Папір, сепія, червоний олівець. 36,3 × 25,8. НМТШ, № г-702.

Одаліска. 1860. [С.-Петербург]. Папір, офорт. 23 × 22,5; 31 × 27,4; 43,7 × 34,1. НМТШ, № г-372.

Автопортрет з свічкою. [С.-Петербург. Н. р. червня] 1860. Папір, офорт, акватинта. 16,4 × 13; 22,5 × 16,2; 43 × 31,1. НМТШ, № г-374.

Автопортрет у світлому костюмі. [С.-Петербург] 1860. Папір, офорт. 16,5 × 12,5; 21 × 13,6. НМТШ, № г-677.

Автопортрет у шапці та кожусі. [С.-Петербург. Н. п. 4 грудня] 1860. Папір, офорт. 22,8 × 17,8; 23,3 × 18,4; 42,3 × 31,3. НМТШ, № г-864.

Портрет Ф. А. Бруні. [С.-Петербург]. 1860. Папір, офорт. 16,2 × 12,2; 16,6 × 12,6; 25,4 × 18,6. НМТШ, № г- 865.

Портрет Ф. П. Толстого. [С.-Петербург]. 1860. Папір, офорт. 15,7 × 11,9; 16,2 × 12,4; 31,2 × 21,8. НМТШ, № г-858.

Портрет П. К. Клодта. [С.-Петербург. Січень – лютий] 1861. Папір, офорт. 16,4 × 12,5; 16,7 × 12,9; 31,2 × 21,7. НМТШ, № г-680.

Портрет І. І. Горностаєва. [С.-Петербург. Січень – лютий 1861]. 16,5 × 12,5; 31,5 × 21,8. НМТШ, № г-681.

Автопортрет. [С.-Петербург. Січень – лютий 1861]. Полотно, олія. 59 × 49. НМТШ, № ж-108.

АЛЬБОМ 1858–1859 рр.

Священик. [Н. р. 10 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, туш, перо. 16,1 × 22,9. НМТШ, № г-301.

На звороті – «Дві дівчини». Папір, туш, перо.

Дві дівчини. Папір, сепія. ДМОМП (Музей приватних колекцій), Москва.

Дві дівчини. [Н. р. травня 1858. С.-Петербург]. Папір, туш, перо. 22,9 × 16,1. НМТШ, № г-301.

Читець. [Н. р. 10 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, туш, перо. 16,1 × 22. НМТШ, № г- 749.

На звороті – «Лопухи».

Лопухи. [1858–1859]. Папір, олівець 16,1 × 22.

Подібні рослини зображені і на рисунку «Лопухи та інші начерки» (НМТШ, № г-730). НМТШ, № г- 749.

Лікар. [Н. р. 10 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, туш, перо. 16,2 × 23. НМТШ, № г-516.

В Лихвині. [6–9 червня 1859. Лихвин, Україна]. Папір, туш, перо, сепія. 16,2 × 23. НМТШ, № г-730.

На звороті – рисунок «Лопухи» та інші начерки.

Лопухи та інші начерки. [червень – серпень 1859]. Папір, олівець, туш, перо. НМТШ, № г-730.

В Лихвині. [6–9 червня 1859. Лихвин, Україна]. Папір, туш, перо. 16,2 × 22,7. НМТШ, № г-729.

На звороті – «Дуб». Етюд.

Дуб. Етюд. [6–9 червня 1859. Лихвин, Україна]. Папір, олівець, туш, перо. 16,2 × 22,7. НМТШ, № г-729.

Коло Канева. [12 червня – 27 липня 1859. Місцевість біля Канева, Україна]. Кольоровий папір, туш, перо. 16,2 × 23,7. НМТШ, № г-861.

В Корсуні. [28 червня – 11 липня 1859. Корсунь, Україна]. Кольоровий папір, туш, перо. 16,2 × 22,9. НМТШ, № г -732.

Дерева. Етюд. [28 червня – 12 липня 1859. Корсунь, Україна]. Папір, туш, перо. 23 × 16,2. НМТШ, № г-750.

Дерево. [Червень – серпень 1859. Україна]. Папір, туш, перо. 22,8 × 16,2. НМТШ, № г-281.

Узлісся. [Червень – серпень 1859. Україна]. Папір, олівець, туш, перо. 16,2 × 23. НМТШ, № г-282.

Дуб. [Червень – серпень 1859. Україна]. Папір, олівець, туш, перо. 16,2 × 22,9. НМТШ, № г-728.

В Межирічі. [5–12 липня 1859. Межиріч, Україна]. Папір, олівець, туш, перо. 16,2 × 22,6.

На звороті – «Латаття». Начерк.

Латаття. Начерк. [Червень – серпень 1859. Україна]. Папір, олівець. 16,2 × 22,6.

На звороті – «В Межирічі».

В Черкасах. [18–22 липня 1859. Черкаси, Україна]. Папір, олівець, туш, перо, пензель. 16,2 × 2,8НМТШ, № г-751.

ЕТЮДИ, ЕСКІЗИ, НАЧЕРКИ 1857–1860 рр.

Волга. [29 серпня – 20 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 11,5 × 26,4. НМТШ, № г-828.

Волга. [31 серпня – 3 вересня 1857. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 10,3 × 28,6. НМТШ, № г-598.

Балаково. [3 вересня 1857. Балаково. Під час подорожі по Волзі від Астрахані до Нижнього Новгорода]. Тонований папір, олівець. 11,3 × 28,6. НМТШ, № г-594.

Красвид Нижнього Новгорода. [20 вересня – листопад 1857. Нижній Новгород]. Папір, олівець. 22,9 × 36,6. НМТШ, № г-631.

Богдан Хмельницький перед кримським ханом. Начерк ескіза. [Н. р. 22 вересня 1857. Нижній Новгород]. Папір, кольорові олівці. 27,8 × 35,7. НМТШ, № г-613.

Богдан Хмельницький. Начерк. [Н. р. 22 вересня 1857. Нижній Новгород]. Папір, олівець. 24,8 × 19. НМТШ, № г-614.

Богдан Хмельницький. Начерк. [Н. р. 22 вересня 1857. Нижній Новгород]. Папір, олівець. 24,9 × 19,8. НМТШ, № г-615.

Голова Христа. Начерк. [26–27 вересня 1857. Нижній Новгород]. Папір, олівець, чорнило, перо. 10,8 × 10,8 (31 × 22). ВР ІЛ НАНУ, ф. № 104.

Печерський монастир у Нижньому Новгороді. [9 жовтня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, олівець. 16,6 × 31,6. НМТШ, № г-601.

Церква Іллі в Нижньому Новгороді. [27 жовтня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, олівець. 16,6 × 31,6. НМТШ, № г-264.

Церква св. Миколи в Нижньому Новгороді. [28 жовтня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, олівець. 16,2 × 32,3. НМТШ, № г-603.

Благовіщенський монастир в Нижньому Новгороді. [30 жовтня 1857. Нижній Новгород]. Тонований папір, олівець. 16,1 × 31,5. НМТШ, № г-604.

Портрет О. І. Герцена. Начерк. [10 грудня 1857. Нижній Новгород]. Папір, олівець. 9 × 8. ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 104.

Дві дівчини. Ескіз. [Н. р. травня 1858. С.-Петербург]. Папір, олівець. 36,3 × 29,5. НМТШ, № г-612.

Дві дівчини. [Н. р. травня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт, акватинта. 15,1 × 10,1; 20,7 × 12,9; 25,6 × 7,8. НМТШ, № г-308.

Сама собі в своїй господі. Ескіз. [Н. р. 21 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, олівець. 26,5 × 37. НМТШ, № г-606.

На звороті – «В гаремі». Етюд.

В гаремі. Етюд. [Н. р. 21 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, олівець. 30,4 × 37. НМТШ, № г-606.

В гаремі. [Н. р. 21 травня 1858. С.-Петербург]. Папір, олівець. 26,5 × 37. НМТШ, № г-607.

Автопортрет Рембрандта з шаблею. За твором Рембрандта. [Н. р. 15 липня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт. 19,4 × 16,2; 22,1 × 17,3. ДМОМІ, Москва, інв. № 35737.

Лазар Клап. За твором Рембрандта. [Н. р. 15 липня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт. 9,8 × 8,7; 13,8 × 9. ДМОМІ, Москва, інв. № 35738.

Поляк з шаблею і палицею. За твором Рембрандта. [Н. р. 15 липня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт. 7,8 × 4,4; 8,5 × 5,4. ДМОМІ, Москва, інв. № 35737.

Русалка. Етюд. [Н. р. березня 1859. С.-Петербург]. Тонований папір, вугіль, білило. 34,5 × 55,8. НМТШ, № г-765.

Русалка. Етюд. [Н. р. березня 1859. С.-Петербург]. Тонований папір, вугіль, білило. 36 × 28,3. НМТШ, № г-699.

Русалка. Етюд. [Н. р. березня 1859. С.-Петербург]. Тонований папір, вугіль, білило. 35,9 × 28,8. НМТШ, № г-700.

Старець на кладовищі. [Н. р. 15 березня 1859. С.-Петербург]. Папір, олівець. 28,1 × 21,4. НМТШ, № г-610.

Понад Россю. [Липень 1859. Україна]. Папір, олівець. 21,8 × 30,4. НМТШ, № г-863.

На звороті – «Понад Россю». Начерк.

Понад Россю. Начерк. [Липень 1859. Україна]. Папір, олівець. 21,8 × 30,4. НМТШ, № г-863.

План хати. Архітектурний проект. [Н. п. лютого 1860. С.-Петербург]. Папір, олівець, акварель. 20,4 × 28,4. НМТШ, № г-389.

План хати. Архітектурний проект. [Н. п. лютого 1860. С.-Петербург]. Папір, туш, акварель. 20,4 × 27,5. НМТШ, № г-388.

План хати. Схематичний рисунок. [Н. п. 18 лютого 1860. С.-Петербург]. Папір, олівець, акварель. 13,3 × 16,4. НМТШ, № г-390.

План хати. Архітектурний проект. [Н. п. лютого 1860. С.-Петербург]. Папір, туш, акварель. 25,3 × 34,2. НМТШ, № г-868.

План хати. Схематичний рисунок. [Н. п. 25 серпня 1860. С.-Петербург]. Папір, олівець. 10,6 × 13,3. НМТШ, № г-391.

На звороті – «Комора». Схематичний план.

Комора. Схематичний план. [Н. п. серпня 1860. С.-Петербург]. Папір, олівець. 10,6 × 13,3. НМТШ, № г-391.

Одаліска. Ескіз до офорта. [1860. С.-Петербург]. Тонований папір, сепія, білило, кольоровий олівець. 23,7 × 23,7. НМТШ, № г-622.

Одаліска. Підготовчий рисунок до офорта. [1860. С.-Петербург]. Папір, олівець. 27 × 24,4. НМТШ, № г-623.

НЕРОЗШУКАНІ АБО ВТРАЧЕНІ ТВОРИ

Коні й солдати. [1822–1828. Кирилівка. Папір, олівець].

Київська дзвіниця та інші рисунки. [1827–1828. Кирилівка. Вугіль].

Козак Платов. Копія з лубка. 1829, 6 грудня. Вільно. [Папір, олівець].

Генерал-фельдмаршал Кутузов. Копія з лубка. [1829–1830. Вільно. Папір, олівець].

Генерал Кульнєв. Копія з лубка. [1829–1830. Вільно. Папір, олівець].

Соловей-Розбійник. Копія з лубка. [1829–1830. Вільно. Папір, олівець].

Копії з картин «суздальської школи». [1829–1832. Вільно – С.-Петербург. Папір, олівець].

Розписи в будинку Сенату і Синоду. [1833, квітень – серпень. С.-Петербург. Папір, олівець].

Твори, подані до Товариства заохочування художників. [Н. п. 4 жовтня 1835. С.-Петербург. Папір, олівець].

Рисунки зі скульптур Літнього саду. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Рисунки зі скульптур Літнього саду. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Рисунки зі скульптур Літнього саду. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Сатурн. Рисунок зі статуї. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Аполлон Бельведерський. Рисунок зі статуї. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Портрети Івана Ничипоренка. [1833–1836. С.-Петербург. Папір, акварель].

Портрети жінок. [1833–1836. С.-Петербург. Акварель].

Розписи у Великому театрі в Петербурзі. [Липень – листопад 1836. С.-Петербург].

Геркулес Фарнезький. Копія з гравюри Ф. Й. Слюджинського. [1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Аполліно. Копія з гравюри В. П. Осипова. [1836. С.-Петербург. Папір, олівець].

Кістяк. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Маска Лаокоона. Слідок Мікеланджело. Рисунки. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Маска Лаокоона. Слідок Мікеланджело. Рисунки. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Люцій Вер (голова). Рисунок. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Геній (голова). Рисунок. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Анатомічна фігура з чотирьох боків. Рисунки – 4 одиниці. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Портрет нареченої Д. О. Демидова. 1837. Гатчина.

Чоловічий портрет. 1837. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, акварель].

Жіночий портрет. 1837. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, акварель].

Германік. Рисунок. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Фавн, який танцює. Рисунок. [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Розписи та декорації для петербурзьких театрів. [1836–1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Мідас, повішений Аполлоном. Рисунок. [1837–1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Едіп, Антігона та Полінік. За трагедією В. О. Озерова «Едіп в Афінах». [1835–1837. С.-Петербург. Папір, олівець].

Антична статуя. Рисунок. [Н. п. 23 червня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Скульптурна група. Рисунок. [Н. п. 3 вересня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Антична статуя. Рисунок. [Н. п. 4 жовтня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Скульптурна фігура. Рисунок. [Н. п. 29 жовтня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Скульптурна фігура. Рисунок. [Н. п. 30 листопада 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Твори, подані до Товариства заохочування художників. [Н. п. 16 грудня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Два натурники. [Н. п. 24 грудня 1838. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [1839. Н. п. 1 лютого. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [1839. Н. п. 1 березня. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [1839. Н. п. 18 березня. С.-Петербург. Папір, олівець].

Два натурники. [1839. Н. п. 29 квітня. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [1839. Н. п. 1 червня. С.-Петербург. Папір, олівець].

Два портрети. [1839. Н. п. вересня. С.-Петербург. Папір, акварель].

Натурник, який сидить. [1839. Н. п. 28 жовтня. С.-Петербург. Папір, олівець].

Портрет пані Солової. [1839. С.-Петербург].

Портрет П. І. Мартоса. [1839. С.-Петербург. Папір, акварель].

Натурник Мартіан, який сидить. [Н. п. 2 березня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 3 квітня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Два натурники. [Н. п. 4 травня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 1 червня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Іезекїїль на полі, всіяному кістками. Ескіз. [1838–1840. С.-Петербург].

Портрет В. І. Штернберга. Ескіз. [Березень – липень 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Ялинки. Береза. Етюд. [Літо, 1840. С.-Петербург].

Два натурники. [Н. п. 31 серпня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Хлопчик із собачкою. Ескіз. [Н. п. 1 червня 1840. С.-Петербург. Папір, олівець].

Сирітка-хлопчик ділиться милостиною із собакою під тином. [Н. п. 27 вересня 1840. С.-Петербург. Полотно, олія].

Рисунки з натури, подані для зарахування в число учнів Академії мистецтв. [Н. п. 10 грудня 1840. С.-Петербург].

Рисунки на листі до Г. Квітки-Основ'яненка. [Кінець 1840 – н. п. 19 лютого 1841. С.-Петербург].

Натурник. [Н. п. 28 січня 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 22 березня 1841 С.-Петербург. Папір, олівець].

Портрет Л. Демського. [Рання весна 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Два натурники. [Н. п. 10 травня 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 31 червня 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Циганка-ворожка. [Н. п. 26 вересня 1841. С.-Петербург. Полотно, олія].

Гермафродит. [Н. п. 26 вересня 1841. С.-Петербург. Полотно, олія].

Натурник. [Н. п. 4 жовтня 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 1 листопада 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 1 листопада 1841. С.-Петербург. Полотно, олія].

Натурник. [Н. п. 28 листопада 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник Тарас. Два етюди. [Листопад 1840–1841. С.-Петербург. Папір, олія].

Натурник. [Н. п. 23 грудня 1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Ікона для іконостаса Орловського Бахтіна кадетського корпусу. [1840–1841. С.-Петербург].

Картина К. П. Брюллова. Копія. [1840–1841. С.-Петербург].

Портрет В. П. Апрельєва. [1841. С.-Петербург].

Рисунки архітектурних орденів та перспективні креслення. [1841. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник Степан, який лежить. [Н. п. 31 січня 1842. С.-Петербург. Папір, олівець].

Натурник. [Н. п. 31 січня 1842. С.-Петербург. Полотно, олія].

Натурник. [Н. п. 26 лютого 1842. С.-Петербург. Папір, олівець].

Група сплячих жебрачок. [Н. п. 26 вересня 1842. С.-Петербург. Папір, акварель].

Панна Сотниківна. [Листопад 1842. С.-Петербург. Полотно, олія].

Король Лір. Ескіз за трагедією В. Шекспіра. [Н. п. 10 лютого 1843. С.-Петербург. Папір, сепія].

Портрет С. С. Гулака-Артемовського. [1842 – н. п. травня 1843. С.-Петербург. Папір, акварель].

Твори, що належали І. М. Скобелєву. [1840-ві роки. С.-Петербург].

Автопортрет. [1847–1857. Папір, італійський олівець].

Карикатура на міністра народної освіти С. С. Уварова. [Квітень – 20 грудня 1847. Орськ].

Група гостей біля самовара. [Червень 1847 – травень 1848. Орська кріпость]. Папір, олівець.

Начерки степів. [Червень 1847 – травень 1848. Орська фортеця]. Папір, олівець.

«Як бачите». [Червень 1847 – липень 1850].

Рисунки на листах до А. І. Лизогуба. [22 жовтня 1847 – листопад 1850].

Піщані бархани й коні на першому плані. [11 травня – 19 червня 1848].

Портрет О. І. Макшеєва. [19 червня – 25 липня 1848].

Карикатура на раїмських офіцерів. [Осінь 1848 – січень – 10 жовтня 1849].

Портрети та рисунки, виконані в Раїмі. [Осінь 1848 – січень – 10 жовтня 1849. Раїм. Папір, туш].

Портрет прапорщика Е. В. Нудатова. [Осінь 1848 – січень – 10 жовтня 1849. Раїм. Папір, туш].

Е. В. Нудатов, який лежить на килимі. [Осінь 1848 – січень–10 жовтня 1849. Раїм. Папір, туш].

Острів Обручова. [7 вересня 1848].

Острів Миколи. [13–20 вересня 1848; 22–29 серпня 1849].

Острів Миколи. [13–20 вересня 1848; 22–29 серпня 1849].

Автопортрет. [Зима 1848; січень – лютий 1849].

Бакса. [23 листопада 1848 – н. п. 29 грудня 1849].

Острів Меншикова. [22 травня – 20 червня 1849].

Портрет Герна і його дружини. [Листопад 1849 – 22 квітня 1850. Оренбург. Полотно, олія].

Портрет М. П. Обручової. [Листопад 1849 – 22 квітня 1850. Оренбург].

Портрет Ф. М. Лазаревського. [12–22 квітня 1850. Оренбург. Папір, акварель].

Орська кріпость. [22 червня 1847 – 11 травня 1848. Орськ].

Карикатура на дружину Герна. [Березень – квітень 1850. Оренбург].

Розп'яття. [Березень – квітень 1850. Оренбург. Олія].

Малюнок у А. І. Лизогуба. [Листопад 1850 – січень 1851].

Малюнок № 7. [Червень 1851].

Малюнки № 14 і № 15. [Кін. червня – поч. липня 1851. Урочище Сюн-Кукх].

Малюнки № 23 і № 24. [Кін. червня – поч. липня 1851. Долина Кугус].

Малюнок № 30. [Перша половина липня 1851. Долина Кугус].

Малюнок № 34. [Друга половина липня – перша половина серпня 1851. Долина Турш або Тарле].

Малюнок № 37. [Перша половина серпня 1851].

Рисунки 1838-1857 рр., продані з аукціону друзям Шевченка у травні 1861 р. – приблизно 19 номерів

Автопортрет. [Папір, олівець]. [1840–1861].

Циган. [Липень. – Серпень. – Не пізніше 20 вересня 1851. Папір, сепія].

Малюнок № 43. [Друга половина серпня 1851].

Портрет підпоручика О.С.Фролова. [Осінь 1851 – 1852. Новопетрівське укріплення].

Альбоми малюнків. [1843–1847].

Портрет Володимира Васильовича Кишкіна. [Нижній Новгород 23 вересня 1857].

Церква Георгія в Нижньому Новгороді. [25 вересня 1857. Нижній Новгород].

Портрет Анхен Шауббе. [28 вересня 1857. Нижній Новгород].

Дзвіниця Архангельського собору в Нижнім Новгороді. [29 вересня 1857. Нижній Новгород].

Автопортрет. [Вересень 1857 – березень 1858. Нижній Новгород]. [Папір, сепія або туш].

Портрет І. П. Граса. [Нижній Новгород]. [2 жовтня 1857].

Портрет Аделаїди Олексіївни Брилкиної. [Нижній Новгород]. [Н. р. 4 жовтня 1857].

Портрет Миколи Олександровича Брилкина. [Нижній Новгород]. [10 жовтня 1857].

Портрет Ганни Миколаївни Попової. Папір, олівець. [Нижній Новгород]. [13–14 жовтня 1857].

Кремлівська стіна в Нижньому Новгороді і красвид Заоччя. Папір, олівець. [Нижній Новгород]. [15 жовтня 1857].

Красвид Заоччя. [Нижній Новгород]. [Жовтень 1857 – березень 1858].

Портрет Марії Олександрівни Дорохової. [Нижній Новгород]. [1–4 листопада 1857].

Портрет Ніни Пушиної. [Нижній Новгород]. [4 листопада 1857].

Портрет Софії Федорівни Варенцової із сином. [Нижній Новгород]. [14–19 листопада 1857].

Груповий портрет К. А. Шрейдерса, А. К. Кадницького та М. А. Фрейліха. Ескіз. Папір, олівець. [Нижній Новгород]. [30 листопада 1857].

Портрет Олейникова. [Нижній Новгород]. [9 січня 1858].

Портрет Олександра Євграфовича Бабкіна. [Нижній Новгород. 13 січня 1858].

Портрет Гаврила Суханова-Подколзіна. [С.-Петербург. Н. р. 28 березня]. 1858. Папір, олівець.

Портрет дочки С. С. Гулака-Артемовського. [28 березня 1858–1860. С.-Петербург]. Тонований папір, олівець.

Верби на Смоленському кладовищі. [Н. р. квітня 1858–1860. С.-Петербург]. Тонований папір, олівець.

Турок з одаліскою. [Н. р. квітня 1858. С.-Петербург]. Папір, сепія.

Портрет Айри Олдріджа. [Н. р. 25 грудня 1858. С.-Петербург]. Папір, офорт.

Сомко-Мушкет. [Березень – травень 1859].

Красвид в Мошнах. [Червень 1859].

Дуб. Папір, олівець. [Н. п. серпня 1860. С.-Петербург].

Автопортрет. [Н. п. серпня 1860. С.-Петербург]. Полотно, олія.

Портрет Льва Михайловича Жемчужникова. [1860. Полотно, олія].

Портрет Л. І. Зотової. [1860. С.-Петербург]. Полотно, олія.

Портрет невідомої. [Січень 1861. С.-Петербург].

Надгробок на могилі Дмитра Ускова. Архітектурний проект. [Осінь 1853 – літо 1854. Новопетровське укріплення].

Ніч. [Н. п. осені 1854. Новопетровське укріплення. Папір, акварель].

Автопортрет. [Н. п. 3 листопада 1854. Новопетровське укріплення].

Байгуші. [Н. п. листопада – грудня 1855. Новопетровське укріплення].

Портрети солдат, офіцерів та їхніх дружин. [1852–1855. Новопетровське укріплення. Папір, кольорові олівці].

Портрет Є. М. Косарєва. [1852–1855. Новопетровське укріплення]. Папір, різнокольорові олівці.

Малюнок з казахського життя, придбаний В. В. Вельяміновим-Зерновим. [Жовтень 1855 – 21 квітня 1856. Новопетровське укріплення].

Вид Астрабада (міраж). [Літо 1852 – літо 1856. Новопетровське укріплення].

Піщаний буран у Мангишлацькій пустелі. [Червень 1851 – осінь 1856. Новопетровське укріплення. Папір, акварель].

Дочка хіоського гончаря. [Лютий – квітень 1857. Новопетровське укріплення. Папір, сепія].

Сцена в казармі. [Лютий – квітень 1857. Новопетровське укріплення. Папір, сепія].

Пейзажі Каратау та Новопетровського укріплення. [Червень 1851 – 13 травня 1857. Папір, акварель].

Кочак. [Перша половина серпня 1851 – 13 травня 1857. Папір, акварель].

Молитва за померлими. Два малюнки. [13–20 травня 1857. Новопетровське укріплення].

Пригча про блудного сина. Ескізні рисунки. [Весна – червень 1857. Новопетровське укріплення].

Ніч на татарському кладовищі. [Червень 1851 – липень 1857. Новопетровське укріплення].

Каспійське море з двома смерчами. [1853–1854. Новопетровське укріплення. Папір, олівець].

Купці, що смажать яєчню. [1856–1857. Новопетровське укріплення].

Портрет Наталі Ускової. [Червень – липень 1857. Новопетровське укріплення. Папір, сепія].

СУМНІВНІ (DUBIA)

«**Се мій батько**». [1830. Вільно]. Папір, туш, перо, пензель. 13,8 x 5. Національний музей у Львові, № г-17017.

Голова матері. Копія фрагмента картини К. П. Брюллова «Останній день Помпеї». [1838–1839. С.-Петербург]. Полотно. олія. 68 x 58, овал 58 x 52. НМТШ, № ж-295.

Хрестовий похід під проводом Петра Пустельника. Ескізи та начерки. [1838–1839. С.-Петербург]. Папір, олівець. 23,1 x 32. НМТШ, № г-770.

Гамалія. [1839–1842. С.-Петербург]. Картон, олія. 19,6 x 14,8. Родина Прахових, Київ.

Портрет О. О. Агіна. [1840–1844. С.-Петербург]. Полотно, олія. 37,7 x 29,4. НМТШ, № ж-84.

Портрет Петра Дмитровича Дуніна-Борковського. [Н. п. 1 жовтня 1846. Київ]. Полотно, олія. 37, x 30,5. НМТШ, № ж-86.

Автопортрет (у білому кашкеті). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Полотно, олія. 24,5 x 19,8. НМТШ, № ж-92.

Автопортрет (у білому кашкеті). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Картон, олія. 20,8 x 15,5 (23,5 x 18,6). БМШ, № ж-2.

Автопортрет (у чорному кашкеті). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург]. Полотно, олія. 26,2 x 21,4. НМТШ, № ж-91.

Автопортрет (у білому кашкеті). [Листопад 1849 – квітень 1850. Оренбург. Картон, олія]. Місце зберігання не встановлено.

Новопетровська пристань. [Літо – жовтень 1853. Новопетровське укріплення. Папір, акварель]. Місцезнаходження оригіналу не встановлено. Репродукується за малюнком Б. Залеського.

Казахська юрта в степу. [Травень 1848 – липень 1857. Приаралля або Мангішлак. Папір, акварель]. Місце знаходження оригіналу не встановлено. Репродукується за фотографією.

Портрет невідомого. Олія. [1857–1858].

ПРИПISУВАНІ ТВОРИ

Рисунки із збірки Закревських. НМТШ, № г-318-363.

Малюнки з альбому М. П. Обручової. Папір, акварель. НМТШ, № г-788-790, 872.

Портрети та рисунки з архіву Туркестанського стрілецького батальйону.

Рисунки з альбому Ольги Сократівни Чернишевської. Папір, олівець.

Віньєтки, заголовні літери та ілюстрації до оповідання Г. Квітки-Основ'яненка «Знахар» у виданні Я. О. Ісакова «Наши, списанные с натуры русскими». С.-Петербург, 1841. – 12 рис.

Гайдамака. Папір, олівець. 19,1 × 13,6. НМТШ, № г-907.

Жінка навколішках перед черницею. Ксилографія. 15 × 11. НМТШ, № г-252.

ІЛЮСТРАЦІЇ ДО КНИГИ «Жизнь князя Андрея Михайловича Курбського в Литве и на Волыни». Київ, 1849:

Церква в селі Вербки. Папір, акварель. 19,8 × 16,2. НМТШ, № г-402.

Церква в селі Секуні. Папір, акварель. 19,8 × 16,2. НМТШ, № г-403.

План церкви і гробниця кн. Курбського в с. Вербки. Папір, туш, перо. 19,9 × 15,8. НМТШ, № г-404.

Ілюстрації до книги «Т. Г. Шевченко в ссылке» – 4 малюнки.

Красвид. Папір, гальванографія. 1842.

Могила Переп'ятиха та археологічні знахідки з неї. Хромолітографічні таблиці до видання «Древности». – К., 1846. – 8 мал.

Цигани. Ілюстрація до однойменної поеми О. С. Пушкіна. Папір, ксилографія.

Автопортрет Броніслава Залеського. Папір, сепія. 21 × 15,9. НМТШ, № г-760.

Автопортрет В. І. Штернберга. Тонований папір, олівець. 20,4 × 17,2. НМТШ, № г-1102.

Дід Т. Г. Шевченка. Папір, олівець. 25,5 × 15,3. НМТШ, № г-816.

Портрет Петра Олексійовича Алфьорова (?). Картон, олія. 36,2 × 27,6. [Перша половина XIX ст.]. НМТШ, № ж-115.

Портрети Павла Максимовича Алфьорова та його дружини. Олія. [1845].

Портрет Лаврентія Петровича Бойка.

Портрет військового. Брістольський папір, акварель. 20,5 × 16,2. [Перша половина XIX ст.]. НМТШ, № г-753.

Портрет Євпраксії Миколаївни Вревської (Вульф). Полотно, олія. 1841.

Портрет генерала. Олія. [С.-Петербург]. [1837–1837].

Портрет Олександра Петровича Глассона. Картон, олія. 19,7 × 16. [1847–1850]. Музей приватних колекцій І. Зільберштейна.

Портрет Миколи Васильовича Гоголя. Полотно, олія. 20,3 × 16. НМТШ, № ж-113.

Портрет Демидова. [Гатчина]. [1837].

Портрет Ганни Іванівни Закревської. Полотно, олія. 51,3 × 39,8. НМТШ, № ж-88.

Портрет Платона Олексійовича Закревського. Полотно, олія. 52 × 40,5. НМТШ, № ж-87.

Портрет дружини Броніслава Залеського. Папір, сепія.

Портрет Параски Миколаївни Залеської. Полотно, олія. 420 × 370. Казахська державна художня галерея ім. Т. Г. Шевченка.

Портрет Устима Кармалюка. Полотно, олія. 100 × 62. НМТШ, № ж-136.

Портрет Василя Матвійовича Лазаревського.

Портрет невідомого. Брістольський папір, олівець. 14,5 × 12,1. НМТШ, № г-279.

Портрет невідомого. Брістольський папір, олівець. ЦДАЛМ, ф. № 763, оп. № 1, один. зберіг. № 29, арк. 136.

Портрет невідомої. Полотно, олія. 33 × 26,7. НМТШ, № г-94.

Портрет невідомої. Картон, олія. 6,5 × 6,5. [Середина XIX ст.]. БМШ, інв. № 439.

Портрет невідомої. Папір, олівець. 26,9 × 23,8. НМТШ, № г-794.

Портрет невідомої в блакитному вбранні. Брістольський папір, акварель, гуаш. 27,7 × 21,7. [Перша половина XIX ст.]. НМТШ, № г-769.

Портрет графа Нарциза Олізара. Ескіз. [Вільно]. [1930].

Портрет Ликери Полусмакової. Полотно, олія.

Портрет Варвари Миколаївни Рєпніної. Полотно, олія. 40,6 × 37. [Женева]. НМТШ, № ж-58.

Портрет садівника. Полотно, олія. 62 × 48. [Лихвин]. НМТШ, № ж-112.

Портрет Олександра Олександровича Сапожнікова.

Портрет селянки. Полотно, олія. 60 × 46,5. НМТШ, № ж-96.

Портрет Олександра Васильовича Суворова. Папір, гравюра на дереві. 9,8 × 7,6. [С.-Петербург]. [1842].

Портрет Товбича. Папір, олівець. 20,5 × 16,2. 1845. НМТШ, № г-752.

Портрет Наталії Олександрівни Хрущової. Олія. [Лихвин]. [Червень 1859].

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Папір, олівець. 15 × 13,7. НМТШ, № г-1086.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка років заслання. Аquareль. 103 × 88.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка («На муштрі»).

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Картон, овал, олія. 26,1 × 20,1.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Полотно, олія. 24,5 × 19,8. НМТШ, № ж-92.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Кольоровий папір, олівець. 11,1 × 8,5. 50-ті роки XIX ст. НМТШ, № г-685.

Портрет Тараса Григоровича в профіль. Папір, туш, перо. 20,7 × 16,7. НМТШ, № г-608.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка та невідомого. Пам'ятник тисячоліття Росії в Нижньому Новгороді. Начерки. Папір, олівець, туш, перо. 27,2 × 21,4. [С.-Петербург]. [Н. р. 12 грудня 1859]. НМТШ, № г-786.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Полотно, олія. [1860].

Портрет Тараса Григоровича Шевченка та невідомого. Папір, туш, перо. 15,4 × 22,4. НМТШ, № г-766.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Полотно, олія. 60 × 50. Власність С. П. Смирнової-Сокольської (Москва).

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Папір. Олівець. 19,7 × 15,8. НМТШ, № г-274.

Портрет Тараса Григоровича Шевченка. Папір, олівець. 12,4 × 9,8. РМ, інв. № 6963.

Портрет Михайла Семеновича Щепкіна (?). Полотно, олія. 36,9 × 27. НМТШ, № ж-83.

О. С. Пушкін на смертному одрі. Папір. Олівець. 12,2 × 18,3. НМТШ, № ж-852.

Чоловік з люлькою. Полотно, олія. 53,7 × 45. НХМУ, № г-1325.

Картини та рисунки побутового та історичного змісту.

Бандурист. Полотно, олія. 48,5 × 39,5. НМТШ, № г-177.

Битва козаків з поляками. [Олія].

Біля шинку на селі. Папір, олівець. 26,5 × 36. [Україна].

Валка чумаків у степу. Полотно, олія. 65 × 95. РМ.

Весілля. Полотно, олія. 66,5 × 90,5.

Вітер гуде – трава шумить, козак-бідак убитий лежить.
Хата. Церква. Папір, олівець. 35,2 × 22,3. НМТШ, № г-1408.

Голівка. Офорт. [1858–1860].

Ескізи до невідомої картини на історичну тематику. [Лютий 1847].

Єврейське весілля. Папір, акварель. 24,1 × 36,7.

Жінка на канапі. Тонований папір, пастель. 31,2 × 38,3.
НМТШ, № г-377.

Знай службу.

Кадриль в лазареті. Олія. [1840–1850]. Власність С. П. Смирнові-Сокольської (Москва).

Казахи біля юрти. Папір, олівець. 13,9 × 22,9. НМТШ, № г-364.

Казка (Солдат і смерть). Папір, туш, пензель, перо. 28,4 × 22,1. ДЛМ, інв. № 1517 / А.524-1031.

Карикатура на диякона Миколу Шпака.

Карикатура на осіб царської родини.

Киргиз верхи. Пастель.

Козак Мамай. Картон, олівець. Колекція Ерато Маврогородато (Лозанна, Швейцарія).

Купка селян біля пригаслого багаття. Олія. [Лебедин]. [Червень 1859].

Музикант. Полотно, олія. 30 × 25,5. [Перша половина XIX ст.]. НМТШ, № ж-255.

Музикант. Тонований папір, пастель. 36,1 × 29,5. НМТШ, № г-617.

Наймичка. Полотно, олія.

Наймичка, яка зашиває на собі поділ порваної сорочки.
Полотно, олія [Лихвин]. [Червень 1859].

Наталка Полтавка. Полотно, олія (98 × 71). Власність М. С. Поплавської (м. Орел).

Панська карета, італійські лаццарони та російські старці.
Карикатури.

Панько Рудий, пасічник із Диканьки. Полотно, олія (57,5 × 138). НМТШ, № ж-45.

Паски святять. Ескіз. Папір, олівець, акварель (17,1 × 27,8). [1838]. НМТШ, № г-1373.

Пастушок. Олія. [Лебедин]. [Червень 1859].

Постать чоловіка в кашкеті. Папір, чорнило, перо.

Розпис будинку Респніних. [Яготин]. [1843–1844].

Сатрапи. Акварель. ПД № 51016, КП 1420.

Свято в селі. Папір, акварель.

Середньовічні спени: «Рицар у монастирі» (80 × 92,8) та «**Біля монастирської брами»** (80 × 92,5). Полотно, олія [Перша половина ХІХ ст.]. НМТШ, № ж-110 та 111.

Судня рада. Акварель. 47 × 60.

«Та нема гірше так нікому, як бурлаці молодому». Полотно, олія. 30 × 26,4.

Танок козаків.

Український хлопчик. Олія.

Уральський козак верхи. Пастель.

Хлопчик-козачок замітає підлогу в панських покоях. Картон, олія. 44,3 × 38. НМТШ, № ж-99.

Хлопчик-козачок прислуговує в панських покоях. Полотно, олія. 38,2 × 48,8. НМТШ, № ж-98.

Ярмарок. Папір, акварель. 25,3 × 36,6. [1837–1838]. НМТШ, № г-1389.

Запрестольний образ божої матері в новопетровській церкві.

Запрестольний образ спасителя. Олія.

Образ Різдва Богородиці. [Олія]. [Седнів].

Образ Спаса Нерукотворного.

Образ цариці Олександри. Олія. [С.-Петербург].

Христос в Еммаусі. Гравюра.

Віл. Верблюд. Тонований папір, олівець, туш. 15,3 × 23,3. НМТШ, № г-386.

Корови коло ясел. Дерева та голова людини. Папір, олівець, вугіль. 15,1 × 31,2. НМТШ, № г-634.

Осідланий кінь. Папір, олівець (17,7 × 21,3).

Краєвид парку. Начерк. Папір, олівець. 16,7 × 24,5. НМТШ, № г-426.

Краєвид старого Києва. Папір, олівець. 22,8 × 36,2. НМТШ, № г-632.

Видубицький монастир. Кольоровий папір, олівець. 19,1 × 13,5. НМТШ, № г-367.

Видубицький монастир. Папір, туш, перо. 21,1 × 25,6. ДЛМ, інв. № Арх. 655 / А-185.

Вулиця в українському селі. Полотно, олія. 24 × 31. ЛДМУМ, інв. № ж-318.

Гірський краєвид з вершинами в околицях Златоуста. Папір, акварель, туш. 21,2 x 36,6. [Липень – серпень 1838]. НМТШ, № г-543.

На звороті – «Краєвид з горбами та юртою».

Краєвид з горбами та юртою. Папір, акварель, туш. 21,2 x 36,6. [Липень – серпень 1838].

Гора Щекавиця в Києві. Папір, олівець. 11,3 x 15,4. НМТШ, № г-380.

Гориста місцевість коло Оренбурга. Начерки. Папір, олівець. 21,7 x 29. 1857. НМТШ, № г-581.

Краєвид з вітряком. Полотно, олія. 40 x 59. НМТШ, № ж-85.

Краєвид з річкою. Начерк. Олівець. 16 x 24,6. НМТШ, № г-429.

Краєвид «На Нові».

Моринці. [30 червня 1859].

Оренбурзька фортеця. Папір, акварель. 21,9 x 35,5. НМТШ, № г-263.

Руїни будинку Богдана Хмельницького в Суботові. [1845. Суботів Київської губернії].

Руїни палацу гетьмана Мазепи в Батурині. [1843–1845. Батурин Чернігівської губернії].

Сосновий ліс. [н. п. 1859].

У Кирилівці. [1843–1847].

Хата батьків Т. Г. Шевченка. Папір, олівець (17,7 x 26,7). [Яготин]. [1843]. Музей приватних колекцій І. Зільберштейна (Москва).

Церква в Прилуках.

Церква в с. Прохорівці. Папір, олівець. 20 x 26,2. НМТШ, № г-754.

Церква Петра і Павла. [Переяслав]. [1845].

Шлях коло Києва. Папір, туш, олівець. 14,5 x 22. НМТШ, № 862.

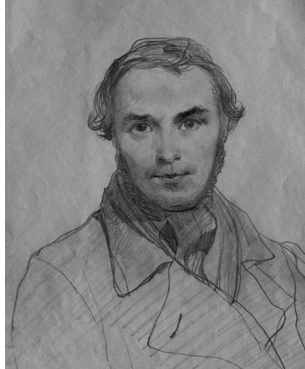

Розділ II

ЛІТЕРАТУРА ПРО ШЕВЧЕНКА-ХУДОЖНИКА

1839–2012 рр.

1839 рік.

Резвой М. Д. Рецензия на выставку в Академии художеств / М. Д. Резвой // Отечественные записки. – СПб., 1839. – Ноябрь. – С. 51.
Позитивна оцінка двох акварельних портретів роботи Шевченка, представлених на виставці в Академії мистецтв.

Северная пчела. – СПб., 1839. – 14 октября (№ 232).
Схвальний відгук про твори Шевченка, які експонувалися на академічній виставці.

Северная пчела. – СПб., 1839. – 4 ноября (№ 250).
Анонімний автор про акварельні портрети роботи Шевченка, що експонувалися на виставці в Академії мистецтв.

Указатель художественных произведений, выставленных в залах Императорской Академии Художеств. – СПб., 1839. – 21 с.
На виставці експонувалися два акварельні портрети, виконані стороннім учнем Академії мистецтв Шевченком. – 4 с.

1840 рік.

Выписка из журнала общего собрания Императорской Академии Художеств, 1840 года, сентября 29-го дня // Художественная газета. – СПб., 1840. – 1 ноября (№ 21). – С. 1–4.
Про нагородження Шевченка срібною медаллю і оголошення йому похвали за першу спробу в олійному живопису («Хлопчик-жебрак, що ділиться куснем хліба із собакою»). – 3 с.

Отчет Комитета Общества поощрения художников с апреля 1838 по 28 апреля 1839 года // Художественная газета. – СПб., 1840. – № 1. – С. 1–17.

Комітет Товариства заохочування художників взяв під опіку Шевченка, який подавав «отличные надежды». – С. 14.

1841 рік.

А. А-въ. Письмо в Москву / А. А-въ // Литературная газета. – 1841. – 7 октября (№ 113) – С. 451–452.

Огляд виставки в Академії мистецтв (Санкт-Петербург). Позитивний відгук про картину Шевченка «Циганка».

Литературная газета. – 1841. – 29 июля (№ 84).

У рецензії на книгу «Сто русских литераторов» позитивно відмічено ілюстрацію Шевченка «Католицький чернець» до оповідання М. Надеждіна «Сила воли. Воспоминания путешественника».

Наши, списанные с природы русскими. – СПб. : Изд. Я. Х. Исакова, 1841. – 178 с.

Вміщена ілюстрація Шевченка «Знахар» до однойменного твору Г. Квітки-Основ'яненка.

Письмо в Москву // Литературная газета. – СПб., 1841. – 7 октября (№ 113).

Позитивна оцінка картини Шевченка «Циганка».

Резвой М. Отчет Комитета Общества поощрения художников с 28 апреля 1840 по 28 апреля 1841 года / М. Резвой // Художественная газета. – СПб., 1841. – 10 июля (№ 14). – С. 1–8.

Про утримання Комітетом товариства заохочування художників вихованців Академії мистецтв, серед яких – Шевченко.

Северная пчела. – СПб., 1841. – 6 июня (№ 125).

Оголошення про вихід і продаж у книгарні Петра Заїкіна книги «Сто русских литераторов», Т. II, в якій вміщена ілюстрація Т. Шевченка «Католицький чернець» до оповідання М. Надеждіна «Сила воли. Воспоминание путешественника».

Северная пчела. – СПб., 1841. – 28 июля (№ 166). – С. 662.

Повідомлення про підготовку до друку збірника «Наши, списанные с природы русскими». Шевченко названий співробітником видання.

Сто русских литераторов. Том второй. Булгарин, Вельтман, Вревкин, Загоскин, Каменский, Крылов, Масальский, Надеждин, Панаев, Шишков. – Санкт-Петербург: Издание книгопродавца А. Смирдина, 1841. – 696 с.

Вміщена ілюстрація Шевченка «Католицький чернець» до оповідання М. І. Надеждіна «Сила воли. Воспоминание путешественника».

Художественная газета. – СПб., 1841. – 9 июля (№ 13). – С. 7.

Про вихід другого тому книги «Сто русских литераторов» та високу оцінку ілюстрації Шевченка «Католицький чернець» до оповідання М. І. Надеждіна.

Художественная газета. – СПб., 1841. – № 19. – С. 7–8.

Про річну експонаційну виставку в Академії мистецтв (Санкт-Петербург, 1841), на якій були представлені твори молодих художників, «подаючих надєжди», серед інших – Шевченка.

1842 рік.

[**Белинский В. Г.**] Наши, списанные с природы русскими. Выпуск тринадцатый. (36 с.) / [В. Г. Белинский] // Отечественные записки. – СПб., 1842. – Т. XX. – № 2, отд. 6. – С. 45–46. (Библиографическая хроника).

Також у кн.: Белинский В. Г. Полное собрание починений. – Т. 6. – М. : Академія наук СССР, 1959. – С. 497.

В рецензії подається висока оцінка ілюстрації Шевченка до оповідання Г. Квітки-Основ'яненка «Знахар».

Каменский П. Виставка произведений в 1842 году Императорской Санкт-Петербургской Академии художеств / П. Каменский // Русский вестник. – СПб., 1842. – № 7–8. – С. 1–19. (Науки и художества).

У розділі «Живопись» розповідається про картину Шевченка «Группа спящих нищих».

Отечественные записки. – СПб., 1842. – № 12, отд. 6. – С. 40–41.

Рецензія на книгу «Наши, списанные с природы русскими» (СПб., издание Я. А. Исакова. – 1841). Серед ілюстрацій до цих випусків виділяються малюнки Шевченка.

Северная пчела. – СПб., 1842. – 7 ноября (№ 250).

Рецензія на книгу «Наши, списанные с природы русскими» (СПб., издание Я. А. Исакова. – 1841). Дається позитивна оцінка рисунка Шевченка «Знахар», вміщеного у цьому виданні.

Северная пчела. – СПб., 1842. – 14 декабря (№ 280).

Оголошення про продаж першого випуску книжки М. Полевого «История Суворова» з рисунками Шевченка та інших художників.

Указатель художественных произведений, выставленных в залах императорской Академии художеств. – СПб., 1842. – 20 с.

Експонування на виставці акварельного малюнка Шевченка «Группа спящих нищих».

Podbereski Romuald // Tygodnik Petersburski. – 1842. – 14 травня (№ 36).

Огляд осінньої виставки в Академії мистецтв (Санкт-Петербург), оцінка картини Шевченка «Цыганка, гадаючая української дєвушке» та «Гермафродит».

1843 рік.

История князя Италийского, графа Суворова Рымникского, генералиссимуса российских войск. Рисунки Г. Г. Коцебу, В. А. Жуковско-го, Шевченка, гравировка на дереве в Париже. – СПб., 1843. – 336 с.

Отчет Комитета Общества поощрения художников с 28 апреля 1842 по 28 апреля 1843 года // Северная пчела. – СПб., 1843. – 6 июля (№ 147).

Відгуки:

Обозрение русских газет и журналов за третье трехмесячье 1843 г. // Журнал Министерства народного просвещения. – 1843. – Ч. 40, отд. 6. – С. 290.

Про вибуття Шевченка з числа пансіонерів Товариства заохочування художників.

1844 рік.

Живописная Украина // Северная пчела. – СПб., 1844. – 25 августа (№ 193).

Повідомлення про видання Шевченком естампів «Живописная Украина».

Литературная газета. – 1844. – 19 ноября (№ 41). – С. 694.

Повідомлення про видання Шевченком естампів «Живописная Украина».

Прибавление к Харьковским губернским ведомостям. – 1844. – 25 октября (№ 43).

Повідомлення про видання Шевченком естампів «Живописная Украина».

Русский инвалид. – СПб., 1844. – 29 февраля (№ 47).

Оголошення про продаж у книгарні Ю. Юнгмейстера книги «Сто русских литераторов», у другому томі якої вміщений рисунок Шевченка «Католицький чернець» до твору М. Надєждіна «Сила воли. Воспоминание путешественника».

Северная пчела. – СПб., 1844. – 11 октября (№ 231).

Оголошення про продаж естампів «Живописная Украина».

Podbereski R. Ukraina malownicza / Romuald Podbereski // Tygodnik Peterburski. – 1844. – 29 листопада.

Про альбом офортів Шевченка «Живописная Украина».

1845 рік.

Императорская Академия художеств // Иллюстрация. – СПб., 1845. – Т. I. – № 34. – С. 537–538.

Постанова загальних зборів Академії мистецтв від 18.11.1845 р. про надання Шевченкові звання некласного художника.

Полевой Н. Русские полководцы, или жизнь и подвиги российских полководцев от времен императора Петра Великого до царствования императора Николая I. Рисунки Т. Г. Шевченко / Николай Полевой. – СПб. : Издание Константина Жернакова, 1845. – 351 с.

Северная пчела. – СПб., 1845. – 11 мая (№ 107).

Про продаж книги М. Полевого «Русские полководцы», яку ілюстрував Шевченко.

1855 рік.

Мокрицкий А. Воспоминания о Брюллове / А. Мокрицкий // Отечественные записки. – СПб., 1845. – Т. 103. – № 12, отд. 2. (Науки и искусства). – С. 145–184.

Також:

Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Держлітвидав України, 1958. – С. 64;
Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро»,
1982. – С. 60–62; Воспоминание о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной
літератури «Дніпро», 1988. – С. 101–123; Спогади про Тараса Шевченка. – К. :
Дніпро, 2010. – С. 61–66.

*Запис від 1 і 2 квітня 1838 року у щоденнику А. Мокрицького про початок
роботи К. Брюллова над портретом В. Жуковського, за який було викуплено Шев-
ченка. – С. 170–171.*

1858 рік.

Русский иллюстрированный альманах с 200 рисунками, гравированными на дереве. – СПб. : Тип. Якова Трея, 1858. – 224 с.

Про ілюстрації Шевченка. – С. 207.

1859 рік.

Указатель художественных произведений, выставленных в Музее Императорской Академии художеств. – СПб., 1859. – 20 с.

*Експонування на виставці гравюр Шевченка «Старець на кладовищі»,
«Притча про виноградаря», «Приятелі».*

Художники, выставившие свои произведения в Императорской Академии Художеств в 1859 году // Архитектурный вестник. – СПб, 1859. – № 3. – С. 266.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

1860 рік.

Выставка в Академии художеств // Сын отечества. – СПб, 1860. – № 43. – С. 1325.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

Искусство. – 1860. – № 2.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

К. В. Заметки неспециалиста по поводу выставки в Академии художеств / К. В. // Русский инвалид. – СПб., 1860. – 25 сентября. – С. 774–778.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

[Полонский Я.]. О выставке / [Я. Полонский] // Русское слово. – М., 1860. – Ноябрь.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

Русский художественный листок. – СПб., 1860. – № 36. – С. 36.

Про участь Шевченка в академічній виставці.

Тарас Григорьевич Шевченко (биографический очерк) // Иллюстрация. – СПб, 1860. – 18 февраля (№ 107), портр.

[Толбин В. В.] Петербургское обозрение / [В. В. Толбин] // Северная пчела. – СПб., 1860. – 17 сентября (№ 212).

Про виставку в Академії мистецтв, на якій представлені твори Шевченка «Петро І» і «Вірсавія».

Указатель художественных произведений, выставленных в залах Императорской Академии Художеств. VII: Живопись, гравирование и фотография. – СПб., 1860. – 37 с.

Експонування на виставці естампів Шевченка «Вірсавія», «Автопортрет», «Мангшилацький сад», «Пейзаж з Мецерського», «Вечір в Альбіно поблизу Рима з Лебедєва», «Автопортрет» (олія) – 22 с.

1861 рік.

[Афанасьев]-Чужбинский А. С. Воспоминания о Т. Г. Шевченке / А. С. [Афанасьев]-Чужбинский // Русское слово. – М., 1861. – № 5. – Отд. 1. – С. 1–39.

Також:

Афанасьев (Чужбинский) А. С. Собрание починений / под ред. П. В. Быкова. – Т. 6. – СПб., 1891. – С. 417–450; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 97–122; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 87–107; Воспоминание о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 101–123; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 93–115.

Про малярські твори, виконані у період перебування Шевченка у Києві 1846 р.

Грустная весть о поэте-художнике Шевченко // Северная пчела. – СПб., 1861. – 2 марта (№ 50).

Жемчужников Л. Несколько замечаний по поводу последней выставки в Санкт-Петербургской Академии художеств / Лев Жемчужников // Основа. – СПб., 1861. – № 2. – С. 136–156. (Різна пагінація).

Оцінка творів художників-сучасників Шевченка. Згадка про Шевченка-художника у контексті оцінки картин П. Ф. Федотова.

Жемчужников Л. Воспоминание о Шевченко / Лев Жемчужников // Основа. – СПб., 1861. – № 3. – С. 1–21. (Різна пагінація).

Також:

Библиотека для чтения. – 1861. – Т. I. – № 2. – С. 85–90;

Прибавление к Харьковским губернским ведомостям. – 1861. – 26 мая (№ 52);

Вечерниці. – 1862. – № 22. – С. 193–197.

Оцінка творчості Шевченка-художника «Живописная Украина», «Блудный сын». – С. 20.

Жемчужников Л. Объяснение к рисункам «Живописной Украины» / Лев Жемчужников // Основа. – СПб., 1861. – № 4. – С. 17–20. (Різна пагінація).

«Живописная Украина» Шевченка (1844) і альбом під такою ж назвою Л. Жемчужникова (1861–1862).

Костомаров Н. Воспоминание о двух малярах / Н. Костомаров // Основа. – СПб., 1861. – № 4. – С. 44–56. (Різна пагінація).

Також:

Костомаров М. І. Науково-публіцистичні і полемічні писання. – К., 1928. – С. 86–93; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 447–453; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во худ. літератури «Дніпро», 1982. – С. 130–137; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 155–162.

Про художника Шевченка і маляра-селянина Грицька.

Л[еск]ов Н. Последняя встреча и последняя разлука с Шевченко / Н. Л[еск]ов // Русская речь. – М., 1861. – 9 марта. – № 19–20.

Також:

Лесков Н. С. Собрание сочинений: В 11 томах. – Т. 10. – М: Гослитиздат, 1958. – С. 7–12; Лесков М. С. Вибрані твори: Пер. О. Кунзича. – К.: Держлітвидав України, 1950. – С. 309–312; Спогади про Шевченка. – К.: Держлітвидав України, 1958. – С. 491–495; Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Вид-во худ. літератури «Дніпро», 1982. – С. 379–382; Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 2010. – С. 429–433.

Опис майстерні Шевченка.

От редакции // Основа. – СПб., 1861. – № 5. – С. 78. (Різна пагінація).

Про продаж гравюр, малюнків і малярського приладдя, які залишилися після смерті Шевченка.

Панаев И. И. Петербургская жизнь. Заметки нового поэта / И. И. Панаев // Современник. – СПб., 1861. – Т. 87. – № 5. – С. 178. (Современное обозрение).

Про видання Л. Жемчужниковим «Живописной Украины» «в память Шевченка, который некогда издал альбом рисунков под этим именем».

Портрет Т. Г. Шевченко // Северная пчела. – СПб., 1861. – 6 марта (№ 51).

Оголошення про те, що днями буде виданий портрет Шевченка, який буде продаватися в книжковому магазині В. П. Печаткіна.

Портрет покойного Т. Г. Шевченка // Киевский телеграф. – К., 1861. – 23 марта (№ 21).

Також:

Портреты Т. Г. Шевченко // Прибавление к Харьковским губернским ведомостям. – 1861. – 29 марта (№ 33);

Гейне из Тамбова [Вейнберг П.] Что нового в Петербурге? (Письма к моим землякам) // Век. – 1861. – № 12. – С. 401–402.

Р[емезов И.] Т. Г. Шевченко / И. Р[емезов] // Русский художественный листок. – СПб., 1861. – № 9. – С. 34–36.

Біографічний нарис.

Толбин В. Ученики Брюллова. Шевченко (Тарас Григорьевич) / В. Толбин // Иллюстрация. – СПб., 1861. – Т. 8. – № 180. – С. 75.

Чужбинский А. Воспоминания о Т. Г. Шевченко / А. Чужбинский. – СПб., 1861. – 39 с.

Ілюстрація до вірша Чужбинського «Бал у Чернігові» (С. 22); портрети чернігівців (23 с.); Шевченко зарисовує старовину Києва та його околиці (С. 25–26); портрет отамана старців, знищений самим Шевченком (С. 27).

1862 рік.

Лазаревський А. Материалы для биографии Т. Гр. Шевченко / А. Лазаревский // Основа. – СПб., 1862. – № 3. – С. 1–10. (Різна пагінація).

Також:

Дитячий вік Шевченка // Вечорниці. – Львів, № 7. – С. 55–56; № 8. – С. 63–64;

В кн.: Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 19–25; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К.: Издательство художественной литературы «Днипро», 1988. – С. 19–26; Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 2010. – С. 17–24.

Сава Ч. [Чалий М.К.] (Новые) материалы для биографии Т. Г. Шевченко / Ч. Сава [М. К. Чалий] // Основа. – СПб., 1862. – № 5. – С. 45–61; № 6. – С. 1–27. (Різна пагінація).

Також:

Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 47–59; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К.: Дніпро, 1988. – С. 50–66; Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 2010. – С. 47–60.

Навчання Шевченка у дяків-малярів, майстерні В. Ширяєва, Академії мистецтв.

Шевченко Т. Г. Листи до Куліша: Лист до П. Куліша від 26 січня 1858 р.; Лист до Г. С. Тарновського від 25 січня 1843 р. / Т. Г. Шевченко // Основа. – СПб., 1862. – № 5. – С. 5–6; 9–14.

У листі до П. Куліша Шевченко повідомляв, що збирається ілюструвати його роман «Чорна рада». У листі до Г. С. Тарновського йшлося про картину «Катерина».

1863 рік.

М-с. П. [Мартос П.] Эпизоды из жизни Шевченка / М-с. П. [Мартос П.] // Вестник Юго-Западной и Западной России. – К., 1863. – Т. 4. – № 10. – Отд. 4. – С. 32–42.

Також:

Спогади про Шевченка. – К.: Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 69–72; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К.: Изд-во художественной литературы «Днипро», 1988. – С. 78–81; Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 2010. – С. 72–75.

Спогади про Шевченка. Зазначається, що він у 1839 р. намалював аквареллю портрет Мартоса (с. 32).

Рамазанов Н. Материалы для истории художеств в России. – М., 1863. – Кн. 1. – 312 с.

Шевченко і Брюллов (с. 174).

Хартахай О. По поводу «Живописной Украины» / О. Хартахай // Современник. – СПб., 1863. – Т. ХСІV. – С. 148–162.

Відбиток.

1865 рік.

Сборник материалов для истории императорской Санкт-Петербургской Академии художеств за сто лет её существования / Изд. под ред. П. Н. Петрова и с его примечаниями. – Ч. 1–2. – СПб., 1865–1866.

Відгуки:

Шевченко в Академии художеств // Киевская старина. – К., 1982. – Т. 38. – № 7. – С. 119–120. (Документи, известия и заметки).

У книзі зібрано постанови Ради Академії художеств за 1839–1859 рр. про нагородження Шевченка за малюнки, картини, гравюри та інші мистецькі твори, а також постанову від 02.09.1860 р. про затвердження Шевченка академіком гравірування. (Ч. 2, с. 384, 406, 419; Ч. 3, с. 31, 329, 355).

1867 рік.

Герцен А. И. Скоты. [Тобольский губернатор (Деспот-Зенович)] / А. Герцен // Колокол. – Лондон – Женева, 1867. – Вып. 9. – С. 1895–1896. Рубрика: Смесь.

Також:

Герцен А. И. Собрание сочинений в 30-ти томах. – Т. 9. – М., Академия наук СССР. – 1960. – С. 207–211 [с. 210].

Згадка про заборону Шевченкові малювати і вчити малюванню.

Шевченко Т. Г. // Иллюстрированная газета. – СПб., 1867. – № 10. – С. 150.

Біографія і творчість Шевченка.

1874 рік.

Маслов В. П. Тарас Григорьевич Шевченко. Биографический очерк // В. П. Маслов. – М. : Издание народного журнала «Грамотей». – 1874. – 54 с., портр.: ил.

Про красиви Аральського моря, виконані Шевченком.

1875 рік.

Козачковский А. О. Из воспоминаний о Т. Г. Шевченко / А. Козачковский // Киевский телеграф. – К., 1875. – 26 февраля (№ 25). – С. 1–2. // Зоря. – Львів, 1889. – № 6–7. – С. 109–112. [Подал В. Лукич].

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 74–80; Спогади про Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 76–80; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Днипро», 1988. – С. 88–92; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 80–85.

Відгуки:

[Шугуров Н. В.] Заметка об одном портрете Шевченко (по поводу статьи Козачковского) // Киевский телеграф. – К., 1875. – 19 марта. – № 34 // Правда. – 1875. – № 5. – С. 192.

Костомаров Н. И. // Примечание при «Письме Т. Г. Шевченко к Н. И. Костомарову, 1 февр. 1847 из Борзны» // Русская старина. – СПб., 1875. – Т. 13. – № 5. – С. 155.

Відгуки:

Два листи Шевченка // Правда. – 1875. – № 14. – С. 572–575.

Про лист Шевченка до Костомарова від 01.02.1847 (Борзна), написаний за два місяці до арешту поета (прохання Шевченка довідатись про місце вчителя малювання в Київському університеті).

1876 рік.

Прахов А. В. К рисункам Т. Г. Шевченко / А. В. Прахов // Пчела. – СПб., 1876. – № 16. – С. 4, 7–8.

Репродукована гравюра І. Попова, виконана з рисунка Шевченка «Развалины замка Мазепы в Батурине», «Дніпріві русалки», «Знай службу», «Попались».

Шевченко Т. Г. Кобзарь. 3 додатком споминок про Шевченка, Костомарова і Микешина (Прага, 1876. – С. VI–XII) // Пчела. – СПб., 1876. – № 16. – С. 1–3.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 174–178, 454–460;

Спогади про Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 145–147, 339–343; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 180–182, 396–400; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 173–176, 386–392.

Про малярство Шевченка в Петербурзі після заслання. Шевченко і Олдрідж.

Пискунов Ф. Воспоминания поручика Фролова о солдатской службе Шевченко в Новопетровском укреплении / Ф. Пискунов // Киевский телеграф. – К., 1876. – 5 мая (№ 53).

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 300–301; Спогади про Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 248–249; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – 925 с.; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 286–287.

Шевченко Т. Г. Кобзарь. 3 додатком споминок про Шевченка писателів Тургенева і Полонського. – Прага, 1876. – С. IX–XIV.

Також:

«Киевский телеграф». – 1876. – 14 апреля (№ 44).

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 427–434; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 334–339; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 390–395.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 381–386.

Про життя Шевченка, Шевченка-художника.

1877 рік.

Быков Н. Д. Заметка о портрете В. А. Жуковского: [К воспоминаниям Т. П. Пассек] // Русская старина. – СПб., 1877. – Т. 20. – № 11. – С. 534.

Гримм О. А. Каспийское море и его фауна / Тетрадь 2. – СПб. – 1877. – С. 105. – Табл. / Труды Арало-Каспийской экспедиции. – Вып. 2. *Відвідання автором 06.07.1876 р. форту Александровського (нині форт Шевченка), в якому зберігся образ, нібито намальований Шевченком (с. 19).*

Пискунов Ф. М. Шевченко, его жизнь и сочинения. Сборник материалов для полной биографии Т. Г. Шевченка. / Составил Ф. М. Пискунов. – К., 1877. – 230 с.

Автобіографія Шевченка та спогади про нього його сучасників. Репродукується рисунок Шевченка «Хата батьків».

Ч. М. [Чалый М.] Иван Максимович Сошенко (Биографический очерк) / М. Ч. – К., 1877. – 121 с.

Про Шевченка і І. Сошенка. – С. 30–42.

1878 рік.

Шешков С. Живописатели новых людей / С. Шешков // Дело. – СПб., 1878. – № 3. – С. 305.

Тема кріпосництва в творах Шевченка і Д. В. Григоровича.

1880 рік.

Нова фотографія Тараса Шевченка // Діло. – Львів, 1880. – 21 червня (Ч. 48). Рубрика: Новинки. – С. 4.

Про фотографію з оригінального автопортрета 1840 р. Шевченка, видана Партицьким.

П. Ф. [Пономарьов Ф. П.] Тарас Григорьевич Шевченко (1814–1861 гг.) / Ф. П. // Русская старина. – СПб., 1880. – Т. XXVII. – Март. – С. 589–591.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 83–84.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 67–68; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 77–78; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 71–72.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

1882 рік.

Белозерский Н. Тарас Григорьевич Шевченко, по воспоминаниям разных лиц (1831–1861) / Н. Белозерский // Киевская старина. – К., 1882. – Т. 4. – Октябрь. – С. 66–77.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 461–468; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 162–168; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 198–204; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 192–200.

Малюнки Шевченка: портрет Забіли, Ю. Сребдольської, сина Білозерського (с. 70); автопортрети (с. 72, 77); Дніпрові русалки (с. 74), Сомко Мушкет (с. 74); Гайдамака Галайда (с. 77).

Н. Ив. [Новицкий И.] Исключение Т. Г. Шевченка за самовольную отлучку / Ив. Н. // Киевская старина. – К., 1882. – Т. 1. – № 3. – С. 608–609. (Известия и заметки); // Зоря. – 1882. – № 10. – С. 160 (п. н. «До біографії Шевченка»).

Постанова Археографічної комісії від 01.03.1847 р. про звільнення Шевченка з посади рисувальника за самовільний виїзд з Києва. Постанову прийнято фактично 05.04, у день арешту Шевченка, але датовано заднім числом: 01.03.1847 р.

Лесков Н. С. Официальное буффонство / Сообщено Н. С. Лесковым // Исторический вестник. – СПб., 1882. – Т. 9. – № 8. – С. 441–443.

Також:

Лесков Н. С. Собрание сочинений в 11-ти томах. – Т. 11. – М. : Гослитиздат, 1958. – С. 23–26.

Про особисті спостереження автора щодо звільнення Шевченка з посади рисувальника в Археографічній комісії не за «самовольную отлучку» з Києва, а в зв'язку з його арештом.

Чальый М. К. Жизнь и произведения Тараса Шевченка: свод материалов для его биографии / М. К. Чальый. – К. : Тип. К. Н. Милевского, 1882. – 281 с., портр.

Відгуки:

К[улябка] С. Тарас Григорьевич Шевченко // Заря. – 1882. – 25 августа (№ 188); 26 августа (№ 189); 2 сентября (№ 194); 22 сентября (№ 209).

Н. П. // Киевская старина. – К., 1882. – Т. 3. – Август. – С. 349–355.

// Страна. – 1882. – 2 сентября (№ 102).

// Дело. – СПб., 1882.–№ 9. – С. 49–55.

Земляк. Новая книга о Т. Г. Шевченко // Одесский вестник. – 1882. – 17 (19) сентября (№ 206).

// Вестник Европы. – 1882. – Т. 5. – № 10. – С. 874–876.

Тарас Шевченко // Московский телеграф. – 1882. – 4 ноября (№ 86).

[Драгоманов М.] Письма Т. Г. Шевченко к Б. Залесскому. Несколько предварительных слов // Киевская старина. – К., 1883. – Т. 5. – Январь. – С. 163–164.

Підпис: М. Т-ов. [Невірне висвітлення Чалим взаємин Шевченка з поляками на засланні].

По поводу книги М. Чалого о Т. Шевченко // Русская мысль. – 1883. – № 1. – С. 66–70.

Лазаревский Ф. М. Еще из воспоминаний о Шевченко // Киевская старина. – К., 1899. – Т. 65. – Апрель. – С. 3–4.

Про малюнки Шевченка: «Київські печери, жєбраки». – С. 55; «Золота брама». – С. 56; «Портрет Макішеєва», «Пожежа в степу». – С. 73; Альбом краєвидів Аральського моря. – С. 74.

[Ускова Н.] Воспоминания Наты о дяде Тарасе // Санкт-Петербургские ведомости. – СПб., 1882. – 18 марта (№ 75); // Свет. – 1882. – 21 мая (№ 111).

Про перебування Шевченка в Новопетровському укріпленні та приятельські стосунки з родиною коменданта І. О. Ускова.

1883 рік.

Титов А. А. Тарас Григорьевич Шевченко в письмах его к О. М. Бодянскому // Русская старина. – СПб., 1883. – Т. 39. – Сентябрь. – С. 639–644.

Листи від 13.03.1844 та 29.06.1844 про плани підготовки до видання «Живописна Україна».

Шевченко и Айра Олдридж // Дон. – Воронеж, 1883. – 2 августа (№ 88).

Юнге Е. Воспоминания о Шевченке / Екатерина Юнге // Вестник Европы. – 1883. – Т. 4. – № 8. – С. 837–842.

// Діло. – Львів, 1883. – 20 серпня (01.09) (№ 94).

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 324–330.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 279–283.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 329–335.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : «Дніпро», 2010. – С. 320–324.

Доповнення до книги М. К. Чалого «Жизнь и произведения Тараса Шевченко» (1882).

1884 рік.

Анекдот о Шевченко // Заря. – 1884. – 14 июня (№ 131).

Про малюнок Шевченка «Оце як бачите, Ваше сіятельство», виконаний поетом на засланні, нібито на запитання письменниці графині Ростопчиної: «Що з вами?».

Внутренние известия // Одесский вестник. – 1884. – 16 (28) сентября (№ 246).

Про пожертву художником Х. К. Гусаковим 70 портретів Шевченка у фонд допомоги племінниці поета І. М. Ковтуновій.

С. Н. Ф. [Савичев Н. Ф.] Кратковременное знакомство с Тарасом Григорьевичем Шевченко (рассказ офицера Уральского казачьего войска) / С. Н. Ф. // Казачий вестник. – Новочеркасск (Ростовская обл.), 1884. – 24 мая (№ 54).

// Заря. – 1884. – 9 июня (№ 127).

Вікторович В. Т. Г. Шевченко в Новопетровському за спогадами М. Савичева // Літературний журнал. – 1939. – № 2. – С. 109–121.

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 287–299.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 255–264.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 303–312.

Про Шевченка в Новопетровському укріпленні (1852 р.).

Записки Петра Димитриевича Селецкого. – Ч. 1 // Киевская старина. – К., 1884. – Т. 9. – Август. – С. 609–622.

Окреме вид.: – К., 1884. – 200 с. – С. 171–173.

Про перебування Шевченка в маєтку кн. М. Г. Репніна (кін. 1843 – поч. 1844). В. М. Репніна і Т. Г. Шевченко. Ставлення автора «Записок» до поета. – С. 620–622.

1885 рік.

С-ко. [Стороженко Н. В.] Эпизод из жизни Т. Г. Шевченко / С-ко. [Стороженко Н. В.] // Киевская старина. – К., 1885. – Т. 13. – Декабрь. – С. 718–720.

Портрет Олександри Іванівни Шостки, намальований Шевченком з ініціативи В. Закревського і розіграний в лотереї 12 січня 1846 р. в с. Мойсівці.

Суханов-Подколзин Б. Воспоминание о Т. Г. Шевченко его случайного ученика / Б. Суханов-Подколзин // Киевская старина. – К., 1885. – Т. 2. – Февраль. – С. 107–109

// Зоря. – 1889. – № 6–7. – С. 107–109 (п. н. «3 життя Шевченка після повороту з заслання», подав А. Б.).

Також у кн.:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 389–397.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 353–360.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 410–418.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 401–409.

Відгуки: // Русская мысль. – 1885. – № 3. – С. 97.

Про Шевченка, як про учителя малювання Б. Суханова-Подколзіна, та про рисунки.

1886 рік.

Гаршин Е. Шевченко в ссылке (1847–1857) / Евгений Гаршин // Исторический вестник. – СПб., 1886. – Т. 23. – №1. – С. 154–179.

Окреме вид.: – М. – 1886. – 26 с.

Доповнення і поправки до цієї роботи див. Т. 1. – № 1033, № 1185.

Горленко В. Альбомы и рисунки Шевченка в собрании В. В. Гарновского / В. Горленко // Киевская старина. – К., 1886. – Т. XIV. – Февраль. – С. 402–409. (Известия и заметки).

Відгуки: Правда. – 1889. – № 5. – С. 369–371.

Комаров М. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Г. Шевченко / М. Комаров // Киевская старина (Библиография). – К., 1886. – Т. XIV. – С. 570–582.

Серяков Л. А. Русские деятели в портретах, изданных редакцией исторического журнала «Русская старина». Собрание первое во 2-м изд. – СПб. : Напеч. иждивением Д. И. Гиппиуса, 1886. – С. 195.

На с. 175–176 – портрет Шевченка і коротка біографічна довідка з переліком матеріалів про Шевченка, вміщених у журналі «Русская старина» в 1880–1884 рр.

1887 рік.

Бабич А. Загадочный портрет Шевченко / А. Бабич // Киевская старина. – К., 1887. – Т. 18. – Июнь – июль. – С. 577.

Спогади матері автора замітки – Олександри Степанівни Бабич (Київ), у якій в 60-х роках зберігався портрет Шевченка в червоному кунтуші, в шапці і з «оселедцем».

Зайцев И. К. Воспоминания старого учителя И. К. Зайцева. 1805 – 1887 / И. К. Зайцев // Русская старина. – СПб., 1887. – № 6. – С. 663–691. [С. 676].

Також: Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – 63 с.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – 59 с.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – 67 с.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – 61 с.
Спогади про перебування Шевченка в майстра В. Г. Ширяєва.

Маслов В. П. Тарас Григорьевич Шевченко. Биографический очерк / В. П. Маслов. – 2-е изд. – К., 1887. – 51 с.
Про Шевченка-художника.

«Мальчик-киргиз» гравюра á l'eau forte И. Т. Михайлова с рисунка Т. Г. Шевченко // Вестник Изыщных Искусств. – СПб, 1887. – Т. 5. – С. 452–453.

Про малюнок Шевченка, зроблений на засланні під час Аральської експедиції.

Рисунки сепией Т. Шевченко // Вестник Изыщных Искусств. – СПб., 1887. – Т. 5. – С. 365.

1888 рік.

Г-ко В. [Горленко В.] Иллюстрации Шевченко / Г-ко В. [Горленко В.] // Киевская старина. – К., 1888. – Т. 20. – Январь – март. – С. 8–11.

Відгуки:

Шевченкові малюнки // Правда. – 1889. – № 5. – С. 369–371.

Про ілюстрації Шевченка в різних російських виданнях.

Г. В. [Горленко В.] Картины, рисунки и офорты Шевченко / Г. В. [Горленко В.] // Киевская старина. – К., 1888. – Т. 21. – Июнь. – С. 82–85.

Хронологічний список малюнків і гравюр (С. 82–85). Доповнення до списку див.: Рисунки Шевченко // Киевская старина. – К., 1889. – Т. 27. – Октябрь. – С. 184–185.

Огоновський О. Історія літератури руської. Період новий: Тарас Шевченко // Зоря. – Львів, 1888. – № 2. – С. 28–31; – № 3. – С. 47–53; – № 4. – С. 64–68; – № 5. – С. 81–86; – № 6. – С. 101–107; – № 7. – С. 119–123; – № 8. – С. 135–139.

Також:

Огоновський О. Історія літератури руської. – Ч. 2, відд. 2. – Львів. – 1889. – С. 442–577.

Про Шевченка як маляра.

Стороженко Н. И. Первые четыре года ссылки Шевченка / Н. И. Стороженко // Киевская старина. – К., 1888. – Т. 23. – Октябрь. – С. 21.

// Зоря. – 1889. – № 6–7. – С. 89–94.

Також:

Стороженко Н. Из области литературы. – М., 1902. – С. 426–443.

Окреме вид.: – К., 1888. – 20 с.

Відгуки:

Житецький І. «Киевская старина» сорок років тому. Історичні нариси та спомини. – За сто літ. – К., 1928. – Кн. 3. – С. 132.

Про участь Шевченка в Аральській експедиції. Портрет М. П. Обручової.

1889 рік.

Зарянок Н. Воспоминания Н. И. Усковой о Т. Г. Шевченке. С примечаниями М. К. Чалого // Киевская старина. – К., 1889. – Т. 24. – Февраль. – С. 297–313.

Також:

// Елисаветградский вестник. – Елисаветград, 1889. – 11 февраля (№ 34); – 14 февраля (№ 36).

// Зоря. – Львів, 1889. – № 6–7. – С. 98–102 (н. п. «Ще про Новопетровські часи Шевченкової неволе»). Подав А. Б.)

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 308–309.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 240–244.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 283–289.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 277–281.

Спогади дочки коменданта Новопетровського укріплення І. О. Ускова – Наталії Іракліївни Ускової про останні чотири роки перебування Шевченка на засланні (1853–1857). Публікація трьох листів Шевченка до І. О. Ускова (1857–1858) і трьох листів І. О. Ускова до Шевченка (1858). Згадка про рисунки олівцем та сепією.

Життя Шевченка після повороту з заслання (за «Киевскою стариною» подав А. Б.) // Зоря. – Львів. – 1889. – № 6–7. – С. 107–109.

Спомини Б. Суханова-Подколзіна про Шевченка в Академії мистецтв після заслання, про його роботу над офортом з картини Рембрандта, портретом Кочубея, картинами «Гурок з одаліскою», «Дніпрові русалки», та ін. Про першу роботу Шевченка після заборони малювати – «Киргизеня», подаровану Шевченком матері Б. Суханова-Подколзіна.

У Б. Суханова-Подколзіна збереглися рисунки Шевченка: 1) портрет меншого брата Б. Суханова-Подколзіна, рисований олівцем 1858 р., 2) «Дві дівчини», (сепія) 3) «Молитва матері» (сепія).

Н. Д. Н. [Новицкий Н. Д.] На Сыр-Дарье у ротного командира. (Из путевой книжки). Посвящается друзьям Бер[еншта]м, Жит[ецком]у, Цв[етковском]у / Н. Д. Н. [Новицкий Н. Д.] // Киевская старина. – К., 1889. – Т. 24. – Март. – С. 561–581.

Також:

// Волинь. – 1889. – 11 березня (№ 44); 14 березня (№ 45).

// Зоря. – 1889. – № 6–7. – С. 94–98.

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 260–275.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 205–225.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 267–278.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : «Дніпро», 2010. – С. 261–273.

Окреме вид.: На Сир-Дар'ї у ротного командира. (Спогади Косарева про Т. Шевченка). – Харків, К., 1931. – 40 с. (Інститут Т. Шевченка. Серія мемуарів про Шевченка).

Запис спогадів Ю. М. Косарева, колишнього ротного командира Шевченка про перебування поета в Новопетровському укріпленні (1850–1857 рр.).

Рисунки Шевченка // Киевская старина. – К., 1889. – Т. XXVII. – Октябрь. – С. 184–185.

Про офорти Шевченка та про ілюстрації Шевченка в книзі: «Русские полководцы или жизнь и подвиги российских полководцев от времен императора Петра Великого до царствования императора Николая I (СПб., 1845).

Ровинский Д. А. Подробный словарь русских гравированных портретов. – Т. 2. П–Ф. Приложения, заключения и алфавитные указатели. – СПб., 1889.

«Шевченко Тарас Григорьевич, стб. 1828–1829 – коротка біографічна довідка і список його автопортретів. Дані про портрети Шевченка, роботи інших художників, стб. 131, 145, 154, 232, 234; окремі згадки, стб. 431, 505, 598; про портрети різних осіб роботи Шевченка, див. алфавітний покажчик, стб. 757.

Стороженко Н. И. Шевченко в Оренбургском крае / Н. И. Стороженко // Оренбургский листок. – 1889. – № 4, 5.

Перепечатать из: «Киевской старины». – К., 1888. – Т. XXIII. – Октябрь. – С. 1–21.

Шевченко в Новопетровском. [За «Киевскою стариною» подав скорочено Т. О.] // Зоря. – Львів, 1889. – № 6–7. – С. 94–98.

Інформація про написаний Шевченком портрет у 1852 р., про змалювання міста-міража, що з'явилося одного ранку над морем, про заняття Шевченка ліпленням.

Ще про Новопетровські часи Шевченкової неволі. (За «Киевскою стариною» подав А. Б.) // Зоря. – Львів, 1889. – № 6–7. – С. 98–102.

Повідомлення Н. Зорянко про спогади Наталії Траклівни Ускової про Шевченка, який багато малював сепією та олівцем, а також займався скульптурою.

1890 рік.

Гук П. Музей В. Тарновського / П. Гук // Правда. – Львів, 1890. – Т. 2. – № 4. – С. 78–79. Рубрика: Вісті.

Про колекцію Шевченка в музеї В. Тарновського.

Клеменсов Д. Г. Кое-что из жизни Т. Г. Шевченко в Раиме. Записано со слов Э. В. Н. / Д. Г. Клеменсов // Южный край. – Харьков, 1890. – 31 декабрь (№ 3435).

Також:

// Зоря. – Львів, 1891. – № 5. – С. 91–94. (Спогади переказала М. Комарівна) Іофанов Д. М. Матеріали про життя і творчість Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1957. – С. 59–69.

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 276–286.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 197–204.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 236–246.

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : «Дніпро», 2010. – С. 231–239.

Спогади прапорицка Е. В. Нудатова про зустрічі з Шевченком у Раїмському укріпленні (1848 р.).

Б. Н. [Біляшівський М.] Суботовская церковь (к рисунку) / Н. Б. [Біляшівський М.] // Киевская старина. – К., 1890. – Т. XXX. – Сентябрь. – С. 506–508.

Пояснення до вміщеного в журналі малюнка Шевченка під назвою «Богдана церква в с. Суботове».

Науменко В. К рисунку Шевченка / В. Науменко // Киевская старина. – К., 1890. – Т. XXIX. – Июнь. – С. 554–557.

Замітка до вміщеного в журналі малюнка Шевченка «Село Андруші».

К рисункам Шевченко // Киевская старина. – К., 1890. – Т. XXVIII. – Февраль. – С. 356–358.

Два альбоми малюнків Шевченка (1843–1844) подаровані редакції журналу В. В. Тарновським. Публікація трьох малюнків з цих альбомів і пояснення: «Брама в Густині», «В Густині», «Чигирин з Суботівського шляху».

Романович А. Туркестанская старина. Заметка о начале судоходства на Аральском бассейне // Туркестанские ведомости. – 1890. – 11 сентября (№ 37); 1891. – 9 апреля (№ 15).

Історія Аральської експедиції 1848–1849 рр. і участь у ній Шевченка.

Листи Шевченка до Б. Залеського / Листочки до вінка на могилу Шевченка в ХХІХ роковини його смерті. – Львів, 1890. – 56 с.

Про малюнки, виконані на засланні.

1891 рік.

Г. В. [Горленко В.] Альбом офортов Шевченка / В. Г. // Киевская старина. – К., 1891. – Т. XXXII. – Июнь. – С. 483–484 (документи, извещения и заметки).

З приводу фототипічного видання: «Офорты Т. Г. Шевченко в коллекции В. В. Тарновского». – К., 1891.

Г-ко В. [Горленко В.] Офорты Шевченка в коллекции В. В. Тарновского / Г-ко В. [Горленко В.] // Зоря. – Львів, 1891. – № 16. – С. 318. Рубрика: Оповідки і критичні замітки.

Повідомлення про видання в 1891 р. фототипічного альбому офортів Шевченка.

Демич В. Ф. Тарас Григорьевич Шевченко. К его биографии. 1847 г. / В. Ф. Демич // Русская старина. – СПб., 1891. – Май. – С. 429–431.

Про портрет Кейкуатової. Про ікону як роботу Шевченка, на одному боці: «Христос благословляє хліб»; на іншому – «Димитрій».

К рисунку // Киевская старина. – К., 1891. – Т. XXXV. – Декабрь. – С. 507–508.

Пояснення до малюнка Шевченка «Комора в Потоках». Репродукція.

Масляк В. І. Два портрети Т. Шевченка / В. І. Масляк // Зоря. – Львів, 1891. – № 5. – С. 94.

Про два автопортрети Шевченка: 1853 і 1860 рр.

Неклюдов С. Тарас Григорьевич Шевченко, заметка о его портрете 1859 г. / С. Неклюдов // Русская старина. – СПб., 1891. – Май. – С. 447.

Автопортрет поета, виконаний олійними фарбами, подарований І. Дзюбину.

Родзевич А. И. Тарас Шевченко в Закаспийском крае. К тридцатилетней годовщине смерти поэта. 1861–1891 / А. И. Родзевич // Русская старина. – СПб., 1891. – Т. 70. – Май. – С. 432–446.

// Зоря. – Львів, 1892. – № 5. – С. 87–89.

Відгуки:

Комаров А. В. // Русская старина. – 1891. – Т. 72. – № 11. – С. 506.

Про перебування поета в Новопетровському укріпленні (1850–1857). Публікації архівних документів. Про невиконання заборони малювати.

Стороженко А. Михайловская и Покровская церкви в г. Переяславе Полтавской губернии: К рисункам Т. Гр. Шевченко / А. Стороженко // Киевская Старина. – К., 1891. – Т. XXXII. – Февраль. – С. 337–351.

Репродукції: «Михайлівська церква в Переяславі», 2 аркуші листа брата Микити з начерками, «Церква Покрови в Переяславі».

Тридцятилетие со дня кончины Т. Шевченко / Биографический очерк с портретом // Сын отечества. (Приложение). – СПб., 1891. – 24 февраля (№ 52).

1892 рік.

Григорович Д. В. Литературные воспоминания / Д. Григорович // Русская мысль. – СПб., 1892. – № 12. – С. 30.

Також:

Григорович Д. В. Литературные воспоминания. – Л.: «Academia», 1928. – С. 72.
Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1982. – С. 75.

Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К.: Изд-во художественной литературы «Дніпро», 1988. – С. 86.

Спогади про Тараса Шевченка. – К.: «Дніпро», 2010. – С. 79.

Згадка про знайомство автора з Шевченком у роки перебування останнього в Академії мистецтв.

До житєписи Т. Шевченка. Переказала М. Комарівна // Зоря. – Львів, 1892. – Ч. 5. – С. 86.

М. Комарівна – племінниця землеміра Д. П. Демича з Чернігівщини, приятеля Шевченка. Про те, як Шевченко 1847 р. писав портрет княгині Кейкуатової в с. Бігач, Чернігівського повіту. Про малюнок Шевченка: з одного боку – Христос, який благословляє хліб, на звороті – Дмитрій. Про лист Шевченка з Оренбурга з малюнком: портрет поета в «солдатській муніції, з рушницею на плечі з піднятою для муштри ногою».

К помещаемым двум рисункам Т. Г. Шевченка // Киевская старина: Документы, известия и заметки. – К., 1892. – Т. XXXVI. – Февраль. – С. 323–324.

Репродуковано: рисунки «Автопортрет Шевченка» (1845 р.) і «Хата батьків».

Лукич В. Офорты Т. Г. Шевченка в коллекции В. В. Тарновского / Василь Лукич // Зоря. – Львів, 1892. – Ч. 5. – С. 99.

Про офорти Шевченка, якими він почав займатися у 40-х рр. XIX ст. одним із перших у Росії. Про видання Тарновським збірки офортів Шевченка, куди увійшло 29 репрод.: малюнки до «Живописної України», портрети Ф. Толстого, Ф. Бруні, І. Горностаєва, П. Клода, 7 автопортретів.

Наталка Полтавка. Споминки про Т. Шевченка // Зоря. – Львів, 1892. – Ч. 5. – С. 81–86.

Автор – дочка Надії Михайлівни – сестри дружини П. Куліша. Про заручини Шевченка з Ликерою.

Шевченко в Академії художеств // Киевская старина. – К., 1892. – Т. XXXVIII. – Июль. – С. 119–120.

1893 рік.

Горленко В. П. Шевченко – живописец и гравер / В. П. Горленко // Труд. Приложение к Всемирной Иллюстрации. – 1893. – Т. 18. – № 4. – С. 76–84.

Також:

Горленко В. П. Южно-русские очерки и портреты / В. П. Горленко. – К., 1898. – С. 93–110.

Відгуки:

Ш-в Н. [Шугуров М.]. Каталог предметов малорусской старины и редкостей в коллекции В. В. Тарновского. – К., 1893. – Выпуск 1: Шевченко. – 34 с.

Школиченко М. // Зоря. – 1894. – № 5. – С. 116.

Шевченко как живописец и гравер // Мир Божий. – 1898. – Кн. 4. – С. 26–28.

Копач І. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1898. – Т. XXV. – № 5. – С. 29.

Про Шевченка-художника.

Демьянов Г. Шевченко в Нижнем Новгороде (1857–1858) / Г. Демьянов // Исторический вестник. – 1893. – Т. 52. – № 5 – С. 337–344.

Також :

Нижегородские губернские ведомости (часть неофициальная). – 1893. – 28 березня (№ 30); Шевченко в Нижнім Новгороді // Зоря. – 1895. – № 5 – С. 97; Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 341–345; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 267–272; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 316–322; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 306–312.

Про малюнки Шевченка, виконані у Нижньому Новгороді.

Каталог предметов малорусской старины и редкостей. Коллекции В. В. Тарновского. – Вып. 1. Т. Шевченко. – 1893. – 34 с.

Малюнки, картини, гравюри, мідні дошки Т. Г. Шевченка. Репродукції з картин Т. Шевченка. Ілюстрації до творів Т. Г. Шевченка різних художників. Речі, що належали Т. Шевченку.

Косарев Е. Извлечение из дел и памяти: нечто о Тарасе Григорьевиче Шевченко, с 1846 по 1857 год включительно / Е. Косарев. Публікація і передмова Оберучева К. // Киевская старина. – К., 1893. – Т. XL. – № 2. – С. 243–257.

Про портрети, картини, статуетки з алебастру, що їх робив Шевченко на засланні.

Несколько новых материалов для биографии Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1893. – Т. XL. – № 2. – С. 240–273.

Про перебування Шевченка на засланні, листи до В. Репніної.

Стороженко Н. Новые материалы для биографии Шевченка / Н. Стороженко // Киевская старина. – К., 1893. – Т. XL. – № 3. – С. 460–469.

Листи до Т. Шевченка на заслання А. І. Лизогуба, В. М. Репніної та ін.

1894 рік.

Воспоминания о Т. Шевченко // Вольтынь. – 1894. – 23 ноября (№ 36); // Споминки про Т. Шевченка // Зоря. – 1894. – № 9. – С. 214; // Діло. – 1894. – 6 (18) травня (№ 101).

Про портрет К. А. Шрейдерса, виконаний Шевченком у 1857р.

Воспоминания М. К. Чалого // Киевская старина. – К., 1894. – Т. XLV. – № 6 – С. 474–480.

Про вчителя малювання Немирівської гімназії І. М. Сошенка (1806–1876), близького приятеля Шевченка.

Кониський О. Чотири кари / О. Кониський // Правда. – 1894. – Т. 20. – № 60. – С. 73–90.

Відгуки:

Русская Мысль. – 1894. – № 3. – С. 123–124.

Про чотири кари за вироком у справі Шевченка 1847 р.: заслання у віддалені місця, перебування там простим солдатом, заборона писати, заборона малювати.

Кониський О. Т. Шевченко під час перебування його в «Академії художеств» (1838–1844): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Зоря. – 1894. – № 16. – С. 360–364; № 17. – С. 383–385; № 18. – С. 400–403; № 19. – С. 421–424; № 20 – С. 439–441; № 21 – С. 460–464.

Про Шевченка-художника.

Кониський О. Парубочий вік Т. Г. Шевченка до викупу з кріпацтва: критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1894. – Т. 4. – С. 1–28.

Про Шевченка-художника.

Левицкий О. Археологические экскурсии Т. Г. Шевченка в 1845–1846 гг. / О. Левицкий // Киевская старина. – К., 1894. – Т. XLIV. – № 2. – С. 231–244.

Відгуки:

Шугуров Н. О рисунках Т. Г. Шевченка, исполненных им по поручению Киевской археографической комиссии в Волинской губернии // Киевская старина. – К., 1894. – Т. XLIV. – № 2. – С. 318–319.

Макарушка О. І. [О. М.] // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1895. – Т. 6. – № 2. – С. 32–33.

Про участь Шевченка як співробітника Київської археографічної комісії в розкопках на Правобережній Україні.

Портрет, писаний Тарасом Шевченко // Киевлянин. – К., 1894. – 12 ноября (№ 43).

Про портрет К. А. Шрейдерса роботи Шевченка (Нижегній Новгород, 1857).

Лукич В. Колекція рисунків Т. Шевченка / В. Лукич // Зоря. – Львів, 1894. – № 6. – С. 141–142.

Про колекцію малюнків Шевченка (281 одиниця), передану А. О. Козачковським після смерті поета генералові В. П. Коховському на збереження.

Русов А. Коллекция рисунков Т. Г. Шевченка // Киевская старина. – К., 1894. – Т. XLIV. – № 2. – С. 182–191.

Відгуки:

Коллекция рисунков Т. Г. Шевченко // Южный край. – Харьков, 1894. – 14 (26) февраля (№ 4507); Лукич В. Колекція рисунків Т. Шевченка // Зоря. – Львів, 1894. – № 6. – С. 141–142.

Огляд колекції малюнків Т. Шевченка (281 одиниця), переданої А. О. Козачковським після смерті поета генералові В. П. Коховському на збереження.

Споминки про Шевченка // Зоря. – Львів, 1894. – № 9. – С. 214.

Про портрет К. А. Шрейдерса роботи Шевченка (Нижній Новгород, 1857).

Яковенко В. И. Т. Г. Шевченко, его жизнь и литературная деятельность: биографический очерк / В. И. Яковенко. – СПб., 1894. – 95 с.

Відгуки:

Л-кий, А [Лазаревський О.] // Киевская старина. – К., 1894. – Т. XLVI – № 8. – С. 289–291.

Про Шевченка-художника.

1895 рік.

Граб П. Т. Г. Шевченко в Нижнім Новгороді / П. Граб // Зоря. – 1895. – № 5 – С. 97.

Про перебування Шевченка у 1857 р. у Нижньому Новгороді, де він прожив близько пірроку у будинку К. Шрейдерса. Там написані твори: «Неофіти» та «Нащо мені чорні брови», а також виконаний олівцем портрет К. Шрейдерса, на якому знаходиться власноручний підпис Шевченка.

Кониський О. Я. Т. Шевченко до викупу з кріпацтва і під час перебування в Академії художеств: критично-біографічний нарис / О. Я. Кониський. – Львів : Накладом Наукового Товариства імені Шевченка, 1895. – 92 с.

Кониський О. Я. Т. Шевченко підчас висшого розцвіту його кебети, до арешту його [1845–1847]: критично-біографічний нарис / О. Я. Кониський // Зоря – 1895. – № 5. – С. 89–91; № 6. – С. 113–115; № 7. – С. 135–136; № 8. – С. 155–157; № 9. – С. 174–177; № 10. – С. 194–196; № 11. – С. 212–215; № 12. – С. 232–234; № 13. – С. 251–253; № 14. – С. 274–275.

Про Шевченка-художника.

Матов А. Воспоминания о Т. Г. Шевченко / А. Матов // Русские ведомости. – М., 1895. – 21 октября (№ 242).

Також:

Рассказы орских старожилов о Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1895. – Т. LI – № 11. – С. 60–61; // К биографии Т. Г. Шевченка // Исторический вестник. – 1896. – Т. 63. – № 1. – С. 363–364; // Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 258–259; // Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 194–195; // Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 233–234; // Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 228–229.

Відгуки:

В. Г. [Горленко В.] // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1896. – Т. 12. – № 4. – 23 с.

Пісочинець Д. Споминки про Тараса Шевченка // Зоря. – 1896. – № 22. – С. 439.
Переказ спогадів підпоручика М. С. Бажанова і фельдфебеля А. Ф. Капфера про перебування Т. Г. Шевченка в Орську.

Микешин М. О. Из моих воспоминаний (Т. Г. Шевченко) / М. О. Микешин // Нечто из артистического мира. Наброски пером и карандашом. – СПб, Москва : Ледерле, 1895. – С. 137–152.
Шевченко-художник.

Ровинский Д. А. Подробный словарь русских граверов XVI–XIX вв. [Посмертное издание]. С многими цинкографиями в тексте / Д. А. Ровинский. – СПб., 1895. – С. 753–756.
Подается коротка біографічна довідка про Шевченка й опис його гравюр.

[Честахівський Г. М.] Из воспоминаний Г. Н. Честаховского о Т. Г. Шевченко / Г. М. Честахівський // Киевская старина. – К., 1895. – Т. XLVIII. – № 2. – С. 142–144.

Також :
 Зоря. – 1895. – С. 88–89; Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 469–471 (зі скороченнями); Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 365–366; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 233–234; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 414–415.

Спогади Г. Честахівського про натурщиць – Горпину та Одарку Соколенків для офорта Т. Шевченка «Дві дівчини».

[Честахівський Г. М.] Из воспоминаний Т. Г. Шевченко / Г. М. Честахівський // Киевская старина. – К., 1895. – Т. XLVIII. – № 2. – С. 139–141;

Також :
 Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 66–67; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 75–76; Спогади Тараса про Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 69–70.
Спогади Шевченка про навчання в Академії мистецтв.

1896 рік.

Благовещенский А. А. Шевченко в Петербурге / А. А. Благовещенский // Исторический вестник. – СПб., 1896. – Т. LXIV. – Июнь. – С. 896–905.

Відгуки:
 А. К. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. XX. – № 6. – С. 11.

Про Шевченка і родину Ф. П. Толстого. Про Шевченка-гравера. Опис майна Шевченка після його смерті.

Василь Васильович Гарновський // Зоря. – 1896. – № 7 – С. 140.
Про Шевченківську колекцію в музеї В. В. Гарновського (Чернівці).

Васильев Н. К биографии Т. Г. Шевченка / Н. Васильев // Исторический вестник. – 1896. – Т. 63. – № 1. – С. 363–364; // Киевская старина. – К., 1896. – Т. LII. – № 2. – С. 129–151.

Про перебування Шевченка на засланні (доповнення до статті Є. Гаришина в «Историческом Вестнике»). – 1886. – Т. 23. – № 1).

Время написания Шевченком картины «Катерина» // Киевская старина. – К., 1896. – Т. LIII. – № 4. – С. 1–2.

Свідчення з документальних матеріалів О. Кониського.

До справи Шевченкових провин (про карикатуру Т. Шевченка) // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. XVII (в отделе Miscellanea). – С. 5–6.

Е. В. Воспоминания В. В. Ковалева о Шевченке. Два рисунка с картин Т. Шевченко: «Компания» и «Катерина» / Е. В. // По морю и суше. – Одесса, 1896. – № 8.

Кларк В. Тарас Григорьевич Шевченко в Астрахани (по поводу тридцатипятилетней годовщины смерти поэта) / В. Кларк // Русская старина. – СПб., 1896. – Т. LXXXV. – Март. – С. 656–658.

Про перебування Шевченка в Астрахані. Про малюнки Шевченка, виконані під час Аральської експедиції.

Ковалев В. В. Воспоминания о Т. Г. Шевченко / В. В. Ковалев // По морю и суше. – Одесса, 1896. – № 8. – С. 135–137.

Також :

Жизнь и искусство. – 1896. – 27 ноября (№ 58); Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 85–87; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 85–87; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 99–101; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 90–93.

Спогади охоплюють 40-ві роки та останній період життя Шевченка.

К[омаров] М. Михайло Мікешин. (Посмертна оповістка) / М. К[омаров] // Зоря. – 1896. – № 3 – С. 58–59.

Про Мікешина і Шевченка.

Конисский А. Время написания Шевченком картины «Катерина» / А. Конисский // По морю и суше. – Одесса. – 1896. – № 12. – С. 206–207; // Киевская старина. – К., 1896. – Т. LIII. – № 4. – С. 1–2.

Відгуки:

Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. XVII. – № 3. – С. 12–13.

Кониський О. Тарас Шевченко під час перебування його в Петербурзі (з 28 березня 1858 до червня 1859): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1896. – Т. 14. – № 6. – С. 1–42.

Кониський О. Т. Шевченко в дорозі з заслання (2 серпня 1857 – 27 березня 1858): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Зоря. – 1896. – № 5. – С. 90–92; № 6. – С. 117–118; № 7. – С. 137–138; № 8. – С. 156–157; № 9. – С. 175–177; № 10. – С. 195–196; № 11. – С. 215–216; № 12. – С. 237–239; № 13. – С. 256–258.

Кониський О. Тарас Шевченко на першому засланні (1–13 червня 1847 – 17–29 жовтня 1850): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1896. – Т. XI. – № 3. – С. 1–62.

Кониський О. Тарас Шевченко на другому засланні (17–29 жовтня 1850 – 2–14 серпня 1857): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1896. – Т. 13. – № 5. – С. 1–76.

Відгуки:

До історії Шевченкових провин // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. 17. – № 3. – С. 5–6.

Про існування карикатури Шевченка «Чапля», яка зображує царицю.

Конисский А. Поправка к статье «Т. Гр. Шевченко в Астрахани» В. Кларка / А. Конисский // Русская старина. – СПб., 1896. – Кн. 8. – С. 449–450.

Про спростування О. Кониським інформації В. Кларка щодо читання Шевченком лекцій студентам Київського університету.

К рисунку // Киевская старина. – К., 1896. – Т. ЛП. – № 2. – С. 128.

Пояснення до картини «Катерина», вміщеного в цьому номері журналу.

О. Я. К-ий [Кониський О]. Іраклій і Агата Ускови / О. Я. К-ий [Кониський О.]. // Зоря. – 1896. – № 5 – С. 100.

Про коменданта Новопетровського укріплення і його дружину. Подано їх портрети (С. 91, 92).

М. К-ко [Крамаренко М.] Власноручний портрет Тараса Шевченка, роблений тушшю / М. К-ко [М. Крамаренко] // Зоря. – 1896. – № 5. – С. 100.

Про копію автопортрета Шевченка, виявлену в катеринодарського повітового ветеринара С. В. Ваганова. Оригінал цього автопортрета був подарований Шевченком його симбірському приятелю А. Ф. Білокриленкові в 1858 р.

Макшеев А. И. Путешествия по киргизским степям и Туркестанскому краю / А. И. Макшеев. – СПб., 1896. – 258 с. [С. 29–30, 46, 56, 58–59].

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 236–241 [Уривки, спогади]; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро. – 1982. – С. 205–225; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 246–267; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро. – 2010. – С. 239–261.

Відгуки:

Димо Н. А. Акварель Т. Г. Шевченко «Пал в степи» // Днестр. – Кишинев, 1958. – № 8. – С. 151–152; Фетисов М. Петрашевец А. И. Макшеев о Казахстане. – Алма-Ата, 1952. – С. 95–103.

Про участь Шевченка в Аральській експедиції 1848 році.

Меликов М. Заметки и воспоминания художника-живописца / М. Меликов // Русская старина. – СПб., 1896. – Т. 86. – № 6. – С. 643–674.

Брюллов і Шевченко.

Мордовцев Д. Об «ичезнувших» будто бы рисунках и эскизах Т. Г. Шевченко / Д. Мордовцев // Новости и биржевая газета. – СПб., 1896. – 11 июня (№ 159).

Також:

По морю и суше. – Одесса, 1896. – № 26. – С. 428 (п. н. «Наследие Шевченка»)

Відгуки:

А. І. П. Шевченкова спадщина // Зоря. – 1896. – № 19. – 380 с.; Буковина. – 1896. – 5 (17) жовтня. – № 220.

Про долю малярської спадщини Шевченка, що зберігалася у Г. М. Честахівського, В. В. Тарновського, генерала В. П. Коховського та ін. осіб.

Пісочинець Д. [Ткаченко Д. О.] Споминки про Тараса Шевченка (по ст. Матова А. Рассказы орских старожилов о Т. Шевченко) / Д. Пісочинець // Русские ведомости. – 1895. – 2 сентября (№ 242) // Зоря. – 1896. – № 22. – С. 439.

Шевченко Т. Г. Иллюстрированный Кобзарь. Иллюстрировал М. И. Микешин. С малорусским и русским текстом. – СПб. : Изд. П. И. Бабкина, 1896. – Вып. 1. – С. 29.

1897 рік.

Вид Почаевской Лавры, акварель Т. Г. Шевченка (1846 г.). К рисунку // Киевская старина. – К., 1897. – Т. LVI. – № 2. – С. 347–350.

Пояснення до малюнка.

Из переписки Т. Г. Шевченка с разными лицами (с примечаниями М. К. Чалого) // Киевская старина. – К., 1897. – Т. LVI. – № 2. – С. 151–175.

Листи до Шевченка Ф. М. Лазаревського, М. М. Лазаревського, В. І. Штернберга та ін.

[Косарев Е. М.] Из воспоминаний о Т. Г. Шевченко / [Е. М. Косарев] // Русские ведомости. – М., 1897. – 21 июля (№ 199).

Воспоминания о Шевченке // Мир божий. – 1897. – № 9. – С. 19–21.

Т. Г. Шевченко по воспоминаниям полковника Косырева // Киевская старина. – 1898. – Т. LX. – № 2. – С. 35–41.

Спогади колишнього командира роти про перебування Шевченка на засланні (1848–1857 рр.) та його участь в Аральській експедиції.

Кониський О. Тарас Шевченко під час його останньої подорожі на Україну (3/15 червня – 7/19 вересня 1859 р.): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового Товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. XV. – № 1. – С. 1–35.

Кониський О. Т. Шевченко в останні часи свого життя (7 вересня 1859 р. до 26 лютого 1861р.): критично-біографічний нарис / О. Кониський // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1897. – Т. XVI. – С. 1–70.

Матов А. Тарас Григорьевич Шевченко в ссылке (из воспоминаний современников-старожилов) // Камско-волжский край. – 1897. – 11 февраля (№ 307); 17 января (№ 313); 22 января (№ 318) // Южный край. – Харьков, 1897. – 19 января (№ 5509).

Про період заслання Шевченка в Орській фортеці. Запис спогадів орських старожилів про Шевченка. Про перебування Шевченка в Оренбурзі і Новопетровському укріпленні.

Мелочи из жизни Шевченко // Киевская старина. – К., 1897. – Т. LVI. – № 2. – С. 31–35.

Також :

Вороний М. Дрібні факти з життя Шевченка // Зоря. – 1897. – № 5. – С. 96–97.

Про перебування Шевченка в с. Потоках (1845 р.) і в с. Качанівці (1859 р.).

Н. С. [Стороженко М.] К портрету князя Николая Григорьевича Репнина / Н. С. [М. Стороженко] // Киевская старина. – К., 1897. – Т. LIX. – № 12. – С. 473–480.

Висувається припущення, що Т. Шевченко міг виконати портрет М. Репніна.

Стасов В. Николай Николаевич Ге: биографический очерк / В. Стасов // Книжки недели. – СПб., 1897. – № 2. – С. 177–213 [С. 183].
О. І. Герцен про творчість Шевченка за спогадами М. М. Ге.

Шереметьев С. Княжна Варвара Николаевна Репнина // Русский архив. – 1897. – Кн. 2. – № 7. – С. 473–477.

Свідчення В. М. Репніної про її дружбу з Гоголем і Шевченком.

1898 рік.

Горленко В. П. Южно-русские очерки и портреты / В. П. Горленко. – К., 1898. – С. 93–111.

Відгук:

Шевченко как живописец и гравер // Мир божий. – 1898. – Кн. 4. – С. 26–28.

Домик Котляревского в Полтаве (к рисунку) // Киевская старина. – К., 1898. – Т. LVII. – № 7–8. – С. 152–154.

Малюнок Шевченка під такою назвою і пояснення до нього. Про перебування Шевченка в Полтаві.

[Другий портрет Олдріджа роботи Шевченка] // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1898. – Т. 4. – № 12. – С. 232–233.

Також:

Портрет Олдріджа работы Шевченка // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXIV. – № 1. – С. 26.

Портрет подаровано Шевченком Н. Д. Сухановій-Подколзінній.

Конисский А. Я. Жизнь украинского поэта Тараса Григорьевича Шевченка: критико-биографическая хроника. С портретами Т. Г. Шевченка и его друзей и видами хаты и могилы его. 1814–1861 / А. Я. Конисский. – Одесса, 1898. – 728 с.

Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя: ювілейне видання Товариства ім. Шевченка / А. Я. Конисский. – Львів : Друкарня Наукового Товариства імені Шевченка, 1898. – Т. I. – 252 с.

Кучинский Н. Из воспоминаний о Т. Шевченке полковника Косарева / Н. Кучинский // Новое время. – СПб., 1898. – 24 декабря (№ 8200).

Про особисту зустріч автора замітки з полковником у відставці Є. М. Косаревим в Ташкенті (1877 р.); свідчення останнього про наявність в його архіві надрукованих творів Шевченка. Редакція «Киевской старины» висловлює сумнів щодо цього повідомлення.

Т. Г. Шевченко по воспоминаниям полковника Косарева // Киевская старина. – К., 1898. – Т. LX. – № 2. – С. 35–41.

Щепкин М. А. Рассказы М. С. Щепкина / М. А. Щепкин // Исторический вестник. – СПб., 1898. – Т. 74. – № 10. – С. 219–220.
Про зустріч Шевченка з Щепкіним у Нижньому Новгороді 1857 р.

1899 рік.

А. Л. [Лазаревський О.] Новопетровское укрепление (к рисунку) / А. Л. [Лазаревський О.] // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXIV. – № 2. – С. 291–295.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 313–315; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 284–286; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 335–337; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 325–327.

Пояснення до однойменного малюнка Шевченка.

Выставка старинных художественных предметов и картин // Археологическая летопись Южной России. – К., 1899. – Февраль. – С. 33–34.

Про картину «Гамалія», представлену на виставці.

Гринченко Б. Опись музея В. В. Тарновского / Б. Гринченко // Земский сборник Черниговской губернии. – 1899. – № 11. – С. 52–55.

Також:

Историчний музей Василя Тарновського // Буковина. – 1899. – 1 (13) серпня (№ 91); 4 (16) серпня (№ 92).

Про Шевченківську колекцію в музеї В. В. Тарновського.

Лазаревский М. М. Из воспоминаний о Т. Г. Шевченко / М. М. Лазаревский // Русский Архив. – М., 1899. – Кн. 1. – № 4. – С. 643–647.

Також:

Н. Ш. [Шугуров М.]. Из воспоминаний М. М. Лазаревского о Т. Г. Шевченке // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXV. – № 6. – С. 433–439; Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 250–254; Спогади про Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 185–188; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 223–226; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 218–221.

Про перебування Т. Шевченка в Орській кріпості.

Нові матеріали до біографії Шевченка // Літературно-науковий вісник. – 1899. – Т. 7. – № 7. – С. 23–28.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 250–254; Спогади про Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 64–65; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 74–75; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 68–69.

Про перебування Т. Шевченка в Оренбурзі з 1847 р. по 1850 р.

Науменко В. Письмо Т. Г. Шевченка к В. И. Григоровичу / В. Науменко // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXVII. – № 10. – С. 9–11.

Про бажання Т. Шевченка поїхати за кордон.

О. Л. [Левицький О.] Пам'ятки по Шевченкові / О. Л. [О. Левицький] // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1899. – Т. 8. – № 12. – С. 180.

Також: Пам'ятки по Шевченку // Руслан. – Львів, 1899. – 25 листопада (№ 265); Вещи, принадлежащие Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 1. – С. 23–24.

Про речі Шевченка – портрети, медальйони, альбоми, автографи, які збирався продавати Д. С. Лазаревський (Симбірськ).

Портрет Олдриджа работы Шевченко // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXIV. – № 1. – С. 26.

Про ще один портрет А. Олдриджа, який Шевченко подарував Н. Д. Сухановій-Подколзній, а вона – О. Я. Кониському.

[Науменко В.] Сведения о неизвестных будто бы произведениях Т. Г. Шевченко / [В. Науменко] // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXIV. – № 3. – С. 133–135.

Про особисту зустріч автора замітки з полковником у відставці Є. М. Косаревим у Ташкенті (1877 р. Свідчення останнього про наявність в його архіві надрукованих творів Шевченка, з приводу чого редакція «Киевской старины» висловлює сумнів.

Сластюн О. Ю. К Шевченковской коллекции (письмо в редакцію) / О. Ю. Сластюн // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXVI. – № 9. – С. 99–102.

Також: Літературно-науковий вісник. – 1899. – Т. 8. – № 12. – С. 188 (п. н. «Статуя і барельєф Шевченка»).

Про Шевченківські речі, які зберігаються в автора замітки.

Эм-че. Отклики / Эм-че // Сын Отечества. – 1899. – 27 апреля (№ 111).

Про два малюнки Шевченка на пушкінські теми.

Чалый М. Из воспоминаний Ф. М. Лазаревского о Шевченко / М. Чалый // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXIV. – № 2. – С. 151–167.

Також:

Спогади про Шевченка – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 220–235; Спогади про Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 176–185; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 214–223; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 209–218.

Відгуки:

О. П. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1900. – Т. XXXVIII. – № 6. – С. 4.

Про перебування Т. Шевченка в Оренбурзі з 1847 р. по 1850 р.

Ш-въ Н. [Шугуров М.] Еще из воспоминаний Ф. М. Лазаревского о Шевченке / Ш-въ Н [М.Шугуров.] // Киевская старина. – К., 1899. – Т. LXV. – № 4. – С. 1–7.

Про роботу Шевченка – портрет жінки Обручева – Матильди Петрівни (С. 5).

1900 рік.

Беренштам В. Т. Шевченко и простолюдины, его знакомцы (из встреч и воспоминаний) / В. Беренштам // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 2. – С. 248–260.

Також:

Спогади про Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 187–195; Спогади про Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 107–112; Воспоминания о Тарасе Шевченко. – К. : Дніпро, 1988. – С. 124–129; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 115–123.

Вещи принадлежające Т. Г. Шевченку // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 1. – С. 23–24.

Про речі Шевченка – портрети, медальйони, альбоми, автографи, які збираєтьсЯ продавати Д. С. Лазаревський (Симбірськ).

Воспоминания современника Т. Шевченка // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 12. – С. 154–155.

Спогади солдата Новопетровського укріплення О. Груновського про Шевченка.

Гринченко Б. Каталог музея В. В. Тарновського. Отдел: Т. Шевченко. / Б. Гринченко. – Чернигов, 1900. – С. 150–230.

Жемчужников Л. Мои воспоминания из прошлого 1830–1850 гг. / Л. Жемчужников // Вестник Европы. – СПб., 1900. – Т. 6. – № 12. – С. 477–525. [С. 518].

Також :

Жемчужников Л. Мои воспоминания из прошлого. – М., 1927. – Вып. 2. – С. 13, 23, 48, 55–56, 58.

Про перебування Шевченка у А. І. Лизогуба в Седневі і Г. С. Тарновського в Качанівці. (1843, 1846). Спільне читання з Кулішем творів Шевченка. Альбом малюнків Шевченка у дружини Г. П. Галагана. Спогади Лизогубів про Шевченка. Я. де Бальмен і Шевченко.

Живописець Брюллов і Шевченко // Руслан. – Львів, 1900. – 29 лютого. – № 48; // Буковина. – 1900. – 9 березня (№ 29).

Кузьмин Е. Т. Г. Шевченко как живописец и гравер / Е. Кузьмин // Искусство и художественная промышленность. – СПб., 1900. – № 3. – С. 61–75: ил.

Відгуки:

Брешко-Брешковский. Шевченко-художник // Ежемесячные сочинения. – СПб., 1901. – № 9. – С. 84–85; Труш І. // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1902. – Т. 45. – № 1 – С. 25 (Бібліографія).

Ф. М-ский. [Матушевський Ф.] К. Брюллов и Т. Шевченко. [По поводу столетия со дня рождения первого] / Ф. М-ский. [Ф. Матушевський] // Днепровская молва. – 1900. – 9 января (№ 2); 16 января (№ 3).

Відгуки:

Літературно-науковий вісник. – 1900. – Т. 10. – № 4. – С. 60.

Оберучев К. К биографии Т. Г. Шевченко (пребывание его в Новопетровском укреплении) / К. Оберучев // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 2. – С. 157–162.

Пономарев Ф. П. Из жизни Т. Шевченка. Рассказ из жизни в Академии (История с гусем) / Ф. П. Пономарев // Отдых. – СПб., 1900. – № 4.

Репр.: Автопортрет Т. Шевченка 1840 р.

Стороженко Н. Новые материалы для биографии Шевченка / Н. Стороженко // Киевская старина. – К., 1900. – № 9. – Т. LXX. – С. 297–326.

Листи до Шевченка.

Ш-въ Н. [Шугуров М.] Из воспоминаний В. Я. Каргашевской о Шевченко / Ш-въ Н. [М.Шугуров] // Киевская старина. – К., 1900. – Т. LXVIII. – № 2. – С. 61–63.

1901 рік.

Андриевский А. Поминки Т. Шевченка в русской печати в 40-ю годовщину его смерти (26.ІІ.1901 р.) / А. Андриевский // Южно-русский альманах. – Одесса, 1902.

Брешко-Брешковский Н. Шевченко-художник / Н. Брешко-Брешковский // Ежемесячные сочинения. – СПб., 1901. – Кн. 9 (сентябрь).

Також:

Три картины Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXIV. – № 9. – С. 99–100.

В. Н. [Науменко В.] Письма М. М. Лазаревского к Т. Г. Шевченко (1857–1859 гг.) / В. Н. [В. Науменко] // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXII. – № 2. – С. 283–300.

Публікація 13 листів за період 1857–1859 рр.

И. А. Материалы к биографии Т. Гр. Шевченка / И. А. // Русское богатство. – СПб., 1901. – Кн. II. – С. 63–73.

Про Шевченка на засланні.

Кониський О. Оповідання про Тараса Шевченка / О. Кониський. – СПб., 1901. – 32 с.

С. 20. – портрет дружини генерала Обручова.

С. 15 – репродукція з автопортрета 1840 р.

Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя / О. Кониський. – Львів : Видання Товариства ім. Шевченка. – Т. II. – 1901. – VII. + 398 + 26 с.

Лишин Н. Тарас Григорьевич Шевченко как художник / Н. Лишин // Север. – Петрозаводск (Карелия), 1901. – № 9. – С. 227–280.

Згадується про колекцію малюнків Шевченка, яку одержав Д. Л. Мордовцев від вдови М. О. Мікешина.

Мартов Н. Галерея русских писателей и художников (с пушкинской эпохи до наших дней). С 214 портретами, исполненными

фототипографюрой в артистическом ателье Брендамура в Штутгарте / Н. Мартов. – СПб.: Мертц, 1901. – С. 26–27.

Мердер А. Мелочи из архивов Юго-Западного края [«Шевченко и Буяльский домогаются вакансии учителя рисования в Киевском университете. Публичная живописная школа Буяльского»] / А. Мердер // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXIII. – № 6. – С. 139–140.

Про два претенденти на вакантну посаду учителя малювання в Київському університеті (1846 р.) – Шевченка і поміщика Подільської губернії Наполеона Буяльського.

Неизвестный портрет Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXIII. – № 4. – С. 27.

Також:

Русские Ведомости. – 1901. – 1 марта (№ 60) // Вольнь. – 1901. – № 53.

Інформація про те, що у Коренева П. П. (присяжного повіреного) в Москві зберігається портрет молодого чоловіка в арештантському халаті, можливо це автопортрет Т. Шевченка.

Оникс. Т. Г. Шевченко на Волге (к 40-летию кончины поэта, 26 февраля 1861–1901) / Оникс // Волгарь. – Нижний Новгород, 1901. – 23 февраля (№ 52).

Про Шевченка в Астрахані, Саратові і Нижньому Новгороді (1857 р.).

Портрет Олдриджа, написаний Т. Шевченком // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXV. – № 12. – С. 173.

Три картины Т. Г. Шевченка // Киевская старина. – К., 1901. – Т. LXXIV. – № 9. – С. 99–100.

«Катерина», [«Катерина»], [Чоловічий портрет].

Щ. Д. Шевченкові реліквії / Щ. Д. // Літературно-науковий вісник. – 1901. – Т. 16. – № 12. – С. 23.

Про малюнки Шевченка, що належали Лаврентію Петровичу Бойку, колишньому слугі Тарновських, з яким Шевченко був знайомий (1. Портрет Л.П. Бойка, 2. Ікона Спаса Нерукотворного).

1902 рік.

Альбом выставки Н. В. Гоголя и В. А. Жуковского. 1852: в память 1902. – М., 1902. – 92 табл.

Картины кисти Т. Г. Шевченка // Киевская старина. – К., 1902. – № 1. – Т. LXXVI. – С. 22.

Про малюнки Шевченка, що зберігалися у Мордовцева Д. Л.

[Василенко М.] Памяти В. В. Тарновского, А. М. Лазаревского и Н. В. Шугурова (к рисунку) / [М. Василенко] // Киевская старина. – К., 1902. – Т. LXXVIII. – № 7–8. – С. 282–292.

Про Шевченка в маєтку В. В. Тарновського в с. Качанівці. Шевченківська колекція в музеї В. В. Тарновського.

1903 рік.

Вес[оловський] Я. Дари в Чигирині 1649 р. Картина Т. Шевченка / Я. Вес[оловський] // Поступ. – Коломия, 1903. – 27 червня (№ 26).

Гринченко Б. Д. Каталог Музея українських древностей В. В. Тарновського / Гринченко Б. Д. – Чернигов : изд. Черниговского губ. земства, 1903. – Т. 2. – 367 с.

Зі змісту:

Розділ «Тарас Шевченко» I – XI, С. 171–203.

Каталог містить 760 описів різних предметів, серед яких і малярські твори Т. Шевченка.

Исторический музей Черниговского губернского земства (В. В. Тарновского) // Литературный вестник. – СПб., 1903. – Т. 5. – № 1–4. – С. 137–141.

Про шевченківські реліквії в музеї (листи, документи, картини і гравюри, рукопис щоденника та ін.)

Комаров М. Шевченко в літературі і мистецтві. Библиографический указатель материалов для изучения жизни и произведений Т. Шевченка / Комаров М. – Одесса: тип. Е. И. Фесенко, 1903. – С. 143.

Зі змісту:

Розділ VII «Рисунки Т. Г. Шевченка», С. 31–33, розділ XV «Алфавитный указатель авторов книг и статей о Шевченке, композиторов, художников, издателей и других лиц, способствовавших изучению жизни и произведений Т. Г. Шевченка».

Портрет работы Т. Г. Шевченко // Киевская старина. – К., 1903. – Т. 81. – № 4. – С. 37.

Зі змісту:

Документи, известия и заметки.

Портрет княгини Кейкуатовой (1847 р.) на виставці в Київському музеї.

Сумцов Н. Ф. О рисунках и картинах Т. Г. Шевченко (преимущественно харьковских) / Н. Ф. Сумцов // Южный край. – Харьков, 1903. – 26 февраля (№ 7656).

Про дві картини, написані олійними фарбами: «Спаситель» і «Та нема гірше нікому, як бурлаці молодому». Як тепер встановлено, ці картини не належать Шевченкові.

1904 рік.

Брешко-Брешковский Н. Невеста Т. Г. Шевченко (беседа с Лукерьей Польшмак) / Н. Брешко-Брешковский // Биржевые ведомости. – СПб., 1904. – 26 апреля (№ 211).

Киевская старина. – К., 1904. – Т. 85. – № 6. – С. 121–122: Утро России. – 1911. – 26 февраля. (№ 46).

Відгуки:

Кулиш А. О невесте Т. Г. Шевченко (Письмо в редакцию «Биржевых ведомостей»). – Киевская старина. – К., 1904. – Т. 86. – № 7–8. – С. 24. (Документы, известия и заметки).

Быков Н. Д. Заметка о Т. Г. Шевченко / Н. Д. Быков // Русская старина. – СПб., 1904. – Т. 119. – № 7. – С. 60.

Відгуки:

Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1905. – Т. 68. – № 6. – С. 24 (Наукова хроніка).

Про долю портрета В. А. Жуковського, за який було викуплено Шевченка з кріпацтва, його копію, виконану автором цієї замітки на прохання М. Ю. Віельгорського зразу ж після намалювання оригіналу.

1905 рік.

Н. Б. Т. Г. Шевченко – живописець (по поводу годовщини смерти) / Н. Б. // Биржевые ведомости (первое издание). – СПб., 1905. – 26 февраля (№ 8691).

Сумцов Н. Ф. Рисунки и картины Т. Г. Шевченко / Н. Ф. Сумцов // Сборник Харьковского историко-филологического общества. – Харьков, 1905. – Т. 16. – С. 234–241.

Також:

Сумцов Н. Ф. Из украинской старины. – Харьков, 1905. – С. 106–113.

Відгуки: Мочульський М. Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1906. – Т. 71. – № 3. – С. 211–212.

Труш І. Шевченкові офорти / І. Труш // Літературно-науковий вісник. – 1905. – Т. 29. – № 1. – С. 76.

Зі змісту:

Хроніка і бібліографія.

З приводу колекції власноручних офортів Шевченка, виданих у Коломиї коштом Я. Ореши тайна.

Юнге Е. Из моих воспоминаний. 1843–1860 гг. / Е. Юнге // Вестник Европы. – СПб., 1905. – № 3. – С. 138–189; № 4. – С. 763–794.

Відгуки: Х. Зі спогадів про Т. Г. Шевченка. Діло. – 1908. – 5 березня (№ 50).

Про повернення Шевченка із заслання і роль у цьому родини Толстих. Шевченко і Олдрідж.

1906 рік.

Ге П. Н. Главные течения русской живописи XIX в. в снимках с картин. Вып. 1–10. М., А. и И. Гранат / П. Н. Ге. – М., 1906. – С. 35.

Біографічна довідка та характеристика Шевченка як художника.

Доманицький В. До бібліографії літератури про Т. Г. Шевченка / В. Доманицький // Київська Старина. – 1906. – Т. 94. – № 9. – С. 5–10. М. Комаров. Т. Шевченко в літературі і мистецтві. – Одеса, 1903.

Сластьон О. Шевченко як маляр / О. Сластьон // Рідний край. – Полтава, 1906. – № 8. – С. 13–16.

1907 рік.

Забіла Я. Автографи і нові твори Т. Г. Шевченка, знайдені в архіві Департаменту поліції / Я. Забіла // Україна. – 1907. – Т. 3. – № 7–8. – С. 1–19.

Відгуки:

Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1908. – Т. 86. – № 6. – С. 163–164.

Додаються відомості про виявлення збірки поезій під назвою «Осика», альбому малюнків, листів, переданих у Чернігівський музей В. В. Тарновського.

Стебницький П. З архіву Д. Л. Мордовцева / П. Стебницький // Україна. – 1907. – Т. 3. – С. 285–310.

Відгуки:

Новознайдені твори Т. Г. Шевченка та інших письменників у Петербурзі // Рада. – 1907. – 4 травня (№ 102).

Про колекцію малюнків Шевченка в архіві Д. Л. Мордовцева.

Т-ский М. Т. Г. Шевченко и замещение кафедры живописи в Киевском университете (заметки по неизданным документам) / М. Т-ский // Україна. – 1907. – Т. 1. – С. 250–253.

Клопотання Шевченка про надання йому посади учителя малювання в Київському університеті (1847). Про Шевченка-художника.

Широчанський В. Матеріали для біографії Шевченка в Музеї ім. Поля в Катеринославі / В. Широчанський // Рада. – 1907. – 13 липня (№ 158). – С. 3.

Документи про перебування Шевченка на засланні, придбані Д. Яворницьким у Ф. С. Романовича (Ростов-на-Дону).

1908 рік.

Павловский И. Ф. О распространении в Малороссии произведений Шевченко «Живописная Украина» / И. Ф. Павловский // Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – 1908. – Вып. 5. – С. 5–9.

Лист харківського, чернігівського і полтавського генерал-губернатора М. А. Долгорукова (початок XIX) до губернаторів підлеглих йому губерній про сприяння передплаті на «Живописную Украину» Шевченка.

Лист Шевченка до кн. М. А. Долгорукова від 16.01.1845 р. з подарунком йому трьох естампів «Живописной Украины».

1909 рік.

Шевченко Т. Г. Автопортрет. Офорт / Т. Г. Шевченко // ИПД. – 1909. – № 4 – 6. – С. 2–3.

Яворницький Д. І. Матеріали до біографії Т. Г. Шевченка / Д. І. Яворницький. – Катеринослав : Губернська типографія, 1909. – 47 с.

Відгуки:

Широчанський В. // Рада. – 1909. – 28 липня (№ 194); Руслан. – 1909. – 1 вересня (№ 195).

М. Л. Про матеріали до біографії Т. Г. Шевченка // Зоря. – 1925. – № 3. – С. 14–15.

Нов[опол]ин Г. Биографические материалы о Т. Г. Шевченко в Днепропетровске // Звезда. – 1938. – 9 марта (№ 55); Зоря. – 1938. – 5 жовтня (№ 230).

Зі змісту:

Автобіографія Т. Г. Шевченка (1860, 1-я половина январа). Письмо П. А. Кулиша Петру Ивановичу З. [П. І. Зуйченко]. 1885, 1 серпня, Борзна [лист прикладений до автобіографії Т. Шевченка]. Письмо Т. Г. Шевченка к редактору «Народного чтения». 1860. 18 лютого [Публікація рукопису]. Документи про заслання Т. Шевченка. Додаток: факсиміле «Автобіографії» Т. Г. Шевченка.

Матеріали до біографії Т. Шевченка в Катеринославському Музеї імені А. Н. Поля.

1910 рік.

А. В. Пам'яті Кобзаря / А. В. // Народний голос. – 1910. – 16 березня (№ 17).

Розділи:

Могила Шевченка. – Почитання Тараса Шевченка. – Товариство ім. Шевченка. – Пам'ятник Шевченка. – Поезії Шевченка. – Портрет Шевченка. – Музей Шевченка.

Виставка художественных произведений Т. Г. Шевченко / Хуторянин. – 1910. – № 45.

Також:

Про виставку артистичних творів Шевченка // Рада. – 1910. – 21 вересня (№ 213). – С. 3.

Про виставку малярських творів Шевченка, організовану до 50-річчя з дня його смерті.

Виставка артистичних творів Шевченка // Діло. – 1910. – № 259.

Розділ «Новинки».

Про виставку малярських творів Шевченка.

Схоласть О. Шевченкове малювання / О. Схоласть // Діло. – 1910. – № 1.

Передрук з «Рідного краю», 1909 (№ 38).

Сластьон О. Шевченкове малювання (лист) / О. Сластьон // Рідний край. – 1910. – № 38. – С. 6.

Діло. – 1910. – 16 березня (№ 69). – С. 5.

Відгуки:

Знайдені ще портрети Шевченкового малювання // Рада. – 1910. – 16 березня. – № 61; Руслан. – 1910. – 19 березня (№ 63).

Про вісім невідомих акварельних портретів роботи Шевченка, написаних у Харківцях 1846 р. і знайдених художником О. Сластіоном.

Шевченкові малюнки // Діло. – 1910. – № 69.

1911 рік.

Барвінський Б. До питання про Шевченкові малюнки / Б. Барвінський // Руслан. – 1911. – № 1.

Боцяновський В. Шевченко как скульптор / В. Боцяновський // Новый журнал для всех. – СПб., 1911. – № 2.

Виставка артистичних творів Т. Шевченка // Рада. – 1911. – 26 лютого (№ 46).

Огляд експонатів виставки.

Виставка артистичних творів Тараса Шевченка: каталог. – К., 1911р.

Опис 87-ми експонатів виставки: картин, акварелей, малюнків олівцем, офортів, рукописів тощо.

Виставка в пам'ять Т. Г. Шевченко // Закавказье. – 1911. – 26 февраля (№ 45).

Виставка картин Шевченка // Діло. – 1911. – № 12.

Зі змісту : розділ «Новинки».

Виставка картин і рисунків Тараса Шевченка у Києві // Діло. – 1911. – № 68.

Розділ «Артистичні замітки».

Виставка пам'яті Т. Г. Шевченка // Киевская почта. – 1911. – 21 февраля (№ 615).

Про виставку, відкриту в Московському училищі живопису, скульптури і зодчества. 01.03.1911р.

Виставка пам'яті Шевченка в Москві // Рада. – 1911. – 22 лютого (№ 42).

Виставка пам'яті Т. Г. Шевченка // Кавказ. – 1911. – 24 февраля (№ 43).

Виставка пам'яті Шевченка // Волынские отклики. – Житомир, 1911. – 26 февраля (№ 55).

Виставка пам'яті Шевченка // Каспий. – Баку, 1911. – 26 февраля (№ 45).

Виставка художественных произведений Т. Г. Шевченка // Киевская мысль. – 1911. – 5 апреля (№ 95).

Оригінальні мистецькі твори Шевченка на виставці.

Виставка художественных произведений Т. Г. Шевченка // Киевская мысль. – 1911. – 3 марта (№ 62).

Про відкриття виставки 03.03. 1911 р.

Виставка художественных рисунков Т. Г. Шевченка // Подольские известия. – Каменец-Подольский, 1911. – 25 февраля (№ 10).

Виставка художественных произведений Т. Г. Шевченка // Киевская мысль. – 1911. – 15 февраля (№ 46).

[Вороний М.] Приятелі Шевченка [В. Жуковський і К. Брюллов] / [М. Вороний] // Засів. – 1911. – № 3. – С. 41: іл.

Про В. Жуковського і К. Брюллова як приятелів Т. Шевченка.

Г. Б. К 50-летию со дня смерти Т. Г. Шевченка / Г. Б. // Зеркало. – 1911. – № 9. – С. 6.

Про малюнок Шевченка «Женский портрет».

До Шевченкового ювілею // Діло. – 1911. – 30 (17) січня (№ 21).

Повідомлення про підготовку до відкриття виставки.

Евгениевская община Красного Креста к юбилею Т. Г. Шевченка // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 4. – С. 197.

Також:

Ростиславов А. Издания общины св. Евгения // Русская художественная летопись. – СПб., 1911. – № 7. – С.104–105.

Про випуск листівок з малюнками і портретами Шевченка.

И. Т. Г. Шевченко в 5-ом Оренбургском линейном батальоне. / И. // Русское слово. – 1911. – 26 февраля (№ 46).

Заседание Об-ва П. Г. И., посвященное памяти Т. Г. Шевченко и исполнившемуся 50-летию освобождения крестьян от крепостной зависимости // Известия общества преподавателей графических искусств. – 1911. – № 4. – С. 143: портр.

Доповідь О. П. Новицького «Т. Г. Шевченко як художник».

Капирь В. Виставка артистичних творів Тараса Шевченка / В. Капирь // Рада. – 1911. – № 64.

Відгук про шість портретів роботи Шевченка та про малюнки Аральського моря, експоновані на виставці.

Капирь В. [Щербаківський В. М.] Виставка артистичних творів Тараса Шевченка / В. Капирь [В. Щербаківський] // Рада. – 1911. – 19 березня (1 квітня) (№ 63).

Характеристика Шевченка-художника і огляд виставки його робіт у Києві.

Каталог шевченковской выставки в Москве по поводу пятидесятилетия со дня его смерти. 26.02.1861.– М. : Типография П. Рябушинского, 1911.

Репродукції малюнків Шевченка.

Книжник. Невеста Шевченка / Книжник // Киевская мысль. – 1911. – Февраль (№ 57).

Сюжет про портрет Лікери Полусмакової, ніби-то роботи Шевченка.

К-и Е. Виставка художественных произведений Шевченка / К-и Е. // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 3. – С. 144–145.

Розділ: «Художественная хроника».

[Кузьмин Е.] Виставка художественных произведений Шевченко / Е. Кузьмин // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 3. – С. 145–146.

Про художню виставку творів Шевченка.

Кузьмин Е. М. Тарас Григорьевич Шевченко / Е. М. Кузьмин // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 2. – С. 54–67; № 3. – С. 99–110: ил.

Відгуки:

М. Ф. Записки Наукового товариства імені Шевченка. – 1911. – Т. 104. – № 4. – С. 206.

Неделя. – 1911. – № 11–12. – С. 16.

Озгляд малярських робіт Шевченка.

Кузьмин Е. М. Шевченко художник и гравер / Е. М. Кузьмин // Киевская мысль. – 1911. – 25 февраля (№ 56).

Також:

Діло. – 1911. – 27 (14) березня (№ 68).

Руслан. – 1911. – 18 (5) березня (№ 61).

Малюнки Т. Шевченка. Вип. 1. За артистичним доглядом проф. В. В. Мате. Видано обществом им. Т. Г. Шевченка для вспомоществования нуждающимся уроженцам Южной России, учащимся в высших учебных заведениях г. Санкт-Петербурга. – СПб., 1911. – С. 14+30 ил.

Марков Л. Т. Г. Шевченко как художник / Л. Марков // Новый журнал для всех. – 1911. – № 39. – С. 83–88.

Меньшиков М. Быть ли России великой / М. Меньшиков // Новое время. – 1911. – 26 февраля.

Згадка про Шевченка-художника.

Музей імені Т. Г. Шевченка // Рада. – 1911. – 29 квітня (№ 146).

Про наміри заснувати в Петербурзькій Академії художеств музей імені Шевченка.

Н. Б. и Д. Щ. Выставка художественных произведений Т. Г. Шевченка. Киев, 1911 г. / Н. Б. и Д. Щ. // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 3. – С. 135–143.

Некие заметки о Шевченко // Rīgas Avīze [Рижская газета]. – 1911. – № 49.

Новицкий О. Т. Шевченко як маляр / О. Новицкий // Літературно-науковий вісник. – 1911. – Т. 54. – № 4. – С. 78–84.

Окреме видання Львів – Москва, накладом Наукового товариства імені Шевченка. – 1914. – 89 с.: мал. (Збірник істор.-філософ. секції Наукового товариства імені Шевченка у Львові, т. 16).

Новицкий Ол. Т. Шевченко як маляр (на спомин 50-х роковин смерті Т. Шевченка 1861.26.II) / Ол. Новицкий. – М. : Видання комітету по упорядкуванню шевченківських свят у Москві, 1911. – С. 103–115.

Огляд художньої творчості Т. Шевченка.

Новицкий А. Шевченко как художник / А. Новицкий // Наш журнал. – М., 1911. – № 4. – С. 42–46.

Памяти Т. Г. Шевченко // Речь. – СПб., 1911. – 27 февраля (№ 56).

Також:

К юбилею Шевченко // Киевская мысль. – 1911. – 27 февраля (№ 58).

Про виставку в Академії мистецтв ескізів і офортів Шевченка.

1 мая в Городском музее закончилась выставка художественных произведений Т. Г. Шевченко // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 5. – С. 251.

Художня хроніка.

Перцов П. Московская выставка Шевченко / П. Перцов // Новое время. – СПб., 1911. – 26 февраля (№ 12557).

Петербург. Художественная жизнь. Выставки и художественные дела // Русская художественная летопись. Приложение к журналу «Аполлон». – СПб., 1911. – № 2. – С 17.

Про урочисте засідання в Академії художеств 20.XII.1911 р. Промови М. Ковалевського, В. Мате та ін. Про ухвалу відлиття погруддя Шевченка і поставлення його в музеї Академії.

Пёстрые письма // Крымский вестник. – Севастополь, 1911. – 26 февраля (№ 52).

Архітектор Б. Ф. Свиньїн про вишанування пам'яті Шевченка в Академії мистецтв.

Русова С. Тарас Григорьевич Шевченко Украинский народный поэт. [Его жизнь и произведения] / С. Русова. – СПб., К. : Сотрудник, 1911. – 80 с.

Про історію роботи Шевченка «Хмельницький перед Кримським ханом», «Смерть Хмельницького» та ін. – С. 63.

Систематический указатель журнала «Киевская старина» 1882–1906. Составлен членами комиссии: И. Ф. Павловским, В. А. Щепотьевым, А. А. Явойским, студ. Киевск. университета Б. Д. Чигиринцевым. – Полтава, 1911. – С. 191–219.

Сластьон О. Г. Шевченко у мистецтві. Малюнки Тараса Шевченка. Вип. I. / О. Г. Сластьон. – СПб. : Общество им. Т. Г. Шевченка для вспомоществования нуждающимся уроженцам Южной России, учащимся в высших учебных заведениях С.-Петербурга, 1911. – С. 1–14.

С. М. Портрет Р. И. Лукомского, писанный Т. Г. Шевченком / С. М. // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 3.

Зі змісту:

Портрет Р. І. Лукомського, поміщика с. Журавки Пирятинського повіту, намальований 1843 р. у Качанівці – маєтку Г. С. Тарновського.

Сторонний. Шевченкове малювання / Сторонний // Рідний край. – 1911. – № 9–10. – С. 10–16.

Сумцов Н. Ф. Новости по истории украинского искусства / Н. Ф. Сумцов // Вестник Харьковского ист.-фил. общества. Вып. 1. – Харьков, 1911. – С. 58–69.

Анотований бібліографічний список Шевченко-художник. – С. 62–64.

[Тахаревський Л.] Шевченківська виставка в Москві. Художня виставка у Нижньому Новгороді / [Л. Тахаревський] // Рада. – 1911. – 16 квітня (№ 85).

Трикулевська Н. Малярський хист Шевченка / Н. Трикулевська // Українська хата. – 1911. – № 4. – С. 250–252.

Загальна характеристика Шевченка-художника.

Труш І. Альбом малюнків Т. Шевченка / І. Труш // Неділя. – Львів, 1911. – № 16–17. – С. 15.

Також:

Копирь В. [Щербаківський В.] Малюнки Тараса Шевченка. – Рада. – 1911. – 10 квітня (№ 82); Новые издания // Русская художественная летопись. – Спб., 1911. – № 2. – С. 183; Славинский М. // Вестник Европы. – 1911. – № 10. – С. 387–388.

Рецензія на видання «Малюнки Шевченка». Вип. I. – СПб., Общество имени Т. Г. Шевченко для вспомоществования нуждающимся уроженцам.

Український музей імені Тарновського у Чернігові // Руслан. – 1911. – 24 лютого (№ 42).

Про дарування Л. М. Жемчужниковим музеєві В. В. Тарновського автопортрету Шевченка.

Ф. К. Ещѣ о шевченковской выставке / Ф. К. // Утро России. – 1911. – 24 февраля (№ 44).

Чего нет на Шевченковской выставке // Утро России. – 1911. – 26 февраля (№ 55).

Пою відсутність на виставці багатьох експонатів з музею Тарновського в Чернігові.

Шевченківська виставка. Пам'ятні дубки // Засів. – 1911. – № 11. Розділ: Українське життя.

Т. Г. Шевченко. По поводу 50-летия со дня кончины // Нива. – СПб., 1911. – С. 173–177.

Репродукції 7 картин Шевченка, з них – 5 портретів.

Шевченко – художник та гравер. Російська преса про Шевченка // Рада. – 1911. – 27 лютого (12 березня) (№ 47).

Шевченко Т. Власноручні малюнки / Т. Шевченко. – СПб. : Видавництво товариства ім. Т. Г. Шевченка. – 1911. – Вип. I. – С. 3+15+30 малюнків.

Шевченко (к 50-летию со дня кончины Т. Г. Шевченко) // Русские ведомости. – 1911. – № 46.

Відомості про Шевченка-художника.

Шевченкова виставка в Москві. Для чого не обійдеться без диссонансу Відбитка погруддя Тараса Шевченка // Діло. – Львів, 1911. – № 54.

Розділ: Новинки.

Шевченковская выставка в Городском музее // Киевская мысль. – К., 1911. – 18 февраля (№ 49).

Список художників, які дали згоду взяти участь в ювілейній шевченківській виставці.

Шевченковская выставка // Киевские отклики. – 1911. – 9 мая (№ 75).

Також:

Картинная галерея в Києве // Киевская мысль. – 1911. – 17 апреля (№ 65).

К образованию отдела Т. Г. Шевченко в Киевском музее // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 4. – С. 194–195.

Шевченківська виставка // Засів. – 1911. – № 11. – С. 155.

Про збір коштів на організацію постійного шевченківського відділу у міському музеї.

Шевченкові дні в Москві // Руслан. – Львів, 1911. – 11 березня (26 лютого) (№ 55); 17 (4) березня (№ 60).

Широцький К. Сама собі в хаті господиня (картина Т. Шевченка) / Кость Широцький // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1911. – Т. СІ. – Кн. 1. – С. 101–108.

Про вплив творчості Рембрандта на творчість Шевченка.

Широцький К. Деякі портрети, роблені Тарасом Шевченком / К. Широцький // Рада. – К., 1911. – 3 квітня (№ 76); 5 квітня (№ 77).

Огляд портретних малюнків Шевченка з російської і української історії, портретів його друзів, сучасників, автопортретів і їх значення у вітчизняному мистецтві.

Широцький К. Заняття Т. Шевченка старовиною / К. Широцький // Рада. – К., 1911. – 2 березня (№ 49).

Про діяльність Шевченка в Київській археографічній комісії і його малюнки періоду 1845–1846.

Широцький К. Могила і смерть на картинах Т. Шевченка / К. Широцький // Діло. – Львів, 1911. – 10 (25) березня (№ 54; № 55).

Широцький К. Релігійні мотиви в картинах Т. Шевченка / К. Широцький // Нива. – СПб., 1911. – № 5. – С. 129–137.

Про картини й малюнки Шевченка на біблійні теми.

Широцкий К. Невеста Шевченка / К. Широцкий // Искусство и печатное дело. – К., 1911. – № 2. – С. 70–82.

Шумигорский В. Т. Г. Шевченко / В. Шумигорский // Новое время. – СПб., 1911. – 11 марта (№ 12557).

Про копіювання портрета атамана Платова, перебування у Ширяєва, навчання в Академії мистецтв.

Щурат В. Варшавський учитель Шевченка (Франц Лампи) / В. Щурат // Неділя. – 1911. – № 11–12. – С. 11–12.

Також:

Щурат В. Літературні начерки. – Львів, накладом автора, 1913. – С. 104–105.

Юбилейная виставка художественных произведений Т. Г. Шевченко // Киевская мысль. – 1911. – 26 февраля (№ 57).

Ювілейна виставка з оригінальних художніх творів Т. Г. Шевченка // Рада. – 1911. – 15 лютого (№ 36).

Ювілейні Шевченкові марки // Діло. – Львів, 1911. – № 67.

Розділ «Новинки».

Ювілейні медальйони Шевченка // Діло. – Львів, 1911. – (№ 39).

Розділ «Новинки».

Я. Шевченківська виставка в Москві / Я. // Рідний край. – К., 1911. – № 11–12. – С. 9–10.

Опис виставки, в улаштуванні якої брали участь О. Новицький, І. Белоусов.

1912 рік.

Акварели Т. Г. Шевченко в Киевском музее // Киевская мысль. – К., 1912. – 29 октября (№ 300); 7 ноября (№ 309).

// Неділя. – 1912. – №43. – С. 8.

// Сніп. – 1912. – №44–46. – С. 16.

Альбом знімків з Шевченкових артистичних творів // Сніп. – Харків, 1912. – №10. – С. 6.

Про альбом, який готує О. Новицький у Москві.

Бохан Д. Тарас Григорьевич Шевченко. Биографический очерк. / Д. Бохан. – [Вильна] : Эдитор, 1912. – 72 с.

Про життя Шевченка поета-художника.

Картины Т. Г. Шевченко на постоянной киевской выставке картин [у Миському музеї] // Украинская жизнь. – 1912. – № 11. – С. 76.

К-ч. Малюнки Т. Г. Шевченка. Петербург, року 1911 // Рідний край. – К., 1912. – № 4. – С. 4–8.

Рецензія на альбом: Малюнки Т. Г. Шевченка. – СПб.: Товариство ім. Т. Г. Шевченко, 1911.

Малюнки і фотографії Тараса Шевченка // Рада. – К., 1912. – 6 квітня (№ 79). Також:

Незвісні малюнки і фотографії Тараса Шевченка // Неділя. – 1912. – № 16. – С. 8;

Работы Т. Г. Шевченко // Украинская жизнь. – 1912. – № 5. – С. 86.

Про смерть Трофимова (м. Конотоп), знайомого Шевченка, в якого зберігалися три малюнки Шевченка, подаровані йому поетом, і одна фотографія Шевченка з його автографом.

М. Б. Русская художественная летопись / М. Б. // Неділя. – Львів, 1912. – № 10. – С. 7.

Про зміст журналу за 1911 р. і матеріали в ньому про Шевченка.

На спомин 50-х роковин смерті. Збірник, присвячений пам'яті Тараса Григоровича Шевченка. – Москва: Комітет по упорядкуванню Шевченківських свят в Москві, 1912. – 217, [3] с.: іл.

Новицький О. Шевченко, як маляр. – С. 101–116.

Незвісні малюнки і фотографії Тараса Шевченка // Неділя. – Львів, 1912. – № 16.

Розділ «Записки».

Новицький О. Шевченко, як маляр. Збірник «На спомин» / О. Новицький // Москва. – 1912.

Нові матеріали до артистичної творчості Т. Г. Шевченка // Дніпрові хвили. – 1912. – № 7. – С. 114.

Також:

Нові матеріали до артистичної творчості Т. Г. Шевченка // Рада. – 1912. – 21 березня (№ 67); Діло. – 1912. – 24 березня (№ 78); Сніп (Харків). – 1912. – № 5.

Інформація: Ф. Сулієв подарував Київському музею альбом Шевченка часів його останньої подорожі в Україну (1859) та медальйон з фотографією і волоссям поета.

Нові матеріали до артистичної творчості Т. Г. Шевченка // Сніп. – Харків, 1912. – № 15.

Нові матеріали до артистичної творчості Т. Г. Шевченка // Діло. – Львів, 1912. – № 78.

Розділ «Всячина».

Оберучев К. В Новопетровском укреплении. (Из старой тетради) // Українське життя. – 1912. – № 2.

Прянишников Ф. Пансионеру Общества Поощрения Художников Шевченко. 25. XI. 1840. // Украинская жизнь. – 1912. – № 2. – С. 98.

Також:

Спогади про Шевченка. – К.: Держлітвидав України, 1958. – С. 88.

Ф. Прянишников – віце-голова Товариства сприяння художникам у зв'язку з нагородженням Шевченка срібною медаллю другого ступеня.

Работы Т. Г. Шевченко // Украинская жизнь. – 1912. – № 5.

Розділ «На Украине и вне ея».

Романченко Т. До портрета Т. Г. Шевченка / Т. Романченко // Дніпрові хвилі. – Катеринослав, 1912. – № 5.

Степаненко Н. Художественные произведения Шевченка в музее украинских древностей в Чернигове / Н. Степаненко // Украинская жизнь. – М., 1912. – № 2. – С. 99–101.

В музее Тарновского в Чернигове собрано 285 рисунков и картин Шевченка, 2 альбома с полотною рисунков, 37 гравюр и 2 медные награвированные художником доски – всего около 400 произведений. На медных досках – на одной изображена «Судня рада», на другой «Старосты».

Христич К. Памяти Т. Г. Шевченко (26.02.1861 – 26.02.1912) / К. Христич // Аккерманское обозрение. – 1912. – 26 февраля (№ 7).

Шевченко як художник.

Чаговец В. Шевченко и последние дни неволи / В. Чаговец // Киевская мысль. – К., 1912. – 26 февраля (№ 57).

Шевченко як художник.

Широцький К. Артист-маляр Ів. Сошенко / К. Широцький // Рада. – К., 1912. – 22 липня (№ 167).

Сошенко і Шевченко.

Щурат В. Перші польські голоси про Шевченка. (1842–1844) / В. Щурат // Діло. – Львів, 1912. – 21 (8) грудня (№ 286); 24 (11) грудня (№ 288); 25 (12) грудня (№ 289); 26 (13) грудня (№ 290).

Також:

Щурат В. 3 життя і творчості Тараса Шевченка. – Львів, накладом автора. – 1914. – С. 3–20.

Огляд польського журналу «Tygodnik Petersburski» (1842. – №36, 51, 53, 59; 1843. – №37, 52; 1844. – №95, 97; 1845. – №3–4), в якому друкувалися статті про українську літературу, поезію і малярство Шевченка.

Франко І. Олександр Степанович Афанасьєв-Чужбинський. В кн.: Афанасьєв-Чужбинський О. С. Українські поезії. Вид. і передмова І. Франка / І. Франко – Львів : [Накладом видавця], 1912. – С. 5–14.

Також:

Франко І. Твори в 20 томах. – Т. 17. – К. : Держлітвидав України, 1955. – С. 465–471.

Поетична творчість Шевченка і Афанасьєфа-Чужбинського. Твори останнього, приписувані Шевченкові (Гарно твоя кобза грає...). Афанасьєв-Чужбинський як знайомий Шевченка і його спогади та статті про поета.

1913 рік.

Вороний М. Михайло Щепкін (1788–1813) / М. Вороний // Сяйво. – К., 1913. – № 7–9. – С. 172–182.

Про дружбу М. Щепкіна із Т. Шевченком. – С. 174, 192.

Гетьманець Г. [Коваленко Г.] На роковини. Тарас Шевченко. [Його життєпис] / Г. Гетьманець [Г. Коваленко] // Огни. – К., 1913. – № 8. – С. 1–5; № 9. – С. 2–6.

Зайцев П. К біографії Е. П. Гребенки / П. Зайцев // Русский библиофил. – СПб., 1913. – Ноябрь (№ 7). – С. 52–62.

Крип'якевич І. Шевченко-маляр / І. Крип'якевич // Ілюстрована Україна. – Львів, 1913. – № 7. – С. 2–6: іл.

Також:

Ілюстрований народний календар товариства «Просвіта» на рік 1914. – Львів: «Просвіта», 1914. – С. 74–80: іл.

К. Ш. [Широцкий К. В.] Карл Брюллов и Т. Шевченко / К. Ш. [К. В. Широцкий] // Украинская жизнь. – М., 1913. – № 2. – С. 54–59.

Портрети Шевченка 1840-рр. – Кейкуатової, Горленко, дітей Репніних, написані під впливом Брюллова.

Малюнки Т. Шевченка на виставці (в Петербурзькій Академії художеств) // Руслан. – Львів, 1913. – 16 січня (№ 10).

Мельников Л. М. Я. Г. Кухаренко и Т. Г. Шевченко в их взаимных отношениях. Доклад, прочитанный на общем собрании членов ОЛИКО 1 февраля 1913 г. по случаю 50-летия со дня смерти Я. Г. Кухаренко / Л. М. Мельников // Известия Общества любителей изучения Кубанской области: Вып. 6. Под ред. Б. М. Городецкого. – Екатеринбург: Тип. Кубанского обл. правления, 1913. – II, 338 с.: 5 л. вкл. портр. 1 ил. – С. 24–72.

Відгуки:

В Об-ве любителей изучения Кубанской обл. // Украинская жизнь. – 1913. – № 2. – С. 103–104.

От украинского научного общества // Голос минувшего. – М., 1913. – № 6. – С. 299.

Про заснування Шевченківського відділу в Київському міському музеї.

Щурат В. Літературні начерки / Д-р Василь Щурат. – Львів: 3 друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка, 1913. – 105 с.

Зі змісту:

Варшавський учитель Шевченка [Ф. Лямпі]. – С. 104–105.

Юнге Е. Ф. Воспоминания (1843–1860) / Е. Ф. Юнге // Сфинкс: Историческая библиотека, т. 10. – СПб., 1913. – 4, XVI, 5. – 488 с., рис: [9] л. портр.

Ін. публ.:

Вестник Европы. – 1883, кн. VIII; 1905, № 2–5; 1911, № 5–9. ВЕ, 1905, № 2–5; 1911, № 5–9, 1883, т. 4, № 8; Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників. –

К., 1958. – С. 196, 197, 202, 215, 218, 222, 226, 241, 275–276, 284, 302–303, 334, 371; Т. Г. Шевченко в воспоминаниях современников. – М., 1962.

1914 рік.

Зайцев П. Тарас Григорьевич Шевченко. [К столетней годовщине его рождения] / Павел Зайцев // Солнце России. – СПб., 1914. – С. 1–2: ил. 3 автопортрета.

Окреме видання: Хто такий Тарас Шевченко. – К. : Коштом автора, 1913. – 32 с. У книжці 12 малюнків та портретів і автограф Тараса Шевченка. Вид. 2. Передрук видання 1915 р. з додатком малюнків та портретів, вірша Г. Комарівни та афоризму (думки Дізраелі) з 16 малюнками та портретами. – К., 1914, 32 с. (до 100-літніх роковин народження Великого Кобзаря. 1814–1914).

Лукерья Ивановна Яковлева // Утро России. – 1914. – 25 февраля (№ 46): портр.

Про колишню наречену Шевченка Полусмакову Л. І. (в одруженні – Яковлеву).

Новицький О. Тарас Шевченко як маляр / О. Новицький // Збірник істор.-філософ. секції Наукового товариства імені Шевченка у Львові. – Львів, М. : Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1914. – Т. 16. – 83 с.: іл.

Додаток:

Ресстр праць Шевченка, що дійшли до нас, або про які маємо звістки. 1. Автопортрети. 2. Портрети. 3. Краєвиди. 4. Побутові малюнки. 5. Історичні малюнки. 6. Релігійні малюнки. 7. Алгоритичні малюнки. 8. Ілюстрації. 9. Анатомічні малюнки та етюди з натури. 10. Копії. 11. Офорти. 12. Скульптурні праці. 13. Архітектурні проекти. 14. Речі, ніби праці Шевченка.

О. Н. [Новицький О.], Шевченко як артист-маляр. / О. Н. [Новицький О.] // Ілюстрована Україна. – Львів, 1914. – № 8. – Травень. – С. 127–129.

Пессимист. Последняя поэма / Пессимист // Приазовский край. – Ростов-на-Дону, 1914. – 25 февраля (№ 25).

Про стосунки між Шевченком і Ликерою Полусмаковою.

Портрет Шевченка // Пам'яті Великого Кобзаря землі української Тараса Шевченка (1814–1914). Ілюстрований ювілейний додаток до № 46 «Ради». – К., 1914. – 25 лютого. – С. 4–13: іл.

Про портрети Шевченка, мальовані та фотографічні, які разом зі спогадами допомагають відтворити живий образ поета.

Схоласть О. Ще не знайдені малюнки і малозвісні погруддя Шевченка / О. Схоласть // Сяйво. – К., 1914. – № 2.

Славинский М. Т. Г. Шевченко / М. Славинский // Новая иллюстрация. – СПб., 1914. – № 9. – 11 марта. Репр.: 13.

Огляд життя і творчості Шевченка. Реподукції його малярських творів.

Сластіон О. Ще не знайдені малюнки і малозвісні погруддя Шевченка / О. Сластіон // Слово. – К., 1914. – № 2. – С. 60–61.

Про альбом малюнків Шевченка, що був у Ф. Лизогуба; про погруддя Шевченка роботи В. Беклемішева та Н. Башилова.

С. Т. Г. Шевченко и Киев / С. // Последние новости. – К., 1914. – 4 февраля (№ 23132).

Степаненко Н. Т. Г. Шевченко в Нижнем Новгороде (1857) / Н. Степаненко // Волгарь. – Нижний Новгород, 1914. – 25 февраля (№ 54).

Тарас Шевченко. Його життє і літературна діяльність: ювілейне видання в соті роковини уродин поета. – Львів : Накладом Українського педагогічного товариства, 1914. – Число. 180. – 72 с.: іл.

Зі змісту: 3. Тарас учиться малярства.

Тисяченко Г. [Саливон Г.] Т. Шевченко на Україні / Г. Тисяченко [Г. Саливон] // Рада. – К., 1914. – 2 березня (№ 50); 7 березня (№ 54); 30 березня (№ 73).

Біографічний нарис. Про роки перебування Шевченка на Україні та про Шевченківські місця на Україні.

Фальстаф [Аверченко А.] Шевченко-живописець / Фальстаф [А. Аверченко] // Петербургская газета. – СПб., 1914. – 27 лютого (№ 56).

Висока оцінка ілюстрації Шевченка до оповідання М. Надеждіна «Сила воли» у книзі «Сто русских литераторов» (1841).

Шевченківський збірник. – СПб. : [Друк. Бр[атів] В. та І. Линників], 1914. – Т. 1 [4], 160 с., 3 арк. іл. в кн. репрод. картин Т. Г. Шевченка.

Зі змісту:

Олександренко О. З петербурзьких років (1838–1843). – С. 1–16; Грушевський О. Шевченко і Куліш. – С. 17–47; Олександренко О. Оксана. – С. 48–68; Грушевський О. Три літа. – С. 69–89; Широцький К. Т. Шевченко як ілюстратор. – С. 90–119; Макаренко М. З артистичної спадщини Шевченка. – С. 120–126; Новицький О. Шевченко та Гогарт. – С. 127–134; Грушевський О. В киргизських степах – С. 135–160.

Шевченко и Айра Олдридж // Одесский листок. – Одесса, 1914. – 16 февраля (№ 9271).

Також:

Шевченко и Айра Олдридж // Приазовский край. – Ростов-на-Дону, 1914. – 15 февраля (№ 52).

Юнге Е. Ф. Воспоминания (1843–1860). Вступит. статья А. Новицкого / Е. Ф. Юнге. – М. : Типо-лит. «Я. Данкин и Я. Хомутов», 1914. (Серия : Историческая библиотека). – Т. 10. – XVI, 490, XXXI с., 21 л. ил.

Ševčenko kā akadēmīķis // Jaunā Avīze : Literāriskais un Satīriskais pielikums [Нова газета: Літературний і сатиричний додаток]. – Вентспілс, Латвія. – 1914. – 1. III.

[Шевченко як академік // Нова газета: Літературний і сатиричний додаток. – Вентспілс, 1914. – 1 березня].

1915 рік.

Елпатьевский [С. Я.] Олдридж и Шевченко / [С. Я.] Елпатьевский // Клич, «День печати»: Сборник на помощь жертвам войны. – М., 1915. – 240 с.: ил.

Збірник пам'яті Тараса Шевченка (1814–1914). – К. : Українське наукове товариство в Києві, 1915. – 258 с.

Зі змісту:

Широцький К. Туреччина в картинах Т. Шевченка. – С. 91–98.

П. С. [Петлюра С.] [Рецензія] / **П. С.** [С. Петлюра] // Український науковий збірник. – М. : Українське наукове товариство у Києві, 1915. – С. 104–105.

Рецензія на кн.: Шевченко Т. Малюнки. Вип. 2. За артистичним доглядом В. В. Мате. – СПб.: «Об-во им. Т. Г. Шевченко для вспомоществования нуждающимся уроженцам Южной России, учащимся в высших учебных заведениях СПб, 1914.

Широцький К. Туреччина в картинах Т. Шевченка / К. Широцький // Збірник пам'яті Тараса Шевченка (1814–1914). – К. : Українське наукове товариство в Києві, 1915. – С. 91–98.

1916 рік.

Модестов Н. Т. Г. Шевченко как бытописатель и историк Оренбургского края / Н. Модестов, свящ. // Труды Оренбургской Ученой Архивной Комиссии. – Оренбург, 1916. – Вып. XXXIII. – С. 155–163.

Репнина В. Письмо к Ш. Эйнару / В. Репнина // Русские пропилеи. – СПб., 1916. – Т. II. – С. 211–221.

Репнина В. Н. Письмо к Шарлю Эйнару от 27 января 1844 г. / В. Н. Репнина // Русские пропилеи. – Т. 2. – М., 1916. – С. 205–217.

Соловій О. Передплата на «Живописную Украину» та кн. Н. А. Долгоруков. / О. Соловій // Український науковий збірник. Вип. 2. – М. : Українське наукове товариство в Києві, 1916. – С. 107–109.

До історії розповсюдження в Україні «Живописной Украины» Т. Шевченка.

Т. Г. Шевченко и кн. В. Н. Репнина. // Русские пропилеи. Материалы по истории русской мысли и литературы. – Т. 2. – М. : Издание М. и С. Сабашниковых, 1916. – С. 179–263.

1917 рік.

Мочульський М. Михайло Щепкін і Тарас Шевченко. / М. Мочульський // Літературно-науковий вісник. – 1917. – Т. 67 (№ 2). – С. 225–255.

Широцький К. Документи про Т. Шевченка. З архіву С.-Петербурзької Академії Художеств. / К. Широцький // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. – 1917. – Т. СХІХ–СХХ. – С. 59–76.

Щурат В. Шевченко і поляки. Основи взаємних зв'язків / Василь Щурат. – Львів, 1917. – 132 с.

Щурат В. Шевченко і поляки / Василь Щурат // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. – Львів, 1917. – С. 119–120.

1919 рік.

Ашешов Н. Тарас Григорьевич Шевченко. Жизнь поэта. Его мировоззрение. Его страдания. Его творчество / Ник. Ашешов. – 2-е изд. – Петроград, 1919. – 62 с.

Пам'яті Тараса Шевченка. 25 лютого 1814 – 26 лютого 1861 р. – Умань: Видання культурно-просвітнього відділу Уманського кооперативного Союзу: Друкарня т-ва «Порядок», 1919. – 24 с.

Малюнки Т. Шевченка.

О. Руденко Шевченко поміж інших народів.

П. Курінний. Невідомий ще малярський твір Т. Г. Шевченка.

Шевченко Т. Г. Кобзарь. [Вступ. ст. П. Шукіна] / Т. Г. Шевченко. – Катеринослав : Укр. вид-во в Січеславі; Друк. Запорож. залізниці, 1919 [на обкл. лип. 1920]. – 2-е вид. – XXVI, 528 с.: портр.

1920 рік.

Каталог шевченківської виставки. З портретом батька Т. Шевченка. – Львів, 1920. – 23 с.

Зі змісту:

Боцян О. «Се мій батько». Невідомий портрет батька Шевченка.;

Свеницький І. Видання «Кобзаря», поодиноких поем, творів і переписка Шевченка (Бібліографія видань творів Шевченка і літератури про нього, автографів, малюнків).

Шевченківська виставка // Більшовик. – К., 1920. – 14 березня (№ 69).

1921 рік.

Струхманчук Я. Шевченко як художник / Я. Струхманчук // Вісті. – Умань, 1921. – 10 березня (№ 50).

Тарас Шевченко. Збірник. За ред. Є. Григорука і П. Филиповича. – К. : Держвидав України, 1921. – 126 с.: іл., портр.

Зі змісту: П. Ф. Шевченківська виставка 1920 р. в Києві. – С. 121–124.

Яшек М. Ф. Т. Г. Шевченко. Матеріали до бібліографії (1903–1921) / М. Ф. Яшек. – Вип. 1. – Харків : Держвидав України, 1921. – 104 с.

1922 рік.

Айзеншток І. Шевченкознавство – сучасна проблема / І. Айзеншток // Шляхи мистецтва. – Харків, 1922. – № 2. – С. 51–53.

Див. також: Путь просвещения. – 1922. – № 2. – С. 343–344.

Айзеншток І. Шевченкознавство – сучасна проблема / І. Айзеншток. – Харків : Всеукраїнський літературний комітет, 1922. – 23 с.

1923 рік.

Адарюков В. Офорт в России / В. Адарюков // Искусство: Журнал Российской академии художественных наук. – 1923. – № 1. – С. 27, 82–91.

Також: Адарюков В. Я. Офорт в России. – М., 1923.

Про Шевченка – новатора офорта. Вплив Шевченка на художників Шишкіна та Мате. – 285 с.

Голлербах Э. История гравюры и литографии в России / Э. Голлербах. – М., Петроград : Госполитиздат, 1923. – 220 с.

Також: Голлербах Э. История гравюры и литографии в России. – М., Петроград: Госиздат, 1924. – 217 с.: ил.

Про малюнки Шевченка, вміщені у книзі «Наши, списаные с натуры русски-ми». – СПб., 1841–1842. – 171 с.

Новознайдений автопортрет Т. Шевченка // Глобус. – К., 1923. – № 2. – С. 1.

Автопортрет Шевченка у солдатському мундирі (1848), знайдений 1923 р. в Києві.

Штаерман Ю. Я. Тарас Шевченко как художник / Ю. Я. Штаерман // Пролетарская правда. – К., 1923. – 11 марта (№ 56).

1924 рік.

Ріжко М. Шевченко як маляр // М. Рожко // Знаття. – 1924. – № 10–11. – С. 24–25.

Шевченківський збірник / Під редакцією П. Филиповича. – К. : Сорабкоп, 1924. – Т. 1. – 152 с.

Зі змісту: Ол. Новицький. Автопротрети Т. Г. Шевченка. – С. 119–125.

1925 рік

Біляшівський М. Два портрети роботи Шевченка / М. Біляшівський // Україна. – К., 1925. – № 1–2. – С. 139–140.

Про портрети Товбича і Ясевича, виконані Шевченком.

Брик І. Пам'ятки по Шевченкові в родині Ускових / І. Брик // Стара Україна. – Львів, 1925. – № III–IV. – С. 46–51.

Також:

Відбиток: Львів: Друкарня Наукового Товариства ім. Шевченка, 1925. – 8 с.

Малярська творчість Шевченка у Новопетровському укріпленні. Малюнки Шевченка у родині Ускових: «Портрет І. Ускова», «Портрет А. Ускової з донькою Наталею», «Портрет Каті», «Новопетровське укріплення з Хівинського шляху», «Новопетровське укріплення з моря». «Сад біля Новопетровського укріплення», «Мис Тюк-Карагай на півострові Мангишлак».

Єрофіїв І. Осіння виставка в музеї Слобідської України ім. Сквороди [Харків] / І. Єрофіїв // Червоний шлях. – Харків, 1925. – № 10. – С. 193–195.

Про малярські твори Шевченка на виставці.

К. Портрет Шевченкової роботи / К. // Глобус. – К., 1925. – № 5. – С. 106, портр.

Про портрет декабриста Олександра Миколайовича Муравйова, нижегородського губернатора (1858), ніби намальований Шевченком.

Кревецький Ів. Пам'ятники по Шевченкові у Львові / Ів. Кревецький // Стара Україна. – Львів, 1925. – Кн. III–IV. – С. 42–45.

Про малюнки і рисунки Шевченка, які зберігалися у Науковому товаристві імені Шевченка, Національному музеї та у родині Павецьких. – С. 44–45.

Кричевський В. Будинок, де жив Т. Г. Шевченко у Києві / В. Кричевський // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 136–138.

Новицький О. Шевченко і друкарська справа / О. Новицький // Бібліологічні вісті. – К., 1925. – № 1–2. – С. 131–133.

Про зацікавленість Шевченка друкарською справою у зв'язку з технікою офорта.

Новицький Ол. Шевченко та Рембрандт / Акад. Олексій Новицький // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 122–125.

Між стор. 124–125 репродукції з творів Шевченка: копії з Рембрандта.

Новицький О. До портрета Шевченка, опублікованого В. О. Щавинським / О. Новицький // Україна. – К., 1925. – С. 140–141.

Опублікований автопортрет Шевченка з колекції В. О. Щавинського.

Новицький М. Шевченко в процесі 1847 р. і про папери / Михайло Новицький // Україна. – К., 1925. – № 1–2. – С. 51–99.

До історії побутування картини Т. Шевченка «Селянська родина».

Олександрів О. Шевченко на Черкащині в спогадах сучасників / О. Олександрів // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 157–160.

Україна. Науковий двохмісячник українознавства. Орган історичної секції Академії. – К., 1925. – № 1–2. – 238 с. + [2] с., [5] вкл.

Зі змісту:

Новицький М. До історії арешту Шевченка 1850 р. – С. 156–193. Новицький О. Примітки до малюнків: портрет Т. Г. Шевченка із збірки Щавинського; портрет П. В. Енгельгардта; портрет А. В. Племянникова; «Сама собі господиня в хаті», – С. 196–199. – Новий малюнок Шевченка [з альбому О. С. Чернишевської]. – С. 199.

Филипович П. Шевченко і Гребінка / П. Филипович // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 24–36.

Про портрет Мартоса, роботи Шевченка. – С. 25.

Франко І. Тарас Шевченко. [Подала К. Грушевська] / І. Франко // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 5–9.

Про оточення Шевченка під час навчання у маляра Ширяєва та в Академії мистецтв.

Шевченко та його доба. Збірник перший: Під редакцією М. М. Новицького і П. П. Филиповича. – [К.]: Держвидав України, 1925. – 200 с., портр.: іл.

Зі змісту:

Филипович П. П. До студіювання Шевченка та його доби. (Передмова). – С. 7–3. Петров В. П. Куліш і Шевченко. (До історії їх взаємовідносин в 1843–1844 роках). – С. 57–59.

Штаерман Ю. Т. Г. Шевченко – живописець і гравер / Ю. Штаерман // Коммунист. – 1925. – 12 марта (№ 58).

Щавинський В. Шевченко як маляр / В. Щавинський // Україна. – К., 1925. – Кн. 1–2. – С. 115–121.

Яшек М. Тарас Шевченко / М. Яшек // Знання. – 1925. – № 9. – С. 24–25.

Зі змісту: Шевченко як маляр.

Яшек М. Шевченківська література в 1925 р. / М. Яшек // Червоний шлях. – 1925. – № 2. – С. 199–206; № 3. – С. 235–241.

1926 рік.

Антонович Д. Неопублікований портрет роботи Шевченка / Д. Антонович // Студентський вісник. – Прага, 1926. – Ч. 3.

Вировий Є. Чи не новий малюнок Т. Шевченка? / Є. Вировий // Наша Бесіда. – Варшава, 1926. – Ч. 15–16. – С. 5.

Про картину «Козак-Мамай».

Возняк М. Спогади Агати Ускової про Тараса Шевченка / М. Возняк // Науковий збірник за рік 1926: Записки Українського наукового товариства в Києві. – Т. 21. – 1926. – С. 168–173.

Також:

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав, 1958. – С. 302–307;

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – 547 с.: іл. – С. 236–240;

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – 608 с. – С. 273–277.

Про заняття Шевченка живописом і скульптурою у Новопетровському укріпленні.

Гадзінський В. Свято Т. Шевченка (Конспект доповіді) / В. Гадзінський // Агітатор. – Харків, 1926. – 14 березня (№ 5). – С. 22–27.

Із змісту:

2. Т. Шевченко (поет, маляр, прозаїк).

Голубець М. Шевченко маляр / М. Голубець. – Львів, К., 1926. – 32 с.

Г. Р-ий. На Миргородщині / Г. Р-ий // Робітник. – 1926. – 12 березня (№ 58).

Про перебування Шевченка в с. Мар'їнському і Миргороді.

Дорошкевич О. Трагедія самотнього чуття: Шевченко і Ликера / О. Дорошкевич // Життя і революція. – К., 1926. – № 9. – С. 73–89.

Новицький Ол. Примітки до малюнків Т. Шевченка / Ол. Новицький // Шевченко та його доба. – 1926. – Т. 2.

Про малюнки Шевченка: «Судня рада», «Хлопчик Гаврило Родзянко», «Портрет невідомого», «Шлях біля Києва» (С. 167–168).

Павленко М. Чи досліджено вже Шевченка, як маляра? / М. Павленко // Пролетарська правда. – 1926. – 10 березня (№ 56).

Панченко М. Тарас Шевченко / М. Панченко. – Харків : Книгоспілка, 1926. – 52 с.

Згадка про Шевченка-художника.

Плевако М. Хрестоматія нової української літератури. / М. Плевако. – Харків : Держвидав України, 1926. – Т. I : Перша половина XIX ст. – С. 495–520.

Зі змісту:

10. Шевченко як маляр.

11. Бібліографія бібліографії.

Плевако М. Тарас Шевченко. Бібліотека молодого лєнінця. «Від первісного суспільства до соціалізму». Літературно-суспільствознавча хрестоматія в окремих книжках. Для старших груп соціального виховання й юнацтва / М. Плевако. – Харків : Держвидав України, 1926. – Вип. 18. – 400 с.

Зі змісту:

Шевченко як маляр.

Попов П. М. Матеріали до словника українських гравєрів / П. М. Попов // Труды Укр. наук. ін-ту книгознавства. – Т. I. – 1926. – С. 219–352.

Зі змісту:

Про Шевченка – С. 340–342.

Окреме видання: К., 1926. – 140 с.

Про Шевченка – С. 126–128.

Портрет Шевченка з поштових марок // Червоний шлях. – Харків, 1926. – № 9. – С. 249.

Рєзанов В. Т. Г. Шевченко та Я. Г. Кухаренко. Етюд / В. Рєзанов // Науковий збірник за рік 1925: Записки Укр. наукова товариства у Києві. – 1926. – Т. 20. – С. 170–172.

Шевченко та його доба: Збірник другий: Укр. акад. наук. Комісія для видання пам'яток ювілейного письменства. – К. : Книгоспілка, 1926. – 169 с.: іл.

Зі змісту:

Новицький О. Примітки до малюнків [«Судня рада», «Хлопчик Гаврило Родзянко», «Портрет невідомого», «Шлях біля Києва»]. – С. 167–168.

Шевченківська виставка // Робітник. – 1926. – 16 березня (№ 60).

Про виставку у Полтавському державному музеї.

Яшек М. Тарас Шевченко / М. Яшек // Знання. – 1926. – № 4. – С. 32–33.

Яшек М. Шевченкознавство за останній час / М. Яшек // Комуніст. – 1926. – 12 березня (№ 58).

Бібліографічний огляд.

1927 рік.

Богацький П. Нове про Т. Шевченка: Інформаційний огляд (1925–1927). (Докінчення) / П. Богацький // Літературно-науковий Вісник. – Львів, 1927. – Т. ХСІІІ. – Кн. VI. – С. 129–136.

Про Шевченка як маляра. – С. 131.

Дорошенко В. Огляд українського Наукового руху поза межами УРСР / В. Дорошенко // Україна. – К., 1927. – Кн. 5. – С. 131–150.
Малярство. – С. 147–149.

Дві замітки присвячені Шевченковому малярству: Є. Вировий. Чи не новий невідомий малюнок Шевченка. (Зі знімком, приписуваного Шевченку «Мамая» // Наша Бесіда. – Варшава, 1926. – Ч. 15–16. – С. 5; Д. Антонович. Неопублікований портрет роботи Шевченка // Студентський вісник. – Прага, 1926. – Ч. 3. – С. 15–16. з репродукцією портрета невідомого чоловіка, в якому автор вбачає Н. А. Муравйова. У Київському історичному музеї відкрилася виставка художніх робіт Тараса Шевченка // Червоний шлях. – Харків, 1927. – № 2. – С. 191–192.

Іванова-Артюхова А. Ілюстратори М. В. Гоголя / А. Іванова-Артюхова. – К. : Український інститут книгознавства, 1927. – 34 с.
Опублікований малюнок сепією до повісті «Тарас Бульба» (вид. 40-х років), який приписується Шевченкові.

К. Н. Нові придбання у музеї ім. Шевченка / К. Н. // Пролетарська правда. – 1927. – 17 квітня (№ 87).
Про надходження до музею автопортрета Шевченка (з двома киргизькими хлопчиками), виконаний сепією на зашланні.

Макшеєва Н. Т. Г. Шевченко в Аральській експедиції / Н. Макшеєва // Життя і революція. – К., 1927. – № 3. – С. 345–351.
Матеріали дочки О. І. Макшеєва – Наталії Олексіївни – до спогадів про Шевченка її батька, одного з учасників експедиції по Аральському морю.

Сумський музей // Україна. – 1927. – № 2. – С. 226–227.
Про нові експонати в музеї: офорти з власноручними написами Шевченка і фотопортрет останніх років життя.

Я-к. [Яшек М.] Т. Шевченко: Загальнокультурне та ідеологічне обличчя / Я-к. [М. Яшек] // Знання. – 1927. – № 5. – С. 29.
Бібліографічний список.
Зі змісту:
В. Погляди з мистецтва. – С. 29.

1928 рік.

Бурачек М. Шевченко як художник / М. Бурачек // Культура і побут (додаток до газети «Вісті»). – 1928. – 10 березня (№ 10).

[Дерман А. Б.] Черты из биографии и творчества М. С. Щепкина. / Щепкин М. С. Записки крепостного актера М. С. Щепкина / [Дерман А. Б.]. – М. : Современные проблемы, 1928. – С. 165–225.
Про Щепкіна і Шевченка-художника. – С. 215–222.

Друнин В.П. Тарас Шевченко / В. П. Друнин. – М., Ленинград : Госиздат, 1928. – 72 с.

Елеонский С. Николай I и К. Брюллов в «Чертовых куклах» Н. С. Лескова / С. Елеонский // Печ[ать] и Рев[олюция]. – 1928. – Кн. 8.

Житецький І. «Описная экспедиция» Аральського моря і Шевченко (1848–1849) / І. Житецький // Україна. – 1928. – № 3 – С. 58–61.

Також:

Знайдено невідомі картини Т. Шевченка // Зоря. – 1928. – № 2. – 26 с.

Про сім картин Шевченка, знайдених в Бугуруслані.

Костомаров М. Воспоминания о двух малярах / М. Костомаров // Костомаров М. І. Науково-публіцистичні і полемічні писання. – К., 1928. – С. 86–93.

Також:

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 447–453; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Вид-во худ. літератури «Дніпро», 1982. – С. 130–137; Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 155–162.

Про художника Шевченка і маляра-селянина Грицька. Народний характер творчості Шевченка

Лазаревська К. Шевченко і брати Лазаревські (дещо з родинного архіву Лазаревських) / К. Лазаревська // Україна. – 1928. – № 4. – С. 46–51.

Згадка про портрети братів Федора і Михайла Лазаревських, виконані Шевченком на засланні.

Літвінова Є. Дідусь Тарас / Є. Літвінова // Життя і революція. – К., 1928. – Кн. 3 березня. – С. 111–116.

Також:

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 317–323;

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 1982. – С. 240–244;

Воспоминания о Тарасе Шевченке. – К. : Дніпро, 1988. – С. 283–289;

Спогади про Тараса Шевченка. – К. : Дніпро, 2010. – С. 277–281.

Спогади онуки І. Ускова про перебування Шевченка в Новопетровському укріпленні, про те, що художник малював сетією краєвиди форту, куточки саду, портрети знайомих тощо.

Новицький О. Відбудований малюнок Т. Шевченка / О. Новицький // Глобус. – К., 1928. – № 5. – 71 с.: іл.

Про ескіз постаті хлопчика з мискою до малюнка «Киргизькі діти».

Новицький О. Прийоми композиції в Шевченкових картинах / О. Новицький // Глобус. – К., 1928. – № 5. – С. 67–68: іл.

Оришкевич І. // Життя і революція. – К., 1928. – № 4. – С. 188–190.

Рецензія на кн.: Шевченко Т. Г. Повна збірка творів. Повісті. Вступ. стаття Ф. Якубовського. Малюнки Т. Шевченка. – К. : Сяйво, [1928]. – 654 с.

Пронін І. В гостях у друга Т. Г. Шевченка / Пронін І. // Життя і революція. – К., 1928. – № 3. – С. 117–123.

Про знайомство з дочкою коменданта Новопетровської фортеці Надією Іраклівною Усковою (Смоляк), її спогди про Шевченка, малюнки поета, які зберігалися в неї.

Про портрети Т. Г. Шевченка // Культура і побут (додаток до газети «Вісті»). – 1928. – 22 жовтня (№ 41–42).

Про видання кольорових репродукцій портретів Шевченка.

Сліпко-Москальцов [К.] Шевченко-художник / [К. Сліпко-Москальцов // Нове мистецтво. – 1928. – № 9. – С. 2–3.

Таранушенко С. До питання про ранні акварельні роботи Тараса Шевченка / С. Таранушенко // Ювілейний збірник на пошану академіка М. Грушевського. – К. : УАН, 1928. – С. 101.

Хоменко Є. І. Шевченко на Прилуччині / І. Є. Хоменко. – Прилуки, 1928. – 48 с., портр.

Про перебування Шевченка на Прилуччині та його творчість у роки: 1843 (Качанівка, Мойсієвка, Яготин); 1845 (с. Густин, м. Прилуки), 1859 (м. Пирятин).

Якубовський Ф. Арешт Шевченка / Ф. Якубовський // Пролетарська правда. – К., 1928. – 11 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Якубовський Ф. Живий Шевченко / Ф. Якубовський // Пролетарська правда. – К., 1928. – 11 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

1929 рік.

Багрій О. В. Г. Квітка-Основ'яненко й Т. Шевченко / О. В. Багрій // Квітка-Основ'яненко: збірник на 150-річчя народження. – [Харків] : Український робітник, [1929]. – С. 78–93.

Бурачек М. Г. Жіночі образи 40-х років в портретній живописі Т. Г. Шевченка / М. Г. Бурачек // Література і мистецтво (додаток до газети «Вісті»). – 1929. – 9 березня (№ 10): іл.

Бурачек М. Г. Малюнки Т. Г. Шевченка / М. Г. Бурачек // Знання. – 1929. – № 5. – С. 20–21: іл.

Елпатьевский С. Я. [Олдридж и Шевченко] / С. Я. Елпатьевский // Воспоминания за 50 лет. – Ленинград : Прибой, 1929. – С. 289–291.

Ернст Ф. Як збиралися малярські твори Шевченкові у Всеукраїнським історичним музеї ім. Шевченка / Федір Ернст // Життя і революція. – К., 1929. – Кн. 3. – С. 122–130.

Історія надходження малярських творів Шевченка із Музею українських старожитностей В. В. Тарновського до ВІМШ.

Іванова-Артюхова А. К. О. Трутовський: Т. Г. Шевченко / А. Іванова-Артюхова. – Полтава, 1929. – 9 с.

Коряк В. Життя Тараса Шевченка / В. Коряк. – [Харків] : Держвидав України, 1929. – 23 с.

Вид. 2-е: [Харків]: Держвидав України, 1930. – 54 с.

Лакиза І. Тарас Григорович Шевченко. Популярний критико-біографічний нарис / І. Лакиза. – Харків : Держвидав України, 1929. – 142 с.: портр.

Вид. 2-е, доповнене: Харків: Література і мистецтво, 1931. – 158 с.

Літник Я. Шевченко в образотворчому мистецтві (Довідка) // Червоний шлях. – Харків, 1929. – № 3. – С. 136–143: іл.

Про Шевченка-майлера, розгляд його малюнків, офортів та інших творів.

Моргуліс З. Матеріали з громадського і літературного життя України: Федір Євгенович Корш / Зіновій Моргуліс // Україна, 1929. – Липень–серпень. – С. 106 – 114.

Зі змісту:

О. П. Новицький. Шевченко як художник.

Нові придбання інституту Тараса Шевченка // Комуніст. – 1929. – 10 березня (№ 58).

Також:

Літературна газета. – 1929. – 1 квітня (№ 7).

Згадка про придбання сепії «Казашка Катя».

Очинський І. Про естетичні погляди Т. Г. Шевченка / І. Очинський // Літературна газета. – 1929. – 1 березня (№ 5).

Пилипенко С. Про Шевченкові малюнки / С. Пилипенко // Пflug. – Харків, 1929. – № 2. – С. 70–75: іл.

Про подорож до Богоруслана для одержання малюнків Шевченка від дочки І. Ускова – Надії Ускової-Смоляк (дається опис малюнків), а також про збирання малюнків по інших місцях, які поклали початок колекції Шевченківського музею в Харкові.

Скворцов А. М. Життя художника Тараса Шевченка / А. М. Скворцов – М.: Издательство АКР, 1929. – 116 с.: ил., портр.

2-е изд. – М., Ленинград : Искусство, 1941. – 114 с.: ил., портр. (п. н. «Художник Тарас Шевченко»).

Відгуки на 1-е вид.:

Ернст Ф. А. // Хроніка археології та мистецтва. – 1930. – № 1. – С. 84.

Т. Г. Шевченко як ілюстратор // Всесвіт. – К., 1929. – № 10. – С. 4–5: іл.

Тарас Шевченко о покинутой и беспризорном // Пламя. – Харьков. – № 4.

Репродукція рисунка «Хата батьків у Кирилівці», карикатура Шевченка на самого себе.

Чернявський М. Шевченкова могила. Спогади // М. Чернявський. – Твори / М. Чернявський. – Харків : Рух, 1929. – Т. 4.: Душа поета. Повісті і оповідання. – С. 299–315.

Про колекцію творів Шевченка в музеї Тарновського в Чернігові, упорядковану Б. Д. Грінченком.

Шевченківський відділ у Чернігівському музеї // Література і мистецтво (додаток до газети «Вісті»). – 1929. – 9 березня (№ 10): іл.

1930 рік.

Артюхова А. Ілюстрації до творів Шевченка / А. Артюхова // Життя і революція. – К., 1930. – № 3. – С. 158–182: іл.

Ілюстрації художників: В. Штернберга, М. Башилова, Я. де Бальмена, Л. Жемчужникова, К. Трутовського, М. Мікешина, А. Наумова, В. Отмара, І. Іжакевича, О. Слатьона, М. Пимоненка та ін.

Відділи Т. Шевченка в музеях України // Культробітник. – К., 1930. – № 4. – С. 21.

Про відділи Шевченка у музеях Чернігова і Києва.

Карачевська Л. Виставка Т. Шевченка: Провідник / Л. Карачевська. – Чернігів : Чернігівський Державний музей Укрнаука НКО УРСР, 1930. – 30 с.: іл.

Миронець І. Робота шевченківських установ / І. Миронець // Пролетарська правда. – 1930. – 11 березня (№ 58).

Про роботу відділів і кабінетів Української академії наук, Інституту Т. Г. Шевченка, Шевченківського комітету, комісії по вивченню малярської спадщини Шевченка. Про складання бібліографії Шевченка і словника його поетичної мови.

Недужа М. Невивчений митець / М. Недужа // Декада. – Харків, 1930. – № 7–8. – С. 7, іл.

Новицький О. Т. Шевченко. Монографія / О. Новицький. – Харків : Рух, 1930. – 32 с.: іл.

Панченко М. Шевченківська виставка 1930 р. / М. Панченко // Літературний архів. – 1930. – Кн. 1–2. – С. 125–137: іл.

Окреме видання: Харків : Держвидав України, 1930. – 15 с. (Інститут Тараса Шевченка) [п. н. «Виставка Т. Шевченка»].

Також див.: Література і мистецтво (дод. до газ. «Вісті»). – 1930. – 9 березня (№ 10); Культробітник. – К., 1930. – № 4. – 21 с.; Радянська освіта. – 1930. – № 4. – С. 57–58: іл.; Всесвіт. – К., 1930. – № 9. – С. 19.

Про виставку, що її організував Інститут Т. Шевченка в Харкові, в залі бібліотеки ім. В. Г. Короленка 13–30 березня 1930 р.

Панченко М. Тарас Шевченко у луганців / М. Панченко // Всесвіт. – К., 1930. – № 20. – С. 9.

Про виставку творів Шевченка у м. Луганську.

Сімзен-Сичевський О. Художник старого Києва, Шевченків приятель – М. М. Сажин / О. Сімзен-Сичевський // Київські збірники історії й археології, побуту й мистецтва. Зб. 1. – К. : Всеукраїнська академія наук, 1930. – С. 365–376.

Про історію знайомства і спільного мешкання в Києві Шевченка і Сажина (1846).

Сімзен-Сичевський О. Шевченкові пам'ятки в Києві / О. Сімзен-Сичевський // Глобус. – К., 1930. – № 5. – С. 76–77: іл.

Про місяць, де жив Шевченко в Києві 1859 р.

Сліпко-Москалів К. Тарас Шевченко як художника / К. Сліпко-Москалів // Червоний шлях. – Харків, 1930. – № 3. – С. 173–182.

Шевченко. Річник 2-й. – [Х.] Інститут Тараса Шевченка: Держвидав України, 1930. – 406 с.

Із змісту:

Думбровський В. Розповсюдження видання «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка на Чернігівщині. – С. 333–334.

Велика спадщина // Робітнича вечірня газета. – [X], 1930. – 20 березня.

Згадка про малярські твори Шевченка, про його картини, що знаходяться у Харкові. Репродуковано портрет Герцена – рис. Шевченка.

1931 рік.

Брик І. Святе дерево в творчості Т. Шевченка / Іван Брик. – Львів : Наукове товариство імені Шевченка, 1931. – 26 с.: іл.

Про серію Шевченка «Джангисагач».

Зуммер В. Художник Михайлов. [3 коментарів до Шевченкового «Художника»] / В. Зуммер // Червоний шлях. – Харків, 1931. – № 4. – С. 134–135.

Про художника Михайлова у повісті Шевченка «Художник» і його прообраз – художника Григорія Карповича Михайлова (1814–1864).

Мартос П. І. Епізоди з життя Шевченкового / П. І. Мартос // Література і мистецтво. – Харків, К. – 1931. – 36 с.

Про акварельний портрет Матроса 1839 р. роботи Шевченка.

Матяш С. і Куткін Є. Провідник по державному заповіднику «Могила Т. Шевченка». Під заг. ред. С. Пилипенка / С. Матяш і Є. Куткін. – Харків : Література і мистецтво, 1931. – 96 с.: іл.

М. Д. Н. [Новицький Мик. Демент.] На Сир-Дар'ї у ротного командира. [Спогади Косарева про Тараса Шевченка]. Серія мемуарів про Шевченка під ред. Мих. Новицького. Вступна стаття, переклад та примітки Л. Кошової / М. Д. Н. [Мик. Демент. Новицький]. – Харків, К. : Література і мистецтво, 1931. – 39 с.

Ткаченко. Як працює Інститут Тараса Шевченка / Ткаченко // Пролетар [Харків]. – 1931. – 11 березня.

Повідомлення про збирання літературно-мистецьких цінностей, пов'язаних з творчістю Шевченка.

1932 рік.

Р. Інститут ім. Т. Г. Шевченка / Р. // Всесвіт. – К., 1932. – № 5–6. – С. 14.

Історія заснування Інституту (1926). Робота відділів, зокрема, музейного та малярської спадщини.

Новицький О. П. Коментар до малюнків Т. Г. Шевченка / О. П. Новицький // Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів. – Т. 8: Малярські твори. – К., 1932. – 613 с.: іл.

1933 рік.

Бурачек М. Галерея малярських творів у Харкові / М. Бурачек // Літературна газета. – 1933. – 15 квітня (№ 56).

Давиденко К. Спомини про Тараса Шевченка / К. Давиденко // Життя і знання. – 1933. – № 3. – С. 65–66.

Спогади російського офіцера (українця за походженням) про виявлені ним в прикордонній з Афганістаном фортеці Керкі (Карка) речі, які нібито належали Шевченкові: малюнки, картини та інше.

Літературно-наукова хроніка // Ілюстративна газета. – 1933. – 18 червня (№ 9).

Про створення картинної галереї Шевченка у Харкові.

Письменники про галерею Т. Шевченка // Літературна газета. – 1933. – 15 квітня (№ 5–6).

Записи у книзі відвідувачів, що їх залишили письменники Янка Купала, Іван Ле, Євген Плужник, Мирослав Ірчан та інші.

Шевченко на Волині // Життя і знання. – 1933. – Ч. 3 (66). – 67 с.

Про перебування восени 1846 р. Шевченка на Волині, відвідання Почасєва, с. Вербки та Секуні, Ковельщини. Про малюнки з цієї подорожі, які зберігаються у музеї Тарновського у Чернігові, опубліковані у праці Новицького «Тарас Шевченко як маляр». – Львів-Москва, 1914.

1934 рік.

Варшавський Л. Русский Рембрант / Л. Варшавский // Прожектор. – М., 1934. – № 4. – С. 11–12: портр., ил.

Про Шевченка-живописця і офортиста.

В Інституті Шевченка // Літературна газета. – 1934. – 25 жовтня (№43).

Про виставковий зал шевченківської галереї Інститу, у якому демонструються матеріали про Шевченка в літературному і малярському оточенні. Про підготовку 7-го тому Повного видання творів Шевченка (малярська спадщина).

[Виставка пам'яті Т. Г. Шевченка] // 1934. – 10 березня (№ 7).

Про виставку Шевченка в Інституті літератури Т. Г. Шевченка (Харків).

Каталог малярської творчості Т. Г. Шевченка, експонованої в галереї. – Харків : Мистецтво, 1934. – 34 с.: іл.

Кордуба М. Де перебував Шевченко під кінець 1843 і 1844 р.? / М. Кордуба // Вісник. – Львів, 1934. – Кн. 10. – С. 753–756.

Україна відзначає ювілей свого поета // Червоний шлях. – Харків, 1934. – № 2–3. – С. 21–29.

Про картинну галерею Шевченка. – С. 25–26.

Про виставку у бібліотеці ВУАН. – С. 26.

1935 рік.

Айзеншток И. Судьба литературного наследства Т. Г. Шевченко (обзор) / И. Айзеншток // Литературное наследство. – 1935. – № 19–21. – С. 419–484: ил.

Відгуки:

Раєвський С. Хто автор портрета В. М. Рєпніної, приписуваного пензлю Т. Г. Шевченка? // Образотворче мистецтво. – К., 1941. – № 5. – С. 30–31.

У коментарях автор розглядає подані до його статей картини, офорти, малюнки, автографи Шевченка.

Вейнберг А. Сообщение. Неизвестный портрет Гоголя работы Т. Г. Шевченко / А. Вейнберг // Литературное наследство. – М., 1935. – № 19–20. – С. 551–557.

Репродукція портрета – 551 с.

Виставка вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка // Соціалістична Харківщина. – 1935. – 18 березня (№ 64).

Про виставку в Картинній галереї Т. Г. Шевченка (Харків).

Виставка вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка // Комсомолец України. – 1935. – 24 березня (№ 69).

Про виставку в Картинній галереї Т. Г. Шевченка (Харків).

Гордон В. Великий науково-культурний заклад (галерея картин Т. Г. Шевченка) / В. Гордон // Червоний шлях. – Харків, 1935. – № 3. – С. 164–169: іл.

Картина Т. Г. Шевченка // Літературна газета. – 1935. – 14 лютого (№ 6).

Про передачу Уральським крайовим музеєм роботи Шевченка «Портрет Савичева» Харківській картинній галереї Т. Г. Шевченка.

Музейні пам'ятники // Вісті. – 1935. – 10 березня (№ 57).

Про зберігання рукописної і малярської спадщини Шевченка, пам'яток, пов'язаних з життям поета в Інституті Тараса Шевченка, Картинній галереї (Харків), в Будинку-музеї Шевченка (Київ) та інших установах.

Нові картини в галереї Т. Г. Шевченка (розмова з директором галереї А. Костенком) // Радянська Академія. – 1935. – 10 березня (№ 4).

Про портрет дружини квартирмейстера військ Оренбурзької округи І. Ф. Бларамберга та М. Ф. Савичева роботи Шевченка.

Офорт Тараса Шевченка // Червоний шлях. – Харків, 1935. – № 11. – С. 181.

Про офорт «Киргизеня перед вогнем».

Радянська Україна відзначає пам'ять Т. Г. Шевченка // Комуніст. – 1935. – 10 березня (№ 57).

Про виставку нових 12 картин і малюнків Шевченка у Картинній галереї його творів (Харків).

Раєвський С. Є. Миколаївська казарма в малярських творах Т. Г. Шевченка / С. Є. Раєвський // Літературна газета. – 1935. – 29 вересня (№ 44): іл.

Малюнок Шевченка «Казарма» і фотографія з нього, виконана Р. Паульсеном у Відні (з фондів Чернігівського держмузею).

Раєвський С. Є. Політичні карикатури Т. Г. Шевченка / С. Є. Раєвський // Вісті. – 24 березня (№ 69).

Про карикатури Шевченка в поезії і малярстві (царські особи, поміщики Родзянко і Закревський). Спогади М. Бажанова про Шевченка-карикатуриста.

Раєвський С. Є. Проти буржуазно-націоналістичної фальсифікації Шевченка-художника / С. Є. Раєвський // За марксо-ленінську критику. – 1935. – № 1. – С. 64–82.

Раєвський С. Є. Художник селянської демократії / С. Є. Раєвський // Радянська Академія. – 1935. – 10 березня (№ 4).

Про малярську спадщину Шевченка.

Рік роботи галереї // Радянська Академія. – 1935. – 10 березня (№ 4).

Про картинну галерею Т. Г. Шевченка в Харкові.

Ю. Ш. Живописець, мальовник і гравер / Ю. Ш. // Соціалістична Харківщина. – 1935. – 9 березня (№ 56).

Огляд мистецької спадщини Шевченка.

1936 рік.

Бродский. Выдающийся мастер реалистической живописи // Советская Украина. – 1936. – 12 апреля.

Д. Т. Знайдено досі невідомі картини Т. Г. Шевченка / Д. Т. // Соціалістична Харківщина. – 1936. – 9 березня (№ 56).

Також:

Молодняк. – 1936. – № 5. – 156 с [п. н. «Портрети роботи Шевченка»].

Портрети М. Г. Репніна та дівчини-кріпачки роботи Шевченка, знайдені в музеї м. Лебедина (Харківщина).

Знайдена картина Т. Г. Шевченка // Комсомолец України. – 1936. – 5 вересня (№ 205).

Про картину «Дівчина, що розмовляє з козаком», знайдену у фондах музею російського мистецтва (Київ).

Корейшо Ю. Велика спадщина / Ю. Корейшо // Соціалістична Харківщина. – 1936. – 11 березня (№ 58).

Огляд мистецької спадщини Шевченка, яка зберігається в Картинній галереї його імені (Харків).

Музей Т. Г. Шевченка в Оренбурзі // Літературна газета. – 1936. – 12 березня (№ 12).

Невідомі малюнки Т. Г. Шевченка // Пролетарська правда. – 1936. – 15 березня (№ 61).

Шість акварельних малюнків Шевченка, виявлених в альбомі М. П. Обручової, дружини оренбурзького генерал-губернатора.

Неизвестные картины Шевченко // Литературная газета. – 1936. – 10 марта (№ 15).

Про малярські твори Шевченка, виявлені в Ленінграді (офорт з дарчим написом архітектору А. П. Брюллову), в Астраханському музеї (малюнки, подаровані Шевченком у свій час О. О. Сапожникову), в Свердловську (малюнок «Св. Себастьян»).

Новицький О. Малярські твори Тараса Шевченка / О. Новицький. – К., 1936. – 395 с.

Раєвський С. Невідома картина Т. Г. Шевченка / С. Раєвський // Літературна газета. – 1936. – 5 вересня (№ 41).

Про картину «На пасіці», знайдену у фондах Музею російського мистецтва у Києві, яку приписують Шевченкові.

Раєвський С. Невідомий малюнок Т. Г. Шевченка / С. Раєвський // Літературна газета. – 1936. – 6 січня (№ 1).

Про малюнок Шевченка «Молодий кобзар з поводирем».

Раєвський С. Художник-реаліст [Т. Г. Шевченко] / С. Раєвський // Комуніст. – 1936. – 10 березня (№ 57).

Шевченко Т. Повне вид. творів: У 16 томах. – Варшава, Львів, 1936. – Т. 12. – 454 с. : іл.

1937 рік.

Агуф М. Т. Г. Шевченко-художник / М. Агуф // Малярство і скульптура. – № 3. – 1937. – С. 1–19: іл.

Репр.: Т. Г. Шевченко. «Автопортрет», 1858. «Автопортрет», 1847.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Диоген», «Катерина».

Борійчук І. О. Малюнок Т. Г. Шевченка «Пушкін на смертному одрі» / І. О. Борійчук // Соціалістична Харківщина. – 1937. – 18 листопада (№ 40); Літературний журнал. – 1937. – № 4. – С. 113–114.

Про малюнок, виявлений у фондах Картинної галереї Т. Г. Шевченка (Харків), авторство якого приписується Шевченкові.

Коренєв В. В. Шевченко-художник / В. В. Коренєв // Штурм. – 1937. – № 3. – С. 63–67: іл.

Ладзьєнський А. Галерея картин Т. Г. Шевченко. К століттю со времени создания поэтом первой картины (1837–1937) / А. Ладзьєнський // Революция и национальности. – 1937. – № 9–10. – С. 99–101.

Літературно-мистецька хроніка // Молодик. – К., 1937. – № 3. – С. 124–127.

Про придбання Шевченківською картинною галереєю у Харкові картин Шевченка: «Кобзар», «Гамалія», «Портрет Лагоди», «Селянка» та ін.

Невідома картина Т. Г. Шевченка // Більшовик. – К, 1937. – 15 липня.

Про першу публікацію «Портрета дівчини з собакою», 1838.

1938 рік.

Автограф Т. Г. Шевченка // Советская Украина. – 1938. – 23 октябрю.

Згадки про зарисовки Шевченка кравцівів Києва.

Акварель Т. Г. Шевченко в Пушкинском музее // Советская Украина. – 1938. – 23 декабря (№ 293).

Ілюстрація Шевченка до «Полтави» Пушкіна: «Побачення Мазепи з Марією».

А. Т. Ленинградские писатели готовятся к юбилею / А. Т. // Харьковский рабочий. – 1938. – 3 декабря.

Повідомлення про виставку, присвячену Шевченкові, в Ленінградському російському музеї, на якій експонуватимуться картини Шевченка.

Базильський М. Заповідник Тараса Шевченка / М. Базильський // Літературна газета. – 1938. – 24 серпня.

Згадка про ілюстрації до поем «Слепая», «Катерина», до поеми «Полтава» Пушкіна, малюнки з життя казахського народу.

Базилівський М. Заповідник Тараса Шевченка / М. Базилівський // Робітник. – Кременчук, 1938. – 8 листопада.

Згадка про перебування Шевченка в Україні 1859 р. та його творчість.

Базилівський М. Заповідник Тараса Шевченка / М. Базилівський // Робітник. – Кременчук, 1938. – 12 листопада.

*Репр.: 1. Автопортрет Шевченка, зроблений у 1847 році, в першій рік за-
слання.*

Баль П. Г. Спогади про Т. Г. Шевченка / П. Г. Баль // Більшовик
Полтавщини. – 1938. – 3 жовтня (№ 228).

Про портрет Лук'яновича, написаний Шевченком.

Бать Л. и Дейч А. Юные годы Шевченко / Л. Бать и А. Дейч // Огонек. – М., 1938. – № 34.

Про навчання Шевченка в дяків-малярів, у Ширяєва, в Академії мистецтв.

Беновицький М. Галерея картин Т. Г. Шевченка / М. Беновицький
// Вісті. – 1938. – 22 вересня.

Також:

Червоний кордон. – 1938. – 6 жовтня (№ 232).

Згадуються малярські роботи Шевченка «Жіноча голівка», «Хата Шевченка», «Вдовина хата».

Бойко И. Жизненный путь поэта / И. Бойко // Макеевский рабочий. – 1938. – 24 ноября.

Згадка про Шевченка-художника.

Борийчук И. По залам галереи Шевченко [Харьков] / И. Борийчук // Известия. – 1938. – 4 октября (№ 232).

Бондаренко Н. Неизвестия картина Т. Г. Шевченко / Н. Бондаренко // Красное знамя. – Харьков, 1938. – 29 октября.

Про картину Шевченка, на якій зображена 6-річна дівчина з собакою.

Бродский И. Выдающийся мастер реалистической живописи / И. Бродский // Советская Украина. – 1938. – 12 сентября (№ 211).

Згадка про малярські роботи Шевченка «Циганка», «Хлопчик, який дає хліб собаці», «На етапі».

Брусиловський. Друг поэта / Брусиловський // Комсомольська
Комуна. – Одеса, 1938. – 3 жовтня.

Про портрет Айри Олдріджа, виконаний Шевченком.

Булгаков А. А. Пять месяцев в Нижнем Новгороде / А. А. Булгаков // Комсомольская Правда. – 1938. – 3 декабря.

Згадка про «Благовіщенський собор в Нижньому Новгороді», про малюнки Шевченка, періоду перебування його в Нижньому Новгороді.

Бурачек М. Г. Великий художник [Т. Г. Шевченко] / М. Г. Бурачек // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 5. – С. 18–20; № 6. – С. 17–20.

Бурачек М. Г. Славимо народного генія / М. Г. Бурачек // Соціалістична Харківщина. – 1938. – 21 жовтня.

Про Шевченка-художника.

Буряк І. Музей Шевченка в Києві / І. Буряк // Соціалістичний наступ. – Глобине, 1938. – 29 грудня.

Про малярські твори Шевченка у будинку-музеї Т. Шевченка у Києві.

В будинку-музеї Т. Г. Шевченка // Більшовик. – 1838. – 26 жовтня.

Згадка про малюнок Шевченка «Казарма».

В доме-музее Т. Г. Шевченко // Южная Правда. – Николаев, 1938. – 14 октября.

Згадка про офорти Шевченка «Судня рада», «Старости».

В театре им. Шевченко // Большевик. – 1938. – 12 ноября.

Про підготовку ювілейної шевченківської виставки в Дніпропетровському драматичному театрі з репродукціями робіт Т. Г. Шевченка.

В театре им. Шевченко // Звезда. – Днепропетровск, 1938.– 11 ноября.

Про Шевченка-художника.

Велика шевченківська виставка в Ленінграді // Літературна газета. – 1938. – листопад.

Про експонати виставки, які розказують про Шевченка-художника.

Великий художник українського народу // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3 – Березень – С. 2–3.

Згадується про «Живописну Україну» Шевченка.

В залах музею Т. Г. Шевченка // Більшовицька правда. – Вінниця, 1938. – 12 жовтня.

Згадка про роботи Шевченка «Смерть гладіатора», «Автопортрет», «Катерина», «Смерть Сократа», малюнки періоду заслання.

Выставка о Т. Г. Шевченко в пушкинском музее. [Ленинград] // Советская Украина. – 1938. – 15 декабря (№ 286).

Выставка картин и рисунков Т. Г. Шевченка // Советская Украина. – 1938. – 3 сентября (№ 203).

Про виставку художніх творів Шевченка в Державному російському музеї (Ленінград).

Виставка, присвячена Т. Г. Шевченкові // Пролетарська правда. – 1938. – 3 вересня (№ 203).

Про підготовку в Одесі виставки малярських творів Шевченка і кращих ілюстрацій до його творів.

Выставка, посвященная Т. Г. Шевченко // Красное знамя. – 1938. – 12 декабря.

Про виставку, присвячену Шевченку-художнику в Харківській центральній науковій бібліотеці ім. Короленка.

Виставка картин Т. Г. Шевченка // Комуніст. – 1938. – [30 грудня].

Згадка про акварелі Шевченка «Перерване побачення», «Циганка-ворожка», «Сон бабусі та онучки», «Король Лір».

Выставка картин Шевченко // Известия. – 1938. – 30 декабря.

Про Харківську картинну галерею, в якій виставлено 250 творів Шевченка.

Владич Л. Картини і малюнки Т. Г. Шевченка в музеях і приватних збірках / Л. Владич // Літературна газета. – 1938. – 18 жовтня (№ 48).

Воспроизведение офортів Т. Г. Шевченка // Харьковский рабочий. – Харьков, 1938. – 8 юнія.

Згадка про офорти Шевченка «Судня рада», «Старости».

Вільдерман. Підготовка до 125-річного ювілею з дня народження Т. Г. Шевченка / Вільдерман // Прикордонний Більшовик. – Проскурів, 1938. – 15 серпня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Вдовина хата», «У в'язниці».

Воловик І. Памяти поета / І. Воловик // Красное знамя. – 1938. – 12 декабра.

Баклівська районна бібліотека організувала виставку репродукцій малярських творів Шевченка.

Бронський А. Народні герої у творчості Шевченка / А. Бронський // Соціалістична Молдовія. – Тірасполь, 1938. – 18 жовтня.

Про Шевченка – ілюстратора книги М. Полевого «Російські полководці».

Геніальний поет і художник // Більшовицька зміна. – Дніпропетровськ, 1938. – 4 листопада.

Репродукція з малюнку Шевченка «Циган».

Геніальний поет і художник // Більшовицька зміна. – Дніпропетровськ, 1938 – 20 жовтня.

Згадка про малюнки Шевченка періоду заслання.

Гідно вшановують пам'ять великого поета // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1938. – 3 листопада.

Згадка про малюнки Шевченка «Киргизькі діти-жебрак», «Притча про блудного сина».

Гозенпуд А. Щепкин М. С. / А. Гозенпуд // Советская Украина. – 1938. – 23 августа.

Репродукція з портрета М. С. Щепкін роботи Шевченка.

Гонтаренко П. Шевченко у В'юниці / П. Гонтаренко // Пролетарська правда. – 1938. – 6 жовтня.

Згадка про роботу Шевченка «У В'юниці».

Греч А. Записи художника А. Мокрицького про Т. Г. Шевченка / А. Греч // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3. – С. 19–20: іл.

Відгуки: Владич Л. Нові матеріали про Т. Г. Шевченка. // Пролетарська правда. – 1938. – 20 березня (№ 64).

Публікація уривків з щоденника художника Мокрицького, в яких є нові дані про звільнення Шевченка з кріпацтва.

Горьківська колекція шевченківських малюнків // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3. – С. 14–15: 4 іл.

Про придбання Горьким у 1919 р. 25 жовтня колекції 46 малюнків Шевченка від Бекендорф-Закревської і дарування її Харківській картинній галереї.

250 картин Т. Г. Шевченка // Комунист. – 1938. – 4 грудня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Циганка-ворожка», «Король Лір», «Сон бабусі та онучки».

Два офорта Т. Г. Шевченко // Комсомолец України. – К., 1938. – 8 июня.

Згадка про офорт Шевченка «Судня рада».

Дейч А. История одной дружбы / А. Дейч // Известия. – 1938. – 18 ноября.

Згадка про портрет М. С. Щепкіна роботи Шевченка.

Дейч А. Шевченко і російська культура / А. Дейч // Комунист. – 1938. – 8 жовтня.

Згадка про Шевченка, як учня Брюлова; Шевченка – ілюстратора творів Пушкіна.

Десять портретів великого поета // Пролетарська правда. – 1938. – 26 вересня (№ 222).

Видання альбому портретів Шевченка у видавництві «Мистецтво» (Київ).

Дмитрук. Гідно вшановують пам'ять великого поета / Дмитрук // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1938. – 3 листопада.

Повідомлення про виставку до 125-річного ювілею Шевченка в Проскурівській центральній бібліотеці. Останній розділ виставки «Т. Г. Шевченко-художник».

Доповіді, виставки, присвячені поетові // Вісті. – 1938. – 9 жовтня (№ 233).

Інформація про заходи, присвячені Шевченку в містах і селах Поділля.

Достойно отметить юбилей великого украинского поэта // Советская Украина. – 1938. – 9 августа.

За дорученням Ювілейного урядового комітету видавництво «Мистецтво» повинне видати масовим тиражем портрети, листівки і малюнки Шевченка, монографію Шевченко-художник, проілюструвавши репродукціями краєвих його картин.

Єліна. Підготовка музею до ювілею Т. Г. Шевченка / Єліна // Більшовик Полтавщини. – 1938. – 3 жовтня.

Згадка про малюнки Шевченка з серії «Притча ...», малюнки зроблені під час перебування на Полтавщині.

Єрофієв І. Шевченко і Олдрідж / І. Єрофієв // На зміну. – Харків, 1938. – 2 листопада.

Репродукція портрета А. Олдріджа роботи Шевченка.

Експозиция памяти Т. Г. Шевченко // Литературная газета. – 1938. – 15 июля (№ 39).

Про виставку, присвячену Шевченку в Державному музеї етнографії (Ленінград).

Запоріжжя готується до шевченківського ювілею // Червоне Запоріжжя. – 1938. – 21 листопада.

Повідомлення про виставку «Шевченко-художник» у Запорізькому театрі ім. М. Заньковецької.

Заседання юбилейного шевченковського комітета // Літературна газета. – 1938. – 26 листопада.

Комітет забравував план видавництва «Искусство» і запропонував йому видати великим тиражем портрети, альбоми і листівки малюнків Шевченка.

Зінчук М. Музей великого народного співця / М. Зінчук // Червоне Поліся. – Житомир, 1938. – 24 жовтня.

Загадуються малярські роботи Шевченка періоду навчання в Академії мистецтв.

Картини Т. Г. Шевченко // Правда. – 1938. – 16 листопада.

Загадка про малюнки Шевченка Аральського періоду.

Картини Т. Г. Шевченко // Вечерня Москва. – 1938. – 29 листопада.

Загадка про малюнки Шевченка періоду Аральської експедиції, якими поповнилася колекція Харківської картинної галереї.

Картинная галерея Тараса Шевченко в Харькове // Літературное обозрение. – М., 1938. – № 9. – С. 74.

Повідомлення про те, що у десяти залах галереї Шевченка у Харкові зібрано біля 800 картин і малюнків Шевченка та його сучасників.

Касян В., Борійчук І. Автор малюнка Т. Г. Шевченко / В. Касян, І. Борійчук // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 11. – С. 25–27.

Катерина (В. А. Жуковському на пам'ять 22 квітня 1838 г.) // Соціалістична Харківщина. – 1938. – 14 грудня.

Репродукція картини Шевченка «Катерина».

Кириї Г. Подорожі поета / Г. Кириї // Комсомолец України. – 1938. – 4 листопада.

Про становлення Шевченка як художника.

Кліпініцер М. В Оренбурзькому засланні / М. Кліпініцер // Комуніст. – 1938. – 19 жовтня.

Загадка про малюнки Шевченка, виконані під час перебування його в Петербурзі.

Капиленко М. Фотоальбом о житті поета / М. Капиленко // Сталинское племя. – К., 1938. – 30 квітня.

Загадуються малярські роботи Шевченка «Приятелі», офорт «Притча про виноградаря».

Корнейчук А. Знаменательний юбилей / А. Корнейчук // Правда. – 1938. – 28 листопада.

Загадка про Шевченка-художника.

Косарик Д. Пушкін на Україні / Д. Косарик // Вісті. – 1938. – 1 лютого.

Загадка про те, що Шевченко ілюстрував поеми Пушкіна «Цигани», «Полтава».

Косарик Д. Подорожі Т. Г. Шевченка по Україні / Д. Косарик // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3 – Березень. – С. 7–8.

Загадка про малюнки Т. Шевченка: «Старченька, що годує собаку хлібом», «Циганка», «Живописна Україна», «Вдовина хата», «В Лихвині» та ін.

Косарик Д. Подорож до Канева / Д. Косарик // Більшовик. – К., 1938. – 19 жовтня.

Згадка про малюнки Шевченка, виконані в Андрушах, В'юниці.

Костюк Ю. Звільнений Шевченко / Ю. Костюк // Більшовик. – Чернігів, 1938. – 21 листопада.

Про Шевченка – учня К. Брюллова.

Костюк Ю. Шевченко в ссылке / Ю. Костюк // Днепровская правда. – Днепропетровск, 1938. – 21 октября.

Згадка про призначення Шевченка вчителем малювання в Київський університет і створення художником киргизької серії малюнків.

Костюк Ю. Велика дружба / Ю. Костюк // Літературна газета. – 1938. – 24 серпня.

Репродукція: М. С. Щепкін. Портрет роботи Шевченка. (1858 р.)

Про дружбу між Шевченком і Щепкіним.

Коцюба Ю. Життя і творчість Т. Г. Шевченка / Ю. Коцюба // Соціалістичний шлях. – Гур'івка, 1938. – 12 листопада.

Про Шевченка-художника.

Кошовий І. В Шевченківському музеї / І. Кошовий // Більшовик. – К., 1938. – 13 лютого (№ 35).

Про виставку ілюстрацій до творів і бібліографії поета в Будинку-музеї Шевченка (Хрещатицький провулок).

Крижанівський С. Шевченко і Котляревський / С. Крижанівський // Вісті. – 1938. – 11 листопада.

Репродукція малюнка Шевченка «Будинок Котляревського в Полтаві».

Достойно зустріть юбилей великого українського поета (о Харьковской картинной галерее) // Советская Украина. – 1938. – 22 августа.

М. Л. По слідах Т. Г. Шевченка / М. Л. // Більшовик. – 1938. – 4 листопада.

Згадка про перебування Шевченка в Україні у 1845 р.

Левко Л. Документи о пребывании поэта в ссылке / Л. Левко // Звезда. – Днепропетровск, 1938. – 1 декабря.

Згадка про Шевченка як художника.

Лев М. Замечательная сокровищница / М. Лев // Харьковский рабочий. – 1938. – 29 декабря.

Репродукція: Т. Шевченко «Автопортрет», 1847 р.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Король Лір», «Сон бабусі та онучки».

Лісничий П. Глибоко і всебічно вивчати спадщину Т. Г. Шевченка / П. Лісничий // Чорноморська комуна. – Одеса, 1838. – 18 листопада.

Шевченко-ілюстратор творів Полевого «Русские полководцы», «Жизнь Суворова».

Література к шевченковским дням // Советская Украина. – 1938. – 6 марта.

Повідомлення про те, що видавництво «Мистецтво» видає монографію Раєвського «Шевченко як художник».

Макарець О. Шевченко на Чернігівщині / О. Макарець // Більшовик. – Чернігів, 1938. – 10 жовтня.

Задка про малюнки Шевченка, виконані ним на Чернігівщині.

Малюнки Т. Г. Шевченка // Пролетарська правда. – 1938. – 9 жовтня.

Задка про роботи Шевченка: портрет художника-баталіста Зауервейд О., «Сама собі в своїй господі», «У Києві».

Маннур Ш. Наш улюблений поет / Ш. Маннур // Вісті. – 1938. – 2 листопада.

Інформація татарського поета Ш. Маннура про створення пересувної виставки малярських творів Шевченка.

Мануйлович Н. Великий художник українського народу / Н. Мануйлович // Звезда. – Днепропетровск, 1938. – 25 октябрю.

Про Шевченка-художника.

Мануйлович Н. Шевченко и русская культура / Н. Мануйлович // Звезда. – 1938. – 28 ноябрю.

Про Шевченка-художника.

Матусовський Б. Т. Г. Шевченко на Конотопщині / Б. Матусовський // Літературна газета. – 1938. – 18 листопада.

Про офорт Шевченка «Жінка, що спить».

Матусовський В. Т. Г. Шевченко на Конотопщині / Б. Матусовський // Більшовик. – Чернігів, 1938. – 23 жовтня.

Про офорт Шевченка «Жінка, що спить».

Махарінський М. Підготовка до шевченківського ювілею в Ленінграді / М. Махарінський // Пролетарська правда. – 1938. – 17 листопада.

Про ленінградські видання, які репродукують роботи Шевченка-художника.

Мигаль М. Про перебування Шевченка в Решетилівці / М. Мигаль // Більшовик Полтавщини. – 1938 р. – 24 жовтня.

Згадуються олійні роботи Шевченка «Косар в степу», «На сінокосі», місцезнаходження яких невідоме.

Модзалевський Л. Новий документ в пушкінській іконографії / Л. Модзалевський // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 11. – С. 25.

Про малюнок «Пушкін у труні», приписуваний Шевченкові.

Москаленко С. Невідомий малюнок Шевченка / С. Москаленко // Пролетарська правда. – К., 1938. – 23 вересня (№ 220).

Знайдений у Ленінграді портрет братів Федора та Михайла Лазаревських, намальований Шевченком в Оренбурзі в 1849 р.

Музей Т. Г. Шевченко в Каневе // Большевицское Знамя. – Одеса, 1938. – 30 юлія.

Про твори Шевченка «Вдовина хата», «Селянське подвір'я» та ін.

Музей Т. Г. Шевченка в Яготині // Вісті. – 1938. – 24 грудня.
Згадка про альбом «Живописна Україна».

Народний поет і художник // Комсомолец України. – 1938. – 9 жовтня.
Про серію «Притча про блудного сина».

Населенко О. Портрет Т. Г. Шевченка в альбомах Н. А. Степанова / О. Населенко // Пролетарська правда. – К., 1938. – 29 грудня.
Про навчання Шевченка в Академії мистецтв. Репродукції робіт Н. А. Степанова «Т. Г. Шевченко-студент за роботою», «Т. Г. Шевченко і Н. А. Степанов малюють на березі озера».

Неизвестный автопортрет Т. Г. Шевченко // Правда. – 1938. – 5 мая (№ 122).
Про придбання Всесоюзним комітетом у справах мистецтв у приватної особи автопортрета Шевченка (1858 р.)

Неизвестный портрет Т. Г. Шевченко // Советская Украина. – 1938. – 10 сентября (№ 209).
Про невідомий портрет Шевченка 50-х років, знайдений в Ленінграді у фонді Марка Вовчка.

Неизвестный рисунок Т. Г. Шевченко // Известия. – 1938. – 6 октября.
Про невідомий малюнок Шевченка, на якому показаний епізод із життя уральських козаків, на зворотній стороні з написом «А. И. Бенуа».

Неопубликованные письма Т. Г. Шевченко // Правда. – 1938. – 27 ноября.
Повідомлення про знахідку в нижньогородському обласному архіві кількох гравюр з підписом Шевченка.

Нові експонати в будинку-музеї Т. Г. Шевченка // Комуніст. – 1938. – 11 жовтня.
Згадка про офорти Шевченка «Судня рада» і «Старости», ящик з малярським приладдям художника.

Новые экспонаты в доме-музее // Сталинское племя. – К., 1938. – 11 октября.
Згадка про офорти Шевченка «Судня рада» і «Старости».

Новые экспонаты шевченковского дома-музея // Харьковский рабочий. – 1938. – 11 октября.
Згадка про офорти Шевченка «Судня рада» і «Старости», ящик з малярським приладдям художника.

Шевченко П. И. Новые записи народного творчества о Великом Кобзаре / П. И. Шевченко // Советская Украина. – 1938. – 11 октября.
Про карикатурний портрет поміщика з осличими вухами, що його намалював Шевченко.

Новые приобретения для музеев страны // Учительская газета. – М., 1938. – 13 октября.

Згадка про чоловічий портрет роботи Шевченка з підписом автора: «1857. Шевченко. Сентябрь 30.»

Нове про Т. Г. Шевченка-художника // Чорноморська комуна. – Одеса, 1938. – 26 жовтня.

Про ілюстрації Шевченка до книги М. Полевого «Русские полководцы».

Нові цікаві експонати // Більшовицька зміна. – Дніпропетровськ, 1938. – 24 жовтня.

Згадка про офорти «Судня рада», «Старости», ящик з малярським приладдям художника.

Нікітан О. Паралелі / О. Нікітан // Соціалістична культура. – К., 1938. – № 7. – С. 34–38: іл.

Про село В'юнище Переяслав-Хмельницького району на Київщині за часів Шевченка і тепер.

Павлов. В шевченківському музеї / Павлов // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1938. – 30 жовтня.

Згадка про цикл офортів «Живописна Україна», малюнки періоду археографічної експедиції, періоду заслання.

Петров М. Записи в книге / М. Петров // Харьковский рабочий. – 1938. – 22 ноября.

Згадка про Шевченка-художника.

Понко О. Шевченківська виставка в Чернігівському історичному музеї / О. Понко // Більшовик. – Чернігів, 1938. – 24 листопада.

Згадка про Шевченка-художника.

Поповнення галереї картин Т. Г. Шевченка // Комуніст. – 1938. – 8 жовтня.

Згадка про 200 малюнків Шевченка періоду Аральської експедиції.

Портнов Г. Неопубліковані листи Л. М. Жемчужникова про Т. Г. Шевченка / Г. Портнов // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3. – С. 16–18.

Публікація листів Л. Жемчужникова до І. Н. Терещенка від 3.I. 1891 р. про високу оцінку Шевченком малюнків Жемчужникова: «Бандурист» і «Покинута», від 15.VII 1893 р.; до П. М. Ковалевського від 20.II.1861 р.

Портнов Г. Шевченко-художник / Г. Портнов // Комсомолец України. – К., 1938. – 14 листопада.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв. Альбом «Живописна Україна», «Катерина», роботи після академічного періоду, часів заслання: «Байгуші», «Казашка Катя», серія «Блудний син».

«Пушкін у труні» – малюнок Т. Г. Шевченка? // Малярство і скульптура. – К., 1938. – № 3. – 21 с.: іл.

Звернення, редакції до художників-пушкіністів, шевченкознавців виступити на сторінках журналу з думкою про авторство цього малюнка.

Раєвський С. Шевченко і Ширяєв / С. Раєвський // Вісті. – 1938. – 20 листопада (№ 266).

Раєвський С. Т. Г. Шевченко і П. А. Федотов / С. Раєвський // Пролетарська правда. – К., 1938. – 22 вересня (№ 219).

Рахман Й. Шевченко-художник / Й. Рахман // Чорноморська ко- муна. – Одеса, 1938. – 11 листопада.
Про Шевченка-художника.

Редкие екземпляри книг Т. Г. Шевченко // Вечерняя Москва. – М., 1938. – 2 декабля.

Повідомлення про шевченківську виставку в Одеській державній бібліотеці, на якій експонується видання М. Полевого з 12 гравюрами Шевченка.

Репродукції картин Т. Г. Шевченко // Красное знамя. – Харьков, 1938. – 5 октябля.

Згадка про роботи Шевченка «Діти Репніних», «Місячна ніч», «Крутий бе- рег Аральського моря».

Репродукції з картин Т. Г. Шевченка // Вісті. – 1938. – 23 вересня (№ 220).

Про підготовку у видавництві «Мистецтво» (Київ) репродукції з 13 картин Шевченка і альбому гравюр з життя поета.

Речмедін В. Музей-будинок Шевченка у Києві / В. Речмедін // Більшовицька правда. – Вінниця, 1938. – 8 жовтня (№ 232).

Згадка про малюнки Шевченка періоду навчання в Академії мистецтв, часів заслання «Притча про блудного сина».

Родін І. М. С. Щепкін і Т. Г. Шевченко / І. Родін // Соціалістична Харківщина. – 1938. – 17 листопада.

Згадка про репродукцію портрета М. С. Щепкіна роботи Шевченка, що експонується в музеї Т. Г. Шевченка в Каневі.

Родін І. Музей Т. Г. Шевченко / І. Родін // Сталинский рабочий. – Сталино (Донець), 1938. – 15 октябля.

Згадка про Шевченка-художника.

Савченко Д. Шевченко і Київський університет / Д. Савченко // Пролетарська правда. – 1938. – 22 листопада (№ 268).

А. С-кий. Два генія / А. С-кий // Горьковский рабочий. – 1938. – 1 ноябля.

Згадка про портрет А. Олдріджа, виконаний Шевченком.

Серета Є. Основні хронологічні дати з життя і творчості Т. Г. Шевченка (1814–1861 рр.) / Є. Серета // Літературна критика. – 1938. – № 2. – С. 36–52; 1939. – № 1. – С. 28–44, № 2-3. – С. 198–214.

Серафимов А. В Яготине / А. Серафимов // Звезда. – 1938. – 10 декабля.

Робота Шевченка над портретами М. Г. Репніна і дітей Репніних.

Сытник П. Виставка и переводы произведений поэта / П. Сытник // Комсомольское знамя. – 1938. – 23 декабля (№ 195).

Про підготовку до ювілею Шевченка в Молдавській АРСР.

Сірий Я. Шевченко і Київський університет / Я. Сірий // Вісті. – 1938. – 3 жовтня (№ 228).

До історії призначення Шевченка викладачем малювання в Київському університеті (1847).

Сірий Я. Т. Г. Шевченко – співробітник Київської археографічної комісії 1845–1846 рр. / Я. Сірий // Пролетарська правда. – К., 1938. – 8 жовтня.

Про роботу Шевченка в Київській археографічній комісії.

Скляренко С. Айра Олдрідж / С. Скляренко // Советская Украина. – 1938. – 1 декабрия.

Репродукція: Т. Г. Шевченко «Портрет Айри Олдріджа».

Смилер А. Т. Г. Шевченко – живописець / А. Смилер // Днепровская правда. – Днепропетровск, 1938. – 26 декабрия (№ 288).

Сукачев Л. Взгляды Шевченко на сатиру / Л. Сукачев // Литературная газета. – 1938. – № 15 (578).

Згадка про «Притчу про блудного сина».

Тес Ц. Шевченко – майстер пензля / Ц. Тес // הרעטש רעד [Дер Штерн – Зірка] (ідиш). – К., 1938. – 24 грудня.

Фотоальбом // Літературна газета. – 1938. – 23 грудня.

Повідомлення про видання Інститутом літератури АН СРСР та АН УРСР альбому репродукцій творів Шевченка.

Хазан М. Солдат / М. Хазан // Молодий Комунар. – Чернігів, 1938. – 24 вересня.

Репр.: Т. Г. Шевченко. Автопортрет. 1847 р.

Хазан М. Король Лір / М. Хазан // Комсомолец України. – 1938. – 31 грудня.

Про роботу Тараса Шевченка над портретом А. Олдріджа.

Ценный подарок к юбилею // Советская Украина. – К, 1938. – 17 октября (№ 240).

Подарунок С. М. Драгоманова Державному Шевченківському комітету невідомого портрета Шевченка і фотокартки артиста А. Олдріджа. Як зазначається в замітці, згаданий портрет Шевченка подарований М. П. Драгоманову в 1894 р.

Черепанов М. Будиночок у Хрещатинському провулку / М. Черепанов // Соціалістична Харківщина. – 1938. – 23 жовтня.

Згадка про зустріч Сошенка і Шевченка в Літньому саду, вкуп з кріпацтва, навчання Шевченка в Академії мистецтв, його малюнки періоду заслання.

Черепанов М. Жизнь Кобзаря М. Черепанов // Харьковский рабочий. – 1938. – 19 октября.

Про навчання Тараса Шевченка у дяків-маларів.

Черепанов М. Жизнь Кобзаря / М. Черепанов // Харьковский рабочий. – 1938. – 22 октября.

Про навчання Шевченка у Ширяєва, зустріч із І. Сошенко у Літньому саду, виступ Шевченка із кріпацтва, навчання в Академії мистецтв.

Черепახов М. Життя Кобзаря / М. Черепახов // Харьковский рабочий. – 1938. – 1 ноября.

Згадка про Шевченка-художника.

Черепახов М. Життя Кобзаря / М. Черепახов // Харьковский рабочий. – 1938. – 11 ноября.

Згадка про Шевченка-художника.

Черепახов М. Життя Кобзаря / М. Черепახов // Харьковский рабочий. – 1938. – 21 ноября.

Про малярські твори Шевченка, виконані під час Аральської експедиції.

Т. Г. Шевченко в Академії художеств // Чорноморська Комунa. – Одеса, 1938. – 4 серпня.

Спогади Ф. П. Пономарьова про навчання Шевченка в Академії мистецтв. Автопортрет 1840 р.

Шевченко – великий народний поет і художник // Голос Колгоспника. – Скадовськ, 1938. – 9 грудня.

Згадка про малярські твори Шевченка «Катерина», «Судня рада», «У Києві» та ін.

Шевченківські пам'ятки в Конотопському музеї // Вісті. – 1938. – 22 вересня (№ 219).

Про пам'ятки Шевченка, пов'язані з перебуванням поета в с. Гилявка на Чернігівщині (1859 р.)

Шевченко П. І. Портрет / П. І. Шевченко // Соціалістична Перемога. – Канів, 1938. – 21 листопада.

Згадка про карикатурний портрет поміщика з вухами осла, намальований Шевченком.

Шлома М. Т. Г. Шевченко в народних переказах / М. Шлома // Зоря. – Дніпропетровськ, 1938. – 15 листопада.

Згадка про карикатурний портрет поміщика з вухами осла, намальований Шевченком.

Шлома Мих. Шевченко и народное творчество / Мих. Шлома // Большевик. – 1938. – 20 листопада.

Репродукція малюнка Шевченка «Циган».

Штаерман Ю. Шевченко-акварелист / Ю. Штаерман // Харьковский рабочий. – 1938. – 10 октября.

Подается анализ малюнків Шевченка, виконаних аквареллю.

Штаерман Ю. Огнем сарказма / Ю. Штаерман // Красное знамя. – Харьков, 1938. – 11 декабря.

Згадка про серію малюнків «Притча про блудного сина».

Щепкина-Куперник Т. Прекрасная дружба / Т. Щепкина-Куперник // Советское искусство. – 1938. – 18 ноября.

Згадка про портрет М. С. Щепкина, роботи Шевченка.

Шевченко-художник // Сталинское Племя. – К., 1938. – 27 сент-ября.

Про роботи Шевченка, виконані у засланні. Репродукція серії «Казашка Катя».

Юбиленные вечера / Красное знамя. – 1938. – 23 декаб-ря.

Про виставку «Шевченко-художник», організовану у Харкові в клубі електрозв'язку.

Январський А. Куток-музей Т. Г. Шевченка у Всеросійській Академії художеств / А. Январський // Вісті. – 1938. – 21 вересня.

Згадка про твір Шевченка «Нищий мальчик, дающий хлеб собаке».

Я не злякаюсь // Комсомолец Украины. – 1938. – 27 листопада.

Опубліковано лист Шевченка до А. Лизогуба від 7 березня 1848 р., в якому художник дякує за посилку з фарбами, пензлями, олівцями і папером.

Ягнятинский А. Шевченковские дни на Украине / А. Ягнятинский // Строительный рабочий. – М., 1938. – 12 декаб-ря.

Повідомлення про видання до 125-річного ювілею Шевченка 50 репродукцій із кращих його творів. Видання монографії М. Бурачека «Шевченко-художник».

РАТАУ: В издательстве «Мистецтво» // Красное знамя. – 1938. – 12 декаб-ря.

Повідомлення про видання альбому, присвяченого 125-річчю з дня народження Шевченка, в якому репродукується 60 його малярських творів.

1939 рік.

А. И. Т. Г. Шевченко в Петербурге / А. И. // Коммунист. – 1939. – 8 марта. – С. 48.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв у К. Брюллова.

Абдушукур П. Великий художник Украины / П. Абдушукур // Тоджикистони сурх [Красный Таджикистан]. – Душанбе, 1939. – 1 марта (№ 49).

Азгур З. И. Выдатный майстар кісці: Т. Шэўчэнка – мастак / З. И. Азгур // Звезда. – Минск, 1939. – 9 марта. – С. 3.

Про Шевченка-художника.

Айзеншток И. Историизм Шевченка / И. Айзеншток // Пролетарська Правда. – 1939. – 14 лютого.

Про Шевченка-художника.

Айзеншток И. Т. Г. Шевченко і К. П. Брюллов / И. Айзеншток // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 29–37: репр.

Александров Б. Шевченко в Нижнем-Новгороде / Б. Александров // Горьковская коммуна. – 1939. – 9 марта.

Згадка про зарисовки пам'яток архітектури.

Алхазішвілі Ш. Шевченко как художник / Ш. Алхазішвілі // საბჭოთახელოვნება [Советское искусство]. – Тбилиси, 1939. – № 3. – С. 33–38.

Альбом-монографія // Літературна газета. – 1939. – 17 лютого.
Про альбом-монографію, присвячений Т. Г. Шевченку-художнику, який видавництво «Мистецтво» здало до друку.

Антокольський П. Дар необычної сили / П. Антокольський // Коммунист. – Єреван, 1939. – 9 марта. – С. 4.
Про Шевченка-художника.

Базилевський М. Шевченко-художник / М. Базилевський // Літературний Донбас. – Донецьк, 1939. – № 2. – С. 59–68.

Безручко І. Ф. В Орській кріпості / І. Ф. Безручко // Червоний Гірник. – Кривий Ріг, 1939. – 20 лютого.
Про перебування Шевченка на засланні в Орську.

Бать Л. и Дейч Ал. Тарас Шевченко / Л. Бать, Ал. Дейч. – М., Ленинград : Детлит, 1939. – 144 с.: ил.
Про Шевченка-художника.

Болясний І. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка / І. Болясний // Чорноморська комуна. – Одеса, 1939. – 4 лютого.
Згадка про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Дари в Чигирині», «Судня рада» та ін.

Беновицький М. В залах галереї / М. Беновицький // Чорноморська Комуна. – Одеса, 1939. – 2 лютого.
Про галерею картин Шевченка в Харкові.

Бескин О. Т. Г. Шевченко как художник / О. Бескин // Искусство. – 1939. – № 2. – С. 1–52.
Про мистецьку спадщину Шевченка, зв'язки Шевченка з російськими художниками.

Болясний И. Шевченко и русские художники / И. Болясний. // Большевицское знамя. – Одесса, 1939. – 18 января.
Згадка про малярські роботи Шевченка.

Болясний І. Т. Г. Шевченко на художній виставці в 1860 / І. Болясний // Чорноморська комуна. – Одеса, 1939. – 7 березня (№ 49).
Про художню виставку в Петербурзі у вересні-жовтні 1860 року

Болясний І. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка / І. Болясний // Чорноморська комуна. – Одеса, 1939. – 4 лютого.

Болясний І. Л. Шевченко-художник / І. Болясний // Великий поет – революціонер: науково-літературний збірник Одеського державного університету, присвячений 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. – Одеса, 1939. – С. 215–259.

Бондарев В. Шевченко-художник / В. Бондарев // Більшовик. – 1939. – 23 лютого.
Про Шевченка-художника.

Борійчук І. Велика спадщина / І. Борійчук // Комуніст. – К., 1939. – 6 лютого.
Репр.: Автопортрет Т. Г. Шевченка. 1860 р.
Про Шевченка-художника.

Борисов С. Виставки, посвященные Т. Г. Шевченко / С. Борисов // Правда. – Днепропетровск, 1939. – 17 января.

Про виставку «Шевченко-художник» в Дніпропетровському історичному музеї.

Боцяновский В. Шевченко Т. Г. Петербургские встречи / В. Боцяновский // Литературный современник. – Ленинград, 1939. – № 3. – С. 167–196.

Боцяновський В. Шевченко-скульптор / В. Боцяновський // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 61–62.

Бродский И. Выдающийся мастер реалистической живописи / И. Бродский // Советская Украина. – 1939. – 12 сентября (№ 211).

Про Шевченка-художника.

Бродський І. Талановитий художник / І. Бродський // Молдова социалист [Соціалістична Молдавія] – Кишинів, 1939. – 9 березня (№ 55).

Бродский И. Шевченко-художник / И. Бродский // Литературный современник. – Ленинград, 1939. – № 3. – С. 222–223.

Бродський І. Російське мистецтво пишається ним / І. Бродський // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 67.

Про Шевченка-художника.

Бурачек М. Г. Шевченко художник-реалист і учитель / М. Г. Бурачек // Літературний журнал. – 1939. – № 3. – С. 111–121: іл.

Про Шевченка-художника.

Бурачек М. Творчий шлях / М. Бурачек // Комуніст. – К., 1939. – 6 лютого.

Задка про малярські роботи .Шевченка «Нарцис», «Робінзон», «Перерване побачення» та ін.

Бурачек М. Г. Великий народний художник. 3 75 репродукціями художніх творів Т. Г. Шевченка / М. Г. Бурачек. – Харків : «Мистецтво», 1939. – LXXV с. – 60 с.: іл.

Відгуки:

Портнов Г. // Комсомолец України. – 1939. – 5 березня (№ 52).

Великий народний художник // Літературна газета. – 1939. – 6 березня (№ 11).

Радіонов Г. // Образотворче мистецтво – К., 1939. – № 4. – С. 23–25.

Варнеке Б. В. Майстерність реаліста-майлара / Б. В. Варнеке. – Великий поет – революціонер // Науково-літературний збірник Одеського державного університету, присвячений 125-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. – Одеса, 1939. – С. 261–269.

Задка про Шевченка-художника.

Варшавский Л. Шевченко-художник / Л. Варшавский // Новый мир. – 1939. – № 3. – С. 226–236.

Велика Шевченківська виставка // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1939. – 10 січня (№ 8).

Про виставку творів Шевченка в Кам'янець-Подільському краєзнавчому музеї.

Відкриття галереї картин Т. Г. Шевченка // Соціалістична Харківщина. – Харків, 1939. – 3 січня.

Повідомлення про відкриття галереї Шевченка в Харкові.

Відкриття галереї картин Т. Г. Шевченка // Вісті. – 1939. – 8 січня.
Картинна галерея Шевченка в Харкові.

Вікторович В. Т. Г. Шевченко в Новопетровському, за спогадами М. Савичева / В. Вікторович // Літературний журнал. – К., Харків, 1939. – № 2. – С. 109–121.

Згадка про Шевченка-художника в Новопетровському укріпленні (1852 р.)

Вірин Д. 3 галереї Шевченка / Д. Вірин // Комуніст. – К., 1939. – 6 лютого.

Згадка про те, як Шевченко малював околиці Кос-Арала і Раїма.

Випуск картин Т. Г. Шевченка // Красное знамя. – 1939. – 4 янв.

Згадка про малюнки Шевченка «Киргизка Катя», «Наказание колодкой», «Смерть гладиатора» та ін.

Владимирський Г. Попередник російських живописців-реалістів / Г. Владимирський // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 16–28: репр.

Владимирський Г. Д., Савинов А. Н. Т. Г. Шевченко-художник / Г. Д. Владимирський, А. Н. Савинов. – Ленинград, М. : Искусство, 1939. – С. 50–52: ил.

Владич Л. Автопортрети Т. Г. Шевченка / Л. Владич // Більшовик. – К., 1939. – 4 лютого (№ 28).

Владич Л. Величне життя, безсмертна слава / Л. Владич // Пролетарська правда. – 1939. – 9 березня.

Про малюнки Шевченка різних періодів життя, представлені на ювілейній Шевченківській виставці.

Владич Л. Живописна Україна / Л. Владич // Пролетарська Правда. – 1939. – 6 лютого.

Репр.: «Солдат і смерть»

Згадка про малярські роботи.

Владич Л. Нове про Шевченка / Л. Владич // Пролетарська Правда. – 1939. – 10 квітня.

Про художні твори Шевченка, представлені на ювілейній Шевченківській виставці.

Владич Л. Рукою художника / Л. Владич // Вісті. – 1939. – 9 березня.

Згадка про малярські роботи Т. Шевченка «Киргизька родина», «Прутча про виноградаря».

Владич Л. Три невідомі роботи Т. Г. Шевченка / Л. Владич // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 71–74.

Про портрет Глассона О. П. Копія з картини Рембрандта «Притча про виноградаря».

Владич Л. З творчої лабораторії великого поета / Л. Владич // Пролетарська Правда. – 1939. – 11 січня.

Згадка про те, як Шевченко намалював три ілюстрації до поеми «Невольник», автопортрет Шевченка 1843 р.

Времева Т., Иоффе Е. Тарас Шевченко: биографический очерк. 1914–1939 / Т. Времева, Е. Иоффе // Молодой большевик. – 1939. – С. 60.

Галерея картин Т. Г. Шевченко в новой экспозиции // Красное знамя. – Харьков, 1939. – 3 января (№ 11).

Згадка про малярські роботи Шевченка «Циганка-ворожка», «Дуб».

Галерея картин Т. Г. Шевченко // Харьковский рабочий. – Заря Востока. – 1939. – 4 января. – С. 4.

Гавриленко О., Машталярчук Д. Галерея картин Т. Г. Шевченко / О. Гавриленко, Д. Машталярчук // Комсомолец України. – 1939. – 29 січня.

Згадка про малярські роботи Шевченка.

Гавриленко О. Шевченко-художник / О. Гавриленко // Соціалістична Харківщина. – 1939. – 6 березня (№ 53).

Репр.: Автопортрет 1840 року, «Кара шпіцрутенами», «Умираючий гладіатор» та ін.

Где жил Т. Г. Шевченко в Н.-Новгороде? // Горьковская Коммуна. – 1939. – 8 января.

Згадка про перебування Шевченка у Нижньому Новгороді.

Геппенер М. Нові листи Т. Г. Шевченка: публікації відділу рукописів Інституту літератури ім. Шевченка / М. Геппенер // Радянське літературознавство. – К., 1939. – № 4. – С. 137–152.

Листи до Г. Л. Ткаченка, С. М. Мухіна.

Гордеев С. В гостях у Шевченко / С. Гордеев // Южная правда. – Николаев, 1939. – 9 марта.

Згадка про інструменти, які знаходяться в майстерні будинку-музею на Козиному болоті.

Дві долі Катерини // Молодий Комунар. – Чернігів, 1939. – 28 лютого.

Репр.: Робота Шевченка «Катерина».

Дейч А. Тарас Шевченко / А. Дейч // Вечерняя Москва. – М., 1939. – 8 марта.

Репр.: Шевченко «Судня рада».

Дерегус М. Геніальний художник-реаліст [Т. Г. Шевченко] / М. Дерегус // Соціалістична Харківщина. – 1939. – 9 березня (№ 55).

Додаток до журналу «Образотворче мистецтво». – К., 1939. – № 1. – С. 24–25.

Репр.: Шевченко «Крутий берег моря» 1848–1849 рр.

До 125-річчя з дня народження Т. Шевченка: альбом про життя і творчість Шевченка // Соціалістична Харківщина. – 1939. – 9 січня.

Дорошенко А. Шевченко-художник / А. Дорошенко // Червоне Полісся. – Житомир, 1939. – 9 березня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Казка», «Живописна Україна».

Домбровська К. Чудова гама фарб / К. Домбровська // Чорноморська комуна. – Одеса, 1939. – 3 лютого.

Згадка про малюнки Шевченка «Сон бабусі та онуки», «Умиряючий гладіатор» та ін.

Дьяконова З. Великий художник / З. Дьяконова // Чорноморська комуна. – Одеса, 1939. – 3 лютого.

Згадка про малюнки Шевченка «Смерть Лукреції», «Вмиряючий гладіатор» та ін.

Журбин И. Галерея картин Шевченко / И. Журбин // Советское искусство. – М., 1939. – 12 января.

Згадка про малюнки Шевченка «Циганка-ворожка», «Сон бабусі та онуки», «Дуб» та ін.

Зеленин Б. В галерее картин Т. Г. Шевченко / Б. Зеленин // Красное знамя. – 1939. – 26 января.

Репродукція Шевченко «Катерина».

Про галерею картин Шевченка в Харкові.

Зоценко М. Тарас Шевченко // Литературная газета. – 1939. – 20 февраля.

Згадка про навчання Шевченка у сільського дяка-майлара.

И. Б. Шевченко-иллюстратор / И. Б. // Книга и пролетарская революция. – 1939. – № 2. – С. 146–147.

Ілюстрації Шевченка в книгах: «Наши, списанные с натуры русскими», «Сто русских литераторов» (1841), «История Суворова», М. О. Полевого (1843) і «Наши полководцы» (1845).

К 125-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко. Выпуск картин Т. Г. Шевченко // Красное знамя. – 1939. – 4 февраля // РАТАУ

Про 8 репродукцій малярських робіт Шевченка («Казашка Катя», «Кара колодкою» та ін.), що були випущені глибоким друком Київською друкарнею № 4.

Карчевский А. Интернационализм Т. Г. Шевченко / А. Карчевский // Днепровская Правда. – Днепропетровск, 1939. – 15 февраля.

Згадка про навчання Шевченка у Ширяєва.

Касян В. І. Академік гравюри / В. І. Касян // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 49–55.

Про Шевченка-офортиста.

Касян В. І. О датировке некоторых сепий Т. Шевченко / В. И. Касян // Искусство. – 1939. – № 2. – С. 53–58: ил.

Про сепії «Диоген», «Телемак», «Самаритянка», «Благословення дітей», «Милон Кротонський», «Нарцис», «Себастьян», «Робінзон».

Касиян В. И. Художник-реалист / В. И. Касиян // Красное знамя. – Харьков, 1939. – 9 февраля.

Реп: Шевченко «Благословение детей».

Згадка про малярські роботи Шевченка «Дари в Чигирині», «Смерть Хмельницького».

Касян В. І. Художник-реаліст [Т. Г. Шевченко] / В. І. Касян // Літературний журнал. – 1939. – № 7. – С. 112–116.

Кікоть Є. Творчість Т. Г. Шевченка в казематі і в засланні / Є. Кікоть // Соціалістична Молдавія. – 1939. – 16 лютого.

Про Шевченка-художника.

Кірілов М. Геніальний художник / М. Кірілов // Молодий більшовик. – Вінниця, 1939. – 14 квітня.

Згадка про Шевченка-художника, малюнки, які представлені на ювілейній Шевченківській виставі у Києві.

Кірій І., Рубіжанський Б. Місця перебування Т. Г. Шевченка на Україні / І. Кірій, Б. Рубіжанський // Молодий більшовик. – К., 1939. – Березень. – С. 73–78.

Козлов К. И. В художественном музее / К. И. Козлов // Днепропетровская Правда. – Днепропетровск, 1939. – 17 февраля.

Про Шевченка-художника.

Козлов К. И. Выставка «Шевченко-художник» / К. И. Козлов // Звезда. – Днепропетровск, 1939. – 7 февраля.

Реп: Шевченко «Портрет молодої жінки».

Козлов К. И. «Притча о блудном сыне» / К. И. Козлов // Днепропетровская правда. – Днепропетровск, 1939. – 9 марта (№ 55).

Про Шевченка як гравера-офортиста і його серію «Притча про блудного сина».

Козубенко. Шевченко на Полтавщині / Козубенко // Більшовик Полтавщини. – Полтава, 1939. – 9 березня.

Про малюнок Шевченка будинку Котляревського.

Косарик Д. Т. Г. Шевченко і російські письменники / Д. Косарик // Соціалістична Харківщина. – 1939. – 30 січня.

Косарик Д. Шевченко в Яготині / Д. Косарик // Більшовик Полтавщини. – Полтава, 1939. – 26 лютого.

Згадується про перебування Шевченка в Яготині.

Косарик Д. Т. Г. Шевченко і М. Г. Чернишевський / Д. Косарик // Образотворче мистецтво – К., 1939. – № 2 – 3. – С. 63–65.

К 125-летню со дня рождення Т. Г. Шевченко // Сталинское Племя. – К., 1939. – 24 февраля.

Згадка про перебування Шевченка у Нижньому Новгороді 1857 р.

Каталог виставки «Т. Г. Шевченко в графічному мистецтві художників Харкова». Ескізи та авторські відтиски оригінальних літографій та офорти. – Харків : Харківська картинна галерея, 1939. – 10 [2] с.

Картинна галерея Т. Шевченка // Червоний Кордон. – Кам'янець-Подільський, 1939. – 5 січня.

Про картинну галерею Шевченка в Харкові.

Корнілов П. Автографи Т. Г. Шевченка / П. Корнілов // Образотворче мистецтво – К., 1939. – № 4. – С. 15.

Автографи, які вдалося знайти на звороті малюнків і офортів Шевченка.

Корнілов П. Т. Г. Шевченко і Академія мистецтв / П. Корнілов // Пролетарська правда. – 1939. – 14 січня (№ 11).

Корнілов П. Т. Г. Шевченко і арзамаська школа живопису. До питання про генезис творчості / П. Корнілов // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 4. – С. 12.

Коренєв В. В. Шевченко-художник // Штурм. – Днепропетровск, 1939. – № 3. – С. 63–67: іл.

Кошман Б. Шевченківська художня галерея в м. Харкові / Б. Кошман // Більшовик. – Чернігів, 1939. – 6 березня.

Про зібрання малюнків Шевченка в галереї.

Куб А. Передвижний Шевченковский музей / А. Куб // Советская Украина. – 1939. – 3 января.

Масляний О. Т. Г. Шевченко-художник (за матеріалами Харківської картинної галереї Т. Г. Шевченка) / О. Масляний // Більшовик Полтавщини. – Полтава, 1939. – 2 лютого (№ 26).

Межерицький П. Кімната-музей Шевченка / П. Межерицький // Кіровоградська Правда. – Кіровоград, 1939. – 9 березня.

Реп: Шевченко «Старий Чигирин. Видляд з Суботівського шляху».

Москаленко С. Товариство заохочення художників і Т. Г. Шевченко / С. Москаленко // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 4. – С. 10–11.

Моренець М. Нові матеріали до біографії Т. Г. Шевченка / М. Моренець // Пролетарська правда. – К., 1939. – 22 січня (№ 18).

Про Петербурзький період життя Шевченка до його визволення з кріпацтва і перші роки після визволення (за матеріалами Ленінградського історичного архіву.)

Музей великого Кобзаря // Известия. – 1939. – 10 апреля.

Про відкриття Центрального музею Шевченка в Києві в восьми залах.

Лапоногов И. Гениальный мастер кисти / И. Лапоногов // Горьковская коммуна. – 1939. – 9 марта.

Про Шевченка-художника.

Лі В. Шевченко-художник / В. Лі. // Зоря. – Дніпропетровськ, 1939. – 6 березня (№ 53).

Навроцький О. М. Шевченко-художник / О. М. Навроцький // Советская Украина. – 1939. – 17 февраля.

Недзвідський А. Пушкін і Шевченко / А. Недзвідський. – Одеса, 1939. – 14 с.

Про малюнок Шевченка «Пушкін в труні».

Недзвідський А. На республіканській Шевченківській виставці. (Лист з Києва) / А. Недзвідський. // Молода гвардія. – Одеса, 1939. – 12 червня.

Згадка про портрет В. Жуковського, за який було викуплено Шевченка з кріпацтва.

Нестьев И. Поэзия Шевченко в музыке / И. Нестьев // Советское искусство. – М., 1939. – 8 января.

Згадка про акварель Шевченка «Киргиз, играющий на домре».

Нові документи про Т. Шевченка // Чорноморська Комуна. – Одеса, 1939. – 28 лютого.

Про знайдені записи Товариства заохочення художників щодо видачі Шевченкові стипендії з 1839 по 1842 рік.

Наукові записки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка // Збірник філологічного факультету: Пам'яті Т. Г. Шевченка. – К., 1939. – № 1. – 434 с.

Неопубликованные автографы Т. Г. Шевченко // Советская Украина. – 1939. – 24 марта.

Згадується про малярські роботи Шевченка «Притча о виноградном саде», «Святая семья».

Нужний В. Шевченко-художник / В. Нужний // Комуна. – Конотоп, 1939 р. – 4 березня.

Недошивин Г. Одаренный художник / Г. Недошивин // Красная звезда. – М., 1939. – 6 марта.

Про Шевченка-художника.

Образотворче мистецтво. Орган Управління в справах мистецтва при Раднаркомі УРСР та Співки радянських художників України. – К., 1939. – № 2–3. – 80 с.: іл.

Зі змісту:

Радіонов Г. Великий народний художник. – С. 7–14; Владимирський Г. Попередник російських живописців-реалістів. – С. 16–28; Айзеншток І. Т. Г. Шевченко і К. П. Брюллов. – С. 29–36; Расвський С. Т. Г. Шевченко і П. А. Федотов. – С. 37–41; Портнов Г. Друг і послідовник Т. Г. Шевченка. – С. 42–47 [Л. М. Жемчужников]; Касян В. І. Академік гравюри – С. 49–55; Плещинський І. Малюнки й акварелі – С. 56–60 [Харківська картинна галерея Т. Г. Шевченка]; Боцяновичський В. Шевченко-скульптор. – С. 61–62; Бродський І. Російське мистецтво пишається ним. – С. 67; Самокиш М. Правда творчність. – С. 68; Яворницький Д. І. Ю. Репін про Т. Г. Шевченка. – С. 70; Владич Л. Три невідомі роботи Т. Г. Шевченка. – С. 71–74.

Одарченко П. В. Т. Г. Шевченко 1814–1861. К 125-летию со дня рождения великого украинского поэта. Сборник материалов к юбилею / П. В. Одарченко. – Курск, 1939. – 32 с.

С. 31 – Шевченко-художник [библіографія].

Олдридж и Шевченко // Звезда. – 1939. – 19 февраля.

Про дружні стосунки Шевченка і Олдріджа. Портрет Олдріджа роботи Шевченка.

Орлов А. В Домике-музее Т. Г. Шевченко / А. Орлов // Советская Украина. – 1939. – 19 января.

Про будинок-музей Шевченка.

Падалка Н. Велика дружба (Шевченко і Олдрідж) / Н. Падалка // Літературна газета. – 1939. – 29 січня.

Пам'яті Шевченка // Історико-літературний збірник. 1814–1939. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетровського обласного ювілейного Шевченківського комітету, 1939. – 156 с.: іл.

Зі змісту:

Яворницький Д. І. Шевченко і Репін. – С. 130–135.

Про знайдені два ескізи роботи Шевченка.

Пам'яті Т. Г. Шевченка // Збірник статей до 125-ліття з дня народження. 1814–1939. – К.: Вид-во АН УРСР, 1939. – 582 с.

С. 75–76. – *портрет Герцена.*

С. 551–582. – *стаття Іванцова О. «Т. Г. Шевченко і археологія».*

Панч П. У видавництві «Мистецтво» не поспішають / П. Панч // Комуніст. – 1939. – 5 січня.

Згадка про альбом Шевченка «Живописна Україна».

Пастернак Я. Археологічні заняття Т. Шевченка / Я. Пастернак // Новий час. (Літературно-науковий додаток). – 1939. – 13 березня (№ 11).

Паустовський К. В Оренбургских степях / К. Паустовський // Комсомольская Правда. – 1939. – 17 февраля.

Про Шевченка в Аральській експедиції.

Паустовський К. Тарас Шевченко / К. Паустовський. – М.: Худ. литература, 1939. – 64 с.

Про життя і творчість Шевченка.

Пивоваров М. Правдиво освещать жизнь и творчество Т. Г. Шевченко / М. Пивоваров // Советская Украина. – 1939. – 3 января.

Про життя і творчість Шевченка.

VI Пленум Правления Союза советских писателей СССР, посвященный 125-летию со дня рождения Тараса Григорьевича Шевченко. Бюллетень № 1–5. – К.: Гослитиздат Украины, 1939.

Доповідь С. Раєвського «Шевченко-художник». – С. 160–167.

Плещинський І. Малюнки і акварелі / І. Плещинський // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 56–60.

Полевой С. Створимо музей, гідний великого поета / С. Полевой // Комуніст. – 1939. – 12 січня.

Згадується про створення літературно-меморіального будинку-музею Т. Г. Шевченка в Києві.

Портнов Г. Друг і послідовник Т. Г. Шевченка / Г. Портнов // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 42–47.

Про Л. М. Жемчужникова і Шевченка.

Портнов Г. Образ поета. На ювілейній шевченківській виставці / Г. Портнов // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 4. – С. 2–9.
Згадуються роботи Шевченка «В казармі», «Діти жебраки».

Про Шевченка: літературно-критична збірка / упор. С. Шаховський. – К. : Дитвидав, 1939. – 220 с.: іл.

Також:

Воспоминания И. М. Сошенка о Шевченке // Основа. – СПб., 1862. – № 5. – С. 45–61; Полонский Я. П. Воспоминания о Шевченке // Основа. – СПб., 1862. – № 5. – С. 95–98.

Путеводитель по выставке Т. Г. Шевченко. Жизнь и творчество. – Ленинград: Институт литературы АН СССР совместно с Всесоюзным обществом культурных связи с заграницей, 1939. – 22 с.

Радіонов Г. Великий народний художник / Г. Радіонов // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 4. – С. 7–14.

Про Шевченка-художника.

Раєвський С. Є. Життя і творчість художника Тараса Шевченка / За заг. ред. О. І. Білецького, С. О. Гілярова і С. В. Ткаченка / С. Є. Раєвський. – Харків : Мистецтво, 1939. – 120 с.: іл.

Про Шевченка-художника.

Раєвський С. Т. Г. Шевченко і П. А. Федотов / С. Раєвський // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 37–41: іл.

Ребельський І. Шевченко в Києві / І. Ребельський // Пролетарська Правда. – К., 1939. – 1 лютого.

Згадка про зарахування Шевченка на посаду художника Київського університету.

Репродукції творів великого художника // Літературна газета. – 1939. – 23 лютого.

Про Шевченка-художника.

Рідкісна знахідка // Літературна газета. – К., 1939. – 11 лютого.

Повідомлення про виднайдення книги «История князя италийского графа Суворова-Рымникского» Н. Полевого, у підготовці художніх ілюстрацій до видання якої брав участь Шевченко.

Рогов М. В картинной галлерее / М. Рогов // Кочегарка. – Горлівка, 1939. – 26 февраля.

Репр.: Т. Шевченко. Портрет Айри Олдріджа.

Про Шевченка-художника.

Сагайдак Ю. Тарас-художник / Ю. Сагайдак // Сталинский Рабочий. – 1939. – 16 февраля.

Про Шевченка-художника.

Самокиш М. Правда творчість / М. Самокиш // Образотворче мистецтво. – К., 1939. – № 2–3. – С. 68.

Серпилин Л. На Шевченковской выставке / Л. Серпилин // Советская Украина. – 1939. – 26 апреля.

Згадка про малюнки Шевченка, які представлені на виставці.

Скворцов А. Т. Г. Шевченко-художник / А. Скворцов // Творчество. – М., 1939. – № 2–3. – С. 9–15.

Скорород В. Шевченко и музыка / В. Скорород // Ворошиловградская Правда. – 1939. – 24 февраля.

Згадується про Шевченка як художника-портретиста.

Стебун І. І. Тарас Шевченко. Біографічний нарис. / І. І. Стебун. – К. : Вид-во АН УРСР, 1939. – 70 с.

Репр.: Автопортрет Шевченка 1840 р.

Тарас Шевченко в Н. Новгороде / Сборник под ред. Н. М. Добровора. – Горький : Олиздат, 1939. – 184 с.: ил.

Зі змісту:

Перечень изо-работ Т. Г. Шевченко (Нижегородский период). – С. 167–168.

Вид. 2-е, змінене та доп.:

Зі змісту:

Прокопенко Н. Творческое наследие художника Шевченко нижегородского периода. – С. 62–69; Косян В. Малоизвестный портрет работы Шевченко – С. 203–206. [портрет А. Е. Усковой]; Перечень рисунков и портретов, выполненных Т. Г. Шевченко в Новгороде – С. 210–211 [составлен Г. П. Паламарчук].

Творчість Т. Г. Шевченка в казематі і в засланні (1847–1857 рр.) // Комсомольська правда. – 1939. – 17 февраля.

Про життя і творчість Шевченка.

Толчек Д. По залам Шевченковской выставки / Д. Толчек // Советская Украина. – 1939. – 12 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка «У в'язниці», «Кара колодкою».

Трипільський А. Естетичні погляди Шевченка / А. Трипільський // Молодий більшовик. – 1939. – № 3. – С. 89–97.

У Києві. Офорт роботи Т. Г. Шевченка // Комуніст. – К., 1939. – 6 лютого.

Репр.: «У Києві».

Уліч М. Виставка пам'яті поета / М. Уліч // Вечірній Київ. – 1939. – 5 січня.

Згадка про те, що у бібліотеці АН УРСР відкрилась велика виставка, присвячена творчості Шевченка.

Флеров Н. Шевченко на Аральском море (1848–1849 гг.) / Н. Флеров / Красный флот. – 1939. – 6 марта (№ 32).

Фото-виставка, присвячена пам'яті славетного поета-революціонера Тараса Григоровича Шевченко. 1841–1861. Перше ювілейне видання. – К. : Київський художник, 1939. – 100 с.: репр.

Репродукції малярських творів Шевченка.

Футерман А. Шевченко-художник / А. Футерман // Ворошиловградська правда. – 1939. – 3 березня.

Про Шевченка-художника.

Холин Г. Виставка «Жизнь и творчество Т. Г. Шевченко» (Государственный литературный музей) / Г. Холин // Советский музей. – 1939. – № 3 – С. 22–25.

Цеквава С. Тарас Григорьевич Шевченко. Биографический очерк / С. Цеквава // Советская Абхазия. – 1939. – 9 марта.

Про життя і творчість Шевченка.

Чигаєва О. Т. Г. Шевченко. 1814–1861. До 125-річчя з дня народження великого українського поета-революціонера. Бібліографічний покажчик статей та рецензій, вміщених у періодичній пресі УРСР за 1939 р. [Вип. 2] / О. Чигаєва. – Харків : Вид-во Книжкової палати УРСР, 1939. – 66 с.

Прозділ – про Шевченка-художника.

Чигаєва О., Нікітіна О., Косенко Н. Т. Г. Шевченко. 1814–1861. До 125-річчя з дня народження великого українського поета-революціонера. Бібліографічний покажчик статей та рецензій, вміщених у періодичній пресі УРСР за 1938–1939 рр. / О. Чигаєва, О. Нікітіна, Н. Косенко. – Харків : Вид-во Книжкової палати УРСР, 1939. – 32 с.

Про Шевченка-поета, художника, революціонера.

Чуковская Я. Тарас Григорьевич Шевченко // Юный художник. – 1939. – № 2. – С. 1–8.: ил.

Чумаченко І. На Тарасовій горі в Каневі / І. Чумаченко // Більшовик. – 1939. – 13 червня.

Про музей Шевченка в Каневі.

Шагинян М. Мастерство Т. Г. Шевченка / М. Шагинян // Творчество. – М., 1939. – № 2–3. – С. 2–8.

Про Шевченка-художника.

Шаповал Ф. Будинок, де жив Шевченко / Ф. Шаповал // Більшовицька зброя. – Суми, 1939. – 15 січня.

Про будинок-музей Шевченка.

Шапиро И. Талантливый художник / И. Шапиро // Южная правда. – Николаев, 1939. – 9 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка.

Шаховский Я. Шевченко и Пушкин / Я. Шаховский // Сталинский Рабочий. – 1939. – 27 января.

Репр.: Шевченко «Арест Пугачева».

Т. Г. Шевченко. 1814–1861. До 125-річчя з дня народження великого українського поета. Матеріали для проведення ювілею в бібліотеках. – К., Харків : «Радянська школа». – 1939.

С. 37–39. – Шевченко-художник; С. 55 – бібліографія.

Шевченко Т. Г. Автопортрети. – К. : Мистецтво, 1939.
Альбом репродукцій автопортретів, виконаних Шевченком упродовж 1840–1860 рр., (16 репродукцій).

Тарас Шевченко. Биографический очерк // Заря Востока. – 1939. – 6 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Шевченко-иллюстратор // Книга и пролетарская революция. – 1939. – январь.

Репр.: «Знахар». Малюнок Шевченка.

Згадка про малюнки Шевченка до книги Полевого «Історія Суворова».

Шевченко Т. Г. Художник. Автобіографічна повість / Предисловіє Г. А. Владимирського. – Ленінград : Гослитиздат, 1939. – 170 с.: репр.

Про Шевченка-художника.

Шигов А. Мастер кисти / А. Шигов // Горьковская Коммуна. – 1939. – 9 марта.

Репр.: Т. Шевченко. Автопортрет 1843.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Смерть гладиатора», «Катерина», «Хата вдови».

Штаерман Ю. Живописец, рисувальщик, гравер / Ю. Штаерман // Красное знамя. – Харьков, 1939. – 9 марта.

Про Шевченка-художника.

Шевченківська художня виставка // Літературна газета. – 1939. – 9 червня (№ 24).

Про Шевченківську виставку у Вінницькому історичному музеї.

Шевченківська виставка в Житомирському музеї // Червоне Полісся. – Житомир, 1939. – 6 березня (№ 54).

1940 рік.

Владич Л. Альбом А. І. Лизогуба / Л. Владич // Образотворче мистецтво. – К., 1940. – № 3 – Березень. – С. 18–22.

Про репродукції робіт Шевченка.

Владич Л. «Смерть Богдана Хмельницького». Неизвестные рисунки Т. Г. Шевченко / Л. Владич // Советская Украина. – К., 1940. – 1 февраля.

Про малюнки Шевченка, які експонувалися на ювілейній виставці: «Смерть Богдана Хмельницького» і «Козацький бенкет».

Владич Л. Невідомий портрет роботи Т. Г. Шевченка / Л. Владич // Літературна газета. – 1940. – 10 січня.

Про портрет М. О. Сєверцова роботи Шевченка.

Генс Ю. Тарас Шевченко як художник / Ю. Генс // Viisnurk [Війснурк – Пятикутник]. – Таллін, 1940. – № 5. – С. 481–484.

Гобелен з портретом Т. Г. Шевченка // Вільне життя. – Тернопіль, 1940. – 8 березня (№ 46).

Про гобелен, виготовлений для Канівського музею за ескізом художника Кодиєва і малюнками майстра народної творчості Прасковії Власенко.

Картини роботи Т. Г. Шевченка // Літературна газета. – 1940. – 28 січня.

Репр.: «Смерть Б. Хмельницького».

Про передачу І. Зелеським до Львівської бібліотеки шевченківських робіт «Смерть Богдана Хмельницького» і «Козацький бенкет».

Кімната Т. Г. Шевченка в Ягогині // Вісті. – 12 квітня.
Згадка про портрет князя М. Г. Рєпніна роботи Шевченка.

Легкодух Д. Живописна спадщина великого Кобзаря / Д. Легкодух // Вільна Україна. – 1940. – 11 березня (№ 58).
Про Шевченка як майстра живопису і гравера-оформиста.

Моренець Н. Т. Г. Шевченко в Петербурзі (нові матеріали до біографії Т. Г. Шевченка) / Н. Моренець // Образотворче мистецтво. – К., 1940 – № 3. – Березень. – С. 4–13: іл.

Про перебування Шевченка в майстерні живописця В. Г. Ширяєва в 1833–1838 рр.

Недзведский А. Академическое издание Шевченко / А. Недзведский // Большевицкое знамя. – 1940. – 6 января (№ 5).

Рецензія на кн. Шевченко Т. Повне зібрання творів у 10 томах – Т. 1. – К. : Інститут літератури Академії наук УРСР, 1939.

Падалка П. Дещо про «Живописну Україну» Шевченка / П. Падалка // Літературний журнал. – 1940. – № 3. – С. 101–107.

Про видання і розповсюдження Шевченком серії малюнків під загальною назвою «Живописна Україна». Наведено тексти архівних документів і листів.

Портрет Щепкіна, написаний Т. Г. Шевченком // Вільна Україна. – Львів, 1940. – 27 липня.

Згадка про портрет Щепкіна роботи Шевченка у Львівській картинній галереї.

Раєвський С. Невідомі історичні малюнки Т. Г. Шевченка / С. Раєвський // Образотворче мистецтво. – К., 1940. – № 3 – Березень – С. 14–17.

Репродукції робіт Шевченка: «Козацький бенкет». Ескіз. Олівець. 1838 р. «Смерть Б. Хмельницького». Сепія. 1836–1837 рр.

Смуглий С. В галереє картин Шевченко / С. Смуглий // Труд. – М., 1940. – 9 мая.

Репр.: Шевченко «Киргизские дети – нищие».

Усенко Д. Шевченко в образотворчому самодіяльному мистецтві / Д. Усенко // Соціалістична культура. – 1940. – № 3. – С. 55–57: іл.

Про виставку в Київському обласному будинку народної творчості.

Центральний музей Т. Г. Шевченка в Києві // Пролетарська правда. – 1940. – 4 жовтня (№ 231).

Про створення музею Т. Г. Шевченка в Києві, де будуть зосереджені оригінали його картин, гравюр, малюнків тощо.

Чирва Г. Галерея картин Т. Г. Шевченко / Г. Чирва. // Советское искусство. – 1940. – 29 декабря.

Про зібрання оригінальних робіт Шевченка (до 600) в галереї картин Шевченка в Харкові.

Шагинян М. Аральська експедиція / М. Шагинян // Молодая гвардія. – 1940. – № 8. – С. 137–148.

Участь Шевченка в Аральській експедиції (1848–1849).

Шах Г. Книга про великого негритянського трагіка / Г. Шах. – М., Ленінград : Искусство, 1940. – 190 с.

Згадка про портрет Айри Олдріджа роботи Шевченка.

Т. Г. Шевченко в портретах і ілюстраціях. Посібник для учителів середньої школи / Склали М. М. Калаушин. – Ленінград : Учпедгиз. – 1940. – 240 с.: ил.

Зі змісту:

В. Євгенєв-Максимов. Тарас Григорєвич Шевченко. Життя і творчість. – С. 3–16; Ілюстрації. – С. 17–218; Э. Голлербах. Т. Г. Шевченко в образотвірному мистецтві. – С. 219–233; Дати життя і творчість Т. Г. Шевченко. – С. 234–238.

Відгуки:

Сторицын П. // Звезда. – 1940. – № 11. – С. 193–194.

Сторицын П. Книга о великом Тарасе. – Ленінград, 1940. – С. 32–33.

Штаерман Ю. Живописец, рисовальщик, гравер // Красное знамя. – 1941. – 9 марта (№ 57).

1941 рік.

Арсеньєв М. Сторінки хвилюючого життя / М. Арсеньєв // Літературна газета. – 1941. – 11 квітня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка.

Бакай М. Великий співець українського народу / М. Бакай // Червоний прапор. – Рівне, 1941. – 11 березня.

Короткий огляд життя та творчості Шевченка.

Бельчіков Н. Т. Г. Шевченко / Н. Бельчіков // Кіровоградська правда. – 1941 – 9 березня.

Згадка про навчання в Академії мистецтв.

Бельчіков Н. Т. Г. Шевченко (до 80-річчя з дня смерті) / Н. Бельчіков // Молодий комуніст, – Чернігів, 1941. – 9 березня.

Згадка про навчання в Академії мистецтв.

Бельчіков Н. Т. Г. Шевченко / Н. Бельчіков // Чорноморська Коммуна. – Одеса, 1941. – 9 березня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Бельчіков Н. Поет-революціонер / Н. Бельчіков // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський, 1941 – 9 березня.

Короткий огляд життя та творчості Т. Г. Шевченка.

Буркатов Б. Музей ім. Т. Г. Шевченка в Києві / Б. Буркатов // Комсомолець України. – 1941. – 8 квітня.

Про відкриття музею Т. Г. Шевченка в Києві, де експонуються художні твори митця.

Великий Кобзар України // Сталінська перемога. – 1941. – 9 березня.

Короткий огляд життя та творчості Шевченка.

Вільховий М. Досадна плутанина / М. Вільховий // Чорноморська Комуна. – Одеса, 1941. – 9 лютого.

Про альманах «Шевченкові», виданий в Одесі 1940 р. Згадка про статтю І. Балясного «Живописная Украина».

Виставка картин Шевченка в Казахстані // Літературна газета. – 1941. – 20 червня (№ 25).

Виставка картин і малюнків Шевченка // Вільна Україна. – Львів, 1941. – 12 березня.

Виставка у Львівській державній картинній галереї.

Виставка картин і малюнків Шевченка // Советская Молдавия. – Кишинів, 1941. – 11 березня.

Про відкриття виставки, присвяченої Шевченку в Львівській картинній галереї.

Вихров В. Великий народний поет / В. Вихров // Красный Крым. – Симферополь, 1941. – 9 марта.

Короткий огляд життя та творчості Шевченка.

Владич Л. Шевченковские реликвии / Л. Владич / Советская Украина. – 1941. – 8 апреля.

Ранні малюнки Шевченка періоду навчання в Академії мистецтв.

Владич Л. Нова книга про Шевченка / Л. Владич // Пролетарська правда. – К., 1941. – 10 квітня.

Рецензія на книгу М. Шагінян. Оцінка «Живописної України» Шевченка.

Владич Л. Останній автопортрет / Л. Владич // Комуніст. – 1941. – 8 квітня.

Про Автопортрет Шевченка 1861 р.

Владич Л. Останні шевченківські автопортрети / Л. Владич // Образотворче мистецтво. – К., 1941. – № 3. – С. 26–27.

Владич Л. В палаці над Дніпром / Л. Владич // Пролетарська правда. – К., 1941. – 9 квітня (№ 83).

Згадка про малюнки Шевченка, створені в Києві, які зникли під час арешту 1847 р.

Владич Л. Безсмертя / Л. Владич // Пролетарська правда. – К., 1941. – 9 березня.

Згадка про офорти Шевченка.

В Центральному музеї Т. Г. Шевченка // Пролетарська правда. – К., 1941. – 8 жовтня (№ 234).

Про передачу Центральному історичним музеєм (Москва) портрета М. В. Гоголя роботи Шевченка Київському музею Т. Г. Шевченка.

В музеє великого Кобзаря // Советская Украина. – 1941. – 15 апреля.

Гавриленко О. Т. Г. Шевченко і К. П. Брюллов / О. Гавриленко // Літературний журнал. – 1941. – № 3. – С. 103–109.

Гайворонський Г. Пензель Кобзаря / Г. Гайворонський // Радянська Буковина. – 1941. – 9 березня.

Про малюнки Шевченка, виконані в різні періоди життя.

Галайчук Я. Музей / Я. Галайчук // Комуніст. – 1941. – 9 березня.

Про Центральний музей Т. Г. Шевченка.

Галайчук Я. Величний пам'ятник геніальному Кобзареві / Я. Галайчук // Вісті. – 1941. – 8 квітня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка, згадки про малярські твори різного часу.

Галайчук Я., Кошовий І. Музей на могилі Т. Г. Шевченка / Я. Галайчук // Соціальна перемога. – Канів, 1941. – 30 квітня.

Гарін Б. Вінок великому Кобзареві / Б. Гарін // Вільна Україна. – 1941. – 13 червня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка.

Григорович О. Центральний музей Т. Г. Шевченка / О. Григорович // Радянська Волинь. – Луцьк, 1941. – 24 квітня.

Відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка.

Дворніков П. В Палаці над Дніпром / П. Дворніков // Радянська освіта. – 1941. – 11 березня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка. Навчання в Академії мистецтв.

Дворников П. Шевченко в Києве / П. Дворников // Советская Украина. – 1941. – 13 мая.

Про відкриття в Будинку-музею Т. Г. Шевченка нового відділу «Шевченко в Києві».

Дейч А. Новое о Шевченко / А. Дейч // Советская Украина. – 1941. – 19 апреля.

Аналіз розділу книги М. Шагінян «Тарас Шевченко», що стосується Шевченка-художника періоду Аральської експедиції.

Достойный пам'ятник геніальному Кобзарю // Советская Украина. – 1941. – 8 апреля (№82)

Добірка матеріалів: Кримський А. Великий символ; Студинський К. Праздник украинской культуры; Шпилевич В. На языках народов мира; Владич Л. Шевченковские реликвии.

Затенацкий Я. Дворец великого Кобзаря / Я. Затенацкий // Сталинское племя. – 1941. – 8 квітня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченки: малюнки, картини, що експонуються.

Кам'янський М. Музей великого Кобзаря / М. Кам'янський // Радянська Буковина. – 1941. – 11 квітня.

Про відкриття Центрального музею Т. Г. Шевченка, експонування малюнків, картин.

Карманський П. Будиночок-музей Кобзаря / П. Карманський // Вільна Україна. – 1941. – 9 березня.

Касіян В. Знавець образотворчої спадщини Шевченка / В. Касіян // Образотворче мистецтво. – К., 1941 – № 3. – С. 21–22.
Про художника М. Г. Бурачека.

Кац И. Бессмертие / И. Кац // Красное знамя. – 1941. – 9 марта.
Переказ татарської легенди про Шевченка-малюра.

Коваленко, Ігнатенко. Шевченківська виставка / Коваленко, Ігнатенко // Червоний стяг. – Чернігів, 1941. – 11 березня.
Виставка присвячена Шевченкові в м. Сміла.

Коваль М. Поет і народність / М. Коваль // Більшовицька правда. – Дрогобич, 1941. – [9] березня.
Згадка про альбоми Шевченка, де крім малюнків записані пісні.

Коваленко Л. Шевченківська виставка / Л. Коваленко // Прапор Комуни. – Черкаси, 1941. – 7 червня.
Про пересувні виставки, організовані Музеєм у Каневі.

**Кошовий І. Т. Т. Г. Шевченко в Києві / І. Т. Кошовий. – К. : Радянська школа, 1941. – 68 с.: іл.
*Про місяць перебування поета у Києві, його зв'язки з київською інтелігенцією.***

Крицевий О. Шевченко-художник / О. Крицевий. // Радянська Буковина. – 1941. – 11 березня (№ 58).

Лаврунов К. Великий народний поет-демократ / К. Лаврунов // Большевик Запорожья. – 1941. – 9 марта.
Згадка про навчання в Академії мистецтв.

**Леонидов С. Т. Г. Шевченко (к 80-летию со дня смерти) / С. Леонидов // Пролетарская правда. – Рига, 1941. – 9 марта.
*Репр.: Автопортрет 1845 р.
Згадка про навчання в Академії мистецтв; картину «Катерина».***

Львов М. Тарас Шевченко / М. Львов // Більшовицька правда. – 1941. – 9 березня.
Короткий огляд життя і творчості Шевченка.

Львов М. Його життя / М. Львов // Радянська Буковина. – 1941. – 9 березня.
Загальні відомості про Шевченка-художника.

Ліщенко О. Життя і творчість / О. Ліщенко // Вільне життя. – Тернопіль, 1941. – 9 березня.
Згадка про Шевченка-художника.

Машталярчук Д. Ф. Шевченко-художник / Д. Ф. Машталярчук // Червона Тульчинщина. – Тульчин, 1941. – 11 березня.

**Музей Т. Г. Шевченка в 1941 році // Соціалістична перемога. – 1941. – 10 березня.
*Про реорганізацію експозиції Канівського музею Т. Г. Шевченка.***

Музей великого Кобзаря // Известия. – 1941. – 9 апреля.

Про відкриття музею Кобзаря. Експонати розповідають про перебування Шевченка в Академії мистецтв.

Мамотюк М. Дружба / М. Мамотюк // Молодий більшовик. – 1941. – 9 березня (№ 30)

Згадка про портрет А. Олдріджа роботи Шевченка.

Нагель В. Т. Г. Шевченко (80 лет со дня смерти) / В. Нагель // Литературное обозрение. – 1941. – № 5. – С. 77–79.

Бібліографія літератури про життя і творчість Шевченка як поета і художника, про переклади його творів і довідково-бібліографічна література.

Недзведский А. Тарас Григорьевич Шевченко (80-летие со дня смерти) / А. Недзведский // Придунайская правда. – Измаил, 1941. – 11 марта.

Нова книга Марієтти Шагінян. Шевченко // Комуніст. – 1941. – 13 лютого.

Один з розділів книги присвячений Шевченку-художнику.

Нудельман Є. Перебування Т. Г. Шевченка на Волині / Є. Нудельман / Радянська Волинь. – Луцьк, 1941. – 8 червня.

Паїс Т., Найден С. Тарас Григорович Шевченко на Черкащині / Т. Паїс // Прапор комуні. – Черкаси, 1941. – 31 травня.

Репр.: Шевченко «У Черкасах».

Про перебування Шевченка на Черкащині і малюнки, виконані у Черкасах.

Пелешук П. Великий художник. / П. Пелешук // Більшовицька зброя. – Суми, 1941. – 11 березня.

Пестун В. Як створювався музей / В. Пестун // Комуніст. – 1941. – 8 квітня.

Про передачу картин, портретів, пейзажів, офортів з Галереї картин Т. Г. Шевченка.

Пестун В. Музей Кобзаря / В. Пестун // Советская Украина. – 1941. – 9 марта (№ 57)

Про Центральний музей Т. Г. Шевченка.

Полканов А. Шевченко-художник / А. Полканов // Красный Крым. – Симферополь, 1941. – 9 марта.

Праздник украинской культуры // Правда. – 1941. – 9 марта.

Про відкриття музею Т. Г. Шевченка в Києві, де представлені малюнки Шевченка.

Простота М. Друг Тараса Григоровича Шевченка / М. Простота // Ленінським шляхом. – Корсунь, 1941. – 10 липня.

Про Шевченка і Сошенка.

Раєвський С. До питання атрибуції і датування деяких сепій Т. Г. Шевченка / С. Раєвський // Образотворче мистецтво. – К., 1941. – № 4. – С. 28–31: іл.

Расвський С. Хто автор портрету В. М. Репніної, приписуваного пензлю Т. Г. Шевченка? // *Образотворче мистецтво*. – К., 1941. – № 5. – С. 30–31.

Республіканська ювілейна шевченківська виставка: каталог-путівник. – К., 1941. – 152 с.: іл. (Управління в справах мистецтв при РНК УРСР).

Опис експозиції.

Рыбачек Ю. Виставка, посвященная Т. Г. Шевченко / Ю. Рыбачек // *Правда Востока*. – Ташкент, 1941. – 18 апреля.

Про виставку, присвячену життю і творчості Шевченка в Ташкентській державній публічній бібліотеці.

Рубашов М. Останні роки життя / М. Рубашов // *Червоне Полісся*. – 1941. – 9 березня.

Згадка про працю Шевченка-художника під час перебування у Нижньому Новгороді, міркування Шевченка щодо значення мистецтва і сатири.

Сидоренко Г. Перебування Т. Г. Шевченка на Полтавщині в експозиції музею / Г. Сидоренко // *Більшовик Полтавщини*. – 1941. – 11 березня (№ 58).

Скворцов А. М. Художник Тарас Шевченко / А. М. Скворцов. – М., Ленинград : Искусство, 1941. – 114 с.: ил.

Сокільський Н. Книга Марієтти Шагінян / Н. Сокільський // *Комуніст*. – 1941. – 9 березня.

Анотація до книги, один розділ якої присвячений Шевченку-художнику.

Сокільський Н. Хвилююча повість / Н. Сокільський // *Комуніст*. – 1941. – 8 квітня.

Про центральний музей Т. Г. Шевченка, де знаходяться і малюнки поета-художника.

Сьогодні відкривається Центральний музей Т. Г. Шевченка // *Пролетарська правда*. – 1941. – 8 квітня.

Про відкриття музею Т. Г. Шевченка і експоновані там живописні роботи.

Ткаченко М. Шевченківські місця на Київщині / М. Ткаченко // *Пролетарська правда*. – 1941. – 27 квітня (№ 99).

Згадка про малюнки Т. Г. Шевченка під час перебування на Київщині в 1843 р. і використання їх у «Живописній Україні», малюнки краєвидів Києва.

Трипільський А. Великий Кобзар (до 80-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка) / А. Трипільський // *Комсомолец Полтавщини*. – 1941. – 8 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

У Києві відкрито Центральний музей Т. Г. Шевченка // *Безбожник*. – 1941. – 12 березня.

Про малюнки і картини Шевченка, зокрема «Кара шпірутенами», «Катерина», останній автопортрет Т. Г. Шевченка.

Центральний державний музей Т. Г. Шевченка // Радянська Україна. – 1941. – 11 березня.

Центральний музей Т. Г. Шевченка в Києві // Радянська освіта. – 1941. – 11 квітня.

Згадка про малюнки Шевченка, що відтворюють красиви Києва.

Центральний музей Т. Г. Шевченка – відкритий // Комуніст. – 1941. – 9 квітня.

Згадка про картину «Катерина», «Автопортрет» тощо.

Центральний державний музей Т. Г. Шевченка // Пролетарська правда. – 1941. – 9 березня (№57).

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Чаговець В. Пам'ятник-музей / В. Чаговець // Пролетарська правда. – 1941. – 27 квітня.

Про Центральний музей Т. Г. Шевченка.

Чумаченко І. На Тарасовій горі в Каневі. / І. Чумаченко // Більшовицька зброя. – 1941. – 8 червня.

Повідомлення про реорганізацію експозиції музею Т. Г. Шевченка в Каневі, в якій творчість поета і художника представлена в органічній єдності.

Шаблій В. Він живе в наші дні / В. Шаблій // Червоний гірник. – 1941. – 11 березня.

Про виставку, присвячену 125-й річниці від дня народження Шевченка, і малюнки, які експонуються в Академії наук.

Шевченківські дні // Літературна газета. – 1941. – 14 березня (№11): іл.

Згадка про виставку репродукцій малярських робіт Шевченка і оригінального портрета Щепкіна у Львівській картинній галереї.

Т. Г. Шевченко // Большевик Запорожъя. – 1941. – 9 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Т. Шевченко. Библиографический указатель / Составили: О. М. Клеменова, А. Г. Гудзий, Е. Д. Поплавская, И. С. Романченко. – М. : Госполитиздат, 1941. – 264 с.

Про Шевченка-художника.

Шагинян М. Шевченко / М. Шагинян. – М. : Госполитиздат, 1941. – 272 с.: ил.

П розділ – драматургія, музика, живопис.

Штаерман Б. Живописец, рисовальщик, гравер / Б. Штаерман // Красное знамя. – 1941. – 9 марта.

Як Шевченко церкву рисував // Комсомолец Полтавщины. – 1941. – 11 березня.

Згадка про замальовки Шевченком церкви у с. Млинки Полтавської обл.

1942 рік.

Лазаревський Г. Шевченко і Лазаревські: спомини // Українська література. – 1942. – № 5–6. – С. 185–196.

Ткаченко М. Київ у творчості Шевченка / М. Ткаченко // Українська література. – 1942. – № 5–6. – С. 196–211.

Трохименко К. Т. Г. Шевченко-художник. Формування творчого світогляду у Шевченка як художника: доповідь на Шевченківській сесії АН УРСР (10.03.1942) / К. Трохименко // Вісті АН УРСР. – 1942. – № 1–2. – С. 81–90; // Українська література. – 1942. – № 5–6. – С. 176–185.

1943 рік.

Зубар М. Лірика рідного краю / М. Зубар // Література і мистецтво. – 1943. – 15 грудня (№ 20).

Про художника М. Г. Бурачека – знавця і дослідника мистецької спадщини Шевченка.

Кирилюк Є. Картина, приписувана Шевченкові / Є. Кирилюк // Література і мистецтво. – 1943. – 15 липня (№ 13).

Про картину «Панько Рудий – пасечник из Диканьки».

1944 рік.

Академія мистецтв до Шевченкових роковин // Література і мистецтво. – 1944. – 23 березня (№ 7).

Засідання вченої ради у м. Загорську; обговорення заходів.

Бутник-Сіверський Б. С. Нотатки до біографії Т. Г. Шевченка / Б. С. Бутник-Сіверський // Вісті Академії наук УРСР. – 1944. – № 3–4. – С. 54–55.

Подаються віднайдені документи до біографії Шевченка, зокрема його прохання через коменданта Новопетровської фортеці до канцелярії Київського університету надіслати атестат на звання «свободного художника», виданий Петербурзькою Академією мистецтв.

Касян В. Спадщина і традиції / В. Касян // Література і мистецтво. – 1944. – 23 квітня (№ 10).

Про вплив Шевченка на наступні покоління вітчизняних художників.

Пам'яті Т. Г. Шевченка: збірник доповідей, читаних на Ювілейній шевченківській сесії Академії наук УРСР 9 і 10 березня 1943 р. – М. : Вид-во Академії наук УРСР, 1944. – 120 с.

С. 114–115 – Альбом та офорти Шевченка.

Середа Є. Центральний музей Т. Г. Шевченка / Є. Середа // Література і мистецтво. – 1944. – 9 березня (№ 5).

Трохименко К. Українська історична картина / К. Трохименко // Література і мистецтво. – 1944. – 23 квітня (№ 10).

Про історичну гравюру Шевченка та її вплив на наступні покоління митців.

1945 рік.

Виставка малюнків Т. Г. Шевченка. РАТАУ // Радянська Україна. – 1945. – 11 березня.

Про виставку творів Шевченка, організовану художниками Львова.

Грудницька М. Рукописна спадщина Шевченка / Марія Грудницька // Вільна Україна. – 1945. – 10 травня (№ 96).

Згадка про альбоми малюнків Шевченка із записами народних пісень, що зберігаються в рукописному відділі Інституту літератури при АН України.

Дорошкевич О. Українська культура в двох столицях Росії. Історично-літературний нарис / О. Дорошкевич. – К. : Держвидав України, 1945. – 38 с.

Про роль Москви і Петербурга у житті і творчості Шевченка, також про Академію мистецтв.

Затенацький Я. Художники-друзі Т. Г. Шевченка / Я. Затенацький // Радянське мистецтво. – 1945. – 11 серпня (№ 19).

Про дружбу Т. Шевченка з художниками І. Сошенком, І. Зайцевим, О. Агіним, А. Мокрицьким, Г. Честахівським. Шевченко і художник Федотов.

Косарик Д. Київ у житті Шевченка / Дмитро Косарик // Київська правда. – 1945. – 10 березня (№ 46).

Про перебування Шевченка у Києві в 1843, 1845-1847, 1859 рр., його замальовки Києво-Печерської лаври та Видубецького монастиря.

Косарик Д. Переяславська осінь / Дмитро Косарик // Молодь України. – К., 1945. – 10 березня (№ 48).

Згадка про малюнки Шевченка, зроблені в Україні.

Крицевий О. Життя і діяльність Тараса Григоровича Шевченка (до 84-річчя з дня смерті) / Олександр Крицевий // Радянська Буковина. – 1945. – 10 березня (№ 49).

Зазальні відомості про навчання Шевченка в Академії художеств. Репрод.: Автопортрет 1840 р.

Лазаревський Г. Брати Лазаревські / Г. Лазаревський // Україна. – 1945. – № 3. – С. 24–25.

Про Шевченка і братів Лазаревських.

Мацапура М. Свято храним наслідие Кобзаря / М. Мацапура // Правда України. – 1945. – 10 марта (№ 48).

// Україна. – 1945. – № 3. – С. 24.

Про евакуацію до Новосибірська всієї мистецької спадщини Шевченка.

Невідомий твір Шевченка-художника // Література і мистецтво. – 1945. – 29 березня (№ 11).

Про серію малюнків «Старий Київ» (1846), автором якої Я. Затенацький вважає Шевченка, а не М. Сажина.

Романченко І. Виставка малярської спадщини Т. Г. Шевченка [у Львові] / І. Романченко // Вільна Україна. – 1945. – 6 травня (№ 68).

Творческая конференція художників // Красное знамя. – 1945. – 9 марта (№ 48).

Про діяльність Спілки художників (Харків) по підготовці до шевченкових роковин.

Ясько Н. Выразитель дружбы и братства народов: (84 года со дня смерти великого поэта Т.Г. Шевченко) / Н. Ясько // Ворошиловградская правда. – 1945. – 11 марта.

Згадка про дружбу Шевченка з польським художником Демським.

1946 рік.

Александровський А. Художник / А. Александровський // Соціалістична Харківщина. – 1946. – 10 березня (№ 50).

Шевченко-художник.

Бельчиков М. Т.Г. Шевченко (к 85-й годовщине со дня смерти) / М. Бельчиков // Советская Литва. – 1946. – 10 марта.

Згадка як про Шевченка-художника.

Береза Ф. В провулку Хрещатицькому / Ф. Береза // Молодь України. – К., 1946. – 10 березня (№ 48).

Про експозицію Будинку-музею Т. Г. Шевченка у Києві.

Виставка творчої спадщини Т. Г. Шевченка [у Львові] // Вільна Україна. – Львів, 1946. – 12 березня (№ 53).

Грудницкая М. Бессмертное творение / Мария Грудницкая // Правда Украины. – 1946. – 8 січня (№ 6).

Згадується про те, що під час перебування Шевченка на Переяславлщині він малював села Андруші, Потоки та ін.

Дорошенко К. П. На Хрещатицькому провулку / К. П. Дорошенко // Зірка. – 1946. – 8 березня.

Згадується офортний альбом Шевченка «Живописна Україна».

Дорошенко К., Курашова В. Шевченко в Києві / Катерина Дорошенко, Варвара Курашова // Київська правда. – 1946. – 15 червня (№ 120).

Згадка про перебування Шевченка і М. Сажина на Україні та їх зарисовки пам'яток Києва.

Данилович Т. Художник-реаліст [Т. Г. Шевченко] / Т. Данилович // Радянська Житомирщина. – Житомир, 1946. – 10 березня (№ 50).

Дорошкевич О. Деякі нові факти до перебування Т. Шевченка на Аральському морі (листи О. І. Бутакова до О. І. Макшеева) / Ол. Дорошкевич // Вітчизна. – К., 1946. – № 3. – С. 166–173.

Вступна замітка і тексти трьох листів (від 16 грудня 1848 р., 17 березня 1849 р. і без дати), що публікуються вперше.

Коренєв В. Пером і пензлем / В. Коренєв // Радянське Поділля. – Проскурів (Хмельницький), 1946. – 11 березня (№ 45).

Поетична і мистецька спадщина Шевченка.

Курашова В. Сто років «Заповіту» / В. Курашова // Київська правда. – 1946. – 6 січня (№ 5).

Згадка про зарисовки Шевченком Андрушів, В'юниця, Трахтемирова, Переяслава.

Лазаревський Г. Тарас Шевченко і Глафіра Псьол / Г. Лазаревський // Радянське мистецтво. – 1946. – 12 березня (№ 11).

Лещинский Я. Д. Павел Андреевич Федотов: художник и поэт / Я. Лещинский // М., Ленинград : Искусство, 1946. – 272 с.
Про Шевченка і П. Федотова, С. 91–94.

Лурье А. Тарас Шевченко и Алексей Бутаков. Страницы из биографии / А. Лурье // Красный флот. – М., 1946. – 7 березня (№ 57).

Народний поет і художник // Радянська Україна. – 1946.
Про вплив К. Брюллова на творчість Шевченка. Шевченко-портретист. Репр.: «Портрет Айри Олоріджа», «Портрет Суханова-Подколзіна».

Наукова сесія пам'яті Т. Г. Шевченка. РАТАУ // Радянська Україна. – 1946. – 16 червня.

Згадка про малюнки, виконані Шевченком у 1846 р. у Києві.

Наукова сесія на відзнаку сторіччя з часу перебування Т. Г. Шевченка в Києві // Радянське мистецтво. – К., 1946. – 18 червня (№ 25).

Згадка про малюнки, виконані Шевченком у 1846 р. у Києві.

Пільгук І. Шевченко і сучасність / Ів. Пільгук // Радянська освіта. – 1946. – 7 березня (№13).

Про замальовки Шевченком Золотих воріт у Києві, краєвидів Почаєвської лаври тощо.

Пільгук І. Твори Шевченка в Галичині (події 1848 року і поезія «Кобзаря») / Іван Пільгук // Літературна газета. – 1946. – 7 березня (№ 10).

Про перебування Шевченка на Волині, в Почасві, де він робив замальовки лаври і навколишніх краєвидів.

Станкевич А. Слово и кисть / Ал. Станкевич // Красное знамя. – 1946. – 10 марта (№ 51).

Про Шевченка-художника. Його малюнки. Репрод.: «Верби над водою».

Там, де вчився і працював Т. Г. Шевченко // Радянська Україна. – 1946. – 10 березня (№ 51). ТАРС

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Шагинян М. Тарас Шевченко / Мариэтта Шагинян. – М., 1946. – 360 с.

Зі змісту:

І розділ: Драматургія, музика, живопис (С. 31–71).

Репр.: «Портрет У. Ю. Лизогуба», «Портрет Н. Д. Кейкуатової», «Портрет П. Луїна», «Шевченко серед товаришів», «Автопортрет 1858 р.».

Шаховский С. Великий Кобзарь / С. Шаховский // Юный ленинец. – К., 1946. – 8 марта.

Згадується малюнок Шевченка «Хата батьків».

1947 рік.

Александровский Б. П. История болезни Тараса Шевченко // Врачебное дело. – К., 1947. – № 1. – Стб. 87–90.

Згадка про важкі умови життя Шевченка на засланні і в Петербурзі (1858 – 1861 рр.) і відсутність справжньої медичної допомоги, що прискорило смерть поета.

Альбом малюнків Тараса Шевченка // Українське слово. – Вінніпег (Канада), 1947. – 15 с.

Белоус В. О перебуванні Тараса Шевченка в Вільнюсе / В. Белоус // Правда Виленська. – 1947. – 13 березня.

Згадується Шевченко як художник.

Затенацький Я. П. Основоположник реалізму в українському живопису / Я. П. Затенацький // Радянське мистецтво. – 1947. – 5 березня (№ 40).

Про вплив російського художника О. Г. Венеціанова на реалізм Шевченка-художника, про спільні риси творчості митців.

Звістка про диплом Т. Г. Шевченка-академіка // Радянське мистецтво. – 1947. – 12 березня (№ 11).

Про знахідку військовослужбовцем В. І. Охрименком у напівзруйнованій бібліотеці одного з містечок Ленінградської області диплома Шевченка на звання академіка (вересень 1944 р.).

Литовченко Е. Шевченко о казахском народе / Е. Литовченко // Учёные записки Уральского пед. и учит. ин-та. – 1947. – Вып. 1. – С. 1–19.

Про поетичну, прозову і мистецьку спадщину Шевченка, присвячену казахському народу.

Т. Г. Шевченко (1814–1861). Риси життя великого українського поета і художника // Postimees [Поостимеєс – Почтальон]. – Таллін, 1946. – 10 березня.

Фельдбах Ю. Т. Г. Шевченко. 1814–1861. Странички из жизни великого украинского поэта и художника / Ю. Фельдбах // Postimees [Почтальон]. – Таллин, 1946. – 10 марта.

1948 рік.

Большаков Л. В Орской крепости / Л. Большаков // Орский рабочий. – 1948. – 19 декабря.

Згадка про Шевченка-художника.

Виставка картин Т. Г. Шевченка // Правда України. – 1948. – 24 березня (№ 70).

Про виставку у Львові, де представлено близько 100 робіт, виконаних Шевченком.

Виставка «Життя і діяльність Т. Г. Шевченка» // Радянське мистецтво. – 1948. – 9 червня (№ 23).

Замітка про виставку, на якій експонуються репродукції з робіт Шевченка.

Владич Л. Дар братньої Литви: неопублікований твір Т. Г. Шевченка / Л. Владич // Радянське мистецтво. – 1948. – 25 лютого (№ 8).

Про подарунок від Литовської РСР до 30-річчя радянської влади в Україні – оригінал малюнка Шевченка «Щасливий ловець».

Владич Л. Портрет роботи Т. Г. Шевченка / Л. Владич // Україна. – 1948. – № 3. – С. 9, 25: іл.

Про портрет видатного зоолога та мандрівника М. О. Северцева, роботи Шевченка.

Гнатовський В. Образ великого Кобзаря живе і вічно житиме в серці українського народу / В. Гнатовський // Літературна газета. – К., 1948. – 24 червня (№ 26).

Згадка про твори Шевченка, що увійшли до скарбниці образотворчого мистецтва.

Ильченко А. Повесть о молодом Тарасе Шевченко / Александр Ильченко // Правда Украины (критика и библиография). – 1948. – 21 августа (№ 198).

Про книгу О. Іваненко «Тарасові шляхи», де також розповідається про навчання Шевченка у Ширяєва.

Подарунки братерських радянських республік українському народові // Київська правда. – 1948. – 3 лютого (№ 42).

Згадка про дарунок Литовської Академії наук – оригіналу картини Шевченка.

Тамаревський Б. Шевченковские дни в Казахстане / Б. Тамаревский // Правда Украины. – 1948. – 20 февраля (№ 42).

Про малюнок виконаний в Аральській експедиції.

Торжественное заседание, посвящённое столетию со времени пребывания Т. Г. Шевченко в Орске // Орский рабочий. – 1948. – 21 декабря (№ 251).

Згадується про виставку, присвячену сторіччю від часу перебування Шевченка у Орську.

Репр.: автоілюстрація до поеми «Слепая».

Форт Шевченко // Правда Украины. – 1948. – 11 июня (№ 137).

Згадка про малюнок, зроблені Шевченком під час перебування у Новопетровському укріпленні.

Малоизвестное произведение Шевченко // Literatūra ir menas [– Литература и искусство]. – Вильнюс, 1948. – 10 февраля.

Аquareль: «Удачная рыбная ловля»

1949 рік.

Берг Л. С. Очерки по истории русских географических открытий / Л. Берг. – 2-е изд., исп. и доп. – М., Ленинград : АН СССР, 1949. – 465 с. – (Серия «Итоги и проблемы современной науки»).

Зі змісту:

«А. И. Бутаков – исследователь Аральского моря» (С. 190–220).

Бондаренко А., Косян В. Скарбниці української культури / А. Бондаренко, В. Косян // Київська Правда. – 1949. – 24 квітня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Смерть Богдана Хмельницького», «Блудний син» та ін.

Васильченко В. Т. Г. Шевченко (до 135-річчя з дня народження) / В. Васильченко // Ленінським шляхом. – Корсунь, 1949. – 10 березня (№ 20).

Як про художника.

Величний пам'ятник безсмертному Кобзареві: до відкриття Державного літературно-художнього музею Т. Г. Шевченка в Києві // Прапор перемоги. – 1949. – 24 квітня.

Серед статей: Косарик Д. По залах музею Т. Г. Шевченка (репродукуються фото музейних залів).

Владич Л. Монумент великому Кобзареві / Л. Владич // Радянське мистецтво. – 1949. – 4 травня.

Про відкриття музею. Згадка про окремі малярські твори Шевченка.

Вядро Ш. Шевченко на Аралі / Ш. Вядро // Київська правда. – 1949. – 21 червня.

Згадка про акварелі Шевченка «Раїм», «Форт Карабутак» та ін.

Репр.: Т. Г. Шевченко. Автопортрет 1847 р.

Государственный музей Т. Г. Шевченко // Сталинское племя. – 1949. – 31 червня.

Про підготовку до відкриття музею та про картини «Сама собі в своїй господі», «Два натурники», «Натурник», що надійшли до музею.

Дорошенко К. Будинок Т. Г. Шевченка / К. Дорошенко // Зоря Полтавщини. – 1949. – 5 вересня.

Згадуються роботи Шевченка «Видубецький монастир», «Живописна Україна».

Камінський Ф. На острові Хортиця / Ф. Камінський // Червоне Запоріжжя. – 1949. – 9 березня (№ 48).

Про поїздки Шевченка на о. Хортицю в 1843 р.

Косарик Д. Величний пам'ятник Т. Г. Шевченкові / Дмитро Косарик // Кіровоградська правда. – 1949. – 24 квітня.

// Вільна Україна. – 1949. – 24 квітня.

// Радянська Житомирщина. – 1949. – 24 квітня.

// Деснянська правда. – 1949. – 24 квітня.

// Зоря Полтавщини. – 1949. – 24 квітня.

// Радянська Буковина. – 1949. – 24 квітня.

Про відкриття музею в Києві та про художні твори Шевченка в експозиції музею.

Косарик Д. Ти з нами, ти серед нас, великий Тарасе! / Дмитро Косарик // Радянське Поділля. – Проскурів (Хмельницький), 1949. – 24 квітня.

Про відкриття музею в Києві та про художні твори Шевченка в експозиції музею.

Косарик Д. Шевченко – пламенний патріот: Величественный памятник Т. Г. Шевченко / Дмитрий Косарик // Львовская Правда. – 1949. – 24 априля.

Згадується альбом «Живописна Україна», творчість Шевченка періоду заслання.

Косарик Д. Шевченко – юнак в Петербурзі. Біографічні розшуки / Дмитро Косарик // Вітчизна. – К., 1949. – № 3. – С. 171–179.

Про першу публікацію щоденника художника А. Мокрицького та про викуп Шевченка з кріпачтва, про його перебування в Академії мистецтв, про дружбу з К. Брюлловим.

Лесь Л. Невідомий портрет Є. П. Гребінки / Леонід Лесь // Радянське мистецтво. – 1949. – 13 червня.

Лимарчук О. Збірник документів і матеріалів про Т. Г. Шевченка / О. Лимарчук // Літературна газета. – 1949. – 10 березня.

Про вихід збірника, де вперше вміщено документи про навчання в Академії мистецтв, роботу в Археологічній комісії тощо.

Мастерская Т. Г. Шевченко // Вечерний Ленинград. – 1949. – 9 марта (ЛенТАСС).

Згадка про роботу Шевченка «В казарме перед поркой».

Мацапура М. Неопубліковані малюнки Т. Г. Шевченка / М. Мацапура // Радянське мистецтво. – 1949. – 17 березня (№ 11). – С. 4.

Про чотири портрети, які збереглися в колекції проф. Кузика (Естонія) роботи Шевченка: К. Н. Козаченка, Т. З. Єтіфанова, М. П. Комаровського і Є. О. Панченка (1857). Та про «Портрет М. С. Щепкіна», «Портрет Айри Олоріджа», «Портрет М. О. Северцева».

Музей великого Кобзаря // Львовская Правда. – 1949. – Март.

Згадка про альбом офортів Т. Шевченка «Живописна Україна».

Нові експонати для музею Т. Г. Шевченка // Київська Правда. – 1949. – 19 березня.

Згадка про роботи Шевченка «Портрет Щепкіна», «Портрет Агіна».

Нові томи академічного видання творів Т. Г. Шевченка // Київська правда. – 1949. – 25 травня.

Про малярські твори Шевченка.

Памяти великого Кобзаря (135 лет со дня рождения Т. Г. Шевченко) // За социалистический реализм. – 1949. – № 6. – С. 3.

Про навчання Шевченка в Академії художеств. Шевченко-художник, Шевченко-оформист.

Пивоваров М. Шевченко и казахский народ / М. Пивоваров // Казахстанская Правда. – Алма-Ата, 1949. – 9 марта.

Згадка про роботи Шевченка «Байгуші», «Хлопчик біля грубки», «Раїм» та ін.

Пільгук І. Безсмертний Кобзар / Іван Пільгук // Літературна газета. – 1949. – 10 березня.

Згадка про ілюстрації Шевченка до «Історії Суворова».

Про відкриття Державного музею Т. Г. Шевченка в м. Києві. У Раді Міністрів УРСР // Радянська Україна. – 1949. – 23 квітня (№ 95).

Виклад постанови Ради Міністрів УРСР про день відкриття музею 24 квітня 1949 р. і про склад комісії по прийняттю музею Т. Г. Шевченка.

Репин І. Е. Письма. І. Е. Репин и В. В. Стасов. Переписка. – Т. 2: 1877–1894. / Под ред. А. К. Лебедева. – М., Ленинград : Искусство, 1949. – С. 205–209.

Про значення Петербурзької Академії мистецтв у вихованні Шевченка та інших російських і українських художників. – 207 с.).

Сагайдак Ю. Народний художник / Ю. Сагайдак // Червоне Запоріжжя. – 1949. – 9 березня (№ 48).

Про творчий шлях Шевченка-художника.

Сапухін П. По слідах великого поета (до перебування Т. Г. Шевченка на Сумщині) / П. Сапухін // Більшовицька зброя. – Суми, 1949. – 11 березня.

Згадка про офорт Шевченка «Свята родина».

135-летие со дня рождения Т. Г. Шевченко. Музей великого украинского Кобзаря // Советское искусство. – 1949. – 12 июля.

Репр.: Т. Шевченко. Автопортрет 1843 р.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Сама собі в своїй господі», «Два натурники» та ін.

135-летие со дня рождения Т. Шевченко // Советское искусство. – 1949. – 12 марта.

Репр.: Т. Шевченко. Автопортрет 1843 р.

Згадується про виконання ілюстрації Шевченка до поеми Пушкіна «Полтава», «Два натурники».

135-летие со дня рождения Т. Г. Шевченко // Красное знамя. – Харьков, 1949. – 9 марта.

Згадуються роботи Шевченка «Киргизькі діти», «Портрет Горленко», «Чекан-Арал».

Тарас Григорьевич Шевченко (к 135-летию со дня рождения) // Советская Клайпеда. – 1949. – 9 марта.

Згадується Шевченко як художник.

Урочисте відкриття Державного музею Т. Г. Шевченка в м. Києві 24 квітня 1949 р. // Прапор перемоги. – 1949. – 26 квітня (РАТАУ).

Цмокаленко Д. Там, де жив великий Кобзар / Дм. Цмокаленко // Радянська Волинь. – Луцьк, 1949. – 9 березня.

Згадка про автопортрети Шевченка 1845 і 1857 рр.

Шевченківські дні на Харківщині // Соціалістична Харківщина. – 1949. – 9 березня.

Згадка про роботи Шевченка «Портрет Горленко», «Чекан-Арал», «Киргизькі діти-жебраки».

Шевченко М. Нові матеріали про перебування Т. Г. Шевченка на Чернігівщині / М. Шевченко // Десянянська Правда. – Чернігів, 1949. – 1 березня.

Згадується про перебування Шевченка у Седневі та малюнок «Седнів».

1950 рік.

Анісов В. Життя Суворова в ілюстраціях Тараса Шевченка / В. Анісов // Радянська Україна. – 1950. – 18 травня (№ 116).

Про ілюстрації Шевченка в книзі М. О. Полевого «Історія Суворова» (1843). Репр.

Бать Л., Дейч А. Тарас Шевченка. / Л. Бать, А. Дейч ; пер. С. Дзерве. – Рига : Латгосиздат, 1950.

В додатку подаються репродукції творів Шевченка.

Владич Л. Образ О. В. Суворова в малюнках Шевченка / Л. Владич // Радянське мистецтво. – 1950. – 1 березня.

Грудницька М. Серед рукописів Т. Г. Шевченка / М. Грудницька // Вісник АН УРСР. – 1950. – № 4. – С. 45–53.

Опис рукописної спадщини Шевченка, що зберігається в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка Акад. наук УРСР.

Данисько О. Т. Г. Шевченко на Полтавщині / О. Данисько // Зоря Полтавщини. – 1950. – 2 березня.

Про малюнки Шевченка виконані на Полтавщині.

Кирилюк Є. П. Тарас Григорович Шевченко. Лекції для студентів-заочників педагогічних і учительських інститутів / Євг. Кирилюк – К. : Держ. учбово-педагог. в-во «Радянська школа», 1950. – 48 с.

Косарик Д. Карл Брюллов і Тарас Шевченко / Д. Косарик // Радянська Україна. – 1950. – 13 січня (№ 11).

Крижицький А. Шевченко-художник / А. Крижицький // Україна. – 1950. – № 3. – С. 14–15: іл.

Неділько Г. Я. Естетичні погляди Т. Г. Шевченка / Г. Я. Неділько // Студентські наукові праці Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 1950. – 36. № 10. – С. 17–41.

Раєвський С., Владич Л. Перша ілюстрація до «Тараса Бульби» / С. Раєвський, Л. Владич // Радянська Україна. – 1951. – 19 грудня (№ 296).

Про новознайдені малюнки-ілюстрації Шевченка до повісті М. В. Гоголя «Тарас Бульба».

Тарас Григорович Шевченко // Червона зірка. – 1950. – 16 березня.
Про Шевченка-художника.

Т. Г. Шевченко в документах і матеріалах / Під ред. Копиці Д. Д. – Державне видавництво Політичної Літератури УРСР, К., 1950. – Архівне управління МВС Української РСР. – 516 с.

Черкас Л. Т. Г. Шевченко / Л. Черкас // Сталінським шляхом. – Опішня (Полтавська обл.), 1950. – 9 березня.

Про Шевченка-художника.

1951 рік.

Акинфиев В. Тарас Шевченко / В. Акинфиев // Советская Эстония. – Таллин, 1951. – 19 декабря.

Згадка про закінчення Шевченком Академії мистецтв.

Аксаков М. Незабываемый образ / М. Аксаков // Советская Киргизия. – 1951. – 28 декабря.

Згадка про навчання Т. Шевченка в Академії мистецтв.

Байда Ю. Т. Г. Шевченко на Волині / Ю. Байда // Радянська Волинь. – Луцьк, 1951. – 10 березня.

Про малюнки Почаївської лаври.

Беднова Н. Тарас Шевченко / Н. Беднова // Ставропольская правда. – Ставрополь, 1951. – 22 декабря.

Згадка про те, що учні Брюллова називають Шевченка «Російським Рембрандтом».

Березов А. Великий украинский поэт / А. Березов // Морьяк. – Одесса, 1951. – 10 марта.

Про навчання у Ширяєва та Петербурзькій Академії мистецтв.

Бесхутрый Н. Т. Г. Шевченко-художник / Н. Бесхутрый // Красное Знамя. – 1951. – 14 марта.

Згадка про картину «Катерина».

Великий український поет, революціонер-демократ // Соціалістичне село. – Ружин (Житомирська обл.), 1951. – 11 березня (№ 21).

Про Шевченка-художника.

Винник В. Любимый поэт / В. Винник // Большевик Запорожья. – 1951. – 23 декабря.

Згадка про навчання Т. Шевченка в Академії мистецтв.

Виставки творів Т. Г. Шевченка // Червона трибуна. – Миргород (Полтавська обл.), 1951. – 11 березня.

Волков Н. Поэт и трагик / Н. Волков // Огонек. – М., 1951. – № 29.
Про Шевченка і А. Олдріджа. Репр.: «Портрет Айри Олдріджа».

Державний музей Т. Г. Шевченка. – К. : Вид-во книжкової палати УРСР, 1951. – 87 с.: іл.

Діброва А. Великий народний Кобзар / А. Діброва // Молодь України. – К., 1951. – 10 березня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Портрет Луніна».

Дорошенко К. Тарас Шевченко / К. Дорошенко // Зірка. – 1951. – 27 грудня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Жезмер Г. Т. Г. Шевченко на Прилуччині / Г. Жезмер // Правда Прилуччини. – 1951. – 9 березня (№ 30).

Згадка про малюнки Густинського монастиря, портрет М. Г. Репніна.

Йодко Г. Каспійські записки: по шевченківських місцях / Г. Йодко // Україна. – 1951. – № 3. – С. 16–17: іл.

Про Новолетровське укріплення (нині Форт Шевченка), де перебував на засланні з 1850 до 1857 рр. Про сад Шевченка на околицях Форту Шевченка та історію його виникнення.

Картини Т. Г. Шевченка – на виставку в Москву // Вечірній Київ. – 1951. – 11 червня.

Карабутенко И. Великий поэт и борец / И. Карабутенко // Коммунист. – Саратов. – 1951. – 10 марта.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Коваленко Л. А. Историчні погляди революціонера-демократа Т. Г. Шевченка / Л. А. Коваленко // Вісник АН УРСР. – 1951. – № 3. – С. 15–25.

// Вопросы истории. – 1951. – № 7. – С. 26–44.

Про життя Шевченка у Петербурзі та навчання в Академії мистецтв.

Кирилюк Є. П. Великий народний Кобзар / Євг. Кирилюк // Київська правда. – 1951. – 10 березня.

Кирилюк Е. П. Великий народный Кобзарь / Евг. Кирилюк // Большевик Запорожья. – 1951. – 10 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Портрет Луніна».

Кирилюк Е. П. Великий народный Кобзарь / Евг. Кирилюк // Советское Закарпатье. – Ужгород, 1951. – 10 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Портрет Луніна».

Кирилюк Е. П. Вечно живой в семье вольной, новой / Евгений Кирилюк // Правда Украины. – 1951. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Кирилюк Є. П. Поет і художник життєвої правди / Євг. Кирилюк // Літературна газета. – 1951. – 8 березня (№ 10).

Кирилюк Е. П. Тарас Григорьевич Шевченко: критико-биографический очерк / Е. П. Кирилюк. – К. : Гос. изд-во худ. лит. УРСР, 1951. – 108 с.: ил., портр.

Косян В. Непримиренний критик реакційної культури буржуазного заходу / В. Косян // Дніпро. – 1951. – № 3.

Лебеденко О. Скарбниця спадщини геніального поета-революціонера (у Державному музеї Т. Г. Шевченка) / О. Лебеденко // Радянська Донеччина. – Сталін (Донецьк), 1951. – 10 березня.

Згадка про роботу Шевченка «Жіноча голівка». Про художні твори в експозиції Державного музею Т. Г. Шевченка.

Максименко Ф. Старий Київ і його околиці в маловідомих малюнках Т. Г. Шевченка / Ф. Максименко // Україна. – К., 1951. – № 3. – С. 17: іл.

Кілька малюнків Шевченка з серії київських краєвидів (1843, 1846–1847 рр.), що збереглися в Чернігівському музеї і передані Державному музею Т. Г. Шевченка в Києві: «Пристаєнь на Подолі», «Базар на Подолі під горою Щекавицею», «Межизір'я».

Мацапура М. Нове в спадщині Тараса Шевченка / М. Мацапура // Україна. – К., 1951. – № 8. – С. 30: іл.

Мацапура М. Нововиявлені твори Т. Г. Шевченка / М. Мацапура // Вечірній Київ. – К., 1951. – 15 серпня.

Про портрети, виконані Шевченком під час подорожі Волгою. Репр.: «Автопортрет» 1858 р.

Мацапура М. Музей Т. Г. Шевченка / М. Мацапура // Вечірній Київ. – К., 1951. – 16 червня.

Згадується, що у музеї експонуються: 300 картин, портретів, малюнків, гравюр.

Морозенко П. Образ любимого Кобзаря / П. Морозенко // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1951. – 25 грудня.

Згадка про перебування Шевченка в Академії мистецтв.

Офорт великого Кобзаря // Алма-Атинская правда. – Алма-Ата, 1951. – Март.

Згадка про офорти Шевченка «Судна рада», «Старости», «Сама собі в своїй господі».

Паламарчук Г. Образ жінки в живопису Т. Г. Шевченка / Г. Паламарчук // Радянська жінка. – К., 1951. – № 3. – С. 15: іл.

Про жіночі образи на картинах і малюнках Шевченка: «Циганка-ворожка» (1841), «Катерина», «Слепая» (1842), дві ілюстрації до поеми «Сліпий» («Невольник») («Степан і Ярина» 1843), «Вдовина хата» та ін.

Паламарчук Г. Пам'ятник всенародної любові і шани / Г. Паламарчук // Зоря. – Дніпропетровськ, 1951. – 10 березня.

Згадка про «Жіночу голівку» роботи Шевченка.

Пільгук І. Полум'яний патріот / Ів. Пільгук // Радянська освіта. – Харків, 1951. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Поэт-демократ Т. Г. Шевченко: к 90-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко // Железнодорожник Литвы. – Вильнюс, 1951. – 10 марта.

Згадка про художню творчість Шевченка.

П'ятаков І. Т. Г. Шевченко в документах і матеріалах / І. П'ятаков // Радянська Україна. – 1951. – 5 квітня.

Згадка про рапорт Ускова з проханням дозволити Шевченкові намалювати запрестольний образ.

Радянський народ шанує пам'ять Т. Г. Шевченка // Червоний жовтень. – 1951. – 11 березня (РАТАУ).

Згадка про Шевченка-художника.

Радянський народ шанує пам'ять Т. Г. Шевченка // Червона долина. – 1951. – 11 березня (№ 21) (РАТАУ).

Згадка про Шевченка-художника.

Сидоренко К. Будинок на Хрещатицькому провулку / К. Сидоренко // Кіровоградська правда. – 1951. – 14 березня.

Про експозиції будинку-музею Шевченка, де експонуються твори художника та майлярське приладдя.

Стецьків В. Виставка, присвячена пам'яті Т. Г. Шевченка [у Львівському музеї] / В. Стецьків // Вільна Україна. – Львів, 1951. – 10 березня (№ 58).

Тажебаев А. Великий Кобзарь / А. Тажебаев // Казахстанская правда. – Алма-Ата. – 1951. – 2 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Пастух», «Нищенствующие дети».

Терентєва В. Народний художник / В. Терентєва // Прапор колгоспника. – Великий Бурлук (Харківська обл.), 1951. – 9 березня.

Шагинян М. Тарас Шевченко / М. Шагинян // Известия. – М., 1951. – 17 декабря.

Згадка про перебування Шевченка в Академії мистецтв.

Шевченківська колекція // Колгоспне село. – К., 1951. – 9 березня (№ 48).

// Кіровоградська правда. – 1951. – 10 березня (№ 48).

// Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1951. – 10 березня (№ 49).

Про колекцію бібліографа Ю. О. Меженка.

Шевченко Т. Г. Базар під горою Щекавицею. Акварель // Україна. – 1951. – № 3. – С. 17.

Абрамовичус В. Тарас Шевченко и Литва / В. Абрамовичус // Švyturys [Маяк]. – Вильнюс, 1951. – № 5. – С. 17.

Згадка про навчання малюванню.

Великий поэт революционер-демократ: по случаю 90-летия со дня смерти Т. Г. Шевченко // Lietuvos geležinė linija [Железнодорожник Литвы]. – Вильнюс, 1951. – 13 марта.

Згадка як про художника.

Новицький О. Великий певец украинского народа: к 90-й годовщине со дня смерти Т. Г. Шевченко / О. Новицький // Pergale [Победа]. – Вильнюс, 1951. – № 3. – С. 126–127.

Згадується і як художник.

1952 рік.

Ацаркина Э. К. Брюллов: к 100-летию со дня смерти / Э. Ацаркина // Вечерняя Москва. – М., 1952. – 23 червня.

Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Бать Л., Дейч А. Тарас Шевченко: биографическая повесть / Л. Бать и Ал. Дейч. – М., Ленинград : Гос. изд-во дет. лит. Министерства просвещения РСФСР, 1952. – 272 с.

Навчання в Академії мистецтв, та ін.

Репр.: «Хата батьків», «Селянська родина», «Портрет Брюллова К. П.», «Умирающий гладиатор», «Катерина», «Автопортрет 1843 р.», «Видубецький монастир», «Укріплення Кос-Арал» та ін.

Бейсов Т. Т. Г. Шевченко в Казахстане. Очерк / Т. Бейсов. – Алма-Ата: Казахское гос. изд-во худ. лит., 1952. – 72 с. + табл. 10.

Владич Л., Раєвський С. Т. Г. Шевченко і В. В. Стасов / Л. Владич, С. Раєвський // Радянська Україна. – К., 1952. – 11 березня (№ 60).

Думки Стасова про Шевченка і його твори, висловлені ним у листі до О. М. Пипіна від 10.03.1888 р. (див. Т. 1. – № 3111). Припущення про знайомство Стасова з Шевченком 12.12.1859 р. на ювілеї відомого гравера М. І. Уткіна.

Владич Л., Раєвський С. Шевченко-иллюстратор Н. В. Гоголя / Л. Владич, С. Раєвський // Искусство. – 1952. – № 2. – С. 54–56: ил.

Ілюстрація Шевченка до повісті Гоголя «Тарас Бульба».

Владич Л. і Раєвський С. Гоголівські місця в малюнках Т. Г. Шевченка / Л. Владич і С. Раєвський // Радянська Україна. – 1952. – 7 лютого (№ 32).

Аquareль «У Василівці», малюнок «Церква у Прохорівці», зв'язані з місцями, де перебував Гоголь.

Герасимов А. К. П. Брюллов: к 100-летию со дня смерти / А. Герасимов // Днепровская правда. – 1952. – 24 июня.

// Известия. – 1952. – 22 июня.

// Бакинский рабочий. – 1952. – 22 июня.

Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Дорошенко К. П. Музей Т. Г. Шевченка / К. П. Дорошенко // Наука і життя. – 1952. – № 3. – С. 27–29: іл., портр.

Також: Трутень С. Наш великий художник: по залах Державного музею Т. Г. Шевченка // Вінницька правда. – 1952. – 9 березня (№ 50).

Чепурний М. Геніальний поет і художник: по залах Державного музею Т. Г. Шевченка в м. Києві // Кіровоградська правда. – 1952. – 11 березня (№ 51).

Опис експозиції Державного музею Т. Г. Шевченка в Києві.

Затенацький Я. К. П. Брюллов і Т. Г. Шевченко / Я. Затенацький // Уманська зоря. – 1952. – 20 червня.

Про Шевченка – учня Брюллова та про їх дружбу.

Затенацький Я. П. Вплив передової російської культури на творчість художників України в ХІХ – ХХ ст. / Я. Затенацький // Вісник АН УРСР. – 1952. – № 8. – С. 54–66.

Формування Шевченка-художника в стінах Петербурзької Академії мистецтв і під впливом передової культури Росії (творчість К. Брюллова, О. Венеціанова, В. Тропініна). Шевченко і В. І. Штернберг. Вплив Шевченка на російських художників П. Федотова, Л. Жемчужникова, І. Соколова, К. Трутовського, М. Мікешина та ін.

Ігнатів О., Лазоренко М. Вічно живий / Олексій Ігнатів, Михайло Лазоренко // Вільне життя. – Тернопіль, 1952. – 11 березня.

Згадується робота Шевченка «Портрет Щепкіна».

Корсакас К. Тарас Шевченко і Литва / К. Корсакас // Літературна газета. – 1952. – 10 липня.

Про те, що саме у Вільнюсі у Шевченка вперше проявився талант художника.

Кравец Е. М. Роль Т. Г. Шевченко в розвитку етнографічної науки на Україні: автореферат дис. на соискание учён. степени канд. истор. наук / Кравец Е. М.; АН УССР, Ін-т искусствоведения, фольклора и этнографии. – К., 1952. – 14 с.

Крижицький О. Видатний російський художник (100 років з дня смерті К. П. Брюллова) / О. Крижицький // Зірка. – 1952. – 26 червня.
Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Лебедев Г. Е. Русская книжная иллюстрация XIX ст. / Г. Е. Лебедев. – М. : Гос. изд-во «Искусство». – 1952. – 209 с. + 7 с.

Липа О. Бульвар Т. Г. Шевченка / О. Липа // Вечірній Київ. – 1952. – 16 квітня.
Згадуються ілюстрації Шевченка до поеми Пушкіна «Полтава», «Марія».

Літературно-мистецька хроніка // Літературна газета. – 1952. – 4 грудня.
Про ілюстрування репродукціями картин і малюнків Шевченка книги Беїсова «Т. Шевченко в Казахстані».

Мацапура Н. И. Т. Г. Шевченко и Н. В. Гоголь / Н. И. Мацапура // Днепровская правда. – 1952. – 9 марта.
Згадується про малярську роботу Шевченка «У Василівці».

Мацапура М. Невідомі оригінали творів Т. Г. Шевченка / М. Мацапура // Радянське літературознавство. – Кн. 16. – Київ, 1952. – С. 104–105.

Морозов О. Великий російський художник К. П. Брюллов (до 100-річчя з дня смерті) / О. Морозов // Більшовицька зброя. – 1952. – 24 червня.
Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Недзвідський А. Молодий Некрасов і Шевченко-художник / А. Недзвідський // Літературна газета. – 1952. – 13 березня (№ 11).
Про вірш М. О. Некрасова «Говорун» (1841), в якому згадуються видання, ілюстровані Шевченком: «Наши списанные с натуры русскими людьми» (1841) і «История Суворова» (1843).

Пелькіна Л. Великий російський художник (до 100-річчя з дня смерті К. П. Брюллова) / Л. Пелькіна // Радянське мистецтво. – 1952. – 25 червня.
Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Сікорський М. Т. Г. Шевченко на Переяславщині / М. Сікорський // Зоря комунізму. – Переяслав-Хмельницький, 1952. – 9 березня.
Згадуються роботи Шевченка: «Андруші», «Андрушієвські верби», «Група верб» та «Церква в Андрушах» та ін.

Твори Гоголя українською мовою // Радянська Україна. – 1952. – 1 серпня.
Про ілюстрації Шевченка до тритомника вибраних творів Гоголя.

Трутень Є. Наш великий художник / Є. Трутень // Вінницька правда. – 1952. – 9 березня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Циганка-ворожка», «В казематі». Репр.: «Автопортрет» Шевченка 1840 р.

Трохименко К. К. П. Брюллов і Т. Г. Шевченко / К. Трохименко // Радянська Волинь. – Луцьк, 1952. – 20 червня (№ 121).

// Вільна Україна. – Сокаль, 1952. – 22 червня. (№ 147).

// Київська правда. – 1952. – 22 червня. (№ 124).

// Червоний прапор. – Рівне, 1952. – 24 червня.

Згадується «Притча про блудного сина» Шевченка.

Удаков В. К. П. Брюллов: видатні діячі великого російського народу / В. Удаков // Чорноморська комуна. – Одеса, 1952. – 24 червня.

Згадка про Шевченка – учня Брюллова.

Чепурний М. Т. Г. Шевченко – геніальний художник / М. Чепурний // Вільна Україна. – 1952. – 16 березня.

Згадується сепія «Байгуші», «Казашка Катя».

Четыре рисунка Т. Г. Шевченко // Литературная газета. – 1952. – 26 октября.

Згадуються рисунки Шевченка, виконані ним на пароплаві, повертаючись із заслання.

1953 рік.

Алексеева А. Т. Г. Шевченко и первая карта Арала / А. Алексеева // Правда Украины. – 1953. – 23 апреля (№ 96).

Нові архівні документи про участь Шевченка в Аральській експедиції О. І. Бутакова та складання карти Аральського моря.

Анісов В. Ф. Новий факт з біографії Т. Г. Шевченка / В. Ф. Анісов // Вісник АН УРСР. – 1953. – № 1. – С. 68–72.

Участь Шевченка в геологічній експедиції на півострові Мангішлак влітку 1851 р.

Бутаков А. И. Дневные записки плавания на шхуне «Константин» для исследования Аральского моря в 1848–1849 гг.: По рукописным материалам Узбекской и Украинской государственных публичных библиотек подготовил к печати заслуженный библиотекарь УзССР, кандидат истор. наук Е. К. Бетгер / А. И. Бутаков. – Ташкент, 1953. – 61 с., портр.: ил. (Акад. Наук Узбекской ССР).

Про участь Шевченка в Аральській експедиції. – С. 5, 14, 53.

Бутнік-Сіверський Б. Про вивчення малярської спадщини Т. Г. Шевченка у зв'язку з підготовкою академічного видання його творів / Б. Бутнік-Сіверський // Вісник АН УРСР. – 1953. – № 6. – С. 8–13.

Для музея Т. Г. Шевченка в Казахской ССР // Запорожская правда. – 1953. – 29 декабря.

Згадка про роботу Шевченка «Байгуші», «Казашка».

Жемчужников Л. М. Спогади про Т. Г. Шевченка / Л. М. Жемчужников // Т. Г. Шевченко в критиці: збірник статей, рецензій та висловлювань визначних громадських діячів, критиків та письменників про Т. Г. Шевченка. – К.: Державне видавництво художньої літератури, 1953. – 236 с.: 4 арк. іл.

Як про художника.

Знаменская Н. Гравюра Т. Г. Шевченко в областной картинной галерее / Н. Знаменская // Советское Закарпатье. – 1953. – 22 января.

Згадка про роботу Шевченка «Дары в Чигирине в 1649 году».

Корнилов П. Е. Офорт в России XVII – XX веков. Краткий очерк / П. Е. Корнилов. – М.: Академия художеств СССР, 1953. – С. 144: ил.

Розділ «Офорт XIX века». Офорт Шевченка. – С. 54–56.

Косян В. Богдан Хмельницький і місця його діяльності в малюнках Т. Г. Шевченка / В. Косян // Вечірній Київ. – 1953. – 10 листопада.

Згадуються малярські роботи Т. Шевченка: «Дари в Чигирині у 1649 году», «Смерть Богдана Хмельницького».

Косян В. Образ Богдана Хмельницького в малюнках Т. Г. Шевченка / В. Косян // Радянська Волинь. – Луцьк, 1953. – 24 листопада (№ 233).

Кравець О. М. Шевченко, як етнограф / О. М. Кравець // Вісник АН УРСР. – К., 1953. – № 8. – С. 42–50.

Шевченко і його альбом «Живописна Україна».

Мацапура М. І. До історії двох портретів / М. Мацапура // Україна. – К., 1953. – № 2. – С. 29–30.

Образ Богдана Хмельницького в малюнках Т. Г. Шевченка // Радянська Волинь. – Луцьк, 1953. – 24 листопада.

Про «Живописну Україну», «Дари в Чигирині».

Русские мореплаватели. – М.: Военное изд-во МО СССР, 1953. – 671 с.

Т. Г. Шевченко – художник описової експедиції // Літературна газета. – 1953. – 28 травня (№ 23).

Нові матеріали про Аральську експедицію в 1848–1849 рр., що дають змогу точно датувати всі живописні та графічні роботи, виконані Шевченком у цей період.

1954 рік.

Бать Л. Жизнь и творчество Т. Г. Шевченко. Материалы для выставки в школе и детской библиотеке / Л. Бать. – М.: Детгиз, 1954. – 36 л.: ил.

Бочаров И. Памятные места / И. Бочаров // Днепровская Правда. – 1954. – 9 марта.

Згадка про малярські роботи Шевченка «У Києві», «Видубицький монастир».

Бутенас Ю. Тарас Шевченко / Ю. Бутенас. – Держполітвидав, 1954. – 32 с.

Огляд життєвого та творчого шляху Шевченка-поета та художника.

Бутник-Сіверський Б. Мистецькі твори Т. Г. Шевченка років заслання. (До підготовки VIII і IX томів академічного видання «Повного зібрання творів Тараса Шевченка») / Б. Бутник-Сіверський // Вісник АН УРСР. – К. : Вид-во АН УРСР, 1954. – № 6. – С. 42–47.

Мистецька спадщина Шевченка періоду 1847–1857 рр. (373 праці).

Владич Л. Великий народний художник / Л. Владич // Вечірній Київ. – 1954. – 4 березня.

Згадка про картину Шевченка «Катерина», про шість офортів «Живописної України».

Владич Л. Из разысканий о Шевченко-художнике / Л. Владич // Советская Украина. – 1954. – № 2. – С. 146–152.

Про ескізи Шевченка до композиції «Богдан Хмельницький у кримського хана» і портрет архітектора І. І. Горностасєва.

Владич Л. История одного рисунка / Л. Владич // Советская Украина. – 1954. – № 5. – С. 155–161: ил.

// Огонёк. – 1954. – № 20. – С. 27: ил. [скорочено].

Малюнок О. П. Чернишова «Т. Г. Шевченко среди польских политических ссыльных в Оренбурге в 1850 году».

Владич Л. Тема Воссоединения Украины с Россией в художественном наследии Т. Г. Шевченко / Л. Владич // Искусство. – 1954. – № 1. – С. 47–55: ил.

Також:

Воссоединение Украины с Россией в рисунках Т. Г. Шевченко // Славяне. – 1954. – № 5. – С. 43–44, рис.

Возняк М. Шевченко і Гоголь / М. Возняк // Вільна Україна. – 1954. – 2 квітня (№ 79).

Згадується ілюстрація Шевченка до твору Гоголя «Тарас Бульба».

Горобець П. Вплив Російської культури на творчість Т. Г. Шевченка-художника / П. Горобець // Зоря Полтавщини. – 1954. – 9 квітня.

Репр.: «Судна рада».

Згадка про роботи Шевченка «Судна рада», Автопортрет 1843, про серію офортів «Живописна Україна».

Гурьева Г. Шевченко-художник / Г. Гурьева // Огонёк. – 1954. – № 10. (вкладка).

Відбиток.

Дорошенко Е. И. Великий пам'ятник Тараса Шевченка / Е. И. Дорошенко // Литература и Искусство. – 1954. – 17 января (№ 3). – С. 5.

Загребельный П. В семье вольной, новой / П. Загребельный // Днепровская Правда. – 1954. – 9 марта.

Згадка про «Живописну Україну» Шевченка.

Затенацький Я. П. Петербурзьке товариство заохочення художників і його роль у розвитку українського образотворчого мистецтва XIX–XX ст. / Я. П. Затенацький // Вісник АН УРСР. – 1954. – № 9. – С. 25–37.

«Товариство» і його роль в заохоченні і моральній та матеріальній підтримці Шевченка-художника (1835–1839 рр.), зокрема у виданні «Живописної України». – С. 28-32.

Кирилюк Є. П. Роль передової російської культури у формуванні Шевченка як поета і художника / Є. П. Кирилюк // Радянське літературознавство. – К., 1954. – Вип. 17: Єднання братніх літератур. – С. 200.

Кирилюк Е. Пособник великой дружбы / Е. Кирилюк // Сталинское племя. – 1954. – 9 марта.

Згадка про картину «Катерина», серію офортів «Живописна Україна».

Козачковский А. Пребывание Т. Г. Шевченко в Переяславе. (Из семейных воспоминаний) / А. Козачковский // Советская Украина. – К., 1954. – № 5. – С. 141–144.

Про дружбу Шевченка з лікарем А. О. Козачковським.

Косян В. Богдан Хмельницький та місця його діяльності в малюнках Т. Г. Шевченка / Василь Косян // Дніпро. – К., 1954. – № 3. – С. 103–105.

Косян В. Співець братерської єдності / Василь Косян // Літературна Україна. – 1954. – 11 березня.

Згадується ілюстрація Шевченка до поеми Пушкіна «Полтава», «Марія», а також «Притча про блудного сина».

Кравец Е. М. Из истории русско-украинских связей в области этнографии в XIX веке / Е. М. Кравец // Советская этнография. – 1954. – № 4. – С. 132–141.

«Живописная Украина» Шевченка (1844). – С. 136.

Кравченко К. Шевченко-художник / К. Кравченко // Шевченко Т. Г. Дневник. Предисл. И. Айзештока. Примеч. и подготовка текстов М. Шаховского. – М.: Гос. изд-во худ. лит., 1954. – С. 295–311.

Лійв Г. Поет і художник / Г. Лійв // Säde [Іскра]. – 1954. – 10 березня.

Мисник П. Д. М. О. Максимович (до 150-річчя з дня народження) / П. Д. Мисник // Література в школі. – К., 1954. – № 5. – С. 85–89. *Максимович і Шевченко. – С. 88-89.*

Моренець М. І. Деякі адреси і пам'ятні місця Шевченка в Петербурзі / М. І. Моренець // Збірник праць першої і другої наукових шевченківських конференцій. – К.: Вид-во АН УРСР, ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, 1954. – С. 306–328.

Шевченко-художник.

Мошель Я. Памятник великому Кобзарю / Я. Мошель // Советская молодежь. – 1954. – 9 марта (№ 48).

По залах Київського Державного музею Т. Г. Шевченка.

Народи шанують великого Кобзаря // Нікопольська правда. – Нікополь, 1954. – 11 березня.

Згадка про малюнок Шевченка «Жіноча голівка».

Ніколаєва Н. Фільм про Шевченка-художника / Н. Ніколаєва // Радянське мистецтво. – 1954. – 22 травня (№ 21).

Новий документальний фільм «Шевченко-художник» за сценарієм К. Дорошенко та Л. Махновця.

Паламарчук Г. П. Історія Державного музею Т. Г. Шевченка / Г. П. Паламарчук // Збірник праць першої і другої наукових шевченківських конференцій. – К. : Вид-во АН УРСР, ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 1954. – 340 с. – С. 329–343.

Переяслав-Хмельницький и его исторические памятники. – К., 1954. – С. 128.

Також:

Сікорський М. Експонати розповідають [матеріали Переяславського історичного музею про перебування Шевченка в Переяславі в 1845–1859 рр.] / М. Сікорський // Соціалістична культура. – 1954. – № 1. – С. 10–11.

Про перебування Шевченка в Переяславі (1845, 1859 рр.). – С. 76–78, 85–94.

Радянське літературознавство. – Вип. 17: Єднання братніх літератур. – К., 1954. – 200 с.

Зі змісту:

Кирилюк Є. П. Роль передової російської культури у формуванні Шевченка як поета і художника. – С. 59–85.

Раєвський С. Є. Малюнок Т. Г. Шевченка до «Тараса Бульби» / С. Є. Раєвський // Гоголь і українська література ХІХ ст. – К. : Держлітвидав України, 1954. – С. 100–111.

Розум В. Т. Г. Шевченко в Яготині / В. Розум // Радянське слово. – 1954. – 11 березня.

Про виконання портрета М. Г. Ренніна.

Рыжакін Я. Т. Г. Шевченко в Астрахані [1857 р.] / Я. Рыжакін // Огонёк. – 1954. – № 20. – С. 32: ил.

Репродуються малюнки Шевченка: «Кремлівська стіна», «Вежа», «Успенський собор в Астрахані».

Сікорський М. Історичний музей напередодні відкриття / М. Сікорський // Зоря комунізму. – 1954. – 24 березня.

Згадуються роботи Шевченка «Верби в Андрушах», «В'юнище», «Михайлівська церква».

Тарас Шевченко – художник. Науково-популярний фільм. – К.: Укррекламфільм, 1954.

Тимошук Н. Художник життєвої правди / Н. Тимошук // Червоний прапор, 1954. – 9 березня (№ 50).

Малярська спадщина Шевченка.

Тимошук Н. Художник життєвої правди / Н. Тимошук // Радянське мистецтво. – 1954. – 9 червня.

Згадка про роботи Шевченка «Судна рада», «Старости», «Солдат і смерть», «Катерина».

Трипільський А. Життя і творчість Тараса Шевченка / Андрій Трипільський. – К., 1954. – 56 с.

Про Шевченка-художника.

Шевченко-художник. Альбом вибраних творів / Упор: Касіян В. І., Дерегус М. Г., Пашенко О. С., М. Мацапура. – К. : Держ. видав. худ. літератури, 1954. – 48 с. + 131 табл. Укр. та рос. мовами.

Шевченко-художник // Київська Правда. – 1954. – 2 травня.
Згадуються роботи Шевченка «Портрет О. Суворова», «Портрет М. Кутузова».

Ширяєв Ф. По залах музею Т. Г. Шевченка / Ф. Ширяєв // Радянське слово. – 1954. – 24 червня.

Згадка про роботу Шевченка «Дари в Чигирині».

Яр-Кравченко А. Багатовікове єднання двох братніх культур / А. Яр-Кравченко // Вільне життя. – Тернопіль, 1954. – 15 травня.

Згадка про альбом офортів Шевченка «Живописна Україна».

Назаренко І. Искренний друг польского народа (к 140-летию со дня рождения Т. Шевченко) // Czerwony Sztandar [Красное Знамя]. – Вильнюс, 1954. – 9 марта.

Портрет. Згадка про Шевченка-художника.

Сокровищница украинского искусства XIX и XX вв. (О Киевском государственном художественном музее, в котором экспонируются и работы Т. Шевченко) // Literatūra ir menas [Литература ир мянас – Литература и искусство]. – Вильнюс, 1954. – 22 мая.

Софронова Е. Писатель и борец Тарас Шевченко / Е. Софронова // Komjaunimo tiesa [Комъяунимо тиеса – Комсомольская правда]. – Вильнюс, 1954. – 10 марта.

Файнгаусас Д. Из связей Шевченко с Литвой / Д. Файнгаусас // Literatūra ir menas [Литература ир мянас – Литература и искусство] – Вильнюс, 1954. – 13 марта.

Про Віленський період життя Шевченка і його литовських друзів.

1955 рік.

Белинский В. Г. Полное собрание сочинений: в 13 т. / В. Г. Белинский. – М. : Издательство АН СССР, 1955. – Т. 9. – С. 129–131.

Рецензія на книжку М. Полевого «Русские полководцы».

Владич Л. Т. Г. Шевченко в роботі над «Живописною Україною» / Л. Владич // Мистецтво. 1955. – № 2. – С. 13–16: іл.

Владич Л., Раєвський С. Гоголівські місця в малюнках Шевченка / Л. Владич, С. Раєвський // Радянська Україна. – 1955. – 7 лютого.

Про художні твори Шевченка: «У Василівці», «Урочище Стінка», «Урочище Білик», «Церква в селі Прохорівці».

Волинський С. Кам'яна книга / С. Волинський // Вечірній Київ. – К., 1955. – 20 квітня.

Згадка про малюнок Шевченка «Церква Всіх святих».

Галушкіна А., Лебедев П. Искусство братской Украины / А. Галушкіна, П. Лебедев // Искусство – 1955. – № 1. – С. 5–10.

Про художні твори Шевченка, представлені на виставці в Державній Третьяковській галереї.

Говдя П. Т. Г. Шевченко-художник. Нарис / П. Говдя. – К. : Мистецтво, 1955. – 42 с.: іл.

Відгуки:

Белогуб И. Т. Г. Шевченко-художник // Луганская правда. – 1956. – 6 мая (№ 90).

Німенко А. Хороший почин // Вітчизна. – К., 1955. – № 1. – С. 177–181.

До нарису додається окремим розділом 39 ілюстрацій (38 малюнків Шевченка і портрет поета роботи І. Ренніна).

Дейч. А. Тарас Шевченко / А. Дейч. – Вильнюс, 1955. – С. 5–43.

Згадується і як художник.

Державний музей Т. Г. Шевченка. Короткий путівник. – К. : Вид-во АН УРСР, 1955. – 29 с. + 19 іл.

Дмитриев В. И. А. И. Бутаков. Под ред. Е. Е. Шведе / В. И. Дмитриев. – М. : Гос. изд-во географической литературы, 1955. – 56 с.

Журахович С. Киевские этюды / С. Журахович // Огонёк. – 1955. – № 34. – С. 11–14.

Про малюнок Шевченка «Казашка Катя».

Косарик Д. Життя і діяльність Т. Шевченка / Д. Косарик // Літературна хроніка. – К. : Радянський письменник, 1955. – С. 389, портр.

Косян В. Щасливий ловець / В. Косян // Вечірній Київ. – 1955. – 12 лютого.

Про малюнок Шевченка та репродукція.

Матвієць Г. Естетичні погляди Т. Г. Шевченка / Г. Матвієць // Радянська культура. – 1955. – 15 травня. – № 40.

Навчання Шевченка в Академії мистецтв, його естетичні погляди, розуміння мистецтва.

Махновець Л. Шевченко-художник / Л. Махновець // Україна. – 1955. – № 3. – С. 20–21: іл.

Невідомий малюнок Т. Г. Шевченка // Зміна. – К., 1955. – № 9. – С. 11: іл.

Малюнок-портрет Надії та Пелагеї Іванівни Сапожникових, знайдений у родини художника В. О. Фролова (Ленінград). Фото малюнка.

Очерки истории исторической науки в СССР : [в 5 т.]. Т. 1 / Под ред. М. Н. Тихомирова (гл. ред.), М. А. Алпатова, А. Л. Сидорова; АН СССР, Ин-т истории. – М. : Изд-во АН СССР, 1955. – 692 с.

Історичні погляди Шевченка. – С. 607–611.

Пам'яті Шевченка-художника // Вечірній Київ. – 1955. – 15 березня.

Про наукове засідання ІМФЕ, Державного музею Т. Шевченка. Співки художників, присвячене творчості Шевченка-художника.

Піккієв Й. Невідомий твір Шевченка / Й. Піккієв // Радянська культура. – 1955. – 22 травня.

Про художній твір Шевченка «Портрет Пелагеї Іванівни та Надії Олександрівни Сапожникових».

Раєвський С. Є. Тарас Шевченко і художник Капітон Павлов / С. Є. Раєвський // Мистецтво. – 1955. – № 5. – С. 36–40: іл.

Рябчук П. Кобзар великої України / П. Рябчук // Радянська культура. – 1955. – 9 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Петербурзькій академії мистецтв.

Садовень В. В. Русские художники-баталисты XVIII – XIX веков / В. В. Садовень. – М. : Искусство, 1955. – 372 с.: ил.

Про Шевченка-художника. – С. 139–140.

Творчість Т. Г. Шевченка-художника // Радянська Україна. – 1955. – 17 березня.

Про наукову конференцію, присвячену творчості Шевченка-художника.

Хинкулов Л. Т. Г. Шевченко и его современники / Л. Хинкулов // Советская Украина. – 1955. – № 8. – С. 167–178.

Чумак К., Косян В. Про реставрацію художніх творів / К. Чумак, В. Косян // Радянська культура. – 1955. – 5 травня.

Про реставрацію автопортрету Шевченка 1858 р., «Приятелі», «Жіноча голівка».

Юрьев В. Тарас Шевченко-художник / В. Юрьев // Правда України. – 1955. – 11 марта (№ 59).

Рецензія на одноіменний фільм.

Т. Г. Шевченко-художник // Вечірній Київ. – 1955. – 22 жовтня.

Про видання книжки Шевченко-художник.

Тарас Шевченко-художник // Вечерняя Москва. – 1955. – 10 января.

Про науково-популярний фільм «Шевченко-художник».

Великий кобзарь // Švityrys [Швитурис – Маяк]. – Вильнюс, 1954. – № 5. – С. 7.

Згадується як художник.

1956 рік.

Андрієвський В. Шевченко-художник / В. Андрієвський // Вільне життя. – Тернопіль, 1956. – 13 березня (№ 54).

Білецький П. Рембрандт і Шевченко / Платон Білецький // Україна. – 1956. – № 13. – С. 15–16: іл.

Також: Збірник праць сьомої шевченківської конференції. – К. : Акад. наук УРСР, 1959. – С. 122–132.

Белогуб И. Т. Г. Шевченко-художник / И. Белогуб // Ворошиловградская правда. – 1964. – 6 мая.

Бельчиков Н. Ф. Тарас Шевченко (жизнь и творчество) / Н. Ф. Бельчиков. – Ленинград, 1956. – 35 с.

Волинський П. К. Т. Г. Шевченко про типовість / П. К. Волинський // Література в школі. – 1956. – № 2. – С. 18–23.

Теоретичні висловлювання Шевченка про мистецтво, типове в мистецтві і літературі, відношення мистецтва до дійсності (за серією малюнків «Блудний син»).

В залах музею Т. Г. Шевченка // Вечірній Київ. – К., 1956. – 4 серпня.

Повідомлення про колекцію оригіналів малярської спадщини Шевченка в Державному музеї Т. Г. Шевченка в Києві.

Виставка присвячена великому Кобзарю // Вечірній Київ. – К., 1956. – 6 березня.

// Літературна газета. – 1956. – 6 березня.

Повідомлення про виставку в Державній публічній бібліотеці АН УРСР, один з розділів якої присвячено Шевченку-художнику.

Вовчок Марко. Твори в 6-ти томах. – Т. 6. – К. : Держлітвидав України, 1956. – 616 с.

Лист до О. В. Марковича від 06.10.1861 р. – С. 410. Мова йде про автопортрет і автограф поеми «Неофіти», подаровані Шевченком М. Вовчку.

Говдя П. Рембрандт и Шевченко. К 350-летию со дня рождения гениального голландского художника / П. Говдя // Правда Украины. – К., 1956. – 15 июля (№ 165).

Говдя П. Колекція малюнків І. Соколова / П. Говдя // Вечірній Київ. – К., 1956. – 6 липня.

Згадка про «Живописну Україну» Шевченка.

Дорошенко К. Т. Г. Шевченко-художник // Україна. – К., 1956. – № 5. – С. 18–19: іл.

Затенацький Я. П. Т. Г. Шевченко і художники-кріпаки // Вісник АН УРСР. – 1956. – № 3. – С. 16–22.

Архівні матеріали, листування, спогади, щоденники різних осіб, в яких розкривається творча біографія Шевченка-художника і його товаришів художників-кріпаків і вільновідпущених: І. Зайцева, І. Каширина, Г. Михайлова, А. Мокрицького, В. Раєва, Я. Капкова, О. Козлова, Г. Честахівського, Д. Маляренко, Г. Усенка та інших.

Збірник праць четвертої наукової шевченківської конференції. – К.: Акад. наук УРСР, ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка, 1956. – 328 с.

Прийма Ф. Я. Шевченко в роботі над «Живописной Украиной (по материалам архива В. Н. Репниной)». – С. 270–283.

Зингер Е. «Притча о блудном сыне» Т. Г. Шевченко / Е. Зингер // Искусство. – 1956. – № 2. – С. 55–60: ил.

Незавершена серія малюнків Шевченка, задумана ним наприкінці 1856. Зміст «Притчі».

Кабур В. Художник і поет (до 95-річчя з дня смерті Т. Шевченка) / В. Кабур // Säde [Сяде – Іскра] – Таллін, 1956. – 11 березня.

Кашуба М. Перший друг Шевченка / М. Кашуба // Черкаська правда. – 1956. – 20 червня.

Шевченко і Сошенко. Навчання Шевченка малярству.

Косарик Д. Шевченківські місця на Україні / Дмитро Косарик. – К.: «Радянська школа», 1956. – 60 с.

Ілюстрації: «Чигирин із Суботівського шляху», «Коло Седнева», «У Решетилівці», «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві», «На Орелі», «У Василівці», «Почаївська лавра з заходу».

Косян В. Нове про Шевченка / Василь Косян // Літературна газета. – 1956. – 15 листопада.

Про історію малюнка Шевченка «Портрет А. О. Ускової», подано репродукцію портрета.

Левченко М. Шевченко і російський театр / М. Левченко // Мистецтво. – 1956. – № 2. – С. 35–37.

Згадка про роботу Шевченка над малюнками для арабесок і орнаменту плафона Великого театру та про задум «Притча про блудного сина».

Леонідов К. Дружба великих митців / К. Леонідов // Радянська культура. – 1956. – 11 березня.

Згадка про акварельний портрет С. Гулака-Артемівського, роботи Шевченка.

Махновець Л. П'ята наукова шевченківська конференція / Л. Махновець // Літературна газета. – 1956. – 22 березня.

Доповідь Ю. Литовченка «Малюнки Шевченка в альбомі О. С. Чернишевського».

Махновець Л. Ранній малюнок Шевченка / Л. Махновець // Україна. – К., 1956. – № 18. – С. 27: іл.

«Жіноча голівка» або «Погруддя фінки» (1830). Історія дослідження.

Науково-дослідницька робота музеїв // Вечірній Київ. – 1956. – 10 січня.

Повідомлення про вихід з друку монографії П. Говді «Т. Г. Шевченко-художник».

Нові альбоми // Радянська культура. – 1956. – 5 лютого.

// Київська правда. – 1956. – 3 травня.

Повідомлення про те, що Державне видавництво образотворчого мистецтва випустило художній альбом «Українське образотворче мистецтво», в якому репродукуються малярські твори Шевченка.

Ненадкевич Є. О. Творчість Т. Г. Шевченка після заслання (1857–1858) / Є. О. Ненадкевич. – К.: Держлітвидав України, 1956. – 108 с.

Перший творчий рік після заслання (загальна характеристика).

Островський В. Т. Г. Шевченко-художник / В. Островський // Ленінська молодь. – Львів, 1956. – 18 травня (№ 60).

В залах Львівського музею українського мистецтва.

Піаніда Б. Про мистецтво наших днів / Б. Піаніда // Радянська культура. – 1956. – 11 червня.

Місце Шевченка в історії українського і російського образотворчого мистецтва.

Русско-украинские связи в изобразительном искусстве. Сборник статей. / Под общей ред. В. И. Касияна. – К.: Изомузгиз, 1956. – 241 с.: ил. (Союз сов. художников Украины).

Зі змісту: Говдя П. К. Брюллов и Т. Шевченко. – С. 22–29. Касиян В. Тарас Шевченко – академик гравюры. – С. 30–42. Резников А. Украинская тема в русской живописи XIX века. – С. 43–59. [Вплив Шевченка на російських художників: Л. Жемчужникова, К. Трутовського, І. Соколова. – С. 45–46.]. Владич Л. и Раевский С. В. В. Стасов и украинская художественная культура. – С. 79–100 [Про Шевченка. – С. 84–93].

Рудько М. Тарас Шевченко і Київський університет / М. Рудько // За радянські кадри. – 1956. – 9 березня.

// Вечірній Київ. – 1956. – 8 березня.

Про призначення Шевченка вчителем малювання у Київському університеті.

Сидоров А. А. Рисунок старых русских мастеров / А. А. Сидоров. – М., 1956. – 528 с.: ил. (Акад. Наук СССР. Ин-т истории искусств).

Шевченко-художник, його зв'язки з художниками-сучасниками. – С. 352–353, 383–385, 387, 390, 392, 399.

Чалий Д. В. Великий український народний поет. До 95 роковин з дня смерті Т. Г. Шевченка / Д. В. Чалий // Радянська Україна. – К., 1956. – 10 березня (№ 60).

Літературна і мистецька спадщини.

Чумак К., Косян В. Відродження творинь / К. Чумак, В. Косян // Мистецтво. – 1956. – № 2. – С. 38–40.

Значення образотворчої спадщини Шевченка, реставрація графічних творів. Репрод.: автопортрет 1858 року та офорт з картини Соколова «Приятелі».

1957 рік.

Анетов О. Вещие слова / О. Анетов // Курортная газета. – 1957. – 7 сентября.

Репр.: Шевченко «Казахские дети-буйгуши» 1853.

Згадка про роботу «Байгуші».

Бабишин С. Т. Г. Шевченко на Поділлі / С. Бабишин // Радянське Поділля. – 1957. – 9 березня (№ 48).

Опис Шевченком, як членом Київської Археографічної комісії, пам'яток старовини на Поділлі (1846).

Бать Л., Дейч А. Тарас Шевченко. Біографічна повість. Переклад І. Карделіте / Л. Бать, А. Дейч. – Вільнюс : Держлітвидав Литовської РСР, 1957. – 351 с.: іл.

Репродуковано малюнки Шевченка.

Богущ П. Тарас Григорович Шевченко на Нікопольщині / П. Богущ // Нікопольська правда. – Нікополь, 1957. – 10 березня.

В селі Покровському Шевченко намалював Покровську січову церкву.

Гнатюк М. Т. Г. Шевченко на Волині / М. Гнатюк // Радянська Волинь. – Луцьк, 1957. – 9 березня.

Згадка про перебування Шевченка на Волині, малюнки, виконані в той час.

Доменський Л. Мистецький талант Шевченка / Л. Доменський // Ленінська молодь. – Львів, 1957. – 10 березня (№ 30).

Шевченко-художник.

Дмитряк В. Слава генія / В. Дмитряк // Вечірній Київ. – 1957. – 9 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Дорошенко К. Т. Г. Шевченко – співець братерства народів / К. Дорошенко // Радянське слово. – 1957. – 10 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Затенацький Я. П. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка та її значення в історії українського образотворчого мистецтва XIX – XX ст. / Я. П. Затенацький // Вісник АН УРСР. – 1957. – № 3. – С. 12–19.

История философии : в 4-х томах / Под ред. М. А. Дынника, М. Т. Иовчука, Б. М. Кедрова, М. Б. Митина, О. В. Трахтенберга. – М., 1957. – Т. 2. – 711 с. (АН СССР. Ин-т философии).

Київський державний музей Т. Г. Шевченка: фоторепродукції з експозиції / Упоряд. К. П. Дорошенко. – К. : Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1957. – 20 с.

Килимник О. Ідейні зв'язки Т. Г. Шевченка з російськими демократами / Олег Килимник // Південна правда. – Миколаїв, 1957. – 9 березня.

Згадка про те, що Шевченко скопіював портрет Герцена.

Килимник О. Ідейні зв'язки Т. Г. Шевченка з російськими демократами / Олег Килимник // Зоря. – 1957. – 10 березня.

Згадка про те, що Шевченко скопіював портрет Герцена.

Килимник О. Идейные связи Т. Г. Шевченко с русскими революционными демократами / Олег Килимник // Знамя коммунизма. – 1957. – 9 марта.

Згадка про те, що Шевченко скопіював портрет Герцена.

Корсун І. В листі великого поета / І. Корсун // Літературна газета. – 1957. – 23 липня.

Згадуються малюнки Шевченка «Скеля Монах», «Сад у Мангшилаку» та ін.

Кравець О. М. Т. Г. Шевченко про побут казахського народу / О. М. Кравець // Народна творчість та етнографія. – К., 1957. – № 1. – С. 73–81.

Відображення життя та побуту казахського та туркменського народів у малюнках Шевченка.

Красицький Д. Нове в біографії Т. Г. Шевченка / Д. Красицький // Київська правда. – 1957. – 10 березня (№ 49).

Про першого вчителя малювання С. Превлоцького (Київський історичний архів).

Курильцева В., Яворская Н. Искусство Советской Украины. Очерки. Живопись. Скульптура. Графика / В. Курильцева и Н. Яворская. – М. : Искусство, 1957. – С. 299: ил. (Акад. художеств СССР. Ин-т теории и истории изобразительных искусств).

Про Шевченка-художника. – С. 10–20.

Марченко М. Історичне минуле українського народу в творчості Т. Г. Шевченка / М. Марченко. – К., 1957. – 196 с.

Мацапура М. Про Шевченків портрет невідомого / М. Мацапура // Мистецтво. – 1957. – № 2. – С. 44–45: іл.

Портрет відомого російського художника-баталіста О. Є. Коцебу.

Машталярчук Д. Т. Г. Шевченко і передова російська культура / Дмитро Машталярчук // Вільне життя. – Тернопіль, 1957. – 9 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв, роль передової російської культури в становленні Шевченка як поета і художника.

Медведик П. Сторінки палкої дружби / П. Медведик // Вільне життя. – Тернопіль, 1957. – 4 липня.

Згадується про дружбу Шевченка й Сошенка.

Мішньова В., Нестерець М. Т. Г. Шевченко на Тернопільщині / В. Мішньова, М. Нестерець // Вільне життя. – Тернопіль, 1957. – 10 березня.

Згадка про малюнки Шевченка Почаївської лаври, церкви в с. Секуні, церква і гробниця в с. Вербках.

Народ шанує пам'ять великого Кобзаря // Радянська Україна. – 1957. – 10 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Паламарчук Г. Невідомі офорти Шевченка (Офорти Т. Г. Шевченка. Копії естампів Рембрандта) / Г. Паламарчук // Україна. – 1957. – № 5. – С. 24: іл.

Репр.: Копії офортів Рембрандта: «Лазар Клан», «Поляк з шаблею і лицею», «З автопортрета Рембрандта», виявлені в архіві відомого російського історика гравюри Д. О. Ровинського.

Піккієв Й. Невідомий портрет Т. Г. Шевченка / Й. Піккієв // Літературна газета. – 1957. – 24 вересня.

Згадка про роботу Шевченка «Портрет Полусмакової».

Скляренко С. Ці твори повинен бачити народ / Семен Скляренко // Вечірній Київ. – 1957. – 13 грудня.

Згадка про картину «На пасіці» Шевченка.

Ткаченко О., Найден С. Місто в ХІХ столітті (Нариси про минуле і сучасне Черкас) / О. Ткаченко, С. Найден // Черкаська правда. – 1957. – 20 березня.

Репр.: Малюнок Шевченка, виконаний тушшю в 1859 р. в Черкасах. Зображено краєвид міста біля берега Дніпра.

Умирбаєв Е. Там, где жил Шевченко / Е. Умирбаєв // Правда Украины. – 1957. – 9 марта.

Згадка про малюнки Шевченка періоду його заслання.

У місті імені Т. Г. Шевченка // Радянська Україна. – 1957. – 10 березня.

Згадка про малюнки Шевченка, які експонуються в музеї у форті Шевченка.

Хинкулов Л. Тарас Григорьевич Шевченко / Леонид Хинкулов. – М. : Молодая гвардия, 1957. – 432 с.

Художня спадщина Т. Г. Шевченка // Вечірній Київ. – 1957. – 13 травня (№ 111).

Чотири томи мистецької спадщини Шевченка, підготовлені Інститутом мистецтвознавства, фольклору і етнографії Академії наук УРСР і Державним музеєм Т. Г. Шевченка у Києві (десяти томне видання творів поета).

Чумак К., Косян В. Меморіальні речі класиків / К. Чумак, В. Косян // Вечірній Київ. – 1957. – 6 березня.

Згадка про Шевченка-художника, його роботи: портрет В. Кочубея, автопортрет 1961 р. та ін.

Чумак К. Портрет роботи Т. Г. Шевченка / К. Чумак // Советская Украина – 1957. – № 8. – С. 179–180, портр.

Портрет російського зоолога і мандрівника М. О. Сєверцева роботи Шевченка (1859).

Шевченківські місця України. – К. : Вид-во АН УРСР, 1957. – 164 с. : іл.

1958 рік.

Батушан О. Перебування Т. Г. Шевченка в Березані [у П. Я. Лукашевича, жовтень 1843 р.] / О. Батушан // Шлях Ілліча. – Васильків (Київська обл.), 1958. – 9 березня (№ 20).

Беляєв В.Г. Життя і творчість Данила Мордовця / В. Г. Беляєв // Мордовець Д. Твори: в 2 т. – Т. 1. – К. : Держлітвидав України, 1958. – С. 5–38.

Вплив поезії Шевченка на творчість Д. Мордовця. Д. Мордовець про Шевченка.

Бельчиков Н. Новое о Шевченко / Н. Бельчиков // Комсомольская правда. – 1958. – 5 травня.

Згадується Шевченко як художник.

Білецький П. У будинку Великого Кобзаря / П. Білецький // Вечірній Київ. – К., 1958. – 4 березня.

Згадки про малюнки Шевченка часів перебування його в Києві.

Білецький О., Дейч О. Тарас Григорович Шевченко. Літературний портрет / О. Білецький, О. Дейч – К. : Художня література, 1958. – 206 с.

Біографія Т. Г. Шевченка за спогадами сучасників. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 437 с.

Богуш П. Нікополь у згадках відомих письменників і художників / П. Богуш // Нікопольська правда. – Нікополь, 1958. – 25 травня.

Згадується альбом офортів «Живописна Україна».

Богуш П. Тарас Шевченко і Айра Олдрідж / П. Богуш // Нікопольська правда. – Нікополь, 1958. – 9 марта.

Згадка про портрет А. Олдріджа роботи Шевченка.

Борисов И. Новая книга о Великом Кобзаре / И. Борисов // Сталинское племя. – 1958. – 9 березня.

Згадуються малярські роботи Шевченка, альбом «Живописна Україна», зокрема, офорт «Дари в Чигирині».

Бутник-Сіверський Б. С. Роль Петербурзької Академії художеств у розвитку мистецької освіти на Україні в першій половині XIX ст. / Б. С. Бутник-Сіверський // Вісник АН УРСР. – К., 1958. – № 10. – С. 27–36.

Шевченко та інші вихованці Петербурзької Академії мистецтв – учителі малювання у Київському університеті. – С. 32.

Ведмицкий А. Н. Т. Шевченко на Аральском море / А. Н. Ведмицкий // Ученые записки Орского педагогического института. – Орск, 1958. – Вып. 2. – С. 59–120.

Окремо опублікований розділ книги: Ведмицкий А. Н. Т. Шевченко в Оренбургской сьлке. – Оренбург : Оренбургское книжное издательство, 1860. – 178 с.

Відзначення пам'яті Великого Кобзаря в с. Андруші // Київська правда – 1958. – 11 березня.

Згадка про малюнок Шевченка «Верби в Андрушах».

Владич Л. Эпизод биографии Великого Кобзаря / Л. Владич // Советская Украина. – 1958. – № 3. – С. 187–188.

Зі спогадів К. Герна про перебування Шевченка в Оренбурзі (1849–1850). Шевченко і оренбурзький міщанин маляр Хлебніков.

Двести лет Академии художеств СССР : каталог выставки. – Ленинград : «Искусство», 1958. – 241 с. : ил.

Розділ: «Академия художеств в первой половине XIX века. Графика». Шевченко Тарас Григорьевич (1814–1861). – С. 67–68.

Коротка біографічна довідка і опис шести офортів: «Судня рада», «Старости», «У Києві», «Посли у Богдана Хмельницького», «Вірсавія» з оригіналу К. Брюллова, «Притча про виноградаря» з картини Рембрандта.

Димо Н. А. Акварель Т. Г. Шевченко «Пал в степи» / Н. А. Димо // Днестр. – Кишинев, 1958. – № 8. – С. 151–152.

Дорошенко К. Дорогі реліквії / Катерина Дорошенко // Літературна газета. – К., 1958. – 11 березня.

Згадка про мистецькі твори Шевченка (понад 800 творів) у колекції Державного музею Т. Г. Шевченка.

Друг Тараса Шевченка. До 110-річчя з дня смерті Євгена Гребінки // Вечірній Київ. – 1958. – 15 грудня.

Згадка про портрет Є. Гребінки роботи Шевченка.

Затенацький Я. П. Український радянський живопис / Я. П. Затенацький. – К. : Академія наук УРСР, 1958. – 116 с.

Образ Шевченка в українському радянському живопису. Твори Шевченка в ілюстраціях радянських художників. – С.9, 54, 56, 86, 88, 93.

Збірник праць шостої наукової шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 380 с.

Зі змісту:

Красицький Д. Ф. До біографії Шевченка раннього періоду. – С. 32–48.

Кирилюк Є. П. Творчість Шевченка-художника періоду «Грех літ» / Є. П. Кирилюк // Питання шевченкознавства. – Вип. 1. – К. : АН УРСР, Державний музей Т. Г. Шевченка, 1958. – С. 24–52.

Кізуб К. Тут бував Великий Кобзар / К. Кізуб // Радянська Житомирщина. – 1958. – 21 грудня.

Про поїздку Шевченка, як художника Київської археографічної комісії, на Волинь.

Клинченко В. Там, где расцвел гений поэта. (Тарас Шевченко в Петербурге) / В. Клинченко // Рабочая газета. – 1958. – 9 марта.

Згадки про Шевченка-художника, його твори петербурзького періоду.

Костенко А. Мемуарная литература как источник изучения жизни и творчества Т. Г. Шевченко: автореферат дис... на соискание ученой степени канд. филолог. наук / А. Костенко. – К., 1958. – 20 с.

Костюк Ю. У солдатах / Ю. Костюк // Літературна газета. – 1958. – 11 березня.

Згадка про малювання Шевченком портрета солдата Оберемка.

Косян В. Шевченко в Почаеве / В. Косян // Советская Украина. – 1958. – № 4. – С. 162–165: ил.

Матеріали Тернопільського обласного архіву про перебування Шевченка у Почаєві 1846 р.

Косян В. Шевченко в Почаеве / В. Косян // Вільне життя. – Тернопіль, 1958. – 27 квітня (№ 85).

Матеріали Тернопільського обласного архіву про перебування Шевченка у Почаєві 1846 р.

Косян В. Шевченко об Астрахани / В. Косян // Рабочая газета. – К., 1958. – 26 сентября.

Згадка про рисунки Шевченка, виконані в Астрахані.

Лепченко Г. У вихідний день по Дніпру / Г. Лепченко // Вечірній Київ. – 1958. – 10 травня.

Згадка про малюнки Шевченка.

Литовченко Е. З. Т. Г. Шевченко и Н. Ф. Савичев / Е. З. Литовченко // Учёные записки Рыбинского государственного педагогического института. – Рыбинск, 1958. – Вып.: 2. – С. 195–206, портр.

Савичев (Савич) М. Ф. – хорунжий Уральського козачого війська, знайомий Шевченка дослідник-історик, етнограф, письменник, художник. Його спогади про поета, див.: Т. 1. – № 584.

Матвієць І. Б. Естетичні погляди Шевченка / І. Б. Матвієць // Питання шевченкознавства (Музей Шевченка АН УРСР). – К. : АН УРСР, ДМШ, 1958. – № 1. – С. 101–108.

На почесному місці – ім'я Т. Г. Шевченка // Літературна газета. – 1958. – 7 січня.

Про встановлення меморіальної дошки, де є прізвище Шевченка, на приміщенні Академії мистецтв.

Невідомий твір Т. Г. Шевченка // Зоря. – 1958. – 27 серпня.

Також:

// *Ленінська молодь.* – Львів, 1958. – 27 липня // *Радянське слово.* – Дрогобич, 1958. – 27 серпня.

Про роботу Шевченка – фрагмент картини К. Брюллова «Останній день Помпеї».

Недилько Г. Я. Тарас Шевченко / Г. Я. Недилько. – Симферополь : Крымиздат, 1958. – 80 с.: ил. (1 портрет).

Неділько Г. Я. Т. Г. Шевченко про принципи реалізму в літературі та мистецтві / Г. Я. Неділько // Чернігівський держ. педагогічний інститут. Наукові записки. – Чернігів, 1958. – Т. 4. – Вип. 2. – 42 с.

Німенко А. Георгій Майсурадзе / А. Німенко // Мистецтво. – 1958. – № 2. – С. 33.

Рецензія на кн.: Квасхадзе Ш. К. Георгій Майсурадзе. – Тбілісі, 1958 (груз. мовою).

Г. Майсурадзе – грузинський художник, вчився разом із Шевченком у Академії мистецтв. Про дружбу Шевченка і Г. Майсурадзе.

Новые матеріали о Т. Г. Шевченко // Дружба народів. – М., 1958. – № 5. – С. 198–202.

Архівні матеріали канцелярії московського генерал-губернатора про заборону Шевченкові в'їзду в Москву і Петербург після заслання. Вступна стаття і публікація матеріалів із Державного історичного архіву Московської обл. – Л. Пустельник.

Омельяненко Г. Київ старий. Виставка творів М. Сажина / Г. Омельяненко // Вечірній Київ. – 1958. – 11 березня.

Про спільну роботу Шевченка і М. Сажина над київськими краєвидами.

Паламарчук Г. П. Матеріали до біографії Шевченка за листами Броніслава Залеського / Г. П. Паламарчук // Питання шевченкознавства. – К., 1958. – Вип. 1. – С. 109–125.

Пам'яті великого Кобзаря // Радянська культура. – 1958. – 9 березня.

Ювілейні заходи у ДМШ в Києві. Виставка творів художника М. Сажина в Будинку-музеї Т. Шевченка (Київ).

Піккієв Й. Тут бував Т. Г. Шевченко / Й. Піккієв // Літературна газета. – 1958. – 27 травня.

Шевченко і родина художника-аматора А. Сапожникова (1842 р.).

Питання шевченкознавства. Вип. 1. – К. : АН УРСР. Державний музей Т. Г. Шевченка, 1958. – 174 с.

Зі змісту:

Кирилюк Є. П. Творчість Шевченка-художника періоду «Трьох літ». – С. 24–52.

Плетньов І. Невідомий лист Т. Г. Шевченка / І. Плетньов // Деснянська правда. – 1958. – 5 березня.

Лист Шевченка до Чернігівського цивільного губернатора П. Гессе від 1.Х.1844 у справі видання й поширення серії малюнків «Живописна Україна» (Чернігівський обл. архів).

Раєвський С. Новознайдений твір Тараса Шевченка / С. Раєвський // Мистецтво. – К., 1958. – № 2. – С. 31–33: іл.

Також:

«Невідомий твір Т. Г. Шевченка» // Радянська Україна. – 1958. – 25 липня // Правда України. – 1958. – 25 липня.

Атрибуція малюнка Шевченка «Голова матері» – копії фрагмента голови матері з картини К. Брюллова «Останній день Помпеї».

Розум В. Книга про великого українського Кобзаря / В. Розум // Перемога. – 1958. – 19 грудня.

Життя і творчість Шевченка.

Романченко І. С. Нові матеріали з біографії Кобзаря / І. С. Романченко // Ленінська молодь. – Львів, 1958. – 9 березня.

Про замітку Шевченка «Академія художеств в осадном и иконописном положении». (Колокол. – 1860. – 1 януаря. – С. 498).

Рудько М. Тарас Шевченко і Київський університет. Монографія / М. Рудько. – Київ : Вид-во Київського ун-ту, 1959. – 86 с.

Відгуки:

Кондратенко О. Тарас Шевченко і столичний університет / О. Кондратенко // Літературна газета. – Київ, 1960. – 21 червня (№ 49).

Ряуба Й. Рисунки Т. Г. Шевченка / Й. Ряуба // Komjaunimo tiesa [Комсомольська правда] – Вільнюс, 1958. – 2 февраля: іл.

Про перших учителів малювання Шевченка – С. 46–48. Автопортрет, портрет М. Щепкіна, серія «Притча про блудного сина», діти-киргизи.

Спогади про Шевченка. Упорядкування, вступна стаття та коментарі А. І. Костенка. – К. : Держмінвидав України, 1958. – 658 с.

Пономарьов Ф. П. Шевченко в Академії мистецтв (1880). – С. 85–87.

Судак В. Друг Кобзаря / В. Судак // Літературна газета. – 1958. – 14 лютого: іл.

Також:

Судак В. Друг України. Сторінка минулого // Вечірній Київ. – 1958. – 17 лютого.

Шевченко і В. Штернберг.

Т. Г. Шевченко в Нижнем Новгороді: к столетию пребывания Т. Г. Шевченко в Н. Новгороде: [Сборник материалов] / Под ред. Н. М. Добротвора. – 2-е изм. и доп. изд. – Горький : Книжное издательство, 1958. – 223 с.: ил.

Труш І. Малярство в житті Шевченка / І. Труш // Іван Труш про мистецтво і літературу. Збірник статей / За ред. Г. Островського. – К. : Державне вид-во образотворчого мистецтва і музичної культури, 1958. – С. 105–110.

Статтю опубліковано в журналі «Ukrainische Rundschau». – 1914. – № 3–4. В українському перекладі (М. Дармогря) друкується вперше.

Хинкулов Л. Происхождение «Притчи о блудном сыне». К творческой биографии Т. Г. Шевченко / Л. Хинкулов // Советская Украина. – К., 1958. – № 8. – С. 159–162.

Чабров Г. Н. Владимир Николаевич Плотников – художник-этнограф / Г. Н. Чабров // Советская этнография. – М., 1958. – № 6 (оттиск). – С. 100–103.

Шаблювский Е. Жизненный путь поэта-борца / Е. Шаблювский // Правда Украины. – К., 1958. – 9 марта.

Про серію малюнків Шевченка «Притча про блудного сина».

Шеремет О. Книга про великого поета-борця / Шеремет Олекса // Київська правда. – 1958. – 16 січня.

Також:

Савчук О. Книга про Кобзаря / О. Савчук // Київський комсомолец. – К., 1958. – 26 січня.

Рецензія на книгу Л. Хинкулова «Тарас Григорьевич Шевченко» (Москва, 1957).

Згадується висвітлення автором малярської творчості Шевченка, зокрема, аналіз «Притчі про блудного сина».

Шкулета В. Великий Кобзар на Переяславщині / В. Шкулета // Зоря комунізму. – 1958. – 9 березня.

Про акварелі Шевченка «Верби в Андрушах», «Андруші».

Шубравський В. Є. Навчання Т. Г. Шевченка в Академії художеств / В. Є. Шубравський // Вісник АН УРСР. – К., 1958. – № 3. – С. 3–15.

1959 рік.

Абрамавичюс В. Тарас Шевченко в Вильнюсе / В. Абрамавичюс // Вечерние новости. – 1959. – 9 марта: ил., портр.

У 1829–1830 рр. Шевченко навчався малюванню у професора Я. Рустема і портретиста Ф. Лампі.

Алябьев Б. Документы о великом Кобзаре / Б. Алябьев // Днепровская правда – 1959. – 29 марта.

Знайдено 3 малюнки Шевченка із краєвидами р. Орелі.

Анісов В., Середа Є. Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка / В. Анісов, Є. Середа. – К. : Держлітвидав України, 1959. – 460 с.

Баранова М. Шевченко про Гоголя / М. Баранова // Ленінська правда. – 1959. – 1 квітня.

Баранова М. Два велетні / М. Баранова // Червоний гірник. – 1959. – 4 квітня.

Шевченко створив ілюстрацію до повісті «Тарас Бульба» М. Гоголя.

Белогуб И. Пушкин и украинская литература / И. Белогуб // Луганская правда. – 1959. – 6 июня.

Задка про виконання Шевченком ілюстрації до поеми О. Пушкіна «Полтава».

Белошова А. Столичний музей Т. Г. Шевченка / А. Белошова // Радянська жінка. – К., 1959. – № 3: Репр. 2 – «Катерина», «Циганка-ворожка».

Огляд експозиції ДМШ. Помилково «Циганка-ворожка» названа роботою, за яку Шевченко одержав срібну медаль.

Білецький П. Новознайдені твори Т. Г. Шевченка / Платон Білецький // Радянська Україна. – 1959. – 11 квітня.

Акварель «Аскольдова могила», на думку автора статті, належить пензлю Шевченка, а не М. Сажина.

Білецький П. О. Шевченко і Рембрандт / П. О. Білецький // Збірник праць сьомої наукової шевченківської конференції / АН УРСР, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1959. – С. 122–132.

Білецький М., Сміян П. Шевченко на Волині / М. Білецький, П. Сміян // Радянська Волинь. – Луцьк, 1959. – 10 березня.

Перебування Шевченка на Волині (осінь 1846 р.). Волинь у малюнках Шевченка: Почайівська лавра, церква у с. Секуни, замок Люберта, р. Стир та ін.

Бохановський П. Т. Г. Шевченко / П. Бохановський // Прииртышская правда. – Семипалатинск, 1959. – 10 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Васильковський П. В семье вольной, новой / П. Васильковський // Рабочий путь. – 1959. – 10 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв і одержання звання академіка.

Вікторов Л. Малюнки Тараса Шевченка / Л. Вікторов // Вечірній Київ. – 1959. – 28 лютого: іл.

Київ у малюнках Шевченка.

Внучкова Л. «Живописна Україна» Тараса Шевченка / Л. Внучкова // Молодь України. – К., 1959. – 17 травня: іл.

Внучкова Л. На малюнку – казахські діти / Л. Внучкова // Вечірній Київ. – К., 1959. – 25 серпня: репр.: 2 «Байгуші», «Державний кулак».

Те ж // Соціалістичне село. – 1959. – 4 вересня.

Малюнки Шевченка на казахську тематику.

Галимов Ш. Гениальный сын украинского народа / Ш. Галимов // Правда Севера. – Архангельск, 1959. – 10 марта.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Григораш Д. Щоб народи стали рідними братами / Д. Григораш // Радянська Буковина. – 1959. – 14 березня.

Згадки про товаришування Шевченка із художниками-поляками, про відтворення у його малюнках реалій життя казахського народу.

Данилов Я. На Тарасовой горе / Я. Данилов // Советская Молдавия. – 1959. – 8 марта.

Музей Шевченка у Каневі.

Державний музей Т. Г. Шевченка. Мистецька спадщина Т. Шевченка. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 172 с.

Матеріали, присвячені дослідженню творчості Шевченка-художника.

Добрев І. Шевченківський вечір у Софії / Іван Добрев // Літературна газета. – 1959. – 5 квітня.

На виставці у вестибюлі театру Товариства болгарсько-радянської дружби (м. Софія) експонуються картини Шевченка.

Жмудський О., Рудько М. Київський університет за 125 років (1834–1959) / О. Жмудський, М. Рудько. – К., 1959. – 62 с.

Також:

Жмудський О. З. Київський університет: [до 125-річчя з дня відкриття] // Наука і життя. – К., 1959. – № 8. – С. 38–42.

Шевченко і Київський університет. – С. 18–20.

Забирко Н. Певец українського народу / Н. Забирко // Социалистическая Караганда. – 1959. – 8 марта.

Загальні біографічні дані про Шевченка.

Затенацький Я. Вічно жива спадщина / Я. Затенацький // Радянська культура. – 1959. – 8 березня.

Шевченко-художник.

Збірник праць сьомої наукової шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 380 с.

Зі змісту:

Білецький П. О. Шевченко і Рембрандт. – С. 27–31.

Иваненко О. Пути Тараса. Повесть / О. Иваненко, пер. А. Рудзрога. – Рига, 1959. – 442 с.

Життєвий шлях Шевченка – поета і художника.

Юфанов Д. М. Гоголь і Шевченко / Д. М. Юфанов // Вісник АН УРСР. – К., 1959. – № 3. – С. 14–22.

Шевченко – ілюстратор повісті М. Гоголя «Тарас Бульба».

Історія Київського університету. 1834–1959 / Відповід. редактор проф. О. Жмудський. – К. : Вид-во Київського університету, 1959. – 629 с.

Шевченко і Київський університет, робота художником в Археографічній комісії. – С. 29–31.

Каспрук А. Ценная книга о Т. Г. Шевченко / А. Каспрук // Колхозное село. – К., 1959. – 9 сентября.

У рецензії на книгу Є. Кирилюка «Т. Г. Шевченко. Життя і творчість» – згадки про Шевченка-художника.

Кедайтене Е. Т. Шевченко / Е. Кедайтене // Tarybinis mokytojas [Советский учитель]. – Вильнюс, 1959. – 8 марта.

Про життя і творчість Шевченка, починаючи із петербурзького періоду.

Кирилина Е. Поэт крестьянской революции / Е. Кирилина // Социалистическая Якутия. – 1959. – 8 марта.

Згадки про мистецьку діяльність Шевченка.

Кирилюк Є. П. Шевченко: Життя і творчість / Є. П. Кирилюк. – К. : Державне вид-во «Художня література», 1959. – 675 с.

Ковальчук С. Справжній знавець серця людського / С. Ковальчук // Радянська Україна. – 1959. – 1 квітня.
Реалістичність ілюстрації Шевченка до «Тараса Бульби» М. Гоголя.

Косарик Д. Ходім, товаришу, в дорогу! / Дм. Косарик // Літературна газета. – 1959. – 12 червня.
Згадка про малювання Шевченка у Корсунському парку.

Косян В. Для музею Тараса Шевченка в Казахстані / В. Косян // Вечірній Київ. – К., 1959. – 3 січня.
Музей Шевченка у м. Форт Шевченка.

Красицький Д. Шевченко на Катеринославщині / Д. Красицький // Зоря. – 1959. – 8 березня.
Малюнок Шевченка «На Орелі». Матеріали Дніпропетровського обласного архіву про поліційний нагляд за Шевченком на Катеринославщині 1843 р.

Кривицька В. Тарас Григорович Шевченко на Полтавщині / В. Кривицька // Зоря Полтавщини. – 1959. – 8 березня.
Полтавщина в літературній і мистецькій спадщині Шевченка. Малюнки, виконані в Полтаві та селах Полтавщини 1845 р.

Крутикова Н. Певец дружбы и товарищества / Н. Крутикова // Правда. – 1959. – 1 апреля.
Традиції М. Гоголя в творчості Шевченка, ілюстрація до повісті «Тарас Бульба».

Кукуруза С. Великий український поет и художник. К 145-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко / С. Кукуруза // Актюбинская правда. – 1959. – 10 марта.

Кутовий І. Всенародна любов / І. Кутовий // Радянська культура. – 1959. – 18 червня.
Про копії мистецьких творів Шевченка у Канівському музеї.

Ле Іван [Мойся І. Л.]. Народне визнання / Іван Ле [І. Л. Мойся] // Радянська Житомирщина. – 1959. – 10 травня.
Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Лесик В. Великий син великого народу / В. Лесик // Вільна Україна. – 1959. – 10 березня.

Марголис Ю. Д. К вопросу об эволюции исторических взглядов Т. Г. Шевченко (1937–1847) / Ю. Д. Марголис // Вестник Ленинградского государственного университета. – Ленинград, 1959. – № 12. – Серия истории языка и литературы: Вып. 3. – С. 31–46.

Масляний О. Шевченківський сад / Ол. Масляний // Радянська Буковина. – 1959. – 20 березня.
Згадка про мистецьку творчість Шевченка у Новопетровському укріпленні.

Матвеев А. Всегда с народом. К 145-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко / А. Матвеев // Комсомольское знамя. – 1959. – 8 марта. *Шевченко-художник, останні роки життя.*

Мацапура Н. Достойный памятник Кобзарю / Н. Мацапура // Правда Украины. – 1959. – 24 апреля. *Історія колекції ДМШ.*

Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка. [Матеріали, присвячені творчості Шевченка-художника]. Вип. 1. – К. : АН УРСР, Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії, Державний музей Т. Г. Шевченка, 1959. – 175 с.

Зі змісту:

Бутник-Сіверський Б. С. До підготовки академічного видання повного зібрання творів Т. Г. Шевченка. – С. 3–14; Затенацький Я. П. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка. (До питання її створення і значення у розвитку українського образотворчого мистецтва XIX–XX ст.). – С. 15–24; Судак В. О. Участь Т. Г. Шевченка в ілюструванні російських книжкових видань 40-х років XIX ст. – С. 25–41; Середа Л. І. До атрибуції малярських творів Т. Г. Шевченка, виконаних в Аральській експедиції 1848–1849 рр. – С. 42–53; Паламарчук Г. П. Новопетровське укріплення та його околиці в малюнках Шевченка. С. 54–69; Вериківська І. М. До атрибуції малюнків Т. Г. Шевченка часу Каратауської експедиції 1851 р. – С. 70–80; Лашкул З. В. Богдан Хмельницький і місця його діяльності в мистецькій спадщині Т. Г. Шевченка. – С. 81–90; Чумак К. В. Малюнки Т. Г. Шевченка, виконані під час роботи в Археографічній комісії. – С. 91–98; Прокопенко Н. П.пейзажі Т. Г. Шевченка, виконані в 1857 р. (Волга – Нижній Новгород). – С. 99–109; Шпак В. Л. Портрети видатних діячів російської культури у творчості Т. Г. Шевченка. – С. 110–113; Внучкова Л. І. До датування малюнків Шевченка, виконаних на Кос-Аралі. – С. 114–120; Затенацький Я. П. Невідомий твір Т. Г. Шевченка [«Церква всіх святих у Києво-Печерській лаврі», сепія, 1846]. – С. 121–135; Мацапура М. І. Нововідкриті мистецькі твори Т. Г. Шевченка. [Портрет П. А. Овсянникова, «Натурний у позі св. Севаст'яна», малюнок з альбому «Башкирія, Киргизія, Середня Азія»]. – С. 136–145; Бутник-Сіверський Б. С. До історії деяких малюнків Т. Г. Шевченка. – С. 146–154; Таранущенко С. А. До питання про архітектуру в творчості Тараса Шевченка. – С. 155–173.

Михайлов Б. Бугурусланская коллекция рисунков Т. Г. Шевченко / Б. Михайлов // Южный Урал. – Оренбург, 1959. – 24 марта.

Історія побутування краєвидів Шевченка – Оренбург, Казахстан. Роботи передані в ДМШ із колекції Н. Смоляк.

Мурашко В. Шевченко на Чернігівщині / В. Мурашко // Деснянська правда. – 1959. – 8 березня.

Хроніка перебування Шевченка на Чернігівщині: у Батурині 1843 р. зарисував руїни палацу К. Розумовського. 1844 р. Г. Тарновський придбав у Шевченка копію портрета М. Рєпніна. У 1845 р. в Густині Шевченко змалював споруди монастиря. Огляд робіт Шевченка, виконаних від час співробітництва в Археографічній комісії, згадка про мистецьку творчість періоду заслання.

Паламарчук Г. Історія десяти малюнків / Г. Паламарчук // Україна. – К., 1959. – № 5. – С. 9: іл.

10 сепій («Телемак на острові Каліпсо», «Робінзон Крузо», «Благословіння дітей», «Самарянка», «Казашка», «Мілон Кротонський», «Нарцис і німфа», «Св.

Себастьян», «Умираючий гладіатор», «Діоген») були виконані Шевченком, на думку автора, 1856 р., у Новопетровському укріпленні і передані М. Щепкіну для проведення лотереї на користь Шевченка 1858 р.

Паламарчук Г. Неизвестное письмо В. Н. Репниной к Т. Г. Шевченко / Г. Паламарчук // Советская Украина. – 1959. – № 7. – С. 158–161.

Паламарчук Г. П. Новопетровське укріплення та його околиці в малюнках Шевченка / Г. П. Паламарчук – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – С. 54–69. (окремий відбиток).

Паламарчук Г. Цінна знахідка / Г. Паламарчук // Літературна газета. – 1959. – 13 січня.

Про альбом малюнків польського письменника і художника Бр. Залеського, знайдений у Москві.

Плачинда В., Домошенко Ю., Качинська Я. Це ж для естетичного виховання! / В. Плачинда, Ю. Домошенко, Я. Качинська // Літературна газета. – 1959. – 1 грудня.

Про потребу видання репродукцій мистецької спадщини Шевченка.

Поляков А. Великий Кобзарь / А. Поляков // Советская Киргизия. – 1959. – 10 марта.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Попов П. Київський університет у житті й творчості Т. Г. Шевченка. Доповідь читана на I Науковій шевченківській сесії КДУ 10 березня 1959 р. / П. Попов // Вісник КДУ. – К., 1959. – № 2. – С. 163, 164, 167 (анотація).

Також:

// Вітчизна. – К, 1959. – № 6. – С. 209.

Постнова И. Великий Кобзарь / И. Постнова // Советская Сибирь. – 1959. – 10 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Про мистецькі заклади, що підпорядковуються українському управлінню у справах мистецтв при Раді Народних Комісарів УРСР, Постанова Ради Народних Комісарів УРСР 25 березня 1937 р. // Збірник законів і розпоряджень Робітничо-селянського уряду України. – К., 1937. – № 16. – С. 2–4.

Також у кн.:

Культурне будівництво в Українській РСР. Важливі рішення Комуністичної партії і Радянського уряду 1917–1959 рр. – К. : Держполітвидав УРСР, 1959. – Т. I. – С. 715–718.

У списку мистецьких закладів, безпосередньо підпорядкованих Українському управлінню у справах мистецтв при Раді Народних Комісарів УРСР, зазначені Будинок-музей Т. Г. Шевченка у Києві, Картинна галерея Т. Г. Шевченка у Харкові, Заповідник-могила Т. Г. Шевченка і музей Т. Г. Шевченка в Каневі.

Про організацію в м. Києві центрального державного музею Т. Г. Шевченка. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР 26 вересня 1940 р. № 287 // Збірник постанов і розпоряджень Уряду УРСР. – К., 1940. – № 25. – С. 2–3.

Також :

Культурне будівництво в Українській РСР. Важливіші рішення Комуністичної партії і Радянського уряду 1917–1959 рр. – К. : Держполітвидав УРСР, 1959. – С. 822–823.

Рыскина В. Т. Г. Шевченко / В. Рыскина // Советская Мордовия. – 1959. – 13 марта.

Наведено слова Шевченка щодо заборони йому під час заслання писати і малювати.

Рудько М. Вплив Т. Г. Шевченка на зростання революційних настроїв серед студентства, передової інтелігенції і молоді на Україні / М. Рудько // Радянська культура. – 1959. – 11 червня.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Рудько М. Тарас Шевченко і Київський університет. Монографія / М. Рудько. – К. : Вид-во Київського ун-ту, 1959. – 86 с.

Відгуки:

Кондратенко О. Тарас Шевченко і столичний університет / О. Кондратенко // Літературна газета. – 1960. – 21 червня.

Сапухін П. Натурщиці Т. Г. Шевченка з с. Славгородка / П. Сапухін // Ленінська правда. – 1959. – 8 березня.

Дві сестри Соколенко – Одарка і Горпина, кріпачки поміщиків Голіциних, в майстерні Шевченка у Петербурзі 1858 р. На думку автора, Шевченко малював з них роботу «Дві дівчини».

Сапухін П. Шевченко у друзів з Сумщини / П. Сапухін // Ленінська правда. – 1959. – 11 вересня.

Шевченко в родині Лазаревських (с. Гирявка на Сумщині) 1859 р.

Семенов А. Великий син українського народу / А. Семенов // Слава Севастополя. – 1959. – 8 марта.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Серeda Є. О. До атрибуції малярських творів Т. Г. Шевченка, виконаних в Аральській експедиції 1848–1849 рр. [Відбиток] / Є. О. Серeda. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – С. 42–53.

Судак В. О. Участь Т. Г. Шевченка в ілюструванні російських книжкових видань 40-х років XIX ст. [Відбиток] / В. О. Судак. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – С. 25–41.

Терещенко П. «Ти живеш у наших серцях» / П. Терещенко // Радянська Україна. – 1959. – 18 липня.

Згадка про київські краєвиди Шевченка.

Трипільський А. Ідейно-естетична спрямованість творчості Шевченка // А. Трипільський. Про красу мистецтва / А. Трипільський – К. : Держполітвидав України, 1959. – С. 265–420.

Фрумкин Л. Великий Кобзарь / Л. Фрумкин // Новгородская правда. – 1959. – 8 марта.

Малюнки Шевченка під час Аральської експедиції. Альбом з малюнками та віршами, деякі особисті речі поета зберігалися у нащадків О. Макшеєва,

місцезнаходження їх зараз невідоме. В онуки О. Макишеєва Юр'ївської є олівецевий портрет, виконаний, ймовірно, Шевченком під час Аральської експедиції.

Хинкулов Л. В кругу художников / Л. Хинкулов // Советская Украина. – К., 1959. – № 3. – С. 148–156.

Матеріали до питання про присудження Шевченкові звання академіка, його знайомство із художниками О. Івановим, М. Микешиним, Л. Жемчужниковим.

Цюпа І. Великий Кобзар у Яготині / Іван Цюпа // Літературна Україна. – 1959. – 23 жовтня.

Згадка про мистецьку діяльність Шевченка у Яготині.

Цюпа Ю. Пам'ятник Кобзарю / Ю. Цюпа // Зміна. – К., 1959. – № 12. – С. 9

Згадка про мистецьку діяльність Шевченка у Яготині, альбом «Живописна Україна».

Чабров Г. М. До питання про скульптурні твори Шевченка / Г. М. Чабров // Збірник праць сьомої шевченківської конференції. – К. : АН УРСР Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка, 1959. – С. 133–140.

Чесноков Н. История одного портрета / Н. Чесноков // Казах-станская правда. – Алма-Ата, 1959. – 8 апреля.

Також:

// Пульс. – Уральск, 1995. – № 53; 1996. – №№ 1–3.

Портрет уральського козачого офіцера М. Савичева роботи Шевченка (1852). Зберігається в Уральському обласному краєзнавчому музеї.

Шева О. Великий поет-революціонер / О. Шева // Радянський Крим. – 1959. – 8 березня.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Шевченко К. Глибока шана / К. Шевченко // Молодь України. – К., 1959. – 23 червня.

Висока оцінка мистецької спадщини Шевченка у відгуках про музей відвідувачів, делегації з різних країн.

Шевченко К. 112 лет тому назад / К. Шевченко // Правда України. – К., 1959. – 7 апреля.

У 1845 р. Шевченко закінчив Академію мистецтв і почав працювати художником у Археографічній комісії. Згадка про царську заборону Шевченкові писати і малювати.

Шевченко К. Мільйон відвідувачів музею / К. Шевченко // Вечірній Київ. – К., 1959. – 9 березня.

Про Державний музей Т. Г. Шевченка.

Шевченко Т. Повне видання творів: у 14 т. / Тарас Шевченко. – Чикаго : Вид-во Миколи Денисюка, 1959–1961.

1960 рік.

Базилівський М. Кобзар у Петербурзі. По шевченківських місцях / М. Базилівський // Робітнича газета. – 1960. – 9 березня.

Будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві / Упоряд. Г. Д. Омеляненко. – К. : Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. – 47 с., іл.

Ведмицкий А. Т. Шевченко в Оренбургской ссылке / А. Ведмицкий. – Оренбург : Оренбургское книжное издательство, 1960. – 177 с.

Внучкова Л. І. Співець великого братерства / Л. І. Внучкова // Радянська Україна. – 1960. – 9 січня.

Галайчук Я. Шевченко і Волинь / Я. Галайчук // Радянська Житомирщина. – 1960. – 8 березня.

Перебування Шевченка на Волині. Архітектурні ансамблі Почаївської лаври на малюнках Шевченка.

Говдя П. Він творив для народу / П. Говдя // Радянська культура. – 1960. – 15 травня; репр.: Т. Шевченко «Старости».

Про малюнки Шевченка, виконані ним у різний час.

Дорошенко К. Реліквії великого Кобзаря / К. Дорошенко // Радянська культура. – 1960. – 25 серпня; репр.: Т. Шевченко «Голова матері».

Жур П. Друг Т. Г. Шевченка / Петро Жур // Робітничая газета. – 1960. – 30 серпня.

Згадка про Шевченка-художника.

Кирилюк Є. Він з нами / Є. Кирилюк // Робітничая газета. – 1960. – 9 березня.

Згадка, що у Державному музеї Т. Г. Шевченка зібрано майже всю образотворчу спадщину великого Кобзаря.

Кривко Я. З особистого життя поета / Я. Кривко // Черкаська правда. – 1960. – 9 березня.

Згадка про портрет Л. Полудмакової роботи Шевченка, знищений пожежою.

Кривицька В. Черкащина в малюнках Шевченка / В. Кривицька // Черкаська правда. – 1960. – 9 березня.

Лаврентьева Л. Для Вас, познающих искусство / Л. Лаврентьева // Красное знамя. – 1960. – 21 февраля.

Легкодух Д. Поет і художник / Дм. Легкодух // Соціалістичне життя. – 1960. – 8 березня.

Шевченко-художник.

Мацапура М. І. Портрети Т. Г. Шевченка / М. І. Мацапура // Україна. – 1960. – № 5 – С. 8.

Меерович Г. Уникальные экспонаты / Г. Меерович // Смена. – 1960. – 24 ноября.

Мусієнко П. Межигірська мандрівка поета / П. Мусієнко // Вечірній Київ. – 1960. – 30 вересня.

Згадується про малюнок Шевченка – загальний вигляд Межигір'я з боку в'їзної брами.

Моренец Н. И. Шевченко в Петербурге. По памятным местам жизни и творчества / Ник. Ив. Моренец; предисл. чл.-кор. АН УССР Кирилюка Е. П. – Ленинград : Лениздат, 1960. – 127 с.

Нові експонати музею Т. Г. Шевченка // Радянська Україна. – 1960. – 13 березня.

Про придбання нових експонатів, серед яких робота Шевченка «Голова матері», альбом Б. Залеського тощо.

Паламарчук Г. П. Шевченко-художник / Г. П. Паламарчук // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1960. – 10 квітня.

Паламарчук Г. Новое о Т. Г. Шевченко. Из дневника и воспоминаний Е. Ф. Юнге (Толстой) / Г. Паламарчук // Советская Украина. – 1960. – № 3. – С. 169–174.

Паламарчук Г. П. Невідомий лист В. М. Рєпніної до Шевченка / Г. П. Паламарчук // Збірник праць восьмої наукової шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – С. 19–31.

Полонська Н. Є. Нові придбання Державного музею Т. Г. Шевченка / Н. Є. Полонська // Радянське літературознавство. – 1960. – № 2. – С. 153–155.

Про портрет М. Северцова, фрагментарну копію «Останній день Помпеї», приписувану Шевченкові, альбом малюнків Бр. Залеського тощо.

Полонская Н. Шевченко-иллюстратор / Н. Полонская // Сталинское племя. – 1960. – 11 декабря.

Згадка про ілюстрації Шевченка: «Тополя», «Слепая», «Відьма» та ін.

Попов П. Н. Из раннего творчества Шевченко-художника / П. Н. Попов // Советская Украина. – 1960. – № 12. – С. 169–175.

Прокопенко Н. Тарас Шевченко-живописец / Н. Прокопенко // Сталинское племя. – 1960. – 2 декабря; ил.: «Катерина».

Згадка про роботи Шевченка «Мальчик-сирота делится милостыней с собачкой», «Цыганка-гадалка».

Расвський С. Невідомий малюнок Т. Г. Шевченка / С. Расвський // Радянська Україна. – 1960. – 7 березня.

Про портрет юнкера – акварель Шевченка.

Романченко О. Т. Г. Шевченко-художник / О. Романченко // Червоний прапор. – 1960. – 29 листопада.

Сидоров А. А. Рисунок русских мастеров [вторая половина XIX века] / А. А. Сидоров. – М. : Изд-во Академии наук СССР, 1960. – 556 с.

Матеріали про Шевченка-художника: – С. 45, 50–52, 82, 101–102, 128, 134, 141, 156, 463–464, 470.

Скарб і гордість. Вічно житиме «Кобзар» // Вечірній Київ. – 1960. – 9 березня.

Згадка про навчання Шевченка у В. Ширяєва.

Стеценко Л. Хвилююча дружба / Л. Стеценко // Радянська культура. – 1960. – 10 січня.

Навчання Шевченка у К. Брюллова.

Стратілат І. Новий Седнів шанує Кобзаря / І. Стратілат // Деснянська правда. – 1960. – 25 листопада.

Згадка про малюнок Шевченка «Коло Седнєва».

Судак В. Академік гравірування / В. Судак // Літературна газета. – 1960. – 20 вересня.

Згадка про офорти Шевченка «У Києві», «Видубицький монастир», «Судня рада», «Старости» та ін.

Судак В. Т. Г. Шевченко і народна школа / В. Судак // Радянська освіта. – 1960. – 9 березня.

Згадка про навчання в Академії мистецтв, офорти «Живописної України», малярські твори, виконані на засланні, серію «Притча про блудного сина».

Трутень Є. Другий «Кобзар» / Є. Трутень // Червона зірка. – 1960. – 15 вересня.

Згадка про малярські твори Шевченка «Катерина», «Сліпа з дочкою», «Удовина хата» та ін.

Хінкулов Л. Народження митця [з етюдів до біографії Т. Г. Шевченка] / Л. Хінкулов // Дніпро. – 1960. – № 3. – С. 135–153.

Хінкулов Л.Ф. Тарас Шевченко / Л. Ф. Хінкулов. – 2-е изд., переработ. – М. : Молодая гвардия, 1960. – 398 с.: ил.: 8. (Жизнь замечательных людей. – Вып. 23).

Хінкулов Л. Тарас Шевченко. Биография / Леонид Хинкулов. – М. : Гослитиздат, 1960. – 542 с.: ил., портр.

Шаманський М. Художник-ілюстратор / М. Шаманський // Патріот Батьківщини. – 1960. – 10 березня.

Про Шевченка – ілюстратора книг «История графа Суворова», «Русские полководцы».

Шаманський М. Співачка з села Фастівець / М. Шаманський // Київська правда. – 1960. – 22 травня.

Про малюнки і записи до альбому Шевченка 1845 р.

Шевченко-художник // Вечірній Київ. – 1960. – 27 вересня.

«Шляхами Тараса» // Радянська освіта. – 1960. – 14 грудня.

Про документальний фільм, створений в КДУ, зокрема, образ Шевченка-художника.

Янко Д. Шевченківська тема і митці / Д. Янко // Молодь України. – К., 1960. – 13 березня.

1961 рік.

Абдукаликів К. Великий Кобзарь Украины / К. Абдукаликів // Советская Каракалпакия. – 1961. – 5 марта.

Абрамавичюс В. Тарас Шевченко в Вильнюсе / В. Абрамавичюс // Советская Литва. – 1961. – 10 марта: ил.

Навчання Шевченка малюванню у професора Вильнюського університету Я. Рустема.

Абрамавичюс В. Тарас Шевченко в Вильнюсе / Вл. Абрамавичюс // Летопись литературы и искусства. – Вильнюс, 1961. – С. 177–187.

Є матеріали про мистецькі твори Шевченка.

Агапов В. Шеченко-живописец / А. Агапов // Ленинская правда. – Петрозаводск, 1961. – 10 марта.

Адиклите А. Т. Шевченко в Литве / А. Адиклите // Pergale [Пяргале – Победа]. – Вильнюс, 1961. – № 3. – С. 2–12. Репр.: автопортрет.

Адиклите А. Т. Шевченко и Литва / А. Адиклите // Švyturys [Маяк]. – Вильнюс, 1961. – № 4. – С. 8.

Про навчання Шевченка у професора Я. Рустема.

Адиклите А. А., Охрименко П. П. Т. Шевченко и Литва / А. Адиклите, П. Охрименко. – Вильнюс. – 1961. – 32 с. Adiklité AA, PP Okhri-menko Shevchenko ir Lietuva / A. Adiklité. – Vilnius. – 1961. – 32-os.

Про навчання і початок творчого шляху Шевченка-художника.

Айзеншток І. Невідомі та призабуті спогади про Т. Г. Шевченка / Айзеншток // Вітчизна. – К, 1961. – № 3. – С. 170–176.

Акимов А. Внесок поліграфістів / А. Акимов // Радянська культура. – 1961. – 26 лютого.

Повідомлення про вихід у світ мистецької спадщини Шевченка.

Алмазов А. По Шевченківських місцях Ленінграда / А. Алмазов // Робітничая газета. – 1961. – 10 березня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв і присудження звання академіка-гравера.

Андрієнко Л. Київ надихав його / Л. Андрієнко // Вечірній Київ. – 1961. – 10 березня.

Про створення серії малюнків до «Живописної України».

Апухтин О. Вдохновленный любовью к народу / О. Апухтин // Комсомолец Узбекистана. – 1961. – 9 марта.

Аренін Е. На берегах Неви / Е. Аренин // Вечірній Київ. – 1961. – 8 березня.

Згадується про навчання Шевченка у В. Ширяєва.

Архівні документи про життя і діяльність Т. Г. Шевченка // Матеріали до вивчення історії української літератури: в 5-ти т. – Т. 2. – К. : Радянська школа, 1961. – С. 382–396.

Атамановская Н. Бессмертие великого Кобзаря / Н. Атамановская // Алтайская правда. – 1961. – 10 марта.

Про біографію Шевченка.

Баканидзе О. Т. Шевченко – поэт-художник / О. Баканидзе // საბჭოთა ხელოვნება [Советское искусство]. – Тбилиси, 1961. – № 3. – С. 13–19.

Бекбаулов У. Т. Г. Шевченко в Каракалпакии / У. Бекбаулов // Эмударья [Амударья]. – Нукус, 1961. – № 5. – С. 92–99.

Бекбаулов У. Тарас Шевченко в Каракалпакии / У. Бекбаулов // Весник Каракалпакского филиала АН УЗССР. – Нукус, 1961. – № 2. – С. 85–94.

Згадка про перебування Шевченка на Кос-Аралі, де він залишив на дощці в будинку чиновника Цибасова олівецьвий малюнок – карикатуру на офіцера.

Белецкий Ф. Тесная, нерушимая дружба / Ф. Белецкий // Днепровская правда. – 1960. – 8 марта.

Зв'язки Шевченка із представниками російської культури. Визначення Шевченка як учителя художника П. Федотова.

Болодис А. М. Жизнь, ставшая бессмертной песней / А. М. Болодис // Zvaigzne [Звезда]. – Рига, 1961. – № 5. – С. 15–16.

Короткий нарис життя і творчості Шевченка.

Белунин В. В памяти народной / В. Белунин // Туркменская искра. – 1961. – 10 марта.

Про вшанування пам'яті Шевченка у Форті-Шевченка, відгуки відвідувачів музею.

Бельчиков Н. Ф. Тарас Шевченко: критико-биографический очерк / Н. Ф. Бельчиков. – М. : Гослитиздат, 1961. – 223 с.: ил.

Бельчиков Н. Певец семьи великой / Н. Бельчиков // Сельская жизнь. – 1961. – 10 марта.

Біографічні дані Шевченка.

Березовський М. Живе у пам'яті народній / М. Березовський // Радянська культура. – 1961. – 12 лютого.

Повідомлення про відкриття книжково-ілюстративної виставки «Пам'яті Шевченка» у читальному залі бібліотеки Керченського судномонтажного заводу Кримської області, на якій експонуються репродукції малярських творів Шевченка.

Берзелионис А. Выставка в университете / А. Берзелионис // Tiesa [Теса – Правда]. – Вильнюс, 1961. – 11 марта.

Експонування репродукцій картин Шевченка з нагоди 100-річчя з дня смерті.

Берец Е. Т. Г. Шевченко-художник / Е. Берец // Молодь Закарпаття. – 1961. – 7 березня: репр.: 2 (Т. Шевченко «Дари в Чигирині», «Кара шпівцрутенами»).

Берсонс И. Я. Выразитель мучений и тревоги украинского народа / И. Я. Берсонс // Verniba [Детство]. – Рига, 1961. – № 3. – С. 29.

Былов В. Тарас Шевченко / В. Былов // Грозненский рабочий. – 1961. – 10 марта. – Репр.: 1.

Блехерман М. Бугурусланская коллекция в Киеве / М. Блехерман // Южный Урал. – Оренбург, 1961. – 10 марта.

Бліндер Р. Тут уперше прозвучала ліра Кобзаря / Р. Бліндер // Радянська Волинь. – Луцьк, 1961. – 10 березня.

Засальновідомі факти з біографії Шевченка.

Богуш П. Щира дружба / П. Богуш // Зоря – 1961. – 17 лютого.

Згадка про дружбу Шевченка із А. Олдріджем.

Бронская Э. Талантливый живописец / Э. Бронская // Новгородская правда. – 1961. – 10 марта.

Болясний І. Творіння художника / І. Болясний // Запорізька правда. – 1961. – 22 лютого.

Борисов А., Самошкин А. Кобзарь – выразитель дум. Поэт и революционер / А. Борисов, А. Самошкин // Советская Мордовия. – Саранск, 1961. – 10 марта.

Біографія Шевченка.

Бугай С. До ювілею великого поета / С. Бугай // Прапор комунізму. – 1961. – 26 січня.

У Старинській сільській бібліотеці – виставка репродукцій мистецьких творів Шевченка.

Будник М. Мистецька спадщина Т. Шевченка / М. Будник // Літературна газета. – 1961. – 28 липня.

Про видання «Мистецької спадщини Шевченка» у 4-х т.

Будник М. Безсмертна спадщина / М. Будник // Радянська культура. – 1961. – 16 липня.

Широка рецензія на «Мистецьку спадщину Шевченка» у 4-х т., вид. АН УРСР, 1960.

Будник М. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка / М. Будник // Радянська Україна. – 1961. – 18 липня: репр.: 2. Портрет О. С. Коцебу; «У В'юнищі».

Про видання «Мистецької спадщини Шевченка» у 4-х т. (більше 800 малюнків Шевченка).

Бузницький П. Перший на Україні / П. Бузницький // Черкаська правда. – 1961. – 5 березня.

У розповіді про Будинок-музей Т. Шевченка – згадки про мистецьку творчість Кобзаря.

Бульбанюк П. Великий народний поет / П. Бульбанюк // Курская правда. – Курск, 1961. – 10 марта.

Бурмістренко С. Священна дружба / С. Бурмістренко // Молодь України. – К., 1961. – 7 березня: репр.: 1. «Портрет Айри Олдрідж».

Про дружбу Шевченка з А. Олдріджем.

Бутаков Г. История одного рисунка Т. Шевченко / Г. Бутаков // Советская Россия. – 1961. – 11 марта.

Бутенас Ю. Великий Кобзарь / Ю. Бутенас // Literatūra ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1961. – 11 марта. – С. 1–2.

Біографічні дані Шевченка, його зв'язки із Литвою.

Бутенас Ю. Великий певец свободы / Ю. Бутенас // Vakaro žinios [Вечерние новости]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Бутнік-Сіверський Б. С. Передмова. У кн.: Шевченко Т. Г. Мистецька спадщина: у 4 т.: Т. 1, кн. 1 / Б. С. Бутнік-Сіверський – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 5–35.

Вандровська Є. Кобзар в Казахстані / Є. Вандровська // Радянське слово. – 1961. – 25 лютого.

Про Шевченка-художника.

Варламов С. Кистью художника / С. Варламов // Южный Урал. – Оренбург, 1961. – 10 марта.

Варшавский Л. Казахстан в живописи Т. Г. Шевченко / Л. Варшавский // Простор. – Алма-Ата, 1961. – № 5. – С. 149–152.

Василько О. Народ шанує / О. Василько // Кіровоградська правда. – 1961. – 21 січня.

Державний музей Т. Г. Шевченка, мистецькі твори Шевченка.

Ватаци Н., Лапидус Н. Шевченко среди нас / Н. Ватаци, Н. Лапидус // Советская Белоруссия. – Минск, 1961. – 17 февраля.

Біографія Шевченка.

Вашкулат В. І. Україна в образотворчій спадщині Т. Г. Шевченка / В. І. Вашкулат // XVIII наукова студентська конференція Київського педагогічного інституту. Тези доповідей. – К., 1961. – С. 74–75.

Ведін В. Величний пам'ятник безсмертному Кобзарю / В. Ведін // Київська правда. – 1961. – 7 березня.

Про роботи Шевченка, вміщені в експозицію ДМШ.

Великий Кобзарь // Советская Литва. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Згадується як художник.

Великий певец украинского народа // Байгал. – Улан-Удэ, 1961. – № 12. – С. 120.

Репр.: Автопортрет Шевченка у світлому костюмі.

Великий співець народних дум // Ленінська зоря. – 1961. – 9 березня.

Задка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Верховская Н. Т. Шевченко в Москве / Н. Т. Верховская // Вечерняя Москва. – 1961. – 10 марта.

Про задум Шевченка створити альбом «Живописна Україна», малюнок «Видацький монастир».

Выставка художественных произведений, посвященная 100-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко. Каталог. – Алма-Ата, 1961. – 46 с.: [11] л. ил.

Выставка произведений Т. Г. Шевченко. Каталог выставки. Вступ. статья Таранущенко С. А. – Астрахань, 1961. – 37 с.

Творчий шлях Шевченка-художника.

Виставки йдуть за рубіж // Київська правда. – 1961. – 12 березня.
Про шевченківські виставки, зокрема «Шевченко-художник» за кордоном (більше 50 країн).

Вишневський М. Ф. Т. Г. Шевченко. Коротка біографія / М. Ф. Вишневський. – К. : Радянська школа, 1961. – 162 с.

Відповідь Шевченка на лист Рєпніної // Перемога. – 1961. – 9 березня.

Шевченко намалював автопортрет у солдатському вбранні, а поруч солдата з нагаєм і підписав: «Отак, як бачите».

Вікторів Л. В портретах, ілюстраціях, документах / Л. Вікторів // Вечірній Київ. – К., 1961. – 16 лютого.

Репродукції малярських творів Шевченка.

835 репродукцій // Вечірній Київ. – К., 1961. – 10 березня.

Про видання «Мистецької спадщини Шевченка».

Владимиров В. Шевченко и Айра Олдридж / В. Владимиров // Рабочая газета. – 1961. – 10 марта.

Про дружбу Шевченка з А. Олдріджем.

Владич Л. Велич художника / Леонід Владич // Радянська культура. – 1961. – 26 січня; репр.: 3 «Дари в Чигирині», «Кара шпіцрутенами», «Державний кулак».

Владич Л. В. «Живописна Україна» / Л. В. Владич // Українська Радянська Енциклопедія. – Т. 5. – К., 1961. – С. 62.

Огляд мистецької творчості Шевченка.

Владич Л. Один из первых / Леонид Владич // Огонёк. – М., 1961. – № 11 (1760). – С. 16.

Згадано офортний альбом Шевченка «Живописна Україна».

Владич Л. Шевченко и русские художники / Л. Владич // Художник. – 1961. – № 8. – С. 51–53.

Власенко В. Життя великого Кобзаря / В. Власенко // Деснянська правда. – 1961. – 26 лютого.

В музеї на півострові Мангишлак // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1961. – 5 травня.

Про перебування Шевченка на засланні у Новопетровському укріпленні.

Внучкова Л. Образ Кобзаря в народній творчості / Л. Внучкова // Соціалістична культура. – К., 1961. – № 2. – С. 4–5.

Згадка про картину Шевченка «Катерина».

Внучкова Л. «Судня рада». Офорт / Л. Внучкова // Колхозное село. – 1961. – 1 февраля.

Історія і аналіз створення офорта «Судня рада».

Внучкова Л. Хата родителів Шевченка в селі Кирилівка / Л. Внучкова // Колхозное село. – 1961. – 15 января; репр.: «Хата батьків».

Вовк П. Океан у краплині / П. Вовк // Радянська Україна. – 1961. – 8 лютого.

Рецензія на видання «Т. Г. Шевченко в портретах, ілюстраціях і документах», в якому репродукуються малярські твори Шевченка.

Вознесенская Г. Шевченко-художник / Г. Вознесенская // Курортная газета. – Сочи, 1961. – 1 марта.

Воробьев В. На обновленной земле (О мемориально-литературном музее Т. Г. Шевченко в с. Шевченковом Черкасской области) / В. Воробьев // Молдова социалистэ [Социалистическая Молдавия]. – Кишинев, 1961. – 10 марта.

Вядро Ш. С именем Кобзаря в сердце / Ш. Вядро // Рабочая газета. – К., 1961. – 4 марта.

У Чернігівському музеї М. Коцюбинського експонується рисунок Шевченка «Державний кулак».

Вязовский Г. Бессмертие / Г. Вязовский // Знамя коммунизма. – 1961. – 10 марта.

Галайчук Я. Ф. Сюїта самотності (до питання про серію рисунків Т. Г. Шевченка «Телемак», «Диоген») / Я. Ф. Галайчук // Питання Шевченкознавства. Вип. 2. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 68–93.

Ган Я., Мороз І. Місто Леніна шанує пам'ять Кобзаря. На берегах Неви / Я. Ган, І. Мороз // Радянська Україна. – 1961. – 3 березня.

Гарнышева Г. Шевченко-художник / Г. Гарнышева // Звезда. – Ленинград, 1961. – 10 марта.

Гергель І. Його творчість безсмертна / І. Гергель // Вільна Україна. – 1961. – 26 січня.

Про Державний музей Шевченка у Києві.

Гергель І. Його творчість безсмертна / І. Гергель // Ленінська зоря. – 1961. – 7 березня.

Про експозицію ДМШ (в колекції музею понад 800 мистецьких творів Шевченка).

Гінзбург І. В. Шевченко і брюлловська школа / І. В. Гінзбург // Збірник праць дев'ятої наукової шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 161–173.

Глухенькая Н. Талантливый художник / Н. Глухенькая // Днепровская правда. – 1961. – 8 февраля. – Репр.: Шевченко, автопортрет, офорт. (1860).

Говдя П. Шевченко-портретист / П. Говдя // Мистецтво. – 1961. – № 2. – С. 11–13.

Говдя П. Зброєю образотворчого мистецтва / П. Говдя // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1961. – 3 травня.

// Черкаська правда. – 1961. – 10 березня.

Говдя П. Оружие изобразительного искусства / П. Говдя // Львовская правда. – 1961. – 9 марта.

// Луганская правда. – Ворошиловоград, 1961. – 10 марта.

Огляд мистецької творчості Шевченка.

Город Ленина в эти дни // Рабочая газета. – 1961. – 11 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Горжijenко Л. Т. Г. Шевченко і діти / Л. Горжijenко // Шахтар Марганця. – 1961. – 21 лютого.

Образи дітей в мистецькій спадщині Шевченка.

Григонис М. Тарас Шевченко (1814–1861) / М. Григонис // *Panevėžio tiesa* [Правда Паневежиса]. – Паневежис, 1961. – 10 марта.
Про Шевченко-художника.

Григорович Д. В. Литературные воспоминания / Д. В. Григорович – М. : Гослитиздат, 1961. – 216 с.
Спогади про Академію мистецтв, зустрічі з Шевченком (розділ IV).

Грин А. Дружба великих / А. Грин // *Знамя коммунизма*. – 1961. – 8 февраля.
1858 р. у Петербурзі Шевченко намалював портрет М. Щепкіна (олівець).

Гришков В. Шевченко-художник / В. Гришков // *Смена*. – М., 1961. – 10 марта.

Гротс Я. Я. Некоторые встречи с Тарасом Шевченко / Я. Я. Гротс // *Сіпа* [Циня – Борьба]. – Рига, 1961. – 10 марта (№ 59).

Давыдов А. Шевченко-художник / А. Давыдов // *Гудок*. – М., 1961. – 5 марта.

Данченко М. Скарб народу / Марія Данченко // *Вільне життя*. – Тернопіль, 1961. – 15 лютого.
Згадка про Шевченка-художника.

Дашевский В. Бессмертный Кобзарь / В. Дашевский // *Советское Зауралье*. – 1961. – 10 марта.
Згадки про Шевченка-художника.

Дмитрук Е. Судьба творений Т. Г. Шевченко / Е. Дмитрук // *Пензенская правда*. – 1961. – 10 марта: репр.: 1.

Дейч А. Тарас Шевченко / А. Дейч // *Шевченко Т. Кобзарь: Стихотворения и поэмы*. – Вильнюс, 1961. – С. 5–44
Згадки про Шевченка-художника.

Джапаридзе У. Жизнь-горение / У. Джапаридзе // *Советская культура*. – 1961. – 9 марта.
Висока оцінка мистецьких творів Шевченка.

Джапаридзе У. Рисовал с вдохновением... / У. Джапаридзе // *Сопис цховреба* [Сельская жизнь]. – Тбилиси, 1961. – 10 марта. – С. 4.

Дышневич В. Н. Художник-новатор / Н. В. Дышневич // *Знамя юности*. – Минск, 1961. – 10 марта.

До знаменитих роковин // *Радянська Україна*. – 1961. – 22 лютого.
В Ужгородській картинній галереї працює виставка кольорових репродукцій мистецьких творів Шевченка.

Довгалло Г. Коштовні перлини / Г. Довгалло // *Радянська Україна*. – 1961. – 31 березня.
Про Шевченка-художника.

Дорошенко Е. П. Тарас Шевченко (Биографический обзор) / Екатерина Петровна Дорошенко – М. : Знание, 1961. – 16 с.

Дорошенко К. Він живе в серцях народних / К. Дорошенко // Радянська Україна. – 1961. – 11 лютого.

ДМШ у Києві.

Дорошенко К. Кобзарь в Києве / К. Дорошенко // Колхозное село. – 1961. – 24 января.

Згадка про альбом офортів Шевченка «Живописна Україна».

Дорошенко К. Т. Г. Шевченко в Києві / К. Дорошенко // Деснянська правда. – 1961. – 4 квітня.

Дорошенко К. Шевченко-художник / К. Дорошенко // Молодь України. – К., 1961. – 15 січня.

До 100-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка // Радянське слово. – 1961. – 5 січня.

Про організацію виставки із оригінальних творів і репродукцій картин Шевченка.

Драгоценные архивы // Казахстанская правда. – 1961. – 15 февраля.

Згадуються факти біографії Шевченка.

Дубина М. Шляхами великого Кобзаря / М. Дубина // Радянська Україна. – 1961. – 15, 17 січня; 6, 7 березня.

Згадки про малярські твори Шевченка.

Дубина М. Шляхами великого Кобзаря / М. Дубина // За радянські кадри. – 1961. – 3 лютого; 17 лютого.

Дубина М. Шляхами, де ходив Тарас / М. Дубина // Київська правда. – 1961. – 12 лютого.

Згадується робота Шевченка «Марія Магдалина».

Дубович А. Памяти великого Кобзаря / А. Дубович // Красное знамя. – 1961. – 11 февраля.

Про Шевченка-художника.

Дудченко К. В Мирному та Лебедині / К. Дудченко // Ленінська правда. – 1961. – 10 березня.

Згадується малюнок Шевченка «Приятелі».

Живопис і графіка Тараса Шевченка // Друг читача. – К., 1961. – 30 березня; репр.: 2.

Згадка про начерки Шевченка (Селянин-косар 1845) та ілюстрації до поеми «Мар'яна-черниця».

Житницький А. Біля полотен Т. Г. Шевченка / А. Житницький // Соціалістична Харківщина. – 1961. – 1 березня.

Жур П. Первый рисовальщик у Ширяева. Новое о Шевченко / П. Жур // Нева. – Ленинград, 1961. – № 3. – С. 204–205.

Також:

// Радянська Україна. – 1961. – 3 березня.

Період навчання Шевченка у В. Ширяєва.

Жур П. У майстерні Ширяєва / Петро Жур // Радянська Україна. – К., 1961. – 3 березня.

Навчання Шевченка у В. Ширяєва.

Жыргалбеков Т. Поэт, художник-реалист. (К 100-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко) / Т. Жыргалбеков // Ленин жолу [Ленинский путь]. – Ош (Киргиз. ССР), 1961. – 7 марта.

Журавлѐв Л. Изумительный художник / Л. Журавлѐв // Прииртышская правда. – Семипалатинск, 1961. – 10 апреля.

Згадки про роботи Шевченка «Селянська родина», «Катерина», «Кара шпиритенами».

Забіла Н. Кобзарєва доля / Н. Забіла // Вечірній Київ. – 1961. – 17 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Завжди живий у пам'яті народній // Радянська Донеччина. – Донецьк, 1961. – 3 січня.

Про випуск Видавництвом образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР репродукцій картин Шевченка.

Завжди живий у пам'яті народній // Вісті з України. – К., 1961. – Січень.

Про відзначення 100-річчя з дня смерті та видання мистецької спадщини Шевченка.

Загоруйко В. Искры большого пламени / В. Загоруйко // Знамя коммунизма. – 1961. – 7 марта.

Численні свої малюнки Шевченко переправляв в Одесу А. Венгржиновському для продажу.

Замлинський В. В єднанні з Тарасом / В. Замлинський // Радянська Волинь. – Луцьк, 1961. – 19 лютого.

У жовтні-листопаді 1846 р. Шевченко за завданням Археографічної комісії малював пам'ятники в Берестечку, Вербах, Дубно, Кременці та ін. містах.

Затенацький Я. П. Шевченко і Петербурзьке товариство заохочування художників / Я. П. Затенацький // Збірник праць дев'ятої наукової шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 174–183.

Також:

IX наукова шевченківська конференція. (Тези доповідей і повідомлень). – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – С.16–19.

Затенацький Я. П. Тарас Григорьевич Шевченко: альбом репродукцій / Я. П. Затенацький. – М. : Изогиз, 1961. – 20 с.: ил.: 15 л.

Затенацький Я. Тарас Григорьевич Шевченко / Я. Затенацький. – М. : Гос. изд-во изобразительного искусства, 1961. – 17 с. + 15 лл.

Захаров Д. Шевченко в Москве / Д. Захаров // Казахстанская правда. – Алма-Ата, 1961. – 9 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Заянчковский А. Певец свободы / А. Заянчковский // Czerwony Sztandar [Красное знамя]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Здесь жил великий Кобзарь // Рабочая газета. – 1961. – 7 января.

Згадка про роботу Шевченка у Київській археографічній комісії.

З мистецької спадщини // Радянська культура. – К., 1961. – 21 травня.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Циганка-ворожка», «Селянська родина».

Знойко О. Тарас Шевченко в Нежине / О. Знойко // Рабочая газета. – К., 1961. – 12 января.

Згадка про портрет Є. Гребінки роботи Шевченка.

Знойко О. Друг Шевченка і Гоголя. До 150-річчя з дня народження А. М. Мокрицького / О. Знойко // Деснянська правда. – 1961. – 28 липня.

Роль А. Мокрицького у викупі Шевченка з кріпацтва, знайомство Шевченка із художниками Академії мистецтв.

Иванов А. Т. Г. Шевченко – иллюстратор книг / А. Иванов // Курортная газета. – 1961. – 10 февраля; репр.: «Днювання транспорту».

Иванов Л. Здесь побывал великий Кобзарь / Л. Иванов // Коммунист. – Саратов, 1961. – 18 февраля.

Из воспоминаний Л. М. Жемчужникова / Вступельная статья и публикация И. Айзенштока // Вопросы литературы. – М., 1961. – № 3. – С. 86–92.

Івченко С. Під зеленими шатами / С. Івченко // Вечірній Київ. – К., 1961. – 10 березня.

Про меморіальний парк у Седневі.

Історія одного листа // Літературна газета. – 1961. – 17 січня.

Також:

История одного письма Т. Г. Шевченко // Колхозное село. – 1961. – 19 января.

// Запорожская правда. – 1961. – 25 января.

Лист Шевченка до П. Гессе з приводу видання «Живописної України».

Йогансон Б. Художник и гражданин / Б. Йогансон // Известия. – 1961. – 10 марта.

Калениченко П. Т. Шевченко и польское революционно-освободительное движение / П. Калениченко // Czerwony Sztandar [Красное знамя]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Калениченко П. Щирый друг польского народа. По залах Державного музею Т. Г. Шевченко АН УРСР / Павло Калениченко // Україна. – К., 1961. – № 10. – С. 8–9.

Дружба Шевченка із поляками, портрет Т. Вернера роботи Шевченка.

Каліберда Михайло. Маловідома сторінка / Михайло Каліберда // Радянська культура. – 1961. – 2 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Калмановская Л. Мастер кисти / Л. Калмановская // Знамя коммунизма. – Одесса, 1961. – 24 февраля. Репр.: 2: Автопортрет (1860, офорт), «Кара шпіцрутенами».

Картини великого Кобзаря // Друг читача. – К., 1961. – 16 березня: репр.: 1. Автопортрет 1840 р.

Карцев В. Великий Кобзарь / В. Карцев // Ленинский путь. – 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Касіян В., Турченко Ю. Українська дожовтнева реалістична графіка / В. Касіян і Ю. Турченко. – К. : АН УРСР, Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії, 1961. – 192 с.

Каунова Я. Поэт, художник и революционер / Я. Каунова // Социалистическая цельш. – Краслава (Латвия), 1961. – 9 марта.

Кэтне М. Художник, борец, гуманист / М. Кэтне // Советская культура. – 1961. – 9 марта.

Кирилюк Є. Безсмертя великого поета / Є. Кирилюк // Ленінська правда. – 1961. – 10 березня.

Також:

// Патріот батьківщини. – 1961. – 9 березня.

Кирилюк Е. Бессмертие великого Кобзаря / Е. Кирилюк // Красный Север. – Вологда, 1961. – 10 марта.

Також:

// Гродненская Правда. – 1961. – 10 марта.

// Казахстанская правда. – 1961. – 3 марта.

// Кировская правда. – 1961. – 10 марта.

// Луганская правда. – 1961. – 10 марта.

// Прииртышская правда. – Семипалатинск, 1961. – 10 апреля.

// Советская Белоруссия. – 1961. – 3 марта.

// Советская Каракалпакия. – 1961. – № 12. – С. 86.

// Советский патриот. – 1961. – 8 марта.

Про мистецьку творчість Шевченка.

Кирилюк Е. Великий Кобзарь / Е. Кирилюк // Советская Киргизия. – 1961. – 10 марта.

Шевченко в Академії мистецтв.

Кирилюк Е. Бессмертие великого Кобзаря / Е. Кирилюк // Кировская правда. – Кировск, 1961. – 10 марта.

Також: Кирилюк Е. Бессмертие великого Кобзаря / Е. Кирилюк // Прииртышская правда – Семипалатинск, 1961. – 10 апреля.

Репр.: Автопортрет 1860 р.

Згадка про Шевченка-художника.

Кирилюк Е. П. Великий Кобзарь. К 100-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко / Е. Кирилюк // Вечерняя Москва. – 1961. – 9 марта.

Про життя і творчість Шевченка. Згадка про Шевченка-художника, альбом офортів «Живописна Україна».

Ковальова І. Виставка, присвячена життю Кобзаря / І. Ковальова // Зоря. – 1961. – 28 лютого.

Козиренко Л. Всенародний пам'ятник великому Кобзареві / Л. Козиренко // Черкаська правда. – 1961. – 9 лютого.

Історія кількох експонатів музею, приписуваних Шевченкові: «Портрет Репніної», «Голова матері».

Козыренко Л. Всенародный памятник великому Кобзарю / Л. Козыренко // Грозненский рабочий. – 1961. – 10 февраля.

Історія кількох експонатів ДМШ: портрет Репніної, фрагмент картини «Останній день Помпеї».

Козиренко Л. Пам'ятник Кобзарю / Л. Козиренко // Кримська правда. – 1961. – 7 лютого.

Історія кількох експонатів ДМШ: портрет Репніної, фрагмент картини «Останній день Помпеї».

Козиренко Л. Всенародний пам'ятник великому Кобзарю / Л. Козиренко // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1961. – 19 лютого.

Репр.: «Голова матері». Фрагмент з картини К. П. Брюллова «Останній день Помпеї».

Колесниченко Ю., Пучков С. Кілька листів Шевченка про свою «Катерину» / Ю. Колесниченко, С. Пучков // Україна. – 1961. – № 5. – С. 18

Репр.: Шевченко «Катерина».

Згадується малярська робота Шевченка «Катерина».

Кошечкин С. Вечно живое слово поэта. К 100-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко / С. Кошечкин // Советская Клайпеда. – Клайпеда, 1961. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Кошечкин С. Вечно живое слово поэта / С. Кошечкин // Кочегарка. – Горловка, 1961. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Колесник П. Бессмертный Кобзарь / П. Колесник // Вечерний Ленинград. – 1961. – 10 марта.

Коломийченко М., Гарин В. Замучен тяжёлой неволей / М. Коломийченко, В. Гарин // Правда Украины. – 1961. – 19 февраля.

Згадки про мистецьку творчість Шевченка та репродукція його автопортрету в солдатській формі.

Корнилов П. Е. Тарас Шевченко и Художественная Академия / П. Е. Корнилов // Искусство. – 1961. – № 4. – С. 26–28.

Кобзарь – художник // Культура Молдовы. – 1961. – 9 марта.

Корсакас К. Память о Т. Шевченко навеки жива в Вильнюсе. (Речь, произнесённая академиком К. Корсакасом, при открытии мемориальной доски Тарасу Шевченко в Вильнюском университете) / К. Корсакас // *Literatūra ir menas* [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1961. – 20 мая.

Згадка про Шевченка-художника.

Косян В. Кистью о народном горе / В. Косян // Комсомольское знамя. – 1961. – 19 февраля.

Косарик Д. Велика дружба / Д. Косарик // Радянська Україна. – 1961. – 6 квітня.

Згадка про Шевченка-художника.

Косолапов П. Сторінки великої дружби / П. Косолапов // Вільне життя. – Тернопіль, 1961. – 10 березня.

Згадується про те, що Шевченко намалював портрет М. С. Щепкіна в 1858 р. в Москві.

Костенко А. Біографія картин / А. Костенко // Радянська культура. – 1961. – 2 березня.

Етапи і зміст роботи над академічним виданням мистецької спадщини Шевченка.

Кравцов Л. Тарас Шевченко в портретах, ілюстраціях, документах / Л. Кравцов // Червоний Прапор. – 1961. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Красицький Д. Т. Г. Шевченко. Казашка Катя / Д. Красицький. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 6 с.

Кривошеєв В., Марченко В. Академік гравюри [Т. Шевченко] / В. Кривошеєв, В. Марченко // Ленінська правда. – 1961. – 12 травня.

Крыжановский С. Поэт поистине народный / С. Крыжановский // Артёмовский рабочий. – 1961. – 9 марта (№ 5).

Про Шевченка-художника.

Крутікова Н. Великий син великого народу / Н. Крутікова // Радянська культура. – 1961. – 9 березня.

Згадка про Шевченка-художника, про те, що він був основоположником казахського національного живопису.

К 150-літтю со дня рождження и 100-літтю со дня смерті Т. Г. Шевченко // Слава Севастополю. – 1961. – 18 январа.

Про виставку репродукцій «Шевченко-художник».

К 100-літтю со дня смерті Т. Г. Шевченко // Луганская правда. – 1961. – 11 январа.

У читальному залі обласної бібліотеки ім. Горького мистецтвознавець Ф. Ковалев прочитав лекцію «Шевченко-художник».

К 150-літтю со дня рождження и 100-літтю со дня смерті Т. Г. Шевченко // Правда Украины. – 1961. – 4 марта.

АН УРСР видає Академічне видання мистецької спадщини Шевченка, для якого репродуції робить Г. Т. Магас.

Кузьменко І. Документи свідчать / І. Кузьменко // Вільне життя. – Тернопіль, 1961. – 11 березня.

Згадуються час першої і другої поїздки в Україну Шевченка.

Кузьменко І. Документи розповідають / І. Кузьменко // Зоря Полтавщини. – 1961. – 8 лютого.

Про мистецькі твори Шевченка 1843 – 1844 і 1845 – 1847 рр.

Курландчикос С. Пребывание в Вильнюсе / С. Курландчикос // Czegwony Sztandar [Красный флаг]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Кукса И. Был у Тараса друг / И. Кукса // Комсомолец Донбасса. – 1961. – 28 января.

Робота Шевченка під час Аральської експедиції.

Лахши Н. Академик офорта / Н. Лахши // Вечерний Тбилиси. – 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Лаце Р. Большой и творческий дух / Р. Лаце // Zvaigzne [Звезда] – Рига, 1961. – № 5. – С. 16.

Про Шевченка-художника.

Легенди про Шевченка // Перемога. – 1961. – 9 березня.

Народний переказ про портрет пана, намальований Шевченком.

Лисецкий С. Шевченко-художник / С. Лисецкий // Волжская коммуна. – Самара, 1961. – 10 марта.

Литвиненко Ю. Ямпольський Є. Загадка портрета / Ю. Литвиненко, Є. Ямпольський // Вечірній Київ. – 1961. – 7 лютого.

Розповідь про роботу інституту судової експертизи, який встановив, що портрет, приписуваний Шевченкові, не належить його пензлю.

Лиханова В. Великий Кобзарь / В. Лиханова // Правда Севера. – Архангельск, 1961. – 10 марта.

Біографічні дані про Шевченка.

Лунева С. Поэт, мыслитель, революционер / С. Лунева // Туркменская искра. – 1961. – 10 марта.

Про життя і творчість Шевченка, про Шевченка-художника.

Малахов Н. Вечность поэта и гражданина / Н. Малахов // Правда Востока. – Ташкент, 1961. – 10 марта.

Згадуються біографія Шевченка.

Малюнки з далеких шевченківських місць // Вільне життя. – Тернопіль, 1961. – 15 березня.

Про перебування Шевченка на засланні.

Масовими тиражами // Радянська освіта. – 1961. – 4 березня.

ДВУ видає репродуції мистецьких творів Шевченка.

Махновець Л. Т. Г. Шевченко. Жіноча голівка / Л. Махновець. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 6 с.

Махновець Л. Т. Г. Шевченко. Катерина / Л. Махновець. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 6 с.

Мацапура М. І. Альбом Бутакова / М. І. Мацапура // Україна. – К., 1961. – № 15. – С. 14–15.

Мацапура М. І. Портрет В. А. Жуковського пензля Т. Г. Шевченка / М. І. Мацапура // Вітчизна. – К., 1961. – № 5 – С. 173–179.

Мацапура М. І. Невідомий малюнок / М. І. Мацапура // Україна. – К., 1961. – Березень. – № 5. – С. 28.

Копія роботи Т. Г. Шевченка з картини М.І.Лебедева «Вечір в Альбано поблизу Рима».

Мацапура М. І. Її шанував Тарас Шевченко / М. І. Мацапура // Вечірній Київ. – 1961. – 20 липня.

Про альбом О. М. Бутакової, в якому було 12 малюнків Шевченка часів Аральської експедиції; вона перша зробила офорти з малюнків Шевченка.

Медуниця М. Учитель малювання / М. Медуниця // Молодь України. – К., 1961. – 7 лютого.

Мотяшов І. Поет, художник, актёр / І. Мотяшов // Советская Абхазия. – 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Мещерський Н. Пощечина самодержавцу / Н. Мещерський // Ленинская правда. – 1961. – 2 марта.

Згадується біографія Шевченка.

Міхно О. Шевченко і російські революційні демократи / О. Міхно // Прапор перемоги. – 1961. – 10 березня.

У «Щоденнику» Шевченко намалював портрет Герцена.

Музиченко С. Аquareлі Т. Г. Шевченка / С. Музиченко // Молодь України. – К., 1961. – 19 лютого.

Огляд акварельних малюнків Шевченка; «Циганка-ворожка» названа аквареллю; репродукції.

Музиченко С. Натхнений поезіями Тараса / С. Музиченко // Вечірній Київ. – К., 1961. – 24 січня.

Шевченко і Сажин.

Наджафов Марсал. Поет-художник (к 100-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко) / Марсал Наджафов // Коммунист. – 1961. – 10 марта.

Надобенко П. Образ титана / П. Надобенко // Закарпатська правда. – 1961. – 9 марта.

Огляд експозиції ДМШ.

Народний художник. До 100-ліття від дня смерті Т. Г. Шевченка // Творчество. – 1961. – № 3. – С. 12–13.

Народи шанують пам'ять великого Кобзаря // Радянське життя. – 1961. – 11 березня.

У бібліотеці СРСР ім. Леніна в Москві експонуються малюнки Шевченка.

Неділько Г. Шевченко і ніжинські ліцеїсти / Г. Неділько // Радянська освіта. – 1961. – 4 березня.

Згадується про відвідання Шевченком Ніжина у 1846 р.

Непорожній О. Любов до народного співця / О. Непорожній // Київська правда. – 1961. – 18 лютого.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка під час перебування в Яготині.

Німенко А. Тарас Шевченко і скульптура / А. Німенко // Мистецтво. – К., 1961. – № 3. – С. 23–24.

Нове про мистецьку спадщину Шевченка // Вечірній Київ. – 1961. – 21 березня.

Про II Шевченківську конференцію, де були виголошені доповіді про мистецьку спадщину Шевченка.

Новицкий А. Художник [Т. Шевченко] / А. Новицкий // Советская Татария. – 1961. – 10 марта.

Новосолова-Хмельницька А. Шевченко і образотворче мистецтво / А. Новосолова-Хмельницька // Прапор. – 1961. – № 3. – С. 20–29.

Новохатский М. История одного портрета / М. Новохатский // Культура и жизнь. – 1961. – № 3. – С. 34–35.

Осадченко Н. Потомки Марьяны / Н. Осадченко // Правда Украины. – К., 1961. – 11 февраля.

Акварель Шевченка «У В'юнищах».

Павлов В. Бесіди про мистецтво / В. Павлов. – К. : Мистецтво, 1961. – 20 с.

Портрет Ф. П. Толстого роботи Шевченка.

Паламарчук Г. Рисунки Т. Шевченко и альбом офортів Б. Залеського / Г. Паламарчук // Искусство. – К., 1961. – № 3. – С. 55–61.

Паламарчук Г. Малюнки Шевченка в альбомі офортів Броніслава Залеського / Г. Паламарчук // Збірник праць дев'яти шевченківської конференції. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – С. 184–203.

Тези доповідей і повідомлень. – К. : Вид-во АН УРСР, 1960. – С. 19–20. (скорочено).

Паламарчук Г. Находка в Польше. / Г. Паламарчук // Огонёк. – М., 1961. – № 11 – С. 16.: репр.

Згадка про малярські роботи Шевченка «Ночь над Каспийским морем», «В киргизской юрте».

Паламарчук Г. «Катерина». Масло. 1842 / Г. Паламарчук // Колхозное село. – 1961. – 19 января.

Розширена анотація до картини Шевченка «Катерина».

Паламарчук Г. Автопортрет. Масло. 1840 – 1841 / Г. Паламарчук // Колхозное село. – 1961. – 25 січня.

Загальні відомості про перший автопортрет Шевченка.

Паламарчук Г. Т. Г. Шевченко. Циганка-ворожка / Г. Паламарчук. – К. : Вид-тво АН УРСР, 1961. – 6 с.

Паламарчук Г. Дневник Аполлона Мокрицького / Г. Паламарчук // Советская Украина. – 1961. – № 1. – С. 163–168.

Паламарчук Г. Тарас Шевченко в горах Мангишлаку / Г. Паламарчук // Питання шевченкознавства. – К., 1961. – № 2. – С. 44–67.

Паламарчук Г. Малюнки Шевченка в альбомі офортів Броніслава Залеського / Г. Паламарчук // Збірник праць дев'ятої наукової шевченківської конференції. – К., 1961. – С. 184–203.

Паламарчук Г. Куточок майстерні художника / Г. Паламарчук // Україна (відбиток). – К., 1961. – № 9. – С. 18.

Паламарчук Г. Т. Г. Шевченко. Серед товаришів / Г. Паламарчук. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 6 с.

Памяти великого поета // Рабочая газета. – 1961. – 27 января.

Львівське відділення Союзу художників готує виставку, яка розповість про Шевченка як майстра образотворчого мистецтва.

Памяти певца украинского народа // Вечерний Ленинград. – 1961. – 10 марта.

На виставці в Літературному музеї Пушкінського дому експонуються оригінали рисунків і акварелей Шевченка.

Панченко С. Кобзарь народной правды / С. Панченко // Советская Бухара. – 1961. – 10 марта.

Про біографію Шевченка.

Плачинда В. Шляхами незабутніми / В. Плачинда // Літературна газета. – 1961. – 17 лютого.

Згадка про те, що в Яготині Шевченко малював на стінах флігеля, де мешкав, начерки портретів і пейзажів, на стелі – грона винограду.

Погосян К. Шевченко как художник / К. Погосян // [Советская Армения] – Ереван, 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Подарунок // Вечірній Київ. – К., 1961. – 16 лютого.

Дружина письменника Ю. Дольд-Михайлика передала Будинку-музею Т. Шевченка акварельний портрет невідомого роботи Шевченка.

Поэт, художник, гражданин // Сіңа [Борьба]. – 1961. – 12 марта.

Поет, художник, громадянин // Колгоспник Бородянщини. – 1961. – 14 березня.

Про Шевченка-художника.

Поэт в Вильнюсе // Literatūra ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1961. – 11 марта. – С. 2.

Про життя Шевченка, про його картини.

Померанцев П. Шевченко на Аральском море / П. Померанцев // Туркменская Искра. – 1961. – 12 марта.

Згадується малюнок Шевченка «Кос-Арал».

Пономаренко Л. Мастер кисти и резца [Т. Шевченко] / Л. Пономаренко // Белгородская правда. – 1961. – 10 марта.

Попов П. М. Малодосліджена сторінка ранньої творчості Шевченка-художника (з історії «натуральної школи») / П. М. Попов // Тарас Шевченко. – К. : Вид-во Київського університету, 1961. – С. 145–159.

Правушкин В. История одного портрета / В. Правушкин // Рабочая газета. – 1961. – 17 февраля.

Історія створення Шевченком портрета М. Ф. Савичева (червень 1852 р., Новопетровське укріплення).

Призонт М. Малюнок, виконаний великим Кобзарем / М. Призонт // Деснянська правда. – 1961. – 26 лютого.

Історія кам'яниці у Седневі, зображеної Шевченком на одному з малюнків.

Прихода В., Світланов М. Велика спадщина / В. Прихода, М. Світланов // Чорноморська комуна. – Одеса, 1961. – 2 лютого.

Опис експозиції ДМШ та історія збереження оригіналів Шевченка під час Великої Вітчизняної війни.

Прокопенко А. Прекрасне, благородне покликання / А. Прокопенко // Деснянська правда. – 1961. – 10 березня.

Про Шевченка-гравера.

Простота М. Великий друг поета / М. Простота // Шлях колгоспника. – Богуслав (Київська обл.), 1961. – 14 лютого.

Про Шевченка і І. Сошенка.

Про утворення літературно-художнього музею Т. Г. Шевченка. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР від 27 березня 1943 р. // Культурне будівництво в УРСР. Найважливіші рішення Комуністичної партії і Радянського уряду 1917 – 1960 рр. – Держполітвидав УРСР, 1961. – Т. 2. – С. 6–7.

Проценко М. Чествование великого Кобзаря / М. Проценко // Рабочая газета. – 1961. – 2 февраля.

Працівники Літературно-меморіального музею Т. Г. Шевченка в селі Шевченковому організували пересувну виставку «Шевченко-художник» для трудівників Звенигородського району.

Пугач В. Великий художник [Т. Шевченко] / В. Пугач // Социалистический Донбасс. – 1961. – 26 февраля.

Про Шевченка-художника.

Письмо великого Кобзаря // Правда. – 1961. – 31 января.

У Чернігівському обласному архіві знайдено лист Шевченка, в якому він пише про намір створити альбом «Живописна Україна».

Рацек В. В степи бескрайней за Уралом / В. Рацек // Правда Востока. – Ташкент, 1961. – 10 марта.

Згадка про роботи Шевченка, виконані під час Аральської експедиції.

Рильський М. Великий учитель / М. Рильський // Радянська освіта. – 1961. – 8 березня.

Про Шевченка-художника.

Рыльский М. Немеркнувший маяк поэзии / М. Рыльский // Красная звезда. – 1961. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Різниченко В. Лист з Раїма / В. Різниченко // Соціалістична Харківщина. – 1961. – 3 березня.

Згадується про перебування Шевченка на засланні, участь його в Аральській експедиції.

Робота Ю. Присвячено великому Кобзареві / Ю. Робота // Радянська освіта. – 1961. – 18 січня.

Про Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві.

Розум В. Тарасові знайомі / В. Розум // Радянське слово. – 1961. – 7 березня.

Про перебування Шевченка в Яготині.

Романов А. Его творчество вдохновляет нас / А. Романов // Советская Каракалпакія. – 1961. – 8 февраля.

Про Шевченка-офортиста.

Ростовець А. В місцях, де бував Шевченко / А. Ростовець // Деснянська Правда. – 1961. – 19 березня.

Згадка про перебування Шевченка в Качанівці.

Ротач П. Тарас Шевченко і Лев Жемчужников / П. Ротач // Деснянська Правда. – 1961. – 11 лютого.

Згадка про альбом Шевченка «Живописная Україна».

Рукописное наследие великого Кобзаря // Правда України. – 1961. – 15 січня.

Лист Шевченка до П. Гессе, в якому художник ділиться своїми думками з приводу видання «Живописная Україна».

Рукою Кобзаря // Вечірній Київ. – 1961. – 6 березня.

В експозиції виставки в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (рукописний відділ) оригінали естампів «Живописной Украины».

Рябий М. Шевченко-краєзнавець і археолог / М. Рябий // Вперед до комунізму. – 1961. – 23 лютого.

Перераховано мистецькі твори Шевченка із зображенням пам'яток архітектури України.

Савченко В. Т. Г. Шевченко. Автопортрет / В. Савченко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 6 с.

Самойловський І. Из спогадів про Т. Г. Шевченка / І. Самойловський // Науково-інформаційний бюлетень Архівного управління УРСР. – 1961. – № 3. – С. 94–95.

Самуйлов В. По всему свету / В. Самуйлов // Советская культура. – 1961. – 9 марта.

До ювілею 1961 р. виходять набори репродукцій мистецьких творів Шевченка, альбоми, продовжується робота над академічним виданням.

Сапухін П. Сумщина під пером і пензлем Т. Г. Шевченка / П. Сапухін // *Ленінська правда*. – 1961. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Сарана Ф. Харьковчане чтят память поэта / Ф. Сарана // *Комсомольское знамя*. – 1961. – 5 марта.

На виставці в художньому музеї Харкова представлені оригінали творів Шевченка.

Сверчков Н. Остров Шевченко / Н. Сверчков // *Водный транспорт*. – 1961. – 9 марта.

На засланні Шевченко малював, порушуючи царську заборону.

Серета Є., Судак В. Подвиг художника / Є. Серета, В. Судак // *Советская культура*. – 1961. – 9 марта.

Про малярську спадщину Шевченка.

Себрант Т. Тарас Григорьевич Шевченко / Т. Себрант // *Советская книжная торговля*. – М., 1961. – № 2. – С. 33–34.

Життя і творчість Шевченка.

Селенский Ю. Ветка Тараса / Ю. Селенский // *Волга*. – Астрахань, 1961. – 8 марта.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка періоду заслання.

Скачко К. Великий співець народних дум / К. Скачко // *Шлях до комунізму*. – Рокитне (Рівненська обл.), 1961. – 9 березня.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка до 1845 р.

Слонимская Д. Дружба корифеев / Д. Слонимская // *Советская культура*. – 1961. – 9 марта.

Шевченко і Щепкін.

Слонимская Д. Дружба двух великих людей / Д. Слонимская // *Вечерний Ленинград*. – 1961. – 10 марта.

Шевченко і Щепкін.

Смиюн А. Украина в рисунках Кобзаря / А. Смиюн // *Львовская правда*. – 1961. – 12 марта.

У науковій бібліотеці Львівського університету експонується біля 100 малюнків і офортів Шевченка.

Слюдікова Г. Документи ЦДІА УРСР у Києві про Т. Шевченка / Г. Слюдікова // *Науково-інформаційний бюлетень архівного управління УРСР*. – 1961. – № 2. – С. 57–63.

Смилянський Л. Навстречу жизни / Л. Смилянський // *Работница*. – М., 1961. – № 3. – С. 16–17.

Про знайомство Шевченка з Брюлловим, Жуковським.

Смілянський Л. Поетова молодість / Л. Смілянський // *Вечірній Київ*. – К., 1961. – 10 січня.

Роздуми про зародження народності в творчості Шевченка-художника, взаємозв'язок поетичного і художнього таланту.

Смирнов-Сокольский Н. История одного автопортрета [Т. Шевченко] / Н. Смирнов-Сокольский // Огонек. – М., 1961. – № 11. – С. 8–9.

Соколовський М. Кобзарева доля / М. Соколовський // Радянська Житомирщина. – 1961. – 8 лютого.

Огляд мистецьких творів Шевченка в ДМШ.

Сташко Ю. В картинній галереї / Ю. Сташко // Закарпатська правда. – 1961. – 5 лютого.

Про офорти «Дари в Чигирині 1649 року» та «Притча про виноградаря», що експонуються в Закарпатській обласній картинній галереї.

Стефанишин Р. Майстер реалістичних полотен [Т. Шевченко] / Р. Стефанишин // Радянське Поділля. – 1961. – 10 березня.

100 лет тому назад // 100-летию Т. Шевченко [Чауїос книгос – Новые книги]. – Тбилиси, 1961. – № 1. – С. 55–56.

Коротка біографія Шевченка з його автопортретом.

Стробикіна О. Пам'яті великого Кобзаря / О. Стробикіна // Радянська культура. – 1961. – 19 січня.

Про Шевченка-художника.

Судак В. Шевченко-гравер / В. Судак // Сталинское племя. – 1961. – 19 января.

Дослідження творчості Шевченка-гравера.

Судак В. Портреты работы Т. Г. Шевченко / В. Судак // Советская Украина. – 1961. – № 3. – С. 187–190.

Судак В.О. Малярська спадщина Т. Г. Шевченка доакадемічного періоду / В. Судак // Питання шевченкознавства. – К. : АН УРСР, 1961. – № 2. – С. 94–112.

Тайгин С. Певец народа / С. Тайгин // Знамя. – 1961. – 5 марта.

Про Шевченка-художника.

Таранушенко С. А. Шевченко-художник / С. А. Таранушенко. – К., 1961. – 78 с.

Тарас Григорьевич Шевченко: каталог выставки / Вст. статья С. Таранушенко. – Астрахань, 1961. – 38 с.

Тарановичиус Г. Певец народной мечты / Г. Тарановичиус // Kauno tiesa [Каунасская правда]. – Каунас, 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Теринченко П. Беспредельная любовь народа / П. Теринченко // Молдова социалистэ [Социалистическая Молдавия] Молдова Соч. – 1961. – 10 марта.

Про шевченківські матеріали у краєзнавчому музеї в Переяславі-Хмельницькому.

Тільберг Я. З ініціативи Ілліча / Я. Тільберг // Вечірній Київ. – 1961. – 28 січня.

Про малярські роботи Шевченка, що експонувалися в аудиторії Академії мистецтв.

Тильвитис Т. Тарас Шевченко и Литва / Т. Тильвитис // Tiesa [Правда]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Про навчання Шевченка у Я. Рустема.

Тинський І. Тут він вчився, творив / І. Тинський // Соціалістичний Донбас. – 1961. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Ткаченко В. Вечір пам'яті художника-реаліста / В. Ткаченко // Червоний прапор. – 1961. – 11 лютого.

Ткаченко М. Деякі матеріали до вивчення біографії Т. Г. Шевченка / М. Ткаченко // Науково-інформаційний бюлетень – 1961. – № 1. – С. 32–40.

Травушкин В. История одного портрета / В. Травушкин // Рабочая газета. – К., 1961. – 17 февраля.

Історія створення Шевченком портрета М. Ф. Савичева.

Травушкин Н. Дом, в котором жил Т. Г. Шевченко / Н. Травушкин // Волга. – Астрахань, 1961. – 11 марта (№ 60).

Трутень Е. Второй «Кобзарь» / Е. Трутень // Горняк. – Чистяково (Торез, Донецкая обл.), 1961. – 23 февраля.

Огляд мистецької спадщини Шевченка.

Турдубаев Д. Писатель и художник. К 100-летию со дня смерти Т. Г. Шевченко / Д. Турдубаев // Тянь-Шань правдасы [Тянь-Шаньская правда]. – 1961. – 10 марта.

Урочисті збори в Академії художеств СРСР // Перемога. – 1961. – 9 березня.

Висока оцінка мистецьких творів Шевченка.

Утегенов Б. Тарас Григорьевич Шевченко в Каракалпакии / Б. Утегенов // Советская Каракалпакия. – 1961. – 10 марта.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Маяк на Кос-Аралі», «Остров Николая» та інші.

Фомина О. Немеркнущая слава Кобзаря / О. Фомина // Правда Украины. – 1961. – 1 февраля.

Повідомлення про те, що видавництво образотворчого мистецтва випустить репродукції малярських творів Шевченка.

Фомічов А. Розповідають нові реліквії / А. Фомічов // Деснянська правда. – Чернігів, 1961. – 8 лютого.

В ДМШ надійшли книги: «Русские полководцы», «История Суворова» Полевого, для яких Шевченко зробив 44 ілюстрації.

Фролов М. В устье Сыр-Дарьи / М. Фролов // Макеевский рабочий. – 1961. – 3 марта.

Про Шевченка-художника.

Фурс В. Виставка у музеї / В. Фурс // Радянська Житомирщина. – 1961. – 5 березня.

В обласному краєзнавчому музеї зберігаються документи, що стосуються роботи Шевченка в Археографічній комісії.

Халилов П. Музей поета / П. Халилов. // Ədəbiyyat və İncəsənət [Литература и искусство]. – Баку, 1961. – 11 марта.

Про Шевченка-художника.

Хинкулов Л. Бессмертное слово Тараса Шевченко. К 100-летию со дня смерти писателя / Л. Хинкулов // Комсомольская правда. – 1961. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Хинкулов Л. Бессмертное слово Тараса / Л. Хинкулов // Комсомолец Киргизии. – Фрунзе, 1961. – 10 марта.

Згадка, що Шевченко був законтракований на 4 роки до Ширяєва – майстра малярських справ.

Хинкулов Л. Бессмертное слово великого Кобзаря / Л. Хинкулов // Московский комсомолец. – М., 1961. – 9 марта.

Про Шевченка-художника.

Хоменко Л. О. Музей одержує подарунки / Л. О. Хоменко // Вечірній Київ. – К., 1961. – 9 січня.

Згадка про Шевченка-ілюстратора «Русских полководцев» і «История князя италийского графа Суворова-Рымникского», де він намалював 44 малюнки.

Хоменко Л. О. Неоціненні малюнки / Л. О. Хоменко // Вечірній Київ. – К., 1961. – 11 березня.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Селянське подвір'я», «Натурник» та ін.

Хорицька І. Кобзар у серці кожного митця / І. Хорицька // Радянська Україна, 1961. – 14 березня.

Шевченко в образотворчому мистецтві.

Художня виставка до 100-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка. Скульптура. Буклет. – К. : Державне вид-во образотворчого мистецтва і художньої літератури УРСР, 1961. – 8 листівок.

Художня виставка, присвячена 100-річчю з дня смерті Т. Шевченка: каталог. – К. : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. – 140 с. + іл..

Чезза Л. Крупнейший мастер живописи и гравюры Т. Шевченко / Л. Чезза // Советская Молдавия. – 1961. – 10 марта.

Чубенко В. Т. Г. Шевченко в Саратове / В. Чубенко // Коммунист. – 1961. – 12 марта.

Згадуються малюнки Шевченко «Близ Саратова» и «Вид Саратова».

Чумак К. В. Табакерка Кобзаря / К. В. Чумак // Вечірній Київ. – К., 1961 – 18 січня.

Згадка про малюнок Шевченка періоду Аральської експедиції, що зберігався разом з іншими речами Шевченка у М. А. Гілевської – онуки В. Шевченка. Повідомлення про приладдя Шевченка-художника, що зберігаються у ДМШ.

Чумак К. В. Малюнки розповідають / К. В. Чумак // Піонерія. – К., 1961. – № 3. – С. 28–29.

- Ценная** реликвия // Советская культура. – 1961. – 9 марта.
Письменник Ю. Дольд-Михайлик передав у Будинок-музей Т. Шевченка невідому раніше акварель Шевченка «Портрет невідомого».
- Шаблювський Є. С.** Естетичні засади творчості Т. Шевченка / Є. С. Шаблювський // Література в школі. – 1961. – № 2. – С. 12–20.
- Шагінян М.** У ряду геніїв людства / М. Шагінян // Вітчизна. – К., 1961. – № 3 – С. 5–6.
Про дослідження автором творчості Шевченка.
- Шварц Е.** Новое о великом Кобзаре / Е. Шварц // Слава Севастополя. – Севастополь, 1961. – 7 лютого.
Перелік нових праць про Шевченка-художника.
- Шевченко Т.** Повне збір. творів: У 10 томах / Т. Шевченко. – Т. VII–X. – К.: Видавництво Академії наук УРСР, 1961–1963.
- Шевченко Т. Г.** (1861 – 1961) // В помощь библиотекарю. – Ереван : Изд. Гос. б-ки им. Мясникяна, 1961. – 14 с. (на армян. яз.).
Про Шевченка-академіста.
- Шевченко Т.** Набір листівок. – К. : Укррекламфільм, 1961. – 11 с.
- Шевченко** Тарас Григорьевич: набор открыток. – Живопись и графика. – М. : ИЗОГИЗ, 1961. – 12 шт.
- Шевченко** Тарас. Мистецька спадщина у чотирьох томах. Том перший. 1830 – 1847. Книга перша. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 62 с.
- Шевченко** Тарас. Мистецька спадщина у чотирьох томах. Том перший. 1830-1847. Книга друга. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 107 с.
- Шевченко Т. Г.** Казашка Катя / Текст Д. Красицького. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 3 с. + іл.
- Шевченко Т. Г.** Альбом репродукцій / Автор сост. и автор вступ. статьи Я. Затенацкий. – М., 1961. – 20 с. + 15 л. іл.
- Шевченко Т. Г.** Про художню творчість / Упор. І. І. Стебуш. – К., Радянський письменник, 1961. – 380 с.
- Т. Г. Шевченко.** Виставка у фотографіях // Вечірній Київ. – 1961. – 6 лютого.
- Шевченко-художник** // Зоря Востока. – 1961. – 10 марта.
- Т. Г. Шевченко-художник:** каталоги. – Алма-Ата. Шевченківська галерея. 1961. – 46 с.: іл.
- Шевченковские** дни в республике // Комсомолец Киргизии. – 1961. – 10 березня.
Про виставку малярських творів Шевченка, присвяченій 100-річчю поета.
- Шевченківські** дні на Чернігівщині // Деснянська правда. – 1961. – 12 березня.
Про перебування Шевченка на Чернігівщині у 1844 р.

Шкулета В. З Переяславського альбома Т. Г. Шевченка / В. Шкулета // Зоря комунізму. – 1961. – 4 березня.

Огляд майярських творів Шевченка, виконаних на Переяславиціні.

Шлыков В. Шевченко-художник // Кабардино-Балкарская правда. – 1961. – 10 марта.

Згадується картина «Катерина» Шевченка.

Шовкопляс Г. Шевченко-археолог / Г. Шовкопляс // Вечірній Київ. – 1961. – 3 березня.

Згадується про перебування Шевченка в Київській археографічній комісії 1845 р.

Шудря М. Світла зброя / М. Шудря // Молодь України. – К., 1961. – 3 березня.

Розповідь про історію збереження фондів ДМШ під час Великої Вітчизняної війни.

Юкумникс Г. Художник с душой поэта / Г. Юкумникс // Стрѣ [Циня – Борьба]. – Рига, 1961. – 10 марта (№ 59).

Як Шевченко церкву рисував // Прапор Леніна. – 1961. – 11 березня.

Народний переказ про те, як Шевченко заманивав місцеву церкву.

Якубович З. Здесь жил великий Кобзарь / З. Якубович // Социалистическая Караганда. – 1961. – 10 марта.

Розповідається про перебування Шевченка на засланні.

Ясюлис Л. Шевченко-художник / Л. Ясюлис // Литература и искусство. – 1961. – 11 березня – С. 2, репр.

Iasiulis. Т. Шевченко – художник. / **Iasiulis** [Ясюлис] // Literatura ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс. – 1961. – (март).

Zajackowski A. (Зайончковский А.) Певец свободы / A. Zajackowski // Czerwony Sztandar [Красное знамя]. – Вильнюс, 1961. – 10 марта.

Згадується Шевченко-художник.

Kmiecinska Zofia. Cdyby kaydany prges ryzc mozna...(W setud rocznice s mierci Tarasa Szewczenki) / Zofia Kmiecinska // Trybuna ludu. – 1961. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Nevrly M. Sevckenko ako maliar / M. Nevrlly // Vytvarny zivot. – Bratislava, 1961. – № 1. – S. 33. словац.

1962 рік.

Абрамовичюс В. Шевченко у Вильнюсі / В. Абрамовичюс // Збірник праць ювілейної десятої наукової шевченківської конференції. – К., 1962. – С. 223–234.

Білецький П. О. Шевченко у Києві. Біографічний нарис / П. О. Білецький. – К. : Держлітвидав, 1962. – 64с.

Бодрик А. Тут жив Т. Г. Шевченко / А. Бодрик // Прапор перемоги. – 1962. – 9 березня.

Про будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві.

Бутник-Сіверський Б. С. Волзькі краєвиди. Мандрівка в творчу лабораторію Т. Г. Шевченка / Б. С. Бутник-Сіверський // Україна. – 1962. – № 15. – С. 13.

Внучкова Л. Г. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченко / Л. Г. Внучкова // Питання шевченкознавства. – К., 1962. – Вип. 3 – С. 13–23.

Дорошенко К. П. Державний музей Т. Г. Шевченка / К. П. Дорошенко // Питання шевченкознавства. – К., 1962. – Вип. 3. – С. 3–12.

Малярські твори Шевченка-художника в ДМШ.

Дюсенбаєв І. Т. Шевченко в Казахстані / І. Дюсенбаєв // Збірник праць ювілейної десятої наукової шевченківської конференції. – К., 1962. – С. 251–256.

Касіян В. І. Мистецька спадщина Шевченка і нове в її дослідженні / В. І. Касіян // Збірник праць ювілейної десятої наукової шевченківської конференції. – К., 1962. – С. 28–47.

Ленський Л. Екскурсія в музей Т. Г. Шевченка / Л. Ленський // Прапор перемоги. – 1962. – 15 грудня.

Про Шевченка-художника, 800 оригінальних малюнків, що знаходяться в музеї м. Києві.

Мамогин В. На могилі Великого Кобзаря // В. Мамогин // Горьковская правда. – 1962. – 23 сентября.

Про Шевченка-художника, його роботи «Циганка-ворожка», «Катерина».

Мацапура М. І. Мандрівка портрета / М. І. Мацапура // Україна. – 1962. – № 17 – С. 22.

Мацапура М. І. Невідомий малюнок Т. Г. Шевченка / М. І. Мацапура // Радянська культура. – 1962. – 9 грудня.

Згадка про малюнки Шевченка періоду перебування в Новопетровському укріпленні.

Панченко А. Барви оживають / А. Панченко // Робітничая газета. – 1962. – 3 листопада.

Розповідається про VII том художньої спадщини Шевченка.

Розум В. Шевченко в Яготині / В. Розум // Дніпро. – 1962. – № 1. – С. 126–130.

Сидоров А. А. Шевченко как живописец, мастер рисунка и гравюры / А. А. Сидоров // Тарас Шевченко. – М. : АН СССР, 1962. – С. 92–110.

Середя Є. О. До атрибуції портретів роботи Т. Г. Шевченка 1845–1847 рр. / Є. О. Середя // Питання шевченкознавства. – К., 1962. – Вип. 3. – С. 35–47.

Юбилей Великого Кобзаря // Советский Сахалин. – 1962. – 21 января.

Повідомлення про організацію виставки Шевченка в Москві 1964 р.

Т. Г. Шевченко в воспоминаниях современников: серия литературных мемуаров / Вступительная статья и комментарий Н. Ф. Бельчикова и Л. Ф. Хинкулова. – М. : Гослитиздат, 1962. – 512 с.

Чумак К. В. До атрибуції деяких малюнків Т. Г. Шевченка у зв'язку з їх реставрацією / К. В. Чумак // Питання шевченкознавства. – Вип. 3. – К. : АН УРСР, 1962. – С. 63–67.

Атрибуція портрету Гоголя, приписуваного пензлю Шевченка.

Тарас Шевченко: сборник / Ред кол., чл. кор. АН СССР Бельчиков Н. Д. (отв. редактор), Козлов С. И., Прийма Ф. Л. – М. : АН СССР, 1962. – 272 с.

1963 рік.

Автопортрети Т. Г. Шевченка. Альбом репродукцій / Текст Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1963. – 2 с. + 18 іл.

Акварелі Т. Г. Шевченка. Альбом репродукцій / Текст Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1963. – 2 с. + 12 іл.

Академічні видання в 1963 р. // Вечірній Київ. – 1963. – 11 лютого.
Повідомлення про те, що готується до друку альбом вибраних живописних і графічних творів Шевченка.

Баранова М. Доля жінки-трудівниці в живописі Т. Г. Шевченка / М. Баранова // Шполянські вісті. – Шпола (Черкаська обл.), 1963. – 10 грудня.

Барбарецький Ю. Чарівний пензель / Ю. Барбарецький // Молода гвардія. – 1963. – 20 грудня.

Бентлі П. Тарас Шевченко – співець свободи / Полін Бентлі // Всесвіт. – К., 1963. – № 3. – С. 38–40.

Про Шевченка-художника.

Большаков Б. Н. История одной коллекции / Б. Н. Большаков // Украинский следопыт. – 1963. – № 10. – С. 27–30.

Борсук З. Знайомство з Полтавщиною / З. Борсук // Зоря Полтавщини. – 1963. – 5 квітня.

Згадка про малюнки Шевченка, виконані на Полтавщині, серед них «Будинок І. Котляревського в Полтаві», портрети Лук'яновичів.

Бриллиантова Л. Украинская графика / Л. Бриллиантова // Padomju Latvijas Sieviete [Женщина Советской Латвии]. – Рига, 1963. – № 5. – С. 5.

Будинок-музей Т. Г. Шевченка в Києві. Путівник / Упорядник Косян В. Х. – К. : Мистецтво, 1963. – 24 с. + іл.

Будник М. Мистецька спадщина Тараса / М. Будник // Вечірній Київ. – К., 1963. – 29 травня.

Повідомлення про те, що вийшов 2 том мистецької спадщини Шевченка.

Бутнік-Сіверський Б. С. Три знахідки / Б. С. Бутнік-Сіверський // Україна. – 1963. – № 12. – С. 10–11.

Вандровская Е. Б. Т. Г. Шевченко-художник / Е. Б. Вандровская. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1963. – 62 с.: ил. (в помощь слушателям ун-та культуры).

Васюнович С. Тут він ходив... / С. Васюнович. // Літературна Україна. – 1963. – 13 серпня.

Згадується про перебування Шевченка в Суботіві, Чигирині, де він виконав «Дари в Чигирині 1649 р.», «Селянська родина» та ін.

Великому Кобзареві присвячується // Радянська Україна. – 1963. – 2 січня.

Про видання образотворчої спадщини Шевченка, присвяченої 150-річчю від дня народження.

Владич Л. В. «Живописна Україна» Тараса Шевченка / Л. В. Владич. – К. : Мистецтво, 1963. – 128 с.

Відгуки: Касян В. Кобзареві офорти // Радянська культура. – 1963. – 15 серпня.

Дорошенко Е. П. «Живописная Украина» // В мире книг. – 1964. – № 2. – С. 28.

Островский Г. Книга о Шевченко-художнике // Искусство. – 1964. – № 3. – С. 68–69.

Горобець П. Він був, творив на Полтавщині / П. Горобець // Зоря Полтавщини. – Полтава, 1963. – 10 березня.

Згадуються роботи Шевченка «Повінь», «Хата над водою», «селянське подвір'я», «В Решетилівці», «Будинок І. Котляревського в Полтаві».

Горон В. Книги, малюнки, офорти: до ювілею Кобзаря / В. Горон // Ленінська правда. – 1963. – 4 червня.

Гравюра на шовку // Вечірній Київ. – 1963. – 14 травня.

ДМШ замовив виготовити на нейлоні гравюри Шевченка «В Києві», «Видубицький монастир», «Ліс», «Дуб» та ін.

Державний музей Т. Г. Шевченка. Путівник / Під ред. К. П. Дорошенко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 128 с.: іл.

Державний музей Т. Г. Шевченка в Києві. Путівник / Упоряд. А. П. Прокопенко. – К. : Мистецтво, 1963. – 18 с.: іл.

Дорошенко К. П. В дарунок музею Т. Г. Шевченка / К. П. Дорошенко // Літературна Україна. – 1963. – 10 травня.

Дорошенко К. П. Збірники і монографії про Кобзаря / К. П. Дорошенко // Радянська Україна. – 1963. – 11 серпня.

Про Шевченка-художника.

Дорошенко К. Кобзар у Києві / К. Дорошенко // Радянська жінка. – 1963. – № 12. – С. 12–13.

Про малярські твори Шевченка під час перебування його в Києві у 1843–1846 рр.

До 149-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка // Літературна Україна. – 1963. – 12 березня.

Повідомлення про повне видання живописних і графічних творів Шевченка.

Жур П. Петербург молодого Шевченко / П. Жур // Радуга. – 1963. – № 5. – С. 126–140.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Затенацький Я. Живопис Т. Г. Шевченка / Я. Затенацький // Мистецтво. – 1963. – № 2. – С. 18–19.

Реп.: «Казахський хлопчик, що грається з кішкою».

Іваньо І. Невідомі малюнки Т. Г. Шевченка / І. Іваньо // Літературна Україна. – 1963. – 5 березня.

Про малюнки Шевченка «Старости», «Суворов в останні години життя», «В гаремі».

Канайкіна Н. Шевченківський календар / Н. Канайкіна // Друг читака. – К., 1963. – 8 червня.

В календарі вміщені репродукції з картин, акварелей, офортів Шевченка.

Картина друга Тараса Шевченка // Черкаська правда. – 1963. – 6 вересня.

Дружба Шевченка з Б. Залеським.

Касіян В. І. Мистецтво Тараса Шевченка / В. І. Касіян. – К. : Знання, 1963. – 80 с.

Касіян В. І. Шевченко-художник / В. І. Касіян. – К. : Мистецтво, 1963. – 38 с., 44 іл. (текст укр., рос. англ., нім. і франц. мовами).

Касіян В. Кобзареві офорти / Василь Касіян // Радянська культура. – 1963. – 5 серпня.

Згадується про серію офортів «Живописна Україна».

Кирилюк Є. П. Шевченко, рік 1963 / Є. П. Кирилюк // Робітничка газета. – 1963. – 9 березня.

Про видання «Мистецька спадщина Шевченка».

Кирилюк Є. Шевченків побратим / Є. Кирилюк // Літературна Україна. – 1963. – 19 лютого

Згадка про акварельний портрет.

Костенко В. Напередодні знаменного ювілею / В. Костенко // Соціалістична культура. – К., 1963. – № 3. – С. 3.

Згадка про 800 малярських робіт Шевченка, що зберігаються в музеї Шевченка в Києві.

Лісовий П. Долаючи кордони / П. Лісовий // Закарпатська правда. – 1963. – 9 березня.

Говориться про журнал, виданий 1927 р., де вміщені репродукції з картин Шевченка.

Луценко І. Книга про великого Кобзаря / І. Луценко // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1963. – 8 березня.

Про путівник В. Уварової, де згадуються малюнки Шевченка.

Малюнок Т. Г. Шевченка // Робітничка газета. – 1963. – 28 липня.

Згадується про портрет Н. Ф. Савичева роботи Шевченка 1852 р.

Малишевський І. Альбом графічної Шевченкіани / І. Малишевський // Шлях Ілліча. – Васильків (Київська обл.), 1963. – 12 вересня.

Про перші графічні зображення Шевченка В. Штернбергом «Вместо чая мы побились».

Мацапура М. І. Друзі Кобзаря / М. І. Мацапура // Радянська культура. – 1963. – 10 березня.

Про малюнки, виконані Шевченком в Аральській експедиції.

Місюра-Вердоні В. «Казахська Катя» / В. Місюра-Вердоні // Радянська культура. – 1963. – 26 жовтня.

Згадується про малюнок Шевченка «Казашка Катя».

Непорожній О. Одна тема – дві книжки / О. Непорожній // Літературна Україна. – 1963. – 19 березня.

Про путівник В. Уварової та П. Білецького «Шевченко в Києві».

Облога П. Гострим оком дослідника / П. Облога // Радянська культура. – 1963. – 10 березня.

Навчання Шевченка у Ширяєва, Я. Рустема, малюнок «Жіночий бюст».

Паламарчук Г. П. Зустрічі через століття. Шевченкові малюнки в Польщі / Г. П. Паламарчук // Радянська культура. – 1963. – 26 січня.

Також: Находка в Польше // Огонек. – М., 1964. – № 11. – С. 16.

Панченко В. Вшановуємо великого Кобзаря: до 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка / В. Панченко // Деснянська правда. – 1963. – 12 червня.

Про перебування Шевченка на Чернігівщині і малюнки, виконані там.

Пирожко С. Як живий з живими / С. Пирожко // Радянська Волинь. – Луцьк, 1963. – 8 березня.

Про експозицію меморіального будинку-музею Т. Г. Шевченка. Згадка про Шевченкові художні твори.

Поет, художник, революціонер // Календар колгоспника на 1964 р. – К. : Держсільгоспвидав УРСР, 1963. – С. 40.

Попов П. М. До питання про Шевченка як художника-літографа / П. М. Попов // Збірник праць одинадцяті наукової шевченківської конференції. – К. : АН УРСР, 1963. – С. 140–157.

Пулатов А. Унікальний портрет / А. Пулатов // Правда Востока. – 1963. – 7 марта.

Рильський М. Серйозна річ мистецтво / М. Рильський // Радянська культура. – К., 1963. – 31 березня.

Згадка про Шевченків офорт «Дари в Чигирині».

Розум В. Великий Кобзар на Васильківщині / В. Розум // Шлях Ілліча. – Васильків (Київська обл.), 1963. – 4 червня.

Про фастівський альбом 1845 р., розкопки могил Переп'яти і Переп'ятихи.

Рябий М. Видатний художник [Т. Г. Шевченко] / М. Рябий // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1963. – 9 березня.

Скарб Уральська // Радянська Україна. – 1963. – 17 серпня.

Стеценко Л. Грушківська знахідка / Л. Стеценко // Дніпро. – 1963. – № 10. – С. 109–110.

Стратілат І. Тут жив Кобзар / І. Стратілат // Молода гвардія. – 1963. – 5 квітня.

Під час перебування Шевченка в Седневі на Чернігівщині, він виконує малюнки «Коло Седнева», «В Седневі», «Чумаки серед могил».

Стратілат І. Шевченківський дуб у Седневі / І. Стратілат // Літературна Україна». – 1963. – 10 грудня.

Згадується про перебування Шевченка у Седневі на Чернігівщині. Збереглись написані ним тут краєвиди «Коло Седнева», «В Седневі» та ін.

Стратілат І. Дуб Шевченка у Седневі / І. Стратілат // Колгоспне село. – 1963. – 10 квітня.

Згадка, що Шевченко малював під дубом у Седневі.

Судак В. О. Безсмертні малюнки Шевченка / В. О. Судак // Молодь України. – К., 1963. – 9 березня.

Про малюнки Шевченка, виконані в перші роки заслання.

Судак В. О. Музыка в житті і творчестві Т. Г. Шевченка / В. О. Судак // Радуга – 1963. – № 9 – С. 127–141.

Згадка про написання Шевченком під час перебування у Седневі портрета І. І. Лизогуба.

Таранущенко С. Жіночий портрет Шевченка / С. Таранущенко // Вітчизна. – К., 1963. – № 10. – С. 218–219.

Про малюнок «Казашка Катя».

Тесля А. Редкий портрет / А. Тесля // Учительская газета. – 1963. – 21 июня.

У 1928 р. в Ташкенті С. С. Галянт придбав автопортрет Шевченка і «Кобзар» 1840 р. Ці реліквії подарував він музею Т. Шевченка. На звороті – автопортрет та вирізка з історією цього автопортрета.

Травушкін В. На малюнках – Олександр Суворов / В. Травушкін // Робітничая газета. – 1963. – 24 грудня.

Згадується про ілюстрації Шевченка до книги М. О. Полевого «Історія Суворова».

Т. Г. Шевченко. Автопортрети: комплект репродукцій / Упорядник і автор тексту Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1963. – 4 с. + 12 іл.

Т. Г. Шевченко: Бібліографія літератури про життя та творчість: у 2-х томах / Склали: І. З. Бойко, Г. М. Гімельфарб, М. В. Булавицька, Л. В. Беляєва, К. Є. Скокан. – Т. 1. (1839-1916). – 423 с.; Т. 2 (1917–1959). – 603 с. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963.

Умирбаєв Е. «Казашка Катя» / Е. Умирбаєв // Правда України. – 1963. – 21 листопада.

Також: Ее звали Катей Караиз // Казахстанская правда. – 1963. – 19 декабря.

Унікальний автопортрет Кобзаря // Радянська Волинь. – Луцьк, 1963. – 24 лютого.

*Про автопортрет Шевченка, який зберігається у пенсіонера-вчителя
Узбецької РСР С. С. Гаялнта.*

Унікальний автопортрет великого Кобзаря // Вечірній Київ. – 1963. – 23 березня.

Згадка про автопортрет Шевченка періоду заслання.

Унікальний автопортрет великого Кобзаря // Радянська культура. – 1963. – 31 березня.

Художня виставка до 100-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка. Живопис. 20 листівок. – К. : Мистецтво, 1963.

Чабров Г. Н. Первое скульптурное изображение туркмена / Г. Н. Чабров // Туркменская искра – 1963. – 26 марта.

Про скульптурні твори з казахів Шевченка.

Чабров Г. Н. Изобразительные источники по истории Средней Азии и Казахстана XVIII – первая половина XIX ст.: докторская диссертация / Г. Н. Чабров. – Ташкент, 1963.

Про портрет Х. Вернера.

Чабров Г. Н. Первое скульптурное изображение туркмена / Г. Н. Чабров // Туркменская искра. – 1963. – 26 марта.

Шевченко – перший скульптор, що зобразив казахів.

Чернова Б. Н. // Соціалістична Харківщина. – 1963. – 24 березня.
Згадка про малярську творчість Шевченка періоду заслання, сепію «Казахські діти – байгуші».

Шевченківський календар // Радянська культура. – 1963. – 6 червня.

Широко представлена живописна спадщина Кобзаря, репродукції відомих картин.

Шевченко Т. Г. Акварелі: репродукції / Текст Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1963. – С. 12: табл.

Шевченко-художник // Матеріали наукової конференції, присвяченої 100-річчю з дня смерті Т. Г. Шевченка. – К. : Мистецтво, 1963. – 140 с.: іл.

Зі змісту: Вступ. – С. 3–4; Сак Я. Т. Г. Шевченко і західноєвропейська худ. культура. – С. 5–17; Пелькіна Л. Т. Г. Шевченко і російська художня культура. – С. 18–23; Касіян В. Нове в дослідженні мистецької спадщини Т. Шевченка. – С. 24–33; Раєвський С. З творчої лабораторії Шевченка-художника. – С. 34–44; Членова Л. До питання про серію «Притча про блудного сина». – С. 45–55; Тарануценко С. Нотатки до проблеми «Тарас Шевченко – пейзажист». – С. 56–70; Мацапура М. Портрет В. А. Жуковського пензля Т. Г. Шевченка. – С. 71–83; Попова Л. Шевченко і Л. М. Жемчужников. – С. 84–97; Міляєва Л. Т. Г. Шевченко і К. О. Трутовський. – С. 98–106; Ілюстрації. – С. 107–134; Перелік ілюстрацій – С. 135–136.

Відгуки: Янко Д. Нове дослідження. – К. : Мистецтво, 1964. – № 6. – С. 34.

1964 рік.

Абрамовичюс В. Тарас Шевченко и Вильнюс: Очерк с репродукциями его произведений / В. Абрамовичюс. – Вильнюс, 1964. – 80 с.

Абрамавичюс В. И древний Вильнюс голову склоняет / В. Абрамавичюс // Правда України. – 1964. – 27 мая.

Абрамавичюс В. Вечное живое имя / В. Абрамавичюс // Советская Литва. – 1964. – 8 марта, портр.

Про Шевченка-художника.

Абрамавичюс В. Тарас Шевченко и Вильнюс / В. Абрамавичюс // Вечерние новости. – 1964. – 9 марта.

Про Шевченка-художника.

Абрамавичюс В. Тарас Шевченко и Вильнюс / В. Абрамавичюс // Художественная литература. – 1964. – С. 79.

Про роботи Шевченка «Жіноча голівка», «Щасливий ловець», «Портрет батька» та ін.

Агынбай А. Тарас Шевченко-художник / А. Агынбай // Амударья. – 1964. – № 3. – С. 20–21.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Муйнак», «Крутий беріг Аральського моря».

Азрельян П. Плакат Т. Г. Шевченко / П. Азрельян // Индустриальное Запорожье. – 1964. – 23 февраля.

Про надрукування репродукцій з творів Шевченка на плакаті.

Аллов О. Канада вшановує пам'ять Кобзаря / О. Аллов // Радянська Україна. – 1964. – 1 серпня.

В Канаді експонуються ювілейні виставки, на яких є літографії з малюнків Шевченка.

Алянський Ю. История одной коллекции / Ю. Алянський // Литературная газета. – 1964. – 1 февраля.

Про малюнки Шевченка, що належали Є. Є. Рейтерну.

Афанасьев П. Тогда не пели тут... / П. Афанасьев // Труд. – М., 1964. – 8 марта.

Про участь в Аральській описовій експедиції Шевченка як художника.

Багрич М. І. Т. Г. Шевченко. Бібліографічний покажчик (1917–1963). Вступна стаття Ф. К. Сарани / М. І. Багрич. – Х. : Редакційно-видавничий відділ Книжкової палати УРСР, 1964. – 154 с.

Бажан Г. Чолом тобі, Тарасе! / Г. Бажан // Зоря Полтавщини. – 1964. – 11 січня.

В залах ДМШ експонуються оригінальні мистецькі твори Шевченка.

Базилівський М. Барвами життя / М. Базилівський // Радянська Україна. – 1964. – 4 лютого.

Згадка про «Живописну Україну».

Базилівський М. «Живописна Україна» Т. Г. Шевченка у літературній критиці 40–60 рр. ХІХ ст. / М. Базилівський // Світова велич Т. Г. Шевченка. Тези доповідей Республіканської міжвузівської наукової сесії, присвяченої 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка (17–19 березня 1964 р.). – К. : Вид-во КДУ, 1964. – С. 50–51.

Базилівський М., Владич Л. «Живописна Україна» Тараса Шевченка / М. Базилівський, Л. Владич // Україна. – 1964. – № 10. – С. 14.

Баканідзе О. Наследие поета-художника / О. Баканідзе // Зоря Востока. – 1964. – 5 марта.

Баланцева Л. Русский Рембрандт / Л. Баланцева // Ставропольская правда. – 1964. – 7 марта.

Репр.: «Кара шпірутенами».

Балаханов Г. Сбылись мечты Кобзаря / Г. Балаханов // Комсомольское племя. – 1964. – 11 марта.

Про Шевченка-художника.

Бандурак В. І золотої й дорогої... / В. Бандурак // Ленінська мо­лодь. – Львів, 1964. – 24 травня.

Згадка про малярську творчість Шевченка в Аральській експедиції.

Баранова М. Доля жінки в творах поета / М. Баранова // Зоря Полтавщини. – 1964. – 1 червня.

Згадка про картину «Катерина».

Барвінок І. Живий слід на землі / І. Барвінок // Радянська культура. – 1964. – 26 березня.

В колекції вчителя М. П. Розумовського 126 репродукцій творів Шевченка.

Батіг М. Шевченко-художник / М. Батіг // Вільна Україна. – 1964. – 21 лютого.

Белогуб И. Т. Г. Шевченко-художник / И. Белогуб // Ворошиловградская правда. – 1964. – 6 мая.

Бессмертная муза. Юбилейная сессия в Академии наук Армянской ССР // Коммунист. – 1964. – 10 марта (АрмТАГ).

Про Шевченка-художника як попередника російських художників-передвижників.

Беседін С. Великий художник правди / С. Беседін // Соціалістична Харківщина. – 1964. – 8 березня.

Репр.: «Діти-байгуші», «Портрет Кейкуатової», «Портрет А. Олдріджа».

Беседін С. Художник правди / С. Беседін // Прапор. – 1964. – № 3. – С. 82–83.

Репр.: «Діти-байгуші», «Портрет Ф. Толстого».

Бережанський К. Над Іквою / К. Бережанський // Вільне життя. – Тернопіль, 1964. – 9 березня.

Бережний М. Сторінка в шевченкіані / М. Бережний // Літературна Україна. – 1964. – 15 травня.

Розповідь про нездійснений задум О. Савченка фільму «Шевченко-художник» за його сценарієм.

Белмене А. Тарас Шевченко-художник / А. Белмене // Сїпа [Борьба]. – Рига, 1964. – 7 марта.

Беляускас Ф., Мещеряков В. На родине Тараса Шевченко / Ф. Беляускас, В. Мещеряков // Советская Литва. – 1964. – 25 марта.

Про Шевченка-художника.

Белашова Е. Ф. Сбылись мечты Тараса / Е. Ф. Белашова // Правда Украины. – К., 1964. – 3 июля.

Про значення творчості Шевченка як новатора, одного з засновників демократичного живопису.

Белецкий А. И., Дейч А. И. Тарас Шевченко: критико-биографический очерк / А. И. Белецкий, А. И. Дейч. – 2-е изд., пересмотренное. – М. : Изд-во «Просвещение», 1964. – С. 17–20.

Репр.: «Автопортрет 1840 р.», «Катерина», «Байгуші», «Берег Аральського моря», «Кара шпигунками», «Портрет М. С. Щепкина», «Автопортрет 1860 р.».

Белецкий П. Могучий реализм (Шевченка-художника) / П. Белецкий // Советская культура. – 1964. – 7 марта.

Бекбаулов У. Следы не стираются (к 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко) // Вестник Каракалпакского филиала АН УЗССР. – 1964. – № 1. – С. 89–90.

Безхутрий М. Алмаз у кожусі / М. Безхутрий // Україна. – 1964. – № 10. – С. 11.

Безхутрий М. Чий же твір?... / М. Безхутрий // Україна. – 1964. – № 3. – С. 15.

Спроба довести належність пензлю Шевченка картини «Дівчина за умиванням», що зберігається в Харкові.

Безхутрий М. Як було знайдено скарб / М. Безхутрий // Соціалістична Харківщина. – 1964. – 1 червня.

Історія знахідки картини, де зображено дівчину за умиванням. Картина виконана учнем К. Брюллова. і в сім'ї власниці – О. А. Бочарової – притиснується Шевченкові. Картина знаходиться у шевченківському розділі Харківського художнього музею.

Бокун В. История одного портрета / В. Бокун // Днепровская Правда. – 1964. – 12 января.

Згадка про навчання Шевченка у Академії мистецтв.

Большаков Л. Н. Нарисовано в Оренбурге / Леонид Большаков // Комсомольское племя. – 1964. – 11 марта.

Про твори Шевченка періоду 1849–1850 рр. Репродукції: автопортрет, портрет Племянникова, портрет Бларамберг.

Большаков Л. Н. Снова за поиски / Леонид Большаков // Рабочая газета. – 1964. – 8 марта.

Згадка про малюнки Шевченка періоду його перебування на засланні.

Большаков Л. Н. Беды и загадки Орского архива / Леонид Большаков // Рабочая газета. – 1964. – 26 февраля.

Большаков Л. Н. Дело вдовы Исаевой / Леонид Большаков // Рабочая газета. – 1964. – 6 марта.

Большаков Л. Н. По следам Оренбургской зимы / Леонид Большаков // Урал. – 1964. – № 3. – С. 141–166.

Бондаренко А. Шевченко і Черкащина. / А. Бондаренко // Черкаська правда. – 1964. – 9 березня.

Етюд Шевченка «Понад Россю», «В Корсуні» та ін.

Ботько І. Пензлем і різцем / І. Ботько // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1964. – 9 березня.

Значення мистецької спадщини Шевченка і її вплив на роботу херсонських художників.

Бровар Д. Т. Г. Шевченко в Решетилівці / Д. Бровар // Зоря Полтавщини. – 1964. – 26 січня.

Репр.: «В Решетилівці».

Брудник М. Мистецька спадщина / М. Брудник // Закарпатська Правда. – 1964. – 12 січня.

Про видання мистецької спадщини великого Кобзаря. Це перше зібрання живописних і графічних творів Шевченка.

Брат наш, друг наш. Сборник статей к 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченка / Ред. коллегия М. Базорбнева и др. – Алма-Ата : Изд. АН Каз. ССР, 1964. – 207 с.: ил. (АН Казах. ССР. Ин-т литературы и искусства им. Т. О. Ауэзова.).

Брагаль Ч. Т. Г. Шевченко / Ч. Брагаль // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 445.

Згадка про навчання в Академії мистецтв.

Бузулук О. І тепле слово і пошана / О. Бузулук // Радянська культура. – 1964. – 14 травня.

Згадка про першу на Словаччині велику тематичну виставку «Шевченко-художник» та репродукції мистецьких творів Кобзаря в спеціальному номері «Дружно вперед».

Коротко про Шевченка-художника.

Бутенас Ю. Несклонивший головы // Вечерние новости. – 1964. – 9 марта. (1814. Юбилей великого Кобзаря. 1964)

Про Шевченка-художника.

Білецький Ф. Гуманізм великих сердець / Ф. Білецький // Літературна Україна. – 1964. – 27 травня.

Згадка про ілюстрацію «Король Лір» роботи Шевченка. В тексті репродукція гальваноакустика Шевченка.

Белецкий П. Могучий реализм / Платон Белецкий // Советская культура. – 1964. – 7 марта.

Про Шевченка-художника.

Белецкий А. И., Дейч А. И. Тарас Шевченко: критико-биографический очерк / А. И. Белецкий, А. И. Дейч. – 2-е изд., пересмотренное. – М. : Просвещение, 1964. – 159 с.

Блюміна І. Барвисті полотна / Ірина Блюміна // Вечірній Київ. – 1964. – 22 травня.

Беляева Л. В. Бібліографічний список дисертацій та авторефератів про Т. Г. Шевченка (1939–1963) / Склала Л. В. Беляева // Радянське літературознавство. – 1964. – № 2. – С. 149–152.

Вервес Г. Д. Т. Г. Шевченко і Польща / Г. Д. Вервес. – К. : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1964. – 192 с.

Про можливе відвідання Шевченком лекцій Я. Рустема. Про навчання у Ширяєва.

Венцлова А. Кобзарь шагає по планеті / А. Венцлова // Советская Литва. – 1964. – 10 марта.

Згадується і як художник.

Венцлова А. Тарас Шевченко в Литві / А. Венцлова // Шевченко и мировая культура. – М. : Наука, 1964. – С. 152–154.

Згадка про навчання живопису у професора Й. Рустемаса.

Вечно живой в памяти народной // Индустриальное Запорожье. – 1964. – 10 марта.

На мітингу у Києві виступив Б. Є. Патон, який говорив про Шевченка академіка-гравера.

Великий Кобзарь // Художник. – 1964. – № 5. – С. 2–3.

Репр.: «Автопортрет 1858 р.».

Виставка, присвячена Т. Г. Шевченку // Радянська культура. – 1964. – 17 вересня.

Про те, що у виставковому залі Національного інституту красних мистецтв Мексики відкрилася виставка, присвячена життю і творчості Шевченка, де експонувалися репродукції його відомих картин.

Виставка, присвячена Т. Шевченку // Київська зоря. – 1964. – 29 грудня.

Згадка про Шевченка-художника.

Виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Закарпатська правда. – 1964. – 9 березня.

Республіканська художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. Значення художньої спадщини Шевченка.

Виставка «Шевченко-художник» // Радянська Житомирщина. – 1964. – 22 січня.

Виноградов А. На всех языках... Ленинград / А. Виноградов // Радянська культура. – 1964. – 8 марта.

Шевченко і Петербург.

Вітз І. Тарас Шевченко-художник / Ігнаці Вітз // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. – № 3. – С. 236–238.

Вітрук В. [Б. Н.] / В. Вітрук // Ленінська молодь. – Львів, 1964. – 16 лютого.

Фотографія марки з репродукціями автопортрета Шевченка 1840 р. та зарисовки хати його батьків.

Видатний художник // Комсомольська комуна. – 1964. – 7 березня. Шевченко-художник. Академічні роботи Шевченка.

Вічно живий // Прапор комунізму. – Тараща, 1964. – 30 травня. Огляд експозиції ДМШ та мистецьких творів Шевченка.

Відкриття республіканської художньої виставки // Деснянська правда. – 1964. – 9 березня.

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Владич Л. Один из первых / Леонид Владич // Огонёк. – 1964. – № 11. – С. 16.

Шевченко як ілюстратор. Про «Живописну Україну».

Владич Л. Автопортрети Тараса Шевченка / Л. Владич // Радуга. – 1964. – № 3. – С. 116–122.

// Радуга. – 1964. – № 5. – С. 131–141.

Автопортрети 1840, 1843, 1845, 1847, 1849 (3), «Шевченко малює товариша» та їх репродукції.

Владич Л. 3 позиції сучасності / Л. Владич // Радянська культура. – К., 1964. – 26 квітня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Внучкова Л. І. «Судня рада» [офорт Т. Шевченка] / Л. Внучкова // Робітнича газета. – 1964. – 22 січня.

Воронов И. Я. Живописная Украина / И. Я. Воронов // Огонёк. – 1964. – № 31. – С. 8, ил. цв. портр.

Про виставку з нагоди 150-річчю з дня народження Т. Шевченка в Центральному виставковому залі Москви. (1964. Липень).

Володар дум народних // Друг читача. – К., 1964. – 7 березня.

Про Шевченка-художника.

Габбиров Н. Художник-реалист (к 150-летию со дня смерти) / Нуроддин Габбиров // Коммунист. – 1964. – 8 марта.

Галаганов А. Шли письма Кобзаря... / А. Галаганов // Советская Кубань. – 1964. – 3 апреля.

Про автопортрет Шевченка, подарований Кобзарем Я. Г. Кухаренку.

Галинський С. Чарівний пензель / С. Галинський // Зоря. – 1964. – 9 березня.

Про Шевченка-художника.

Ганжа В. Ним оспіваний Кос-Арал / В. Ганжа // Прапор перемоги. – 1964. – 9 березня.

Про творчість Шевченка під час Аральської експедиції.

Гасанова Є. Кобзареві малюнки / Є. Гасанова // Вінницька правда. – 1964. – 14 березня.

Про ілюстрування книги «Історія А. В. Суворова».

Гасанова Є. Правдиво і оригінально / Є. Гасанова // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1964. – 7 березня.

// Вінницька правда. – 1964. – 14 березня.

Гасанова Е. Редкие рисунки поэта / Е. Гасанова // Знамя. – 1964. – 8 марта.

Згадка про ілюстрування книги «История А. В. Суворова» в 1843 р. Шевченком.

Гейне А. З рецензії на твори Шевченка в перекладах Юлії Віргинії / Анзельма Гейне // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 172–173.

Згадка про навчання в Петербурзькій академії мистецтв та малярські твори періоду заслання.

Гензелис Б. Поет, художник, революціонер Тарас Шевченко 1814–1864 / Б. Гензелис // Комсомольская правда. – 1964. – 7 марта.

Портрет.

Говдя П. Великий син українського народу / П. Говдя // Искусство. – 1964. – № 3. – С. 7–13.

Роль Шевченка в розвитку образотворчого мистецтва.

Репр.: «Автопортрет 1840», «Судня рада», «Кара шпіцрутенами», «Катерина» та ін. Згадуються малярські роботи Шевченка «Байгуші», «Казашка Катя».

Говдя П. Образ та його втілення / Петро Говдя // Радянська культура. – 1964. – 12 квітня.

Характерною рисою творчості Шевченка-художника саме і є вміння створити узагальнений художній образ в офортах «Живописної України», серії «Блудний син» бачимо, як від конкретно-індивідуального художник підноситься до створення образу дійсності.

Говдя П. Портрет великого друга / П. Говдя // Вечірній Київ. – 1964. – 3 січня.

Шевченко Портрет М. С. Щепкіна.

Горобець П. Митець пензля [Т. Шевченко] / П. Горобець // Зоря Полтавщини. – 1964. – 21 лютого.

Горький О. М. Уривки з книги «Історія російської літератури» / О. М. Горький // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ. – Т. 1. – 1964. – С. 382–384.

Є згадка про діяльність Шевченка-живописця.

Горленко В. Розповідають поштові мініатюри / В. Горленко // Робітничая газета. – 1964. – 31 травня.

На марках, конвертах, випущених до ювілею, репродукуються автопортрети Шевченка 1840–1860 рр.

Гордість і слава трудового люду. Урочисте засідання представників партійних, радянських і громадських організацій, присвячене 150-річчю з дня народження великого українського поета, художника, революціонера-демократа Т. Г. Шевченка // Київська правда. – 1964. – 10 березня.

Гордиенко Л. Большая дружба / Л. Гордиенко // Южная правда. – Николаев, 1964. – 26 февраля.

Про Шевченка і Щепкіна. Про подарунок акторові автопортрета Шевченка 1857 р.

Гордієнко Л. Велика дружба / Л. Гордієнко // Нікопольська правда. – Нікополь, 1964. – 3 березня.

Глинський І. Шевченко на Поділлі / І. Глинський // Вінницька правда. – 1964. – 8 січня.

Про закінчення Академії мистецтв у 1845 р.

Глуценко М. Безмежна любов // Вечірній Київ. – 1964. – 9 березня.

Вплив Шевченка на творчість радянських художників.

Граши А. Живой огонь поэзии / Ашот Граши // Правда. – 1964. – 9 марта.

Гуманізм поезії і живопису Шевченка.

Григорьев В. Распространитель прекрасного / В. Григорьев // Комсомольское знамя. – 1964. – 30 января.

Про майстерність Шевченка-художника.

Григор'єва Г. Тут створювалися «Лілея» і «Русалка» // Прапор перемоги. – 1964. – 9 березня.

Про роботу Шевченка над альбомом «Живописна Україна» під час перебування в Києві навесні і влітку 1946 р.

Давидова Є. Селянська родина / Є. Давидова // Робітнича газета. – 1964. – 14 січня.

Про картину «Селянська родина».

Дарунок ювілеєві // Молодь України. – К., 1964. – 9 березня.

Республіканська художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. Значення мистецької спадщини Шевченка.

Джавахишвили І. Глибокие корни. Живопись Т. Г. Шевченко и грузинские художники / И. Джавахишвили // Тбилиси. – 1964. – 28 июля. – С. 3.

Дейч А. Великий певец украинского народа / Александр Дейч // Советская Калмыкия. – 1964. – 8 марта.

Короткий огляд життя і творчості поета і художника Шевченка.

Дейч А. Великий певец украинского народа / А. Дейч // Звезда. – 1964. – 8 марта.

Короткий огляд життя і творчості поета і художника Шевченка.

Дейч А. Великий певец украинского народа / А. Дейч // Московский комсомолец. – 1964. – 8 марта.

Короткий огляд життя і творчості поета і художника Шевченка.

Дни Великого Кобзаря. В Литве // Комсомольская правда. – 1964. – 7 марта.

Згадка і як про художника.

Добролежа М. Пензель новатора, бунтаря [Т. Шевченка] / М. Добролежа // Кіровоградська правда. – 1964. – 3 березня.

Доля Каті-Каракоз // Вечірній Київ. – 1964. – 29 січня.

Доля Каті-Каракоз // Київська правда. – 1964. – 5 лютого.

Доля Каті-Каракоз // Робітничка газета. – 1964. – 17 січня.

Дорошенко К. Незлим, тихим словом. Державний музей Т. Г. Шевченка в Києві / К. Дорошенко // Молодь Закарпаття. – 1964. – 9 березня.

Зібрання малюнків Шевченка в музеї Шевченка.

Дорошенко Е. П. Память о Кобзаре / Е. Дорошенко // Волжская коммуна. – 1964. – 8 марта.

Про Шевченка-художника.

Дорошенко Е. Великий поэт и художник / Е. Дорошенко // Крымская правда. – 1964. – 9 марта.

До славного ювілею // Червоний прапор. – 1964. – 24 січня.

Про дослідження Е. Умірбаєва про долю дівчини Каті Каракоз, зображеної Т. Шевченком на малюнку «Казашка Катя».

Дубенко С. Поки сонце з неба сяє... / С. Дубенко // Радянська освіта. – К., 1964. – 27 травня.

Короткий виклад діафільму «Т. Шевченко-художник».

Жаборюк А. А. Ознайомлення учнів з мистецькою спадщиною Т. Шевченка / А. А. Жаборюк // Українська мова і література в школі. – 1964. – № 2. – С. 33–44.

Жизнь и творчество Т. Г. Шевченко. Материалы для выставки в школе и детской библиотеке. – М.: Детгиз, 1964. – 80 с.: ил.

Жук В., Суховська З. Т. Г. Шевченко на Полтавщині / В. Жук, З. Суховська // Зоря Полтавщини. – 1964. – 6 березня.

Згадка про малюнки «Будинок Котляревського у Полтаві», «У Решетилівці», серію «Живописна Україна», портрети подружжя Закревських та ін.

Жур П. В. Шевченковский Петербург / Петр Жур. – Ленинград : Лениздат, 1964. – 287 с.

З скарбниці творів Т. Г. Шевченка // Наука і життя. – 1964. – № 3. – С. 5.

Про малюнки Шевченка «Шевченко серед товаришів», «Прощання Суворова з солдатами в Тульчині».

Завжди з нами // Вільне життя. – Тернопіль, 1964. – 6 березня.

До 150-річчя з дня народження Шевченка дуже зріс потім на шевченкознавчу літературу та репродукції мистецьких творів.

За українськими меридіанами – твої далі всесвітні // Літературна Україна. – 1964. – 9 березня.

Згадка про Шевченка як художника.

Замечательный подарок художников // Комсомольское знамя. – 1964. – 9 марта.

Республіканська художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. Значення мистецької спадщини Шевченка.

Затенацький Я. П. Тарас Шевченко и русская художественная культура / Я. Затенацький // Искусство. – 1964. – № 3. – С. 15–21.

Репр.: «Портрет П. К. Клодта», «Портрет Ф. П. Толстого», «Портрет М. С. Щепкина», «Дари в Чигирині».

Затенацький Я. П. Тарас Шевченко і російське мистецтво / Я. П. Затенацький. – К. : Знання, 1964. – 40 с.

Затенацький Я. П. Чий портрет копіював Тарас? / Я. Затенацький // Радянська культура. – 1964. – 2 квітня.

Про малюнок Шевченка «Погруддя жінки».

Затенацький Я. П. Народні основи творчості Шевченка-художника / Я. П. Затенацький // Народна творчість та етнографія. – К., 1964. – № 2. – С. 26–31.

Репр.: «Автоілюстрація до поеми «Невольник»», «Селянська родина», «Катерина», «В Решетилівці», «Байгуші».

Зарьян Н. Властелин в царстве духа / Наире Зарьян // Коммунист. – 1964. – 10 марта.

Органічна єдність творчості поета і художника Шевченка, боротьба проти кріпосництва.

Захарчук О. Твори сучасників Т. Г. Шевченка / О. Захарчук // Вечірній Київ. – К., 1964. – 18 листопада.

У ДМШ відкрито виставку творів сучасників Шевченка – Я. Рустема, Ф. Лампі, в яких він учився, І. М. Сошенка, В. Штернберга та ін. По цих творах можна уявити мистецьке оточення Шевченка та його значення для розвитку мистецтва.

Земкевич Р. Тарас Шевченко і Білоруси / Ромульд Земкевич // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 1. – С. 421.

Про статтю Р. Подберезького, де йдеться про мистецьку творчість Шевченка, вміщену в газеті «Tygodnik Petersburski». – 1844. – С. 569 (стаття «Україна живописна»).

Земницький В. В фондах Пушкинского дома / В. Земницький // Южный Урал. – Оренбург, 1964. – 8 марта.

В фондах Пушкінського дому знайдено ряд робіт Шевченка, серед яких – портрет братів Лазаревських, Платона і Ганни Закревських.

Зиедайн В. Кисть и резец kobzara / В. Зиедайн // Советская Молодежь. – 1964. – 8 марта (№ 49).

Про Шевченка-художника.

Зиемницки В. Из собрания Пушкинского дома / В. Зиемницки // Czerwonj Sztandar [Красное Знамя]. – Вильнюс, 1964. – 6 марта.

Про акварелі та олівцеві рисунки Шевченка.

Іваньо І. Великий художник / Іван Іваньо // Вітчизна. – К., 1964. – № 5. – С. 156–160.

Иванцова Н. Великий художник / Н. Иванова // Ленинская правда. – 1964. – 9 марта.

Про значення Шевченка-художника.

Ильина М. Ключевская К. Где Днипро и Кручи... / М. Ильина, К. Ключевская // Ленинградская правда. – 1964. – 8 марта.

Робота Шевченка «Казашка Катя».

Ільський Х. Москва у переддень ювілею / Х. Ільський // Літературна Україна. – 1964. – 3 березня.

Повідомлення М. Комісарова про підготовку до відкриття меморіальної майстерні Шевченка в Ленінграді.

Йогамсон Б. Могучий талант художника / Б. Йогамсон // Правда. – 1964. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника

Його славить вся земля. Урочисте засідання, присвячене 150-річчю з дня народження великого Кобзаря // Вільна Україна. – 1964. – 11 березня.

Промова народного художника СРСР Б. Йогансона про Шевченка-художника.

Казанджян Р. В школе им. Т. Г. Шевченко / Р. Казанджян // Երեւանի Երեւան [Вечерний Ереван]. – Ереван, 1964. – 27 февраля. (вірмен. мовою)

Згадується альбом «Шевченко-художник» з репродукціями його автопортретів і картин.

Каталог выставки, посвященной 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко. – Алма-Ата. – 1964. – 44 с.

Каковський К. Г. Т. Г. Шевченко як художник / К. Г. Каковський // Тези доповідей науково-теоретичної конференції Української сільськогосподарської академії, присвяченої 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. – К., 1964. – С. 22–24.

Камілар Є. Невгасимий вогонь / Єусебіу Камілар // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 292.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Карасева Н. Юбилейные дни в стране / Н. Карасева // Труд. – 1964. – 6 марта.

Касиян В. Живописное наследие Т. Г. Шевченко / В. Касиян // Шевченко и мировая культура. – М. : Наука, 1964. – С. 96–112.

Репр.: «Портрет Кейкуатової», «Казашка Катя».

Касиян В. В венок Прометею / В. Касиян // Красная звезда. – 1964. – 8 марта.

Вплив Шевченка на творчість нар. худ. СРСР В. Касіяна, популяризація ним творчості Шевченка-художника.

Касиян В. В семье вольной, новой. Юбилейная художественная выставка, посвященная 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко // Искусство. – 1964. – № 10. – С. 13–21.

Касиян В. Народный художник / В. Касиян // Коммунист. – 1964. – № 2. – С. 65–69.

Касиян В. Офорти Тараса Шевченка / В. Касиян. – К.: Мистецтво, 1964. – 160 с.: іл.

Відгуки: Болясний І. Сила художника // Вітчизна. – К., 1964. – № 8. – С. 210–211.

Касиян В. И. Тарас Шевченко-художник / В. Касиян // Прос-тор. – Алма-Ата, 1964. – № 3. – С. 57–59.

Кайюа Р. На берегах Аральського моря / Р. Кайюа // Кур'єр ЮНЕ-СКО. – 1964. – № 5. – С. 14–15: 2 іл.

Каталог виставки, посвященої 150-летию со дня рождения Т. Г. Шевченка. – Алма-Ата, 1964. – 44 с.

Кінько А. Вчителі малого Тараса / Андрій Кінько // Радянська освіта. – 1964. – 26 лютого.

Про Шевченка-художника.

Килимник О. Молодость Кобзаря / Олег Килимник // Правда України. – 1964. – 27 лютого.

Про Шевченка-художника.

Кирилюк Є. П. Тарас Шевченко. Життя і творчість / Є. П. Кирилюк. – 2-е вид., доп. й перероблене. – К. : Держ. вид-во худ. літератури, 1964. – 652 с. : іл.

Кирилюк Є. 3 глибин народних / Є. Кирилюк // Кіровоградська правда. – 1964. – 9 березня.

Короткий огляд життя і творчості Шевченка поета і художника.

Кирилюк Є. Велетень людської культури // Радянська Донеччина. – 1964. – 9 березня.

// Вільне життя. – Тернопіль, 1964. – 9 березня.

Короткий огляд життя і творчості художника і поета Шевченка.

Кирилюк Є. Великий син України / Є. Кирилюк // Закарпатська правда. – 1964. – 9 березня.

Короткий огляд життя і творчості художника і поета Шевченка.

Кирилюк Е. Из глубин народных / Е. Кирилюк // Советская Эстония. – 1964. – 8 марта.

Короткий огляд життя і творчості художника і поета Т. Г. Шевченка.

Кирилюк Є. 3 глибин народних / Є. Кирилюк // Прапор перемоги. – 1964. – 4 березня.

Шевченко поет та художник.

Кирилюк Є. 3 глибин народних / Є. Кирилюк // Черкаська правда. – 1964. – 7 березня.

Шевченко поет та художник.

Кобеляцький С. Шевченко з нами / С. Кобеляцький // Черкаська правда. – 1964. – 27 травня.

Відкрилася меморіальна кімната-майстерня Т. Г. Шевченка в Ленінграді. Туди з Києва передано копії його малюнків, малярське приладдя. Видано 4 томи малярської спадщини Шевченка, численні збірки його поезій із репродукціями мистецьких творів.

Ковальова М. Новые марки / М. Ковальова // Советская Клайпеда. – Клайпеда, 1964. – 8 марта.

З автопортретом Шевченка.

Козирод И. Мир его образов / И. Козирод // Знамя коммунизма. – Одесса, 1964. – 23 октября.

Про виставку в залах Одеської картинної галереї. Присвяченої 150-річчю з дня народження Шевченка.

Колобков В. Двобій Прометея з питьмою / В. Колобков // Молодь України. – К., 1964. – 22 травня.

Згадка про закінчення Шевченком Академії мистецтв.

Колобкова М. Імені великого Кобзаря / М. Колобкова // Київська правда. – 1964. – 3 березня.

Згадка про малюнки Шевченка: «В'юнище», «Андруші», «Церква в Андрушах».

Комаров Г. Шевченко-художник / Г. Комаров // Индустриальное Запорожье. – 1964. – 26 мая.

Не зовсім точні (іноді сплутані дати) біографічні дані про мистецьке життя Шевченка та його роботи.

Корецький А. Автор «Живописної України» / А. Корецький // Червоний гірник. – 1964. – 4 березня.

Відомості про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Коробко О. Де жив Тарас... / Ол. Коробко // Нікопольська правда. – Нікополь, 1964. – 29 травня.

Згадка про закінчення Шевченком 1845 р. Академії мистецтв та створення київських краєвидів.

Костенко В. Стежки до Кобзаря / Василь Костенко // Молодь України. – К., 1964. – 7 травня.

Про Шевченка-художника.

Костиков П., Ткаченко Ю. Два рисунка Шевченко / П. Костиков, Ю. Ткаченко // Советская культура. – 1964. – 10 марта.

До історії двох малюнків Шевченка, виконаних в роки заслання, що зберігаються в Польському національному музеї у Варшаві.

Косян В. Київ у творах Т. Шевченка / Василь Косян // Вечірній Київ. – К., 1964. – 4 березня.

Кравець В. Всенародне вшанування / В. Кравець // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1964. – 21 травня.

Згадка як про художника, про відновлення майстерні у Петербурзі.

Кравець В. Т. Г. Шевченко про народний побут / В. Кравець // Наше слово 1964. – 29 березня.

Відоображення побуту різних народів у літературних і мистецьких творах Шевченка.

Крамаренко В. В. музеї великого Кобзаря / В. Крамаренко // Кіровоградська правда. – 1964. – 28 лютого.

Про Шевченка-художника.

Кравчук П. Осквернителі творчості великого Кобзаря / Петро Кравчук // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 132.

Є згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Кринов Ю. Шевченко и ленинградцы / Ю. Кринов // Красная звезда. – 1964. – 8 марта.

Меморіальна майстерня Шевченка в Ленінграді.

Кримські новини // Робітничая газета. – 1964. – 4 січня.

Про репродукції робіт Шевченка «Селянська родина», «Катерина», «На насіці».

Курелла А. Співець України / Альфред Курелла // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 194.

Згадка про Шевченка як визначного художника.

Крячунас М. Шевченко и филателия // Комсомольская правда. – 1964. – 7 марта.

Про поштові марки з автопортретом Шевченка.

Купцов И. Плоды несломленного дерева / Иван Купцов // Вперед. – 1964. – 23 июня.

Про ювілейну виставку у Москві. Згадка про серію «Блудний син».

Кунце В. Ми розірвемо колись кайдани... / Вільгельм Кунце // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 192.

Про намір Шевченка намалювати серію картин «Мальовнича Україна» з якої було виготовлено і опубліковано шість гравюр.

Ландау Й. З рецензії на збірку віршів Шевченка в перекладі Юлії Віргінії / Й. Ландау // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 175–176.

Йдеться про репродукції з картин Шевченка роботи перекладачки (вона ж і художник) Юлії Віргінії.

Лашкул З. В. «Краше... всей Италии» / З. В. Лашкул // Радянська культура. – 1964. – 21 травня.

Одним з найважливіших наслідків роботи над академічним виданням була атрибуція і переатрибуція численних творів Шевченка.

Лашкул З. В. «Краше... всей Италии» / З. В. Лашкул // Радянська Україна. – 1964. – 21 травня.

Лашкул З. В. З життя рідного народу. (По сторінках альбому Шевченка-художника) / З. В. Лашкул // Народна творчість і етнографія. – 1964. – № 4. – С. 53–58.

Лашкул З. В. Немеркнучі образи / З. В. Лашкул // Літературна Україна. – 1964. – 28 лютого.

Левіщенко М. О. Українцям за кордоном / М. О. Левіщенко // Літературна Україна. – 1964. – 22 травня.

Згадка про розіслані виставки та альбоми мистецьких творів Шевченка.

Лобас Н. Палкий інтернаціоналіст / Н. Лобас // Ленінська зоря. – 1964. – 2 червня.

На дачі в Любомі у травні 1860 р. Шевченко зробив 5 малюнків в альбомі Чернишевського. На одному з них – син Чернишевського – Саши.

Лопатін Ю. На всіх язиках / Ю. Лопатін // Радянська культура. – Париж, 1964. – 8 березня.

Інформація про 150-річний ювілей Шевченка в Парижі, видання творів поета з репродукціями малярських творів.

Луначарський А. В. Великий народний поет / А. В. Луначарський // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 1. – С. 396.

Є згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Мазуркевич О. Ленінське піклування про спадщину Шевченка / Олександр Мазуркевич // Вечірній Київ. – 1964. – 25 травня.

Про Шевченка-художника.

Мандрик М. Л. Б. Н. / М. Л. Мандрик // Радянське літературознавство: Хроніка. – 1964. – № 2. – С. 154–155.

Шевченко-художник. Малярська спадщина, що увійшла до 8, 9, 10 том.

Машталярчук Д. Великий живописець [Т. Шевченко] / Д. Машталярчук // Вільне життя. – Тернопіль, 1964. – 2 лютого.

Макаров Э. Шевченковская [картина] «Катерина» / Э. Макаров // Слава Севастополя. – 1964. – 11 мая.

Максимов В. Современники великого Кобзаря о его жизни и творчестве / В. Максимов // Знамя индустрии. – 1964. – 5 марта.

Згадка про навчання та закінчення Академії мистецтв.

Малюнки розповідають. Світанок. (Додаток до «Нашого слова», ПНР). – 1964. – 15 березня.

Розповідь про окремі мистецькі твори Шевченка та їх репродукції: 1. «Сліпа з дочкою», 2. «Джангиз-агач», 3. «Умираючий гладіатор», 4. «Суворов куштує солдатську їжу», 5. «Портрет М. С. Щепкіна». 6. «Портрет Айри Олоріджа».

Матвеев А. У Києві рідному. До 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка / А. Матвеев // Комуністична праця. – Переяслав-Хмельницький, 1964. – 29 лютого.

Згадка про зарахування Шевченка викладачем малювання університету.

Маршалл Г. Чудовий художник-реаліст / Герберт Маршалл // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 100–101.

Мацкевич О. І виріс сад... / О. Мацкевич // Радянська Україна. – 1964. – 12 березня.

Про малюнки Шевченка: «Казашка над ступою», «Казашські діти байгуші», «Казашка Катя».

Мацапура Н. Башилов – первый иллюстратор произведений Т. Г. Шевченко / Н. Мацапура // Искусство. – М., 1964. – № 12. – С. 63–67.

Мацапура М. Її шанував Тарас Шевченко / М. Мацапура // Вечірній Київ. – 1964. – 20 липня.

Про деякі роботи Шевченка виконані під час Аральської експедиції.

Мацапура М. Друзі Кобзаря / М. Мацапура // Радянська культура. – 1964. – 2 травня.

Згадка про малярські твори Шевченка, виконані під час заслання в Орській фортеці.

Мацапура М. Шанувальник лермонтовської музи / М. Мацапура // Україна. – 1964. – № 41. – С. 10.

Малюнок «Умираючий гладіатор».

Межелайтис Э. Свет братской дружбы / Э. Межелайтис // Правда. – 1964. – 9 марта.

Припущення, що Шевченко, перебуваючи у Вільно, навчався у Й. Рустемаса.

Мемориальная мастерская Тараса Шевченко // Сіпа [Борьба]. – Рига, 1964. – 13 марта.

Ми глибоко і щиро шануємо Шевченка... // Луганська правда. – 1964. – 3 липня.

Про виставку робіт українських художників, присвячену 150-річчю з дня народження Шевченка.

Микитась В. Енциклопедія шевченкознавства / В. Микитась // Закарпатська правда. – 1964. – 1 липня.

В монографії Є. Кирилюка «Т. Г. Шевченко. Життя і творчість» досліджуються літературні і мистецькі твори Кобзаря.

Мистецька спадщина: в 4-х томах. / Ред. колегія: О. І. Білецький, Д. Д. Кошиця, О. Є. Корнійчук, С. І. Маслов, П. М. Попов, М. Т. Рильський, П. Г. Тичина. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961–1964. (АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії. Державний музей Т. Г. Шевченка). – Т. 1. Кн. 1. 1830–1847. Відп. ред. В. І. Касіян. Ред. тому Б. С. Бутник-Сіверський. – К., 1961. – XXXVIII с., 153 л. іл., 64 с.

Т. 1. Кн. 2. 1830–1847. Відп. ред. В. І. Касіян. Ред. тому Б. С. Бутник-Сіверський. – К., 1961. – 193 л. іл., 110 с.

Т. 2. 1847–1850. Відп. ред. В. І. Касіян. Ред. тому Я. П. Затенацький. – К., 1963. – VIII с., 193 л. іл., 98 с.

Т. 3. 1851–1857. Відп. ред. В. І. Касіян. Ред. тому Я. П. Затенацький. – К., 1964. – VIII с., 176 л. іл., 110 с.

Т. 4. 1857–1861. Відп. ред. В. І. Касіян. Ред. тому Б. С. Бутник-Сіверський і Г. П. Паламарчук. – К., 1964. – X с., 129 л. іл., 174 с.

Відгуки: Костенко А. Біографія картин / А. Костенко // Радянська культура. – 1961. – 2 травня.

Будник М. Безсмертна спадщина / М. Будник // Радянська культура. – 1961. – 16 липня.

Будник М. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка / М. Будник // Радянська Україна. – 1961. – 18 липня.

// Літературна газета. – 1961. – 28 липня.

Панченко А. Барви оживають. Репортаж / А. Панченко // Робітничка газета. – 1962. – 30 листопада.

Сидоров А. Наследие Т. Г. Шевченко-художника / А. Сидоров // Искусство. – 1964. – № 10. – С. 72–73.

Мовою різця // Робітничка газета. – 1964. – 9 січня.

Про Шевченка-художника.

Мотуза Б. Замечательный художник / Б. Мотуза // Советская Литва. – 1964. – 10 марта.

Репр.: «Киргизка над ступою».

Музиченко С. Шевченко і живопис / С. Музиченко // Київська зоря. – 1964. – 27 лютого.

Музиченко С. Зброяю пензля // Дніпро. – 1964. – № 3. – С. 99–105.

Наджафов М. «Распространитель прекрасного» / Мурсал Наджафов // Бакинский рабочий. – 1964. – 10 марта.

Про Шевченка-художника, Шевченка-оформиста.

Репр.: «Казашка Катя», ілюстрація до поеми «Слепая».

Назустріч шевченківським дням // Черкаська правда. – 1964. – 24 жовтня.

Згадка про ювілейні видання альбомів та окремих репродукцій мистецьких творів Шевченка.

«**Невідомий** з гітарою» став відомим // Червоний прапор. – 1964. – 16 травня.

Про малюнок Шевченка.

Не только пером, но и кистью // Призыв. – 1964. – 8 марта.

Про Шевченка-художника.

Несвищенко И. История одного поиска / И. Несвищенко // Вечерняя Москва. – М., 1964. – 13 августа.

Докази про належність виявленої в Харкові картини «Дівчина за умиванням» пензлю Шевченка.

Несвищенко Н. История одного поиска / Николай Несвищенко // Советская культура. – 1964. – 1 сентября.

Докази про належність виявленої в Харкові картини «Дівчина за умиванням» пензлю Шевченка.

Новохатский Н. Дружба Шевченко с учёным-воронежцем / Н. Новохатский // Коммуна. – 1964. – 8 марта.

Шевченко-художник Аральської експедиції. Репродукції робіт Шевченка «Портрет Н. А. Сєверцова», «Українські дівчата».

Новохацький М. Тарас Шевченко та Микола Сєверцов / М. Новохацький // Літературна Україна. – 1964. – 14 січня.

Згадка про портрет М. Сєверцова, про офорт «Українські дівчата».

Николаев С. Гневная кисть великого Кобзаря / С. Николаев // Клуб и художественная самодеятельность. – 1964. – № 4. – С. 10–12.
Про творчість Шевченка-художника.

Новоселова-Хмельницька А. Шевченко в російських ілюстрованих виданнях / А. Новоселова-Хмельницька // Дніпро – 1964. – № 6. – С. 117–123.

Про Шевченка-ілюстратора.

Нова зустріч з Тарасом // Друг читача. – К., 1964. – 26 грудня.
Згадка про альбом «Живописна Україна».

О Кате-Каракоз // Красное знамя. – 1964. – 21 января.
Про малюнок «Казашка Катя».

Орешников В. М. Живут традиции / В. М. Орешников // Комсомольское знамя. – 1964. – 25 февраля.

Шевченко і Академія художеств, вплив його творчості на сучасних художників.

Орешников В. М. Там, где учился, жил и умер Т. Шевченко / В. М. Орешников // Советская Украина. – К., 1964. – № 6. – С. 185–186.
Академія мистецтв у житті Шевченка.

Орешников В. Тут він жив / В. Орешников // Мистецтво. – 1964. – № 2. – С. 9–10.
Навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Орфеев С. Звучащий образ / С. Орфеев // Знамя коммунизма. – 1964. – 9 марта.
Про Шевченка-живописця як вчителя першого російського жанриста Федотова.

Островский Г. Книга о Шевченко-художнике / Г. Островский // Искусство. – 1964. – № 3. – С. 68–69.
Згадується про альбом Шевченка «Живописна Україна».

Паламарчук Г. П. находка в Польше / Г. Паламарчук // Огонёк. – 1964. – № 11. – Март.
Репр.: «Тріо», «Скеля Монах».

Паламарчук Г. П. Творчество Т. Г. Шевченко-художника 1850–1857 гг. / Г. П. Паламарчук: автореферат дис... на соискание ученой степени кандидата искусствоведения Паламарчук Г. П.; АН УССР. Секция общественных наук. – К., 1964. – 20 с.

Паламарчук Г. П. «Катерина». Перлина живопису / Г. П. Паламарчук // Робітничая газета. – 1964. – 7 січня.

Паламарчук Г. П. Зустріч через століття. Шевченкові малюнки в Польщі / Г. Паламарчук // Радянська культура. – 1964. – 26 січня.

Паламарчук Г. П. «Кара шпіцрутенами» / Г. П. Паламарчук // Робітничая газета. – 1964. – 25 лютого.

Памяти поета. (1814. Юбілей великого Кобзаря. 1964) // Вечерние новости. – 1964. – 9 марта.

Про марки з автопортретом Шевченка.

Памяти великого Кобзаря. К 150-летию со дня рождения // Вечерние новости. – 1964. – 10 марта.

Про Шевченка-художника.

Петрова О. Безсмертна спадщина [Шевченка-художника] / О. Петрова // Знання та праця. – 1964. – № 3. – С. 6.

Петровський В. Від Дніпра до Каспію / В. Петровський // Літературна Україна. – 1964. – 27 травня.

Про Шевченка-художника.

Пиккиев И. Рисовал Т. Шевченко... / И. Пиккиев // Смена. – 1964. – 8 марта.

Пилипенко Д. Шевченко-художник / Д. Пилипенко // Деснянська правда. – 1964. – 3 квітня.

Плевако М. В семье вольной, новой / М. Плевако // Крымская правда. – 1964. – 9 марта.

Про акварель Шевченка «Селянське подвір'я».

Подберезький Р. Із статті «Мальовнича Україна» / Ромуальд Подберезький // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 3. – С. 204–206.

Про «Живописну Україну».

Полевой Б. У вінок любові й шани / Б. Полевой // Літературна Україна. – 1964. – 9 березня.

Загдка про Шевченка як талановитого живописця.

Попов П. М. Шевченко і Київський університет / П. М. Попов. – Видавництво Київського університету, К. – 1964. – 80 с., портр.

Портретная Шевченкиана // Літературная газета. – 1964. – 5 марта.

Репродукції автопортретів Шевченка та його портретів роботи інших художників.

Приходько І. Після першої подорожі на Україну / І. Приходько // Зоря комунізму. – 1964. – 30 січня.

Про малюнки Шевченка присвячені Чигирину і Суботову.

Прокопенко А. Пушкин и Шевченко / А. Прокопенко // Литературная Россия. – 1964. – 6 марта.

Акварель Шевченка «Марія» одна з найкращих за художніми якостями робіт на пушкінську тему. Репродукція «Марії».

Прокопенко А. Талановитий художник / А. Прокопенко // Київська правда. – 1964. – 27 травня.

Огляд мистецької спадщини Шевченка, біографія поета.

Прошаков В. Пам'ятник нерукотворний / В. Прошаков // Молода гвардія. – 1964. – 28 лютого.

Згадка (і репродукція) про акварель, приписувану Шевченкові (див. Акад. вид. мистецької спадщини Т. 10. – С. 120. – № 384), та про малюнок Платона і Ганни Закревських (див. Акад. вид. мистецька спадщина Т. 10. – С. 16. – № 30).

Рабинович Л. Тарас Шевченко на Арале / Л. Рабинович // Водний транспорт. – 1964. – 10 марта.

Виконання малюнків Шевченка під час Аральської експедиції.

Раєвський С. Доля одного шедевра / С. Раєвський // Мистецтво. – 1964. – № 2. – С. 31–32.

Про маловідомий автопортрет Шевченка 1860 р.

Республіканська художня виставка // Радянська Україна. – 1964. – 9 березня.

Виставка до 150-річчя з дня народження Шевченка. Значення художньої спадщини Шевченка.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1964. – 9 березня (РАТАУ).

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Прапор перемоги. – 1964. – 9 березня.

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Радянська Донеччина. – 1964. – 9 березня (РАТАУ).

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Вільна Україна. – 1964. – 11 березня (РАТАУ)

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканская художественная выставка, посвященная юбилею Т. Г. Шевченка // Социалистический Донбасс. – 1964. – 9 марта (РАТАУ).

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Молодь України. – К., 1964. – 9 березня.

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Правда України. – 1964. – 9 березня.

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Республіканская художественная выставка, посвященная юбилею Т. Г. Шевченка // Луганская правда. – 1964. – 9 марта.

Республіканська художня виставка, присвячена ювілеєві Т. Г. Шевченка // Колгоспне село. – 1964. – 9 березня (РАТАУ).

Значення мистецької спадщини Шевченка для розвитку сучасного образотворчого мистецтва.

Розум В. Про юного Тараса / В. Розум // Шлях Ілліча. – Васильків (Київська обл.), 1964. – 10 березня.

Загальновідомі факти з біографії Шевченка, згадка про його навчання у Яна Рустема.

Руюко Т. Г. Шевченка // Літературна Україна. – 1964. – 4 серпня.

У центральному військово-морському музеї в Ленінграді експонується планшет, яким користувалися учасники експедиції по вивченню Аральського моря в 1848–1849 рр. Поряд з ним малюнок Шевченка із зображенням шхун.

Русак А. Шевченко в Саратові / А. Русак // Наука і життя. – 1964. – № 3. – С. 8–9.

Репр.: «Саратов».

Руденко В. Мастер живописи: об изобразительном творчестве Т. Г. Шевченко / В. Руденко // Ленинский путь. – 1964. – 8 марта.

Санько М. Дорогие реликвии / М. Санько // Красное знамя. – 1964. – 8 марта.

Згадка про портрет братів Лазаревських. Оліцеві портрети Ганни та Платона Закревських.

Сірош А. Великий майстер пензля / А. Сірош // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1964. – 14 січня.

Сирош А. Шевченко в Києве / А. Сирош // Южная правда. – Николаев, 1964. – 26 января.

Згадка про «Живописну Україну».

Соколов С. Шевченко-художник / С. Соколов // Слава Севастополя. – 1964. – 21 лютого.

Стриковська Т. Шевченко-художник / Т. Стриковська // Робітничка газета. – 1964. – 27 червня.

Стриковська Т. Шевченко-художник / Т. Стриковська // Вечірній Київ. – 1964. – 27 червня.

Стриковська Т. Шевченко-художник / Т. Стриковська // Закарпатська правда. – 1964. – 27 червня.

Судак В. О. В клас Академії художеств / В. Судак // Вечірній Київ. – 1964. – 15 лютого.

Судак В. Е. Шевченко-иллюстратор / В. Судак // В мире книг. – 1964. – № 2. – С. 49.

Судрабкалн Я. Щасливий Тарас / Ян Судрабкалн // Радянська Україна. – 1964. – 9 березня.

Значення поетичних і художніх творів Шевченка для розуміння його епохи.

Тажибаєв А. Мій наставник / Абдилва Тажибаєв // Радянська Україна. – 1964. – 9 березня.

Шевченко національний казахський художник.

Тарасенко О. Незабутній / О. Тарасенко // Робітничка газета. – К., 1964. – 20 листопада.

Задка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Тарас в Польше // Днепровская правда. – 1964. – 9 марта.

Про видання альбому малюнків «Жизнь в киргизских степях» Б. Залеским в Парижі, серед яких були і роботи Шевченка.

Тесля О. Унікальний автопортрет Т. Шевченка / О. Тесля // Радянська освіта. – 1964. – 11 березня.

Про автопортрет Шевченка 50-х рр. XIX ст.

Тимофеева И. Живое сердце Тараса / И. Тимофеева // Луганская правда. – 1964. – 11 марта.

Про IX обласну художню виставку, присвячену 150-річчю з дня народження Шевченка.

Тихомолова Н. Харьков и Т. Г. Шевченко / Н. Тихомолова // Красное знамя. – 1964. – 27 февраля.

Про малюнок Шевченка з посвятою «варенушному архимаїстрові А. М. Залескому на пам'ять 9 июня 1859 р.»

Тищенко И. Тарас Шевченко как художник / И. Тищенко // Вперед. – 1964. – 27 февраля.

«Автопортрет 1840», «Катерина», «Вдовина хата», «Живописна Україна», «Притча про блудного сина».

Терешкина И. Поэт, художник, революционер / И. Терешкина // Советские профсоюзы. – 1964. – 5 мая (№ 32).

Про Шевченка-художника.

Ткаченко Ю., Костиков П. Два малюнки. З колекції Ю. Крашевського / Юрій Ткаченко, Петро Костиков // Літературна Україна. – 1964. – 3 березня.

Репр.: «Тріо», «Скеля монах».

Турченко Ю. Я. Академік гравюри / Ю. Я. Турченко // Народна творчість та етнографія. – К., 1964. – № 2. – С. 16–25.

Репр.: «Автопортрет із свічкою», «Судня рада», «Старости», «У Києві», «Дари в «Чигирині».

У Ленінградському музеї // Соціалістична культура. – 1964. – № 3. – С. 23.

Умирбаєв Е. Живая летопись / Е. Умирбаєв // Учительская газета. – 1964. – 10 марта.

Про роботи, виконані Шевченком під час перебування його в Новопетровському укріпленні «Байгуші», «Казашка Катя».

Федін К. Один і єдиний / Костянтин Федін // Літературна Україна. – 1964. – 9 березня.

Висока оцінка мистецьких творів Шевченка.

Фесюк О. Художник-гуманіст / О. Фесюк // Серп і молот. – 1964. – 9 березня.

Зазальновідомі факти біографії Шевченка.

Фильмы о Тарасе Шевченко // Tiesa [Теса – Правда] – Вильнюс, 1964. – 8 марта.

Коротко про фільм «Розповіді про Шевченка».

Фільм розповідає // Літературна Україна. – 1964. – 3 березня.

Науково-популярний фільм «Розповіді про Шевченка» знайомить глядача з Шевченком-художником.

Франко І. Я. Тарас Шевченко / І. Я. Франко // Світова велич Шевченка. – К. : ДВХЛ, 1964. – Т. 1. – С. 257–267.

Згадка про навчання у Ширяєва, в Академії мистецтв, закінчення її, отримання золотої медалі й титулу художника.

Хмельков Є. Геніальний художник [Т. Шевченко] / Є. Хмельков // Соціалістичний Донбас. – 1964. – 9 марта.

Художники України – Великому Кобзареві // Вечірній Київ. – 1964. – 9 березня.

Республіканська художня виставка, присвячена 150-річчю з дня народження Шевченка. Значення художньої спадщини Шевченка.

Художники України – Великому Кобзарю // Советская молодежь. – 1964. – 10 марта (№ 50).

Республіканська художня виставка в Києві, присвячена Шевченку.

Художники України – Великому Кобзарю // Индустриальное Запорожье. – 1964. – 10 марта.

Республіканська художня виставка присвячена 150-річчю з дня народження Шевченка. Значення художньої спадщини Шевченка.

Художники України – великому Кобзарю // Крымская правда. – 1964. – 9 марта.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Художники України – великому Кобзарю // Зоря Полтавщини. – 1964. – 9 березня.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Художники України – великому Кобзарю // Вільне життя. – Тернопіль, 1964. – 9 березня.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Художники України – великому Кобзарю // Радянська культура. – 1964. – 11 березня.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Художники України – великому Кобзарю // Правда України. – 1964. – 8 березня.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Художники України – великому Кобзарю // Літературна Україна. – 1964. – 9 березня.

Вплив малярської спадщини Шевченка на українське образотворче мистецтво.

Чабров Г. Н. Живописные произведения Тараса Шевченко как исторический источник. К истории политической ссылки в Оренбургском крае // Научные труды Ташкентского ун-та. Новая серия. – 1964. – Вып. 233. Исторические науки. – Кн. 48. – С. 123–136.

Черепанов М. Сингич-агач / М. Черепанов // Робітничка газета. – 1964. – 27 травня.

Про працю Шевченка в Аральській експедиції, роботу над «Пожежею в степу».

Чолом тобі, Тарасе! [по залах музею Т. Г. Шевченка в Києві] // Зоря Полтавщини. – 1964. – 11 січня.

Згадка як про ілюстратора.

Чумак К. В. [Казахські малюнки Т. Г. Шевченка] / К. Чумак // Наука і життя. – 1964. – № 3. – С. 3–4, обкл.

Чумак К. В. Стежка, що не заросте / К. Чумак // Молодь України. – К., 1964. – 24 травня.

В експозиції Державного музею Т. Г. Шевченка експонуються мистецькі твори Шевченка.

Шевлякова К. Родник в пустynie / К. Шевлякова // Комсомольское знамя. – 1964. – 15 январа.

Про Шевченка-художника.

Шевченко Л. Доля сирітська / Л. Шевченко // Червоний прапор. – 1964. – 14 січня.

Про задум поміщика Енгельгардта виростити власного художника.

Т. Г. Шевченко. Графіка. [Автор тексту та упорядник М. І. Мацапура]. – К. : Мистецтво, 1964. – 6 с.: 9 л. іл.

Т. Г. Шевченко. Графіка. [Автор тексту та упорядник М. І. Мацапура]. – К. : Мистецтво, 1964. – 16 с.: 9 л. іл. Текст паралельно укр., рос., англ., нім., і франц. мовами.

Т. Г. Шевченко. Живопис. [Автор тексту та упорядник М. І. Мацапура]. – К. : Мистецтво, 1964. – 6 с.: 9 л. іл.

Т. Г. Шевченко. Живопис. [Автор тексту та упорядник М. І. Мацапура]. – К. : Мистецтво, 1964. – 16 с., 9 л. іл. Текст паралельно укр., рос., англ., нім., і франц. мовами.

Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: в 10-ти т. / Ред. колегія: О. І. Білецький, Д. Д. Копиця, О. Є. Корнійчук, С. І. Маслов, П. М. Попов, М. Т. Рильський, П. Г. Тичина. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961–1964. (Видання ювілейне. 1814–1939. До 125-ліття з дня народження. АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії. Державний музей Т. Г. Шевченка).

Т. 9. Живопис. Графіка. 1851–1857. [Відп. ред. В. І. Касян. Ред. тому Я. П. Затецький]. – К., 1964. VIII с.: 176 л. іл., 110 с.

Шевченко об искусстве. Вступ. стаття И. И. Стебуна. – М. : Искусство, 1964. – 244 с.

Шевченко-художник // Друг читача. – К., 1964. – 7 березня.

Шило С. Невідома картина Т. Г. Шевченка / С. Шило // Зоря. – Дніпропетровськ, 1964. – 7 червня.

Про малюнок Київського університету роботи Шевченка.

Шляхами великого Кобзаря. Путівник. – К. : Молодь, 1964. – 256 с.: іл.

Шульц І. Дружба двох видатних наших земляків / І. Шульц // Черкаська правда. – 1964. – 9 лютого.

Скульптурна робота Шевченка «Трію», подарована Гулаку-Артемовському.

Шутько Я. Він любив Полтаву / Я. Шутько // Зоря Полтавщини. – 1964. – 9 березня.

Щепачов П. Місто хімії над Дніпром / П. Щепачов // Черкаська правда. – 1964. – 9 березня.

Репр.: «В Черкасах».

Юбилейная художественная выставка: каталог. – К. : Мистецтво, 1964. – 280 с., репр.

Александрович С. Родны: Да 150-годдзя з дня народжэння Т. Г. Шаўчэнка / С. Александрович // Літаратура і мастацтва [Літаратура і мистецтво]. – 1964. – 10 сакавіка (березень).

В статті є відомості про те, що Шевченко відправляв малюнки та картини для продажу Б. Залеському. Тільки за травень 1857 р. було відправлено 24 картини і малюнки.

Ахрыменко П. П. Значэнне творчасці Т. Р. Шаўчэнка ў развіцці Беларускай культуры дакастрычніцкай перыяд: Да 150-годдзя з дня народжэння Т. Р. Шаўчэнка / П. П. Ахрыменко // Весці АН БССР. Сер. грамад. навук. – 1964. – № 1. – С. 5–14.

Про вплив реалістичного живопису Шевченка на білоруський живопис.

Безекавичене Е., Понселене Р., Шярнас В. / Е. Безекавичене, Р. Понселене, В. Шярнас // Tarybine mokytojas [Советский учитель]. – Вильнюс, 1964. – 8 марта.

Про біографічні факти Шевченка-художника.

Viitenas I. Исследования о Т. Шевченко / I. Viitenas // Literatūra ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1964. – 23 мая.

Бутенас Ю. Тарас Шевченко / Ю. Бутенас // Czerwony Sztandar [Червоний прапор]. – Вильнюс, 1964. – 8 березня.

Бложе В. Шевченко и родина Донелайтиса / В. Бложе // Literatūra ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1964. – 7 марта.

Про Шевченка-художника.

Великий Кобзарь. К 150-летию со дня рождения // Kooperatininras. – 1964. – № 3. – С. 28.

Згадується і як художник.

В доме на Университетской // Vakaro žinios [Вечерние новости]. – Вильнюс, 1964. – 9 марта.

Про останню квартиру Шевченка в Петербурзі.

Venclova A. Звезда мировой литературы // Tiesa [Правда]. – Вильнюс, 1964. – 3 октября, портр.

Згадується і як художник.

Выставка, посвящённая великому Кобзарю // Rīgas Balss [Голос Риги]. – Рига, 1964. – 9 марта (№ 58).

Вырываясь из тьмы // Literatūra ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс – 1964. – 7 марта. – С. 4, 7.

Навчання в Петербурзі. Шевченко і Сошенко.

В семье великой, в семье вольной... Торжественные празднования 150-летия со дня рождения Тараса Шевченко // Tiesa [Правда]. – Вильнюс, 1964. – 10 марта.

Аналізується творчий шлях Шевченка-художника.

Гедрайтис П. Певец великой семьи народов. К 150-летию со дня рождения Т. Шевченко / П. Гедрайтис // Komunistas [Коммунист]. – Вильнюс. – 1964. – № 2. – С. 28–31.

Коротко про життя і навчання у Вільнюсі.

Гензелис Б. Для идей свободы нет стен... / Б. Гензелис // Pergale [Победа]. – Вильнюс, 1964. – № 3. – С. 118–127.

Про зв'язок Шевченка з Литвою та про нього як про художника.

Гензелис Б. Поэт, художник, революционер // Komjaunimo tiesa [Комсомольская правда]. – Вильнюс, 1964. – 7 марта.

Дробов Л. Т. Р. Шаўченка-мастак в статье «У юбілейные дні» // Літаратура і мастацтва. – 1964. – 10 сакавіка (березень).

Kaliniczenko P. [Калиниченко П.] Большой друг польского народа / P. Kaliniczenko // Czerwony Sztandar [Красное Знамя]. – Вильнюс, 1964. – 6 марта.

Шевченко згадується і як художник.

Ковалёва М. Новые марки / М. Ковалёва // Tarybine Klaipeda [Советская Клайпеда]. – Клайпеда, 1964. – 8 марта.

З автопортретом Шевченка.

Korsakas K. Дорога в бессмертие. Юбилейные параллели / K. Korsakas // Tiesa [Правда]. – Вильнюс, 1964. – 7 марта.

Шевченко згадується і як художник.

Kosuchinas. Тарас Шевченко / Kosuchinas // Už tarybini moksla [За советскую науку]. – Каунас, 1964. – 12 марта.

Kurlanderykas S. Тарас Шевченко и Вильнюс / S. Kurlanderykas // Vakarinės naujienos [Вечерние вести] – Вильнюс, 1964. – 9 марта.

Згадується і як художник.

Мацяюскене М. Не забудьте помяните / М. Мацяюскене // Kauno tiesa [Каунасская правда]. – Каунас, 1964. – 7 марта.

Про музей у Каневі.

Мацкевичус Б. Поэт вернулся в Литву / Б. Мацкевичус // Agitatorius [Агитаторюс – Агитатор]. – Вильнюс, 1964. – 6 марта.

Про зв'язки Шевченка з Литвою. Коротко про художника.

Масіјаускіене М. Не забудьте отметить / М. Масіјаускіене // Kauno tiesa [Каунасская правда]. – Каунас, 1964. – 7 марта.

Про виставку в Каунаському державному меморіальному музеї, де експонуються роботи Шевченка.

Микелинскайте П. Великий украинский певец / П. Микелинскайте // Biblioteku darbas [Работа библиотек]. – 1964. – № 2. – С. 22–24.

Життєвий та творчий шлях Шевченка поета та художника.

Motiejunas V. Певец Украины / V. Motiejunas // Tarybine mokykla [Советская школа]. – Вильнюс, 1964. – № 3. – С. 5–7.

Згадується і як художник.

Motuza B. Taras Szewczenko – plastyk / B. Motuza // Czerwony Szandar [Красное Знамя]. – 1964. – 10 марта, autoportr.

Про Шевченка-художника.

Погосян К. Шевченко-художник / К. Погосян // Упд[Երևանի արվեստի թանգարան] [Советское искусство]. – Ереван, 1964. – № 4. – С. 12–14.

Про Шевченка-художника.

Строки из переписки между Т. Шевченко и З. Сераковским // Komjaunimo tiesa [Комсомольська правда]. – Вильнюс, 1964. – 7 марта.

Про малюнки на яких зображені казахські діти.

Taras Schewtschenko als maler: ein bildband mit ausgewählten reproduktionen. Von professor Damian Horniatkewytsch bearbeitet von dr. Gregor Prokoptschuk. Herausgeber: deutsch-ukrainische Gesellschaft E.V. – München, 1964. – 39 с.

Мотуза Б. Дождусь ли я тех счастливых дней... / Б. Мотуза // Literatura ir menas [Литература и искусство]. – Вильнюс, 1964. – 7 марта. – С. 7.

Про присвоєння звання академіка гравірування.

Ткаченко І., Костиков П. Сохранившиеся рисунки Тараса Шевченки [в Польском Национальном музее. С репрод.] / И. Ткаченко, П. Костиков // Czerwony Sztandar [Красное знамя]. – Вильнюс, 1964. – 4 марта.

Украинский певец – кобзарь // Tarybinė moteris [Советская женщина]. – 1964. – № 3. – С. 14.

Згадується і як художник. Репродукція авторотрета.

Украинский певец – кобзарь // Kobieta radziecka [Советская женщина]. – 1964. – № 3. – С. 14.

Згадується і як художник. Репродукція авторотрета.

Ужкальнис П. Гений украинского народа / П. Ужкальнис // Tarybinis studentų [Советский студент]. – Вильнюс, 1964. – 12 марта.

Коротко про початок творчості Шевченка-художника. Репродукція авторотрета.

1965 рік.

Бажан М. Дзеркало народної душі / М. Бажан // Радянська Україна. – 1965. – 19 грудня.

В історії українського образотворчого мистецтва Шевченко відомий як геніальний основоположник мистецтва критичного реалізму.

Балаян В. Шевченко і Налбандян / В. Балаян // Ленінська правда. – 1965. – 8 вересня.

Згадка про царську заборону Шевченкові писати і малювати.

Барабоха О. Корисне дослідження / О. Барабоха // Радянська освіта. – К., 1965. – 14 липня.

Згадка про закінчення Шевченком Академії мистецтв, про його участь в Археографічній комісії.

Білецький П. О. Місце Шевченка-художника в історії мистецтва / П. О. Білецький // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 180–192.

Про серію офортів «Живописна Україна».

Бондар А. Г. Курс – на глибину знань / А. Г. Бондар // Літературна Україна. – 1965. – 20 серпня.

До теми «Шевченко-художник» (8 клас) випущено діафільм.

Бородін В. С. 3 нових (додаткових) матеріалів про долю літературної та образотворчої спадщини Шевченка на початку ХХ ст. / В. С. Бородін // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції (з архіву М. Ф. Біляшівського). – К. : Наукова думка, 1965. – С. 307–339.

Бородін В. Знайдено в Полтаві: невідомий лист Т. Г. Шевченка / В. Бородін // Зоря Полтавщини. – 1965. – 13 липня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Богущ М. Волинський ентузіаст / М. Богущ // Молодь України. – К., 1965. – 30 липня.

Згадка про репродукції малярських творів Шевченка і його автопортретів.

Бойко Л. Хто він, друг Кобзаря? / Л. Бойко // Літературна Україна. – 1965. – 28 грудня.

Згадка про художню спадщину Шевченка.

Бутко С. Учень стає вчителем / С. Бутко // Культура і життя. – 1965. – 9 вересня.

Згадка про видання мистецької спадщини Шевченка.

Бутник-Сіверський Б. С. Шевченко-художник в уяві народу / Б. С. Бутник-Сіверський // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 204–216.

Про серію офортів «Живописна Україна».

Варварецький Ю. Подих історії / Ю. Варварецький // Робітнича газета. – 1965. – 6 лютого.

По творчість Г. Меліхова. Творчість Шевченка доакадемічного періоду.

Верба В. Художня «шевченкіана» в Луганську / В. Верба // Прапор перемоги. – 1965. – 29 січня.

Згадка про заборону Шевченкові писати і малювати.

Владич Л. В. До питання про художню освіту Шевченка в доакадемічний період / Л. В. Владич // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 136–146.

Про роботи «Судня рада», «Смерть Лукреції» «Портрет О. Коцебу» та ін.

Владич Л. В. Про малюнки «Байгуші» і «Т. Г. Шевченко і байгуші» та їх датування / Л. В. Владич // Збірник праць ювілейної чотирнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1966. – С. 380–391.

Галайчук Я. Дослідники Полісся / Я. Галайчук // Радянська Житомирщина. – 1965. – 2 квітня.

Згадка про участь Шевченка в Археографічній комісії та його малюнки цього періоду.

Галайчук А. Картини подорожують / А. Галайчук // Культура і життя. – 1965. – 8 серпня.

В експозиції пересувної виставки 50 копій майстрів, серед них – копії полотен Шевченка.

Галайчук А., Ковтун Ф. Пересувна художня виставка / А. Галайчук, Ф. Ковтун // Черкаська правда. – 1965. – 5 серпня.

Копії картин Шевченка та інших видатних художників експонуються на Черкащині.

Гаско М. Таємниця Кобзарєвого автопортрета / М. Гаско // Літературна Україна. – 1965. – 16 липня.

Переатрибуція автопортрета Шевченка, подарованого С. Барановським.

Говдя П. І. Традиції Шевченка в українському образотворчому мистецтві ХІХ ст. / П. І. Говдя // Збірник праць ювілейної тринадцятої

наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 161–179.

Про малярські роботи Шевченка «Катерина», «Смерть Богдана Хмельницького».

Головин Р. Слово за мистецтвознавцями / Р. Головин // Культура і життя. – 1965. – 6 червня.

Про портрет Шевченка, одним із припущень є атрибуція його як роботи самого Шевченка.

Горбачов Д. Перегук з майбутнім: нотатки про новаторство Т. Шевченка / Д. Горбачов // Дніпро. – 1965. – № 8. – С. 140–147.

Розглядається реалізм у поетичних та мистецьких творах Шевченка.

Грушецький І. Тут жив Кобзар / І. Грушецький // Черкаська правда. – 1965. – 10 березня.

Опис кімнати і майстерні Шевченка в Академії мистецтв. На стінах – мистецькі твори Шевченка, серед них портрет Рєпніна-Волконського, що раніше знаходився у Ермітажі.

Гусев О. Музей-унікум / О. Гусев // Робітнича газета. – 1965. – 23 вересня.

Згадка про те, що Шевченко малював церкву в Андрушах.

Данилов Я. З історії «Кобзаря» / Я. Данилов // Зоря. – 1965. – 9 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Данилов Я. Безсмертна книга народу / Я. Данилов // Радянська Донеччина. – 1965. – 9 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Данилов Я. Хвилі незгасної любові / Я. Данилов // Літературна Україна. – 1965. – 20 серпня.

Про Шевченка-художника.

Дереза М. Розвідники прекрасного / М. Дереза // Вечірній Київ. – 1965. – 23 липня.

Про мистецьку спадщину Шевченка.

Дей О. Видатний книгознавець / О. Дей // Друг читача. – К., 1965. – 24 липня.

Г. Попов працював над дослідженням графічних творів Шевченка.

Жуковский Я. Мангышлак, земля дружбы / Я. Жуковский // Правда України. – 1965. – 9 октября.

Згадка про малярську творчість Шевченка періоду заслання.

Забудько І. Оригінал чи копія? / І. Забудько // Радянська Україна. – 1965. – 10 березня.

В Музеї мистецтва ім. Мустафаєва в м. Баку експонується офорт «Вірсавія». Висновки про атрибуцію роботи буде зроблено після її вивчення.

Затенацький Я. Українське мистецтво першої половини XIX ст. / Я. Затенацький. – К. : Мистецтво, 1965. – 62 с. + іл.

Про Шевченка-художника.

Затенацький Я. П. Шевченко і російські художники / Я. П. Затенацький // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 147–160.

Шевченко і художники: К. Брюллов, П. Орлов, В. Раєв, В. Штернберг та ін.

Зленко Г. Їх імена – до біографії села / Г. Зленко // Київська правда. – 1965. – 17 серпня.

Згадка про незнайдені малюнки, виконані Шевченком у Потоках 1845 р.

Зленко Г. Сонячна палітра Григорія Дядченка / Г. Зленко // Черкаська правда. – 1965. – 14 листопада.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Знахідки сумчан // Радянська культура. – 1965. – 28 березня.

Науковці Сумського художнього музею розшукали цілий ряд творів видатних митців, а серед них офорт Шевченка «В шинку» з автографом автора.

Зорін Я. «Ваш Ле Лам» / Я. Зорін // Культура і життя. – 1965. – 4 листопада

Згадка про подарований Ле Ламу альбом «Офорти Тараса Григоровича Шевченка».

Іванисенко В. Іскри вогню великого / В. Іванисенко // Літературна Україна. – 1965. – 9 лютого.

Згадка про малярську творчість Шевченка періоду заслання.

Ива Тараса бессмертна // Львівська правда. – 1965. – 17 листопада.

Згадка про малюнки Шевченка в Новопетровському укріпленні.

Кирилюк Є. Полтавський враження / Є. Кирилюк // Літературна Україна. – 1965. – 23 березня.

Про роботи Шевченка, виконані у Полтаві.

Кияшко В. Звітує видавництво «Мистецтво» / В. Кияшко // Соціалістична Харківщина. – 1965. – 5 березня.

Про альбом «Офорти Тараса Шевченка».

Комаров М., Слуквін О. Творіння мистецтва – народові / М. Комаров, О. Слуквін // Ленінська правда. – 1965. – 23 березня.

В Сумському державному художньому музеї експонувалися картини видатних художників, серед них Шевченко.

Кондратьєва В. Пушкін у школі Кобзаря / В. Кондратьєва // Радянська освіта. – 1965. – 4 грудня.

Про картинну галерею в школі № 28.

Косян В. Щоб стежка не заростала / В. Косян // Літературна Україна. – 1965. – 19 листопада.

Про малюнок Шевченка «Видубицький монастир».

Косян В. Чернігівці в гостях у Кобзаря / В. Косян // Деснянська правда. – 1965. – 6 березня.

Про Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Шевченка.

Криворучко В. У вінок Кобзареві / В. Криворучко // Робітничка газета. – 1965. – 9 березня.

Згадка про художню спадщину Кобзаря.

Куліш Г., Бажан Г. Російський мистецтвознавець / Г. Куліш, Г. Бажан // Зоря Полтавщини. – 1965. – 18 березня.

В. Григорович високо цінував ранні малюнки Шевченка.

Курашова Т. Нариси з історії українського мистецтва / Т. Курашова // Друг читача. – 1965. – 3 квітня.

Про видатних митців, серед них Шевченко.

Лашкул З. Олівець Шевченка / З. Лашкул // Наука і життя. – К., 1965. – № 3. – С. 49–51.

Переатрибуція альбому Шевченка. Репродукції малюнків «У Києві», «Старости».

Леонідова Т. Павло Федотов і Тарас Шевченко / Т. Леонідова // Україна. – 1965. – 20 липня.

Вчителем Федотова і Шевченка був Брюллов.

Лысенко О. Там, где жил Кобзарь / О. Лысенко // Индустриальное Запорожье. – 1965. – 9 марта.

Про Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Шевченка.

Медонис А. Город дружбы народов / А. Медонис // Туристу в Вильнюсе. – Вильнюс, 1965. – С. 44.

Згадується про навчання Шевченка у професора Я. Рустема.

Михайлов М. Великому Тарасу присвячено / М. Михайлов // Черкаська правда. – 1965. – 17 лютого.

Про навчання в Академії мистецтв.

Моренець М., Базилівський М. Він переміг / М. Моренець, М. Базилівський // Літературна Україна. – 1965. – 9 березня.

Про вказівку Міністерства внутрішніх справ до начальства Академії мистецтв Петербурга тримати Шевченка під наглядом після заслання.

Моренець Н. Орские альбомы Шевченко / Н. Моренець // Литературная Россия. – 1965. – 14 мая.

Про альбоми Шевченка на засланні.

Мудрик Г. Безсмертя Кобзаря / Г. Мудрик // Радянська Волинь. – Луцьк, 1965. – 9 березня.

Про Шевченка-художника.

Неймовірно? // Культура і життя. – 1965. – 22 серпня.

Микола Сядристий зробив «Кобзар» Шевченка розміром 0,6 мм. Там вміщено копії двох малюнків Шевченка.

Овдієнко О. «Кобзар» і художники / О. Овдієнко // Культура і життя. – 1965. – 26 серпня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв. Шевченко власноручно доповнив малюнки, виконані друзями Шевченка в рукописі «Кобзаря».

Пасько І. Листівки розповідають / І. Пасько // Вінницька правда. – 1965. – 14 листопада.

В колекції листівок І. В. Бугаєвича є репродукції творів Шевченка.

Ришковський С. Ветеран науки / С. Ришковський // Робітничка газета. – К., 1965. – 23 грудня.

Огляд праць П. М. Попова, зокрема, присвячених дослідженню мистецьких творів Шевченка.

Романович В., Умірбаєв Е. Тараса верба / В. Романович, Е. Умірбаєв // Вільне життя. – Тернопіль, 1965. – 9 грудня.

// Радянська Житомирщина. – 1965. – 14 грудня.

Малюнки Шевченка допомогли визначити місце, де Шевченко посадив вербу в Новопетровському укріпленні.

Романович В., Умірбаєв Е. Кобзарєва верба / В. Романович, Е. Умірбаєв // Сільські вісті. – К., 1965. – 16 грудня.

Малюнки Шевченка допомогли визначити місце, де Шевченко посадив вербу в Новопетровському укріплення. Репродукція з картини Шевченка «Сад біля Новопетровського укріплення».

Романович В., Умірбаєв Е. Верба Тараса / В. Романович, Е. Умірбаєв // Робітничка газета. – 1965. – 26 грудня.

Згадки про малюнки Шевченка періоду заслання.

Сарана Ф. Форум шевченкознавців у Полтаві / Ф. Сарана // Літературна Україна. – 1965. – 6 березня.

На XIV науковій Шевченківській конференції в Полтаві серед інших були виголошені доповіді: Б. Бутника-Сіверського «До методики атрибутування малюнків Шевченка», Л. Владича «Про малюнки «Байгуші», «Шевченко і байгуші» та їх датування.

Селіванов І. Слово про Василя Касіяна / І. Селіванов. // Культура і життя. – 1965. – 30 грудня.

Про дослідження В.Касіяна мистецької спадщини Шевченка.

Селенчук І. Прометей землі української / І. Селенчук // Київська правда. – 1965. – 21 лютого.

Про Шевченка-художника.

Середюк І. Художник Микола Івасюк / І. Середюк // Радянська Буковина. – 1965. – 16 квітня.

Про Шевченка-художника.

Сікорський П. Дослідження науковців / П. Сікорський // Літературна Україна. – 1965. – 23 березня.

Про виступи: Т. Чорної «Дві Катерини», Р. Маркушевської «Шевченко-прозаїк і художник».

Сидоров О. Книга про гравюру / О. Сидоров // Мистецтво. – 1965. – № 3.

Про Шевченка-художника.

Скорський М. Шляхами великого життя / М. Скорський // Радянське Поділля. – 1965. – 12 березня.

Про Шевченка-художника.

Слов'янова М. В'юницьанська легенда / М. Слов'янова // Колгоспне село. – 1965. – 9 березня.

Згадка про малярську творчість Шевченка у В'юнищах 1845 р. За переказами С. Г. Трипуза, Шевченко роздавав малюнки сільським дітям.

Слов'янова М. Верби в Андрушах / М. Слов'янова // Літературна Україна. – 1965. – 9 березня.

Задка про те, що в Андрушах Шевченко виконав акварелі «Церква в Андрушах» і «Верби в Андрушах».

Сміюн О. Невідомий малюнок Т. Г. Шевченка / О. Сміюн // Літературна Україна. – 1965. – 12 березня.

Портрет селянина, знайдений серед речей І. Сошенка, який приписується пензлю Шевченка.

Солодченко Я. Серед книг / Я. Солодченко // Україна. – 1965. – № 38. – С. 10.

Про створення малюнка «Державний кулак». («Байгуші під вікном»)

Сорока Б. Його кохана / Б. Сорока // Зміна. – 1965. – № 1. – С. 11.

Про намір Шевченка зробити копію з портрета Рєпніна роботи Горнунга.

Судак В. Пензлем Кобзаревих друзів / В. Судак // Літературна Україна. – 1965. – 15 січня.

Взаємини Шевченка з іншими художниками.

Уклін великому Кобзареві // Вечірний Київ. – 1965. – 18 червня.

Про Шевченка-художника.

Чабров Г. М. Із спостережень над графічними творами Шевченка часів заслання / Г. М. Чабров // Збірник праць ювілейної тринадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 193–203.

Про роботу Шевченка «Кара колодкою», «Казарма».

Шевченко В. Вторая встреча / В. Шевченко // Индустриальное Запорожье. – 1965. – 14 февраля.

Про ранню малярську творчість Шевченка.

Тараса верба безсмертна // Вечірний Київ. – 1965. – 16 листопада.

Е. Умірбаєв склав карту місць перебування Шевченка на Мангшилаку.

Шевченко О. Реставрація кімнати Т. Г. Шевченка / О. Шевченко // Літературна Україна. – 1965. – 15 червня.

Про кімнату-майстерню Шевченка в Петербурзі.

Шевченко Т. Казахські діти-байгуші. Харківський державний музей образотворчого мистецтва: буклет / Т. Шевченко. – К. : Мистецтво, 1965. – №. с. + іл.

Т. Г. Шевченко-художник: до 150 річчя з дня народження. Діафільм, німецький текст, пояснення та вправи виготовила М. І. Свенціца. – Львів, 1965. – 33 с.

Шептій К. Любов'ю зігрите слово / К. Шептій // Літературна Україна. – 1965. – 19 січня.

Про Шевченка-художника.

1966 рік.

Апанович О. М., Чала Л. Не забудьмо тої слави / О. М. Апанович, Л. Чала // Літературна Україна. – 1966. – 22 липня.

Пропозиція видати серію листівок репродукцій творів про Запоріжжя Шевченка та інших художників минулого.

Базилівський М. Достойне поповнення шевченкіани / М. Базилівський // Радянська Житомирщина. – 1966. – 10 березня.

Малярські твори Шевченка в Державному музеї Т. Г. Шевченка.

Баранова М. Друг Кобзаря / М. Баранова // Черкаська правда. – 1966. – 19 лютого.

Про участь Шевченка в Аральській експедиції.

Бекмаханов Є. Кобзар на казахській землі / Є. Бекмаханов // Вільна Україна. – 1966. – 10 серпня.

Про участь Шевченка в Аральській експедиції.

Бутич І. Скарбниця літератури і мистецтва / І. Бутич // Літературна Україна. – 1966. – 17 травня.

Згадка про незгоду командуючого корпусом доручити рядовому Шевченку написати запрестольний образ для церкви Новопетрівського укріплення.

Бутник-Сіверський Б. С. До методики атрибутування малюнків Шевченка / Б. С. Бутник-Сіверський // Збірник праць ювілейної чотирнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1966. – С. 368–379.

Про серію сепій, виконаних на засланні.

Ващенко Л. Послідовники Т. Г. Шевченка / Л. Ващенко // Культура і життя. – 1966. – 30 січня.

Після смерті Шевченка Л. Жемчужников починає видавати альбом «Живописна Україна», який служить продовженням праці Шевченка.

Виставка «Шевченко-художник» // Вечірній Київ. – 1966. – 7 червня.

Така виставка, організована Міністерством культури УРСР та ДМШ, відкрита в Івано-Франківському краєзнавчому музеї.

Владич Л. В. Про малюнки «Байгуші» і «Т. Г. Шевченко і байгуші» та їх датування // Збірник праць ювілейної чотирнадцятої наукової шевченківської конференції / Л. В. Владич. – К. : Наукова думка, 1966. – С. 380–391.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Старости», «Судня рада», «Казхи в юрті».

Внучкова Л. І. «Сестра моя сердечная» / Л. І. Внучкова // Україна. – 1966. – № 12. – 12 січня. – С. 16.

Про малюнок «Сама собі в своїй господі» виконаний Шевченком на засланні.

Внучкова Л. Київ у малюнках Шевченка / Л. Внучкова // Друг читача. – 1966. – 5 березня.

Розповідь про київські малюнки Шевченка 1843–1847 рр.

Внучкова Л. Картини Броніслава Залеського / Л. Внучкова // Літературна Україна. – 1966. – 12 липня.

Про участь Шевченка і Залеського в Аральській експедиції та Каратауській експедиції.

Галайчук Я. Шевченко не прощав і друзям / Я. Галайчук // Радянська Житомирщина. – 1966. – 20 квітня.

Про Шевченка і художника П. Шлейфера.

Гарин А. Т. Г. Шевченко в наших краях / А. Гарин // Путь к коммунизму. – Актюбинск, 1966. – 24 сентября.

Огляд фактів з біографії Шевченка періоду заслання. Репродукція малюнка Шевченка «Форт Карабутак».

Глинський І. «Казашка Катя» – хто вона? / І. Глинський // Вінницька правда. – 1966. – 17 квітня.

Про малюнок Шевченка «Казашка Катя».

Голда Д. М. Живі пам'ятки / Д. М. Голда // Зірка. – 1966. – 9 грудня.

Згадка про те, що Шевченко в Яготині малював картини.

Григор'єв Г. Що було, те бачив: Спогади / Г. Григор'єв. – К. : Радянський письменник, 1966. – 328 с.

Зі змісту:

В Яготині. Шевченкова хата. – С. 32–42.

На Шевченковій землі. – С. 76–82.

Григор'єв Г. Було колись / Г. Григор'єв // Україна. – 1966. – № 1.

Сошенко про Шевченка-художника.

Деко О. Шість листів Бориса Грінченка / О. Деко // Літературна Україна. – 1966. – 4 лютого.

Згадка про офорти Шевченка.

Дорогами акина Таразі // Літературна Україна. – 1966. – 20 вересня.

Про заслання Шевченка.

Драгомирецький А. Світ мікромистецтва / А. Драгомирецький // Літературна Україна. – 1966. – 1 листопада.

У найменшій книзі творів Шевченка, яку зробив М. Сядристий, є копія малюнка «Хата батьків Шевченка.»

Жук П. Суботів / П. Жук // Молода гвардія. – 1966. – 18 лютого.

Про акварелі Шевченка «Кам'яні хрести в Суботіві», «Богданові руїни», «Богданова церква».

История одного портрета // Казахстанская правда. – 1966. – 28 августа.

У Харківській картинній галереї зберігається 11 рисунків, виконаних Шевченком на Мангшилаку.

Касіян В. Велике почуття народного серця / В. Касіян // Радянська Україна. – 1966. – 23 вересня.

Шевченка називають першим казахським художником.

Кикоть Н. Черкащина в народному зображенні Тараса Григоровича Шевченка / Н. Кикоть // Трудова слава. – 1968. – 12 березня.

Черкащина в творах живопису Шевченка.

Козаченко В. Тарасові верби / В. Козаченко // Літературна Україна. – 1966. – 20 вересня.

Розповіді про мистецькі твори, виконані Шевченком у Казахстані.

Корсунський Л. Шляхами акина Терези / Л. Корсунський // Україна. – 1966. – № 31. – С. 11.

На Аралі Шевченко створив пейзажі, акварель «Дангисагач», кілька малюнків острова.

Кулага І. Свіже звучання / І. Кулага // Культура і життя. – 1966. – 13 лютого.

Про нагородження Шевченка медалями під час навчання в Академії мистецтв.

Куликовський Ф. Друг великого поета / Ф. Куликовський // Радянська Україна. – 1966. – 19 лютого.

Про О. Бутакова.

Кушнарєнко Д. Місце зупинки – Конотоп / Д. Кушнарєнко // Літературна Україна. – 1966. – 8 березня.

Про малюнки Шевченка, які зберігаються у В. Єзучевського.

Марков А. Дом Хмельницького / А. Марков // Волга. – Астрахань, 1966. – 13 юнія.

Дослідження приписуваного Шевченкові малюнка «Будинок Хмельницького» та його репродукція.

Мацапура М. Перший ілюстратор творів Кобзаря / М. Мацапура // Радянська Житомирщина. – 1966. – 2 жовтня.

Про М. Башилова.

Петров Ю. Розповідь про Кобзарєвого друга / Ю. Петров // Вєчїрній Київ. – 1966. – 16 сєрпня.

На обкладинцї книги Г. Маршалла і М. Сток «Аїра Олдрїдж негрїтїанський трагїк» репродукуєтьсї його портрет роботи Шевченка.

Радовська І. Хвилюючі повісті / І. Радовська. – Мистецтво. – 1966. – № 2. – С. 16.

Огляд повісті «Художник».

Русанівський І. Наукова, шевченківська / І. Русанівський // Київська правда. – 1966. – 15 квітня.

Згадка про мистецьку творчість Шевченка.

Сарана А., Строков Л. Шевченко і Харьков / А. Сарана, Л. Строков // Красное знамя. – 1966. – 10 марта.

Згадка про серію офортів «Живописна Україна»

Синиця О. Виставка «Шевченко-художник» / О. Синиця // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1966. – 5 червня.

Виставка «Шевченко-художник» в Івано-Франківському краєзнавчому музеї.

Синицький М. Російський друг Кобзаря / М. Синицький // Сільські вісті. – 1966. – 19 лютого.

Про Бутакова; участь Шевченка в Аральській експедиції.

Сокровищниця великого Кобзаря. РАГАУ // Правда України. – 1966. – 10 апреля.

Малярські твори Шевченка в ДМШ.

Судак В. Сторінки полум'яного життя / В. Судак // Літературна Україна. – 1966. – 1 березня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Т. Г. Шевченко в епістолярії відділу рукописів. – К. : Наукова думка, 1966. – 492 с.

Хинкулов Л. Ф. Шевченко / Л. Ф. Хинкулов. – 3-е изд. исправ. и доп. – М., 1966. – 320 с. (Серия: Жизнь замечательных людей).

Чверть віку музею Кобзаря // Літературна Україна. – 1966. – 12 квітня.

Про Шевченка-художника.

Чи знаєте ви Шевченка? // Комуністична праця. – Переяслав-Хмельницький, 1966. – 20 серпня.

Про Шевченка-художника.

Членова Л. Він захоплював правдою / Л. Членова // Літературна Україна. – 1966. – 8 лютого.

Про вплив творчості Шевченка на формування національної художньої школи (Л. Жемчужніков, І. Соколов, К. Трутовський та ін.).

Шидлаускас А. Главная школа Литвы. 1773–1803 / А. Шидлаускас // Вильнюсский университет. – Вильнюс, 1966. – 65 с.

Серед учнів Я. Рустема згадується Шевченко.

Тарас Шевченко в Петербурзі: новий розділ в експозиції меморіальної майстерні // Радянська Донеччина. – 1966. – 11 березня.

Про малярські твори Шевченка в експозиції меморіальної майстерні в Ленінграді.

1967 рік.

Анісов В., Серeda Є. Від підмайстра до академіка: нарис про Шевченка-художника / В. Анісов, Є. Серeda. – К. : Мистецтво, 1967. – 78 с. + іл.

Державний музей Т. Г. Шевченка. Каталог фондів (живопис, скульптура, графіка) / За ред. К. В. Чумак. – К. : Мистецтво, 1967. – 170 с. + 30 іл.

Найда О. Про що шумить холоднорський ліс / О. Найда // Черкаська правда. – 1967. – 21 травня.

Шевченко намалював Мотронин монастир і дуб біля хутора Буда.

Раєвський С. Слідами загубленої картини / С. Раєвський // Мистецтво. – 1967. – № 2. – С. 13–15: іл.

Про ескізи до картини «Слепая».

1968 рік.

Аббасов А. Т. Г. Шевченко на Миргородщині / А. Аббасов // Зоря Полтавщини. 1968. – 26 травня.

Про створення Шевченком у 1845 р. портретів Лук'яновичів та зарисовки краєвидів околиць Миргорода.

Богутіс В. У Вільні, городі преславнім / В. Богутіс // Україна. – 1968. – № 15. – С. 5.

Про навчання в Я. Рустема.

Большаков Л. По следам оренбургской зимы. Книга поисков / Л. Большаков. – Урал. – Челябинск, 1968. – 228 с. + ил.

Большаков Л. Изучение окружения и связей Т. Шевченко как источник исследования его творчества периода ссылки (1847–1857 гг): автореферат дис. на соис. учен. степени канд. филолог. наук / Большаков Л. – К., 1968. – 15 с.

Брик П. Легенди і таємниці / П. Брик // Черкаська правда. – 1968. – 20 червня.

Про малюнок Шевченка «Мотрин монастир».

Ванагас В. Дни Тараса Шевченко в Вильнюсе / В. Ванагас // Tiesa [Правда] – Вильнюс, 1968. – 8 марта.

Про навчання в Я. Рустема.

Виставка, присвячена Т. Г. Шевченку в Празі // Вечірній Київ. – 1968. – 31 травня.

Також : // Закарпатська правда. – 1968. – 1 червня; // Культура і життя. – 1968. – 2 червня.

На виставці представлені оригінальні твори Шевченка.

Владич Л. Шевченко і вітчизняна книжкова графіка 40-х років XIX століття / Л. Владич // Збірник праць ювілейної п'ятнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1965. – С. 199–214.

Про Шевченка-ілюстратора.

Гаско М. Загадка одной акварели / М. Гаско // О чем рассказываю рисунки Кобзаря // Правда Украины. – 1968. – 10 марта.

Про акварель «Джангисагач».

Гаско М. Шевченко серед товаришів / М. Гаско // Літературна Україна. – 1968. – 5 березня.

Про малюнки «Циган», «Шевченко серед товаришів».

Глинський І. Дівчина з картини / І. Глинський // Україна. – 1968. – № 10. – С. 21.

Історія сестри «Казашка Катя».

Глинський І. Портрет на скелі (легенда про скельний портрет Т. Г. Шевченка. Могилів-Подільський район Вінницької обл.) /

І. Глинський // Народна творчість та етнографія. – К., 1968. – № 3. – С. 89.

Говдя П. Всемирно известная / П. Говдя // Индустриальное Запорожье. – 1968. – 27 августа.

Задка про портрет Шевченка виконаний І. Крамським, що знаходився у Третьякова.

Грищук О. Шевченковими шляхами Черкащини / О. Грищук // Черкаська правда. – Черкаси, 1968. – 7 квітня.

Про малюнки Шевченка.

Даємо адресу: Андруші, В'юнище // Молода гвардія. – 1968. – 6 березня.

Малюнки і етюди Шевченка, зокрема «Верби в Андрушах».

Дзвенять пісні України // Радянська Україна. – 1968. – 21 червня.

На виставі в Празі експонуються оригінальні малюнки Шевченка.

Дорошенко К. Виставка Т. Г. Шевченка в Празі і Братиславі / К. Дорошенко // Культура і життя. – 1968. – 22 серпня.

Було представлено 80 оригіналів картин. Під час експонування виставки в приватній колекції було знайдено офорт «Дари в Чигирині».

Дорошенко К. Врятована шевченкіана / К. Дорошенко // Вечірній Київ. – 1968. – 30 листопада.

Про автопортрет Шевченка 1861 р., на звороті якого поезія «Чи не покинуть нам небого».

Збережімо реліквію // Літературна Україна. – 1968. – 15 березня.

Доля дерев'яної церкви в с. Андрушах, яку малював Шевченко.

З досліджень про Т. Шевченка: збірник. – К. : Дніпро, 1968. – 143 с.

Статті про Шевченка-художника.

Івченко С. Велика радість Кобзаря / С. Івченко // Вечірній Київ. – К., 1968. – 9 березня.

Задка про малюнка «Видубицький монастир».

Кикоть Н. Черкащина в художньому зображенні Тараса Григоровича Шевченка / Н. Кикоть // Трудова слава. – Кам'янка, 1968. – 12 березня.

Черкащина в творчості Шевченка.

Конференція, посвяченна Т. Шевченку (в Вильнюсе) // Комсомольская правда. – 1968. – 5 марта.

Про Шевченка-художника.

Красицький Д. На Козьом болоте (отривок) / Д. Красицький // Шевченко-художник // Комсомольське знамя. – 1968. – 8 марта.

Змалювання Шевченком Золотих воріт.

Красицький Д. Тарас Шевченко – вчений / Д. Красицький // Людина і світ. – 1968. – № 3. – С. 36–38.

Репродукція «На березі Аральського моря» 1848–1849 рр.

Шевченко-художник.

Красицький Д. Чигирин – Суботів / Д. Красицький // Кіровоградська правда. – 1968. – 15 січня.

Малюнки Шевченка, виконані в Суботіві й Чигирині.

Кузьменко А. Щирий друг великого Кобзаря / А. Кузьменко // Черкаська правда. – 1968. – 5 жовтня.

Згадка про «Живописну Україну», про Я. де Бальмена.

Лебо. Г. Седнів / Г. Лебо // Деснянська правда. – 1968. – 27 серпня.

Про пакунок з фарбами, який надіслав Шевченкові на засланні А. Лизогуб.

Мацапура М. «Мій друже єдиний, мій Якове добрий...» / М. Мацапура // Україна. – 1968. – № 10. – С. 6–7.

Я. де Бальмен і Шевченко.

Мищенко М. Музика в художньому творі / М. Мищенко // Літературна Україна. – 1968. – 25 червня.

Про навчання в Академії мистецтв.

Нове про Т. Г. Шевченка // Закарпатська правда. – 1968. – 16 травня.

// Ленінська правда. – 1968. – 10 квітня.

Згадується стаття В. Судак «В класах Академії мистецтв» та ін.

Олійник М. За давниною давнина / М. Олійник // Літературна Україна. – 1968. – 14 червня.

Про навчання в Академії мистецтв, про малярство Шевченка на засланні.

Паламарчук Г. Нескорений Прометей. Творчість Шевченка-художника: 1850–1857 років / Г. Паламарчук. – К. : Мистецтво, 1968. – 112 с.: іл.

Шевченко-художник.

Паламарчук Г. Невідомий друг Шевченка / Г. Паламарчук // Сільські вісті. – 1968. – 7 березня.

Атрибуція малюнка Шевченка «Портрет Я. С. Алексєєва».

Паламарчук Г. Невідомий друг Шевченка / Г. Паламарчук // 3 досліджень про Т. Шевченка: збірник. – К. : Дніпро, 1968. – С. 67–81.

Паламарчук Г. Державний музей Т. Г. Шевченка за 25 років його діяльності / Г. Паламарчук // Питання шевченкознавства № 4. – К. : Молодь, 1968. – С. 78–88.

Про Шевченка-художника.

Сарана Ф. К. Т. Г. Шевченко. Бібліографія ювілейної літератури (1960–1964) / Ф. К. Сарана. – К. : Наукова думка, 1968. – 624 с.

Стаукайте Д. Научная конференция о Т. Шевченко [Вильнюс, 4–5 марта. – 1968.] / Д. Стаукайте // Literatūra ir menas [Література і искусство]. – Вильнюс, 1968. – 8 марта. – С. 15.

Про навчання в Я. Рустема.

Строєва А. В краю янтарнім. (Тут він вчився малювати) / А. Строєва // Радянська Україна. – 1968. – 3 лютого.

Шевченко і Я. Рустем.

Струцюк І. Великий друг Кобзаря. До 150-річчя з дня народження В. І. Штернберга / І. Струцюк // Радянська Волинь. – Луцьк, 1968. – 14 лютого.

Ступак Ю. Шевченко-художник на Сумщині / Ю. Ступак // Ленінська правда. – Суми, 1968. – 10 березня.

Про малярські твори, виконані на Сумщині серед них – портрет Й. Ф. Рудзинського та ін.

Серета Є. О. Київ та його околиці в мистецькій творчості Т. Г. Шевченка / Є. О. Серета // 3 досліджень про Т. Шевченка: збірник. – К. : Дніпро, 1968. – С. 32–45.

Судак В. Безсмертні малюнки Шевченка / В. Судак // Молодь України. – К., 1968. – 9 березня.

Про малюнки Шевченка, що експонуються в музеї ДМШ.

Судак В. О. В класах Академії мистецтв / В. Судак // 3 досліджень про Т. Шевченка: збірник. – К. : Дніпро, 1968. – С. 5–31.

Хинкулов Л. Юність генія / Л. Хинкулов // Рабочая газета. – 1968. – 9 августа.

Про навчання в Я. Рустема, перебування Шевченка в м. Вільно.

Шевченко Т. Г. Серед товаришів / Автор тексту Г. Паламарчук. – 1968. – 5 с.

Шевченко Т. Г. Новопетровське укріплення з Хівінського шляху: буклет / Автор тексту Г. Паламарчук. – К., 1968. – 1 с.

Юрчинис Ю. История города Вильнюса от старейших времен до Октябрьской революции / Ю. Юрчинис. – Вильнюс : Минтис, 1968. – 259 с.

Про навчання в Я. Рустема.

Miezelaitis E. В Вильнюсе, в городе великой славы / E. Miezelaitis. // Cia Zietuva. Poetine publicistika – 1968. – V. – С. 477–491.

1969 рік.

Ахрыменко П. Тарас Шаучэнка і Беларусь / П. Ахрыменко. – Минск : Высшая школа, 1968. – 128 с.

Про Шевченка-художника.

Барсов Н. Тарас Шевченко и уфимцы / Н. Барсов // Советская Башкирия. – 1969. – 4 июня.

Згадується про автопортрет Шевченка, подарований Є. І. Барановському.

Вядро Ш. Юнацькі роки Кобзаря / Ш. Вядро // Молода гвардія. – 1969. – 15 січня.

Згадується про перебування Шевченка у Ширяєва.

Говдя П. Тарас Шевченко та художник М. Соколов / П. Говдя // Мистецтво. – 1969. – № 5. – С. 33–35: іл.

Говдя П. Художник Іван Труш / П. Говдя // Правда України. – 1969. – 17 січня.

Про Шевченка-художника.

Горобець П. Полтавські скарби / П. Горобець // Культура і життя. – 1969. – 15 червня.

Про малюнок Шевченка «Будинок І. Котляревського в Полтаві».

Гаско М. Шевченко серед товаришів / М. Гаско // Літературна Україна. – 1969. – 7 березня.

Про малярські роботи Шевченка під час Каратауської експедиції в 1851 р.

Дереза М. Україна в художніх листівках / М. Дереза // Вечірній Київ. – 1969. – 25 січня.

Про колекціонера І. В. Бугаєвича, у якого зібрана шевченкіана в листівках.

Дишиневич Г. Сторінки «Музичного променя» / Г. Дишиневич // Молода гвардія. – 1969. – 26 січня.

Про Шевченка-художника

Історія українського мистецтва: У 6 томах. – К., 1969. – Т. 4. – Кн. 1. – С. 148–171.

Красицкий Д. Серебряная медаль. К 155-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко / Д. Красицкий // Советская Клайпеда. – 1969. – 15 марта.

// Рабочая газета. – 1969. – 8 марта.

Про нагороду Шевченка трьома срібними медалями під час навчання в Академії мистецтв.

Лоцвенко О. Т. Г. Шевченко в Полтаві / О. Т. Лоцвенко // Комсомолец Полтавщины. – 1969. – 30 серпня.

Про малярські роботи Шевченка під час перебування його в Полтаві.

Ломсаргис В. Куда вернулся Шевченко / В. Ломсаргис // Gimtasis kraštas [Родной край]. – Вильнюс, 1969. – 11 декабря.

Про зв'язок Шевченка з Литвою, історія картини «Щасливий ловець».

Мацапура М. Яким знаємо Т. Г. Шевченка / М. Мацапура // Україна. – 1969. – № 10. – С. 6–7.

Реп.: Фото і автопортретів Шевченка (1849 р.)

Про Шевченка-художника.

Микешин М. До малюнків Т. Г. Шевченка / М. Микешин // Наука і суспільство. – 1969. – № 3. – С. 39–40.

Про Шевченка-художника.

Могучий многогранный талант // Правда Украины. – 1969. – 5 сентября.

Про малюнок Шевченка «Будинок І. Котляревського в Полтаві».

Найден С. Пісня Росі / С. Найден // Черкаська правда. – 1969. – 11 січня.

Згадка про те, що Шевченко малював річку Рось.

Сапухін П. Тарас Шевченко – Наталії Хрущовій / П. Сапухін // Україна. – 1969. – 10 листопада.

Згадка про офорт Шевченка «Приятелі», малюнки «Дуб», «Лопухи», «В Лихвині».

Сарбей В. Музейна і архівна шевченкіана В. В. Тарновського / В. Сарбей // Збірник праць ювілейної шістнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1969. – С. 134–140.

Про колекцію В. В. Тарновського.

Сидоров А. А. Русская графика начала XX века. Очерки истории и теории / А. А. Сидоров. – М. : Искусство, 1969. – 249 с.

С. 45 – матеріали про Шевченка.

Стеценко Л. Шевченко і Щепкін у взаєминах 50-х років / Л. Стеценко // Збірник праць ювілейної шістнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1969. – С. 115–133.

Якименко М. Василь Васильович Тарновський (1837–1899) / М. Якименко // Зоря Полтавщини. – 1969. – 13 червня.

Про колекцію В. В. Тарновського.

1970 рік.

Антология прекрасного // Правда Украины. – 1970. – 29 апреля.

В «Истории украинского искусства», в первой книжке четвертого тому досліджуються живопис і графіка Шевченка.

Арутюнян В. Константинополь в Вильнюсе / В. Арутюнян // Універсальний журнал [Советское искусство]. – 1970. – № 5. – С. 44–48.

Про вчителя Я. Рустема.

Бабинцев С. Тарас Григорович Шевченко (биография). Пособие для учащихся / С. Бабинцев. – Ленинград : Просвещение, 1970 – 158 с.: ил.

Про Шевченка-художника.

Баранова М. Вещий сон / М. Баранова // Днепровская звезда. – 1970. – 7 марта.

Про зображення жіночих портретів у малярських роботах Шевченка.

Гаско М. Про що розповідають малюнки Тараса Шевченка: шевченкознавчі етюди / М. Гаско. – К. : Радянський письменник, 1970. – 224 с.

Малярські твори Шевченка виконані в Оренбурзі.

Голець Я. Над Супоєм / Я. Голець // Зоря комунізму. – 1970. – 10 березня.

Згадка про узори з виноградом і фруктами, які виконав Шевченко у флігелі в Яготині.

Грицкевич В. Друг Кобзаря – казахов друг / В. Грицкевич // Казахстанская Правда. – 1970. – 24 июня.

Згадка про спільну роботу Шевченка і Б. Залеського в Аральській експедиції; про продаж Залеським картин Шевченка.

Данилов Я. Безсмертна книга народу / Я. Данилов // Черкаська правда. – 1970. – 24 липня.

Про навчання в Академії мистецтв.

Дорошенко К. Кобзарева любов / К. Дорошенко // Наддніпрянська правда. – Херсон, 1970. – 11 березня.

Про ілюстрацію Шевченка до повісті М. Гоголя «Тарас Бульба».

Дорошенко К. Вогнище української культури / К. Дорошенко // Культура і життя. – 1970. – 30 липня.

Репродукція фотографії Шевченка 1859 р. І. Гудовського.

Історія створення колекції в ДМШ.

Дубенко С. За Ленінським декретом / С. Дубенко // На екранах України. – 1970. – 4 квітня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Жабенко П. Зберегти пам'ять! / П. Жабенко // Київська правда. – 1970. – 4 лютого.

Восени 1843 р. Шевченко відвідав с. Росаву Миронівського району і виконав малюнок «Вид на Росаву».

Занічковський М. Яскрава сторінка німецькомовної шевченкіани / М. Занічковський // Літературна Україна. – 1970. – 18 серпня.

В німецькій газеті міститься повідомлення про підготовку до відкриття в Києві виставки Шевченкових картин.

Зубенко-Царьова М. Дороге серцю / М. Зубенко-Царьова // Радянська жінка. – 1970. – № 10.

Про малюнок Шевченка «Руїни палацу Розумовського», виконаний 1843 р. на Конопотинці, про офорт «Свята родина», подарований матері братів Лазаревських.

Кізуб К. В селі Шевченковому / К. Кізуб // Радянська Житомирщина. – 1970. – 10 березня.

Згадка про малюнок Шевченка «Хата батьків».

Коваль В. Східний кут хати / В. Коваль // Літературна Україна. – 1970. – 11 липня.

Згадка про малюнок Шевченка «Будинок І. Котляревського».

Красицький Д. Шевченко у Чернігові / Д. Красицький // Деснянська правда. – Чернігів, 1970. – 4 серпня.

Про намір Шевченка змалювати пам'ятки старовини часів Запорізької Січі.

Красицький Д. Шевченко в натурних класах / Д. Красицький // Україна. – К., 1970. – № 10. – С. 8–9.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Куценко И., Шевченко И. Встреча с Кобзарем / И. Куценко, И. Шевченко // Советская Кубань. – Краснодар, 1970. – 26 декабря.

Про Шевченка-художника.

Листи Шевченка знайдено у Кракові // Вечірній Київ. – К., 1970. – 3 червня.

В новознайдених листах Шевченка до Б. Залеського є згадки про заняття Шевченка живописом, прохання надіслати йому малярське приладдя, повідомлення про продаж мистецьких творів Шевченка.

Мемориальная мастерская Т. Г. Шевченко: путеводитель. – Ленинград : Художник РСФСР, 1970. – 56 с.: ил.

Медалі Шевченка-живописця // Молодь України. – К., 1970. – 9 жовтня.

// Правда України. – 1970. – 8 октября.

Коллекція ДМШ поповнилася дублікатами срібних медалей Шевченка.

Назаренко Е. Друг Шевченка / Е. Назаренко // Корчагінець. – Хмельницький, 1970. – 17 листопада.

Шевченко і А. Венгжиновський.

Неизвестные письма Тараса Шевченко // Вечерняя Москва. – М., 1970. – 11 июня.

Шевченко і Б. Залеський.

Нович М. Прибалтика починається за Бугом / М. Нович // Вінницька правда. – 1970. – 31 січня.

Про Шевченка-художника.

Олійник І. Кобзар на Чорнухинщині / І. Олійник // Комсомолец Полтавщини. – 1970. – 10 березня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Орел В. Два автопортрети Тараса Шевченка / В. Орел // Архіви України. – 1970. – № 1. – С. 28–29.

Орел В. Де ж цей портрет? / В. Орел // Україна. – 1970. – №10. – С. 24.
Про автопортрет Шевченка (1857 р.), подарований Я. Кухаренкові.

Письма Тараса Шевченко знайдені в Кракові // Уральский рабочий. – Свердловск, 1970. – 11 июня.

Днепровская правда. – 1970. – 7 июня.

Южная правда. – Николаев, 1970. – 27 июня.

В новознайдених листах Шевченка до Б. Залеського є згадки про заняття Шевченка живописом, прохання надіслати йому малярське приладдя, повідомлення про продаж мистецьких творів Шевченка.

Потьомкіна Л. Скарбниця творчості Кобзаря / Л. Потьомкіна // Вечірній Київ. – 1970. – 19 вересня.

Повідомлення про експозицію оригінальних творів Шевченка ДМШ.

Ротач А. На родині поета / А. Ротач // Рабочая газета. – 1970. – 25 июля.

Згадка про малюнок Шевченка «Будинок І. Котляревського».

Солонинко В. В. І. Ленін про Т. Г. Шевченка / В. Солонинко // Друг читача. – К., 1970. – 14 липня.

У бібліотеці Леніна зберігалася книга «Наши, списанные с натуры русскими».

Торнау Ю. Вступительная статья // Вильнюсский государственный университет им. В. Капсукаса: научная библиотека / Ю. Торнау. – Вильнюс, 1970. – С. 11.

Про навчання Шевченка.

Чорнобривець В., Шимкевич Л. Друг великого Кобзаря / В. Чорнобривець, Л. Шимкевич // Вечірній Київ. – 1970. – 9 березня.
Згадка про те, що незважаючи на заборону, Шевченко малював на засланні.

1971 рік.

Арутюнян В. Страницы из истории армяно-украинских связей в области изобразительного искусства / В. Арутюнян // Исторические связи и дружба украинского и армянского народов. – 3-е изд. – Ереван, 1971. – С. 301–307.

Про Яна Рустема як першого вчителя малювання Шевченка.

Большаков Л. Н. Літа невольничі: книга пошуків і досліджень про Шевченка періоду заслання / Л. Н. Большаков. – К.: Дніпро, 1971. – 425 с.

Бугаєвич І. Збережений образ / І. В. Бугаєвич // Україна. – 1971. – 10 жовтня.

Згадка про Шевченка-художника.

Говдя П. Т. Г. Шевченко в дореволюційній художній критиці / П. Говдя // Образотворче мистецтво. – К., 1971. – № 2. – С. 12–15.

Гонтаровский Е. И. Соколов. «Приятели» / Е. Гонтаровский // Красноярский рабочий. – 1971. – 16 марта.

Про офорт Шевченка «Приятелі».

Гора С. Вечная верба / С. Гора // Прикаспийская коммуна. – 1971. – 11 мая.

Згадка про Шевченка-художника.

Жемчужников Л. Мои воспоминания из прошлого / Л. Жемчужников. – Ленинград: Искусство, 1971. – 447 с.: ил.

Зегжда Н. Кому присвячена Шевченкова «Тополя»... / Н. Зегжда // Літературна Україна. – 1971. – 13 липня.

У «Кобзарі» 1840 р. перед текстом балади вміщено аркуш із присвятою: «П. С. Петровской». За спогадами Л. Оглобліної, Шевченко присвятив П. Петровській свою поему «Тополя» і намалював її в альбомі струнку тополі. У Н. Зегжди (праонуки П. Петровської) зберігся архів Л. Оглобліної та дівочий альбом П. Петровської. На його титулі напис: «На пам'ять про 1840 рік». За фактурою і кольором паперу, нумерацією аркушів виявлено, що аркуш із рисунком Шевченка свого часу був у цьому альбомі.

Ібраєв Б. Біля верби Тараса / Б. Ібраєв // Закарпатська правда. – 1971. – 2 грудня.

Згадка про малюнок Шевченка «Байгуші».

Ібраєв Б. Верба Тараса / Б. Ібраєв // Социалистическая индустрия. – 1971. – 2 ноября.

Згадка про малюнок Шевченка «Байгуші».

Килимник О. Нове про Кобзаря / О. Килимник // Друг читача. – 1971. – 21 квітня.

Про малярську спадщину Шевченка.

Красицкий Д. Тарас-художник. Рассказы о юности Т. Г. Шевченко / Д. Красицкий; перевод с украинского Л. Воронова. – М. : Детская литература, 1971. – 126 с.: 8 ил.

Максименко Р. В городе имени Кобзаря / Р. Максименко // Рабочая газета. – 1971. – 4 января.

Згадка про Шевченка-художника.

Місюра Ф. Вчений, поет, художник / Ф. Місюра // Літературна Україна. – 1971. – 8 січня.

Згадка про Шевченка-художника.

Народному співцеві присвячується // Радянська Україна. – 1971. – 10 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Нові надходження музею Кобзаря // Вечірній Київ. – 1971. – 2 липня.

Про надходження нових робіт Шевченка до музею Тараса Шевченка.

Новые приобретения музея Кобзаря // Правда Украины. – 1971. – 30 июня.

Згадуються роботи Шевченка, за які його було нагороджено срібними медалями.

Селіванов Т. До питання про композицію картини Т. Г. Шевченка «Катерина» / Т. Селіванов // Образотворче мистецтво. – К., 1971. – № 2. – С. 19–20.

Укаев К. Побратимы / К. Укаев // Советская Киргизия. – 1971. – 24 октября.

Згадка про Шевченка-художника.

Шевченко Т. Г. Про мистецтво [Текст] / Т. Г. Шевченко. – К. : Мистецтво, 1971. – 336 с. + портр. – (Пам'ятки естетичної думки).

1972 рік.

Амирян С. Г. Личные связи Т. Шевченко с армянами и выдающимися деятелями армянской культуры / С. Г. Амирян // Армяно-украинские литературные связи. – Ереван : АН Армянской ССР, 1972. – Ч. 2. – § 1. – С. 45–50.

Про зустрічі і спілкування Шевченка з Я. Рустемом та іншими художниками.

Бабенко В. Сліди Кобзаря в Яготині / В. Бабенко // Зоря Полтавщини. – 1972. – 22 жовтня.

Про Шевченка – учня В. Григоровича.

Базекин Г. Письмо от правнучки Т. Г. Шевченко / Г. Базекин // Советская Башкирия. – 1972. – 16 июля.

Згадується картина Шевченка «Катерина».

Баранова М. Син один у двох народів / М. Баранова // Комуністична праця. – Переяслав-Хмельницький, 1972. – 25 листопада.

Згадка про художньо-графічні твори Шевченка: «Казахська стоянка на Кос-Аралі», «Казах на коні», «Казашка Катя», «Байгуші», «Державний кулак», «Казахський хлопчик бавиться з кішкою».

Богутіс В. «У Вільні, городі преславнім...» / В. Богутіс // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1977. – 21 липня.

Большаков Л. З обов'язку дружби / Л. Большаков // Літературна Україна. – К., 1972. – 14 березня.

Про малюнок Шевченка «Казашка Катя».

Бугаєвич І. У пам'яті поколінь / І. Бугаєвич // Зоря Полтавщини. – 1972. – 10 грудня.

Згадка про акварель Шевченка «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві».

Виставка творів Т. Г. Шевченка та художників його сучасників: каталог / Упор. Серeda Є. О., Судак В. О. – Київ : Реклама, 1972. – 16 с. + 16 іл.

Гнатюк М. Олександр Афанасьєв-Чужбинський // Радянське літературознавство. – К., 1972. – № 6. – С. 38–50.

О. Афанасьєв-Чужбинський і Шевченко.

Жур П. Шевченківський Петербург / Петро Жур. – К. : Дніпро, 1972. – 194 с.: іл.

Затенацький Я. Чи зберігся оригінал? / Я. Затенацький // Культура і життя. – 1972. – 10 серпня.

Про Шевченка-художника.

Збірник праць дев'ятнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1972. – 251 с.

Матеріали XIX шевченківської конференції (18–20 травня 1970 р., Оренбург – Орськ).

Зегжда Н. Пензель Петровського / Н. Зегжда // Літературна Україна. – 1972. – 14 травня.

Про Шевченка-художника.

Мазур Л. У Седневі, над Сномом / Л. Мазур // Сільські вісті. – 1972. – 22 вересня.

Про будинок у Седневі, в якому 1847 р. жив і творив Шевченко.

Малюнок Шевченка повернувся додому // Культура і життя. – 1972. – 15 березня.

Про участь Шевченка в Аральській експедиції та акварель «Пожежа в степу».

Новые експонати музею Кобзаря // Звезда. – 1972. – 27 августа.

Пестонюк І. Порадник і друг Кобзаря / І. Пестонюк // Радянське Поділля. – Хмельницький, 1972. – 3 листопада.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Ракша І. «Моя се мати і сестра» / І. Ракша // Україна. – 1972. – 10 жовтня.

Згадка про Шевченка-ілюстратора.

Рисунок Шевченко вернувся в його дом // Правда України. – 1972. – 24 лютого.

Про малюнок Шевченка «Пожежа в степу».

Свидін І. Музей на Мангишлаку / І. Свидін // Черкаська правда. – 1972. – 17 вересня.

Про меморіальний музей Т. Г. Шевченка у м. Форт-Шевченко (Казахстан).

Степовик Д. Шлях у 800 літ / Д. Степовик // Літературна Україна. – 1972. – 8 серпня.

Портрет Маєвської роботи Шевченка.

Судак В. Художники шевченкової доби / В. Судак // Культура і життя. – 1972. – 5 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Тархан-Береза З. Історія дослідження мистецької і поетичної спадщини Шевченка в їх зіставленні / З. Тархан-Береза // Збірник праць дев'ятнадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1972. – С. 193–210.

Про альбом Шевченка «Живописна Україна».

Т. Г. Шевченко в Орській крепости. Буклет. – Орск : Орское городское отделение Всероссийского союза охраны памятников истории и культуры, 1972. – 5 с.

Чумак К. Експонується вперше / К. Чумак // Вечірній Київ. – 1972. – 18 лютого.

Про малюнок Шевченка «Пожежа в степу».

Шевченкове безсмертя // Радянська жінка. – 1972. – 3 березня.

Про автопортрет Шевченка зі свічкою.

Шептуха В. Доля однієї акварелі / В. Шептуха // Радянська Донеччина. – Донецьк, 1972. – 5 березня.

Про Шевченка-художника.

Шовкопляс Г. Київська Русь у творах Шевченка / Г. Шовкопляс // Вечірній Київ. – 1972. – 22 січня.

Згадка про перебування Шевченка у Археографічній комісії в Києві (1845–1846).

1973 рік.

Автопортрети Тараса Шевченка: альбом / Упоряд. і авт. вступ. ст. Л. В. Владич. – К. : Мистецтво, 1973. – 79 с.: іл.

Баранова М. У двох народів син один / М. Баранова // Ленінська зміна. – 1973. – 10 березня.

Згадка про малюнки Шевченка на засланні.

Білецький П. Пензлем змальовані долі / Платон Білецький // Україна. – 1973. – № 33.

Згадується полотно Шевченка «Катерина».

Большаков Л. До питання про творчу історію деяких жанрових та пейзажних творів Шевченка / Л. Большаков // Збірник праць двадцятої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1973. – С. 81–91.

Згадується картина Шевченка «Казашка Катя».

Державний музей Тараса Григоровича Шевченка / Текст: Паламарчук Г. П. – К. : Реклама, 1973. – 16 с.: іл.

Жук А. К. Український радянський килим / А. К. Жук. – К. : Наукова думка, 1973. – 161 с.: іл.

На ст. 123 – gobелен «Т. Г. Шевченко», худ. Литовченко.

Красицький Д. Ф. Тарас-художник. Оповідання про юність Т. Г. Шевченка / Д. Ф. Красицький. – К. : Веселка, 1973. – 139 с.: іл.

Паламарчук Г. П. До питання про перебування Шевченка на Полтавщині у 1845 році / Г. П. Паламарчук // Збірник праць двадцятої наукової шевченківської конференції / Відпов. ред. Є. П. Кирилюк. – К. : Наукова думка, 1973. – 311 с.

1974 рік.

Бабенко В. Перший ілюстрований «Кобзар» / В. Бабенко // Зоря Полтавщини. – 1974. – 10 березня.

Історія видання М. Микешиним «Кобзаря» Шевченка. Ескізи Шевченка до «Русалки», репр. портрету Ликери Полусмакової, подарованого М. Микешину.

Багрич М. Мільйонними тиражами / М. Багрич // Вечірній Харків. – 1974. – 12 березня.

Згадка про репродукції мистецьких творів Шевченка з фондів Книжкової палати УРСР.

Берковская Г. Первая страница / Г. Берковская // Казахская правда. – 1974. – 17 апреля.

Бикулич В. Подвиг Тараса. К 160-летию со дня рождения Т. Шевченко / В. Бикулич // Комсомольская правда. – 1974. – 4 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Бикулич В. Голос Кобзаря. К 160-летию со дня рождения Т. Шевченко / В. Бикулич // Советская Литва. – 1974. – 10 марта.

Згадка про навчання Шевченка малюванню у Я. Рустема і Ф. Ламні у Вильнюсі.

У фондах музеїв і бібліотек Литви знайдено автограф вірша Шевченка «Хата», його картину «Удачная ловля» та погруддя поета.

Бикуличус В. По стопам Тараса / В. Бикуличус // Комсомольская правда. – 1974. – 8 марта.

Білецький П. Скарби нетлінні: Українське мистецтво у світовому художньому процесі / П. Білецький. – К., 1974. – С. 142–143.

Большаков Л. Поиск продолжается / Л. Большаков // Южный Урал. – Оренбург, 1974. – 7 марта.

У флігелі будинку К. Герна в Оренбурзі була майстерня Шевченка, де він створив серію портретів, автопортретів, краєвидів Арала і степів. Завдяки К. Герну зберігся альбом акварелей Шевченка під час обшуку і арешту 1850 р., але деякі роботи художника, що лишилися в родині К. Герна, не знайдено досі. Висловлено припущення, що роботи, які родичі вважали творами К. Герна, є шевченковими. Крім того, що Шевченко малював, він є автором не знайдених досі скульптур.

Борщук Л. Слово Великого Кобзаря / Л. Борщук // Прапор перемоги. – 1974. – 10 березня.

Про експозицію «Шевченко-художник» на книжково-ілюстративній виставці, присвяченій Шевченку, в бібліотеці Жовтневого району м. Ворошиловограда (тепер Луганськ).

Василенко А. Великий Кобзар / А. Василенко // Комсомольское племя. – 1974. – 12 березня.

Перебуваючи в Києві, Шевченко багато малював. Офорти «У Києві», «Видубицький монастир» відображають його враження від міста. У Будинку-музеї Шевченка зберігаються мистецькі твори та малярське приладдя художника.

Великому Кобзарю посвящається // Ворошиловградская правда. – 1974. – 8 марта.

В огляді обласних заходів до 160-річчя з дня народження Шевченка – згадка про Шевченка-художника.

Вирина Л. Великому Кобзарю / Л. Вирина // Советская культура. – 1974. – 15 марта.

На виставці, присвяченій 160-річчю з дня народження Шевченка, в ДМШ (зараз – НМТШ) представлені акварелі Шевченка.

Внучкова Л. Малюнок з альбому / Л. Внучкова // Шевченків край. – 1974. – 25 травня.

Про малюнок Шевченка «Хата батьків».

Внучкова Л. І., Ткаченко М. Н. Каталог виставки «Художні твори у власній колекції Тараса Шевченка» / Л. І. Внучкова, М. Н. Ткаченко. – К., 1974. – С. 3–15.

Згадуються твори Шевченка «Вірсавія», «Приятелі», «Нарцис», «Хлопчик-натурник» та ін.

Вознюк В. Високий приклад дружби / В. Вознюк // Ленінська мо­лодь. – Львів, 1974. – 8 березня.

Про портрет А. Олдріджа роботи Шевченка.

В'язовський Г. Тарас Шевченко і сучасність / Г. В'язовський // Комсомольська іскра. – 1974. – 8 березня.

Гай А., Паламарчук Г. Радість спілкування / Анатолій Гай, Глафіра Паламарчук // Літературна Україна. – 1974. – 8 березня.

Відомий мистецтвознавець С. Таранушенко передав музею акварель Шевченка «Пожежа в степу», що експонується на виставці нових надходжень ДМШ. Згадка про Шевченка-художника.

Гаско М. Природознавчі малюнки Т. Г. Шевченка / М. Гаско // Образотворче мистецтво – К., 1974. – № 2. – С. 30.

Григоренко О. Вінок народної пам'яті / О. Григоренко // Радянська Житомирщина. – 1974. – 10 березня.

Восени 1846 р., перебуваючи в с. Кодня (нині Житомирського р-ну Житомирської обл.), Шевченко намалював гайдамацькі могили. Тоді ж він зробив декілька малюнків історичних пам'яток м. Бердичева.

Громадський В. Канівські дні Шевченка / В. Громадський // Молодь Черкащини. – 1974. – 8 березня.

Загдка про будинок Житницького у Києві, де мешкали і малювали київські краєвиди Шевченко і М. Сажин. Задається про призначення Шевченка викладачем малювання в університеті, царську заборону малювати під час заслання та про малярське приладдя художника, що експонується в БМШ.

Дорошенко Е. Сокровища шевченкиани / Е. Дорошенко // Правда України. – 1974. – 25 апреля.

Про музей Шевченка в Києві, де представлені його оригінальні художні твори.

Енциклопедія шевченкознавства // Будівник комунізму. – 1974. – 8 березня.

Енциклопедія шевченкознавства // Вечірній Харків. – 1974. – 12 березня.

Журко Ф. Певец народної життя / Ф. Журко // Советская культура. – 1974. – 8 марта.

Загдка про Шевченка-художника.

Зегжда Н. Пензель Петровського / Ніна Зегжда // Літературна Україна. – 1974. – 14 березня.

Зимомря М. І., Бобинець С. С. До історії німецької шевченкіани / М. І. Зимомря, С. С. Бобинець // Літературна Україна. – 1974. – 5 березня.

У виданні «Wissenschaftliche Beilageder Leipziger Zeitung» № 47 від 10 червня 1860 р. під назвою «Російський митець» подано дані про доакадемічну творчість Шевченка-художника. Ще одну статтю про Шевченка було надруковано в популярному лейпцігському журналі «Die Gartenlaube» (1862, № 28) під назвою «Einrussisches Dichterleben» («Життя одного руського поета», автор Г.-Л. Цунк).

Кирилюк Є. Шевченківська Енциклопедія / Євген Кирилюк // Вечірній Київ. – 1974. – 9 березня.

Про дослідження мистецької спадщини Шевченка у Шевченківській енциклопедії, що готується до друку.

Климчук О. Вулиця Заповіту / О. Климчук // Молода гвардія. – 1974. – 9 серпня.

Загдка про малюнки Шевченка, створені під час його перебування у м. Переяславі (тепер Переяслав-Хмельницький).

Кобзар // Вечірній Київ. – 1974. – 12 березня.

Загдка про Шевченка-художника. Копії краєвидів Шевченка в експозиції БМШ. «Козак Мамай» – родинна реліквія Шевченків, раніше її авторство приписувалася Шевченку.

Косарик Д. Великий Кобзар у наших краях / Д. Косарик // Комсомолець Полтавщини. – 1974. – 2 березня.

Згадка про те, що Шевченко малював на Полтавщині портрети на замовлення.

Кошара Н. Лилея серця Кобзаря / Н. Кошара // Рабочая газета. – 1974. – 7 марта.

Про задум Шевченка намалювати разом із М. Сажиним краєвиди Києва.

Кривицкая В. Певец дружбы народов / В. Кривицкая // Путь к коммунизму. – Актюбинск, 1974. – 8 марта.

Про виконання Шевченком малярських творів у Новопетровському укріпленні.

Кривицька В. Мости єднання / В. Кривицька // Прапор перемоги. – 1974. – 10 березня.

Про малярські твори Шевченка на казахську тему.

Кривко Я. Т. Г. Шевченко і музика / Я. Кривко // Перемога. – 1974. – 6 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Кузьменко А. Дружба, увічнена пам'ятником / А. Кузьменко // Комсомолець Полтавщини. – Полтава, 1974. – 6 березня.

Про Шевченка і Я. де Бальмена. Згадка про Шевченка-художника.

Масич И. Друзья и враги Кобзаря / И. Масич // Наука и религия. – М., 1974. – № 3. – С. 74–76.

Висока оцінка творів Шевченка американським художником Рокуеллом Кентом.

Матійко Г. Київ, бульвар Шевченка, 12... / Г. Матійко // Сільські вісті. – 1974. – 10 березня.

Про експозицію мистецьких творів Шевченка у ДМШ (понад 500).

Микитась В. Безсмертя великого Кобзаря / Василь Микитась // Літературна Україна. – 1974. – 8 березня.

Про дослідження художньої спадщини Шевченка на сторінках Шевченківської енциклопедії.

Мостовая Ф. И меня в семье великой... / Ф. Мостовая // Рабочая газета. – 1974. – 25 апреля.

Згадка про малярські твори Шевченка в ДМШ.

Наставник и друг. (Памяти художника В. В. Почиталова. Воспоминания). Т. Шевченко. – Художник : М., 1974. – № 5. – С. 41–59.

Нестеренко М. Автобіографія, написана пензлем / М. Нестеренко // Молода гвардія. – 1974. – 10 березня.

Про автопортрети Шевченка.

Нестеровська Є. Кобзар на Переяславщині / Є. Нестеровська // Комуністична праця. – Переяслав-Хмельницький, 1974. – 5 березня.

Про репродукції робіт Шевченка «В'юнице» та «Андрюші».

Нестеровська Є., Голдіна Л., Юзвікова О. Люби і знай рідний край / Є. Нестеровська, Л. Голдіна, О. Юзвікова // Комуністична праця. – Переяслав-Хмельницький, 1974. – 5 березня.

Малюнки Шевченка, виконані в Андрушах, В'юниці.

Нечай М. Соціалізмом увековечен / Мирослав Нечай // Львовская правда. – 1974. – 8 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Оновлена Кобзарева оселя // Радянська освіта. – 1974. – 15 березня.

Загальні відомості про творчість і приладдя Шевченка-художника київського періоду.

Парийский Е. Шевченковский дом-музей / Е. Парийский // Рабочая газета. – 1974. – 13 марта.

Згадка про малярські твори і приладдя в експозиції БМШ.

Парийский Е. Приглашает Шевченковский дом-музей // Комсомольское знамя. – 1974. – 13 марта.

Пепа В. Казахські шляхи поета / Вадим Пепа // Літературна Україна. – 1974. – 8 березня.

Згадка про образи казахів у художніх творах Шевченка.

Пирогова Л. «...Это неутомное призвание» / Л. Пирогова // Слава Севастополя. – 1974. – 10 марта.

Про мистецькі твори Шевченка в ДМШ. Процес становлення і удосконалення Шевченка-художника.

Присяжнюк М. Шляхами безсмертя (Т. Г. Шевченко і Поділля) / М. Присяжнюк // Вінницька правда. – 1974. – 10 березня.

Ілюструючи книгу «История Суворова», Шевченко зацікавився перебуванням полководця на Поділлі, виконав малюнки «Процання Суворова з солдатами в Тульчині», «Суворов куштує солдатську їжу». Працюючи в Археографічній комісії, Шевченко змальовував Поділля.

Прядко Н. Поэт, борец, мыслитель / Н. Прядко // Днепровская правда. – 1974. – 8 марта.

Ззначається, що Шевченко створив 1113 мистецьких творів.

Пушкин Ю. Поборник священной воли / Ю. Пушкин // Неделя. – 1974. – 3 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Реставринован Дом-музей Тараса Шевченко // Бакинский рабочий. – 1974. – 14 марта.

Про мистецькі твори Шевченка в експозиції БМШ.

Сарана Ф. Все о великом Кобзаре / Ф. Сарана // Правда Украины. – 1974. – 8 марта.

Про дослідження мистецької спадщини Шевченка у Шевченківській енциклопедії, що готується до друку.

Сатаева Т. Пока живы люди на земле / Т. Сатаева // Комсомольское знамя. – 1974. – 10 марта.

Про Шевченка – однодумця російських художників. Твори Шевченка в ДМШ.

Силин О. Будиночок Т. Г. Шевченка / Олесь Силин // Київська правда. – 1974. – 10 березня.

Про підготовку Шевченком матеріалів до альбому «Живописна Україна» під час мешкання в будинку Житницького в Києві.

Силин О. Оновлена оселя Кобзаря / О. Силин // Літературна Україна. – 1974. – 12 березня.

Згадка про наміри Шевченка малювати усі цікаві краєвиди Києва.

Сіренко Н. В серцях і пам'яті народу / Н. Сіренко // Прапор комунізму. – 1974. – 12 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Скарбниця Шевченкової спадщини // Прапор Леніна. – 1974. – 20 квітня.

Про малярські твори Шевченка в ДМШ.

Слюсар Б. Співуче слово Кобзаря / Б. Слюсар // Радянське Поділля. – 1974. – 8 березня.

Згадка про роботу Шевченка художником у Київській археографічній комісії після закінчення ним Академії мистецтв.

Смілянський Л. Риси юнацького портрета / Л. Смілянський // Літературна Україна. – 1974. – 1 березня.

Про навчання Шевченка у В. Ширяєва, створення ним портретів і автопортретів у доакадемічний період.

Танана Р. Поборник дружби народів / Р. Танана // Радянська Волинь. – Луцьк, 1974. – 8 березня.

Про стосунки Шевченка і К. Брюллова та малюнки Шевченка періоду заслання.

Тарахан-Берега З. Використання образотворчої спадщини Шевченка на уроках літератури / З. Тарахан-Берега // Українська мова і література в школі. – К., 1974. – № 1. – С. 42–49.

Телецкэ В. Кобзарь. 160 лет со дня рождения Т. Г. Шевченко (1814–1861), поэта, художника, революционера-демократа / В. Телецкэ // Молдова социалистэ [Социалистическая Молдавия]. – 1974. – 10 марта.

Ткаченко П. Тарас Шевченко / П. Ткаченко // Komunistas [Коммунист]. – Вильнюс, 1974. – № 12. – С. 72–73.

Згадка про Шевченка-художника.

Ткаченко П. Тарас Шевченко. К 160-летию со дня рождения / П. Ткаченко // Komunistas [Коммунист]. – 1974. – № 2. – С. 79–80.

Згадка про Шевченка-художника.

Хропачов Д. Тарасові стежки у Добрянці / Д. Хропачов // Комсомольський гарт. – 1974. – 8 березня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Художня виставка на честь 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка: каталог. – Харків, 1974. – 21 с.

Художні твори у власній колекції Тараса Шевченка: каталог виставки. – Київ, 1974. – 16 с.

Чабаненко Ф. Великий геній и борец за свободу / Ф. Чабаненко // Индустриальное Запорожье. – 1974. – 10 марта.

Згадка про Шевченка-художника.

Чепак М. В семье вольной, новой / М. Чепак // Красное знамя. – 1974. – 10 марта.

Репр.: «Портрет П. Горленко» роботи Шевченка.

Згадка про Шевченка-художника.

Чокай Г. Бессмертная звезда. 160 лет со дня рождения Т. Г. Шевченко (1814–1861), поэта, художника, революционера-демократа / Г. Чокай // Молдова социалистэ [Социалистическая Молдавия]. – 1974. – 10 марта.

Чхана М. Оновлена Кобзарева оселя / М. Чхана // Радянська освіта. – 1974. – 6 березня.

1975 рік.

Бардадим В. Будинок Кухаренка / Віталій Бардадим // Літературна Україна. – 1975. – 19 серпня.

Згадка про автопортрет Шевченка, надісланий поетом Я. Кухаренку із запланя. У кабінеті Я. Кухаренка стояло бронзове погруддя поета.

Борсук З. Кобзареві стежки / З. Борсук // Зоря Полтавщини. – 1975. – 19 жовтня.

Згадка про приїзд Шевченка в с. Мар'янське, щоб намалювати портрет родини Лук'яновичів, у Полтаві – будинок Котляревського, у Василівці – краєвид.

Ветрова Л. Рисунки великого Кобзаря / Л. Ветрова // Советская культура. – 1975. – 23 сентября.

У Краснодарському музеї ім. Я. Г. Кухаренка відкрито виставку, де експонується перший варіант рукопису Шевченка «Гайдамаки», неопубліковані листи і маловідомі малюнки Шевченка.

Ганжа В. По рисункам Шевченко / В. Ганжа // Труд. – 1975. – 13 ноября.

Гаско М. Шевченків Пушкін / Мечислав Гаско // Україна. – К., 1975. – № 10. – С. 8.

Висловлюється припущення, що Шевченко зустрівся із О. Пушкіним і намалював його портрет.

Гинзбург И. В. Т. Г. Шевченко в классах Академии художеств / И. В. Гинзбург // Вопросы художественного образования. – Ленинград, 1975. – Вып. XIII. – С. 85–98.

Дегушите Я. Поэзия дум свободы / Я. Дегушите // Naujosknugos [Новые книги]. – Каунас, 1975. – № 1. – С. 34.

Згадка про Шевченка-художника.

Куца Л. Картини Брюллова в музеї Шевченка / Л. Куца // Сільські вісті. – 1975. – 14 листопада.

Виставка до 175-річчя від дня народження К. Брюллова в Державному музеї Шевченка. Портрет В. Жуковського, офорт Шевченка «Вірсавія» за малюнком К. Брюллова.

Лисицина Э. Правнучка Тараса (из личных архивов) / Э. Лисицина // Вечерний Донецк. – 1975. – 21 июня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Михайленко П. Брюллов і Шевченко / П. Михайленко // Черкаська правда. – 1975. – 12 серпня.

Знайомство Шевченка із К. Брюлловим, викуп з кріпацтва, навчання в Академії мистецтв.

Петров В. Дорогий образ поета Т. Г. Шевченка в прижиттєвих фотографіях // Черкаська правда. – 1975. – 7 березня.

Згадка про використання Шевченком фотознімка 1859 р. під час роботи над останнім офортним автопортретом.

По рисункам Шевченко // Казахстанская правда. – 1975. – 18 ноября.

Про експозицію карти місць перебування поета на Мангишлаку за малюнками Шевченка у меморіальному музеї Т. Г. Шевченка у м. Форт-Шевченко. Есбол Умірбаєв розшукав сліди кашки Каті (Ботагоз), записав легенду про те, як Ботагоз вкрали розбійники, а Шевченко її визволив. Пошуки дозволили показати історію створення малюнків.

Романіка М. Наш великий пасічник. 200-річчя з дня народження П. І. Прокоповича / Микола Романіка // Літературна Україна. – 1975. – 15 липня.

Згадка про зустріч у 1843 р. Шевченка із П. Прокоповичем і приїзд до колишньої гетьманської столиці Батурина, де він мав намалювати палац Розумовського для «Живописної України».

Рошачовский С. Музей-заповедник Великого Кобзаря / С. Рошачовский // Южная правда. – Николаев, 1975. – 18 сентября.

Повідомлення про музей Т. Г. Шевченка в Каневі, де зберігаються оригінали його акварелей.

Середа Є. Про атрибутування мистецького твору Т. Шевченка / Є. Середа // Образотворче мистецтво. – К., 1975. – № 3. – С. 30: іл.

Про портрет невідомого, орієнтовно В. І. Дала.

Судак В. Заповіт декабриста / В. Судак // Культура і життя. – 1975. – 25 грудня.

Про портретованого Шевченком М. Луніна.

Тарахан-Береза З. Майже за переказом / З. Тарахан-Береза // Україна. – К., 1975. – № 10. – С. 24.

Наводиться переказ про портрет пана Шевченка. Полотно не було викуплено через високу ціну. Шевченко домалював ослячі вуха і пан змушений був придбати портрет. На аркуші з автографом поеми «Мар'яна-черниця» є малюнок (не відтворений в академічному виданні творів Шевченка) – портрет пана з ріжками.

Тарахан–Берега З. Однойменні поетичні та малярські твори Т. Шевченка / З. Тарахан–Берега // Наша культура. – Варшава, 1975. – № 3, 4. – С. 1–4.

Хмара В. Картина № 2489. Художній шедевр, пов'язаний з хвилюючою сторінкою життя Великого Кобзаря / В. Хмара // Радянська Україна. – К., 1975. – 30 листопада.

Історія реставрації портрета В. Жуковського.

Чернова М. Гострим пером, гарячим серцем. «Гайдамаки» Т. Г. Шевченка в ілюстраціях О. Г. Сластіона / М. Чернова // Вечірній Харків. – 1975. – 25 березня.

Згадка про ілюстрування Шевченком свого «Кобзаря».

Шахова Л. В. І. Штернберг у Шевченковім домі / Л. Шахова // Сільська вісті. – 1975. – 27 грудня.

Виставка до 130-річчя від дня народження В. Штернберга в музеї Шевченка.

Шевченкознавство: Підсумки й проблеми. – К. : Наукова думка, 1975. – 561 с.

1976 рік.

Амирян С. Г. Тарас Шевченко. 1814–1861 / С. Г. Амирян // Армяно-українские литературные связи (библиография). – Ереван : АН Армянской ССР, 1976. – 368 с. – С. 20–63.

Анісов В. Ф., Серeda Є. О. Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка / В. Ф. Анісов, Є. О. Серeda. – К. : Дніпро, 1976. – 392 с.: іл.

Анісов В. Ф. Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка / В. Ф. Анісов. – 2-е вид., доп. – К. : Дніпро, 1976. – 392 с.

«Берег Аральського моря» // Шевченківський словник. Т. 1. / Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. — К. : Головна редакція УРЕ, 1976. – С. 63.

Про малюнок Шевченка «Берег Аральського моря».

Большаков Л. Книга пролагаєть путь / Л. Большаков // Южный Урал. – Оренбург, 1976. – 16 декабря.

Про Шевченківський словник, де є дані про мистецьку спадщину Шевченка.

Галайчук А. Побратим Великого Кобзаря. / А. Галайчук // Культура і життя. – 1976. – 18 липня.

Про художників Шевченка та І. Сошенка.

Гамалій Д. Історія одного портрета / Дмитро Гамалій // Радянська Україна. – 1976. – 14 березня.

Згадка про автопортрети Шевченка.

Гаско М. Портрет Одоєвського / Мечислав Гаско // Літературна Україна. – 1976. – 25 травня.

Автор доводить, що на акварелі Шевченка «Портрет Є. П. Гребінки» насправді зображено В. Одоєвського.

Дві дівчини // Шевченківський словник. Т. 1. / Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К. : Головна редакція УРЕ, 1976. – С. 184.

Єненко Ю. Козак Луганський / Юрій Єненко // Прапор. – К., 1976. – № 11.

Шевченко-художник, В. Даль, В. Штернберг. Репродукція акварелі Шевченка «Портрет В. І. Даля» 1837–1838, «Портрет невідомого».

Кирилюк Є. Вийшов перший том // Є. Кирилюк // Друг читача. – 1976. – 30 грудня.

Про Шевченка-художника у Шевченківському словнику.

Кирилюк Є. Все про Шевченка // Дніпро. – К., 1976. – № 3. – С. 136–147.

Кончаківська Н. «На Переп'яті. 1846» / Н. Кончаківська // Перемога. – 1976. – 10 березня.

Про замальовки Шевченка в ході археологічних розкопок кургану «Переп'ят» на Фастівщині у 1846 р.

Марахов Г. Т. Г. Шевченко в колі сучасників. Словник персоналій / Г. Марахов. – К. : Дніпро, 1976. – 150 с.

Матійко Г. Друг і вчитель великого Кобзаря / Ганна Матійко // Літературна Україна. – 1976. – 23 липня.

Пономаренко М. Щирий друг Кобзаря / М. Пономаренко // Черкаська правда. – 1976. – 18 липня.

П'ятаков І. Перша книга про шевченкознавство / Іван П'ятаков // Літературна Україна. – 1976. – 10 грудня.

Про Шевченківський словник.

Стешенко М. За малюнками Кобзаря / М. Стешенко // Літературна Україна. – 1976. – 12 березня.

Про участь Шевченка у Каратауській експедиції.

Стешенко М. Карта мандрів Кобзаря / М. Стешенко // Культура і життя. – 1976. – 18 березня.

Тарас Шевченко. Тарас Шевченка. Taras Schewtschenko. Tarass Shevtschenko / Автор вступної статті та упорядник Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1976. – 349 с.

Тарахан-Береза З. Видання мистецьких творів Т. Г. Шевченка // Шевченківський словник. – К., 1976. – Т. 1. – С. 119–121.

Тарахан-Береза З. Одноименні поетичні та малярські твори Шевченка / З. Тарахан-Береза // Збірник праць двадцять першої та двадцять другої наукових шевченківських конференцій. – К., 1976. – С. 124–143.

Тарахан-Берега З. Шевченко – поет і художник. До проблеми єдності образного мислення / Автореферат дис. ... канд. філол. наук. – К., 1976. – 23 с.

Тарахан-Берега З. А. Шевченко – поет і художник. К проблеме единства образного мышления. Автореферат дис. ... канд. філол. наук / З. А. Тарахан-Берега. – К., 1976. – 23 с.

Чернишова Т. Антична література і Т. Г. Шевченко / Т. Чернишова // Шевченківський словник. – К., 1976. – Т. 1. – С. 40.

Шевченко Т. Г.: Альбом / Авт. вступ. ст. та упор. Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1976. – 351 с. : іл.

Шильова Н. Невмирущий голос дружби / Нінель Шильова // Кіровоградська правда. – 1976. – 10 березня.

Згадки про малюнки Шевченка, присвячені казахам. Розповідь про карту Е. Умирбаєва «Шевченко на Мангішлаці», створену за допомогою малюнків Шевченка.

1977 рік.

Альбом художественных произведений Т. Г. Шевченко // Радуга. – К., 1977. – № 3. – С. 191.

Про Шевченка-художника.

Аникіна Марія. 3 колекції київських шедеврів / Марія Аникіна // Україна. – 1977. – № 24.

Про Шевченка-художника.

Богутіс В. «У Вільні, городі преславнім...» / В. Богутіс // Прикарпатська правда. – Івано-Франківськ, 1977. – 21 липня.

Про навчання Шевченка малюванню у Вільні.

Большаков Л. Н. Їхав поет із заслання... Пошуки. Роздуми. Дослідження / Л. Н. Большаков. – К. : Дніпро, 1977. – 328 с.

Великий Кобзарь на Сумщині // Юний ленинець. – К., 1977. – 9 марта.

Репр.: «Арест Пугачева». Гравюра по рисунку Т. Шевченко. «Анруши». Рисунок Т. Шевченко».

Верба А. [Середницький А.] Шевченківський словник. Т. 2 / Антін Верба [Антін Середницький] // Наша культура. – Варшава, 1977. – № 5: Репр.: 1. Начерк на полях рукопису поеми Т. Шевченка «Мар'яначерниця».

Гамалій Д. Броварські зустрічі Т. Г. Шевченка / Дмитро Гамалій // Нове життя. – 1977. – 30 березня.

Про Шевченка-художника.

Гамалій Д. Портрет Кобзаря / Дмитро Гамалій // Літературна Україна. – 1977. – 8 березня.

Згадка про відвідування Шевченком класів Академії мистецтв.

Гаркуша Г. Дорогами Тараса Шевченка / Г. Гаркуша // Путь к коммунизму. – Актюбинск, 1977. – 9 июля.

Про період перебування експедиції на острові «Кос-Арал» у 1848 р. Шевченко створив малюнок «Джангизагач», одиноке дерево в пустелі.

Гаско М. Тарасова цидулка / Мечислав Гаско // Літературна Україна. – 1977. – 14 січня.

Згадка про Шевченка-художника.

Гаско М. Навколо Гамалії / Мечислав Гаско // Літературна Україна. – 1977. – 11 березня.

Висловлюється припущення, що картину «Гамалія» намальовано Шевченком як ілюстрацію до поеми.

Грудзинська Т. Пам'яті І. М. Сошенка / Т. Грудзинська // Київська правда. – 1977. – 1 червня.

Згадується про І. Сошенка, який першим відкрив у хлопчині-кріпакові Шевченку великий мистецький талант.

Данисько О. Т. Г. Шевченко і Полтава / О. Данисько // Зоря Полтавщини. – 1977. – 10 березня.

Навчаючись в Академії мистецтв, Шевченко захоплювався поемою О. Пушкіна «Полтава» і у 1840 р. створив ілюстрацію до поеми «Марія».

Жур П. На Орелі. Из новых материалов о Тарасе Шевченко / Петр Жур // Звезда. – Ленинград, 1977. – № 11. – С. 185–189.

Про перебування Шевченка на Полтавщині та Київщині у квітні-жовтні 1845 р., згадуються його малюнки «На Орелі», «Пейзаж з кам'яними бабами».

Иваненко И. Тарас Шевченко-художник / И. Иваненко // Правда Украины. – 1977. – 5 января.

Рецензія на альбом «Шевченко-художник», автор вступної статті і упорядник Г. Паламарчук.

Каринян А. Б. [Габриэлян А. Б.] О Шевченко – живописце / А. Б. Каринян [А. Б. Габриэлян] // Здравствуй, Украина!: армянские писатели об Украине и украинской литературе. Сборник. – Ереван : Советакан грох (Советский писатель), 1977. – С. 149–151.

Костенко А., Умірбаєв Е. Оживуть степи... / А. Костенко, Е. Умірбаєв. – К. : Радянський письменник, 1977. – 264 с. : іл

Крестьянінов П. Портрет Кобзарєвого друга / П. Крестьянінов // Україна. – К., 1977. – № 38. – С. 11.

Про портрет М. Савичєва.

Лисенко Т. Спогади про Кобзаря / Т. Лисенко // Радянська Буковина. – 1977. – 17 липня.

Згадка про Шевченка-художника.

Малаков Д. Чекають нові маршрути / Д. Малаков // Культура і життя. – 1977. – 13 березня.

Про роботи Шевченка «Біля Седнева» і «Чумаки серед могил».

Маценко П. Шанують у Казахстані Кобзаря / П. Маценко // Радянське Поділля. – 1977. – 10 березня.

Пашис А. Вильнюсский университет / А. Пашис // Вильнюс. Туристу о городе Вильнюс. – Вильнюс, 1977. – С. 43.

Згадка про перебування та навчання малюванню Шевченка у Вільні.

Прянишников Н. Е. Писатели – классики в Оренбургском крае / Н. Е. Прянишников. – 4-е изд. – Челябинск : Южно-Уральское книжное изд-во, 1977. – С. 86–119.

Рубашов М. Чарівний пензель / М. Рубашов // Світанок. – 1977. – № 3. – С. 7.

Про Шевченка-художника.

Стеклова Ф. Оренбургский портрет / Ф. Стеклова // Южный Урал. – Оренбург, 1977. – 8 марта.

Про Шевченка-художника.

Танана Р. Побратими / Р. Танана // Кіровоградська правда. – 1977. – 23 червня.

Чумак К. Подарунки Шевченковому дому / К. Чумак // Сільські вісті. – 1977. – 5 березня.

Шабліовський Є. Талант дослідника / Євген Шабліовський // Літературна Україна. – 1977. – 25 лютого.

1978 рік.

Апухтин О. «Аральская Джоконда» и другие рисунки солдата со шхуны «Константин» / О. Апухтин // Правда Востока. – 1978. – 9 июля. Репр.: 2.

Про Шевченка-художника.

Бабишкін О. Коли у Качанівці оселяться музи? / О. Бабишкін // Культура і життя. – 1978. – 26 січня.

Про картину Шевченка «Катерина».

Владич Л. Світ Кобзаря / Леонід Владич // Друг читача. – 1978. – 9 лютого.

Про Шевченка-художника.

Внучкова Л. І. Авторські дарчі написи на малюнках і «Кобзаря» Т. Г. Шевченка 1860 року / Л. Внучкова // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 83–105.

Згадується «Погруддя жінки» Шевченка.

Гай І. Уклін Кобзареві / Ірина Гай // Україна. – К., 1978. – № 46. – С. 14–15.

Згадується «Живописная Украина», офорти Шевченка.

Гаско М. Два Гамалії / М. Гаско // Культура і життя. – 1978. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Гаско М. Шевченко малює Гоголя / Мечислав Гаско // Україна. – 1978. – 5 березня: репр.: Т. Шевченко «У натурному класі».

Згадується про портрет М. Гоголя роботи Шевченка 1839 р.

Дорофієнко І. П. З досліджень живопису Т. Г. Шевченка / І. П. Дорофієнко // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 110–114.
Про картину Шевченка «Катерина».

Жур П. На Орелі. З нових матеріалів про Тараса Шевченка / Петро Жур // Літературна Україна. – 1978. – 10 березня.

Іванченко В. З малюнками Кобзаря / В. Іванченко // Літературна Україна. – 1978. – 4 червня.
Про ілюстрування «Вибраних поезій» Шевченка його малюнками.

Мацапура М. І. Історія одного офорта / М. І. Мацапура // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 106–109.

Паламарчук Г. П. Про деякі нові атрибуції та датування малярських творів Т. Г. Шевченка / Г. П. Паламарчук // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 69–82.

Пиріг Л. Образ Великого Кобзаря / Любомир Пиріг // Україна. – 1978. – 5 березня.
Про автопортрет Шевченка 1840 р. на марках 1939–1961 рр. та художньому конверті 1964 р.

Полонська Н. Є. П. О. Чуйкевич (з кола знайомих Т. Г. Шевченка) / Н. Є. Полонська // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 17–31.
Про роботу Шевченка у Київській археографічній комісії.

Полянничко О., Матійко Г. Тут звучав голос Кобзаря / О. Полянничко, Г. Матійко // Культура і життя. – 1978. – 16 листопада.

Прицкер В. Щедрий дар / В. Прицкер // Южный Урал. – Оренбург, 1978. – 16 сентября.
Про експонати, передані із Київського музею Т. Г. Шевченка краєзнавчому музею м. Орська.

Сатаєва Т. Садок вишневий коло хати / Т. Сатаєва // Вечірній Київ. – 1978. – 10 квітня.
Про картину Шевченка «Селянська родина».

Свидин І. Н. Полуостров судьбы поэта [о Т. Г. Шевченко] / Игорь Николаевич Свидин. – Алма-Ата, 1978. – 155 с.: ил.

Серeda Є. О. Незнайдені мистецькі твори Шевченка, виконані під час перебування на Україні до заслання / Є. О. Серeda // Питання шевченкознавства. – К., 1978. – С. 58–68.
Про офорт Шевченка «Старости», альбом «Живописная Украина».

Серeda Є. Яка щира людина... / Є. Серeda // Друг читача. – 1978. – 14 вересня.
Про взаємини Шевченка і В. Штернберга.

Т. Г. Шевченко – художник // Друг читача. – 1978. – 3 серпня.

Фещенко О. Розповідь про Кобзаря / О. Фещенко // Прапор комунізму. – 1978. – 16 вересня.
Про Шевченка-художника.

Чайковська К. Тут жив Кобзар / К. Чайковська // Дніпрова зірка. – 1978. – 25 травня.

1979 рік.

Безхутний М. Різцем і пензлем / М. Безхутний // Вечірній Харків. – 1979. – 7 березня.

Про 4 оригінальні твори Шевченка у Харківському художньому музеї (портрет П. Горленко, «Байуші», «Чекан-Арал», автопортрет-офорт). Коротка характеристика, історія побутування.

Бентін І. Тут серце зігриває світло думки / І. Бентін // Робітничка газета. – 1979. – 27 квітня.

Згадка про прохання Шевченка щодо зарахування його на посаду викладача малювання Київського університету.

Болясний І. Безсмертні творіння художника / І. Болясний // Радянська Житомирщина. – 1979. – 10 березня.

Про переатрибуцію робіт Шевченка «Благословіння дітей», «Самарянка», «Хлопчик-натурник», «Нарцис», «Діоген», «Св. Себастьян», «Мілон кротонський». Про дослідження творів Шевченка перед виставкою 1939 р.

Большаков Л. В Оренбурзькому краї / Л. Большаков // Літературна Україна. – 1979. – 27 липня.

Згадка про малювання Шевченком в часи заслання.

В сім'ї вольній, новій // Знання і праця. – К., 1979. – № 3. – С. 19.
Про малярські твори Шевченка в експозиції ДМШ.

Вирен В. «Да еще, как оказывается, и актер» / Валентин Вирен // Літературна Россия. – 1979. – 23 ноября.

Репродукція автопортрета Шевченка 1857 р., подарованого М. Щепкіну.

Волосков В. У сім'ї вольній, новій / В. Волосков // Зоря Полтавщини. – 1979 – 11 березня.

За малюнком Шевченка було відновлено садибу І. Котляревського у Полтаві.

В'ялик В. Писано з природи / В. В'ялик // Сільські вісті. – 1979. – 17 березня.

Короткі відомості про краєвиди Шевченка.

Гайовий Г. Тарасовими шляхами / Г. Гайовий // Молодь України. – К., 1979. – 28 липня.

Згадка про Шевченка-художника.

Гаско М. Шевченків Глінка / М. Гаско // Культура і життя. – 1979. – 2 вересня.

Про авторство Шевченка портретів О. Пушкіна, М. Гоголя, В. Одоєвського, В. Даля та ін.

Гаско М. На Сирдар'ї / Мечислав Гаско // Літературна Україна. – 1979. – 16 березня.

Автор доводить, що Шевченко був учасником Мугоджарської експедиції 1852 р., переатрибутовує багато малюнків художника.

Горький Максим. Про Шевченка // Черкаська правда. – 1979. – 8 березня.

Про Шевченка як учителя П. Федотова.

Данилов Я. Співець братерства народів / Я. Данилов // Радянська Буковина. – 1979. – 11 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Данилов Я. У променях братерства / Я. Данилов // Черкаська правда. – 1979. – 9 березня.

Згадка про Шевченка-художника.

Дмитрук Е. Все о Тарасе Шевченко / Е. Дмитрук // Пензенская правда. – 1979. – 5 апреля.

Про Шевченківський словник.

Дорошенко К. Для великого Кобзаря / К. Дорошенко // Культура і життя. – 1979. – 26 квітня.

Згадка про офорт Шевченка «Дари в Чигирині» та новознайдений малюнок художника – портрет В. Воронцова.

Дудкевич Д. Рукой Кобзаря / Д. Дудкевич // Правда. – 1979. – 26 марта.

Про історію знахідки портрета В. Воронцова роботи Шевченка, що після реставрації поповнить експозицію ДМШ.

Енциклопедия Шевченко // Карог [Знамя] – Рига, 1979. – № 2. – С. 192.

Про 2 томи видання «Словник Т. Г. Шевченка», упорядкованого літературознавцями УРСР.

Жолдак В. Був у списку незнайдених / В. Жолдак // Культура і життя. – 1979. – 15 березня: репр.: Т. Шевченко «Портрет В. П. Воронцова».

Про новознайдений портрет В. Воронцова роботи Шевченка, який надійшов до фондів ДМШ. Наводяться дані про портретованого, про взаємини між Шевченком і В. Воронцовим. Подано переатрибуцію шаржованого портрета Шевченка, доводиться авторство цієї роботи В. Воронцова. Після реставрації портрет буде розміщено в експозиції ДМШ.

Жур П. Літо перше. З хроніки життя і творчості Тараса Шевченка / Петро Жур. – К. : Дніпро, 1979. – 280 с. + іл.

Закутский В. Т. Г. Шевченко на Арале / В. Т. Закутский // Правда України. – 1979. – 8 марта.

Про малярську творчість Шевченка періоду Аральської експедиції.

Знайдено малюнок Шевченка // Радянська Україна. – 1979. – 11 березня.

Про портрет В. Воронцова роботи Шевченка. Нещодавно виявлений цінний експонат поповнив фонди ДМШ.

Знайдено портрет роботи Шевченка // Вечірній Харків. – 1979. – 17 березня.

Про історію побутування новознайденого портрета В. Воронцова роботи Шевченка, який після реставрації поповнить експозицію ДМШ.

Золотухин А., Брикайло Е. Т. Г. Шевченко и отечественная полиграфия / А. Золотухин, Е. Брикайло // Полиграфия. – М., 1979. – № 6.

Про роботу Шевченка над творами: «Король Лир», альбомом «Живописна Україна», ілюструванням книг «Історія Суворова», «Русские полководцы», твори останніх років життя. Відзначається новаторство Шевченка в галузі гравюри.

Київ в житті Шевченка // Життя і слово. – 1979. – 26 лютого.

Коробчак Л. Город на Трубеже / Л. Коробчак // Правда України. – 1979. – 28 березня.

Згадка про акварелі Шевченка 1845 і 1859 рр., в яких передано красу Переяславщини.

Левочко В. Шевченко – художник / Валентина Левочко // Литературная Россия. – 1979. – 12 мая.

Про Шевченка-художника. Найбільш його значним твором називається «Катерина», а «Живописна Україна» – вершиною творчості. У статті є неточності.

Лісовий П. Шляхами Поділля / П. Лісовий // Вінницька правда. – 1979. – 8 березня.

Про творчість Шевченка на Поділлі і Волині періоду його роботи в Археографічній комісії.

Лісовий П. Великий Кобзар і Поділля / П. Лісовий // Радянське Поділля. – 1979. – 8 березня.

Засальні відомості про твори, виконані Шевченком на Поділлі й Волині під час роботи в Археографічній комісії.

Марголис Ю. Шевченко от «А» до «Я» / Ю. Марголис // В мире книг. – М., 1979. – № 8. – С. 62.

Висока оцінка «Шевченківського словника» (К., т. 1, 1976, т. 2, 1977 рр.).

Мацкевич О. В. Автограф на память: литературный портрет и документальные рассказы / О. В. Мацкевич – Алма-Ата : Жазушы, 1979. – 266 с., портр.

Шевченко і Б. Залеський на Оренбуржщині. – С. 147–156.

Медуниця М. Кобзаревий життєпис / Михайло Медуниця // Друг читача. – 1979. – 20 грудня.

У статті про книгу Є. Кирилюка «Тарас Шевченко» репродукується автопортрет Шевченка (1843 р.).

Міняйло І. Світло Іванового гаю / І. Міняйло // Радянська Україна. – 1979. – 9 вересня.

Згадка про роботу Шевченка в Археографічній комісії та про малюнок із зображенням садиби І. Котляревського в Полтаві, який допоміг у створенні музею Котляревського.

Мотлях П. Великий Кобзар на берегах Неви / П. Мотлях // Вечірній Київ. – 1979. – 22 грудня.

Про будинки, в яких мешкав Шевченко в Петербурзі, зокрема, під час навчання в Академії мистецтв. Про відкриття меморіального музею Шевченка в Ленінграді після створення нової експозиції.

На марках – мистецтво України // Київська правда. –1979. – 22 листопада.

Про репродукування на поштовій марці картини Шевченка «Катерина», що зберігається в ДМШ.

Народное признание // Радуга. – К., 1979. – № 3.

Мешкаючи у будинку Житницького у Києві, Шевченко, малював Київ.

Непорожній О. Шевченківські місця в Яготині / О. Непорожній // Зоря комунізму. – 1979. – 24 березня.

Про замовлення Г. Тарновським і О. Капністом Шевченкові копії з портрета М. Рєпніна роботи Й. Горнунга.

Николаев С. Кистью Шевченко / С. Николаев // Неделя. – 1979. – 3 июня.

Історія новознайденого портрета В. Воронцова роботи Шевченка, що після реставрації поповнить експозицію ДМШ. У тексті – репродукція портрета.

Олейников М. Тарас Шевченко на Сумщині / М. Олейников // Червоний промінь. – 1979. – 10 березня.

Про сумські сюжети малярської спадщини Шевченка.

Олейников М. Сумщина в творчості Тараса Шевченка / М. Олейников // Червоний промінь. – 1979. – 28 липня.

Згадується Сумщина у малярських творах Шевченка.

Паламарчук Г., Судак В. Дорогоцінне надбання / Г. Паламарчук, В. Судак // Вечірній Київ. – 1979. – 9 березня; репр.: 2 – Т. Шевченко. Портрет Воронцова; В. Воронцов «На муштрі».

Про портрет В. Воронцова роботи Шевченка (сіня, 1852 р.).

Паламарчук Г., Судак В. 3 нових надходжень до музею Т. Г. Шевченка / Г. Паламарчук, В. Судак // Образотворче мистецтво. – К., 1979. – №3. – С. 200–212: іл.

Портрет роботи Шевченка // Прапор комунізму. – 1979. – 14 березня.

Про історію збереження і надходження до фондів ДМШ новознайдені роботи Шевченка – портрета В. Воронцова.

Пугач С. Шлях у безмежний світ / С. Пугач // Літературна Україна. –1979. – 3 квітня.

На XXIV науковій шевченківській конференції у Вінниці були доповіді про малярські роботи Шевченка періоду заслання на історичні та міфологічні теми.

Рубарх Я. Поет і художник / Я. Рубарх // Прапор комунізму. – 1979. – 11 вересня.

Про художників Шевченка і В. Штернберга.

Сарбей В., Москвич Л. На шляху до реалізму / В. Сарбей, Л. Москвич // Культура і життя. – 1979. – 6 вересня.

Про творчі взаємини Шевченка і В. Штернберга.

Саргсян М. С. Петербургская Академия художеств и армянские художники / Минас Сарисович Саргсян. – Ереван : Изд-во АН Армянской ССР, 1979. – 184 с. : 24 л. ил. (на арм. яз.).

У главі «Степан Нерсіян» розповідається про роки навчання Шевченка в Академії мистецтв. – С.40–54.

Сердюк І. Безсмертя в мармурі і граніті / І. Сердюк // Радянська Буковина. – 1979. – 21 липня.

Згадка про Шевченка-художника.

Сидоров О. Із спадщини великого Кобзаря / О. Сидоров // Друг читача. – 1979. – 18 січня.

Становлення майстерності Шевченка-художника. Новаторство Шевченка-ілюстратора.

Силин О. Оселя Кобзаря / О. Силин // Вечірній Київ. – 1979. – 30 березня.

Про обрання Шевченка професором малювання Київського університету та використання його малюнків для реставрації старовинних споруд.

Сорокопуд І. Побратими / І. Сорокопуд // Черкаська правда. – 1979. – 8 березня.

Про взаємини Шевченка із російськими художниками, про видання Л. Жемчужниковим «Живописної України» як продовження шевченківських традицій у малярстві.

Стешенко М. В меморіальному музеї поета / М. В. Стешенко // Правда України. – 1979. – 26 апреля.

Про дослідження Е. Умирбаєвим малюнків Шевченка, на основі яких він створив карту перебування поетана півострові Мангшилак.

Стешенко М. По следам Кобзаря / М. Стешенко // Рабочая газета. – 1979. – 22 марта.

Також:

Стешенко М. Слідами безсмертного Тараса / М. Стешенко // Літературна Україна. – 1979. – 6 березня.

Про карту перебувань Шевченка на півострові Мангшилак, яку склав Е. Умирбаєв за малюнками Шевченка. Повідомляється, що Е. Умирбаєв знайшов прототип «Казашки Каті» – Ботагоз, яка була викрадена розбійниками й визволена загоном на чолі з Шевченком, а потім вийшла заміж за його друга К. Мирзабаєва.

Тарас Григорьевич Шевченко. Офорты из собрания Государственного Русского музея / Автор вступ. ст. и сост. В. И. Пилипенко. – Ленинград : Художник РСФСР, 1979. – 20 с., портр. – 11 отд. л. ил.

Тарахан-Береза З. «Живописная Украина», поетична творчість Шевченка періоду «Грьох літ» / З. Тарахан-Береза // Збірник праць двадцять третьої наукової шевченківської конференції. – К. : Наукова думка, 1979. – С. 85–93.

Згадано малярські твори Шевченка «Смерть Богдана Хмельницького», «Циганка-ворожка».

Тільки факт // Вітчизна. – К., 1979. – № 6. – С. 221.

Про новознайдений портрет В. Воронцова (сіпця, 1852 р.) роботи Шевченка, переданий в ДМШ.

Ткаченко Ж. Редкая находка / Ж. Ткаченко // Социалистическая индустрия. – 1979. – 22 марта.

Про новознайдений портрет роботи Шевченка, що після реставрації надійде до експозиції ДМШ.

Федоренко М. Відомий «невідомий» / Микола Федоренко // Наука і суспільство. – К., 1979. – № 8. – Репр.: 1 – «Портрет невідомого з гітарою».

Про історію та атрибуцію портрета Л. Алексєєва (сеня, 1858 р.) роботи Шевченка. Раніше вважався портретом невідомого з гітарою.

Хаварівський Б. Побачення з письменником / Б. Хаварівський // Вільне життя. – Тернопіль, 1979. – 9 вересня.

За малюнком Шевченка відбудовано будинок І. Котлярєвського в Полтаві.

Хінкулов Л. Шевченко (Жизнь и деятельность) / Леонид Хинкулов. – Кишинев, 1979.

Про життя і творчість Шевченка-поета і художника.

Хінкулов Л. Т. Г. Шевченко на Мангишлаку / Леонід Хінкулов // Літературна Україна. – 1979. – 13 липня. – 390 с.

Рецензія на книгу: И. Свидин. Полуостров судьбы поэта. – Алма-Ата: «Казхстан», 1978.

Згадка про малюнки Шевченка періоду заслання.

Холод Г. Знайдено портрет роботи Шевченка / Г. Холод // Надніпрянська правда. – Херсон, 1979. – 11 березня.

Також:

// Літературна Україна. – К., 1979. – 6 квітня;

// Київська правда. – К., 1979. – 18 березня;

// Правда України. – К., 1979. – 10 березня;

// Молодь України. – К., 1979. – 10 березня.

Про історію новознайденого портрета В. Воронцова роботи Шевченка, що після реставрації надійде до ДМШ.

Шаховский С. Жизнь замечательных книг / С. Шаховский // Правда Украины. – К., 1979. – 18 января.

Завдяки чудовим репродукціям художніх творів Шевченка 4-томне видання із серії «Библиотека отечественной классики» здобуло визнання альбому мистецьких творів Кобзаря.

Шаховский С. Заповедь Тараса Шевченко / Семён Шаховский // Литературная Россия. – 1979. – 2 января.

Зібрання мистецьких творів Шевченка в музеї.

Шевченко – художник. Комплект 15 листівок // Літопис образотворчих видань. – К.: Мистецтво, 1979. – № 2. – С. 27.

Згадуються роботи Шевченка «Натурниця», «Марія», «Циганка-ворожка», «Катерина» та ін.

Шило Г. Він тут ходив / Галина Шило // Радянська жінка. – К., 1979. – № 36: іл.: автопортрет Шевченка (олівець, 1845 р.). – С. 8–9.

Про Шевченка-художника.

Янцявичюс А. В. От 1803-го до 1832-го / А. В. Янцявичюс // Вильнюсскому университету – 400 лет. – Вильнюс : Мокслас, 1979. – С. 55.

Згадується про Шевченка-художника.

1980 рік.

Афанасьєв В. А. Т. Г. Шевченко-портретист / В. А. Афанасьєв // Народна творчість та етнографія. – К., 1980. – № 2. – С. 54–58.

Бондаренко Є. Шевченко і наш край / Є. Бондаренко // Радянська Житомирщина. – 1980. – 11 травня.

Про Шевченка-художника.

Большаков Л. У пошуках заповітного: Гіпотези на підступах до великої теми / Л. Большаков // Вітчизна. – К., 1980. – № 7. – С. 164–172.

Борок В. Він кликав до боротьби / В. Борок // Деснянська правда. – Чернігів, 1980. – 8 березня.

Про навчання Шевченка у В. Ширяєва.

Василенко М. Поетове літо / М. Василенко // Вечірній Київ. – 1980. – 24 червня.

Про Шевченка-художника.

Гамалій Д. Місто древнє, місто нове / Д. Гамалій // Київська правда. – 1980. – 24 січня.

Про перебування Шевченка у Броварах.

Гаско М. Історія портрета / М. Гаско // Культура і життя. – 1980. – 13 березня.

Про ілюстрування Шевченком оповідання М. Надєждіна «Сила волі».

Гаско М. Е. У колі Шевченкових та Гоголевих друзів: етюди пошуків і знахідок / М. Е. Гаско. – К. : Радянський письменник, 1980. – 256 с.

Рецензія:

Косарик Д. Внесок у Шевченкіану / Дмитро Косарик // Україна. – 1981. – 26 липня. – № 30.

Гаско М. Пал 1848 року: Літературознавчі гіпотези // Літературна Україна. – К., 1980 – 29 лютого.

Про роботи Шевченка, виконані під час Аральської експедиції, «Караван у степу», «Пожежа в степу».

Говдя П. Співець краси і правди / П. Говдя // Радянська Україна. – 1980. – 15 лютого.

Роль художника О. Венеціанова у визволенні Шевченка з кріпацтва.

Жук В. У долині річки Говтви... / Віра Жук // Знання та праця. – 1980. – 3 березня: репр.: 2.

Подорожі Шевченка в Україну в 1840-х та в 1859 р., перебування його в Полтаві, творчість цих часів.

Жур П. Трагедія проданої молодості: із нових матеріалів / П. Жур // Жовтень. – 1980. – № 3. – С. 108–112.

Кирилюк Є. Вильнюські пошуки / Є. Кирилюк // Літературна Україна. – 1980. – 11 листопада.

Про малюнок Шевченка «Погруддя жінки».

Ключник С. Микешин і Шевченко / С. Ключник // Україна. – 1980. – 13 січня.

Про Шевченка-художника.

Кузьминский Н. Симбирск и симбирцы в жизни Т. Г. Шевченко / Н. Кузьминский // Правда Украины. – 1980. – 8 марта.

Творчість Шевченка під час заслання.

Орел В., Чучмай Г. Историк казачьего края / В. Орел, Г. Чучмай // Литературная Россия. – 1980. – 1 февраля.

Про автопортрет Шевченка, подарований Я. Кухаренку.

Остроушко Л. Пам'ятне літо Кобзаря / Л. Остроушко // Зоря Полтавщини. – 1980. – 24 лютого.

Про роботи Шевченка «Межигірський монастир», «У Києві», «Видубицький монастир».

Сарбей В. Шевченко і Київ / В. Сарбей // Вечірній Київ. – 1980. – 28 серпня.

Згадка про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Свидін І. Є спільний син у двох народів / Ігор Свидін // Україна. – 1980. – 31 серпня.

Про малюнки Шевченка, виконані під час заслання у Новопетровському укріпленні.

Титикайло Є. Шляхами Тараса / Євген Титикайло // Літературна Україна. – 1980. – 7 березня.

Про приїзд Шевченка в Україну влітку 1843 р.

Хроника жизни и творчества // Калининская правда. – 1980. – 17 февраля.

Про роль художника О. Венеціанова у визволенні Шевченка з кріпацтва.

Чальїй П. Потомки Тараса Шевченко / Петр Чальїй // Коммуна. – 1980. – 24 февраля.

Згадується малюнок Шевченка «Хата батьків».

Яцюк В. Торкнулася його рука / В. Яцюк // Культура і життя. – 1980. – 13 березня.

Про перебування Шевченка у Новопетровському форті, його малюнки «Кладовище Новопетровського укріплення», «Старець на кладовищі».

Яцюк В. Кобзар малює людей... / В. Яцюк // Літературна Україна. – 7 березня.

1981 рік.

Абліцов В. Художник досліджує художника / В. Абліцов // Вітчизна. – К., 1981. – № 3. – С. 198–202.

М. Г. Бурачек – дослідник спадщини Шевченка.

Арсенич П. Свідки шани / П. Арсенич // Друг читача. – 1981. – 9 квітня.

Філокартистична і книжкова виставка, присвячена Шевченку в Івано-Франківському краєзнавчому музеї.

Арсенич П. Шевченкіана в листівках / П. Арсенич // Комсомольський прапор. – 1984. – 14 березня.

Шевченківська виставка в Івано-Франківському обласному краєзнавчому музеї.

Бессмертный Кобзарь // Комсомольское знамя. – 1981. – 8 марта.

По залах музею Шевченка.

Большаков Л. Добро найкраще на світі... Пошуки. Роздуми. Підсумки / Леонід Большаков. – К. : Дніпро, 1981. – 304 с. + іл.

Борсук З. В скарбницю фактів / З. Борсук // Зоря Полтавщини. – 1981. – 13 вересня.

Про малюнок Шевченка «У Василівці».

В сім'ї вольній, новій // Робітнича газета. – 1981. – 11 березня.

В'ялик М. Шедіївський замок // Зоря Полтавщини. – 1981. – 11 жовтня.

Під час перебування в с. Шедіївому 1845 р. Шевченко написав портрет А. Лук'яновича та три олівецьві малюнки, один з них «Пейзаж з кам'яними бабами».

Гай П. Е., Жбанкова О. Б. Государственный музей украинского изобразительного искусства УССР: фотопутеводитель / П. Е. Гай та ін. – К. : Мистецтво, 1981. – 127 с. + ил.

Гаско М. Шевченко малює Лермонтова: знахідки, відкриття / М. Гаско // Культура і життя. – 1981. – 26 липня.

Державний музей Т. Г. Шевченка. Фотокнига / Автори упорядники: Внучкова Л. І., Середа Є. О., Судак В. О., Паламарчук Г. П. – К. : Мистецтво, 1981. – 143 с. + іл. (укр. мовою, резюме – англ. мовою).

Диченко І. Скарбниця образотворчої Шевченкіани / І. Диченко // Радянська освіта. – 1981. – 21 березня.

Дігтяр С. В сім'ї вольній, новій / С. Дігтяр // Радянська Буковина. – 1981. – 10 березня.

Дмитренко О., Шудря М. Верховіть черешатого дуба / О. Дмитренко, М. Шудря // Літературна Україна. – 1981. – 5 травня.

Єненко Ю. Автор знаменитого словника / Ю. Єненко // Радянська Україна. – 1981. – 22 листопада.

Про написання Шевченком портрета В. Даля і С. Гребінки.

Золотухін А., Брикайло Е. Т. Г. Шевченко і вітчизняна поліграфія та видавнича справа / А. Золотухін, Е. Брикайло // Вільна Україна. – 1981. – 1 квітня.

Коміренко А. Тут жив Кобзар / А. Коміренко // Київська правда. – 1981. – 3 червня.

Костенко В. Продовження / В. Костенко // Друг читача. – 1981. – 10 грудня.

Рецензія на кн. Л. Большакова «Добро найкраще на світі. Пошуки. Роздуми. Підсумки».

Матійко Г. Світлини березня / Г. Матійко // Сільські вісті. – 1981. – 8 березня.

Мариновський Ю. Рукою художника / Ю. Мариновський // Черкаська правда. – 1981. – 20 лютого.

Мацюцький С. Михайлова гора / С. Мацюцький // Україна. – 1981. – № 37. С. 22–23.

Новохатський М. История одного портрета / М. Новохатський // Культура и жизнь. – 1981. – № 3. – С. 34–35.

Про портрет негритянського трагіка А. Олдріджа.

Осауленко Л. Музейний комплекс у Яготині / Л. Осауленко // Література і життя. – 1981. – 4 жовтня.

Павличко Я. Безсмертя Кобзарєвого таланту / Я. Павличко // Львівська молодь. – 1981. – 24 березня.

Паламарчук Г. Портрети, намальовані відомим художником / Г. Паламарчук // Образотворче мистецтво. – К., 1981. – № 2. – С. 19–21: 4 іл.

Парійський Є. Про Петербург часів Шевченка / Є. Парійський // Вечірній Київ. – 1981. – 25 квітня.

Певцу сем'ї вольной // Правда України. – 1981. – 17 декабрия.

Творчість Шевченка-художника під час перебування на Мангизлаці.

Петербург часів Т. Г. Шевченка. У музеях і виставочних залах // Київська правда. – 1981. – 6 травня.

Позняк П. Будиночок великого Кобзаря / П. Позняк // Прапор комунізму. – 1981. – 2 жовтня.

Покидько П. Кобзар на Сумщині / П. Покидько // Прапор Леніна. – 1981. – 7 березня.

Полянничко О., Паламарчук Г. Кобзарєва скарбниця / О. Полянничко, Г. Паламарчук // Радянська Україна. – 1981. – 13 березня.

Савчак В. З далекого краю лелеки летіли / В. Савчак // Ленінська молодь. – Львів, 1981. – 10 березня.

Самойленко Л. Стежками світлої любові / Л. Самойленко // Вечірній Київ. – 1981. – 9 березня.

Сереженко М. Т. Г. Шевченко в Кролевіці / М. Сереженко // Ленінська правда. – 1981. – 8 березня.

Терновий К., Горленко В. Коли творився «Заповіт» / К. Терновий, В. Горленко // Літературна Україна. – 1981. – 10 березня.

Точоний О. Малюнки письменників / О. Точоний // Літературна Україна. – 1981. – 17 липня.

Філатова А. Не заросте народна стежка / А. Філатова // Київська правда. – 1981. – 10 березня.

Дні пам'яті Шевченка.

Яцюк В. Нове про рисунки Т. Г. Шевченка періоду заслання / В. Яцюк // Образотворче мистецтво. – К., 1981. – № 2. – С. 21–23, 2 іл.

1982 рік.

Бардадим В. Побратим Кобзаря / В. Бардадим. // Літературна Україна. – 1982. – 8 липня.

Берекета Б. Ленінград пам'ятає поета / Б. Берекета // Радянська Волинь. – Луцьк, 1982. – 10 березня.

Про музей-майстерню Шевченка в Ленінграді.

Бородин В. «Лелею воображение картинами Києва» / В. Бородин // Правда України. – 1982. – 7 марта.

Шевченко-художник у Києві.

Варганова О. Ілюстровано автором / О. Варганова // Вітчизна. – К., 1982. – № 3. – С. 202–204.

Використання мистецької спадщини Шевченка для ілюстрування його поетичних і прозових творів.

Владич Л. Брюллов К. П. / Л. Владич // Юный ленинец. – К., 1982. – 26 июня.

Про Шевченка – учня К. Брюллова.

Дерегус М. В сім'ї вольній, новій / М. Деревус. // Україна. – 1982. – № 10.

Деренівська Н. Зустріч з картиною Шевченка / Н. Деренівська // Черкаська правда. – 1982. – 5 березня.

Дорошенко О. 1845 рік у житті й творчості Шевченка / О. Дорошенко // Збірник праць двадцять п'ятої наукової шевченківської конференції. – К., 1983. – С. 142–148.

Заварова А. В. Як дивитись і розуміти твори образотворчого мистецтва / А. В. Заварова. – К. : Мистецтво, 1982.

Автопортрет Шевченка.

Клименко Н. Мистецька спадщина / Н. Клименко // Вечірній Київ. – 1982. – 17 травня.

Лілінська Т. Україна – Казахстан / Т. Лілінська // Культура і життя. – 1982. – 7 березня.

Про творчість Шевченка-художника в Казахстані.

Мануел ді Сеабра. Я – українець / Мануел ді Сеабра // Всесвіт. – К., 1982. – № 3.

Матвійчук Н. Шевченко в Києві / Н. Матвійчук // На кручах Славутича. – К. : Молодь, 1982. – С. 63–69.

Про Шевченка-художника.

Масионене Б. Слепая с дочерью. Т. Шевченко / Б. Масионене // Луку Жодис [Наше слово]. – 1982. – № 7. – С. 20–21.

Одно Отечество у нас // Вечерняя Одесса. – 1982. – 12 марта.

Тарійський Є. Нове життя шедеврів / Є. Тарійський // Вечірній Київ. – 1982. – 4 січня.

Про експонування на виставці «Реставрованих шедеврів» Державною республіканською науково-дослідною реставраційною майстернею Міністерства культури УРСР.

Тарійський Є. Пензлем сучасників Кобзаря / Є. Тарійський // Прапор комунізму. – 1982. – 4 червня.

Про роботи Шевченка, пов'язані з Києвом.

Полянський О. Нерозривність людини і епохи / О. Полянський // Вільна Україна. – 1982. – 8 березня.

Рецензія на книгу Л. Большакова «Добро найкраще на світі», «Малюнки, що заговорили».

Прилуцька Л. Про що нагадував портрет / Л. Прилуцька // Радянська Житомирщина. – 1982. – 8 березня.

Степовик Д. Українське мистецтво першої половини ХІХ ст. / Д. Степовик. – К., 1982. – 192 с. + іл.

Умирбаєв Е. Пятдесят лет спустя / Е. Умирбаєв // Правда України. – 1982. – 2 мая.

Про роботу Шевченка в Аральській експедиції.

Шлейов В. Цікава сторінка шевченкіани / В. Шлейов // Літературна Україна. – 1982. – 4 березня.

В тижневику І. Божерянова «Художественный хроникер», репродукувалися малюнки Шевченка.

Юхименко В. Тут жив Тарас / В. Юхименко // Літературна Україна. – 1982. – 1 липня.

Про малюнки Т. Шевченка, виконані в Седневі.

Яцюк В. Шевченкові офорти / В. Яцюк // Культура і життя. – 1982. – 7 березня.

Masiomienne В. «Слепая с дочерью» / В. Masiomienne // Musy Zodis. – 1982. – № 7. – С. 20–21.

1983 рік.

Бараневич Л. Всенародна шана / Л. Бараневич // Прапор комунізму. – 1983. – 8 березня.

Варганова О. Г. XXVI Шевченківська конференція / О. Г. Варганова // Народна творчість та етнографія. – К., 1983. – № 5. – С. 93–94.

Владич Л. Йдучи до джерел / Л. Владич // Літературна Україна. – 1983. – 3 березня.
Малюнок Шевченка «Знахар».

Владич Л. Світ образів письменниці / Л. Владич // Літературна Україна. – 1983. – 22 грудня.
Згадується «Животисна Україна Шевченка».

Жаборюк А. Мистецтво живопису і графіки на Україні в першій половині і середині XIX століття / А. Жаборюк. – К.; Одеса, 1983. – 208 с. + іл.

Івакін Ю. Нотатки шевченкознавця (стаття дев'ятнадцята) / Ю. Івакін // Радянське літературознавство. – 1983. – № 3. – С. 38–43.

Каражанова М. Малював на Мангишлаку / М. Каражанова // Друг читача. – 1983. – 24 березня.
Про роботи Шевченка «Пожежа в степу», «Укріплення Раїм», «Місячна ніч на Кос-Аралі».

Курдюк М. Седнівський парк / М. Курдюк // Сільські вісті. – 1983. – 6 жовтня.

Лапатникова Г. С любов'ю к народу / Г. Лапатникова // Казахстанская правда. – Алма-Ата, 1983. – 3 февраля.
Про малярські роботи Шевченка: «Байгуші», «Пожежа в степу» та ін.

Лапатникова Г. Шанувальникам Кобзаря / Г. Лапатникова // Радянська Україна. – 1983. – 18 березня.
Про малярські роботи Шевченка «Укріплення Раїм», «Місячна ніч на Кос-Аралі».

Матійко Г. Кобзареві подорожі / Г. Матійко // Сільські вісті. – 1983. – 10 березня.
Про малярські роботи Шевченка «Селянське подвір'я», «Хутір на Україні», «В Решетилівці».

Моїсеєнко В. Шевченко і Пушкін / В. Моїсеєнко // Соціалістична Харківщина. – 1983. – 7 березня.
Шевченко ілюстрував окремі твори О. Пушкіна.

Німенко А. Т. Г. Шевченко – скульптор / А. Німенко // Літературна Україна. – 1983. – 3 березня.

Пінчук І. Чотири таланти / І. Пінчук // Радянська Житомирщина. – 1983. – 12 березня.
Згадуються роботи Шевченка «Хлопчик-жебрак, який віддає свій хліб собаці», «Циганка, яка ворожить малоросійській дівчині».

Сингаївський М. Акинові Тарази / М. Сингаївський // Україна. – 1983. – № 10. – С. 1.

Співець братерства народів // Молода гвардія. – 1983. – 11 березня.
Про «Живописну Україну» Шевченка.

Судак В. О. До біографії Т. Г. Шевченка раннього періоду / В. О. Судак // Радянське літературознавство. – 1983. – № 3. – С. 43–49.
Малярські роботи Шевченка «Смерть Лукреції», «Смерть Віргії», «Смерть Богдана Хмельницького».

Тарахан-Береза З. П. Специфіка творення поетичного та живописного образу у Шевченка / З. П. Тарахан-Береза // Збірник праць двадцять п'ятої наукової шевченківської конференції. – К., 1983. – С. 158–165.

Хата Шевченка. // Комсомольское знамя. – 1983. – 3 декабря.

Цитович В. З Тарасових шляхів / В. Цитович // Україна. – 1983. – № 10. – С. 10.

Шудря М. Де ж малював поет? / М. Шудря // Літературна Україна. – 1983. – 10 березня.
Малюнок Шевченка «У Василівці».

Як Шевченко пана малював // Перець. – К., 1983. – № 14. – С. 8.

Яцюк В. Джерела образу / В. Яцюк // Культура і життя. – 1983. – 3 квітня.
Про картину Шевченка «Катерина».

Яцюк В. Загадка двох підписів / В. Яцюк // Культура і життя. – 1983. – 6 березня.
Про картину Шевченка «Катерина».

Яцюк В. Втілення задуму / В. Яцюк // Культура і життя. – 1983. – 10 квітня.
Про картину Шевченка «Катерина».

Яцюк В. Якщо зіставити факти / В. Яцюк // Культура і життя. – 1983. – 13 березня.
Про картину Шевченка «Катерина».

Яцюк В. Слово і пензель / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1983. – 3 березня.

Яцюк В. І «Знахар» і «Чумак» / В. Яцюк // Україна. – 1983. – № 37. – С. 16–17.

Яцюк В. Загадковий мічман / В. Яцюк // Україна. – 1983. – № 14. – С. 16–17.
Про картину Шевченка «Катерина».

Яцюк В. «Казашка Катя» чи «Молитва за небіжчиками» / В. Яцюк // Збірник праць двадцять п'ятої наукової шевченківської конференції. – К., 1983. – С. 215–221.

Kudirko J. Тарас Шевченко в Петербурге (2) / J. Kudirko // Czerwony Sztavolar. – 1983. – 23 st.

1984 рік.

Абліцов В. Микола Бурачек: Перші ілюстратори «Кобзаря» / Віталій Абліцов // Київ. – 1984. – № 3. – С. 142–145.

Згадка: автоілюстрації Шевченка до «Гайдамаків», «Мар'яни-черниці», «Сліпої», «Невольника», «Відьми».

Алексійчук З. Образотворча спадщина поета / З. Алексійчук // Радянська Волинь. – Луцьк, 1984. – 6 березня.

Амеліна Л. Молодий Тарас Шевченко у майстерні Карла Брюллова / Л. Амеліна // Культура і життя. – 1984. – 20 травня.

Бараневич Л. У Тарасовому домі / Л. Бараневич // Прапор комунізму. – 1984. – 10 березня.

Бараневич Л. Зустріч з Шевченком / Л. Бараневич // Прапор комунізму. – 1984. – 3 червня.

Богуш П. Подорож на Придніпров'я / П. Богуш // Зоря. – 1984. – 8 березня.

Векслер І., Жуковський В., Парійський Є. Великий поет, полум'яний борець. Урочистий вечір у Москві, присвячений 170-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка / І. Векслер, В. Жуковський, Є. Парійський // Київська правда. – 1984. – 23 березня.

Векслер І., Жуковський В. Великий поет, полум'яний борець / І. Векслер, В. Жуковський // Радянська Україна. – 1984. – 23 березня.

Векслер І., Жуковський В. Великий поет, пламенний борець / І. Векслер, В. Жуковський // Вечерний Київ. – 1984. – 22 марта.

В пам'ять про великого Кобзаря // Літературна Україна. – 1984. – 15 березня.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Катерина», «Байгуші», «Казахи біля вогню» та ін.

В пам'ять про великого Кобзаря // Прапор комунізму. – 1984. – 10 березня.

В Республіканському виставочному павільйоні експонуються малярські роботи Шевченка.

В пам'ять про великого Кобзаря // Прапор комунізму. – 1984. – 10 березня.

Про «Живописну Україну» Шевченка.

В пам'ять о великом Кобзарє // Вечірній Київ. – 1984. – 10 березня.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Катерина», «Живописна Україна».

Гай І. Пензель Івана Соколова / І. Гай // Україна. – 1984. – № 12. – С. 12.

Згадується офорт Шевченка «Притча про робітників на винограднику».

Груше Р. Аквареллю засвідчено / Р. Груше // Літературна Україна. – 1984. – 2 лютого.

Про роботу Шевченка «Комора в Потоках».

Дегтяров М. Великому Кобзареві / М. Дегтяров // Київська правда. – 1984. – 5 березня.

Про роботу Шевченка «Казашка Катя».

Драч И. Образы родины. Воспетая Кобзарём. Художественные работы Т. Г. Шевченко / И. Драч // Библиотекарь. – 1984. – № 3. – С. 1; 63–64.

Євтушенко С. ... И талант художника / С. Євтушенко // Красное знамя. – 1984. – 7 марта.

Про «Автопортрет 1861 р.» Шевченка.

Кирилюк Є. Исторична доля спадщини / Є. Кирилюк // Літературна Україна. – 1984. – 15 березня.

Кирилюк Е. Великий сын народа / Е. Кирилюк // Под знаменем Ленинизма. – 1984. – 3 марта.

Костенко В. Портрет Кобзаря / В. Костенко // Зоря Полтавщини. – 1984. – 4 березня.

Шевченко, перебуваючи на Полтавщині, намалював хату І. Котляревського.

Костенко А. Тарас на Аралі / А. Костенко // Вітчизна. – К., 1984. – № 3.

Костенко А., Умірбаєв Е. За морями, за горами... / А. Костенко, Е. Умірбаєв. – К. : Радянський письменник, 1984. – 456 с. + іл.

Криворучко В., Чепель Т. Нові експонати в Державному музеї Т. Г. Шевченка у м. Києві / В. Криворучко, Т. Чепель // Літературна Україна. – К., 1984. – 22 березня.

Логвинова Л. Заключні акорди свята. Т. Г. Шевченко і Харків / Л. Логвинова // Вечірній Харків. – 1984. – 29 березня.

Згадується альбом офортів «Животисна Україна» Шевченка.

Маркішан Л. Бульвар Т. Шевченка, 12 / Л. Маркішан // Друг читача. – 1984. – 15 березня.

Матійко Г., Кірда В. Київ, провулок Шевченка, 8-а... / Ганна Матійко, Валентина Кірда // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – К. : Радянський письменник, 1984. – С. 284–286.

Про малюнки Шевченка (київського періоду), вміщені в експозиції Будинку-музею Тараса Шевченка.

Паламарчук Г. Портрети російських полководців / Глафіра Паламарчук // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – К. : Радянський письменник, 1984. – С. 274–283.

Про ілюстрації Шевченка до книжки М. Полевого «Російські полководці».

Пархоменко І. «Україна – любов і привіт». До 110-річчя з дня народження М. К. Реріха / І. Пархоменко // Культура і життя. – 1984. – 28 жовтня.

Згадуються малярські роботи Шевченка – портрети Закревських.

Петренко В. Погляд звернути до народу / В. Петренко // Культура і життя. – 1984. – 15 квітня.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Смерть Лукреції», «Смерть Віргінії».

Пиріг Л. Філателістична шевченкіана / Любомир Пиріг // Київ. – 1984. – № 3. – С. 155–159.

Мистецька спадщина Шевченка на поштової листівці.

Репр.: «Катерина», «Портрет М. С. Щепкіна» та автопортрети.

Полянничко О. Скарбниця соціалістичної культури / Ольга Полянничко // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – К. : Радянський письменник, 1984. – С. 291–299.

Про малярську спадщину Шевченка, експоновану у Галереї картин Т. Г. Шевченка (Харків), Центральному музеї Т. Г. Шевченка та Державному музеї Т. Г. Шевченка.

Полянський О. Шевченко і Галичина, або про що нагадало село Підкамінь, зображене на акварелі поета / О. Полянський. // Наука і суспільство. – 1984. – № 3. – С. 44–45.

Рєпкін М. Його шанують казахи / М. Рєпкін // Деснянська правда. – 1984. – 10 березня.

Згадуються малярські роботи Шевченка «Казахи біля вогню», «Казахи в юрті».

Рубан В. К вопросу о стиле портретного творчества Т. Г. Шевченко / В. Рубан // Искусство. – М., 1984. – № 9. – С. 64–68.

Портрет в творчій спадщині Шевченка-художника.

Репр.: «Автопортрет 1840», «Портрет М. А. Максимовича», «Портрет И. Ф. Рудинского», «Портрет Маевской», «Портрет Е. В. Кейкуатовой», «Портрет А. С. Усковой».

Рубан В. Український портретний живопис першої половини XIX століття / В. Рубан. – К. : Наукова думка, 1984. – С. 297–332.

Свет истины Т. Г. Шевченко о литературе и искусстве // Литературная Россия. – М., 1984. – 9 марта.

Сергієнко Г. Літопис великого життя / Г. Сергієнко // Вітчизна. – К., 1984. – № 3. – С. 147–152.

Сизоненко О. Один у другого питаєм...! / О. Сизоненко // Літературна Україна. – К., 1984. – 29 листопада.

Згадується про Шевченка-художника.

Силин О. Для прийдешніх поколінь / О. Силин // Літературна Україна. – К., 1984. – 8 березня.

Згадується малярська робота Шевченка «Смерть Богдана Хмельницького».

Смілянська В. Біографічна шевченкіана (1861–1981) / В. Смілянська. – К. : Наукова думка, 1984. – 223 с.

Супруненко О. За Шевченковим малюнком / О. Супруненко // Культура і життя. – К., 1984. – 25 березня.

Тарас Шевченко. Живопис. Графіка: Альбом. / Автор-упорядник Д. Степовик. – К. : Мистецтво, 1984. – 18 с. + 134 іл.

Тарахан-Береза З. Перший музей Кобзаря / З. Тарахан-Береза // Черкаська правда. – 1984. – 28 серпня.

Тарахан-Береза З. А. Шевченко – поет і художник / З. А. Тарахан-Береза. – К. : Наукова думка, 1984. – 184 с.: іл.

Ткаченко Ж. Венюк Кобзарю / Ж. Ткаченко // Социалистическая индустрия. – 1984. – 24 марта.

Згадується «Живописна Україна Шевченка».

Т. Г. Шевченко. Біографія. / Ред. Є. П. Кирилюк. – К. : Наукова думка, 1984. – 558 с.: іл.

Червінський П. Аквареллю засвідчено / Петро Червінський // Літературна Україна. – К., 1984. – 2 лютого.

Яцюк В. Атрибутування деяких малярських творів Т. Г. Шевченка / В. Яцюк // Народна творчість та етнографія. – К., 1984. – № 2. – С. 19–25.

Про Шевченка як ілюстратора видання «Наши списанные с натуры русскими».

Репр.: «Знахар», «Казахський хлопчик, що грається з кішкою», ілюстрації до збірника «Наши списанные с натуры русскими».

1985 рік.

Афанасьєв В. Про нове академічне видання художньої спадщини / Василь Афанасьєв // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 2 випуск – К. : Радянський письменник, 1985. – С. 284–292.

Безхутрий М. Легенда старого шукача скарбів / М. Безхутрий // Вітчизна. – К., 1985. – № 3. – С. 203–204.

Большаков Л. Адреси неволі й боротьби / Л. Большаков // Дніпро. – 1985. – № 3. – С. 85–89.

Про акварельний портрет жінки, можливо портрет М. Обручової.

Вартанова О. За внутрішнім рухом дужки / О. Вартанова // Мистецтво. – 1985. – № 3. – С. 152–159.

Про начерки Шевченка на листі до брата М. Шевченка.

Внучкова Л. Дорогоцінні реліквії / Любов Внучкова // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 2 випуск. – К. : Радянський письменник, 1985. – С. 188–201.

Про з аукціони, проведені М. Лазаревським, з продажу колекції малярських творів Шевченка.

Гаско М. Загублений автопортрет / М. Гаско / Культура і життя. – 1985. – 22 березня.

Порівняльний аналіз автопортретів Шевченка з портретом поета у виконанні М. Башилова і Я. де Бальмена.

Донський Д. Подвиг. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка / Д. Донський // Радянська Україна. – 1985. – 12 березня.

Зінчук Л. Мангишлак вшановує акина Тарази / Людмила Зінчук // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 2 випуск. – К. : Радянський письменник, 1985. – С. 127–136.

Загдка про малярські твори Шевченка періоду заслання.

Злобіна І. Стоїть гора високая / І. Злобіна // Україна. – К., 1985. – № 35. – С. 20–21.

Седнів у творчості Шевченка та Л. Жемчужнікова.

Репр.: «У Седневі».

Загдка: «Біля Седнева», «Чумаки серед могил», «У Седневі».

Ключник С. Щоб засяяла чиста душа мистецтва / С. Ключник / Деснянська правда. – 1985. – 20 лютого.

Кузьменко О. Наречена Кобзаря / О. Кузьменко // Зоря Полтавщини. – 1985. – 10 березня.

Про олівецевий портрет Л. Полусмак.

Музиченко С. Неоціненне надбання / С. Музиченко. – 1985. – 8 березня.

Непорожній О. Яготинська шевченкіана / Олександр Непорожній // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 2 випуск. – К. : Радянський письменник, 1985. – С. 137–143.

Паламарчук Г. Последний автограф. Необычная история одного из автопортретов Т. Г. Шевченко / Г. Паламарчук // Вечерний Киев. – 1985. – 16 февраля.

Про офортний автопортрет Шевченка 1860 р.

Судак В. 3 розшуків про малярські твори / Валентина Судак // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 2 випуск. – К. : Радянський письменник, 1985. – С. 250–257.

Про портрети М. Луніна, Т. Маєвської, М. Горленко.

Тарахан-Береза З. Шевченко – поет і художник: До проблеми єдності образного мислення / З. П. Тарахан-Береза. – К. : Наукова думка, 1985. – 185 с. + іл.

Український живопис. Сто вибраних творів. – К. : Мистецтво, 1985. – С. 20–22 + іл.

Про картини Шевченка: «Катерина», «Портрет Маєвської», «На пасіці».

Яцюк В. Дзеркало його душі / В. Яцюк // Культура і життя. – 1985. – 10 березня.

Про автопортрет Шевченка 1840 р.

Яцюк В. «Я прозрівати став потроху...» / В. Яцюк // Культура і життя. – 1985. – 24 березня.

Задується про автопортрет 1843 р., подарований Шевченком В. Репніній.

Яцюк В. Загадки «нерукотворного образу» / В. Яцюк // Україна. – 1985. – № 9. – С. 6–7.

Про «Автопортрет Т. Г. Шевченка».

Яцюк В. У вінок Кобзареві. «Караюсь, мучуся... але не каюся...» / В. Яцюк // Культура і життя. – 1985. – 7 квітня.

Про автопортрет Шевченка 1847 р.

Яцюк В. У літо друге. Автопортрет Т. Г. Шевченка 1845 року / В. Яцюк // *Культура і життя*. – 1985. – 31 березня.

Про автопортрет Шевченка 1845 р.

Яцюк В. Проблеми атрибуції деяких малярських творів Т. Г. Шевченка / Володимир Яцюк // *Образотворче мистецтво*. – К., 1985. – № 2. – С. 20–22.

Про Шевченка як ілюстратора видання «Наши списанные с натуры русскими». Репр.: «Знахар», «Казахський хлопчик, що грається з кішкою», ілюстрації дозбірника «Наши списанные с натуры русскими».

Яцюк В. Про картину Т. Г. Шевченка «Катерина» / В. М. Яцюк // *Народна творчість та етнографія*. – К., 1985. – № 2. – С. 30–36.

Репр.: «Катерина», начерк картини «Катерина», начерк вершиника до картини «Катерина».

1986 рік.

Брикайло Є. Шевченко-гравер / Є. Брикайло // *Культура і життя*. – К., 1986. – 2 листопада.

Внучкова Л. Тарас Шевченко і академічні виставки 1859–1860 рр. / Любов Внучкова // *В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник*. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 225–237.

Іваненко Л. Барви «Мальовничої України» / Л. Іваненко // *Київ* – 1986. – № 7. – С. 147.

Про альбом офортів «Живописна Україна» Шевченка.

Козак М. Життєвий шлях і пам'ятні місця Тараса Шевченка / М. Козак // *Наше слово*. – Варшава, 1983. – 27 березня.

Криворучко В. От чистого серця / В. Криворучко // *Вечерний Київ*. – 1986. – 8 марта.

До музею Шевченка надійшов офорт «Вірсавія» з дарчим написом Г. Гагаріну.

Красицький Д. Качанівка вітає Кобзаря / Д. Красицький // *Радянська Україна*. – 1983. – 13 березня.

Кузьменко А. Незабутній друг / А. Кузьменко // *Літературна Україна*. – 1983. – 10 березня.

Литвин М. Зігрітий подихом генія / Микола Литвин // *Україна*. – 1986. – № 25. – С. 13.

«Портрет невідомого» 1858–1859 рр. Щодо особи портретованого.

Репр.: «Портрет невідомого».

Лопухов О. Шевченко-художник / Олександр Лопухов // *В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник*. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 215–218.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв і його малярську спадщину.

Паламарчук Г. «Ти перед нами, ти серед нас...» / Глафіра Паламарчук // *В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник*. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 248–251.

Про останній автопортрет Шевченка.

Паламарчук Г. Невідомий портрет / Г. Паламарчук // Літературна Україна. – 1986. – 6 березня.

Портрет Шевченка роботи В. Тимма, літографія за малюнком Шевченка.

Паламарчук Г. У пошуках істини. З приводу однієї акварелі Т. Г. Шевченка / Г. Паламарчук // Київ. – 1986. – № 3. – С. 160–166.

Репр.: Т. Шевченко. Портрет А.О. Ускової. Сепія. 1845 р.; Т. Шевченко. Гаданий портрет А. О. Ускової. Акварель. 1856–1857 рр.; Т. А. Нефф. Портрет М. П. Обручової. Олія. Публікується вперше.

Полонська Н., Судак В. Малюнки за кордоном / Ніна Полонська, Валентина Судак // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 242–247.

Про малюнки Шевченка, що були за кордоном.

Полонська Н. Родина Толстих і Т. Шевченко / Ніна Полонська // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 265–284: іл.

Полянський О. Поет і художник / О. Полянський // Вільна Україна. – 1986. – 12 березня.

Про Шевченка-художника.

Рубарх Я. Поет і художник / Я. Рубарх // Прапор комунізму. – 1986. – 2 грудня.

Про Шевченка-художника.

Сидоренко О. Доля художника / Олександр Сидоренко // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 201–208.

Про П.Бориспольця і Т.Шевченка.

Тарас Шевченко. Живопис. Графіка: Альбом. – К.: Мистецтво, 1986. – 176 с.: іл.

Філокартична Шевченкіана: каталог виставки // Державний музей Т. Г. Шевченка / Упорядники В. Яцюк, Л. Литовченко. – К., 1986. – 28 с.

Хропко П. Академічна біографія Шевченка / П. Хропко // Радянське літературознавство. – К., 1986. – № 3. – С. 46–51.

Про книгу «Т. Г. Шевченко: Біографія / під ред. С. П. Кирилюка. – Київ, 1984».

Чумак К. В. Офорти великого Тараса / К. В. Чумак // Сільські вісті. – 1986. – 24 червня.

Шубравський В. Про датування творів періоду Аральської експедиції / Василь Шубравський // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 324–333.

Щербанов М. Друг Т. Г. Шевченка з Уральська / М. Щербанов // Літературна Україна. – 1986. – 28 серпня.

Про портрет М. Савичева.

Яцюк В. Така відома й невідома «Катерина»... / Володимир Яцюк // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 252–264.

Яцюк В. Таємниця «Судної ради» / Володимир Яцюк // Україна. – Київ, 1986. – № 10. – С. 10–11.

Маловідомі факти, що стосуються деяких малюнків і картин, споріднених з офортом «Судня рада».

Репр.: «Судня рада».

1987 рік.

Белічко Ю. Т. Г. Шевченко і російські художники / Ю. Белічко // Образотворче мистецтво. – К., 1987. – № 2. – С. 12–15.

Шевченко в історії російсько-українських мистецьких зв'язків.

Васильєв С. Образ в цвете і в линиях / С. Васильєв // Індустріальное Запорожье. – 1987. – 8 марта.

Шевченкіана запорізьких художників.

Вериківська І. М. Портрети пензля Т. Г. Шевченка у Вологді / І. М. Вериківська // Народна творчість та етнографія. – К., 1987. – № 3. – С. 86–87.

У 1914 р. у Вологді на виставці художньої старовини експонувались 2 акварелі Шевченка: «Чоловічий портрет» і «Жіночий портрет» (1837 р.) із зібрання В. Васильєва.

Волошин М. «І оживе добра слава...» / М. Волошин // Літературна Україна. – 1987. – 5 березня.

Шевченко і Г. Честахівський.

Глинчак В. Прощаючись із Кос-Аралом: Унікальний автопортрет Т. Г. Шевченка у Львові: Музей українського образотворчого мистецтва / В. Глинчак // Вільна Україна. – 1987. – 10 березня.

Про автопортрет Шевченка 1849 р.

Дербал О. Аральські ескізи Шевченка / О. Дербал // Наука і суспільство. – 1987. – № 3. – С. 40–42.

Жук В., Борсук З. Загадка жіночого портрета / В. Жук, З. Борсук // Вітчизна. – К., 1987. – № 3. – С. 164–166.

Про малюнок Шевченка «Портрет літньої жінки з хлопчиком».

Костриця М., Мокрицький Г. Житомирські адреси Кобзаря / М. Костриця, Г. Мокрицький // Радянська Житомирщина. – 1987. – 13 грудня.

Про участь Шевченка в роботі Археографічної комісії.

Костриця М. Житомирські адреси Кобзаря / М. Костриця // Радянська Житомирщина. – 1987. – 13 грудня.

Про роботу Шевченка в Археографічній комісії.

Кучерук О. «У Вільні, в городі преславнім...» / О. Кучерук // Київ. – 1987. – № 3. – С. 133–135.

Про віленський період життя Шевченка.

Лісовий П. Т. Г. Шевченко і Поділля / П. Лісовий // Вінницька правда. – 1987. – 8 березня.

Про участь Шевченка в роботі Археологічної комісії.

Музиченко С. «Катерина»: картина Т. Г. Шевченка / С. Музиченко // Соціалістична культура. – 1987. – № 3. – С. 1–2.

Музиченко С. «Тобі, мій іскренній друже...» (І. Сошенко) / С. Музиченко // Вітчизна. – К., 1987. – № 7. – С. 196–197.

Новицький А. Поета останній притулок / А. Новицький // Черкаська правда. – 1987. – 10 березня.

Про Шевченка-художника.

Паламарчук Г. У пошуках Шевченкового автопортрета / Г. Паламарчук // Радянське літературознавство. – 1987. – № 6. – С. 49–53.

Сергієнко Г. Я. Шевченко і Київ: Історико-біографічний нарис / Г. Я. Сергієнко. – К.: Дніпро, 1987. – 326 с.

Шевченко – співробітник Київської Археологічної комісії, призначення його художником університету Св. Володимира, кийвські малюнки Шевченка.

Скакун В. Брати Ткаченки, друзі Кобзаря / В. Скакун // Ленінська правда. – 1987. – 8 березня.

Про Шевченка-художника. Згадується малюнок «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві».

Степаненко М. Романтик. До 200-річчя від дня народження І. І. Лизогуба / М. Степаненко // Культура і життя. – 1987. – 6 грудня.

Про портрети Іллі Лизогуба і Андрія Лизогуба, намальовані Шевченком.

Степовик Д., Яцюк В. Портрет Кадницького (?) 1858 р.: З історії атрибуції одного твору Великого Кобзаря / Д. Степовик, В. Яцюк // Україна. – 1987. – № 34. – С. 11–12.

Танана Р. Два генії / Р. Танана // Кіровоградська правда. – 1987. – 8 березня.

Малюнок Шевченка «Марія» за поемою О. Пушкіна «Полтава».

Тарахан-Берега З. Олекса Новицький – дослідник і популяризатор творчості Тараса Шевченка: До 125-річчя з дня народження вченого / З. Тарахан-Берега // Образотворче мистецтво. – К., 1987. – № 5. – С. 21–23.

Шевчук В. Притча про блудного сина: Кілька думок до однієї з шевченківських тем (серія «Притча про блудного сина») / В. Шевчук // Наука і культура: Україна. – К., 1987. – Вип. 21. – С. 332–342.

Шульга Е. Березова Рудка / Е. Шульга // Літературна Україна. – 1987. – 5 березня.

Про портрети Г. Закревського та П. Закревського, написані Шевченком.

Яцюк В. Із тьми, із смрада, із неволі... / В. Яцюк // Культура і життя. – К., 1987. – 8 березня.

Про автопортрети Шевченка 1857 і 1858 рр.

Яцюк В. Автор картин – відомий / Володимир Яцюк // Літературна Україна. – К., 1987. – 12 березня.

Про Шевченка-художника.

Яцюк В. Із тьми, із смрада, із неволі... / В. Яцюк // Культура і життя. – 1987. – 15 березня.

Про автопортрети Шевченка 1860 р. (офорт) і 1861 р. (олія).

Scheutschenko T. Maine Lieder, meine Praume: Cidichte und Zeichnugen. Nahwort. Gobner R. – Berlin, Kiev, 1987. – S. 263–273.

1988 рік.

Алимжанов М. Мастер / М. Алимжанов // Комсомольское знамя. – 1988. – 13 септября.

Про музей Т. Г. Шевченка в м. Форт-Шевченка.

Білокінь С. Доля «Натурниці» / Сергій Білокінь // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 252–258.

Про акварель «Натурниця» (1840).

Білоцерківець Н. Пророк і художник / Н. Білоцерківець // Українська мова і література в школі. – 1988. – № 3. – С. 3–9.

Образ митця в творчості Шевченка й І. Франка.

Большаков Л. Н. «Все он изведал...». Тарас Шевченко: поиски и находки / Л. Н. Большаков. – К. : Дніпро, 1988. – 543 с., портр.

Бородін В. Дванадцятитомне, академічне / В. Бородін // Літературна панорама. – К., 1988. – Вип. 2. – С. 154–158.

Видання повного зібрання творів Шевченка.

Внучкова Л. На честь генія / Любов Внучкова // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 349–359.

Про виставки малярських творів Шевченка (1839-1914 рр.).

Волошин І. О. Актор Щепкін на Україні: до 200-річчя з дня народження. – К. : Мистецтво, 1988. – 139 с.

Волошин М. Побратим Григорій Честахівський / Михайло Волошин // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 333–339.

Григорій Честахівський і Тарас Шевченко.

В сім'ї вольній, новій: Всесоюзне Шевченківське літературно-мистецьке свято / Упоряд. Ю. І. Стадниченко. – Харків : Прапор, 1988. – 62 с.

Зі змісту:

Токомбаєв А. Щасливі нащадки «байгуші». – С. 22–23.

Шевченко і Киргизія.

В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. Вип. 4 // Упоряд.: О. М. Дмитренко, В. К. Костенко; Редкол.: О. Білаш та ін. – К. : Радянський письменник, 1988. – 391 с.: іл.

Зі змісту:

Шевчук В. Чарівний сон чи факт життя? – С. 241–246.

Згадка, що Шевченко малював Києво-Печерську лавру.

Ротач П. Решетилівські маршрути: факти і гіпотези. – С. 247–251.

Білокінь С. Доля “Натурниці”. – С. 252–258.

Тарахан-Береза З. Відроджений із забуття. – С. 259–270.

Про «Портрет невідомого».

Степовик Д., Яцюк В. ... І поставимо знак питання. – С. 271–275.

«Портрет Андрія Кириловича Кадницького».

Шовкопляс Г., Шовкопляс І. Свідки духовного життя народів. – С. 290–299.

Про Шевченка-художника.

Паламарчук Г. Забуті реліквії. – С. 300–311.

Про Шевченка-художника.

Руденко О. «Батьку мій рідний...». – С. 312–318.

Про знайомство Шевченка з В. Григоровичем та зарахування Шевченка стороннім учнем до товариства захоочення художників.

Судак В. Шевченко і російський видавець К.Т. Солдатынков. – С. 326–332.

Про офорт «Притча про робітників на винограднику», який Шевченко передав К. Солдатынкову з дарчим написом.

Волошин М. Побратим Григорій Честахівський. – С. 333–339.

Згадка про Шевченка-художника.

Воспоминания о Тарасе Шевченко / Сост. и примеч. В. С. Бородина и Н. Н. Павлюка, предисл. В. Е. Шубравского. Под ред. И. А. Дзеврина. – К. : Днипро, 1988. – 606 с.: ил.

Гаско М. Донос чи перлюстрація? / М. Гаско // Вітчизна. – К., 1988. – № 3. – С. 185–188.

Гаско М. Досліджувати, а не копіїлювати / М. Гаско // Культура і життя. – 1988. – 6 березня.

Згадуються роботи «Святий Себастьян», «А. Ускова з дочкою Наташею».

Іскорко-Гнатенко В. «Пішов би я в Україну, пішов би додому...» / В. Іскорко-Гнатенко // Сільські вісті. – 1988. – 8 березня.

Згадка про «Живописну Україну».

Костун В. Ярмарок ідей? // Образотворче мистецтво. – К, 1988. – № 4. – С. 11–12.

Про виставку «Т. Г. Шевченко. Спадицина і сучасність» у Державному музеї образотворчого мистецтва. Київ. січень-лютий 1988 р.

Музиченко С. Твори Василя Штернберга на українську тематику (до 170-річчя з дня народження художника) / С. Музиченко // Народна творчість та етнографія. – К., 1988. – № 1. – С. 71–74.

Згадка про офорти «Старости» та «Судня рада».

Музыченко С. Мечты Кобзаря / Степан Музыкаченко // Вечерний Киев. – 1988. – 9 марта.

Про картину «Катерина».

Музиченко С. Побратими / С. Музиченко // Молодь України. – К., 1988. – 10 березня.

Про участь Шевченка в роботі Археографічної комісії. Про дружбу з М. Сажиним.

Ниткин Д. Здесь он жил / Д. Ниткин // Правда Украины. – 1988. – 8 марта.

Згадка про навчання у В. Ширяєва та Академії художеств.

Пригоровський В. М. Краєзнавство і вивчення творчості Т. Г. Шевченка в школі / В. М. Пригоровський // Народна творчість та етнографія. – К., 1988. – №3. – С. 43–46.

Чернігівщина в житті і творчості Шевченка.

Згадка: «В Седневі», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил».

Паламарчук Г. Забуті реліквії / Глафіра Паламарчук // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 300–311.

Історія створення і побутування альбому офортів «Живописная Украина», граверні автопортрети Шевченка.

Патрикац Л. Експозиція у Вашому домі / Л. Патрикац // Молодь України. – К., 1988. – 18 грудня.

Про Шевченка-художника.

Ротач П. Решетилівські маршрути: факти і гіпотези / Петро Ротач // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 247–251.

Про малюнки Шевченка, виконані на Полтавщині під час Археографічної комісії: «В Решетилівці», «На Орелі».

Руденко О. «Батьку мій рідний...» / Ольга Руденко // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 312–318.

В. Григорович і Т. Шевченко.

Рябініна І. «Марія» // Соціалістична культура. – 1988. – № 3. – С. 2.

Про акварель Шевченка «Марія».

Сарбей В. «Багато любові, праці, енергії...»: Про мистецьку спадщину Василя Тарновського-молодшого / В. Сарбей // Україна. – 1988. – № 22. – С. 24–25.

Про спадщину Шевченка у колекції В. Тарновського.

Сарбей В. Засновник Шевченкіани / В. Сарбей // Пам'ятники України. – 1988. – № 2. – С. 54–55.

Про спадщину Шевченка у колекції В. Тарновського.

Сидоренко О. Збиралися друзі... / Олександр Сидоренко // Київ. – 1988. – № 3. – С. 173–175.

Репродукції: П. Борисполець. «Мадонна», «Портрет О. Даргомижського».

Степовик Д., Яцюк В. ...І поставимо знак питання / Дмитро Степовик, Володимир Яцюк // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 271–275.

«Портрет невідомого» (1858) атрибутується як портрет А.Кадницького.

Судак В. Шевченко і російський видавець К. Т. Солдатынков / Валентина Судак // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 3 випуск. – К. : Радянський письменник, 1986. – С. 252–264.

К. Солдатынков – власник малярських творів Шевченка: «Вірсавія», «Сама собі в своїй господі» (сенія і офорт), «Притча про робітників на винограднику», «Марія» (акварель), «Циганка-ворожка», «Перерване побачення», «Сон бабусі та онуки».

Тарахан-Береза З. Відроджений із забуття / Зінаїда Тарахан-Береза // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 259–270.

Про атрибуцію «Портрета невідомого» (олія), трактується дослідницею як «Портрет Щепкіна».

Тарахан-Береза З. Таємницю розгадано? // Україна. – 1988. – № 10. – С. 5–7.

Про «Портрет М. С. Щепкіна».

Шевчук В. Чарівний сон чи факт життя? / Василь Шевчук // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 241–246.

Про акварельні портрети, виконані Шевченком у 1846 році.

Шовкопляс Г., Шовкопляс І. Свідки духовного життя народів / Ганна Шовкопляс, Іван Шовкопляс // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 4 випуск. – К. : Радянський письменник, 1988. – С. 290–299.

Малярська творчість Шевченка під час співробітництва в Археографічній комісії.

Яцюк В. «В неволі, далеко над морем...» // Образотворче мистецтво. – К., 1988. – № 5. – С. 3–6.

Про автопортрет Шевченка 1848–1849 рр.

Яцюк В. На манівцях атрибуції / В. Яцюк // Культура і життя. – 1988. – 6 березня.

Про Шевченка-художника.

Яцюк В. Кобзар і діти / Володимир Яцюк // Радянська освіта. – К., 1988. – 18 березня.

Про роботу «Хлопчик-жебрак, що дає хліб собаці», про сенію «Байгуші».

Яцюк В. Чи Шевченкові профілі Шевченка? // Образотворче мистецтво. – К., 1988. – № 6. – С. 15–17.

Про автопортрети 1845, 1849, 1850 рр.

Яцюк В. Шевченків автопортрет: гіпотези і докази // Образотворче мистецтво. – К., 1988. – № 2. – С. 27–29.

З приводу датування «Автопортрета» (1840), подарованого Ф. Пономарьову.

1989 рік.

Андрущенко Т. «Ти переслав мені в невою поета нашого...» / Тетяна Андрущенко // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 170–180.

Дається мистецька характеристика творам Шевченка: «Автопортрет» (1840), «Притча про блудного сина».

Бабишкін О. К. Шевченкова слава: до 175-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка / О. К. Бабишкін. – К. : Т-во «Знання» УРСР, 1989. – 32 с. – (Сер. 6 «Література і мистецтво»; № 2).

Брикайло Є. Т. Шевченко – академік / Є. Брикайло // Пам'ятки України. – 1989. – Число 1. – С. 29–30.

Про Шевченка як майстра гравюри.

Галайчук А. Присвячена Кобзарю / А. Галайчук // Київська правда. – 1989. – 26 квітня.

Про відкриття виставки, присвяченої 175-річчю з дня народження Шевченка, згадуються офорти «У Києві», «Видубицький монастир».

Гаско М. Ще одна версія або пошуки першоджерела / М. Гаско // Київ. – 1989. – № 3. – С. 157–158 + іл.

Про картину «Погруддя жінки» Шевченка.

Репр.: Т. Шевченко. «Погруддя жінки», 1830 р.

Герасименко Т. «Незабутній друг мій Штернберг» / Тетяна Герасименко // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 284–291.

Шевченко і В. Штернберг.

Данилюк А. Ще одне захоплення Кобзаря / А. Данилюк // Вільна Україна. – 1989. – 21 січня.

Згадується «Живописная Украина», робота «Коло Седнева».

Даревич Д. Зображення суспільного і політичного устрою у графіці Тараса Шевченка / Д. Даревич // Сучасність. – 1989. – № 5. – С. 187–198, репр.

Державний музей Т. Г. Шевченка : Альбом / Авт.-упоряд.: Л. І. Внучкова, Г. П. Паламарчук, О. І. Полянничко. – К. : Мистецтво. 1989. – 168 с.: іл. – укр., рос. мовами.

Дзюба И. Художник / И. Дзюба // Литературная газета. – 1989. – 8 марта.

Дається характеристика Шевченка-художника, Шевченка-пейзажиста.

Жур П. Дума про огонь / Петр Жур. – Ленинград : Советский писатель, 1989. – 304 с.

Заставець В. І. Пам'ятники і пам'ятні місця Т. Г. Шевченка на Тернопільщині / В. І. Заставець // Народна творчість та етнографія. – К., 1989. – № 2. – С. 80–83.

Згадка: «Почаївська лавра з півдня», «Почаївська лавра з заходу», «Собор Почаївської лаври. Внутрішній вигляд», «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври».

Зленко Г. Автопортрет Т. Г. Шевченка / Г. Зленко // Вечерняя Одесса. – 1989. – 7 января.

Згадується про автопортрет Шевченка 1847 р., подарований А. Лизогубу.

Козак С. Доля, Муза, Слава / С. Козак // Літературна Україна. – 1989. – 9 березня.

Згадується картина «Катерина», «Живописная Украина».

Костенко А. И будет правда на земле... (Тарас Шевченко в Приаралье) / Анатолий Костенко. – Алма-Ата: Онер, 1989. – 224 с.: ил.

Костомаров М. Спогад про двох малярів / М. Костомаров // Літературна Україна. – 1989. – 11 травня..

Роздуми про Шевченка-художника, паралелі з долею іншого маляра-кріпака Григорія.

Кравченко Я. В доме на Невской набережной / Я. Кравченко // Львовская правда. – 1989. – 18 апреля.

Згадка про навчання Шевченка в Академії художеств.

Козенко В. Історія про одного вірша / В. Козенко // Київська правда. – 1989. – 15 липня.

Згадується про малюнок Шевченка «Комора в Потоках» та автопортрет 1845 р.

Кузьменко А. Розкриваючи таємниці портретів невідомих / А. Кузьменко // Образотворче мистецтво. – К, 1989. – № 1. – С. 15–17, репр.

Про живописну спадщину Шевченка.

Лубківський Р. Шевченкові автопортрети / Р. Лубківський // Літературна Україна. – 1989. – 18 травня.

Згадка про 14 автопортретів Шевченка.

Лучок И. Поэт и художник / И. Лучок // Закарпатская правда. – 1989. – 8 марта.

Характеризується Шевченко-художник.

Надъярных Н. Возмутитель спокойствия / Н. Надъярных // Учительская газета. – 1989. – 11 марта.

Згадка про навчання Шевченка в Академії художеств та про «Катерину».

Наумова Н. Кобзар на Подолі / Н. Наумова // Колгоспна правда. – Волинь, 1989. – 7 березня.

Згадка про офорти «Живописная Украина» та малюнки, що зображають Почаївську Лавру.

Никитюк Т. Загадка Андрієни Лекуврер / Т. Никитюк // Літературна Україна. – 1989. – 9 липня.

Про малюнок Шевченка «Погруддя жінки», на якому, ймовірно, зображено французьку акторку А. Лекуврер.

Олеськів С. Тарас Шевченко як мистець-маляр / С. Олеськів // Визвольний шлях. – 1989. – Кн. 3. – С. 277–286: іл.

Осадчий А. Время кистью Шевченко / А. Осадчий // Вечерний Киев. – 1989. – 7 января.

Про видання у 1989 р. настінного календаря репродукцій з робіт Шевченка «Катерина», «Циганка-ворожка», «Портрет В. Кочубея» та ін.

Паламарчук Г. Віднайдені шедеври / Г. Паламарчук // Літературна Україна. – 1989. – 9 березня.

У Національній бібліотеці Польщі виявлено дошки офортів Шевченка.

Петренко Г. Все починалося з «Катерини»... / Г. Петренко // Образотворче мистецтво. – К., 1989. – № 2. – С. 6–7, репр.

Петровский М. Из литературного наследия Корнея Чуковского: Шевченко / Мирон Петровский // Радуга. – К., 1989. – № 3. – С. 121–136.

К. Чуковский про художника Шевченка.

Репр.: «Вознесенский собор в Переяславе», «В Василевке», «Шатер экспедиции на острове Барса-Кельмес», «Джангис-агач».

Плевакин Б. Последний приют Кобзаря / Б. Плевакин // Литературная Россия. – 1989. – 10 марта.

Згадується меморіальна майстерня Шевченка та граверні портрети Ф. Толстого, П. Клодта, Ф. Бруні.

Повесть Тараса Шевченко «Художник». Иллюстрации, документы. Альбом. – К. : Мистецтво, 1989. – 384 с.: іл.

Прибега Л. Архитектурное наследие Украины в рисунках и акварелях Т. Г. Шевченко / Л. Прибега // Строительство и архитектура. – К., 1989. – № 2. – С. 13–15.

Шевченко як дослідник пам'яток історії та культури. Роль поета у вивченні архітектурної спадщини України. Згадка: «В Києві», «Дальні печери Києво-Печерської лаври», «Видубицький монастир».

Репр.: «Києво-Межигірський монастир», «Хата батьків», «Костел в Києві», «Церква Всіх Святих в Києво-Печерській лаврі», «Аскольдова могила», «Собор Почаївської лаври».

Римарук І. Перед «Автопортретом зі свічкою» Т. Г. Шевченка / І. Римарук // Сучасність. – 1989. – № 5. – С. 21.

Ротач П. «Правду, батьку, гомониш...» / Петро Ротач // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 301–311.

Т. Шевченко і П. Соколов.

Санько М. «... свою милую Академию» / М. Санько // Красное знамя. – 1989. – 5 апреля.

Згадується про навчання Шевченка в Академії художеств.

Севернюк Т. «... Серцем жити» / Т. Севернюк // Радянська Буковина. – 1989. – 5 березня.

Згадка про автопортрет 1857 р., виконаний у Нижньому Новгороді.

Сидор О. Сторінки львівської шевченкіани / Олег Сидор // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 148–159.

Згадка про автопортрет Шевченка 1851 р., офорт «Судня рада», «Старости», «Се мій батько», «Портрет А. Кадницького?», «Притча про робітників на винограднику», «Вірсавія».

Скалій Р. Душа літає над Невою... / Р. Скалій // Літературна Україна. – 1989. – 8 травня.

Згадка про навчання Шевченка у В. Ширяєва та Академії художеств.

Судак В. Сторінки діяльності Т. Г. Шевченка-ілюстратора / В. Судак // Народна творчість та етнографія. – К., 1989. – № 1. – С. 3–9.

Згадки про акварель «Марія»; серію «Зустріч Т. Бульби з синами»; олівцеві рисунки «Панна Сотниківна» та «Допит полонених»; «Перерване побачення», «Сон бабусі й онуки», «Католицький чернець» та «Знахар», а також 33 ілюстрації до книги «История князя Итальяского графа Суворова-Рымникского, генералиссимуса российских войск».

Т. Г. Шевченко. Бібліографічний покажчик. 1965–1988 / Відповідальний редактор В. С. Бородин. – К., 1989. – 402 с.

Черепанов Ю. Стал властелином в царстве духа / Ю. Черепанов // Советская Россия. – 1989. – 10 марта.

Згадується про навчання Шевченка в Академії художеств.

Шевчук В. Притча про блудного сина / Валерій Шевчук // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 111–120.

Про серію малюнків «Притча про блудного сина».

Яцюк В. Щоб видання було повним / В. Яцюк // Образотворче мистецтво. – К., 1989. – № 2. – С. 8–12, репр.

Про 12-томне зібрання творів Шевченка, зокрема, представлену в ньому образотворчу спадщину.

Яцюк В. М. Живопис – моя професія: Шевченкознавчі етюди / В. М. Яцюк; Редактор Н. Я. Дзюбенко. – К. : Радянський письменник, 1989. – 306 с. + іл.

Яцюк В. З хроніки великого викупу / Володимир Яцюк // В сім'ї вольній, новій: Шевченківський збірник. – 5 випуск. – К. : Радянський письменник, 1989. – С. 196–206.

Історія викупу Шевченка з кріпацтва. Щодо авторства Шевченка рисунків «Се мій батько».

1990 рік.

Большаков Л. Повесть про вічне життя / Леонід Большаков. – К. : Веселка, 1990. – 216 с.: іл.

Волошин М. Т. Г. Шевченко і Межигір'я / М. Волошин // Образотворче мистецтво. – К., 1990. – № 2. – С. 10–13, репр.

Гринь Г. «Не забудьте пом'янути...». / Г. Гринь // Радянська Україна. – Полтава, 1990. – 31 березня.

Про відкриття виставки «Мальовничой України».

Денисенко Г. Коли у світ приходять генії / Г. Денисенко // Зоря Полтавщини. – 1990. – 18 травня. – С. 3.

Згадується малюнок «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві» та «Воздвиженський монастир у Полтаві».

Звучить слово Кобзаря. Відкрилося всесоюзне шевченківське свято «В сім'ї вольній, новій» // Радянська Україна. – 1990. – 20 травня.

Про відкриття виставки «Мальовнича Україна» на Полтавщині.

Іванова С. А. Т. Г. Шевченко – художник / С. А. Іванова // Початкова школа. – К., 1990. – № 3. – С. 61–65.

Міщенко О. «Восресну Я! Воскресну нині!» / О. Міщенко // Сільські вісті. – 1990. – 8 березня.

Згадується про навчання у В. Ширяєва та Академії художеств.

Пригоровський В. М. Тарасовими шляхами Чернігівщини / В. М. Пригоровський // Народна творчість та етнографія. – К., 1990. – № 2. – С. 94–95.

Згадка: портрети Катериничів.

Рожко В. Волинські дороги поета / В. Рожко // Радянська Волинь. – Луцьк, 1990. – 10 березня.

Про участь у роботі Археографічної комісії для розгляду давніх актів 1845 р.

Тетерук В. Невчасний вулкан України / В. Тетерук // Правда України. – 1990. – 8 березня.

Характеристика Шевченка-художника.

Згадується картина «Катерина» і сепія «Блудного сина».

Федик М. Вдохновляючий образ / М. Федик // Правда України. – 1990. – 18 мая.

Про офортний автопортрет 1861 р.

Фененко О. М. Фольклорно-літературна традиція офорту Т. Г. Шевченка «Казка» / О. М. Фененко // Народна творчість та етнографія. – К., 1990. – № 2. – С. 34–37.

Згадка про «Живописну Україну».

Фоменко В. М. Т. Г. Шевченко і народна картинка / В. М. Фоменко // Народна творчість та етнографія. – К., 1990. – № 2. – С. 27–34.

Лубочні мотиви в творчості Шевченка. Згадка про «Живописну Україну», «Притча про блудного сина».

1991 рік.

Бурбела В. Пошуки і знахідки дослідника / В. Бурбела // Київська правда. – 1991. – 30 січня.

Про портрет М. Ісаєва.

Вериківська І. Переконавання чи містифікація? / І. Вериківська // Друг читача. – К, 1991. – 20 лютого.

Про навчання в Академії художеств.

Галаган В. Моя ж ти любо! Усміхнись / В. Галаган // Київ. – 1991. – 4 квітня.

Про портрети: Мавєської, Закревської, Катеринич, Кейкуатової, казашики Каті. Репр.: портрети А. Ускової, Л. Полусмак, М. Можиневич.

Грабович Г. Шевченко як міфотворець: семантика символів у творчості поета / Григорій Грабович. – К. : Радянський письменник, 1991. – 218 с.

Жур П. Шевченківський Київ / П. Жур. – К. : Дніпро, 1991. – 288 с.: іл.

Кім Н. «Він проводив нас до нового життя». Т. Шевченко і російське мистецтво / Н. Кім // Вільна Україна. – 1991. – 2 серпня.

Характеристика Шевченка-художника.

Кониський О. Я. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя. Упорядкування, тексти, передмова, примітки В. Смілянської / О. Я. Кониський. – К. : Дніпро, 1991. – 702 с.

Крапива П. ...І Шевченка вітчизні повернув // П. Крапива // Літературна Україна. – 1991. – 7 березня.

Про офорти «Мальовничої України».

Лубківський Р. Як правда і свобода – вічний Тарас / Р. Лубківський // Літературна Україна. – 1991. – 7 березня.

Про автопортрет 1840 р. та автопортрет 1861 р.

Репр.: автопортрет 1860 р.

Ребро О. Таким его видела Хортица / О. Ребро // Индустриальное Запорожье. – 1991. – 8 марта.

Про автопортрет 1843 р.

Репр.: «Автопортрет. 1843».

Світи Тараса Шевченка. Збірник статей до 175-річчя з дня народження поета / Під ред. Л. Залеська-Онишкевич, Л. Рудницький, Б. Певний, Т. Гунчак. – Нью-Йорк, 1991. – Т. 214. – 488 с.

Скорський М. Парості старого дуба / М. Скорський // Друг чита-ча. – К., 1991. – 13 лютого.

Про серію малюнків для альбому «Живописна Україна».

Репр.: «Хата батьків у селі Кирилівці», «Богданова церква в Суботіві».

Чуб Д. Жінки в житті Тараса Шевченка / Дмитро Чуб // Українська культура. – К. : Преса України, 1991. – № 3–4. – С. 1–3 (не номеровані), С. 32.

Репр.: «Портрет дівчинки з собакою», «Сон бабусі й онучки», «Жінка в ліжку», «У гаремі».

1992 рік.

Гамалій Д. Недогляд з 1841 р. / Д. Гамалій // Слово і час. – К., 1992. – № 9. – С. 75–76.

Про участь Шевченка в ілюструванні видання «Сто русских литераторов».

Костенко В. Велетень / В. Костенко // Молодь України. – К., 1992. – 22 травня.

Характеристика Шевченка-художника.

Крапива П. Любов в житті Тараса Шевченка / П. Крапива // Рабочая газета. 1992. – 18 февраля.

Згадка про навчання в Академії художеств.

Репр.: «Автопортрет. 1843».

Могилевський В. Ю. Графіка Тараса Шевченка / В. Ю. Могилевський // Українська мова і література в школі. – 1992. – № 3/4. – С. 49–52.

Осадчук П. Автопортрет у вишитій сорочці / П. Осадчук // Літературна Україна. – 1992. – 20 лютого.

Згадуються автопортрети 1840, 1845 рр., автопортрет 1860 р. (за малюнком 1845 р.) та олійний автопортрет 1860 р.

Ротач П. А докази ? / Петро Ротач // Слово і час. – К., 1992. – № 6. – С. 8–9.

Чи був Шевченко в рідних місцях М. Гоголя?

Згадка: «Стінка», «У Василюці».

Ротач П. Чи міг Шевченко відвідати Полтавщину в 1841 році? / Петро Ротач // Слово і час. – К., 1992. – № 10. – С. 71–72.

Версія про перебування Шевченка на Полтавщині в 1841 р.

Згадка: «Автопортрет» 1845 р.

Степовик Д. Віднайдені твори мистецької класики: Олександр Тарасевич. «Ангел-охоронець»; Тарас Шевченко. «Мойсей добуває воду зі скелі» / Д. Степовик // Образотворче мистецтво. – К., 1992. – № 4. – С. 2–5.

Чайковський Б. Тарас Шевченко / Б. Чайковський // Голос України. – 1992. – 6 березня.

Згадуються олійні портрети Г. Закревської та П. Закревського.

Шевельов М. Уроки одного конкурсу / М. Шевельов // Літературна Україна. – 1992. – 1 січня.

Згадуються «Живописна Україна», автопортрет 1843, 1840 рр.

Яцюк В. Авторове Я у малярстві поета / В. Яцюк // Слово і час. – К., 1992. – № 6. – С. 75–81.

Яцюк В. Роздуми над назвою акварелі Т. Шевченка «Ворожіння» / В. Яцюк // Народна творчість та етнографія. – К., 1992. – № 2. – С. 50–58: іл.

Репр.: «Ворожіння», «Катерина».

Яцюк В. Рукою власною / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1992. – 21 травня.

Про автопортрет 1858 р.

1993 рік.

Афанасьєв О. В. Не спокушаймося сенсацією...: Спроба рецензії на одну публікацію / О. В. Афанасьєв // *Культура і життя*. – 1993. – 30 жовтня.

Доля: Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах / Авт.-упоряд. В. Шевчук. – К.: Дніпро, 1993. – 779 с.: іл.

Степовик Д. Обережно: Некомпетентність! Спроба рецензії на одне «спростування» // *Культура і життя*. – 1993. – 13 листопада.

Тарас Шевченко і Сумщина / Упор. О. Столбін // *Збірник*. – Суми, 1993. – 104 с. + іл.

1994 рік.

«Алмаз у кожусі» // *Голос України*. – 1994. – 5 березня.

Про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Зайцев П. Життя Тараса Шевченка / Передмова В. Шевчука; Павло Зайцев. – К., 1994. – 456 с.: іл.

Лепкий Б. Про життя і твори Тараса Шевченка / Богдан Лепкий. – К.: Україна, 1994. – 176 с.: іл.

Непокупний А. Малярське оточення Т. Шевченка / А. Непокупний // *Вісник НАН України*. – 1994. – № 11/12. – С. 107–112.

Живописна спадщина Шевченка.

1995 рік.

Берекета Б. Чи малював Шевченко церкву в селі Вербці (1846) / Б. Берекета // *Голос України*. – 1995. – 26 квітня.

Про участь Шевченка в роботі Археографічної комісії для розбору давніх актів.

Веркалець М. Т. Г. Шевченко і Схід / М. Веркалець // *Відродження*. – 1995. – № 2. – С. 6–9.

Про акварельні пейзажі Шевченка, створені на засланні.

Гаско М. Підсумки однієї дискусії / М. Гаско // *Вітчизна*. – К., 1995. – № 5/6. – С. 150–155.

Нумерація малюнків Шевченка періоду заслання.

Корнійчук М. Шевченкові малюнки на релігійні теми / М. Корнійчук // *Наша віра*. – 1995. – 5 січня.

Про малюнок «Звільнення апостола Петра з темниці».

Маланюк Є. Книга спостережень / Євген Маланюк. – К.: Атіка, 1995. – 236 с.

Мойсеїв І. Катерина / І. Мойсеїв // *Сучасність*. – 1995. – № 3. – С. 95–101.

Німенко А. Шевченко – скульптор / А. Німенко // *Кур'єр Кривбасу*. – 1995. – № 27. – С. 8–10.

Полянничко О. Нові експонати музею Т. Шевченка / О. Полянничко, В. Судак // Сучасність. – 1995. – № 6. – С. 117–122.

Живопис, твори Шевченка.

Судак В. Унікальний дарунок / В. Судак // Наша віра. – 1995. – 6 червня.

Про портрет Б. Суханова-Подколзіна 1858 р.

Судак В. Шевченкіана Василя Тарновського / В. Судак // Народна творчість та етнографія. – К., 1995. – № 2/3. – С. 51–62.

Про колекціонера, організатора справи збереження малярських творів Шевченка В. Тарновського.

Тарас Шевченко и семья Репниных // Петровна. – 1995. – 5 апреля.

Про «Живописну Україну» та автопортрет 1845 р.

Яцюк В. Невідомі сторінки спадщини Опанаса Сластіона / Володимир Яцюк // Народна творчість та етнографія. – К. – 1995. – № 4–6. – С. 44–51.

О. Сластіон як дослідник малярського доробку Шевченка.

Яцюк В. Пантелеймон Куліш і Тарас Шевченко. Побратими чи антагоністи? / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1995. – 18 травня.

Про «Мальовничу Україну».

Яцюк В. У пошуках «нерукотворних образів»: (Світлини з Шевченкового автопортрета 1858 р.) / В. Яцюк // Слово і час. – К., 1995. – № 3. – С. 31–34.

Яцюк В. Тарас Шевченко у власних офортах / В. Яцюк // Наша віра. – 1995. – 5 січня.

Характеристика Шевченка-офортиста.

Яцюк В. Шевченко-художник у прижиттєвій критиці / В. Яцюк // Слово і час. – К., 1995. – № 3. – С. 25–31.

1996 рік.

Білецький П. Своєрідність українського мистецтва / П. Білецький // Культура і життя. – 1996. – 6 листопада.

Тяємниці композиції Шевченка-художника.

Гаско М. Тарас Шевченко і тяємниця пустельника Федора Кузьмича / М. Гаско // Вітчизна. – К., 1996. – № 5/6. – С. 116–118.

Про один портретний малюнок Шевченка та пошуки, пов'язані з особою героя.

Дзюба І. Слава – світовий (універсальний) та Шевченків мотив / І. Дзюба // Зарубіжна література. – 1996. – 3 вересня.

Про Шевченка-художника.

Репр.: «Автопортрет. 1849 р.», «Вмираючий глadiator», «Байгуші».

Жур П. Труды и дни Кобзаря / Петр Жур. – Ленинград : Люберецкая газета, 1996. – 568 с.

Майстренко М. І. Світоглядність пейзажів Шевченка / М. І. Майстренко // Відродження української державності: проблеми історії та культури. Матеріали міжнародної наукової конференції. Одеса, 13–16 травня 1996 р. / НАН України. Інститут історії України та ін. – Одеса, 1996. – С. 135–136.

Мищенко Г. Ілюзорність – пристановище в руїні / Григорій Мищенко // Образотворче мистецтво. – К., 1996. – № 1. – С. 16–19.

Українське малярство як збереження самотності.

Згадка: «Селянська родина».

Репр.: «Межигірський монастир», ескізи автоілюстрації до поеми «Невольник», картини «На пасіці», «Селянська родина».

Навроцький В. У черзі за характером. Прототипи героїв Булгакова / Володимир Навроцький // Київ. – 1996. – № 11–12. – С. 144–150.
Про видатного вченого О. Северцова (1866–1936), батько якого визволяв Шевченка з неволі.

Репр.: «Портрет М. О. Северцова».

Овсійчук В. Шевченкова «Катерина» і збірний образ Батьківщини в мистецтві слов'янських країн Західної Європи (середина – друга половина XIX ст.) / В. Овсійчук // Діалог культур: Україна у світовому контексті. – Львів, 1996. – С. 141–147.

Пасічник О. Вічні образи в малярській спадщині Т. Шевченка / О. Пасічник // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – К., 1996. – № 9. – С. 45–46: іл.

1997 рік.

Білецький П. Внесок Шевченка-художника до скарбниці світового мистецтва / П. Білецький // Всесвіт. – К., 1997. – № 3/4. – С. 128–131: іл.

Білецький П. Спостереження і роздуми про національну своєрідність українського мистецтва / Платон Білецький // Народна творчість та етнографія. – К., 1997. – № 4. – С. 50–59.

Згадка: «Катерина», «Притча про блудного сина», «Живописна Україна».

Білецький П. Сторінки образотворчого щоденника Тараса Шевченка на засланні / П. Білецький // Київська старовина. – 1997. – № 3/4. – С. 3–35.

Большаков Л. Оренбургская Шевченковская энциклопедия. Тюрма. Солдатчина. Ссылка. Энциклопедия одиннадцати лет 1847–1858 / Л. Большаков. – Оренбург : Димур, 1997. – 512 с.

Гаско М. Про деякі помилкові атрибуції Шевченкових сепій / М. Гаско // Вітчизна. – К., 1997. – № 3/4. – С. 117–118.

Горбачов Д. Художник Тарас Шевченко / Д. Горбачов, П. Утевська // Українська мова та література. – 1997. – № 19. – С. 1–2.

Драч І. Гора / І. Драч. – К. : Український письменник, 1997. – 118 с.: іл.

Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / Оксана Забужко. – К. : Абрис, 1997. – 142 с.

Кальницький М. Пока Отелло в театре убивал жену, воры в гостинице потрошили его багаж / М. Кальницький // Киевские ведомости. – 1997. – 23 августа.

Про портрет А. Олдріджа роботи Шевченка.

Каревин А. Поэт и царь. Малоизвестные страницы биографии Т. Г. Шевченка / А. Каревин // Киевские новости. – 1997. – 24 января.

Про участь Шевченка у виданні книги «Русские полководцы» (виконував ілюстрації).

Луценко О. Тарас Шевченко і Яготинський край / Олександр Луценко. – Яготин, 1997. – 64 с.: іл.

Паламарчук Г. Напіврозгадана таїна / Г. Паламарчук // Літературна Україна. – 1997. – 25 вересня.

Про ймовірне зображення відомої французької співачки П. Віардо на «Портреті невідомої біля фортепіано» роботи Шевченка.

Яцюк В. Портрет для Мульєрона / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1997. – 6 березня.

Про автопортрет офортний 1860 р.

Яцюк В. Прижиттєві портрети Пантелеймона Куліша / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1997. – 13 лютого, репр.

Про «Портрет П. Куліша», виконаний Шевченком.

1998 рік.

Берекета Б. Малював Шевченко ікони на Волині / Б. Берекета // Вічні розмови: нариси, репортажі, інтерв'ю. – Луцьк, 1998. – С. 71–75.

Бистрова О. Щоденник поета. Літературно-філософські мотиви / Олена Бистрова // Слово і час. – К., 1998. – № 3. – С. 32–35.

Репр.: «Аскольдова могила».

Білецький П. Апостол України. Життя і творчість Тараса Шевченка / Платон Білецький. – К. : Стило, 1998. – 284 с.: іл.

Вічний як народ: сторінки до біографії Т. Г. Шевченка: навчальний посібник / Авт.-упоряд. О. І. Руденко, Н. Б. Петренко. – К. : Либідь, 1998. – 272 с.: іл.

Гарбуз Р. Доакадемічна художня освіта Тараса Шевченка: до 185-річчя від дня народження Кобзаря / Р. Гарбуз // Вісник Львівської академії мистецтв. – Львів, 1998. – Вип. 9. – С. 78–87.

Горбунова С. С чого починався Кобзарь / С. Горбунова // Метро. – 1998. – 6–12 ноября.

Згадуються картини «Катерина», «Селянська родина», «Форт Кара-Бу-так» та офорт «Мальовнича Україна».

Грабович Г. Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка / Григорій Грабович. – К. : Критика, 1998. – 208 с.

Дуда І., Мельничук Б. Тарас Шевченко на Тернопільщині / Ігор Дуда, Богдан Мельничук. – Тернопіль, 1998. – 84 с. + іл.

Про малюнки Шевченка, виконані на Тернопільщині під час Археографічної комісії.

Репр.: Автопортрет 1845, Почаївська лавра з півдня, Почаївська лавра зі сходу (акварель та ескіз), вид на околиці з тераси Почаївської лаври, Собор Почаївської лаври (Внутрішній вигляд).

Паламарчук Г. Доношкики і фарисеї / Г. Паламарчук // Літературна Україна. – 1998. – 31 грудня. – С. 7.

Портретний живопис Шевченка. Згадується портрет поліцейського.

Рожко В. Ікони Тараса Шевченка на Волині / В. Рожко // Волинський православний вісник. – Луцьк, 1998. – № 2. – С. 133–137.

Шевельов М. Малював могили і церкви; Тарас і Нарбут: (Т. Шевченко) / М. Шевельов // Шевельов М. «Над синню буйного Славути...»: Запорозькі адреси літературної класики [Краєзнавчі розвідки]. – Запоріжжя, 1998. – С. 45–60.

Сиротенко В. Портрет / В. Сиротенко // Урядовий кур'єр. – 1998. – 10 березня.

Дається характеристика Шевченка-художника.

Тарахан-Береза З. Життєпис генія / З. Тарахан-Береза // Дніпро. – К., 1998 – № 3–4. – С. 124–125.

Згадується «Портрет М. С. Щепкіна».

1999 рік.

Андрущенко Т. Образотворча шевченкіана Музею Тараса Шевченка / Тетяна Андрущенко // Образотворче мистецтво. – К., 1999. – № 3–4. – С. 12–14.

Репр.: «Судня рада».

Відоняк Н. Образ Семена Палія у легендах, переказах, народних піснях та поемі «Чернець» / Н. Відоняк // Народна армія. – 1999. – 21 липня. – С. 4.

Згадка про Києво-Межигірський монастир.

Гузар І. Шевченко і Гете: до 250-ліття від дня народження Гете і 185-ліття від дня народження Шевченка / І. Гузар. – Торонто : Наукове товариство ім. Шевченка в Канаді, 1999. – 216 с.

Жаборюк А. До питання про творчий метод Шевченка-художника / А. Жаборюк // Вісник Одеського державного університету. – Одеса, 1999. – № 4: філологія, мовознавство, літературознавство. – С. 91–96.

Корнійчук М. Для англійців – Шекспір, для нас – Шевченко / М. Корнійчук // Голос України. – 1999. – 6 березня.

Характеристика Шевченка-художника (періоду заслання).

Корнійчук М. Музею Шевченка – 50! / М. Корнійчук // Вечірній Київ. – 1999. – 24 квітня.

Про картини «Селянська родина», «На пасіці», портрети Закревських, П. Куліша, І. Лизогуба, Н. Кейкуатової, В. Кочубея.

Майстренко М. І. Антична тематика в малярських творах Шевченка часів заслання / М. І. Майстренко // Проблеми сучасного літературознавства. Збірник наукових праць: Одеський державний університет ім. І. І. Мечникова; редкол.: Н. М. Шляхова (відп. ред.) та ін. – Одеса, 1999. – Вип. 3. – С. 94–98.

Михайлов А. «Я малюю тепер Україну...» / А. Михайлов // Вечірній Київ. – 1999. – 6 березня.
Характеристика Шевченка-художника.

Неклеса Г. Тарас Шевченко на Аральському морі / Г. Неклеса // Ташкентская правда. – 1999. – 3 марта. – С. 6.
Шевченко удостоєний звання академіка-гравера.

Овсійчук В. Роздуми над картиною Тараса Шевченка «Катерина» / В. Овсійчук // Народознавчі зошити. – 1999. – Зошит 5. – С. 650–659.

Орел Л. Черкащина, Шевченків край / Лідія Орел // Вечірній Київ. – 1999. – 22 травня.
Дається характеристика Шевченко-художника.

Паламарчук Г. Хто ж автор цих творів? / Г. Паламарчук // Образотворче мистецтво. – К., 1999. – № 1/2. – С. 14–15.

Пушик С. Хто тримає наше небо? / С. Пушик // Образотворче мистецтво. – К., 1999. – № 1/2. – С. 10–13.

Терлецький В. «Живописная Украина» Т. Г. Шевченка і Пантелеймон Куліш / В. Терлецький // Сіверянський літопис. – Чернівці, 1999. – № 4. – С. 128–134.

Шпильовий П. Слово від автора / П. Шпильовий // Слово і час. – К., 1999. – № 3. – С. 37–38.: іл.
Збірки малюнків «Шляхами Тараса».

Шудря М. «Ім'я не встановлене...» Таємниця, що лежала на поверхні / М. Шудря // Україна. – 1999. – № 2. – С. 32–33.
Історія портрету М. Д. Горленко (1812–1886) пензля Шевченка.

Яременко В. Тарас Шевченко про святощі української родини / Василь Яременко // Народна творчість та етнографія. – К., 1999. – № 2–3. – С. 80–92.
Творча спадщина Шевченка як матеріал про родинну та сімейну обрядовість українців.

Згадка: «Сама собі в своїй господі», «Старости», «Марія», «Селянська родина», «Свята родина», «Катерина».

Яцюк В. Нерозшифровані сторінки творчої біографії Шевченка / Володимир Яцюк // Літературна Україна. – 1999. – 20 травня.
Про «Казарму», автопортрети 1848, 1849–1850, 1851 рр.

Яцюк В. Пантелеймон Куліш і Тарас Шевченко / В. Яцюк // Літературна Україна. – 1999. – 9 грудня.
Про автопортрет 1845 р.; автопортрет 1848 р.

Яцюк В. Шевченкова сепія «Старець на кладовищі» (Історія створення та семантика символів) / В. Яцюк // Київська старовина. – К., 1999. – № 2. – С. 95–107: іл.

2000 рік.

Андрущенко Т. Національне в мистецькій спадщині Тараса Шевченка і сучасна образотворчість / Т. Андрущенко // Образотворче мистецтво. – К., 2000. – № 1-2. – С. 22–25, репр.

Бондаренко С. Гениального Шевченка уже роздели донага / С. Бондаренко // Киевские ведомости. – 2000. – 21 ноября.

Згадується про автопортрет 1848–1849 рр.

Генералюк Л. Мотив пам'яті у творчості Т. Шевченка: іконологічні нотатки / Леся Генералюк // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнського симпозіуму 19–20 травня 2000 року. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 32–43.

Про синтетичний підхід до спадку Шевченка: тільки проза разом із провідними лініями його малярства «допомагає з'ясувати єдиний поетичний світогляд і єдиний стиль суцільного Шевченка».

Згадка: зарисовки для Археологічної комісії у 1845–1846 рр. ландшафтів, околиць Києва, Переяслава, Чигирин, Седнева, Чернігова, північної Полтавщини, Волині, «Коло Седнева», «Чиркалатау», «Долина на Хівинській дорозі», «Долина Кукус», «Чигирин з Суботівського шляху», «Чумаки серед могил», «Коло Седнева», «На Орелі», «Краєвид з кам'яними бабами», «Вид на околиці з ганку Почаївської лаври», «Воздвиженський монастир у Полтаві», «Місячна ніч серед гір», «Гірське пасмо Актау», «Вид на Каратау з долини Апазир», «Аулієтау», «Скеля монах», «Дерево», «Узлісся», «Церква Всіх святих у Києво-Печерській лаврі», «Видубицький монастир», «Хата біля річки», «Чигирин з Суботівського шляху», «Циганка-ворожка», «В Корсуні», «Дерева», «В Лихвині», «В Межиріччі», «Джангиз-агач», «Куток Смоленського кладовища», «Робінзон Крузо».

Герасимчук Л. Тарас Шевченко: Ерос можливого – Ерос неможливого / Л. Герасимчук // Мистецтво. – 2000. – 7–13 березня. – С. 19.

Згадка про портрет Кейкуатової, портрет Маєвської.

Грабович Г. Прихований Шевченко / Г. Грабович // Критика. – 2000. – Число 9. – С. 5–12.

Про мотивацію написання оголеного автопортрета.

Грабович Г. Шевченко, якого не знаємо (з проблематики символічної автобіографії та сучасної рецепції поета) / Григорій Грабович. – К. : Критика, 2000. – 320 с.: іл.

Дорошенко С. П. Скульптура малих форм. Т. Г. Шевченко / С. П. Дорошенко, А. П. Прядко // Металл і литве України. – 2000. – № 5/6. – С. 54–56.

Енциклопедія українознавства: У 11 томах. – Т. 10. Шевченко Тарас. – Львів, 2000. – С. 3813–3822.

Корнійчук М. Музеї Шевченка поза Україною – під державну опіку / Марія Корнійчук // Тарас Шевченко і Україна ХХІ століття:

Збірник матеріалів міжнародної науково-публіцистичної конференції 12–13 квітня 2000 року. – К., 2003. – С. 79–80.

Про музей Шевченка в Казахстані.

Згадка про альбом офортів «Живописна Україна».

Костриця М. Краєзнавчі дослідження Т. Г. Шевченка на Волині / Микола Костриця // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнського симпозиуму (19–20 травня 2000 року). – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 252–255.

Участь Шевченка в роботі Археографічної комісії.

Згадка: види Почаївської лаври.

Наумова Н. Шлях спокути та духовного відродження у поемі Т. Г. Шевченка «Варнак» / Надія Наумова // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнського симпозиуму 19–20 травня 2000 року. – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 43–48.

Згадка: «Притча про блудного сина», «Кара шпіцрутенами».

Німенко А. Тарас Шевченко-скульптор / А. Німенко // Образотворче мистецтво. – К., 2000. – № 1/2. – С. 26–27.

Паламарчук Г. І прехорошою такою... / Г. Паламарчук // Жінка. – К., 2000. – № 3. – С. 8–9.

Жінка в малярській творчості Шевченка.

Панченко В. Опальний князь / В. Панченко // День. – 2000. – 10 березня.

Згадується портрет М. Рєпніна роботи Шевченка.

Скрипник Г. Етнографічні аспекти творчості Тараса Шевченка / Ганна Скрипник // Народна творчість та етнографія. – К., 2000. – № 2–3. – С. 62–75.

Згадка про офорти: «Судня рада», «Старости», «Дари в Чигирині», «Казка», «В Києві», «Видубицький монастир» та про малюнки: «Хата в Переяславському повіті», «Хата над водою», «Хата з клунею», «Вдовина хата», «Козацький бенкет», «Дві дівчини», «Селянин у кобеляку з відлогою», «Гурт селян», «Зарисовки одягу літніх жінок», «Постаті селян», «Селянська родина», «Кашовари», «На пасіці», «Селянське подвір'я», «Чумаки серед могил».

Тарас Шевченко. Альбом 1845 / Упорядник С. Гальченко. – К. : Наукова думка, 2000. – 40 с.

Шевченко О. Як звали княгиню Кейкуатову? Історія атрибування одного портрета / Ольга Шевченко / Київ. – 2000. – № 7–8. – С. 178–182.

Версії імені портретованої.

Репр.: «Портрет княгині Кейкуатової».

Яцюк В. «Святий Київ наш великий...» / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2000. – 9 березня.

Про мистецьку спадщину Шевченка.

Репр.: «Успенський собор Почаївської лаври», «Костьол Св. Олександра у Києві», «Університет Св. Володимира», «Золотоверхий Михайлівський монастир в Києві».

2001 рік.

Аронєць М. Слово за словом – і світ наче новий / М. Аронєць // Перевал. – Івано-Франківськ, 2001. – № 1/2. – С. 123–128.
Про Шевченка-художника.

ALMA MATER: Університет святого Володимира напередодні та в добу Української революції. 1917–1920. Матеріали, документи, спогади: У 3 кн. / Упоряд. В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. Кн. 2: Університет святого Володимира за доби Української Центральної Ради та Гетьманату П. Скоропадського. – К. : Прайм, 2001. – 704 с.

Про побутування портретів М. О. Максимовича і М. В. Максимович. – С. 317–320.

Брязгунова В. Літо в акварелях / В. Брязгунова // Перемена. – К., 2001. – 7 марта.

Згадуються малюнки: «Андрюші», «В'юнице»; репр.: «Вознесенський собор у Переяславі», «У Василівці».

Відоняк Н. «Мальовнича Україна» Тараса Шевченка / Н. Відоняк // Народна армія. – 2001. – 30 травня.

Про офорти «Мальовничої України».

Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2001. – 142 с.

Іванишин В. І. Непрочитаний Шевченко / В. І. Іванишин. – Всеукраїнська організація «Тризуб» ім. С. Бандери / Упоряд. Є. Філь. – Тернопіль : Збруч, 2001. – 30 с.: іл.

Рец.: Квіт С. Непрочитаний Шевченко / С. Квіт // Українські проблеми. – 2001. – № 21. – С. 244.

Про живописне полотно «Катерина».

Кирилюк В. Альбом Тараса Шевченка 1845 року / В. Кирилюк // Літературна Україна. – 2001. – 18 січня.

Литвин М. Офортний станок Тараса Шевченка – у Києві? / М. Литвин // Літературна Україна. – 2001. – 30 серпня.

Станок, на якому, ймовірно, Шевченко друкував відбитки для альбому «Мальовнича Україна».

Надточій О. «...Я хочу рисовать нашу Украину...» (До історії ще одного факту видавничої діяльності Т. Шевченка) / О. Надточій // Вісник / Черкаський державний університет ім. Б. Хмельницького / Редкол.: В. П. Мусієнко (відп. ред.) та ін. – Черкаси, 2001. – Вип. 28: філологічні науки. – С. 27–36. – Бібліографія: С. 36.

Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві / В. Овсійчук. – К., 2001. – С. 397–444: іл.

Панова М. В. Шляхи формування самообразу автора в українській та російській художній культурі першої половини 19 століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства (17.00.01) / М. В. Панова. – Харків : Харківська державна академія культури, 2001. – 19 с. – Бібліографія: – С. 16.

На матеріалі біографії та іконографії О. Пушкіна і Шевченка.

Пономаренко Г. Твір, написаний рукою Шевченка / Г. Пономаренко // Літературна Україна. – 2001. – 8 березня.

Про картину «Бандурист».

Світи Тараса Шевченка. Збірник статей до 185-річчя з дня народження поета. / Під ред. М. Залеської-Онишкевич, А. Гумецької, І. Фізер. – Нью Йорк, Львів : Наукове товариство імені Шевченка, 2001. – Т. 215. – 416 с. + іл.

Славинський М. Музи генія / М. Славинський // Президентський вісник. – 2001. – 8 березня.

Згадуються портрети М. Полусмакової, Кейкуатової.

Удріс І. Українське шевченкознавство кінця XIX – початку XX століття / І. Удріс // Образотворче мистецтво. – К., 2001. – № 3. – С. 40–42.

Про вивчення спадщини Шевченка-художника.

Фесенко Л. Шевченко мав у генах волелюбний дух предків / Л. Фесенко // Хрещатик. – К., 2001. – 8 березня.

Згадується автопортрет 1840 р., портрет Л. Полусмакової.

Шах-Майстренко М. Античність у малярських творах Шевченка. Античні міфологічно-історичні реалії / М. Шах-Майстренко. – Полтава, 2001. – 95 с.

Шевченко Тарас і Крим: Енциклопедичний довідник / Упоряд. Г. А. Рудницький. – Сімферополь : «Таврія», 2001. – 288 с.

Шевчук В. Притча про блудного сина. Тема людини, викинутої із суспільства в поезії та малярстві Т. Шевченка / В. Шевчук // Українська мова та література. – 2001. – № 9. – С. 1–6.

Шевчук В. Personae verbum (Слово іпостасне) / Валерій Шевчук. – К. : Твім інтер, 2001. – 260 с.

Яцюк В. Малярство і графіка Тараса Шевченка. Здобутки і перспективи дослідження / В. Яцюк // Українська Академія Мистецтв: дослідв. та науково-методичні пр. / Національна Академія образотворчого мистецтва і архітектури; Редкол.: А. В. Чебикін (відп. ред.) та ін. – К., 2001. – № 8. – С. 120–129.

2002 рік.

Андрущенко Т. Більше, ніж музей... / Т. Андрущенко // Українське слово. – К., 2002. – 4–10 квітня.

Про «Автопортрет. 1840», «В Черкасах», «В Лихвині», «Біля Канева».

Андрущенко Т. Відкриваючи творчість генія: до 188-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка / Т. Андрущенко // Образотворче мистецтво. – К., 2002. – № 2. – С. 20–21 + іл.

Про живописні твори Т. Г. Шевченка на виставках в НМТШ.

Відоняк Н. «Караюсь, мучуся... але не каюсь» / Н. Відоняк // Народна армія. – 2002. – 7 березня. – С. 6.

Згадується серія «Притча про блудного сина».

Відоняк Н. Вздыбленный конь русской скульптуры / Н. Відоняк // Киевлянин. – 2002. – 14–20 марта.

Згадується офортний портрет П. Клодта.

Збірник праць наукових Шевченківських конференцій (1952–2002): показчик змісту. Т. 1–34. Ідея, редак., упорядкування В. Т. Поліщука та ін. – Черкаси : Брама, 2002. – 187 с.

Зінчук Л. «Слава тобі, Гамаліє...» / Л. Зінчук // Україна. – 2002. – № 11. – С. 42–43: іл.

До питання про ймовірне авторство картини «Гамалія».

Мішакова Т. В. Мистецька спадщина Т. Г. Шевченка у художній критиці / Т. В. Мішакова, Ф. Т. Євсєєв // Вісник студентського наукового товариства / Ніжинський державний педагогічний університет ім. М. Гоголя; редкол.: М. Г. В'ялий (відп. ред.) та ін. – Ніжин, 2002. – С. 44–46.

Національний музей Тараса Шевченка. Альбом / Вступна стаття С. Гальченка. – К. : Мистецтво, 2002. – 224 с.: іл.

Просятківська Л. І оживе добра слава / Л. Просятківська // Українське слово. – 2002. – 5–11 вересня.

Про «Будинок І. Котляревського в Полтаві», «Натурницю», «Пожежу в степу» та ін.

Скиба М. Сюїта самотності / М. Скиба // Слово Просвіти. – К., 2002. – 13–19 вересня.

Згадуються роботи Шевченка «Молитва за небіжчиків», «Пожежа в степу», «Натурниця». Репр.: «Диоген», «Шхуни біля Форту Кос-Арала».

Скиба М. Шевченко, якого не помічаємо / М. Скиба // День. – 2002. – 31 серпня.

Подано характеристику Шевченка-художника.

Смирнова Р. О чем молчат биографы Шевченко / Р. Смирнова // Еженедельник 2000. – 2002. – № 20. – С. 1–7.

Маловідомий портрет М. Гоголя роботи Шевченка.

Тарахан-Береза З. Києво-Печерська лавра в житті і творчості Тараса Шевченка / З. Тарахан-Береза // Літературна Україна. – 2002. – 7 березня.

Про малюнок «Києво-Печерська лавра», офорт «У Києві».

Триптих про Тараса Шевченка. – К.: Слов'янський град, 2002. – 169 с. + іл.

Жіночі образи у малярстві Шевченка.

Черняков Б. Тарас Шевченко – початкуючий художник-ілюстратор / Б. Черняков // Журналістика: Науковий збірник / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Інститут журналістики / Редкол.: В. Різун та ін. – К., 2002. – Вип. 1. – С. 150–158.

Шевченко О. Малюнок «Визволення апостола Петра з темниці»: повернення авторства Тарасові Шевченку / О. Шевченко // Літературна Україна. – 2002. – 7 березня.

Шудря М. «Еллін наших днів»: дослідник чи крадій? / М. Шудря, Ю. Кузьменко // Україна. – 2002. – № 3. – С. 50–55.

Коваль І. У цих могилах наша воля спить. Шевченко-археолог / І. Коваль // Слово Просвіти. – К., 2002. – 25–31 жовтня.

Згадується «Живописная Украина», малюнок «Костьол в Києві», «Аскольдова могила», «Васильківський форт у Києві» та ін.

2003 рік.

Андрущенко Т. Мистецький твір як процес / Т. Андрущенко // Образотворче мистецтво. – 2003. – № 3. – С. 2–4.

Про картину «Катерина».

Андрущенко Т. Мистецький світ Тараса Шевченка / Т. Андрущенко // Народна армія. – 2003. – 7 березня.

Характеристика Шевченка-художника.

Андрущенко Т. Національне в мистецькій спадщині Тараса Шевченка і сучасна образотворчість / Тетяна Андрущенко // Тарас Шевченко і Україна ХХІ століття: Збірник матеріалів міжнародної науково-публіцистичної конференції 12–13 квітня 2000 року. – К., 2003. – С. 110–113.

Згадка: «Знахар», «Селянська родина», «На пасіці», «Притча про блудного сина», «Старець на кладовищі», краєвиди Канева, Корсуня, Межиріччя, Черкас.

Андрущенко Т. «Як син її великого сімейства...» / Т. Андрущенко // Слово Просвіти. – К., 2003. – 15–21 жовтня.

Згадуються роботи «Видубицький монастир у Києві» «Аскольдова могила», «Костьол у Києві».

Антош Г. Знову про «Катерину» Тараса Шевченка / Г. Антош // Дивослово. – К., 2003. – № 12. – С. 22–25.

Білан А. Їх поєднав університет / А. Білан // Українська культура. – 2003. – № 1. – С. 16.

Постаті, поєднані університетом: Шевченко і М. Максимович.

Бова В. «Святеє сонечко загляне» / В. Бова // Народна армія. – 2003. – 16 квітня.

Характеристика Шевченка-художника.

Відоняк Н. «Петру Карловичу барону Клодту – Т. Г. Шевченко / Н. Відоняк // Народна армія. – 2003. – 10 червня.

Згадується офортний портрет П. Клодта.

Жур П. Труді і дні Кобзаря / Петро Жур. – К. : Дніпро, 2003. – 520 с.

Корнійчук М. Музеї Шевченка поза Україною – під державну опіку / Марія Корнійчук // Тарас Шевченко і Україна ХХІ століття: Збірник матеріалів міжнародної науково-публіцистичної конференції 12–13 квітня 2000 року. – К., 2003. – С. 79–80.

Музей Шевченка в Казахстані.

Згадка: альбом офортів «Живописна Україна».

Кореневич Л. Мить несподіваних відкриттів / Л. Кореневич // Урядовий кур'єр. – 2003. – 20 жовтня.

Згадуються роботи «Катерина», «Селянська родина», «На пасіці».

Купленник В. Тарас Шевченко і українське танцювальне мистецтво / В. Купленник // Народна творчість та етнографія. – К., 2003. – № 3. – С. 42–47.

Репр.: «Автопортрет». Сеня. [1849].

Сидоренко Г. Поезія Т. Шевченка і традиції українського книжного і народного віршування / Г. Сидоренко // Народна творчість та етнографія. – К., 2003. – № 3. – С. 35–41.

Репр. офорту «Видубицький монастир у Києві».

Сучасний стан українського мистецтвознавства та шляхи його подальшого розвитку: Матеріали наукової конференції / Гол. ред. І. Ю. Безін. – К. : ВІП «Компас», 2000. – 128 с.

Пономаренко О. Образ української мадонни: «Катерина» в скарбниці світової художньої культури / О. Пономаренко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2003. – № 1. – С. 178–180 + іл.

Пономаренко О. Шевченків шедевр у Львові / О. Пономаренко // Літературна Україна. – 2003. – 21 серпня.

Картина «Катерина».

Хмелюк М. Геній універсалізму // Майя Хмелюк // Тарас Шевченко і Україна ХХІ століття: Збірник матеріалів міжнародної науково-публіцистичної конференції 12–13 квітня 2000 року. – К., 2003. – С. 86–92.

Згадка: серія офортів «Живописна Україна», «Байгуші», «Тріо», «Щасливий ловець», «Селянська родина», «На пасіці», «Притча про блудного сина», «Коло Сиднева», «Чигирин з Суботівського шляху», «Пожежа в степу», «Форт Кара-Бутак», «Низинний берег острова св. Миколая», «Крутий берег Аральського моря».

Шевченкознавство у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (1860–2003). – К. : ВІПЦ «Київський ун-т», 2004. – 322 с.

Ярмиш Ю. Тарас Шевченко: академік, а не самоучка / Б. Ярмиш // Україна молода. – 2003. – 12 березня.

Характеристика Шевченка-художника.

Яцюк В. Малярство і графіка Тараса Шевченка: спостереження, інтерпретації / В. Яцюк. – К. : Рада, 2003. – 367 с.

Яцюк В. Пошук оптимальної структури: образотворча спадщина у повному виданні творів Т. Шевченка у 12-ти томах / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2003. – 6 лютого.

2004 рік.

Антологія української морської поезії. Від Т. Г. Шевченка до наших днів / Упоряд. А. Глушак. – Одеса : Маяк, 2004. – 239 с.

Антонович Д. В. Шевченко як маляр. / Д. В. Антонович [Вст. стаття С. А. Гальченка. Післямова Т. І. Андрущенко] – К. : Україна, 2004. – 272 с., + 32 арк.: іл.

Барабаш Ю. Тарас Шевченко: Імператив України. Історіо- й націософська парадигма / Юрій Барабаш. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2004, – 184 с.

Белічко Н. Шевченкіана у творчості українських графіків / Н. Белічко // Дивослово. – К., 2004. – № 3. – С. 22–26.

Белічко Н., Підгора В. Крізь віки. Київ в образотворчому мистецтві XII–XX століть / Н. Белічко, В. Підгора. – К. : Мистецтво, 2004. – 176 с.: іл.

Блажко Э. «Невеста моя зовється Ликера...» / Э. Блажко // Вечерние вести. – 2004. – 2 июня.

Бушак С. «Без розкоші, без любові знову мої чорні брови...» / С. Бушак // Хрещатик. – К., 2004. – 12 березня.

Згадуються твори Шевченка «Циганка-ворожка», «Катерина», портрети Закревських, Л. Полусмак.

Бушак С., Петренко О. Скарби української культури в Чернігівському музеї В. В. Тарновського / С. Бушак, О. Петренко // Народна творчість та етнографія. – К., 2004. – № 4. – С. 70–79.

Згадка про картину «Катерина», офорт «Судня рада» та акварель «Комора в Потоках».

Галич А. Украинская художественная шевченкиана / Александр Галич // Радуга. – 2004. – № 3. – С. 137–145.

Репр.: «Місячна ніч серед гір», «Гора Кулаат», «Мис Тюк-Карагай на півострові Мангшилак».

Генералюк Л. Візуальний код Т. Г. Шевченка: алюзії, екфразиси / Леся Генералюк // Т. Г. Шевченко і світова культура: Всеукраїнська науково-методична конференція. Матеріали конференції 26–28 лютого 2004 року, Сімферополь. – К. : Грамота, 2004. – С. 83–91.

Про необхідність створення наукової школи для вивчення образотворчої спадщини Шевченка, як предтечі нових мистецьких напрямків у культурі кінця XIX – початку XX століття.

Згадка: ескіз «Селянин слухає бандуриста», офорт «Дві дівчини».

Генералюк Л. Візуальний код Шевченка // Леся Генералюк // Слово і час. – К. : Фенікс. – 2004. – № 3. – С. 52–66.

Світ як візуальний образ у творчості Шевченка.

Згадка: «Живописна Україна», цикл «Дерева і каміння», «Джангис-агач».

Гуменюк Ф. З висоти літ: Тарас Шевченко в моєму житті / Феодосій Гуменюк. – К. – 2004. – № 3. – С. 102–112.

Діяльність української громади в Петербурзі кінця ХХ століття.

Згадка: “Живописна Україна”, “Катерина”, “Сільська родина”.

Жаборюк А. Перлина національного мистецтва / А. Жаборюк // Самостійна Україна. – К., 2004. – Ч. 1. – С. 29–31.

До 160-річчя картини Шевченка «Селянська родина».

Жулинський М. Шевченкознавство: стан і перспективи / Микола Жулинський // Слово і час. – К., 2004. – № 3. – С. 61–66.

Про значимість Шевченкового спадку, який потребує подальшого вивчення.

Згадка: «Портрет Іллі Лизогуба», «Портрет Катерини Кейкуатової», «Катерина», «Автопортрет» 1840 р., «Селянська родина», «На пасіці», «Живописна Україна», «Циганка-ворожка».

Залепа Е. От творчества Т. Г. Шевченко – к творчеству ребенка / Елена Залепа // Т. Г. Шевченко і світова культура: Всеукраїнська науково-методична конференція. Матеріали конференції 26–28 лютого 2004 року, м. Сімферополь. – К. : Грамота, 2004. – С. 225–228.

Вивчення творів образотворчого мистецтва Шевченка сприяють вдосконаленню психологічного та творчого розвитку особистості дитини.

Згадка: серія офортів «Живописна Україна», «На пасіці», «Місячна ніч на Кос-Аралі», «Дуб», «Ханга-Баба», «Катерина», «Казарма», «Програвся в карти», «Серед розбійників», «Кара шпіцрутенами», «Селянська родина», «Казахи біля вогню».

Івченко В. Автопортретна сюїта Тараса Шевченка / Володимир Івченко // Т. Г. Шевченко і світова культура: Всеукраїнська науково-методична конференція. Матеріали конференції 26–28 лютого 2004 року, м. Сімферополь. – К. : Грамота, 2004. – С. 159–162.

Згадка: автопортрет 1840 р., автопортрет 1847 р., автопортрет зі свічкою.

Лазаревський М., Лазаревський О. Пам'яті мої: Pro domo sua. Мемуарна хроніка (XVIII–XIX ст.) / М. Лазаревський, О. Лазаревський. – К., Самара, 2004. – 198 с.: іл.

Спогади Матвія та Олександра Лазаревських.

Лазаревський О. Шевченко та Лазаревські / О. Лазаревський. – К., 2004. – 80 с.: іл.

Микитенко О. Сумнів чи умисел? / О. Микитенко // Столиця. – 2004. – 21–27 травня.

Згадується про портрети М. Щепкіна, О. Агіна.

Мойсеїв І. «Теодицея» Коси Кістяківни: Офорт Т. Шевченка «Казка» (Солдат і смерть) / І. Мойсеїв // Дивослово. – К., 2004. – № 2. – С. 74–77: іл.

Мойсеїв І. Триголося: Сепія «Трію» (1851) та інші твори / І. Мойсеїв // Вітчизна. – К., 2004. – № 3/4. – С. 134–140.

Огоновська С. Галерея мистецьких творів Тараса Шевченка: урок позакласного читання / С. Огоновська // Дивослово. – К., 2004. – № 5. – С. 9–11.

Оливо Г. Проблеми сучасного вивчення творчості Тараса Шевченка у школі / Ганна Оливо // Т. Г. Шевченко і світова культура: Всеукраїнська науково-методична конференція. Матеріали конференції 26–28 лютого 2004 року, м. Сімферополь. – К. : Грамота, 2004. – С. 107–113.

Згадка: «Смерть Лукреції», «Смерть Віргінії», «Олександр Македонський виявляє довіру своєму лікареві Фліппу», «Смерть Олега, князя древлянського», «Смерть Сократа», «Портрет Є. Гребінки», «Портрет К. Абазі», «Портрет М. Луніна», «Два натурники», «Натурник на червоній тканині», «Катерина», «Тополя», «Слепая», «Марія», «Панна сотниківна», «Знахар», «Король Лір», 12 портретів у книзі «Сто русских полководцев», серія офортів «Живописная Украина».

Павлюк М. М. Шевченко та Айвазовський. Відкритий архів: щорічник матеріалів та досліджень з історії модерної української культури / Наук. керівник проекту Г. Грабович, наук. ред. С. Захаркіна. – К., 2004. – Т. 1. – С. 125–134.

Пономаренко О. Народнопоетична символіка і традиційний побут на малюнку Тараса Шевченка «Селянська родина» / О. Пономаренко // Народна творчість та етнографія. – К., 2004. – № 3. – С. 50–53.

Реріх і Шевченко. Збірник. Каталог виставки 2000–2001 років, статті та матеріали круглого столу. – К., 2004. – 112 с.: іл.

Святий Київ наш великий. Малюнки Тараса Шевченка та його сучасників: альбом. – К. : Мистецтво, 2004. – 176 с.: іл.

Силин О. Кобзар чи й академік?! / О. Силин // Україна молода, 2004. – 22 травня.

Дається характеристика Шевченка-живописця.

Скиба М. Духовні очі генія / М. Скиба // День. – 2004. – 5 березня.

Згадуються роботи Шевченка «Катерина», «Циганка-ворожка», «Смерть Богдана Хмельницького», «Селянська родина».

Скиба М. Філософія світла у творчості Т. Шевченка: її композиційне та колористичне витлумачення / М. Скиба // Мистецтвознавство України: зб. наук. пр. / Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ / Редкол.: А. Чебикін та ін. – К., 2004. – Вип. 4. – С. 269–276. – Бібліографія: С. 276.

Сліпець В. Велика Шевченкова дорога / В. Сліпець // Народна творчість та етнографія. – К., 2004. – № 3. – С. 103–107.

Згадка: «В Межиріччі».

Тарас Шевченко. Бібліографічний покажчик 1989–2003: до 190-річчя від дня народження / Укладач Г. І. Гамалій, наук. ред. Р. С. Жданова. – К. : Національна парламентська бібліотека України, 2004. – 238 с.

Тарас Шевченко. (1989–2004). Матеріали до бібліографії. До 190-річчя від дня народження. / Укладач Г. І. Гамалій, наук. ред. В. О. Кононенко. – К., 2004. – 299 с.

Терещенко В. Невідомий «Український Рембрандт» / В. Терещенко // Дзеркало тижня. – 2004. – 6 березня. – С. 19.

Шевченко Тарас і народна культура: зб. праць міжнародної (35-ї) наукової Шевченківської конференції 20–22 квітня 2004 року. 190-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка присвячується. Книга 1. – Черкаси : Брама, 2004. – 363 с.

Шевченко Тарас і народна культура: зб. праць міжнародної (35-ї) наукової Шевченківської конференції. 20–22 квітня 2004 року. 190-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка присвячується. Книга 2. – Черкаси : Брама, 2004. – 264 с.

Шевченкова дорога в Білорусь: Літературно-публіцистичний збірник / За ред. Лубківського Р. М. та ін. – Львів : Світ, 2004. – 272 с. – (Серія «Шевченко і світ»).

Яцюк В. М. Віч-на-віч із Шевченком: Іконографія 1838-1861 років / В. М. Яцюк // Гол. ред. В. Стреля, відповід. ред. А. Григорук. – К. : Балтія-Друк, 2004. – 112 с. – Бібліографія: С. 110–111.

Яцюк В. М. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури, 1890-1940 / В. М. Яцюк. – К. : Криниця, 2004. – 488 с.

2005 рік.

Арістархова О. Шевченко на Броварщині / О. Арістархова // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2005. – С. 33–37.

Згадка про малюнки Шевченка «Лавра з боку Дніпра»; «Київ з-за Дніпра».

Баран В. Тут гостював колись Кобзар / В. Баран // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К. – 2005. – С. 10–13.

Репр.: «Портрет Кочубея»; «Русалки».

Внучкова Л. Їм Шевченко дарував поетичні і малярські твори / Л. Внучкова // Дивослово. – К., 2005. – № 11. – С. 6–7.

Гальченко С., Андрущенко Т. Малярство «під фанеру» // Дзеркало тижня. – 2005. – 3 березня.

Характеристика Шевченка-художника.

Горбач Н. Життя та творчість Тараса Шевченка / Назар Горбач. – Львів : Каменяр, 2005. – 304 с.

Дзюба І. Тарас Шевченко: Життя і творчість / Іван Дзюба. – К. : Вид. дім «Альтернативи», 2005. – 704 с.

Київ Тараса Шевченка // Газета по-київски. – 2005. – 31 августа.

Згадується офорт «У Києві», «Видубицький монастир».

Репр.: «Аскольдова могила», «Костел св. Олександра».

Овчар П. Маловідомі сторінки з життя Великого Кобзаря / П. Овчар // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К. – 2005. – С. 16–24.

Репр.: «Хата батьків»; «Портрет Гаврила Родзянка».

Овсійчук В. Мистецька творчість Тараса Шевченка періоду романтизму / В. Овсійчук // Українське мистецтво: у 3-х ч: навч. посібник для студ. вузів / Д. П. Кривавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів : Світ, 2005. – Ч. 3. – С. 147–162: іл.

Пиріг Л. Тарас Шевченко очима філателіста / Л. Пиріг // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2005. – С. 14–15.

Задка: автопортрети Шевченка; портрет М. Щепкіна; «Катерина»; «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві».

Смирнова Р. Чи сварилися Тарас Григорович і Карл Павлович? / Р. Смирнова // Голос України. – 2005. – 13 травня.

Згадується про навчання Шевченка в Товаристві заохочення художників.

Таран Л. У Прохорівку до Максимовича / Л. Таран // Вечірній Київ. – 2005. – 4 жовтня.

Згадується про портрет М. Максимовича та його дружини Марії.

Тарас Шевченко як християнин // Хрестоматія української легальної преси Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917–1939, 1941–1944 рр. / І. Павлюк, М. Мартинюк. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2005. – С. 311–313.

Цурканюк О. Лев Жемчужников і його твори в Музеї Тараса Шевченка / О. Цурканюк // Дивослово. – К., 2005. – № 5. – С. 61–68.

Чуйко Т. У пошуках сонця / Т. Чуйко // Слово Просвіти. – К., 2005. – 25–27 серпня.

Згадуються офорти «У Києві», «Видубицький монастир».

Федоренко М. Пейзажна розмаїть / М. Федоренко // Вечірній Київ. – 2005. – 6 вересня.

Характеристика Шевченка-художника.

Шевельов М. Братався отаман з поетом / М. Шевельов // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К. – 2005. – С. 25–32.

Репр.: «Автопортрет 1858 року».

Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12-ти томах. – Т. 7. Мистецька спадщина: Живопис і графіка. 1830–1843 / Тарас Шевченко. – К. : Наукова думка, 2005. – 504 с.: іл.

Яременко В. Тарас Шевченко про чумацтво, його звичаї та пісні / В. Яременко // Народна творчість та етнографія. – К., 2005. – № 2. – С. 21–30.

Задка про олівцеві малюнки «Андруші», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил», «Портрет батька», «Знахар» та офорт «Старости».

Яцюк В. Шевченко знаний та незнаний / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2005. – 24 серпня.

Характеристика Шевченка-художник.

Репр.: «Автопортрет 1848-1849», «Киргизеня», «Автопортрет 1860».

2006 рік.

Александрова Г. «Портрет» Миколи Гоголя і «Художник» Тараса Шевченка: загадка таланту і світу мистецтва / Г. Александрова // Дивослово. – К., 2006. – № 3. – С. 55–58.

Вериківська І. Новий етап мистецького шевченкознавства / І. Вериківська // Літературна Україна. – 2006. – 6 липня.

Характеристика Шевченка-художника.

Вериківська І. Офорти академіка з гравірування Тараса Шевченка у зібранні Російського музею в Санкт-Петербурзі / Ірина Вериківська // Матеріали V Міжнародного семінара «Вклад українців в руську культуру» 25–28 мая 2005 года / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2006. – С. 253–257.

«Приятелі», «Портрет графа Ф. П. Толстого», альбом «Офорти Т. Г. Шевченко в колекції В. В. Тарновського», «Вечір в Альбано поблизу Рима», «Сама собі в своїй господі», «Вірсавія», «Автопортрет у темному костюмі», «Портрет Федора Антоновича Бруні», «Портрет Петра Павловича Клодта».

Генералюк Л. Образ дерева і семіотика візуально-просторових концептів (поезія, проза, малярство Т. Шевченка) / Леся Генералюк // Слово і час. – К., 2006. – № 6. – С. 21–31.

Художнє осмислення предметно-просторового середовища.

Згадка: «В Густині. Трапезна», «Селянська родина», «Комора в Потоках», «Почаївська лавра з заходу», «Церква Всіх святих у Києво-Печерській лаврі», «Аскольдова могила», «Вдовина хата на Україні», «У Черкасах», «Богданова церква в Суботіві», «Синагога», «У Києві», «Циганка-ворожка», «Васильківський форт у Києві», цикл «Каміння і дерева».

Дзюба І. М. Шевченко і світ / І. М. Дзюба // З криниці літ: у 3-х т. / І. М. Дзюба. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – Т. 2. Шевченко і світ. Естетика і культурологія. Знайомство з десятию Музою. «Бо то не просто мова, звуки...». Тернисті дороги порозуміння. – С. 8–491.

Касіян В. Пророк / Василь Касіян. – К. : Веселка, 2006. – 432 с. : іл.

Козулько А. Акварелі Тараса Шевченка / А. Козулько // Слово Просвіти. – К., 2006. – 26 жовтня.

Згадуються акварелі «Новопетровське укріплення з Хівинського шляху», «Чиркалатау», «Місячна ніч на Кос-Аралі».

Козулько А. Світ акварелі Тараса Шевченка / А. Козулько // Літературна Україна. – 2006. – 2 листопада.

Характеристика Шевченка-художника.

Кралюк П. Волинь у житті та творчості Тараса Шевченка: монографія / Петро Кралюк. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2006. – 80 с.

Перебування Шевченка на Волині за завданням Київської Археграфічної комісії. Згадка: «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври», «Почаївська лавра зі сходу», «Собор Почаївської лаври».

Кралюк П. Далёкое путешествие поэта / П. Кралюк // День. – 2006. – 3 листопада.

Про малюнок Почаївської лаври.

Крапивка М. Видатні українці Петербургу / Марія Крапивка // Матеріали V Міжнародного семінара «Вклад українців в руську культуру» 25–28 мая 2005 года / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2006. – С. 280–287.

Роль українських митців в розвитку російської культури XVIII–XIX ст. Згадка: «Хлопчик, що ділиться хлібом з собакою», «Циганка».

Кульбовський М. Подільська шевченкіана. Книга друга / Микола Кульбовський. – Хмельницький, 2006. – 134 с.

Перебування Шевченка на Поділлі у складі Тимчасової комісії для розгляду давніх актів.

Згадка: «Циган», «Тріо», «Скеля «Монах», «Почаївська лавра зі сходу», «Почаївська лавра з півдня», «Собор Почаївської лаври (внутрішній вигляд)», «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври».

Сліпушко О. Тарас Шевченко – художник і поет / О. Сліпушко // Літературна Україна. – 2006. – 14 грудня.

Характеристика Шевченка-художника.

Федорук О. Неточність чи недбалість? / О. Федорук // Літературна Україна. – 2006. – 24 серпня.

Згадується малюнок Шевченка «Се мій батько».

Шандра В. На перетині влади й науки / В. Шандра // День. – 2006. – 19 липня.

Про участь Шевченка в роботі комісії для розгляду давніх актів. Згадується «Живописна Україна».

Юшко В. Шляхами полтавськими (три подорожі Т. Шевченка) / В. Юшко // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2006. – С. 17–33.

Репр.: «Портрет Г.І. Закревської»; «Автопортрет. 1843»; «В Решетилівці»; «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві»; «Краєвиди з кам'яними бабами».

Яцюк В. Дещо про стилістику Шевченкових портретів / В. Яцюк // Образотворче мистецтво. – К., 2006. – № 1. – С. 4–9.

Яцюк В. Живопис Тараса Шевченка / В. Яцюк // День. – 2006. – 10 березня.

Подано характеристику Шевченка-художника.

Яцюк В. Очима любові, або Шевченко закоханий... Шевченко коханий... / В. Яцюк // Рідне місто мос. – 2006. – Березень.

Згадуються портрети Закревської, Максимович, Полусмакової.

Яцюк В. Погвалтований том / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2006. – 25 травня.

Характеристика Шевченка-художника.

Яцюк В. Погвалтований том / В. Яцюк // Літературна Україна. – К., 2006. – 1 червня.

Характеристика Шевченка-художника.

Репр.: «Ворожіння», «Перерване побачення».

Яцюк В. Погвалтований том / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2006. – 8 червня.

Згадка про автопортрет 1840 р., «Ворожіння», «Катерину».

Яцюк В. Погвалтований том / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2006. – 24 серпня.

Характеристика Шевченка-художника.

Яцюк В. «Шевченкові було замало слів...» / В. Яцюк // Українська газета. – 2006. – 23 лютого.

Характеристика Шевченка-художника.

2007 рік.

Гарус В. Т. Шевченко-художник / В. Гарус // Червона Калина: лит. публ. альманах укр. клубу. – Челябинск : Златоуст, 2007. – С. 59–60.

Гордійченко В. Міфологія та релігія в образотворчому мистецтві Т. Г. Шевченка та їх естетичне значення / В. Гордійченко // Нова парадигма: журнал наукових праць. – К. : 2007. – Вип. 68: Філософія. Політологія. Соціологія. – С. 12–36.

Данилова Г. Шевченковские поиски образа Бога в человеке / Галина Данилова // Материалы VI Международного семинара: «Т. Г. Шевченко и мировая культура» / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2007. – С. 104–113.

Релігійні мотиви в творчості Шевченка.

Згадка: «Апостол Петро», «Самаритянка», «Благословіння дітей», «Святе сімейство», «Смерть Марії», «Притча про виноградаря», «Розняття» та ікони: Запрестольний образ Божої Матері в Новопетровській церкві, Запрестольний образ Спасителя із колекції Б. Філонова, «Визволення Апостола Петра із темниці», «Різдва Богородиці» із церкви в с. Седнів, «Спас Нерукотворний».

Дуда І., Мельничук Б. Тарас Шевченко на Тернопольщині / І. Дуда, Б. Мельничук // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 10–22.

Участь Шевченка в роботі Археографічної комісії.

Репр.: «Автопортрет. 1845», «Почаївська лавра з півдня», «Почаївська лавра зі сходу», «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври», «Собор Почаївської лаври» (внутрішній вигляд).

Іван Максимович Сошенко. – К., 2007. – 44 с.: іл.

Єрмоленко Ю. «Частували Шевченка пісним борщем...» / Ю. Єрмоленко // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 48–52.

Про гастрономічні вподобання Шевченка.

Репр.: «У Києві».

Кальницький М. Отелло без грима / М. Кальницький // Газета по-київски. – 2007. – 21 лютого.

Згадується портрет А. Олдріджа.

Красицька Л. Правду душі розказала / Л. Красицька // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 56–62.

Про особисте та громадське життя Шевченкових нащадків.

Репр.: «Затока біля Новопетровського укріплення» 1851–1853рр.

Лебединская Т., Козаченко И. Т. Г. Шевченко и Санкт-Петербург / Татьяна Лебединская, Ирина Козаченко // Материалы VI Международного семинара «Т. Г. Шевченко и мировая культура» / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2007. – С. 264–276.

Шевченківські місця у Петербурзі.

Згадка: ілюстрації до книг: «Наши, списанные с натуры», «История Суворова», серия офортів «Живописная Украина», «Портрет неизвестной с бусами», «Католический монах», «Катерина», «Портрет Н. П. Соколовского», «Портрет художника-баталиста А. Е. Коцебу».

Лубенко В. Т. Г. Шевченко поэт, художник, гражданин / В. Лубенко // Материалы VI Международного семинара «Т. Г. Шевченко и мировая культура» / Под общ. ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2007. – С. 192.

Макаренко К. З діяльності філії Фонду Т. Шевченка / К. Макаренко // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 8–9.

Репр.: «Дуб» 1860 р.

Наумова Н. Ішов Кобзар до Києва / Н. Наумова // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 23–30.

Про перебування поета в Києві, його малярські твори, на яких зображено знамениті краєвиди та видатні архітектурні пам'ятки міста.

Репр.: «Видубицький монастир», «Церква Всіх святих у Києво-Печерській лаврі», «Костьол у Києві», «Аскольдова могила».

Наумова Н. Микола Федотович Біляшівський / Н. Наумова // Чумацький шлях. – К., 2007. – № 5 (вересень-жовтень). – С. 12–15.

Репр.: Т. Шевченко: Офорт «Вирсавія»; «Автопортрет у кожусі»; «Портрет Клодта».

Піріг Л. Тарас Шевченко – художник у дзеркалі філателії / Л. Піріг // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 53–55.

Про малярські твори, перенесені на поштову марку.

Згадка: «Автопортрет. 1840», «Автопортрет. 1845», «Автопортрет у світлому костюмі», «Автопортрет у шаці та кожусі», «Катерина», «Селянська родина», «Будинок І. Котляревського», офорт «У Києві», «Костел у Києві», «Аскольдова могила».

Ротач П. Поетична шевченкіана / П. Ротач // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 72–73.

Вірші П. Ротача.

Репр.: «Коло Канева» 1859 р.

Самохіна Н. Рід Лизогубів в історії України / Наталія Самохіна // Містечко над Сномом: збірник статей і матеріалів / Відп. ред. Демченко Т. П. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – С. 124–150.

Згадка про роботи Шевченка: «Портрет А. І. Лизогуба», «Портрет І. І. Лизогуба», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил», «Седнівська кам'яниця», ікона Різдва Богородиці для Воскресенської церкви.

Силин О. Творець і борець до останнього подиху / О. Силин // Слово Просвіти. – 2007. – 1–7 березня.

Згадується про навчання Шевченка в Академії мистецтв.

Смілянська В. Шевченкознавство в інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (2002–2006) / Валерія Смілянська // Матеріали VI Міжнародного семінара «Т. Г. Шевченко і мировая культура» / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2007. – С. 136–167.

Про нинішній стан шевченкознавства та напрямки діяльності відділу шевченкознавства в ІЛ, зокрема, про Повне зібрання творів в 12 томах; томи з 7-го по 11-й містимуть мистецьку спадщину Шевченка.

Судак В. Ще раз про ідентифікацію малярських творів Шевченка / В. Судак // Шевченкознавство: ретроспективи і перспективи. Збірник праць Всеукраїнської (36-ї) наукової Шевченківської конференції. – Черкаси: Брама, 2007. – С. 396–407.

Тарахан–Береза З. Неизвестный живописный портрет Щепкина кисти Шевченко / Зинаида Тарахан–Береза // Матеріали VI Міжнародного семінара «Т. Г. Шевченко и мировая культура» / Под ред. Т. Н. Лебединской. – СПб., 2007. – С. 180–192.

Шевченко та М. Щепкін.

Згадка: «Портрет П. О. Куліша», «Портрет М. С. Щепкіна», «Портрет невідомого», «Портрет А. К. Кадницького».

Татарин А. Їх здружила спільність характерів і доль (До 200-річчя від дня народження Айри-Фредеріка Олдріджа, негритянського актора-трагіка, друга Т. Г. Шевченка) / А. Татарин // Шевченківський краєзнавчий альманах. – К., 2007. – С. 41–47.

Репр.: «Портрет Айри Олдріджа», «Король Лір».

Чухліб Т. Олександр Суворов у українській історії / Т. Чухліб // Чумацький шлях. – К., 2007. – № 3. – С. 16–20.

Шевченко ілюструє книгу М. Полевого «Історія князя Італійського, графа Суворова Римницького, генералісімуса російських військ».

Репр.: «Суворов куштує солдатську їжу», «Суворов у Мусабєя» «У хана Шагін-Гірея», «Обговорення майбутніх воєнних походів», «Гра з сільськими дітьми в бабки», «Суворов відправляє Пугачова до Москви».

Шарпата Н. Тарас Шевченко у Седневі / Наталя Шарпата // Містечко над Сновом: збірник статей і матеріалів / Відп. ред. Демченко Т. П. – Ніжин : Аспект-Поліграфія, 2007. – С. 150–159.

Перебування Шевченка в Седневі.

Згадка: «Коло Седнева», «В Седневі», «Чумаки серед могил», «Портрет А. І. Лизогуба», «Портрет І. І. Лизогуба», «Киргизський Бакса», «Як бачите», ікона Різдва Богородиці.

Яцюк В. Розкішний сад шевченколюбця / В. Яцюк // «За часом, як за плугом». Збірник до 70-ліття Миколи Шудрі. – К., 2007. – С. 80–84.

2008 рік.

Аліванцева О. Тарас Шевченко на Придніпров'ї / Олена Аліванцева // Шевченкіана Придніпров'я: статті, нариси, поезія, проза, есеї, інтерв'ю / Упор. Л. Степовичка, М. Чабан. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2008. – С. 97–104.

Перебування Шевченка на Придніпров'ї в серпні та вересні 1843 р.

Згадка: «На Орелі», «На Орелі (село)», «Кравець з кам'яними бабами».

Репр.: «Кравець з кам'яними бабами».

Асауленко Л. М. Виховання національної свідомості на основі творчості Т. Г. Шевченка та І. Я. Франка / Л. М. Асауленко // Проблеми освіти: науковий збірник / [ред. кол. І. О. Вакарчук (гол. ред.) та інші]. – К. : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти України, 2008. – Вип. 56. – С. 82–87.

Білокінь А. Приорільські стежки Т. Г. Шевченка / Анатолій Білокінь // Шевченкіана Придніпров'я: статті, нариси, поезія, проза, есеї, інтерв'ю / Упор. Л. Степовичка, М. Чабан. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2008. – С. 105–112.

Перебування Шевченка на Полтавщині в родині О. Лук'яновича.

Згадка: «Живописна Україна», «На Орелі», «Стінка».

Репр.: «На Орелі», «На Орелі (село)».

Богущ П. «Тоді ще живі були січовики...» / Павло Богущ // Шевченкіана Придніпров'я: статті, нариси, поезія, проза, есеї, інтерв'ю / Упор. Л. Степовичка, М. Чабан. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2008. – С. 91–94.

Перебування Шевченка на Нікопольщині у 1843р.

Згадка: «Живописна Україна».

Генералюк Л. Екфразис у Т. Шевченка і Т. Готье (до проблеми взаємодії мистецтв у творчості Шевченка) / Леся Генералюк // Слово і час. – К. : Фенікс. – 2008. – № 3. – С. 45–54.

Дослідження явища екфразису – словесного опису творів візуальних мистецтв, супроводжуваний естетичною оцінкою.

Згадка: «Розп'яття», «Катерина».

Генералюк Л. Т. Шевченко, «Старець на кладовищі». Специфіка зображально-словесної комунікації з адресатом / Леся Генералюк // Образотворче мистецтво. – К., 2008. – № 2. – С. 8–10.

Репр.: «Старець на кладовищі».

Згадка: «Притча про блудного сина», «Апостол Петро», цикл «Дерева й каміння», «Ворожіння», «Портрет О. Є. Коцебу», «Натюрморт».

Генералюк Л. Універсалізм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. – К. : Наукова думка, 2008. – 544 с.: іл.

Генералюк Л. Чи ілюстрував Шевченко «Полтаву» Пушкіна? (спостереження в руслі взаємодії літератури й образотворчого мистецтва) / Леся Генералюк // Образотворче мистецтво. – К., 2008. – № 1. – С. 54–57.

Репр.: «Марія», «Сон бабусі та онуки», «Перерване побачення».

Згадка: «Розп'яття», «Воскресіння», «Апостол Петро», «Благословіння дітей», «Самаритянка», «Смерть Богдана Хмельницького», «Козацький бенкет», «Зустріч Тараса Бульби з синами».

Грабовецький В., Неумитий В. Моринці: Сторінки історії села Тараса Шевченка та вшанування Кобзаря. До 200-річчя з дня уродин / Володимир Грабовецький, Володимир Неумитий. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. – 182 с.: іл.

Дзюба І. Тарас Шевченко: Життя і творчість / Іван Дзюба. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 712 с.

Діденко Н. Шевченко-художник і Києво-Печерська лавра: урок-екскурсія / Н. Діденко // Дивослово. – К., 2008. – № 3. – С. 53–55.

Єфремов С. О. Шевченкознавчі студії / С. О. Єфремов. – К.: Україна, 2008. – 368 с., портр.

Зборовський А. Поштова шевченкіана Володимира Яцюка / Анатолій Зборовський // Українська культура. – К., 2008. – № 12. – С. 14.
*Про дослідження В. Яцюка малярських творів Шевченка.
Репр.: альбом «Шевченківська листівка як пам'ятник історії культури 1890–1940».*

Козулько А. «Чайки» Головатого під Ізмаїлом / А. Козулько // Культура і життя. – 2008. – 9 січня.
Згадується, що під час навчання в Академії мистецтв Шевченко проілюстрував книжку «Російські полководці» – виконав 33 малюнки.

Кралоук П. Тарас Шевченко та Казахстан / П. Кралоук // День. – 2008. – 8 лютого.
Згадка: акварель «Джангис-Агая», «Пожежа в степу».

Куфльовська Л. За малюнком Шевченка «Казашка Катя» / Л. Куфльовська // Нове життя. – 2008. – 7 листопада.

Куфльовська Л. Почаївська лавра на малюнках Т. Шевченка / Л. Куфльовська // Нове життя. – 2008. – 17 жовтня.
Згадка: малюнки Шевченка «Почаївська лавра з півдня», «Почаївська лавра зі сходу».

Мельниченко В. Тарас Шевченко в Москві. Березень 1858 року / В. Мельниченко // Слово Просвіти. – К., 2008. – 6–12 березня.
Згадка: портрет Марії Максимович.

Мицик Ю. Кобзар і Придніпров'я / Ю. Мицик // «Шевченкіана Придніпров'я: До 165-ліття перебування Тараса Шевченка на Придніпров'ї. До Міжнародного Шевченківського літературно-мистецького свята «В сім'ї вольній, новій... 2008 на Дніпропетровщині. Спецвипуск // Січеслав. – 2008. – № 2 (16). – Квітень-травень. – С. 67–68.

Згадка про малюнок Покровської церкви в с. Покровському.

Мойсеїв І. Космос Тараса Шевченка: поезія, проза, образотворчість. Культурологічне дослідження семантики і число кодів / І. Мойсеїв. – К.: УкрСіч, 2008. – 389 с.: іл.

Овсійчук В. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. – 416 с.: іл.

Перкова А., Єкшов А. Т. Г. Шевченко в житті і спадщині Д. І. Яворницького / А. Перкова, А. Єкшов // «Шевченкіана Придніпров'я: До 165-ліття перебування Тараса Шевченка на Придніпров'ї. До Міжнародного Шевченківського літературно-мистецького свята «В сім'ї вольній, новій... 2008 на Дніпропетровщині. Спецвипуск // Січеслав. – 2008. – № 2 (16). – Квітень-травень. – С. 69–73.

Риженко А. Василь Штернберг і Тарас Шевченко. До 190-річчя від дня народження художника / А. Риженко // Українська культура. – 2008. – № 3. – С. 10–12.

Репр.: «Портрет Т. Шевченка» роботи В. Штернберга.

Сьомка О. Васильківський форт чи Новопетровська фортеця / О. Сьомка // Культура і життя. – 2008. – 20 лютого.

Згадується «Васильківський форт у Києві».

Чуприна В. Контури істини / В. Чуприна // День. – 2008. – 7 березня.

Згадується акварель «Портрет невідомої за фортепіано».

Шедеври українського живопису: Альбом. Автор-упор. Д. Горбачов. – К. : Мистецтво, 2008. – 608 с.: іл. – Укр., англ., франц. мовами.

Зі змісту:

Художник Тарас Шевченко – сюрреаліст та експресіоніст XIX сторіччя (за довшо сюрреалізму). – С. 17–19.

Романтизм, *сopra* класицизм (Тарас Шевченко і Максиміліан Волошин). – С. 34–36.

Сумовитий бідермаєр (Тарас Шевченко, Опанас Рокачевський). – С. 36–37.

Репродукції творів шевченка з анотаціями. – С. 200–210.

Шестаков В. Тарас Шевченко: Украинское все / В. Шестаков // Секретные материалы. – К., 2008. – № 1 (225).

Згадуються роботи Шевченка «Смерть Богдана Хмельницького» та «Марія».

Щербаківський Д. Виставка художественных произведений Т. Г. Шевченко. Киев, 1911 г. / Д. Щербаківський // Козак Мамай: мистецько-етнографічні праці / Д. Щербаківський. – Харків : Факт, 2008. – С. 414–428.

Яворницький Д. Шевченко і Репін / Д. Яворницький // Січеслав. – 2008. – № 2 (16) квітень-травень. – С. 74–75.

Яценко Л. Акварель «Київський університет» /Лідія Яценко // Шевченкіана Придніпров'я: статті, нариси, поезія, есеї, інтерв'ю / Упор. Л. Степовичка, М. Чабан. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 2008. – С. 237.

«Київський період» Шевченка та М. Сажина.

Згадка: «На Орелі», «Київський університет».

Репр.: «Київський університет».

Яцюк В. Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури, 1890–1940. – К. : Риниця, 2008. – 584 с.: іл.

Яцюк В. Шевченко малює Переяславщину / В. Яцюк // Пам'ять століть. – 2008. – №1–2. – С. 201–205.

2009 рік.

Барабаш Ю. Гоголь і Шевченко: акценти творчості / Ю. Барабаш // Слово і час. – К., 2009. – № 12. – С. 3–16.

Войтович В. Тарас Шевченко-художник: матеріал до читацької конференції / В. Войтович // Українська мова та література. – 2009. – №8 (лютий). – С. 3–4.

Генералюк Л. Гіпотипозис у творчості Шевченка – основний засіб моделювання візуального образу України / Леся Генералюк // Слово і час. – К., 2009. – № 3. – С. 3–18.

Взаємодія літератури та образотворчого мистецтва у творчості Шевченка. Згадка: «Чигирин з Суботівського шляху», «Чумаки серед могил», «Коло Седнева», «Воздвиженський монастир у Полтаві», «На Орелі», «Краєвид з кам'яними бабами», «Урочище Стінка», «Урочище Білик», «Хлопчик з собакою в лісі».

Клименко Н. Оселя Шевченківського духу: національному музеєві Тараса Шевченка – 60 / Н. Клименко // Вітчизна. – К., 2009. – №5–6. – С. 154–157.

Конончук Т. Видатний син українського народу Тарас Шевченко: біографічний аспект / Т. Конончук // Шевченків край: Історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 2009. – С. 15–40.

Життєвий та творчий шлях Шевченка.

Згадка: «Смерть Лукреції», «Смерть Олега, князя древлянського», «Олександр Македонський виявляє довіру своєму лікарєві Філіппу», «Смерть Віргінії», «Голова жінки», «Хлопчик-жебрак, що дає хліб собаці», «Циганка-ворожка», «Катерина», «Живописна Україна», «Костьол у Києві», «Аскольдова могила», «Церква всіх святих у Києво-Печерській лаврі», «Васильківський форт у Києві», «В Седневі», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил», «Хлопчик, що грається з кішкою», «Щасливий ловець», «Байгуші під вікном», серія малюнків «Притча про блудного сина».

Репр.: «Автопортрет. 1840», «Портрет батька», «Батьківська хата», «Портрет П. Енгельгардта», «В Густині. Церква Петра і Павла», «Кара шпіцрутенами», «Вірсавія», «В Корсуні».

Кузьминєць О., Довбня В., Щербатюк В. Вплив творчості Т. Шевченка на формування ідеї української державності / О. Кузьминєць, В. Довбня, В. Щербатюк // Шевченків край: історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 2009. – С. 40–55.

Твори Шевченка – джерело знань з історії України, викладених у художньо-поетичній формі.

Згадка: «Живописна Україна», «Богданові руїни в Суботіві», «Богданова церква в Суботіві», «Мотронин монастир», «Вознесенський собор у Переяславі», «Чигирин з Суботівського шляху», «Дари в Чигирині», «Смерть Богдана Хмельницького», «Коло Канева», «В Лихвині», «В Межиріччі», «В Черкасах», «В Корсуні», «Дерева», «Дуб», «Узлісся», «Видубицький монастир», «Аскольдова могила», «Церква всіх святих у Києво-Печерській лаврі», «Києво-Межигірський монастир», «Почаївська лавра з півдня», «Почаївська лавра з заходу», «Вид з тераси Почаївської лаври», «Смерть Олега, князя древлянського», «Марія», «Селянська родина», «На пасіці».

Репр.: «Кам'яні хрести в Суботіві», «Катерина», «Селянська родина».

Куфльовська Л. Мистецька спадщина Шевченка / Л. Куфльовська // Нове життя. – 2009. – 6 березня.

Дається характеристика Шевченка-художника.

Кухарєва Н. Музей Заповіту Т. Г. Шевченка в Переяславі: [про історію створення Музею Заповіту Т. Г. Шевченка] / Н. Кухарєва, О. Калінович // Краєзнавство. – 2009. – №1-2. – С. 143–149.

Лазаревський О. З оточення Пророка: Тарас Шевченко та родина Лазаревських / Олександр Лазаревський. – К. : Пульсари, 2009. – 164 с.: іл.

Мойсеїв І. Космос Тараса Шевченка: поезія, проза, образотворчість. Культурологічне дослідження семантики і число кодів / І. Мойсеїв. – К. : УкрСІЧ, 2009. – 389 с.: іл.

Наумова Н. 1859 рік у житті та творчості Тараса / Н. Наумова // Вітчизна. – К., 2009. – № 7–8. – С. 147–152.

Наумова Н. Хага на Пріорці, де колись мешкав Т. Г. Шевченко / Н. Наумова // Науковий світ. – 2009. – № 11. – С. 4–8.

Ротач П. Полтавська Шевченкіана: Спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії. У двох книгах. – Полтава: Дивосвіт, 2009. – Кн. 1. – 432 с.; Кн. 2. – 532 с.

Свирида Р. Традиції народного будівництва / Р. Свирида // Шевченків край: історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 2009. – С. 350–364.

Будівельна культура Шевченкового краю.

Згадка: «Батьківська хата», «Удовина хата», «Селянська родина».

Репр.: «Судня рада».

Тарас Шевченко – дітям. Передмова та упорядкування Д. Іваницької. – Львів : Априорі, 2009. – 76 с.: іл.

Тарас Шевченко у прижиттєвій критиці (1839–1861). Бібліографія. Матеріали. Навч. посібник / Упор. В. Іскорко-Гнатенко. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка, 2009. – 324 с.

Щербак Н. О., Щербак Н. М. Шевченкове слово в умовах антиукраїнської цензурної політики російського царату XIX – початку XX ст. / Н. О. Щербак, Н. М. Щербак // Шевченків край: історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 2009. – С. 55–65.

Творчість Шевченка в контексті розвитку української справи в Російській імперії.

Репр.: «Автопортрет. 1843 р.», «Автопортрет. 1860 р.».

Щербатюк В., Щербатюк Н. Під владою Російської імперії / В. Щербатюк, Н. Щербатюк // Шевченків край: історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 2009. – С. 148–176.

Репр.: «Подвір'я на селі», «Коло Канева».

Яцюк В. Від прикрих недоглядів – до вільних інтерпретацій / В. Яцюк // Образотворче мистецтво. – К., 2009. – № 2. – С. 11–16.

Яцюк В. «Царський сад» Тараса Шевченка / В. Яцюк // Літературна Україна. – 2009. – 5 березня.

Згадується робота «Костьол святого Олександра у Києві».

Яцюк В. Шевченко і Куліш: Художницькі діалоги / В. Яцюк // Пантелеймон Куліш: письменник, філософ, громадянин. До 190-річчя від дня народження П. О. Куліша // Хроніка – 2000. – Випуск 78. – К., 2009. – С. 370–410.

Яцюк В., Федорук О. Портрети Віктора Забіли / В. Яцюк, О. Федорук // Слово і Час. – К., 2009. – № 2. – С. 52–55.

2010 рік.

Діденко З. «Тарас Шевченко – академік гравюри» / З. Діденко // Слово Просвіти. – К., 2010. – 12–18 серпня.

Про Шевченка-гравера.

Жадько В. Іду за Шевченком: Від Києва до Канева / Віктор Жадько. – К. : Експрес-Поліграф, 2010. – 128 с.: іл.

Зінчук Л. Про деякі прорахунки в основному тексті та коментарях останнього академічного видання творів Шевченка / Л. Зінчук // Слово і Час. – К., 2010. – № 5. – С. 23–27.

Загдка про малюнок із зображенням печі Густинського монастиря, загаданий у повісті «Музикант».

Куфльовська Л. Останнє українське літо: 1859 рік у поезії та малярстві Тараса Шевченка / Л. Куфльовська // Нове життя. – 2010. – 5 березня.

Загадуються малюнки «В Лихвині», «В Корсуні».

Мамчак М. Тарас Шевченко і флот / Мирослав Мамчак. – Снятин : Прут Принт, 2010. – 80 с.: іл.

Малюнки Шевченка, виконані в Аральській експедиції.

Наумова Н. Тарас Шевченко – академік гравюри / Н. Наумова // Науковий світ. – 2010. – № 12. – С. 20–23.

Остафіїва Л. Твори Ольги Бутакової в колекції Національного музею Тараса Шевченка / Л. Остафіїва // Музеї України. – 2010. – № 4. – С. 19–21.

Петрик Т. Невідомий і загадковий / Т. Петрик // Українська літературна газета. – 2010. – 28 травня.

Про малюнок «Сад біля Новопетровського укріплення».

Повернені шевченківські раритети / Упор. С. Гальченко, Н. Лисенко. – Дніпродзержинськ : Вид. дім «Андрій», 2010. – 288 с.: іл.

Репр.: «Вірсавія», «Приятелі», «Портрет батька».

Відгуки:

Дроздовський Д. Раритети Тараса Шевченка: повернення у XXI столітті / Дмитро Дроздовський // Слово і Час. – К., 2012. – № 2. – С. 112–114.

Пропоноване видання презентує унікальні матеріали, які вважалися втраченими під час Другої світової війни.

Самохіна Н. Чернігівські дороги Кобзаря / Н. Самохіна // Скарбниця української культури: збірник. – Чернігів, 2010. – Вип. 8. – С. 208–221.

Перебування Шевченка на Чернігівщині у 1843 р.

Загдка: «Катерина», «На пасіці», «Живописна Україна», «В Густині. Церква Петра і Павла», «Брама в Густині. Церква св. Миколи», «В Густині. Трапезна церква», «Коло Седнева», «Чумаки серед могил», «В Седневі», «Развалини дворца Мазепи в Батурино».

Скорський М. Володар у царстві духа. Поетичний життєпис Тараса Шевченка // Тет – а – Тетерів. Літературний альманах. – Кн. 3 / Видавець Пасічник М. – 2010. – С. 76–142.

Згадка: «Портрет невідомої в бузковій сукні»; «Портрет купця»; «Казахський хлопчик розпалює грубку»; «Казах на коні»; «Байгуші»; «Байгуші під вікном»; «Шевченко і байгуші». Офорти: «Мангшилацький сад», «Старець на кладовищі», «Натуриція», «Вірсавія», «Дуб»; портрети: Ф. Бруні, Ф. Толстого, П. Клодта, І. Горностаєва.

Слободянюк О. Шевченкознавство: Версії, знахідки / О. Слободянюк // Українська літературна газета. – 2010. – 28 травня.

Згадується рисунок «Києво-Межигірський монастир».

Тарас Шевченко – академік гравюри. – Хмельницький, 2010. – 36 с. + 28 репр.

Чуйко Т. Автопортрет в українському мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ століття / Т. Чуйко // Сборник материалов Международного научного семинара «Автопортрет и портрет художника. XVIII – XXI вв.». 23–25 ноября 2009 года. – СПб., М., 2010. – С. 311–317.

2011 рік.

Видання творів Тараса Шевченка та графічної Шевченкіани. Каталог. – К. : Пульсари, 2011. – 176 с.: іл.

В. П. Т. Шевченко і В. Тімм / П. В. // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 100–102.

Згадка: «Знахарь», «Наши, списанные с натуры».

Видання творів Тараса Шевченка та графічної Шевченкіани. Каталог. – К. : Пульсари, 2011. – 176 с.: іл.

Г. Д. Новий альбом малярських творів Шевченка. (Шевченко-художник. Альбом вибраних творів. – К. : Державне Видавництво художньої літератури, 1954) / Д. Г. // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 223–224.

Згадка: «Смерть Богдана Хмельницького», «Дари в Чигирині», «Живописна Україна», «Притча про блудного сина», «Притча про виноградаря», автопортрети, портрети професорів Академії мистецтв, архітектурні пам'ятки Києва, Полтави, Суботова, Почаївської лаври.

Горак Р. Прозвані юродивими. Есеї про Тараса Шевченка / Роман Горак. – Львів : Априорі, 2011. – 248 с.

Перебування Шевченка в Переяславі та історія написання «Заповіту».

Згадка: «Живописна Україна», «Церква Покрови в Переяславі».

Репр.: «Кам'яний хрест св. Бориса», «Андруші», «Комора в Потоках».

Горняткевич Д. Критерії в оцінці малярської спадщини Шевченка / Д. Горняткевич // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 255–267.

Вплив Бруллова та Рембрандта на малярську творчість Шевченка.

Місце Шевченка в українському і європейському образотворчому мистецтві.

Згадка: «Розп'яття», «Вознесення», «Смерть св. ап. Андрія», «Апостол Петро у в'язниці», картини та ескізи з видами пам'яток архітектури.

Горняткевич Д. Малярський цикл Шевченка «Притча про блудного сина» / Дам'ян Горняткевич // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 1 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 167–183.

Згадка: «Притча про блудного сина», «Живописна Україна».

Горняткевич Д. Шевченко в мистецтві: Василь Мате (в сторіччя з дня його народження) / Дам'ян Горняткевич // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 199–204.

Альбоми «Малюнки Шевченка» 1911 та 1914 рр. петербурзького видання з передмовою О. Сластіона та за артистичним доглядом професора Академії мистецтв В. Мате.

Грищенко І. С., Короткий В. А., Томенко М. В. Петро Христинович Вітгенштейн. – К.: Либідь, 2012. – 144 с.: іл.

Про портрет Вітгенштейна, створений Шевченком.

Дослідник на ниві Шевченкознавства: Збірник наукових статей М. І. Мацапури. – К.: Пульсари, 2011. – 268 с.: іл.

Дорошенко В. Нові праці про Шевченка: Шевченко в кривому дзеркалі / Вол. Дорошенко // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 268–283.

Про занепад радянського шевченкознавства на прикладі книги Д. Косарика «Життя і діяльність Т. Шевченка. Літературна хроніка».

Згадка: «Живописна Україна».

Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 1. – К.: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2011. – 354 с.: іл.

Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2. – К.: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2011. – 448 с.: іл.

Зяблюк Н. Про Тараса Шевченка і чумацтво / Надія Зяблюк // Шевченкіана / Упор.: Л. Голота, Є. Букет. – К.: Український пріоритет, 2011. – С. 84–90.

Чумацтво в творчості Шевченка.

Згадка: «Чумаки серед могил», «Коло Седнева».

М. В. Книга про Київ Шевченкових часів / В. М. // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 214–218.

Книга А. М. Муравйова «Київ (в 1843 году)».

Згадка: серія офортів «Живописна Україна».

[Міяковський В.] Проект академічного видання Шевченка 1933 р. / [В. Міяковський] // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 62–67.

Про долю академічного видання творів Шевченка, що було розпочато в 1927 р. за редакцією академіка С. Єфремова.

[Міяковський В.] Шевченко сто років тому (1856–1956) / [В. Міяковський] // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 169–178.

1856 рік в житті й творчості Шевченка.

Згадка: серія малюнків «Блудний син».

[Міяковський В.] Шевченко сто років тому (1858–1958) / [В. Міяковський] // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – Київ, 2011. – С. 286–295.

Зустріч Шевченка та М. Щепкіна в Нижньому Новгороді. Переїзд до Петербурга через Москву. Знайомство Шевченка з професором Академії мистецтв Ф. Йорданом.

Згадка: «Свята родина», «Портрет Айри Олдріджа».

Москальцова Е. А. Из семейного архива // Елена Анатольевна Москальцова / Невский библиофил: альманах / Под ред. Петрицкого В. А. – СПб. : Северная Звезда, 2011. – С. 58–84.

Історія родини Макшеевих. Спогади А. Макшеева про проживання з Шевченком в одній кибитці під час експедиції по Аральському морю; і про те, що Шевченко «... рисовал с меня портрет акварелью, но сходство ему не удалось и потому он его не кончил. Руки и отчасти платье доделал потом казак Чернышев, родной брат известного художника, и в таком виде портрет сохранился у меня. Я дорожу им, как прекрасною картиною и как памятью о Шевченко».

Наумова Н. Тарас Шевченко – академік гравюри / Н. Наумова // Науковий світ. – 2011. – № 1. – С. 18–23.

Орлова Н. «Коли б то Бог дав мені притулитися до університету»: До історії призначення Тараса Шевченка вчителем малювання університету Св. Володимира (з документальних джерел) / Надія Орлова // Шевченкіана. Бібліотека «Слова Просвіти». – Кн. 5. – К. : Український пріоритет, 2011. – С. 76–83.

Остафіїва Л. Їх надихали малюнки Шевченка / Л. Остафіїва // Нове життя. – 2011. – № 17–18. – 4 березня.

Згадуються роботи «Берег острова Ніколая», «Мис Бай-Губек», «Тигр».

Перхорович Ю. Т. Г. Шевченко на Волині / Юрій Перхорович // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 413–426.

Про Шевченка в складі Археографічної комісії.

Публікації та замітки. Новознайдений малярські твори Шевченка // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 22–33.

Стаття М. Мацанури про знахідку нових малярських творів Шевченка у сховищах Державного російського музею в Ленінграді та у фондах Літературного музею (Пушкінський дім).

Згадка: «Натурник у позі Себастьяна», ілюстрація до «Тараса Бульби», «Перерване побачення», портрети братів Лазаревських, «Портрет Павла Овсяннікова», «Автопортрет. 1860», чоловічий та жіночий портрети невідомих.

Степовик Д. Божественне покликання: Народний художник України Микола Стратілат зробив концептуально нове дослідження Тараса Шевченка як графіка і гравера / Дмитро Степовик // Шевченкіана. Бібліотека «Слова Просвіти». – Кн. 5. – К. : Український пріоритет, 2011. – С. 288–290.

Цимбалюк М. П(р)очитання апостола Тараса в Києві / Микола Цимбалюк // Шевченкіана / Упор.: Л. Голота, Є. Букет. – К. : Український пріорітет, 2011. – С. 260–266.

Шевченківські місця у Києві.

Згадка: «Видубицький монастир», «Живописна Україна».

Чалий М. Життя і твори Тараса Шевченка (звіт матеріалів до його біографії) / Післямова та коментарі В. Смілянської / Михайло Чалий. – К. : Веселка, 2011. – 263 с.

Чиж Я. Айра Олдрідж і Шевченко / Ярослав Чиж // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 136–142.

Доля та творчий шлях А. Олдріджа.

Згадка: «Портрет Айри Олдріджа».

Чикаленко Л. Шевченко в альбомі Ольги Сократівни Чернишевської / Левко Чикаленко // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 49–51.

Опис «Альбому» і рисунків, що належали або можуть бути приписані Шевченкові.

Шевченко сто років тому (1853–1953) // Зарубіжне шевченкознавство (з матеріалів УВАН). Частина 2 / Ред. І. Буряк. – К., 2011. – С. 33–38.

Про Шевченка на засланні.

Згадка: «Циган», «Киргизка із ступою», «Байгуші», «Тріо».

2012 рік.

Блокінь О. В., Бондаренко О. А., Дзима В. В., Цурканюк О. В. Україна. Шляхами великого Кобзаря. Туристична карта / О. В. Блокінь, О. А. Бондаренко, В. В. Дзима, О. В. Цурканюк // Ред. Н. О. Крижова. – К. : Картографія, 2012.

Шевченківські місця в Україні.

Репр.: «Аскольдова могила», «Видубицький монастир», «Костел Св. Олександра», «Церква Всіх Святих у Києво-Печерській лаврі», «Давні фрески Софійського собору», «Катерина», «Київ з боку Дніпра», «Києво-Межигірський монастир», «Хата батьків», «В Седневі», «Портрет М. Г. Рєпніна», «Портрет Г. І. Закревської», «Портрет П. О. Закревського», «Г. Г. Шевченко малює селянське подвір'я», «Чигрин з суботівського шляху», «Богданова церква в Суботіві», «Будинок І. П. Котляревського в Полтаві», «Воздвиженський монастир у Полтаві», «Вознесенський собор у Переяславі», «Комора в Потоках», «Почайівська лавра з півдня», «Портрет М. О. Максимовича», «Коло Канева», «В Черкасах».

Благословенний день твого пришествя // Слово Просвіти. – К., 2012. – 21–27 червня.

Згадується «Живописна Україна».

Воліковська І. Друге життя втрачених цінностей / І. Воліковська // Слово Просвіти. – К., 2012. – 15–21 березня.

Згадується картина «Катерина».

Гальченко С. Скарби літературних архівів / Сергій Гальченко. – К. : Атопол, 2012. – 448 с.: іл.

Історія створення відділу рукописів музею Т. Г. Шевченка та повернення втрачених раритетів.

Генералюк Л. Нотатки до психологічних студій над Шевченком і його творчістю / Л. Генералюк // Слово і час. – К., 2012. – № 5. – С. 3–19.

Розглядається психологія творчості Шевченка з урахуванням словесної та мистецької спадщини.

Згадка: серія рисунків «Дерева і каміння», «Телемах», «Диоген», сепія й офорт «Старець на кладовищі».

Калініна Т. Помилка, якої не було / Т. Калініна // Урядовий кур'єр. – 2012. – 6 січня.

Згадується малюнок «Казашка Катя».

Наумова Н. Християнська тематика в образотворчій спадщині Тараса Шевченка // Серцем нелукавим: православні поетичні й живописні твори / Перед. й уклад. В. Гребенюка. – Луцьк : Ключі, 2012. – С. 141–147.

Згадка: «Святий апостол Петро», «Святий Себастьян», «Благословення дітей», «Самарянка». «Розп'яття», «Воскресіння», «Притча про блудного сина», «Святе Сімєйство», «Вірсавія».

Репр.: «Свята родина», «Благословіння дітей», «Самаритянка», «Розп'яття», «Воскресіння», «Звільнення апостола Петра з темниці», «Притча про робітників на винограднику», «Програвся в карти», «Ушинку», «На кладовищі», «Серед розбійників», «У хліві», «Кара колодкою», «Кара шпіцрутенами», «У в'язниці», «Вид на околиці з тераси Почаївської лаври», «Почаївська лавра з заходу», «Почаївська лавра з півдня», «Собор Почаївської лаври (внутрішній вигляд)», «Церква в Суботові», «Кам'яні хрести в Суботові», «Аскольдова могила», «Видубицький монастир у Києві», «Києво-Межигірський монастир», «Воздвиженський монастир у Полтаві», «Кам'яний хрест св. Бориса».

Орлова Н. І. Реалії і перспективи створення бібліографічного покажчика «Шевченко-художник: 1839–2012»: до 200-ліття від дня народження / Н. І. Орлова // Національна та історична пам'ять: Збірник наукових праць. – Випуск 3. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. – С. 372–378.

Орлова Н. І. Шевченкіана Лазаревських: до проблеми збереження національної пам'яті / Н. І. Орлова // Національна пам'ять: соціокультурний та духовний виміри. Національна та історична пам'ять: Збірник наукових праць. – Випуск 4. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. – С. 146–154.

Слово та пензель Тараса Шевченка // Нова молодь. – 2012. – березень-квітень.

Згадуються офорти «Дари в Чигирині 1649 року», «Судня рада», «Старости».

Тарас Шевченко. Альбом 1845 року. Упорядник, передмова, коментарі С. Гальченка. – Дніпродзержинськ : Видавничий Дім «Андрій», 2012. – 52 с.

Шевченківська енциклопедія: в 6 т. Т. 1: А-В; Т. 2: Г-З / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка // Редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) та ін. – К., 2012.

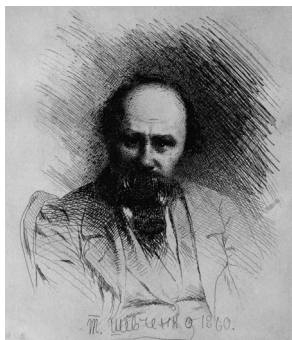
Шляхами Тараса Шевченка. Чернігівщина: путівник // Ред. С. Л. Лаєвський та ін. – К. : Богдана, 2012. – 276 с.

Репр.: «Автопортрет. 1840», «Автопортрет. 1845», «Портрет М. О. Максимовича», «Портрет М. М. Лазаревського», «Автопортрет. 1843», «Портрет Василя Кочубея», «Дерево», «Портрет княгині Кейкуатової», «Портрети дітей М. І. Кейкуатова», «Портрет В. О. Закревського», «Панна Сотниківна», «Тополя», «Церква Петра і Павла», «Брама в Густині. Церква Св. Миколи», «В Густині. Трапезна церква», «Дуб», «Портрет Р. І. Лукомського», «Селянська родина», «Катерина», «Старець на кладовищі», «Новопетровське укріплення з моря», «Портрет Й. Ф. Рудзинського», «Портрет Олександра Катеринича», «Портрет Марії Катеринич», «Портрет Тетяни Катеринич», «Портрет Івана Катеринич», «Портрет Ликери Полусмакової», «На лекції з анатомії», «На пасіці», «Портрет Іллі Івановича Лизогуба», «Портрет Андрія Івановича Лизогуба», «Чумаки серед могил», «Коло Седнева», «В Седневі», «Автопортрет. 1849», «Приятелі», «Портрет Юлії Григорівни Сребдольської», «Вірсавія», «Портрет А. О. Лазаревської», «Портрет Федора Матвійовича та Михайла Матвійовича Лазаревських», «Свята родина».

Іменний покажчик

А

- А. А-въ. 108
А.В. 142
А.И. 182
А.С-кий. 179
А.Т. [Див. Андриевский А.]
Аббасов А. 319
Абдукаликв К. 248
Абдушукур П. 182
Аблицов В. 353, 359
Абрамавічюс В. 217, 238, 249, 273, 280, 281
Агапов В. 249
Агинбай А. 281
Агуф М. 169
Адарюков В. 155
Адиклите А. 249
Азгур З.І. 182
Азрельян П. 281
Айзеншток І. 155, 166, 182, 249
Акимов А. 249
Акинфиев В. 214
Аксаков М. 214
Александров Б. 182
Александрова Г. 397
Александрович С. 305
Александровський А. 206
Александровський Б.П. 207
Алексеева А. 220
Алексійчук З. 359
- Алимжанов М. 368
Аліванцева О. 401
Аллов О. 281
Алмазов А. 249
Алхазішвілі Ш. 182
Алябьев Б. 238
Алянский Ю. 281
Амеліна Л. 359
Амирян С.Г. 328, 339
Андриевский А. 137, 169
Андрієвський В. 227
Андрієнко Л. 249
Андрущенко Т. 372, 383, 385, 388, 389, 390, 395
Анетов О. 230
Анікіна М. 341
Анісов В.Ф. 213, 221, 238, 318, 339
Антокольский П. 183
Антонович Д. 158, 392
Антош Г. 390
Апанович О.М. 315
Апухтин О. 249, 343
Аренін Е. 249
Арістархова О. 395
Аронев М. 387
Арсенич П. 353
Арсеньев М. 197
Артюхова А. 163
Арутюнян В. 324, 327
Асауленко Л. 402

- Атамановская Н. 249
 Афанасьев В.А. 351, 362
 Афанасьев О.В. 379
 Афанасьев П. 281
 Афанасьев-Чужбинський О.С. [А.С.] 112
 Ахрыменко П. 305, 322
 Ацаркина Э. 217
 Ашешов Н. 155
- Б**
- Бабенко В. 328, 331
 Бабинцев С. 324
 Бабич А. 120
 Бабишин С. 230
 Бабишкін О. 343, 372
 Багрич М.І. 281, 331
 Багрий О.В. 162
 Бажан Г. 281
 Бажан М. 308
 Базекин Г. 328
 Базилевський М. 183
 Базилівський М.П. 170, 245, 281, 282, 312, 315
 Базильський М. 169
 Байда Ю. 214
 Бакай М. 197
 Баканидзе О. 249, 282
 Баланцева Л. 282
 Балаханов Г. 282
 Баль П.Г. 170
 Балаян В. 308
 Бандурак В. 282
 Барабаш Ю. 392, 404
 Барабоха О. 308
 Баран В. 395
 Бараневич Л. 356, 359
 Баранова М. 238, 275, 282, 315, 324, 328, 330
 Барбарецький Ю. 275
 Барвінок І. 282
 Барвінський Б. 142
 Бардадим В. 337, 355
 Барсов Н. 322
 Батіг М. 282
 Батушан О. 233
 Бать Л. 170, 183, 213, 217, 221, 230
 Беднова Н. 214
- Безекавичене Е. 305
 Безручко І.В. 183
 Безхутний М. 345
 Безхутрий М. [Бесхутрий Н.] 214, 283, 362
 Беисов Т. 217
 Бекбаулов У. 249, 283
 Бекмаханов С. 315
 Белашова Е. 283
 Белецкий А. 283, 284
 Белецкий Ф. 250, 284
 Белінський В.Г. 109, 225
 Белічко Н. 392
 Белічко Ю. 366
 Белмене А. 282
 Белогуб И. 227, 238, 282
 Белозерский Н. 117
 Белоус В. 208
 Белунин В. 250
 Бельчиков Н. [М.] 197, 206, 227, 233, 250, 275
 Беляускас Ф. 282
 Беновицкий М. 170, 183
 Бентін І. 345
 Бентлі П. 275
 Берг Л.С. 209
 Берзелионис А. 250
 Бережанський К. 282
 Бережний М. 282
 Береза Ф. 206
 Березов А. 214
 Березовський М. 250
 Берекета Б. 355, 379, 382
 Беренштам В. 136
 Берез Е. 250
 Берковская Г. 331
 Берсонс И.Я. 250
 Бесєдін С. 282
 Бескин О. 183
 Белошова А. 239
 Бельчиков М.Ф. 227, 233
 Беляев В.Г. 233
 Беляева Л. 284
 Бикулич В. [Бикуличус В.] 331
 Бистрова О. 382
 Білан А. 390
 Білецький М. 239

- Білецький О. 233
Білецький П.О. 227, 233, 239, 273, 283,
284, 308, 330, 331, 380, 381, 382
Білокінь А. 402
Білокінь О.В. 411
Білокінь С.І. 368
Білоцерківець Н. 368
Біляшівський М. [Б.Н.] 123, 156
Благовещенский А.А. 129
Блажко Э. 392
Блехерман М. 250
Бліндер Р. 250
Бложе В. 306
Блюміна І. 284
Бобинець С.С. 333
Бова В. 390
Богацький П. 159
Богутіс В. 319, 329, 341
Богуш М. 308
Богуш П. 230, 233, 250, 359, 402
Бодрик А. 274
Бойко І.З. 170
Бойко Л. 309
Бокун В. 283
Болодис А.М. 250
Большаков Б.Н. 275
Большаков Л.Н. 208, 283, 319, 327, 329,
331, 339, 341, 345, 351, 353, 362, 368,
375, 381
Болясний І.Л. 183, 251, 345
Бондар А.Г. 308
Бондарев В. 183
Бондаренко А. 283
Бондаренко С. 351
Бондаренко Н.М. 170
Бондаренко О.А. 209, 411
Бондаренко С. 385
Борисов А. 184, 251
Борисов И. 234
Борисов С. 184
Борійчук І.О. 169, 170, 174, 183
Бородін В.С. 308, 355, 368
Борок В. 351
Борсук З. 275, 337, 353, 366
Борщук Л. 332
Ботько І. 284
Бохан Д. 149
Бохановский П. 239
Боцяновский В. 142, 184
Бочаров И. 221
Брагаль Ч. 284
Брешко-Брешковський Н. 137, 139
Брик І. 156, 165
Брик П. 319
Брикайло Є. 347, 354, 364, 372
Бриллиантова Л. 275
Бровар Д. 284
Бродський І.І. 168, 170, 184
Бронская Э. 251
Бронский А. 172
Брудник М. 284
Брусиловський 170
Брызгунова В. 387
Бугай С. 251
Бугасвич І. 327, 329
Будник М. 251, 275
Бузницький П. 251
Бузулук О. 284
Булгаков А.А. 170
Бульбанюк П. 251
Бурачек М.Г. 160, 162, 165, 170, 184
Бурбела В. 376
Буркатов Б. 197
Бурмістренко С. 251
Буряк І. 171
Бутаков Г. 251
Бутаков О.І. 220
Бутенас Ю. 221, 251, 284, 306
Бутич І. 315
Бутко С. 309
Бутник-Сіверський Б.С. 204, 220, 234,
251, 274, 276, 309, 315
Бушак С. 392
Быков Н.Д. 116, 139
Былов В. 250

В

- В.П. 408
Ванагас В. 319
Вандровская Е.Б. 252, 276
Варварецький Ю. 309
Варламов С. 252
Варнеке Б.В. 184
Варганова О. 355, 357, 362
Варшавский Л. 166, 184, 252
Василенко А. 332

- Василенко М. 138, 351
 Васильев Н. 129
 Васильев С. 366
 Василько О. 252
 Васильковський П. 239
 Васильченко В. 210
 Васюнович С. 276
 Ватаці Н. 252
 Вашкулат В.І. 252
 Ващенко Л. 315
 Ведін В. 252
 Ведмицкий А.Н. 234, 246
 Вейнберг А. 166
 Векслер І. 359
 Венцлова А. [Venclova A.] 285, 306
 Верба А. 341
 Верба В. 309
 Вервес Г. 285
 Вериківська І.М. 366, 376, 397
 Веркалець М. 379
 Верховская Н. 252
 Весоловський Я. 139
 Ветрова Л. 337
 Винник В. 214
 Виноградов А. 285
 Вирен В. 345
 Вирина Л. 332
 Вировий С. 158
 Вихров В. 198
 Вишневський М.Ф. 252
 Відоняк Н. 383, 387, 389, 391
 Вікторов Л. 239, 253
 Вікторович В. 185
 Вільдерман 172
 Вільховий М. 198
 Вірин Д. 185
 Вітз І. 285
 Вітрук В. 285
 Владимиров В. 253
 Владимирский Г.Д. 185
 Владич Л.В. 172, 185, 186, 195, 198,
 208, 209, 210, 213, 218, 222, 225, 233,
 253, 276, 282, 286, 309, 315, 319, 343,
 355, 357
 Власенко В. 253
 Внучкова Л.І. 239, 246, 253, 274, 286,
 315, 316, 332, 343, 362, 364, 368, 395
 Вовк П. 253
 Вовчок Марко 228
 Вознесенская Г. 253
 Вознюк В. 332
 Возняк М.С. 158, 222
 Войтович В. 405
 Волинський П.К. 228
 Волинський С. 225
 Воліковська І. 411
 Волков Н. 214
 Воловик І. 172
 Волосков В. 345
 Волошин І.О. 368
 Волошин М. 366, 368, 375
 Воробьев В. 254
 Вороний М. 143, 151
 Воронов І. 286
 Времева Т. 186
 Вядро Ш. 210, 254, 322
 В'язовський Г. 254, 332
 В'ялик В. 345
 В'ялик М. 353
- Г**
- Г.Б. 143
 Г.Д. 408
 Г.Р-ий. 158
 Габбиров Н. 285
 Габриэлян А.Б. [Див. Каринян А.Б.]
 Гавриленко О. 186, 199
 Гадзінський В.А. 158
 Гай А. 332
 Гай І. 343, 359
 Гай П.С. 353
 Гайворонський Г. 199
 Гайовий Г. 345
 Галаган В. 377
 Галаганов А. 286
 Галайчук А. 309, 339, 372
 Галайчук Я. 199, 246, 254, 309, 316
 Галимов Ш. 239
 Галинский С. 286
 Галич А. 392
 Галушкина А. 225
 Гальченко С. 395, 412
 Гамалій Д. 341, 351, 377
 Ган Я. 254
 Ганжа В. 286, 337

- Гарбуз Р. 382
Гарин А. 316
Гарин В. 260
Гарін Б. 199
Гаркуша Г. 342
Гарньшева Г. 254
Гарус В. 399
Гаршин Е. 120
Гасанова Є. 286
Гаско М. 309, 319, 323, 324, 332, 337, 340, 342, 343, 345, 351, 353, 362, 369, 372, 379, 380, 381
Ге П.Н. 140
Гедрайтис П. 306
Гейне А. 287
Генералюк Л. 385, 392, 393, 397, 402, 405, 412
Гензеліс Б. 287, 306
Генс Ю. 195
Геппенер М.В. 186
Герасименко Т. 372
Герасимов А. 218
Герасимчук Л. 385
Гергель І. 254
Герцен О.І. 115
Гетьманець Г. [Коваленко Г.] 151
Гинзбург І.В. 254, 337
Глинський І.С. 288, 316, 319
Глинчак В. 366
Глухенькая Н. 254
Глущенко М. 288
Гнатівський В. 209
Гнатюк М.П. 230, 329
Говдя П. 226, 228, 246, 254, 287, 309, 320, 322, 327, 351
Гозенпуд А. 172
Голда Д.М. 316
Голдіна Л. 335
Голець Я. 324
Голлербах Э. 156
Головин Р. 310
Голубець М. 158
Гонтаренко П. 172
Гонтарівський Е. 327
Гора С. 327
Горак Р. 408
Горбач Н. 395
Горбачов Д. 310, 381
Горбунова С. 382
Гордєєв С. 186
Гордиенко Л. 287, 288
Гордійченко В. 399
Гордон В. 167
Горжієнко Л. 254
Горленко В. [Г-ко В.; Г.В.] 120, 121, 124, 126, 133, 287, 355
Горняткевич Д. 408, 409
Горобець П. 222, 276, 287, 323
Горон В. 276
Горький М. 346
Горький О.М. 287, 346
Граб П. 128
Грабовецький В. 402
Грабович Г. 377, 382, 385
Граши А. 288
Греч А. 172
Григоніс М. 255
Григораш Д. 239
Григоренко О. 333
Григор'єв Г. 316
Григор'єва Г. 288
Григорович Д.В. 125, 255
Григорович О. 199
Григор'єв В. 288
Гримм О.А. 116
Грин А. 255
Гринь Г. 375
Грицкевич В. 324
Гришков В. 255
Грищенко І.С. 409
Гришук О. 320
Грінченко Б.Д. 134, 136, 139
Громадський В. 333
Гротс Я.Я. 255
Грудзинська Т. 342
Грудницька М.С. 205, 206, 213
Груше Р. 359
Грушецький І. 310
Гузар І. 383
Гук П. 123
Гуменюк Ф. 393
Гур'єва Г. 222
Гусев О. 310

А

Д.Т. 168
 Давиденко К. 165
 Давидова С. 288
 Давыдов А. 255
 Данилов Я. 239, 310, 324, 346
 Данилова Г. 399
 Данилович Т. 206
 Данилюк А. 372
 Данисько О. 213, 342
 Данченко М. 255
 Даревич Д. 372
 Дашевський В. 255
 Дворніков П.М. 199
 Дегтяров М. 360
 Дегушите Я. 338
 Дей О. 310
 Дейч О.І. [А.И.] 170, 173, 186, 199, 217, 226, 230, 233, 255, 283, 284, 288
 Деко О. 316
 Демич В.Ф. 124
 Демьянов Г. 126
 Денисенко Г. 376
 Дербал О. 366
 Дерегус М.Г. 186, 355
 Дереза М. 310, 323
 Деренівська Н. 355
 Дерман А.Б. 161
 Джавахишвили И. 288
 Джапаридзе У. 255
 Дзима В.В. 411
 Дзюба І.М. [Дзюба И.] 372, 380, 395, 397, 402
 Димо Н.А. 234
 Диченко І. 353
 Дишиневиц Г. 323
 Діброва А. 214
 Дігтяр С. 353
 Діденко З. 407
 Діденко Н. 403
 Дмитренко О. 353
 Дмитриев В.И. 226
 Дмитрук 173
 Дмитрук Е. 255, 346
 Дмитряк В. 231
 Добрев І. 240
 Добролежа М. 288

Довбня В. 405
 Довгалло Г. 255
 Доманицький В.М. 140
 Домбровська К. 187
 Доменський Л. 230
 Домошенко Ю. 243
 Донський Д. 362
 Дорофієнко І. П. 344
 Дорошенко А. 187
 Дорошенко В. 160, 409
 Дорошенко Е.И. 222, 255, 289, 333
 Дорошенко К.П. 206, 210, 214, 218, 228, 231, 234, 246, 256, 274, 276, 289, 320, 325, 346
 Дорошенко О. 355
 Дорошенко С.П. 385
 Дорошкевич О. 158, 206
 Драгомирецький А. 316
 Драч І.Ф. 360, 381
 Дробов Л. 306
 Друнин В.П. 160
 Дубенко С. 289, 325
 Дубина М. 256
 Дубович А. 256
 Дуда І. 383, 399
 Дудкевич Д. 346
 Дудченко К. 256
 Дышневич В.Н. 255
 Дьяконова З. 187
 Дюсенбаев І. 274

Е, Є

Е.В. 130
 Елеонский С. 160
 Елпатьевский С.Я. 153, 162
 Ернст Ф. 162
 Эм-че 135
 Є-в І. [Див. Єрофеїв І.]
 Євтушенко С. 360
 Єкшов А. 403
 Єліна 173
 Єненко Ю. 340, 353
 Єрмоленко Ю. 399
 Єрофеїв І. 156, 173
 Єфремов С. 403

Ж

Жабенко П. 325
 Жаборюк А. 289, 357, 383, 393

Жадько В. 407
Жбанкова О.Б. 353
Жезмер Г. 214
Жемчужников Л.М. 112, 136, 221, 327
Житецький І. 160
Житницький А. 256
Жмудський О. 240
Жолдак В. 346
Жук А.К. 331
Жук В. 289, 351, 366
Жук П. 316
Жуковський В. 359
Жуковський Я. 310
Жулинський М.Г. 393
Жур П. 246, 256, 257, 277, 289, 329, 342, 344, 346, 352, 372, 377, 380, 391
Журавлев Л. 257
Журахович С. 226
Журбин І. 187
Журко Ф. 333
Жыргалбеков Т. 257

З

Забирко Н. 240
Забіла Н. 257
Забіла Я. 140
Забудько І. 310
Забужко О. 382, 387
Заварова А.В. 355
Загоруйко В. 257
Загребельний П. 222
Зайончковский А. (Zajączkowski A.) 258, 273
Зайцев І.К. 120
Зайцев П. 151, 152, 379
Закутський В. 346
Залепа Е. 393
Замлинський В. 257
Занічковський М. 325
Зарьян Н. 290
Заряно Н. 121
Заставець В.І. 372
Загенацький Я.П. 199, 205, 208, 218, 222, 228, 231, 234, 240, 257, 277, 290, 310, 311, 329
Захаров Д. 257
Захарчук О. 290
Заянчковський А. [Див. Зайончковський А.]

Зборовський А. 403
Зегжда Н. [Загежда Н.] 327, 329, 333
Зеленин Б. 187
Земкевич Р. 290
Земницький В. [Знемницьки В.] 290
Зиедайн В. 290
Зимомря М.І. 333
Зингер Е. 228
Зінчук Л. 363, 389, 407
Зінчук М. 174
Зленко Г. 311, 373
Злобіна І. 363
Знаменская Н. 221
Знойко О. 258
Золотухин А. 347, 354
Зорін Я. 311
Зоценко М. 187
Зубар М. 204
Зубенко-Царьова М. 325
Зуммер В. 165
Зяблюк Н. 409

И, І, Ї, Й

И. 143
И.А. 137
И.Б. 187
Иваненко И. 342
Иванов А. 258
Иванов Л. 258
Иванцова Н. 291
Ильина М. 291
Ібраєв Б. 327
Івакін Ю. 357
Иваненко Л. 364
Иваненко О. 240
Іванисенко В. 311
Іванишин В.І. 387
Іванова С.А. 376
Иванова-Артюхова А. 160, 162
Іванченко В. 344
Іваньо І. 178, 277, 290
Івченко В. 393
Івченко С. 258, 320
Ігнатов О. 218
Ільський Х. 291
Ільченко О. 209
Іофонов Д.М. 240
Іскорко-Гнатенко В. 369

Йогансон Б. [Йогансон Б.] 258, 291
Йодко Г. 215

К

- К. [Див. Сліпко-Москальцов]
К.В. 111
К-и Е. 144
К.Н. 160
К-ч. 149
К.Ш. [Див. Широцький К.]
Кабур В. 228
Казанджян Р. 291
Кайюа Р. 292
Каковский К. 291
Калиниченко П. [KalniczenkoP.] 258, 306
Каліберда М. 259
Калініна Т. 412
Калмановская Л. 259
Кальницький М. 382, 399
Каменський П. 109
Камілар Є. 291
Камінський Ф. 210
Кам'янський М. 199
Канайкіна Н. 277
Капиленко М. 174
Капирь В. 144
Карабутенко І. 215
Каражанова М. 357
Карасева Н. 291
Карачевська Л. 164
Каревин А. 382
Каринян А.Б. 342
Карманський П. 200
Карцев В. 259
Карчевський А. 187
Касян В.І. 174, 187, 188, 200, 204, 259, 274, 277, 291, 292, 316, 397
Каспрук А. 240
Каунова Я. 259
Кац І. 200
Качинська Я. 243
Кашуба М. 228
Кедайтене Е. 240
Кикоть Н. 317, 320
Килимник О. 231, 292, 327
Кирилина Е. 240
Кирилук В. 387
Кирилук Є.П. 204, 213, 215, 223, 224, 235, 241, 246, 259, 277, 292, 311, 333, 340, 352, 360
Кирий Г. 174, 188
Кирий І. 174
Кияшко В. 311
Кізуб К. 235, 325
Кікоть Є. 188
Кім Н. 377
Кінько А. 292
Кірда В. 360
Кірілов М. 188
Кларк В. 130
Клеменсов Д.Г. 123
Клименко Н. 355, 405
Климчук О. 333
Клинченко В. 235
Кліпініцер М. 174
Ключник С. 352, 363
Kmicinska Z. 273
Книжник 144
Кобеляцький С. 293
Ковалев В.В. 130
Ковалева М. [Ковальова]. 293, 306
Коваленко Л.А. 200, 215
Коваль В. 325
Коваль І. 390
Коваль М. 200
Ковальова І. 260
Ковальчук С. 241
Ковтун Ф. 309
Козак М. 364
Козак С. 373
Козаченко В. 317
Козаченко І. 400
Козачковський А.О. 115, 223
Козенко В. 373
Козиренко Л. 260
Козирод І. 293
Козлов К.І. 188
Козубенко 188
Козулько А. 397, 403
Колесник П. 260
Колесниченко Ю. 260
Колобков В. 293
Колобкова М. 293
Коломийченко М. 260

- Комаров Г. 293
Комаров М.Ф. 120, 130, 139, 311
Коміренко А. 354
Кондратьєва В. 311
Кониський О.Я. 127, 128, 130, 131, 132, 133, 137, 377
Конончук Т. 405
Кончаківська Н. 340
Кордуба М. 166
Корейшо Ю. 168
Кореневич Л. 391
Коренев В.В. 169, 189, 206
Корецький А. 293
Корнійчук М. 379, 383, 385, 391
Корнійчук О.С. [А.Е.] 174
Корнілов П.Е. 189, 221, 260
Коробко О. 293
Коробчак Л. 347
Короткий В.А. 409
Корсакас К.[Korsakas К.] 218, 261, 307
Корсун І. 231
Корсунський Л. 317
Коряк В. 162
Kosuchinas 307
Косарев Е.М. 126, 132
Косарик Д. 174, 175, 188, 205, 206, 210, 211, 213, 226, 229, 241, 261, 334
Косолапов П. 261
Костенко А. 235, 261, 342, 360, 373
Костенко В. 277, 293, 354, 360, 378
Костиков П. 292, 302, 308
Костомаров М.І. [Н.И.] 112, 115, 161, 373
Костриця М. 366, 386
Костун В. 369
Костюк Ю. 175, 235
Косян В. 209, 215, 221, 223, 226, 227, 229, 230, 233, 235, 241, 261, 293, 311
Коцюба Ю. 175
Кошара Н. 334
Кошечкин С. 260
Кошман Б. 189
Кошовий І.Т. 175, 200
Кравець В. 293, 294
Кравець О.М. [Е.М.] 219, 221, 223, 231
Кравцов Л. 261
Кравченко К. 223
Кравченко Я. 373
Кравчук П. 294
Кралюк П. 397, 403
Крамаренко В. 294
Крамаренко М. [М. К-ко] 131
Крапива П. 377, 378
Крапивка М. 398
Красицька Л. 399
Красицький Д.Ф. 231, 241, 261, 321, 321, 323, 325, 328, 331, 364
Кревецький І. 156
Крестьянінов П. 342
Кривицька В. 241, 246, 334
Кривко Я. 246, 334
Криворучко В. 311, 360, 364
Кривошеев В. 261
Крижанівський С.А. 175, 261
Крижицький А.[О.] 213, 219
Кринов Ю. 294
Крип'якевич І.П. 151
Крицевий О. [А.] 200, 205
Кричевський В. 157
Крутікова Н. 241, 261
Крячунас М. 294
Куб А. 189
Kudirko J. 358
Кузьменко А. 321, 334, 363, 364, 373
Кузьменко І. 262
Кузьмин Е. 136, 144
Кузьминєць О. 405
Кузьминский Н. 352
Кукса И. 262
Кукуруза С. 241
Кулага І. 317
Куликовський Ф. 317
Куліш Г. 312
Кульбовський М. 398
Кунце В. 294
Купленник В. 391
Купцов И. 294
Курашова В.С. 206
Курашова Т. 312
Курдюк М. 357
Курелла А. 294
Курильцева В. 231
Курландчикос С. 262
Kurlanderykas S. 307

Куткін Є. 165
 Кутовий І. 241
 Купфльовська Л. 403, 405, 407
 Кухарева Н. 405
 Куца Л. 338
 Куценко І. 325
 Кучерук О. 366
 Кучинський Н. 133
 Кушнарєнко Д. 317
 Кэтне М. 259

А

Лаврентьева Л. 246
 Лаврунов К. 200
 Ладьженский А. 169
 Лазаревська К.О. 161
 Лазаревський Г. 203, 205, 207
 Лазаревський М.М. 134, 393
 Лазаревський О.М. [А.Л.] 113, 134, 393
 Лазаревський О.О. 406
 Лазоренко М. 218
 Лакиза І. 162
 Ландау Й. 294
 Лапатникова Г. 357
 Лapidус Н. 252
 Лапоногов І. 189
 Лахши Н. 262
 Лаце Р. 263
 Лашкул З.В. 294, 295, 312
 Ле І. [Мойся І.Л.] 241
 Лебедев Г.Є. 219
 Лебедев П. 225
 Лебеденко О. 215
 Лебединская Т. 400
 Лебо Г. 321
 Лев М. 176
 Левицький О. [О.Л.] 127, 135
 Левіщенко М.О. 295
 Левко Л. 175
 Левочко В. 347
 Левченко М. 229
 Легкодух Д. 196, 246
 Ленський Л. 274
 Леонидов С. 200
 Леонідов К. 229
 Леонідова Т. 312
 Лепкий Б. 379
 Лесик В. 241

Лесков Н.С. (Н.С.) 113, 117
 Лесь Л. 211
 Лещинський Я.Д. 207
 Лепченко Г. 235
 Лимарчук О. 211
 Липа О. 219
 Лисенко Т. 342
 Лисецкий С. 262
 Лисицина Э. 338
 Литвин М. 364, 387
 Литвиненко Ю. 262
 Литовченко Ю.З. [Е.З.] 208, 235
 Лиханова В. 262
 Лишин Н. 137
 Лі В. 189
 Лійв Г. 223
 Лілінська Т. 355
 Лісничий П. 175
 Лісовий П. 279, 347, 367
 Літвінова Є. 161
 Літник Я. 162
 Ліщенко О. 200
 Лобас Н. 295
 Логвинова Л. 360
 Ломсаргис В. 323
 Лопатін Ю. 295
 Лопухов О. 364
 Лоцвенко О. 323
 Лубенко В. 400
 Лубківський Р. 373
 Лукич В. 125, 127
 Луначарський А.В. 295
 Лунева С. 262
 Лурье А. 207
 Луценко І. [И.] 277
 Луценко О. 382
 Лучок И. 373
 Лысенко О. 312
 Львов М. 200

М

М.Б. 149
 М.В. 409
 М.Д.Н. [Див. Новицький М.Д.]
 М.Л. 175
 Мазур Л. 329
 Мазуркевич О. 295
 Майстрєнко М.І. 381, 384

- Макаренко К. 400
Макарець О. 176
Макаров Э. 295
Максименко Р. 328
Максименко Ф.П. 215
Максимов В. 295
Макшеев А.И. 131
Макшеева Н.О. 160
Малаков Д. 342
Маланюк С. 379
Малахов Н. 262
Малишевский І. 278
Мамогин В. 274
Мамотюк М. 201
Мамчак М. 407
Мандрик М. 295
Маннур Ш. 176
Мануел ді Сеабра 356
Мануйлович Н. 176
Марахов Г. 340
Марголис Ю.Д. 241, 347
Маргуліс З. 163
Мариновський Ю. 354
Маркішан Л. 360
Марков А. 317
Марков Л. 145
Мартов Н. 137
Мартос П.І. (М-с П.) 114, 165
Марченко В. 261
Марченко М. 232
Маршалл Г. 295
Масионене Б. [Masiomiene В.] 356
Масич І. 334
Маслов В.П. 115, 121
Масляк В.І. 124
Масляний О. 189, 241
Матвеев А. 242, 295
Матвієць Г.П. 226
Матвієць І.Б. 235
Матвійчук Н. 356
Матійко Г. 334, 340, 344, 354, 357, 360
Матов А. 128, 132
Матусовський Б. 176
Матусовський В. 176
Матушевський Ф. [Ф. М-ский] 136
Матяш С. 165
Махарінський М. 176
Махновець Л.С. 226, 229, 263
Мацапура [Мацепура] М.І. [Н.И.] 205, 211, 216, 219, 221, 232, 242, 246, 263, 274, 278, 296, 317, 321, 323, 344
Маценко П. 342
Мацяяускене М. 307
Мацкевич О.В. 295, 347
Мацкевичус Б. 307
Мацюцький С. 354
Машгалярчук Д.Ф. 200, 232, 295
Медведик П. 232
Медонис А. 312
Медуниця М. 263, 347
Меерович Г. 246
Межелайтис Э. 296
Межеріцький П. 189
Меликов М. 131
Мельников Л.М. 151
Мельниченко В. 403
Мельничук Б. 383, 399
Меньшиков М. 145
Мердер А. 138
Мещерський Н. 263
Мещеряков В. 282
Мигаль В. 176
Микелинскяйте П. 307
Микитась В.Л. 296, 334
Микитенко О. 393
Миронец І. 164
Мисник П.Д. 223
Михайленко П. 338
Михайлов А. 384
Михайлов Б. 242
Михайлов М. 312
Мицик Ю. 403
Мищенко М. 321
Mitzelaitis E. 322
Мікешин М.О. 129, 323
Міняйло І. 347
Місюра Ф. 328
Місюра-Верлони В. 278
Міхно О. 263
Мішакова Т.В. 389
Мішньова В. 232
Міщенко Г. 381
Міщенко О. 376
Міяковський В. 409, 410

Могилевський В.Ю. 378
 Модестов Н. 154
 Модзалевський Л. 176
 Моїсеєнко В. 357
 Мойсеїв І. 379, 393, 403, 406
 Мокрицький А. М. 110
 Мокрицький Г. 366
 Моргуліс З. 163
 Мордовцев [Мордовець] Д.Л. 131, 138, 141
 Моренець М.І. [Н.] 189, 196, 223, 247, 312
 Морозенко П. 216
 Морозов О. 219
 Москаленко С. 176, 189
 Москальцова Е.А. 410
 Москвич Л. 348
 Мостовая Ф. 334
 Motiejunas V. 307
 Мотлях П. 347
 Мотуза Б. [Motuza В.] 297, 307
 Мотяшов І. 263
 Мочульський М. 154
 Мошель Я. 223
 Мудрик Г. 312
 Музиченко С. 263, 297, 363, 367, 369, 370
 Мурашко В. 242
 Мусієнко П. 246

Н

Н.Б. 140
 Н.Б. и Д.Щ. 145
 Навроцький В. 381
 Навроцький О.М. 189
 Нагель В. 201
 Наджафов М. 263, 297
 Надобенко П. 263
 Надточій О. 387
 Надьярных Н. 373
 Назаренко Є. 326
 Назаренко І.Д. 225
 Найда О. 318
 Найден С. 201, 232, 323
 Населенко О. 177
 Наталка Полтавка 125
 Науменко В. [В.Н.] 123, 134, 135, 137
 Наумова Н.Г. 373, 386, 400, 406, 407,

410, 411
 Nevglу M. 273
 Недзведський А. 196, 201
 Недзвідський А. 189, 190, 219
 Неділько Г.Я. 213, 236, 264
 Недошивин Г. 190
 Недужа М. 164
 Неклесса Г. 384
 Неклюдов С. 124
 Ненадкевич С.О. [Е.А.] 229
 Непокупний А. 379
 Непорожній О. 264, 278, 348, 363
 Несвистенко І. 297
 Нестеренко М. 334
 Нестерець М. 232
 Нестеровська Є. 334, 335
 Нестьев І. 190
 Неумитий В. 402
 Нечай М. 335
 Никитюк Т. 373
 Николаєв С. 298, 348
 Ниткин Д. 370
 Нікітан О. 178
 Ніколаєва Н. 224
 Німенко А. 236, 264, 357, 379, 386
 Новицький І. [Н.Ив.] 117
 Новицький А. 264, 367
 Новицький М.Д. [Н.Д.Н.] 122, 165
 Новицький М.М. 157
 Новицький О.М. 159, 217
 Новицький О.П. [О.Н.; Новицький Ол.] 145, 149, 152, 156, 157, 158, 161, 164, 165, 169
 Нович М. 326
 Новосьолова-Хмельницька А. 264, 298
 Новохатський М. 264, 297, 354
 Нудельман Є. 201
 Нужний В. 190

О

Оберучев К. 126, 136, 149
 Облога П. 278
 Овдієнко О. 312
 Овсійчук В. 381, 384, 387, 396, 403
 Огоновська С. 394
 Огоновський О. 121
 Одарченко П.В. 190
 Олдрідж А. 118, 133, 135, 138, 153, 190

Олейников М. 348
Олександрів О. 157
Олеськів С. 373
Оливо Г. 394
Олійник І. 326
Олійник М. 321
Омельяненко Г. 236
Оникс 138
Орел В. 326, 352
Орел Л. 384
Орешников В. 298
Оришкевич І. 161
Орлов О.Ф. [А.Ф.] 191
Орлова Н.І. 410, 412
Орфеев С. 298
Осадченко Н. 264
Осадчий А. 374
Осадчук П. 378
Осауленко Л. 354
Остафіїва Л. 407, 410
Островский Г. 298
Островський В. 229
Остроушко Л. 352
Очинський І. 163

П

Павленко М. 158
Павличко Я. 354
Павлов В. 178, 264
Павловский И.Ф. 141
Павлюк М.М. 394
Падалка Н. 191
Падалка П. 196
Паїс Т. 201
Паламарчук Г.П. 216, 224, 232, 236, 242, 243, 247, 264, 265, 278, 298, 321, 331, 332, 344, 348, 354, 360, 363, 364, 365, 367, 370, 374, 382, 383, 384, 386
Панасв І.І. [И.И.] 113
Панова М.В. 388
Панч П. 191
Панченко А. 274
Панченко В. 278, 386
Панченко С. 265
Панченко М. 158, 164
Парійський Є. 335, 354, 359
Пархоменко І. 360
Пасічник О. 381

Пастернак Я. 191
Пасько І. 312
Патрикац Л. 370
Паустовський К. 191
Пашис А. 343
Пелешук П. 201
Пелькина Л. 219
Пепа В. 335
Перкова А. 403
Перхорович Ю. 410
Перцов П. 145
Пессимист 152
Пестонюк І. 329
Пестун В. 201
Петлюра С. (П.С.) 154
Петренко В. 360
Петренко Г. 374
Петренко О. 392
Петрик Т. 407
Петров В. 338
Петров М. 178
Петров Ю. 317
Петрова О. 299
Петровський В. 299
Петровський М.Н. 374
Пивоваров М. 191, 211
Пилипенко Д. 299
Пилипенко С. 163
Пиріг Л. 344, 361, 396, 400
Пирогова Л. 335
Пирожко С. 278
Пискунов Ф.М. 116
Піаніда Б. 229
Піккієв Й. 226, 232, 236, 299
Пільгук І.І. 207, 211, 216
Пінчук І. 357
Пісочинець Д. [Див. Ткаченко Д.А.]
Плачинда В. 243, 265
Плевакин Б. 374
Плевако М. 159, 299
Плетньов І. 236
Плещинський І. 191
Погосян К. 265, 307
Подберезький Р. [Podbereski R.] 109, 110, 299
Позняк П. 354
Покидько П. 354

Полевой Н. 110
 Полевой Б. 299
 Полевой С. 191
 Полканов А. 201
 Полонский Я. 111
 Полонська Н.Є. 247, 344, 365
 Поляков А. 243
 Поляничко О. 344, 354, 361, 380
 Полянський О. 356, 361, 365
 Померанцев П. 266
 Понко О. 178
 Пономаренко Г. 388
 Пономаренко Л. 266
 Пономаренко М. 340
 Пономаренко О. 391, 394
 Пономарьов Ф.П. [П.Ф.] 117, 137
 Понселене Р. 305
 Попов П.М. 159, 243, 247, 266, 278, 299
 Портнов Г. 178, 191, 192
 Постнова И. 243
 Потьомкіна Л. 326
 Правушкин В. 266
 Прахов А.В. 115
 Прибега Л. 374
 Пригоровський В.М. 370, 376
 Призонт М. 266
 Прийма Ф. 228
 Прилуцька Л. 359
 Присяжнюк М. 335
 Прихода В. 266
 Приходько І. 299
 Прицкер В. 344
 Прокопенко А. [Прокопенко Н.] 247, 266, 299
 Пронін І. 161
 Простота М. 201, 266
 Просятківська Л. 389
 Проценко М. 266
 Прошаков В. 300
 Прядко Н. 335
 Прянишников Н.Є. 343
 Прянишников Ф. 150
 Пугач В. 266
 Пугач С. 348
 Пулатов А. 278
 Пушик С. 384
 Пушкин Ю. 335
 П'ятаков І. 216, 340

Р

Р. 165
 Рабинович Л. 300
 Радіонов Г. 192
 Радовська І. 317
 Раєвський С.Є. 167, 168, 169, 178, 179, 192, 196, 201, 202, 213, 218, 224, 225, 227, 237, 247, 300, 318
 Ракша І. 329
 Рамазанов Н. 114
 Рахман Й. 179
 Рацек В. 266
 Ребельський І. 192
 Ребро О. 377
 Резвой М.Д. 107, 108
 Ремезов И. 113
 Репин И. 212
 Речмедін В. 179
 Резанов В. 159
 Репкін М. 361
 Репніна В.М. 154
 Риженко А. 404
 Рильський М.Т. 267, 278
 Римарук І. 374
 Ришковський С. 313
 Ріжко М. 156
 Різниченко В. 267
 Робота Ю. 267
 Ровинский Д.А. 122, 129
 Рогов М. 192
 Родзевич А.И. 124
 Родін І. [И.] 179
 Рожко В. 376, 383
 Розум В. 224, 237, 267, 274, 278, 301
 Романіка М. 338
 Романов А. 267
 Романович А. 124
 Романович В. 313
 Романченко І.С. [И.С.] 205, 237
 Романченко О. 247
 Романченко Т. 150
 Ростовець А. 267
 Ротач В. 326
 Ротач П. 267, 370, 374, 378, 400, 406
 Рошаковський С. 338
 Рубан В. 361
 Рубарх Я. 348, 365

Рубашов М. 202, 343
Руденко В. 301
Руденко О. 370
Рудько М.П. 230, 237, 240, 244
Русак А. 301
Русанівський І. 317
Русов О.О. 128
Русова С. 146
Рыбачек Ю. 202
Рыжакін Я. 224
Рыскина В. 244
Рябий М. 267, 278
Рябініна І. 370
Рябчук П. 227
Ряуба І. 237

С

С.М. 146
Савичев М.Ф. [С.Н.Ф.] 119
Савчак В. 354
Савченко В. 267
Савченко Д. 179
Сагайдак Ю. 192, 212
Садовень В.В. 227
Самойленко Л. 354
Самойловський І. 267
Самокиш М.С. 192
Самошкін А. 251
Самохіна Н. 400, 407
Самуйлов В. 267
Санько М. 301, 374
Сапухін П. 212, 244, 268, 323
Сарана Ф.К. 268, 313, 317, 321, 335
Сарбей В.Г. 324, 348, 352, 370
Саргсян М. С. 349
Сатаєва Т. 336, 344
Сверчков Н. 268
Свидін І. 330, 344, 352
Свирида Р. 406
Світланов М. 266
Себрант Т. 268
Севернюк Т. 374
Селенський Ю. 268
Селенчук І. 313
Селіванов І. 313
Селіванов Т. 328
Семенов А. 244
Серафимов А. 179

Сергієнко Г.Я. 361, 367
Сердюк І. 352
Середа С.О. [Л.О.] 179, 204, 238, 244, 268, 274, 318, 322, 338, 339, 344
Середницький А. (Див. Верба А.)
Середюк І. 313, 349
Сереженко М. 355
Серпілін Л. 192
Серяков Л.А. 120
Серий Я. [Сірий Я.] 180
Сидор О. 375
Сидоренко Г.К. 202, 391
Сидоренко К. 216
Сидоренко О. 365, 370
Сидоров А.А. 230, 247, 274, 324
Сидоров О. 313, 349
Сизоненко О. 361
Силин О. 336, 349, 361, 394, 400
Сингаївський М. 357
Синицький М. 318
Синиця О. 317
Сиротенко В. 383
Сікорський М. 219, 224
Сікорський П. 313
Сімзен-Сичевський О. 164
Сіренко Н. 336
Сірош А. 301
Скакун В. 367
Скалій Р. 375
Скачко К. 268
Скворцов А.М. 163, 193, 202
Скиба М. 389, 394
Скляренко С. 180, 232
Скороход В. 193
Скорський М. 313, 377, 408
Скрипник Г. 386
Славинський М. 152, 388
Сластїон О. [Сластьон О.] 135, 140, 142, 146, 152
Сліпець В. 394
Сліпко-Москальцов (К.; Сліпко-Москалів) 152, 156, 161, 164
Сліпушко О. 398
Слободянюк О. 408
Слов'янова М. 313, 314
Слонимская Д. 268
Слуквін О. 311

Слюди́кова Г. 268
 Слюсар Б. 336
 Сми́лер А. 180
 Смирнова Р. 389, 396
 Смирнов-Соко́льский Н. 269
 Сми́юн А. 268, 314
 Сміля́нська В. 361, 401
 Сміля́нський Л. 268, 336
 Смія́н П. 239
 Сму́глый С. 196
 Сокі́льський Н. 202
 Соко́лов С. 301
 Соко́ловський М. 269
 Соловій О. 154
 Солодченко Я. 314
 Солони́нко В. 326
 Сорока Б. 314
 Сорокопуд І. 349
 Софронова Е. 225
 Станкевич А. 207
 Стасов В. 133
 Стаука́йте Д. 321
 Сташко Ю. 269
 Стебни́цький П. 141
 Стебун І.І. 193
 Стеклова Ф. 343
 Степаненко М. 367
 Степаненко Н. 150, 153
 Степовик Д. 330, 356, 367, 371, 378, 379, 410
 Стефанишин Р. 269
 Стеценко Л. 247, 279, 324
 Стецкі́в В. 217
 Штешенко М. 340, 349
 Штороженко А.В. [С-ко] 119, 125
 Штороженко Н.И. [Н.С.] 121, 123, 126, 133, 137
 Штронні́й 146
 Штрагіла́т І. 248, 279
 Штриковська Т. 301
 Штробикі́на О. 269
 Штроева А. 321
 Штровок Л. 317
 Штрукманчук Я. 155
 Штрукцок І. 322
 Штупак Ю. 322
 Шудак В.О. 237, 244, 248, 268, 269, 279, 301, 314, 318, 322, 330, 338, 348, 358,

363, 365, 371, 375, 380, 401
 Судрабка́лі Я. 302
 Сукачо́в Л. 180
 Сумцо́в І.Ф. 153
 Сумцо́в М.Ф. [Н.Ф.] 139, 140, 146
 Супруне́нко О. 361
 Сухано́в-Подко́лизин Б.Г. 120
 Суховська З. 291
 Схоласть О. 142, 152
 Сы́тник П. 179
 Сыомка О. 404

Т

Т-ський М. 141
 Тажибаєв А. 217, 302
 Тайгин С. 269
 Тамаре́вский Б. 209
 Тана́на Р. 336, 343, 367
 Тара́н Л. 396
 Тара́новичу́с Г. 269
 Тара́нуше́нко С.А. 162, 269, 279
 Тара́с Григо́рьевич Шевче́нко 111, 213
 Тара́с Шевче́нко 153, 163, 194, 365, 386, 394, 395, 406, 408, 412
 Тара́сенко О. 302
 Тара́хан-Бе́ре́за З. 330, 336, 338, 339, 340, 341, 349, 358, 361, 362, 363, 367, 371, 383, 389, 401
 Тари́йський С. 356
 Тарно́вський В.В. [молодший] 129
 Тата́рин А. 401
 Таха́ревський Л. 146
 Т.Г. Шевче́нко 147, 163, 181, 304, 305, 314, 375
 Телецкі́з В. 336
 Теренте́ва В. 217
 Терешки́на І. 302
 Тереще́нко П. 244
 Теринче́нко П. 269
 Терлецький В. 384
 Терно́вий К. 355
 Тес Ц. 180
 Тесля О.Ф. 279, 302
 Тете́рук В. 376
 Тильви́гис Т. 270
 Тимофе́ева І. 302
 Тимо́щук Н. 224
 Тинський І. 270

Тисяченко Г. 153
Титикайло Є. 352
Титов А.А. 118
Тихомолова Н. 302
Тищенко І. 302
Тільберг Я. 269
Ткаченко 165
Ткаченко В. 270
Ткаченко Д.О. [Пісочинець Д.] 132
Ткаченко Ж. 350, 362
Ткаченко І. 308
Ткаченко М.М. 204, 270
Ткаченко М.Н. 332
Ткаченко О. 232
Ткаченко П. 336
Ткаченко Ю. 293, 302
Толбин В.В. 111, 113
Толчек Д. 193
Томаревський Б. 210
Томенко М.В. 409
Торнау Ю. 326
Точоний О. 355
Травушкін В. 270, 279
Травушкін Н. 270
Трикулевська Н. 146
Трипільський А. 194, 202, 224, 244
Трохименко К. 204, 220
Трутьєв Є. 220, 248, 270
Труш І. 136, 140, 146, 237
Турдубасв Д. 270
Турченко Ю. 259, 302

У

Удаков В. 220
Удріс І. 388
Ужкальніс П. 308
Укаєв К. 328
Уліч М. 193
Умирбаєв Е. 233, 279, 302, 313, 356, 360
Усенко Д. 196
Ускова Н. І. 118
Утегенов Б. 270

Ф

Ф.К. 147
Файнгаусас Д. 225
Фальстаф [Аверченко А.] 153
Федик М. 376

Федін К. 303
Федоренко М. 350, 396
Федорук О. 398, 407
Фельдбах Ю. 208
Фененко О.М. 376
Фесенко Л. 388
Фесюк О. 303
Фещенко О. 344
Филипович П. 157
Філатова А. 355
Флеров Н. 193
Фоменко В.М. 376
Фомина О. 270
Фомічов А. 270
Франко І.Я. 150, 157, 303
Фролов М. 270
Фрумкін Л. 244
Фурс В. 270
Футерман А. 193

Х

Хаварівський Б. 350
Хазан М. 180
Халилов П. 271
Хартахай О. 114
Хінкулов Л.Б. 227, 233, 238, 245, 248, 271, 275, 319, 322, 350
Хмара В. 339
Хмельков Є. 303
Хмельюк М. 391
Холин Г. 193
Холод Г. 350
Хоменко С.І. 162
Хоменко Л.О. 271
Хорицька І. 271
Христич К. 150
Хропачов Д. 337
Хропко П. 365

Ц

Цеквава С. 194
Цимбалюк М. 411
Цитович В. 358
Цмокаленко Д. 212
Цурканюк О.В. 396, 411
Цюпа І. 245
Цюпа Ю. 245

Ч

Чабаненко Ф. 337
 Чабров Г.М. 238, 245, 280, 304, 314
 Чаговец В. 150, 203
 Чайковська К. 345
 Чайковский Б.Й. 378
 Чала Л. 315
 Чалий Д.В. 230
 Чалий М.К. [Сава Ч.; Ч.М.] 114, 117, 118, 127, 135, 411
 Чалый П. 352
 Чезза Л. 271
 Чепак М. 337
 Чепель Т. 360
 Чепурний М. 220
 Червінський П. 362
 Черепанов Ю. 375
 Черепяхов М.С. 180, 181, 304
 Черкас Л. 213
 Чернишова Т. 341
 Чернова М. 280, 339
 Чернявський М. 163
 Черняков Б. 390
 Чесноков Н. 245
 Честахівський Г.М. 129
 Чигасва О. 194
 Чиж Я. 411
 Чикаленко Л. 411
 Чирва Г. 196
 Членова Л. 318
 Чокай Г. 337
 Чорнобривець В. 327
 Чуб Д. 377
 Чубенко В. 271
 Чужбинський О.С. [Див. Афанасьєв-Чужбинський О.С.]
 Чуйко Т. 396, 408
 Чуковская Я. 194
 Чумак К.В. 227, 230, 233, 271, 275, 304, 330, 343, 365
 Чумаченко І. 194, 203
 Чуприна В. 404
 Чухліб Т. 401
 Чучмай Г. 352
 Чучмарев З. 156
 Чхана М. 337

Ш

Шаблій В. 203
 Шаблювський Є. 238, 272, 343
 Шагинян М. 194, 197, 203, 207, 217, 272
 Шаманський М. 248
 Шандра В. 398
 Шапиро И. 194
 Шаповал Ф. 194
 Шарпата Н. 401
 Шах Г. 197
 Шах-Майстренко М. 388
 Шахова Л. 339
 Шаховський С. 207, 350
 Шаховський Я. 194
 Шварц Е. 272
 Шева О. 245
 Шевлякова К. 304
 Шевельов М. 378, 383, 396
 Шевченко В. 314
 Шевченко И. 325
 Шевченко К. 245
 Шевченко Л. 304
 Шевченко М. 212
 Шевченко О. 314, 386, 390
 Шевченко П.І. 177, 181
 Шевченко Т.Г. 114, 116, 132, 141, 147, 155, 164, 166, 169, 194, 195, 272, 305, 314, 322, 328, 368, 388, 396
 Шевчук В. 367, 371, 375, 388
 Шептій К. 314
 Шептуха В. 330
 Шеремет О. 238
 Шереметьєв С. 133
 Шестаков В. 404
 Шешков С. 117
 Шигов А. 195
 Шидлаускас А. 318
 Шило Г. 350
 Шило С. 305
 Шильова Н. 341
 Шимкевич Л. 329
 Широцький К. (К.Ш.) 147, 148, 150, 151, 154
 Широчанський В. 141
 Ширяєв Ф. 225
 Шкулета В. 238, 273
 Шлейов В. 356

Шлома М. [Н.] 181, 182
Шлыков В. 273
Шовкопляс Г. 273, 330, 371
Шовкопляс І. 371
Шпильовий П. 384
Штаерман Б. 203
Штаерман Ю.Я. 156, 157, 181, 195
Шубравський В.Є. 238, 365
Шугуров М.В. (Ш-въ Н.) 135, 137
Шудря М. 273, 353, 358, 384, 390
Шульга Е. 367
Шульц І. 305
Шумигорский В. 148
Шутько Я. 305
Шярнас В. 305

Щ

Щ.Д. 138
Щавинський В.О. 158
Щепачов П. 305
Щепкин М.А. 134
Щепкина-Куперник Т.Л. 181
Щербак Н.М. 406
Щербак Н.О. 406
Щербаківський Д. 404
Щербанов М. 365
Щербатюк В. 406
Щербатюк Н. 406
Щурат В. 148, 150, 151, 154

Ю

Ю.Ш. 168
Юзвікова О. 335
Юкумніскс Г. 273
Юнге Е.Ф. 118, 140, 151, 153
Юрчинис Ю. 322
Юрьев В. 227
Юхименко В. 356
Юшко В. 398

Я

Я. 148
Яворницький Д.І. 141, 404
Яворская Н. 231
Ягнятінський А. 182
Якименко М. 324
Яковенко В.И. 128
Яковлева Л. (Див. Полусмакова Л.) 152

Якубович З. 273
Якубовский Ф. 162
Январський А. 182
Янко Д. 248
Янцявичюс А.В. 351
Яременко В. 384, 396
Яр-Кравченко А. 225
Ярмиш Ю. 391
Ясько М. [Н.] 206
Ясюлис [Lasiulis] Л. 273
Яценко Л. 404
Яцок В.М. 352, 355, 356, 358, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 371, 375, 378, 380, 382, 384, 385, 386, 388, 392, 395, 396, 398, 399, 401, 404
Яшек М. (Я-к.) 155, 158, 159, 160

Зміст

Шевченко-художник. Вступна стаття	
<i>(Стус Д.В., Орлова Н.І.)</i>	3
Від упорядників <i>(Буряк Л.І., Орлова Н.І.)</i>	28
Список скорочень	37
Розділ I. Малярські твори Тараса Шевченка	38
Твори 1830–1843 pp.	38
Твори, відомі за гравюрами та копіями 1839–1844 pp.	40
Твори 1843–1847 pp.	43
Альбоми 1840–1844 pp. (ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 106)	48
Альбоми 1845 року (ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 107)	51
Ескізи, етюди, начерки 1837–1847 pp.	55
Альбом 1846–1850 pp. (ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 108)	63
Альбом 1848–1850 pp. (ВР ІЛ НАНУ, ф. 1, № 109)	66
Твори 1847–1850 pp.	68
Твори, відомі за копіями інших авторів	73
Ескізи, етюди, начерки 1848–1850 pp.	73
Твори 1851–1857 pp.	74
Твори, відомі за інтерпретацією інших авторів 1851–1857 pp. ...	82
Етюди, начерки 1851–1857 pp.	82
Твори 1857–1861 pp.	84
Альбом 1858–1859 pp.	89
Етюди, ескізи, начерки 1857–1860 pp.	90
Нерозшукані або втрачені твори	92
Сумнівні (Dubia)	100
Приписувані твори	100
Розділ II. Література про Шевченка-художника. 1839 – 2012	107
Іменний покажчик	414

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

**ШЕВЧЕНКО-ХУДОЖНИК
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
(1839 – 2012)**

До 200-ліття Тараса Шевченка

Відповідальний за випуск **О. Чепурний**
Редактор **В. Мілевська, Л. Пекна**
Комп'ютерне верстання
та виготовлення оригінал-макета **Н. Грехової**

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 25,2.
Тираж 100 пр. Зам. № 116

ДП «НВЦ «Пріоритети»
01014, м. Київ, вул. Командарма Каменєва, 8, корп. 6
тел./факс: (044) 254-51-51

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3862 від 18.08.2010